

Úradný vestník

Európskej únie

C 67

Slovenské vydanie

Informácie a oznámenia

Zväzok 57

6. marca 2014

Číslo oznamu	Obsah	Strana
	I Uznesenia, odporúčania a stanoviská	
	STANOVISKÁ	
	Európsky hospodársky a sociálny výbor	
	493. plenárne zasadnutie v dňoch 16. a 17. októbra 2013	
2014/C 67/01	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zapojenie súkromného sektora do rámca rozvoja po roku 2015“ (prieskumné stanovisko)	1
2014/C 67/02	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Udržateľné zmeny v spoločnostiach v procese transformácie“ (prieskumné stanovisko)	6
2014/C 67/03	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Európsky dobrovoľnícky zbor pre humanitárnu pomoc: umožniť a podporiť zapojenie občanov všetkých členských štátov EÚ“ (prieskumné stanovisko na žiadosť litovského predsedníctva)	11
2014/C 67/04	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Inkluzívnejšie občianstvo otvorené pre prisťahovalcov“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	16
2014/C 67/05	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Smerom k udržateľnejšej spotrebe: životnosť priemyselných výrobkov a informácie pre spotrebiteľov v záujme obnovy dôvery“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	23
2014/C 67/06	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Stimulovanie rastového potenciálu európskeho pivovarníctva“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	27

SK

Cena:
8 EUR

(Pokračovanie na nasledujúcej strane)

<u>Číslo oznamu</u>	Obsah (pokračovanie)	Strana
2014/C 67/07	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Neregulárne prisťahovalectvo cez more v regióne Euromed“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)	32
2014/C 67/08	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zabezpečenie dôležitého dovozu pre EÚ prostredníctvom aktuálnej obchodnej politiky EÚ a iných súvisiacich politík“	47
2014/C 67/09	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Akt o jednotnom trhu – chýbajúce opatrenia“ (doplňujúce stanovisko)	53

III Prípravné akty

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

493. plenárne zasadnutie v dňoch 16. a 17. októbra 2013

2014/C 67/10	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú jednotné pravidlá a jednotný postup riešenia krízových situácií úverových inštitúcií a určitých investičných spoločností v rámci jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií a jednotného fondu na riešenie krízových situácií bánk a ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1093/2010“ COM(2013) 520 <i>final</i> – 2013/0253 (COD)	58
2014/C 67/11	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Správa Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o pridanej hodnote makroregionálnych stratégií“ COM(2013) 468 <i>final</i>	63
2014/C 67/12	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady, ktorou sa mení smernica 2011/16/EÚ, pokiaľ ide o povinnú automatickú výmenu informácií v oblasti daní“ COM(2013) 348 <i>final</i> – 2013/0188 (CNS)	68
2014/C 67/13	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o európskych dlhodobých investičných fondoch“ COM(2013) 462 <i>final</i> – 2013/0214 (COD)	71
2014/C 67/14	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Správa o politike hospodárskej súťaže za rok 2012“ COM(2013) 257 <i>final</i>	74
2014/C 67/15	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o elektronickej fakturácii vo verejnom obstarávaní“ COM(2013) 449 <i>final</i> – 2013/0213 (COD)	79

I

(Uznesenia, odporúčania a stanoviská)

STANOVISKÁ

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

493. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 16. A 17. OKTÓBRA 2013

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zapojenie súkromného sektora do rámca rozvoja po roku 2015“ (prieskumné stanovisko)

(2014/C 67/01)

Spravodajca: **Ivan VOLEŠ**

Európska komisia listom podpredsedu Európskej komisie Maroša Šefčoviča z 19. apríla 2013 požiadala podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie Európsky hospodársky a sociálny výbor, aby vypracoval prieskumné stanovisko na tému

„Zapojenie súkromného sektora do rámca rozvoja po roku 2015“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 25. septembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra 2013) 100 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Posilniť postavenie súkromného sektora v rozvojovej spolupráci

1.1.1 Súkromný sektor môže za predpokladu, že dodržiava medzinárodne uznávané zásady rozvojovej spolupráce a že vytvára dôstojné pracovné miesta v súlade s programom MOP na podporu dôstojnej práce, zohrávať významnú úlohu pri riešení problému chudoby vo svete, pretože vytvára pracovné miesta, produkuje výrobky a služby, vytvára príjmy a zisky a daňami prispieva k financovaniu verejných potrieb.

1.1.2 Výbor požaduje oveľa výraznejšie zapojenie súkromného sektora do rozvojovej agendy po roku 2015 a do nového globálneho partnerstva. Vďaka svojmu zapojeniu do určovania cieľov zameraných na odstránenie chudoby a dosiahnutie udržateľného rozvoja a spravodlivého inkluzívneho rastu, ktorý zohľadňuje tak kvantitu, ako aj kvalitu, súkromný sektor prevezme svoj vlastný diel zodpovednosti za ich plnenie.

1.1.3 Organizácie občianskej spoločnosti poukazujú nielen na výhody, ale aj riziká pôsobenia súkromného sektora, a preto by podpora súkromného sektora v rozvojových krajinách mala vychádzať zo zásad transparentnosti, otvorenosti verejného obstarávania, účinnosti, účelnosti vložených prostriedkov a zodpovednosti verejných činiteľov za implementáciu prijatej stratégie rozvoja voči všetkým zainteresovaným aktérom. Celkový narastajúci podiel oficiálnej rozvojovej pomoci (ODA) na rozvoji súkromného sektora by pri tom nemal ísť na úkor finančných objemov ODA poskytovaných najchudobnejším rozvojovým krajinám.

1.2 Zamerať súkromný sektor na uskutočňovanie rozvojových cieľov

1.2.1 V tomto stanovisku súkromný sektor zahŕňa aj sociálny sektor a pozostáva zo samostatne zárobkovo činných osôb, mikropodnikov, malých a stredných podnikov, veľkých nadnárodných firiem, družstiev a ďalších podnikov sociálneho hospodárstva a zahŕňa zamestnancov súkromných podnikov, ich odborové organizácie a mimovládne organizácie, ktoré

spolupracujú na súkromných projektoch. Podpora súkromného sektora a spolupráca s ním by mala tiež zohľadňovať špecifiká jednotlivých zainteresovaných subjektov. V rozvojových krajinách takisto existuje rozsiahly neformálny súkromný sektor a rozvojová spolupráca by mala prispieť k boju proti nelegálnej práci, ako aj proti okolnostiam, ktoré takúto prácu podporujú.

1.2.2 Občianska spoločnosť by sa mala aktívne zapájať do procesu definovania úlohy a stanovenia ukazovateľov prínosu súkromného sektora pre zahraničnú rozvojovú spoluprácu a tomu by napomohlo vytvorenie širokej platformy na európskej úrovni za účasti všetkých zainteresovaných strán.

1.2.3 Oficiálna rozvojová pomoc by sa mala využívať ako multiplikačný nástroj na zapájanie súkromného kapitálu do investícií v rozvojových krajinách, pričom by sa mali využívať inovatívne nástroje financovania. Takto poskytovaná podpora musí mať jasne definované ciele, ako je tvorba väčšieho počtu a kvalitnejších pracovných miest, zvyšovanie kvality výroby, prenos manažérskeho know-how pre súkromný sektor atď.

1.2.4 Partnerstvá verejného a súkromného sektora sa môžu stať dôležitým nástrojom na uskutočňovanie stratégií rozvoja za predpokladu, že budú správne nastavené a zainteresované strany budú navzájom komunikovať.

1.3 Podporiť vytváranie priaznivého podnikateľského prostredia

1.3.1 Súkromný sektor v rozvojových krajinách potrebuje na splnenie svojej úlohy pri rozvoji priaznivé podnikateľské prostredie zahŕňajúce dodržiavanie všeobecne uznávaných demokratických zásad, ktoré uľahčí zakladanie a rast podnikov, zníži nadmernú byrokráciu, zvýši transparentnosť, obmedzí všadeprítomnú korupciu a povzbudí zahraničných aj miestnych investorov.

1.3.2 Spoločenská zodpovednosť podnikov (SOP) by sa mala chápať ako dobrovoľná iniciatíva podnikov a ich prihlásenie sa k etickému podnikaniu. Mal by sa navrhnuť určitý rámec spoločenskej zodpovednosti podnikov pre rozvojovú oblasť, a to v súlade s usmerneniami OECD pre nadnárodné podniky a inými celosvetovo uznávanými zásadami.

1.3.3 Pri vytváraní nových pracovných miest by mal súkromný sektor dodržiavať základné hospodárske a sociálne práva, najmä kľúčové dohovory MOP. Nové pracovné miesta by sa mali vytvárať v súlade s programom dôstojnej práce Medzinárodnej organizácie práce.

1.4 Povzbudiť inovačný potenciál podnikania pre rozvoj

1.4.1 Programy budovania inštitucionálnych kapacít štátnej správy v rozvojových krajinách by sa mali vypracovať v úzkej súčinnosti so sociálnymi partnermi a zainteresovanými mimovládnyimi organizáciami pôsobiacimi v oblasti rozvojovej pomoci a mali by zlepšovať podmienky podnikania najmä malých a stredných podnikov, ktoré majú najväčší potenciál tvorby pracovných miest a znižovania chudoby.

1.4.2 Podnikateľské organizácie v rozvojových krajinách potrebujú získať kompetencie na zlepšenie schopnosti pozitívne ovplyvňovať podnikateľské prostredie. Je potrebné podporiť budovanie ich kapacít za aktívnej účasti partnerských organizácií z rozvinutých krajín. Európske programy vonkajšej pomoci by preto mali financovať aj technickú pomoc, ktorú európske podnikateľské organizácie poskytujú svojim partnerom v rozvojových krajinách, a posilňovať ich motiváciu.

1.4.3 Rozvojová pomoc by mala viac podporovať inovačné projekty a podnikateľské modely, ktoré podporujú začlenenie vrátane podpory bezbarierovej spoločnosti, čo by prispelo k odstráneniu chudoby ohrozených skupín obyvateľstva, ako sú osoby so zdravotným postihnutím, ženy, starší ľudia a podobne.

1.4.4 Je potrebné podporiť spoluprácu súkromného sektora s mimovládnyimi organizáciami napr. pri využívaní dobrovoľníkov na prenos manažérskeho a technologického know-how miestnym podnikom a podobne. Úspešné podnikateľské inovačné projekty si zaslúžia väčšiu a systematickú publicitu.

1.4.5 Rozvoj súkromného sektora si vyžaduje širšiu podporu vzdelávania a osvojovania si znalostí kľúčových technológií najmä u zamestnancov s nízkou kvalifikáciou.

1.4.6 Výbor odporúča rozšíriť program Erasmus pre mladých podnikateľov na záujemcov z rozvojových krajín alebo vypracovať podobne zameraný program a vyčleniť naň nevyhnutné prostriedky.

1.4.7 Osobitná pozornosť sa musí venovať ťažobnému a surovinovému priemyslu, kde je potrebné dôsledne presadzovať požiadavky na ochranu životného prostredia, sociálne podmienky zamestnancov a udržateľnosť hospodárskeho rozvoja štátu.

1.4.8 V rozvojových krajinách obvykle chýbajú stratégie zamerané na rozvoj malých a stredných podnikov a rozvojová spolupráca by mala lepšie pomáhať prekonať tento hendikep. Európske skúsenosti s politikou podpory malých a stredných podnikov by sa mali cielene a v príslušnej forme odovzdávať rozvojovým krajinám.

2. Hlavné východiská v súvislosti s vypracovaním stanoviska

2.1 Podpredseda Európskej komisie Šefčovič sa obrátil na predsedu EHSV listom, v ktorom informuje, že Komisia pripravuje návrhy na účinnejšie zapojenie súkromného sektora do globálneho partnerstva pre rozvoj v období po roku 2015, a žiada preto výbor o vypracovanie prieskumného stanoviska o úlohe súkromného sektora pri urýchlčení inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rozvoja po roku 2015, o ktorom sa v súčasnosti rokuje na úrovni OSN.

2.2 EHSV vo svojom stanovisku REX/372 ⁽¹⁾ k oznámeniu Komisie na tému „Dôstojný život pre všetkých: odstránenie chudoby a zabezpečenie trvalo udržateľnej budúcnosti pre celý svet“ prijal celý rad odporúčaní týkajúcich sa zapojenia občianskej spoločnosti do prípravy, uskutočňovania a monitorovania cieľov udržateľného rozvoja po roku 2015 v celosvetovom meradle.

2.3 EHSV sa vo svojich stanoviskách ⁽²⁾ dlhodobo a intenzívne venuje rozvojovej a vonkajšej spolupráci a získal množstvo skúseností a poznatkov v rámci vlastných aktivít v oblasti AKT, Euromed, Výhodného partnerstva, medzinárodných obchodných rokovanií a ďalších oblastí vzťahujúcich sa na otázky rozvoja, ktoré boli využité pri vypracovaní tohto stanoviska.

3. Všeobecný komentár

3.1 Súkromný sektor môže za predpokladu, že dodržiava medzinárodne uznávané zásady rozvojovej spolupráce, zohrávať významnú úlohu pri riešení problému chudoby vo svete, pretože vytvára pracovné miesta, produkuje výrobky a služby, vytvára príjmy a zisky a daňami prispieva k financovaniu verejných potrieb. Oficiálna rozvojová pomoc je a zostane aj po roku 2015 dôležitým katalyzátorom rozvoja, ale nemôže sama osebe zabezpečiť odstránenie chudoby ⁽³⁾.

3.2 Rozvojové ciele tisícročia týkajúce sa odstránenia chudoby neobsahovali jasnejšie vymedzenie spôsobov, ako tieto ciele dosiahnuť, chýbalo im vzájomné prepojenie a prehľadali úlohu súkromného sektora v rozvoji ⁽⁴⁾. Do budúceho rozvojového rámca po roku 2015 by mal byť súkromný sektor oveľa výraznejšie zapojený ako strategický partner a motor udržateľného rastu vo všetkých svojich troch pilieroch – hospodárskom, sociálnom a environmentálnom – založených nielen na kvantitatívnych, ale aj kvalitatívnych ukazovateľoch.

3.3 Organizácie občianskej spoločnosti ⁽⁵⁾ upozorňujú tak na pozitíva, ako aj riziká zapojenia súkromného sektora do rozvojovej spolupráce. Na odstránenie týchto rizík je potrebné, aby podpora súkromného sektora z rozvojových prostriedkov rešpektovala zásady transparentnosti, účinnosti, účelnosti

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Dôstojný život pre všetkých: odstránenie chudoby a zabezpečenie trvalo udržateľnej budúcnosti pre celý svet“, Ú. v. EÚ C 271, 19.9.2013, s. 144 – 150.

⁽²⁾ Stanoviská EHSV na tieto témy: Stratégia EÚ a Afrika z roku 2009, Ú. v. EÚ C 77, 31.3.2009, s. 148 – 156, Obchod a zabezpečenie potravín z roku 2010, Ú. v. EÚ C 255, 22.9.2010, s. 1 – 9, Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o uplatňovaní systému všeobecných preferencií z roku 2012, Ú. v. EÚ C 43, 15.2.2012, s. 82 – 88, Zvyšovanie vplyvu rozvojovej politiky EÚ: program zmien / budúci prístup k rozpočtovej podpore EÚ pre tretie krajiny z roku 2012, Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 133 – 139, Zapájanie občianskej spoločnosti do rozvojovej politiky EÚ z roku 2012, Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 28 – 34 a Sociálna ochrana v rozvojovej spolupráci z roku 2013, zatiaľ nezverejnené v Ú. v. EÚ.

⁽³⁾ Len niekoľko vyspelých krajín dosiahlo alebo prekročilo dohodnutý podiel oficiálnej rozvojovej pomoci vo výške 0,7 % ich hrubého domáceho dôchodku.

⁽⁴⁾ Preliminary BIAC Perspectives for the Post-2015 Development Agenda, február 2013.

⁽⁵⁾ ITUC www.ituc-csi.org, Concord www.concordeurope.org, DCED (Donors Committee of Economic Development) www.enterprise-development.org.

využitia vložených prostriedkov, otvorenosti verejného obstarávania a zodpovednosti verejných činiteľov za implementáciu prijatej stratégie rozvoja voči všetkým zainteresovaným aktérom.

3.4 Súkromný sektor zahŕňa samostatne zárobkovo činné osoby, mikropodniky, malé a stredné podniky, veľké nadnárodné firmy, družstvá a ďalšie podniky sociálneho hospodárstva, finančné inštitúcie. Zo širšieho hľadiska sú súčasťou tohto sektora aj zamestnanci súkromných podnikov, ich odborové organizácie a mimovládne organizácie, ktoré spolupracujú na súkromných projektoch. Popri legálne pôsobiacom súkromnom podnikaní existuje najmä v rozvojových krajinách rozsiahly neformálny súkromný sektor. Pri poskytovaní rozvojovej pomoci treba rozlišovať medzi jednotlivými súkromnými subjektmi a dosahom ich aktivít na rozvoj v závislosti od ich veľkosti, oblasti činnosti a úrovne rozvoja krajiny (najmenej rozvinuté, stredne rozvinuté, rozvíjajúce sa krajiny a ohrozené krajiny).

3.5 Súkromný sektor by mal byť spolu so zástupcami občianskej spoločnosti zapojený do identifikácie rozvojových potrieb v každej krajine a mal by sa zúčastňovať na stanovovaní nových cieľov udržateľného rozvoja po roku 2015, aby za ich uskutočňovanie prevzal svoj diel zodpovednosti. Tieto ciele by mali nadväzovať na rozvojové ciele tisícročia, mali by byť konkrétne a merateľné a mali by zahŕňať oblasti vodohospodárstva, poľnohospodárstva, bezpečnosti potravín, energetiky, dopravnej infraštruktúry, školstva, zdravotníctva, digitálneho hospodárstva, rodovej a sociálnej rovnosti.

3.6 Súkromný sektor by mal byť uznaný ako významná súčasť nového globálneho partnerstva pre rozvoj. Bolo by žiaduce vytvoriť platformu pre dialóg s predstaviteľmi európskych a finančných inštitúcií o zapojení súkromného sektora do zahraničnej rozvojovej spolupráce. Platforma by zahŕňala predstaviteľov európskych podnikateľov a zamestnávateľov a bola by otvorená aj ďalším zainteresovaným stranám, vrátane zástupcov občianskej spoločnosti.

3.7 Súkromný sektor darcovských krajín sa do rozvojovej spolupráce zapája ako dodávateľ služieb a zariadení financovaných z oficiálnej rozvojovej pomoci, ako priamy poskytovateľ rozvojovej pomoci dobročinného charakteru, v spoločných projektoch s verejným sektorom a mimovládny organizáciami a ako investor v projektoch, ktoré majú okrem podnikateľského zámeru aj významný rozvojový dosah. Prednostne by sa mali podporovať inovačne zamerané projekty, a to budovaním inovačných kapacít, poskytovaním poradenských služieb, zakladaním inkubátorov a klastrov v prijímajúcich krajinách. Verejné zákazky na rozvojové projekty musia byť transparentné a otvorené.

3.8 Príspevok súkromného sektora k rozvoju by mal tiež zahŕňať podporu bezbarierovej spoločnosti, čo by prispelo k odstráneniu chudoby ohrozených skupín obyvateľstva, ako sú osoby so zdravotným postihnutím, ženy, starší ľudia, dočasne zranení. Inšpiráciou pre zaradenie tejto požiadavky

do budúceho rozvojového rámca môže byť rámcová dohoda o inkluzívnom pracovnom trhu, ktorú uzavreli sociálni partneri v EÚ v marci 2010.

3.9 Súkromný sektor v rozvojových krajinách potrebuje systematickú podporu, aby mohol zohrávať svoju úlohu v oblasti rozvoja. Preto rastie podiel oficiálnej rozvojovej pomoci zameranej na rozvoj súkromného sektora. To by však nemalo byť na úkor oficiálnej rozvojovej pomoci poskytovanej najchudobnejším rozvojovým krajinám, bez ktorej sa tieto krajiny pri riešení páčivých problémov nezaobídu.

3.10 Súkromné rozvojovo orientované investície veľkých nadnárodných spoločností sú príležitosťou na zapojenie existujúcich i novo vznikajúcich miestnych malých a stredných podnikov do realizácie projektov, čo im umožní získať vďaka spolupráci s partnermi z rozvinutých krajín technické know-how a prístup k vhodným pokročilým technológiám. Nadnárodné podniky by mali dodržiavať uznávané zásady, ktoré vypracovala OSN, OECD a ďalšie medzinárodné organizácie ⁽⁶⁾.

3.11 Malé a stredné podniky predstavujú v rozvojových krajinách podobne ako inde vo svete hlavný potenciál rozvoja a k jeho uvoľneniu by mali prispievať najmä mikroúvery a zvýhodnené pôžičky európskych a medzinárodných rozvojových finančných inštitúcií. Významný zdroj investícií predstavujú aj prevody úspor a ďalších prostriedkov emigrantov a je potrebné pomocou stimulov viac ovplyvniť ich zameranie na rozvojové potreby danej krajiny.

3.12 Výbor víta návrhy, ktoré Komisia predložila vo svojom oznámení Po roku 2015: na ceste ku komplexnému a integrovanému prístupu k financovaniu odstránenia chudoby a udržateľného rozvoja ⁽⁷⁾ a požaduje, aby do navrhovanej diskusie o integrovanom prístupe k financovaniu bol zapojený súkromný sektor a organizovaná občianska spoločnosť.

3.13 Oficiálna rozvojová pomoc by sa mala využiť ako multiplikačný nástroj na zapojenie súkromného kapitálu do investícií v rozvojových krajinách. Na to by mali slúžiť také inovačné nástroje, ako je tzv. blending, rôzne záručné mechanizmy, znížené úrokové sadzby. Štátom dotované záruky na investície v rozvojových krajinách by sa mali započítavať do oficiálnej rozvojovej pomoci. Takto poskytovaná podpora súkromného kapitálu musí mať jasne definované podmienky a ukazovatele zohľadňujúce udržateľnosť rozvoja, ochranu životného prostredia, ekologické hospodárstvo, tvorbu pracovných miest, zvyšovanie kvality výroby, prenos manažérskeho know-how pre súkromný sektor a pod.

3.14 Investície musia byť viac zamerané na posilňovanie odvetvia služieb, ako je bankovníctvo, poisťovníctvo, telekomunikačné služby, doprava a ďalšie služby na podporu podnikania, bez ktorých nie je možný zdravý rozvoj priemyslu a poľnohospodárstva. Štát pri tom musí dbať na zabezpečenie konkurenčného prostredia a zaistiť primeranú ochranu investícií.

3.15 Partnerstvá verejného a súkromného sektora sa môžu stať dôležitým nástrojom na uplatňovanie stratégií rozvoja, pretože spájajú dotačný mechanizmus verejných prostriedkov a súkromné investičné iniciatívy na pokrytie rozvojových potrieb konečných príjemcov. Úspešnosť týchto projektov si vyžaduje transparentnosť informácií a otvorenú komunikáciu so zainteresovanými stranami.

4. Podpora vytvárania priaznivého podnikateľského prostredia

4.1 Súkromný sektor v rozvojových cieľových krajinách potrebuje na splnenie svojej úlohy v oblasti rozvoja základné predpoklady na svoju existenciu a svoje aktivity. Rozvojová spolupráca by sa preto mala viac zameriavať na kontinuálne zlepšovanie podnikateľského prostredia, ktoré by uľahčilo zakladanie a rast podnikov, znížilo nadmernú byrokraciu, zvýšilo transparentnosť, a tým obmedzilo všadeprítomnú korupciu. Posilňovanie právneho štátu povzbudí zahraničných aj miestnych investorov a prispeje k diverzifikácii miestnych hospodárstiev.

4.2 Vytváranie zdravého podnikateľského prostredia sa musí opierať o trhové nástroje vrátane hospodárskej súťaže, fungujúcich finančných trhov, nezávislosti súdov, všeobecnej vymožitelnosti práva – najmä obchodného, dodržiavania pravidiel medzinárodného obchodu a práv duševného vlastníctva. Miestne kultúrne zvyklosti by sa mali rešpektovať, pokiaľ nie sú v rozpore s hospodárskou súťažou a nevedú ku korupcii a prerozdeľovaniu prostriedkov bez pridanej hodnoty.

4.3 Spoločenská zodpovednosť podnikov v rozvojovej spolupráci by sa mala chápať ako dobrovoľná iniciatíva podnikov a ich prihlásenie sa k etickému podnikaniu. Zo základného rámca celosvetovo uznávaných zásad ⁽⁸⁾ si podniky sami vyberajú, čo a ako je pre ich hospodársku činnosť prijateľné. Vymedzenie takéhoto rámca zabezpečí spravodlivú súťaž s ostatnými firmami v odbore.

4.4 Súkromný sektor vytvára pracovné miesta, a tým môže prispieť k odstraňovaniu chudoby, je však nutné, aby sa pritom dodržiavali základné hospodárske a sociálne práva. Je potrebné dôsledne presadzovať kľúčové dohovory MOP (sloboda zhromažďovania a kolektívneho vyjednávania, zákaz nútenej práce, zákaz detskej práce a zákaz diskriminácie v zamestnaní).

⁽⁶⁾ UN Guiding Principles on Business and Human Rights, OECD Guidelines for Multinational Enterprises, The Extractive Industries Transparency Initiative, OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains of Minerals from Conflict-Affected and High-Risk Areas.

⁽⁷⁾ COM(2013) 531 final, 16. júla 2013.

⁽⁸⁾ Napríklad ISO 26000, Iniciatíva OSN – Šesť princípov zodpovedného investovania.

4.5 Nové pracovné miesta by mali byť v súlade s programom dôstojnej práce (Decent Work Agenda) Medzinárodnej organizácie práce, ktorá požaduje, aby bolo možné slobodne si vybrať zamestnanie, aby existovala sociálna ochrana, dodržiavali sa základné práva zamestnancov a bol ustanovený sociálny dialóg. Je dôležité, aby všetci investori, najmä tí, ktorí využívajú verejnú rozvojovú pomoc, dôsledne dodržiavali tieto zásady v rámci realizovaných projektov a pôsobili v tomto smere na svojich partnerov.

4.6 Programy budovania inštitucionálnych kapacít štátnej správy v rozvojových krajinách by mali posilňovať zásady právneho štátu a prispievať k zlepšeniu podmienok na podnikanie a k zvyšovaniu absorpčnej kapacity miestnych podnikov. Tieto programy by sa mali vypracovať v úzkej súčinnosti so sociálnymi partnermi a zainteresovanými mimovládnyimi organizáciami.

5. Ako účinnejšie zapojiť súkromný sektor do rozvoja

5.1 Podnikateľské organizácie, ako sú obchodné komory, odvetvové združenia a asociácie, zamestnávateľské zväzy a organizácie sociálneho hospodárstva darcovských krajín, by mali byť do programov podpory súkromného sektora v rozvojových krajinách aktívne zapojené vo všetkých fázach projektového cyklu. Na tento účel by sa mal vytvoriť program, ktorý by podporoval miestne organizácie zastupujúce malé a stredné podniky a umožnil im získavať skúsenosti najmä v oblasti marketingu, zapojenia do dodávateľských reťazcov, certifikácie, logistiky a pod.

5.2 Podnikateľské organizácie v rozvojových krajinách potrebujú získať kompetencie na zlepšenie podnikateľského prostredia, posilniť demokratické riadenie svojich organizácií, získať ďalších členov a aktívne s nimi komunikovať. Je potrebné podporiť budovanie ich kapacít, a to za aktívnej účasti podobných partnerských organizácií z EÚ. Európske programy vonkajšej pomoci by preto mali financovať aj technickú pomoc, ktorú európske podnikateľské organizácie poskytujú svojim partnerom.

5.3 Rozvoj súkromného sektora by mal zahŕňať vzdelávacie moduly pre podnikateľov vrátane stáží v rozvinutej krajine.

Výbor odporúča zvážiť možnosť rozšírenia programu Erasmus pre mladých podnikateľov aj na záujemcov z rozvojových krajín alebo vypracovanie podobne zameraného programu a prideliť na jeho realizáciu zodpovedajúce prostriedky.

5.4 Malo by sa vo väčšej miere podporovať vzdelávanie a rozvoj znalostí kľúčových technológií najmä u zamestnancov s nízkou kvalifikáciou. Dlhodobo chýbajú programy učňovského vzdelávania, z darcovských krajín sú prevažne poskytované štipendiá na vysokoškolské štúdium. Súkromný sektor v priemysle i v ďalších odvetviach pritom potrebuje bežné pracovné zručnosti v štruktúre klasických učňovských odborov a pracovné návyky potrebné pre prácu pre zahraničného investora či spoločný podnik.

5.5 Rozvojová pomoc by mala viac podporovať inovačné projekty a nové podnikateľské modely podporujúce začlenenie, kde je veľký priestor pre spoluprácu súkromného sektora s mimovládnyimi organizáciami. Príkladom môže byť vysielanie expertov dobrovoľníkov, ktorí pomáhajú pri rozvoji podnikania v rozvojových krajinách⁽⁹⁾. K vzájomnej výmene skúseností členských štátov by prispela širšia publicita úspešných inovačných podnikateľských rozvojových projektov.

5.6 Osobitná pozornosť musí byť zameraná na oblasť ťažobného a surovinového priemyslu. Investičné projekty musia brať do úvahy otázku ochrany životného prostredia, sociálne podmienky zamestnancov a udržateľnosť rozvoja. Štátne a miestne orgány v prijímajúcej krajine musia stanoviť zodpovedajúce podmienky pre dané odvetvia a dohliadať na ich dodržiavanie vrátane plnenia daňových povinností. Podpora by mala pomôcť tento systémový prístup vytvoriť a zároveň nájsť optimálne pravidlá pre zamedzenie prílišnej byrokracie a vytváraniu priestoru na korupciu.

5.7 Rozvojová pomoc by mala podporovať trvalo udržateľné poľnohospodárstvo a miestny spracovateľský priemysel, aby sa zlepšilo spracovanie potravín a surovín. Mal by sa podporovať vznik združení farmárov a malých spracovateľov poľnohospodárskej výroby a ich zapojenie do dodávateľských reťazcov.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽⁹⁾ Pozri napríklad nezisková organizácia Ex-Change, www.ex-change.be.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Udržateľné zmeny v spoločnostiach v procese transformácie“ (prieskumné stanovisko)

(2014/C 67/02)

Spravodajca: pán **ANDRIS GOBIŇŠ**

Litovské predsedníctvo Rady EÚ sa 15. apríla 2013 rozhodlo podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Udržateľné zmeny v spoločnostiach v procese transformácie“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 25. septembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra 2013) prijal 70 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 6 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

„Večná je len zmena.“ – Herakleitos

1. Odporúčania

1.1 Európska únia, jej členské štáty a občianska spoločnosť predstavujú nesmierne bohatý zdroj skúseností s transformáciou. Táto skúsenosť by sa mala lepšie využívať na dosiahnutie stability prostredníctvom zmeny v Európe, krajinách susediacich s EÚ a na celom svete.

1.2 Európska únia preberá vedúcu úlohu v súčasných diskusiách OSN o programe rozvoja po roku 2015 a musí presadzovať konkrétne opatrenia založené na solidarite a jednotných politikách. Je nevyhnutné brať do úvahy toto stanovisko a príslušné predchádzajúce stanoviská EHSV ⁽¹⁾.

1.3 Skúsenosti EÚ s transformáciou sa musia využiť v praxi. Je nevyhnutné, aby Európska únia lepšie systemizovala svoje pozitívne a negatívne skúsenosti s transformáciou, dostupné podporné nástroje a údaje o príslušných aktéroch. Mal by byť vypracovaný akčný plán o využívaní skúseností s transformáciou v procese programovania. Je potrebné bezodkladne zaviesť do praxe európske kompendium transformácie (European Transition Compendium) a iné návrhy z aktuálnych dokumentov EÚ.

1.4 Je nevyhnutné zabezpečiť, aby bola vonkajšia politika EÚ silnejšia, participatívnejšia a otvorenejšia, účinnejšia a súdržnejšia. Politické opatrenia by mali mať za cieľ podporovať ľudské práva, základné slobody (vrátane slobody združovania a pokojného zhromažďovania), právny štát a pomôcť vytvoriť demokratické prostredie, ktoré umožní jednotlivcom a organizáciám

občianskej spoločnosti zapojiť sa do vytvárania politiky a monitorovať jej zavádzanie do praxe. Je potrebné pristupovať k tejto problematike z dlhodobého hľadiska.

1.5 Občianska a politická spoločnosť EÚ a jej partnerských krajín musia zohrávať kľúčovú úlohu. Dohody o partnerstve, podporné programy a granty by sa nemali schváliť bez štruktúrovaného dialógu s občianskou spoločnosťou, najmä organizovanou občianskou spoločnosťou, v súlade s európskou zásadou partnerstva. Osobitný dôraz by sa mal klásť na dialóg s rozličnými sociálnymi skupinami v partnerských krajinách, vrátane menších a obyvateľov vzdialených regiónov, a na ich začlenenie.

1.6 V súčasnosti sú diskriminačné administratívne a ostatné predpisy príčinou toho, že mnoho potenciálnych propagátorov udržateľného rozvoja nemôže získať podporu EÚ. Pozitívna diskriminácia (ktorá neposkytuje priestor na manipuláciu) a požiadavka, aby boli do rozvojových projektov zapojení partneri, ktorí nedávno prešli transformáciou, sú potrebné na to, aby mali subjekty s momentálne nižším základným hodnotením rovnaké podmienky. Najdôležitejšia musí byť kvalita projektov a výsledky.

1.7 Je nevyhnutné spustiť nové mechanizmy spolupráce a rozšíriť existujúce – pozri najmä body 3.3.4, 3.3.6, 3.3.7 a 3.3.8, napr. globálne partnerstvá, Taiex, Erasmus+, nové platformy výmeny a pod.

1.8 Z podpory by mali byť vylúčené subjekty spojené s autoritárskymi režimami a/alebo nedemokratickými postupmi (ako sú tzv. GoNGO, „žlté odbory“ atď.).

1.9 Vo všeobecnosti je potrebné, aby širšie vrstvy spoločnosti v partnerských krajinách dostávali komplexnú podporu.

⁽¹⁾ Najmä stanovisko EHSV na tému „Dôstojný život pre všetkých: odstránenie chudoby a zabezpečenie trvalo udržateľnej budúcnosti pre celý svet“, 23. mája 2013, a ostatné relevantné stanoviská.

1.10 Prostredníctvom dobrej správy vecí verejných a pevného prístupu založeného na dodržiavaní práv možno najlepšie podporiť demokratické zmeny, udržateľný rozvoj, inkluzívny hospodársky rast a stabilný trh spolu s lepšími životnými podmienkami a zamestnanosťou. Z praxe vyplýva, že najlepšou zárukou úspechu je silná občianska spoločnosť, najmä ak je organizovaná.

2. Všeobecné súvislosti

2.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor súhlasí so všeobecným názorom na udržateľný rozvoj. Ako poznamenala Rada EÚ, toto zahŕňa „demokratickú správu, ľudské práva a právny štát, ekonomický a sociálny blahobyt, ako aj mier a stabilitu“ (2).

2.2 Transformáciu možno stručne vymedziť ako stabilizáciu, podporu demokracie, budovanie inštitúcií a kapacít, výmenu najlepších postupov a upevňovanie reforiem s cieľom zabezpečiť udržateľnosť zmien. Je založená na solidarite a činnosti jednotlivcov, organizácií občianskej spoločnosti, vlády a ďalších subjektov.

2.3 Viaceré aspekty spolupráce so spoločnosťami v procese transformácie už boli na programe EHSV (3). Cieľom tohto stanoviska je presiahnuť existujúce zdroje a zároveň vyjadriť osobitné záujmy litovského predsedníctva Rady EÚ a všeobecný záujem európskej občianskej spoločnosti (aj ako prínos k samitu Východného partnerstva, ktorý sa bude konať v novembri 2013 vo Vilniuse a k Európskym dňom rozvoja).

2.4 Ďalším dôvodom na aktualizáciu existujúcej politiky je nová situácia v partnerských štátoch EÚ. Európsky hospodársky a sociálny výbor je naďalej znepokojený v súvislosti s udržateľnosťou situácie u niektorých východných susedov EÚ, v krajinách združenia EuroMed a ďalších partnerských štátoch. Viacero pozitívnych zmien možno pozorovať v regióne západného Balkánu (veľký význam má pristúpenie Chorvátska k EÚ).

3. Umožniť EÚ lepšiu výmenu jej skúseností

Hlavnou hybnou silou udržateľného rozvoja a demokratických zmien môže byť vnútorná motivácia a záujem, podporené jednoznačnou politikou otvorených dverí zo strany EÚ voči všetkým štátom v Európe a ďalšími výsadami pre štáty a spoločnosti mimo Európy.

3.1 Lepšia koordinácia politik EÚ v oblasti transformácie

3.1.1 V záujme dosiahnutia udržateľných zmien je potrebná lepšia koordinácia rozličných európskych politik, programov a činností zameraných na tie isté regióny alebo oblasti politiky s cieľom vytvoriť väčšiu súčinnosť a zachovať jednotnosť. Naďalej je nevyhnutné rozvíjať kapacitu vonkajšej činnosti EÚ, až kým bude možné účinne podporovať spoločné európske hodnoty a ciele v skutočne európskom rozsahu (4).

(2) Závery z 3218. zasadnutia Rady pre zahraničné veci (31.1.2013), článok 19.

(3) <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.eesc-opinions-highlights>.

(4) Stanovisko EHSV na tému „Úloha EÚ a jej vzťahy so Strednou Áziou: prínos občianskej spoločnosti“, Ú. v. EÚ C 248, 28.8.2011.

3.1.2 Je nevyhnutné zabezpečiť a dôkladnejšie monitorovať „súdržnosť politik v záujme rozvoja“. Povinnosť zabezpečiť súdržnosť politik v záujme rozvoja, zakotvená v článku 208 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (v znení zmenenom a doplnenom Lisabonskou zmluvou), by mala byť základom tvorby politiky a uplatňovania všetkých nariadení o nástrojoch vonkajšej činnosti, a preto by sa mala výslovne vzťahovať aj na všetky ostatné oblasti politiky EÚ, programy a činnosti. Vo všetkých prípadoch je nevyhnutné posúdiť jednotnosť nových iniciatív EÚ. Všetky programy (vrátane ich hodnotenia a rozpočtových položiek) by mali byť odrazom medzinárodných záväzkov a povinností EÚ v oblasti ľudských práv a rozvoja (vrátane dohody OSN o prístupe k rozvojovej spolupráci opierajúcom sa o ľudské práva), a mali by sa zameriavať na najzraniteľnejšie a okrajové skupiny. Treba tiež v procese transformácie a integrácie do EÚ monitorovať, či pozitívne vplyvy v jednej oblasti nie sú sprevádzané negatívnym vývojom v iných oblastiach.

3.1.3 Treba vytvoriť spoločnú platformu, ktorú bude prevádzkovať EÚ alebo jej členské štáty, s cieľom poskytnúť zrozumiteľný prehľad existujúcich nástrojov (ako sú granty, verejné obstarávanie, programy atď.), ktoré majú priamy alebo nepriamy vonkajší vplyv. Malo by sa počítať s niektorými paralelami resp. spoluprácou s portálom Vaša Európa. Treba vyvinúť úsilie o zaradenie informácií pre menšie (aj subregionálne) organizácie. Ďalšími cieľovými skupinami by mali byť inštitúcie v členských štátoch EÚ a spoločnosti v procese transformácie. Platforma by mala byť podporená napríklad prostredníctvom informačného bulletinu alebo vstupu na Twitter.

3.1.4 Európska únia by sa mala usilovať o zlúčenie, koordináciu a vytvorenie súčinnosti medzi činnosťami EÚ a jej členských štátov v partnerských krajinách a zabrániť nadmernej vnútornej súťaži. Členské štáty by mali uvažovať o rozdelení zodpovednosti pri vytváraní foriem spoločnej vonkajšej spolupráce (koordinátori transformácie, prekladateľské strediská, strediská právnej pomoci, vzdelávacie zariadenia atď.) na svojom území alebo v partnerských krajinách.

3.2 Zapojenie všetkých zainteresovaných strán ako nevyhnutná podmienka udržateľnosti zmien

3.2.1 Mechanizmus vonkajšej činnosti EÚ musí byť čo najinkluzívnejší, najtransparentnejší a najparticipatívnejší s cieľom zabezpečiť spoločnú zodpovednosť za rozvoj a spoluprácu. V súčasnosti možno pozorovať nedostatky. Mal by sa preskúmať potenciál zásady partnerstva zjednotiť občiansku spoločnosť a verejné orgány, napr. ako predpoklad na získanie grantu.

3.2.2 Nevyhnutnou podmienkou dlhodobého záväzku týkajúceho sa reforiem je úzke a pokiaľ možno štruktúrované zapojenie predstaviteľov občianskej a politickej spoločnosti. Pozri tiež bod 1.5. Pri plánovaní a vykonávaní všetkých činností v oblasti rozvoja a spolupráce je nevyhnutná aktívna účasť organizácií občianskej spoločnosti vrátane sociálnych partnerov z EÚ aj partnerských krajín. Je nevyhnutné posilniť existujúce partnerstvá a podporovať nové.

3.2.3 Európsky hospodársky a sociálny výbor k tomu rád prispeje, pričom jeho partneri na celom svete predstavujú cenný zdroj, takisto ako existujúce pravidelné fóra.

3.2.4 Je nevyhnutné, aby EÚ zintenzívnila svoje úsilie o rozvoj spôsobilosti subjektov EÚ i partnerov. To možno dosiahnuť prostredníctvom finančnej podpory, výmeny skúseností, zabezpečenia vzdelávania/odbornej prípravy a prostredníctvom iných prostriedkov alebo programov.

3.2.5 Pre rozličné vládne a mimovládne subjekty – v EÚ aj v partnerských krajinách – by sa mala zabezpečiť rovnosť príležitostí na zapojenie. Mala by sa odstrániť pretrvávajúca priama aj nepriama diskriminácia akéhokoľvek druhu vrátane nadmerne reštriktívnej oprávnenosti; rozsahu projektu a technických požiadaviek; diskriminácie v rámci administratívnych predpisov vrátane rozdielov v odmeňovaní a/alebo zdaňovaní odborníkov pracujúcich na rovnakých projektoch; požiadaviek na spolufinancovanie (problémy týkajúce sa prijatia nepeňažných príspevkov); vnútroštátneho lobizmu, výsledkom ktorého sú skreslené výsledky atď. ⁽⁵⁾. Pozri bod 1.6.

3.2.6 Na účely dialógu a zapojenia by sa mali vo väčšej miere využívať a podporovať technické možnosti dvadsiateho prvého storočia vrátane elektronickej verejnej správy. Mohol by sa vytvoriť osobitný program Pomoc demokracii 2.0.

3.3 Ďalšie návrhy programov a činností EÚ

3.3.1 Súčasný systém financovania EÚ a financovania súvisiaceho s EÚ a možností podpory sa často kritizuje ako zbytočne zložitý. Európsky hospodársky a sociálny výbor víta avizované plány na zjednodušenie a zefektívnenie nástrojov EÚ na vonkajšie financovanie, vrátane nástroja európskeho susedstva od roku 2014 a podporuje zlúčenie fondov.

3.3.2 Najdôležitejšia je kvalita. Malo by sa zabezpečiť, aby sa osobitné poznatky z transformácie a schopnosť porozumieť a prispôbiť sa potrebám partnerskej krajiny objektivne posúdili a mali by mať väčšiu hodnotu než skúsenosti s realizáciou projektov EÚ.

3.3.3 Pri tvorbe vonkajších (vrátane rozvojových) politík EÚ je nevyhnutné lepšie využívať existujúce skúsenosti EÚ s procesom transformácie ⁽⁶⁾. Treba úplne systemizovať a podrobne analyzovať úspechy a ponaučenia. Závery sa musia využiť, v plnej miere zohľadniť v praxi a začleniť do programovacieho cyklu. Pri vypracúvaní operačných programov a posudzovaní a rozdeľovaní projektových grantov a rozsahu atď. sú potrebné konkrétne nadväzné opatrenia, ktoré okrem iného využívajú tieto poznatky.

⁽⁵⁾ Odporúča sa napríklad štúdia Európskeho parlamentu EXPO/B/AFET/2012/32 (2012).

⁽⁶⁾ Závery 3218. zasadnutia Rady pre zahraničné veci (31.1.2013), článok 19.

3.3.4 Je nevyhnutné uviesť do prevádzky európske kompendium transformácie, a to aj na programovacie účely, a rozšíriť ho o databázu odborníkov z vládneho aj mimovládneho sektora, ktorí majú skúsenosti v oblasti transformácie. Malo by byť pre partnerov prístupné na vyhľadanie odborníkov a malo by sa vo veľkej miere propagovať, najmä v partnerských krajinách. Európska komisia a ESVČ by mali pripraviť pre delegácie EÚ jednoduchý návod na používanie kompendia pri programovaní (ten by sa o. i. mohol považovať za záväzný zdroj informácií pre expertov, ktorí sa zapájajú do činností EÚ).

3.3.5 Európska komisia by mala vypracovať **akčný plán o tom, ako v programovaní lepšie využiť bohaté skúsenosti EÚ s transformáciou**. To by pomohlo zabezpečiť, že skúsenosti sa budú systematicky využívať v tých oblastiach, kde je to potrebné. Európska komisia by na realizáciu tohto plánu mala vyčleniť aj dostatočné administratívne zdroje.

3.3.6 So zreteľom na množstvo už existujúcich nástrojov súvisiacich s prenosom skúseností s transformáciou by bolo vhodné, keby Európska komisia zabezpečila ich horizontálnu správu v snahe zhromaždiť ich a prezentovať na jednom mieste, napr. **vytvorením zastrešujúcej platformy alebo štruktúry**.

3.3.7 Malo by sa zväziť ďalšie rozšírenie dopytom riadených odborných kapacít EÚ, ako sú SOCIEUX či MIEUX. Takéto kapacity sú vynikajúcim nástrojom, ktorý umožňuje rýchlo zareagovať na potreby partnerských krajín. Je nevyhnutné, aby sa zemepisná oblasť existujúcich mechanizmov, ktoré sú založené na potrebách a ktoré sú určené na výmenu skúseností, ako aj iných programov, najmä programu TAIEX, twinningových programov a programu Erasmus+, otvorila na celosvetovej úrovni (najmä v krajinách AKT), pričom sa neobmedzia plánované finančné prostriedky na projekty zo súčasných programových štátov.

3.3.8 Mala by sa začať realizovať koncepcia „Twinning/Trioining MVO“, do ktorej by mal byť zapojený aspoň jeden partner z EÚ 15, jeden z EÚ 13 a jeden z rozvojovej krajiny alebo krajiny v procese transformácie ⁽⁷⁾. Takisto by sa mala podporovať výmena skúseností medzi predstaviteľmi súkromného sektora.

3.3.9 Malo by sa zabezpečiť, aby bol Európsky rozvojový fond priaznivejším miestom pre výmenu najnovších skúseností členských štátov EÚ s procesom transformácie.

3.3.10 Európska únia a jej členské štáty musia zabezpečiť primerané financovanie a verejnú podporu, aby mohli premeniť svoje skúsenosti na účinnú podporu procesu transformácie. Európsky hospodársky a sociálny výbor okrem toho znovu zdôrazňuje, že transformácia a úloha jednotlivcov, občianskej spoločnosti a štátu musí predstavovať jeden z aspektov Európskeho roka rozvoja v roku 2015.

⁽⁷⁾ Stanovisko EHSV na tému „Nová reakcia na meniace sa susedstvo“, Ú. v. EÚ C 43, 15.2.2012.

4. Podpora udržateľných demokratických reforiem a rozvoja

Najnovšie a bohaté skúsenosti členských štátov EÚ s transformáciou sú čoraz dôležitejšie a čoraz viac sa využívajú za hranicami susedov EÚ, pričom sa stále viac využíva tzv. prístup založený na dopyte. Podpora demokracie by mala byť pre EÚ prioritou.

4.1 Osobitná úloha EÚ v rozličných fázach procesu transformácie

4.1.1 Udržateľný rozvoj je podmienený dosiahnutím čo najširšieho konsenzu v partnerských spoločnostiach. Dôležitá je podpora demokracie, dobrej správy vecí verejných, základných slobôd (vrátane slobody združovania a pokojného zhromažďovania sa, slobody prejavu, nezávislosti médií a pod.), občianskej výchovy a non-formálneho a neformálneho vzdelávania, spravodlivosti a sociálnej spravodlivosti vo všetkých oblastiach a na všetkých úrovniach.

4.1.2 Mal by sa klásť väčší dôraz na účinnosť a výsledky politiky a projektov. K projektom musia byť pridružené administratívne a operačné programy a podporné opatrenia pre jednotlivcov. Účinnosť nemožno dosiahnuť bez lepšej koordinácie v partnerských krajinách. Treba ponúknuť podporu a poradenstvo v oblasti plánovania.

4.1.3 Nediskriminácia, rovnaké zaobchádzanie a aktívna účasť partnerov EÚ a každého člena ich spoločností (vrátane skupín ako sú ženy, menšiny atď.) sú dôležité vo všeobecnosti aj ako nevyhnutná podmienka hodnovernosti EÚ. Diferenciácia politik v závislosti od požiadaviek partnerskej krajiny je, samozrejme, nevyhnutná a treba ju zlepšiť. Súčasne je potrebné, aby EÚ už nebola zhovievavá k tzv. strategicky dôležitým krajinám len z dôvodu úzkeho súboru záujmov, ktoré nesúvisia s udržateľným rozvojom. Dodržiavanie ľudských práv je oblasť, v rámci ktorej musia EÚ a jej partneri spolupracovať.

4.1.4 Je nevyhnutné, aby predstavitelia EÚ pôsobili ako sprostredkovatelia/mediátori (ktorí analyzujú miestne potreby a podporujú/presadzujú dialóg medzi miestnymi zainteresovanými stranami) aj ako odborníci (ktorí odovzdávajú svoje predchádzajúce skúsenosti a poskytujú poznatky získané pri práci v oblasti transformácie vo svojej krajine).

4.1.5 Je potrebné, aby širšie vrstvy spoločnosti v partnerských krajinách dostávali komplexnú podporu. V súčasnosti sa za hlavné cieľové skupiny na poskytnutie pomoci EÚ považujú vládne inštitúcie a v niektorých prípadoch organizácie občianskej spoločnosti (vrátane sociálnych partnerov), mladí ľudia a výskumní pracovníci. V súvislosti s udržateľným rozvojom a demokratickými zmenami je potrebná komplexná podpora a úzka spolupráca s „veľvyslancami“, „hnacími silami/manažérmi“ alebo „predstaviteľmi stálych zmien“ z občianskej spoločnosti a s jej hlavnými predstaviteľmi a sieťami, zároveň však treba ísť ešte ďalej. Je potrebná univerzálna, všeobecne dostupná a všeobecne viditeľná podpora pre partnerov a ich spoločnosti. Európska integrácia a podpora susediacich krajín by sa nemala považovať za prínos len pre niekoľkých vyvolených. Viditeľné zmeny v takých oblastiach, ako sú vzdelávanie a veda (vrátane reforiem odborného vzdelávania a prípravy, aktivít zameraných

na deti atď. ⁽⁸⁾), hospodárstvo s nízkymi emisiami, infraštruktúra a verejné služby (vrátane IKT, zdravotníctva, ihrísk atď.), dôstojná práca a možnosť získať kvalitné zamestnanie, rovnosť medzi mužmi a ženami, podpora sociálne a hospodársky zraniteľných osôb a pôvodného obyvateľstva, sociálne hnutia a podmienky umožňujúce rozvoj podnikania (vrátane posilnenia a zapojenia sociálnych partnerov ⁽⁹⁾) atď., posilnia zmenu a väčší konsenzus týkajúci sa proeurópskeho zamerania.

4.1.6 V krajinách s deficitom v oblasti demokracie je možné, že financovanie poskytnuté štátnym inštitúciám alebo prostredníctvom štátnych inštitúcií sa nepoužije na sociálne ciele, ale na podporu režimu a že miestne organizácie občianskej spoločnosti, ktoré skutočne predstavujú demokratické hodnoty, nemajú príležitosť požiadať o podporu. Vytvorenie Európskej nadácie na podporu demokracie (EED) predstavuje nepochybne dôležitý a už dlho potrebný krok. Tieto ďalekosiahle problémy však nemožno riešiť len prostredníctvom EED. Súčasťou riešenia je „komplexné zmapovanie organizácií občianskej spoločnosti“ a ostatných príjemcov pomoci v regióne ⁽¹⁰⁾. Takisto je nevyhnutné vo väčšej miere podporovať základnú/neformálnu občiansku spoločnosť a iniciatívy – niektoré členské štáty EÚ majú skúsenosti s pružným financovaním projektov. Súčasne je nevyhnutné zvýšiť percentuálny podiel pomoci poskytnutej prostredníctvom občianskej spoločnosti, najmä v prípade autoritárskych režimov.

4.1.7 Osobitnú pozornosť treba venovať tiež procesom transformácie v krajinách južného a východného Stredozemia, v ktorých sú demokracia, ľudské práva a práva žien vážne ohrozené, ako aj potrebe zabezpečiť občianskej spoločnosti a organizáciám žien dôraznejšiu podporu EÚ.

4.1.8 Vo všeobecnosti je potrebné, aby EÚ dôkladne analyzovala rozličnú schopnosť svojich partnerských krajín čerpať finančné prostriedky a ich osobitné črty a prispôsobila sa im.

4.1.9 Je nevyhnutné, aby sa EÚ podelila so svojimi skúsenosťami v oblasti zabezpečenia trvalej vonkajšej a vnútornej podpory rozvoja, okrem iného pre občiansku spoločnosť, po skončení prvých fáz procesu transformácie a dosiahnutí porovnateľných životných podmienok.

4.2 Inkluzívny rast – úloha podnikov a pracovných miest v spoločnostiach v procese transformácie

4.2.1 Inkluzívny hospodársky rast a stabilný trh spolu s lepšimi životnými podmienkami a zamestnanosťou a inteliigentnou hospodárskou liberalizáciou musia hrať kľúčovú úlohu v rozvoji spoločnosti v procese transformácie (v súlade s koncepciou tzv. hospodárskej transformácie v diskusiách po roku

⁽⁸⁾ Napr. stanovisko EHSV na tému „Úloha EÚ a jej vzťahy so Strednou Áziou: prínos občianskej spoločnosti“, Ú. v. EÚ C 248, 28.8.2011.

⁽⁹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Nová reakcia na meniace sa susedstvo“, Ú. v. EÚ C 43, 15.2.2012.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o nástroji predvstupovej pomoci (IPA II) a Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa ustanovuje nástroj európskeho susedstva“, Ú. v. EÚ C 11, 15.1.2013, s. 80. Pozri tiež „Úloha občianskej spoločnosti pri uplatňovaní partnerstva pre demokraciu a spoločnú prosperitu v európsko-stredomorskej oblasti“ (REX/356).

2015). Je nevyhnutné podporovať bezpečné a priateľské prostredie pre investície a chrániť ho prostredníctvom medzinárodných dohôd v multilaterálnom rámci WTO, OECD atď.

4.2.2 Kľúčom k udržateľnosti je právny štát, nezávislý právny systém, ktorý nemožno rozvrátiť korupciou alebo diktátorstvom. Nanajvýš dôležité sú nezávislé organizácie občianskej spoločnosti, ktoré nie sú zastrašované, prístup k informáciám, sociálna ochrana a príležitosti na dôstojné zamestnanie, vedecká a technická spolupráca, energetická účinnosť/nezávislosť a ochrana životného prostredia.

4.2.3 Je nevyhnutné zlepšiť obchodné podmienky a v prípade potreby využiť prehĺbené a komplexné dohody o voľnom obchode, ktorých cieľom je „presiahnuť hranice“ a tak podporiť stabilné zblížovanie s právnymi predpismi EÚ, jej zásadami a normami v oblasti technickej regulácie – a v oblasti ich implementácie. Cieľom partnerov EÚ by mali byť pevné a inkluzívne hospodárstva, ktoré postupne obmedzujú svoju závislosť od vonkajšej pomoci, a to je druhá oblasť, v ktorej je výmena skúseností rozhodujúca.

4.2.4 Pri rokovaniach s autoritárskymi režimami je nevyhnutné stanoviť ako prioritný cieľ dialóg s nezávislými podnikmi (ako aj odborovými zväzmi a ostatnými organizáciami občianskej spoločnosti) a pomoc týmto podnikom. Vo všetkých prípadoch je potrebné zabezpečiť významnejšiu úlohu MSP ako činiteľov udržateľnosti, právneho štátu a rozvoja v hospodárstve. Rady zahraničných investorov alebo iní partneri organizácií občianskych spoločností môžu zohrávať doplnujúcu úlohu.

4.3 *Dodatočné poznámky týkajúce sa medzinárodného partnerstva pre rozvoj*

4.3.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor a ostatné orgány už poukázali na potrebu úzkej a účinnej spolupráce medzi EÚ, OSN a ostatnými medzinárodnými orgánmi v súvislosti s programom rozvoja po roku 2015.

4.3.2 Európska únia tiež musí vziať do úvahy ďalšie aktuálne udalosti vrátane vytvorenia Partnerstva pre otvorené vládnutie (iniciatíva, ktorá má pre EHSV mimoriadny význam a ktorá vyjadruje uvedenú zásadu partnerstva). Je nevyhnutné dôkladne plánovať a monitorovať vplyv plánovaného transatlantického partnerstva v oblasti obchodu a investícií a ostatných podobných dohôd vzhľadom na ich účinok na rozvojovú spoluprácu a transformáciu.

4.3.3 Treba lepšie využiť a podporiť úlohu a potenciál celosvetových súkromných podnikov a zahraničných investorov, ktorí vyznávajú hodnoty EÚ, najmä pokiaľ ide o rešpektovanie základných hospodárskych a sociálnych práv.

4.3.4 Treba naplánovať komplexnú štúdiu, v rámci ktorej sa preskúmajú najlepšie postupy celosvetových nadácií a organizácií občianskej spoločnosti a nástroje, ktoré používajú v krajinách v procese transformácie.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Európsky dobrovoľnícky zbor pre humanitárnu pomoc: umožniť a podporiť zapojenie občanov všetkých členských štátov EÚ“ (prieskumné stanovisko na žiadosť litovského predsedníctva)

(2014/C 67/03)

Spravodajca: **Giuseppe Antonio Maria IULIANO**

Litovské predsedníctvo Rady EÚ sa 15. apríla 2013 rozhodlo podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Európsky dobrovoľnícky zbor pre humanitárnu pomoc: umožniť a podporiť zapojenie občanov všetkých členských štátov EÚ“

(prieskumné stanovisko na žiadosť litovského predsedníctva Rady EÚ).

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 25. septembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra 2013) prijal 110 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 2 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

Úvod

EHSV venoval od svojho vzniku osobitnú pozornosť dobrovoľníctvu, ktoré je praktickým vyjadrením konania občanov v prospech solidarity, sociálnej súdržnosti a zlepšenia spoločnosti, v ktorých plnia svoje úlohy. Dobrovoľníctvo, ako bolo uvedené, je prejavom dobrej vôle spoločnosti a hmatateľným dôkazom hodnôt, o ktoré sa opiera Európska únia.

EHSV sa venoval otázkam týkajúcim sa dobrovoľníctva vo viacerých stanoviskách, a to na národnej úrovni, ako aj pri cezhraničných aktivitách v EÚ, a v skutočnosti bol EHSV prvou inštitúciou Spoločenstva, ktorá navrhla zavedenie Európskeho roka dobrovoľníckej práce. EHSV zároveň vypracoval stanoviská o úlohe občianskej spoločnosti v rámci vonkajšej činnosti EÚ a rozvojovej spolupráce.

Začlenenie osobitnej zmienky o Európskom dobrovoľníckom zbore pre humanitárnu pomoc (EVHAC) – premenovanom neskôr na dobrovoľníkov pomoci EÚ (EU Aid Volunteers) – do článku 214 ods. 5 Zmluvy o fungovaní Európskej únie a začatie procesu vedúceho k budúcnemu prijatiu nariadenia, ktoré riadi spustenie tejto iniciatívy, sú preto vhodnými predpokladmi na vypracovanie stanoviska EHSV, ktoré umožní zahrnúť postoje európskej občianskej spoločnosti do tohto nariadenia a jeho následného vykonávania.

1. Závety a odporúčania

1.1 EHSV hodnotí pozitívne vznik Európskeho dobrovoľníckeho zboru pre humanitárnu pomoc (EU Aid Volunteers), ktorý môže podľa jeho názoru prispieť k podpore zapojenia európskych občanov do humanitárnej oblasti, predovšetkým prostredníctvom organizácií občianskej spoločnosti, ako sú špecializované mimovládne organizácie.

1.2 EVHAC musí byť nástrojom na podporu zapojenia členských štátov s menšou tradíciou v humanitárnej činnosti. EHSV preto navrhuje, aby sa zväzili osobitné kroky, ktoré by stimulovali zapojenie dobrovoľníkov v týchto krajinách, ako aj podporu ich spoločenských a humanitárnych organizácií.

1.3 Na posilnenie podpory humanitárnej činnosti zo strany občanov a uznania úlohy dobrovoľníctva EHSV odporúča, aby sa takisto zväzili kroky týkajúce sa šírenia informácií a zvyšovania povedomia širokej verejnosti o týchto otázkach.

1.4 EHSV podporuje a berie na vedomie obsah Európskeho konsenzu o humanitárnej pomoci v súvislosti s cieľmi a prostriedkami humanitárnej činnosti a chce vyjadriť presvedčenie, že humanitárna pomoc zahŕňa ochranu obetí humanitárnych kríz a ochranu ich dôstojnosti a rešpektovania ich práv.

1.5 EHSV zdôrazňuje tento široký koncept humanitárnej aktivity nad rámec poskytovania pomoci a pripomína, že je potrebné rešpektovať humanitárne zásady ľudskosti, nestranosti, neutrality a nezávislosti, a právne normy, ktorými sa riadi humanitárna činnosť, ako niečo zásadné.

1.6 EHSV chce poukázať na skutočný charakter dobrovoľníckej aktivity a na riziká jej zamieňania s inými druhmi činností pracovného charakteru. V čase hospodárskej krízy, akou je tá súčasná, ide o mimoriadne dôležitý aspekt, a to v rámci vnútornej, ako aj vonkajšej činnosti Únie.

1.7 EHSV poukazuje na to, že existencia rozličných právnych predpisov v oblasti dobrovoľníckej činnosti v jednotlivých členských štátoch môže mať negatívny vplyv na iniciatívu EU Aid Volunteers.

1.8 Zapojenie dobrovoľníkov musí vždy vychádzať z potrieb a musí mu predchádzať analýza a vyhodnotenie situácie a potrieb obyvateľstva zasiahnutého katastrofami alebo rozsiahlymi krízami.

1.9 Návrh nariadenia ⁽¹⁾ vyzdvihuje potrebu stanoviť normy pre všetky kroky procesu zapojenia dobrovoľníkov. EHSV súhlasí s týmto postojom a navrhuje, aby sa spomínané normy opierali o osvedčené postupy humanitárneho sektora a už existujúce kvalitné iniciatívy.

1.10 Spolupráca s dobrovoľníkmi sa uskutočňuje prostredníctvom spoločenských organizácií a v menšej miere prostredníctvom verejných inštitúcií občianskeho charakteru. Pre úspech tejto činnosti je mimoriadne dôležitá kvalita inštitúcií. EHSV súhlasí s tým, že je nutné pokročiť smerom k zriaďovaniu mechanizmov osvedčovania organizácií na základe skúseností a podstaty humanitárneho sektora. Kritériá pre osvedčovanie sa musia tiež aplikovať - hoci v upravenej podobe - na prijímajúce organizácie postihnutých krajín.

1.11 EHSV je presvedčený, že mechanizmus osvedčovania musí vychádzať zo všetkých týchto skúseností a jeho zavedenie do praxe musí zohľadniť všetky hlavné kritériá transparentnosti, voľnej hospodárskej súťaže a rovnosti príležitostí, ako aj zodpovednosti. Iniciatíva musí prispieť k tomu, aby sa do nej zapájali mimovládne organizácie z krajín s menšou tradíciou v tejto oblasti.

1.12 EHSV je presvedčený, že spolu s odbornou prípravou technického charakteru, ktorá je bezpochyby dôležitá, je potrebné začleniť do iniciatívy aj prípravu týkajúcu sa hodnôt, postihnutého obyvateľstva, medzikultúrneho rozmeru, rešpektu, psychosociálnych aspektov pomoci, t. j. mnohé otázky, ktoré sú súčasťou humanitárnej činnosti nad rámec technickej stránky a ktorým treba pripisovať väčší význam.

1.13 Pokiaľ ide o zapojenie podnikateľských subjektov, ktoré majú tiež skúsenosti s podnikovou a inou dobrovoľníckou činnosťou, sa EHSV domnieva, že ide o tému, ktorú treba dôkladne preskúmať, pričom sa musí oceniť tiež význam malých a stredných podnikov.

⁽¹⁾ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady: Založenie Európskeho dobrovoľníckeho zboru pre humanitárnu pomoc Dobrovoľníci pomoci EÚ (COM(2012) 514 final).

2. Všeobecné aspekty

2.1 Hoci dobrovoľníctvo a dobrovoľnícka činnosť tvoria súčasť *acquis communautaire* a inštitúcie EÚ už pred desaťročiami odštartovali rozličné projekty a programy v tejto oblasti, Zmluva o fungovaní Európskej únie obsahuje osobitný odkaz na dobrovoľníctvo len v článku 214 ods. 5 v kapitole venovanej humanitárnej pomoci. V ňom sa navrhuje zriadenie Európskeho dobrovoľníckeho zboru pre humanitárnu pomoc (EVHAC) s cieľom podporiť zapojenie mladých Európanov do humanitárnej činnosti.

2.2 Odhliadnuc od prekvapenia, ktoré z rôznych dôvodov vyvolala táto zmienka – ide o jediný odkaz na dobrovoľnícku prácu v zmluve; humanitárna oblasť je pravdepodobne jedna z najprofesionalizovanejších druhov spolupráce; zmienky o dobrovoľníctve sa netýkali iných sektorov, ako je napríklad mládež, sociálne záležitosti, v ktorých existujú skúsenosti na európskej úrovni – je skutočnosťou, že po tom, ako vstúpila do platnosti Lisabonská zmluva, začali európske inštitúcie s realizáciou tejto iniciatívy. Komisia uskutočnila rozličné štúdie realizovateľnosti o možnom vplyve tejto iniciatívy a začali sa uvádzať do praxe rôzne pilotné projekty s cieľom získať skúsenosti a vymedziť ich uplatňovanie ⁽²⁾. Medzi zmenami, ktoré sa zavádzali, bola zmena názvu iniciatívy na Aid Volunteers a pokrok v procese diskusie o nariadení, ktoré stanovuje vykonávanie tejto iniciatívy.

2.3 EHSV pripomína, že dobrovoľníctvo bolo vždy súčasťou aktivít mnohých európskych spoločenských organizácií, a preto sa v rámci činnosti EHSV venovala pozornosť jeho podpore, propagácii atď.

2.4 Prostredníctvom rozličných stanovísk EHSV zároveň vyjadroval svoje postoje k aspektom rozvojovej spolupráce a vonkajšej činnosti Únie, pričom sa osobitný dôraz kladol na prepojenia s jeho mandátom: úloha občianskej spoločnosti, pracovné a sociálne práva a iné.

2.5 Humanitárna pomoc je jednou zo súčastí vonkajšej činnosti Únie a konkrétne ide o jednu z oblastí, v ktorej je najzjavnejšie zapojenie a priekopníctvo európskej občianskej spoločnosti. Viac než 47 % humanitárnej pomoci zo strany Európskej komisie sa poskytuje prostredníctvom mimovládnych organizácií ⁽³⁾ a podobná je aj situácia vo väčšine členských štátov. Okrem toho ide podľa prieskumov Eurobarometra ⁽⁴⁾ o jednu z politík EÚ, ktoré majú najväčšiu podporu európskych občanov.

⁽²⁾ V rokoch 2006, 2010 a 2012 nariadilo GR ECHO vypracovať k tejto téme tri výhľadové hodnotenia, ktorých závery sa navzájom líšili: „Review concerning the establishment of a European Voluntary Humanitarian Aid Corps“, 2006; „Review concerning the establishment of a European Voluntary Humanitarian Aid Corps – Final report“, 2010, a „Impact Assessment on the establishment of a European Voluntary Humanitarian Aid Corps“, 2012.

⁽³⁾ Databáza ECHO z roku 2012 http://ec.europa.eu/echo/files/funding/figures/budget_implementation/AnnexV.pdf.

⁽⁴⁾ Z prieskumu Eurobarometra z marca 2012, ktorý bol venovaný tejto téme, vyplýva, že 88 % európskych občanov súhlasí s tým, aby Únia poskytovala zdroje na tieto účely. http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_383-384_fact_es_es.pdf.

2.6 Od schválenia nariadenia (ES) č. 1275/1996 má Európska komisia od roku 1996 k dispozícii pre svoju humanitárnu činnosť pevný základ. Ten bol doplnený prijatím Európskeho konsenzu o humanitárnej pomoci, ktorý v roku 2007 podpísali tri inštitúcie (Rada, Komisia a Parlament) a ktorý predstavuje všeobecný rámec pre politiku v oblasti humanitárnej pomoci. Text definuje spoločnú víziu, politické ciele a zásady humanitárnej pomoci EÚ a predkladá víziu EÚ, ktorá reaguje jednotne a účinnejšie na humanitárne potreby. Takisto definuje úlohu členských štátov a spoločných inštitúcií. Napokon článok 214 Zmluvy o fungovaní Európskej únie ustanovuje humanitárnu pomoc ako samostatnú politiku.

2.7 EHSV podporuje a berie na vedomie konštatovanie uvedené v Európskom konsenze o humanitárnej pomoci, že „cieľom humanitárnej pomoci EÚ je poskytovať v núdzových situáciách na základe potreby pomoc zameranú na záchranu života, predchádzanie utrpeniu ľudí a jeho odstraňovanie a zachovanie ľudskej dôstojnosti všade tam, kde vyvstane potreba, ak vlády a miestne subjekty nie sú ochotné alebo schopné konať. Humanitárna pomoc EÚ zahŕňa operácie zamerané na pomoc, záchranu a zachovanie života v humanitárnych krízach alebo bezprostredne po nich, ale aj kroky zamerané na podporu alebo získanie voľného prístupu k ľuďom v núdzi a voľný pohyb pomoci. Humanitárna pomoc EÚ sa poskytuje podľa potreby pri krízach zavinených človekom (vrátane zložitých núdzových situácií) a prírodných katastrofách“⁽⁵⁾. EHSV veľmi pozitívne hodnotí odkazy na ochranu obetí a ochranu ľudskej dôstojnosti, čo je podľa neho nad rámec len asistenčnej koncepcie pomoci.

2.8 EHSV preto pripomína, že nad rámec definícií medzinárodného humanitárneho práva, ktoré stanovujú práva obetí alebo európskych vlastných právnych nástrojov uvedených vyššie, pre mnohé uznávané humanitárne organizácie, ako sú Lekári bez hraníc, je humanitárna pomoc gestom občianskej spoločnosti pre občiansku spoločnosť a človeka človeku s cieľom zachrániť život a zmierniť utrpenie. Na rozdiel od iných druhov pomoci nemá ambíciu zmeniť spoločnosť, ale prekonať kritické obdobie. Má záväzky voči ľuďom a nie voči štátom. Občianska spoločnosť zohráva v humanitárnej oblasti kľúčovú úlohu.

2.9 EHSV chce upozorniť na to, že koncepcia humanitárnej pomoci sa počas uplynulých desaťročí vyvíjala a jej súčasťou sú tiež preventívne aspekty a aspekty znižovania rizika, pomoc, ochrana a obnova po katastrofách a vojnových konfliktoch. Samotná Európska únia bola prostredníctvom Európskeho konsenzu o humanitárnej pomoci lídrom v tejto oblasti. Humanitárna pomoc sa nesústreďuje len na uspokojenie potrieb, ale zahŕňa tiež prvky tzv. hľadiska vychádzajúceho z ľudských práv

a snáh o obnovenie ľudskej dôstojnosti. V rámci tejto koncepcie zamerania na ľudské práva môže EHSV prispieť jedinečnými prvkami.

2.10 EHSV chce tiež zdôrazniť, že Európsky konsenzus o humanitárnej pomoci alebo iniciatíva EU Aid Volunteers môžu prispieť k tomu, aby sa v týchto otázkach angažovali aj niektoré členské štáty s menšou tradíciou, ale veľkým potenciálom, s cieľom poskytnúť nové vízie, dynamiku a dobrovoľníkov. Podpora dobrovoľníckej činnosti v rámci humanitárnej pomoci občanov celej Európskej únie musí byť jednou z možností iniciatívy EU Aid Volunteers.

2.11 EHSV preto víta iniciatívu EU Aid Volunteers a chcel by začleniť postoje týchto dobrovoľníkov do procesu vypracúvania nariadenia o tejto iniciatíve s dôrazom predovšetkým na tie aspekty, ktoré majú väčší dosah na jeho vykonávanie a skúsenosti, ako je inštitúcia Únie konzultujúca s európskou občianskou spoločnosťou.

3. Dobrovoľnícka činnosť v rámci európskej pomoci

3.1 EHSV súhlasí s definíciami dobrovoľníctva v návrhu nariadenia, ktoré boli zahrnuté do iných stanovísk. EHSV chce poukázať na skutočný charakter humanitárnej aktivity a na riziká jej zamieňania s inými druhmi činností pracovného charakteru. V čase hospodárskej krízy, akou je tá súčasná, ide o mimoriadne dôležitý aspekt, a to v rámci vnútornej, ako aj vonkajšej činnosti Únie. EHSV preto navrhuje vyhodnotiť v určitých prípadoch možné hospodárske dôsledky európskej dobrovoľníckej činnosti v krajinách určenia.

3.2 EHSV chce pripomenúť potrebu súdržnosti právnych predpisov o dobrovoľníckej činnosti v Európskej únii, a predovšetkým o medzinárodnej činnosti dobrovoľníkov. EHSV poukazuje na to, že existencia rozličných právnych predpisov v oblasti dobrovoľníckej činnosti v jednotlivých členských štátoch môže mať negatívny vplyv na iniciatívu EU Aid Volunteers⁽⁶⁾.

3.3 EHSV je zároveň presvedčený, že iniciatíva, ako je táto, musí slúžiť na posilnenie začlenenia otázok týkajúcich sa dobrovoľníctva a humanitárnej pomoci členských štátov s menšou tradíciou. Iniciatíva musí dbať na možnosť zapojenia organizácií z týchto krajín a podnietiť zapojenie dobrovoľníkov z celej Únie na základe zásady rovnosti príležitostí. EHSV navrhuje, aby sa prijali osobitné opatrenia s cieľom podporiť zapojenie organizácií, ako aj dobrovoľníkov z členských štátov, v ktorých bola táto miera zapojenia do humanitárnych úloh doteraz nižšia.

⁽⁵⁾ Článok 8 konsenzu. Ú. v. EÚ C 25, 30.1.2008, s. 1 – 12. Konsenzus sa týka tiež iniciatív ako je projekt SPHERE, ktoré definujú práva osôb zasiahnutých humanitárnou krízou a ich ochranu. „Humanitárna charta“ SPHERE a minimálne normy.

⁽⁶⁾ Stanovisko EHSV na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Oznámenie o politikách EÚ a dobrovoľníctve: uznávanie a podpora cezhraničných dobrovoľných aktivít v EÚ“. COM(2011) 568 final. Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 150–153.

3.4 Hoci pôvodný návrh ZFEÚ sa obmedzoval len na otázky humanitárnej pomoci, v skutočnosti veľká časť financovaných pilotných projektov a značná časť úloh stanovených dobrovoľníkom spadá skôr do oblasti rozvojovej spolupráce, znižovania rizika katastrof, obnovy a rekonštrukcie, zmierňovania dôsledkov, odolnosti. EHSV považuje toto prispôbenie za logické a navrhuje, aby sa preskúmali možnosti ďalšieho rozvoja dobrovoľníckej činnosti ako súčasť rozvojovej spolupráce Únie.

3.5 Dobrovoľnícka činnosť v rámci európskej humanitárnej pomoci a vo všeobecnosti v rozvojovej spolupráci musí byť v súlade s ostatnými krokmi inštitúcií Únie, musí ich dopĺňať a musí byť ich súčasťou. EHSV sa nazdáva, že dobrovoľníci môžu byť užitoční v iných oblastiach medzinárodnej rozvojovej spolupráce, avšak pri ich zapojení sa musia zohľadňovať kritéria opatrnosti, nespôsobovania škody, obozretnosti, čím sa obmedzia situácie, v ktorých by boli dobrovoľníci nasadzovaní.

3.6 EHSV preto súhlasí s tým, že Európsky parlament obmedzil možné nasadenie dobrovoľníkov v prípade konfliktov, ohrozenia bezpečnosti alebo zložitých núdzových situácií. Bezpečnosť prijímateľov, dobrovoľníkov a personálu vo všeobecnosti, predovšetkým v prípade poskytovania humanitárnej pomoci, musí byť prvoradá.

3.7 V tejto súvislosti EHSV navrhuje pokročiť smerom k definovaniu druhov projektov, ktoré sú najvhodnejšie na zapojenie dobrovoľníkov, alebo aspoň striktnejšie stanoviť druhy činností, do ktorých by dobrovoľníci tejto iniciatívy nemali byť zapájaní. Humanitárna činnosť je veľmi rozsiahla a rozmanitá a treba v rámci nej hľadať možnosti, ktoré sú najvhodnejšie pre dobrovoľníctvo.

3.8 EHSV takisto víta, že sa nahradili plány zapojenia mladých dobrovoľníkov, ktoré vychádzali zo zmluvy, realickejším postojom, ktorý zohľadňuje rozličné druhy dobrovoľníctva, jeho požadované schopnosti, rozdielne hodnoty atď. EHSV sa domnieva, že je potrebné vyvinúť úsilie na dosiahnutie vhodnej rodovej rovnováhy v tomto projekte.

4. Výzvy v súvislosti s vykonávaním iniciatívy EU Aid Volunteers

4.1 Inštitúcie Spoločenstva načrtli opatrný prístup k realizácii iniciatívy EU Aid Volunteers. Vyhodnotenie pilotných projektov a iniciatív, ktoré boli uskutočnené doteraz, by malo byť nevyhnutné na zohľadnenie a akceptovanie niektorých budúcich výziev. Výsledky týchto hodnotení treba dať k dispozícii všetkým zainteresovaným stranám, s ktorými treba prediskutovať vyplývajúce ponaučenia.

4.2 Zapojenie dobrovoľníkov musí vždy vychádzať z potrieb a musí mu predchádzať analýza a vyhodnotenie situácie a

potrieb obyvateľstva zasiahnutého katastrofami alebo rozsiahlymi krízami. Kľúčové je prepojenie s mechanizmami koordinácie na európskej (Cohafa, mechanizmy GR ECHO, ...), ako aj na medzinárodnej úrovni prostredníctvom Úradu OSN pre koordináciu humanitárnych záležitostí (OCHA).

4.3 Takisto by sa mali zriadiť jasné mechanizmy so špecializovanými sieťami v humanitárnom sektore (nateraz), ako je Medzinárodná federácia spoločností Červeného kríža a Červeného polmesiaca, VOICE (Dobrovoľnícke organizácie pre spoluprácu v núdzových situáciách) či Medzinárodná rada dobrovoľníckych organizácií (ICVA).

4.4 Návrh nariadenia vyzdvihuje potrebu stanovenia noriem pre všetky kroky procesu zapojenia dobrovoľníkov v tretích krajinách. EHSV súhlasí s týmto postojom a navrhuje, aby sa spomínané normy opierali o osvedčené postupy humanitárneho sektora a už existujúce kvalitné iniciatívy (7).

4.5 V rámci týchto noriem treba venovať osobitnú pozornosť otázkam bezpečnosti a zaistenia dostatočných podmienok, ktoré umožnia vykonávať dobrovoľnícku činnosť a rozvíjať jej prínos v humanitárnych projektoch.

4.6 Spolupráca s dobrovoľníkmi sa uskutočňuje prostredníctvom spoločenských organizácií a v menšej miere prostredníctvom verejných inštitúcií občianskeho charakteru. Pre úspech týchto aktivít je mimoriadne dôležitá kvalita inštitúcií. EHSV súhlasí s tým, že je potrebné pokročiť smerom k zriaďovaniu mechanizmov osvedčovania organizácií na základe skúseností a podstaty humanitárneho sektora. EHSV navrhuje zanalyzovať a ohodnotiť skúsenosti, ktoré nadobudlo GR ECHO v súvislosti s rámcovými dohodami o partnerstve s mimovládnyimi organizáciami a agentúrami OSN (8).

4.7 EHSV je presvedčený, že mechanizmus osvedčovania musí vychádzať zo všetkých týchto skúseností a jeho zavedenie do praxe musí zohľadniť všetky hlavné kritériá transparentnosti, voľnej hospodárskej súťaže a rovnosti príležitostí, ako aj zodpovednosti. Iniciatíva musí prispieť k tomu, aby sa do nej zapájali mimovládne organizácie krajín s menšou tradíciou v tejto oblasti. EHSV preto navrhuje, aby sa predložili osobitné opatrenia, ktoré by v týchto členských štátoch informovali o iniciatíve EU Aid Volunteers a o humanitárnej činnosti vo všeobecnosti.

(7) EHSV navrhuje, aby sa osobitne monitorovala iniciatíva pre spoločné normy (JSI), ktorú zaviedli do praxe tri najvýznamnejšie iniciatívy na zlepšenie humanitárnej činnosti: projekt SPHERE, iniciatíva HAP (Medzinárodné združenie pre zodpovednosť v humanitárnej oblasti) a Kódex People in Aid.

(8) Takisto by sa mali monitorovať návrhy riadiaceho výboru pre humanitárnu reakciu, o ktorých sa v súčasnosti diskutuje, a tiež preskúmať akreditačné mechanizmy uvedené do praxe v niektorých členských štátoch s cieľom nájsť súdržné prístupy a zabrániť duplicitě.

4.8 Kritériá pre osvedčovanie sa musia tiež uplatňovať – hoci v upravenej podobe – na prijímajúce organizácie postihnutých krajín. Opatrenia na posilnenie schopnosti prijímajúcich organizácií musia byť prioritou a musí sa im poskytnúť technická, logistická a finančná podpora. Iniciatíva môže byť nástrojom na podporu južných partnerov a môže prispieť k posilneniu prijímajúcich spoločností. EHSV venoval osobitnú pozornosť tejto téme a schválil rozličné stanoviská týkajúce sa tejto otázky⁽⁹⁾.

4.9 EHSV zdôrazňuje civilný charakter, ktorý musia mať inštitúcie vysielajúce a prijímajúce dobrovoľníkov ako spôsob záruky dodržania humanitárnych zásad a hodnôt, ako aj ich akceptovania zo strany postihnutých spoločenských skupín.

4.10 Pokiaľ ide o zapojenie podnikateľských subjektov, ktoré majú tiež skúsenosti s podnikovou a inou dobrovoľníckou činnosťou, sa EHSV domnieva, že ide o tému, ktorú treba dôkladne preskúmať s cieľom navrhnuť určité mechanizmy na ich zapojenie. EHSV sa v každom prípade nazdáva, že je potrebné stimulovať tiež úlohu malých a stredných podnikov a nie len veľkých spoločností (ako sa už niekedy stalo), ktoré majú oddelenia pre podnikovú zodpovednosť alebo podobné útvary.

4.11 Odborná príprava uchádzačov o zapojenie sa do iniciatívy EU Aid Volunteers je kľúčová na zaručenie správneho rozvoja týchto činností. EHSV je presvedčený, že spolu s odbornou prípravou technického charakteru, ktorá je bezpochyby dôležitá, je potrebné začleniť do iniciatívy aj prípravu týkajúcu sa hodnôt, postihnutého obyvateľstva, medzikultúrneho rozmeru, rešpektu, psychosociálnych aspektov pomoci, t. j. mnohé otázky, ktoré sú súčasťou humanitárnej činnosti nad rámec technickej stránky a ktorým treba pripisovať väčší význam. Humanitárna činnosť sa vyznačuje práve tým, že kladie dôraz na tieto zásady a hodnoty, čo musí byť podstatou odbornej prípravy dobrovoľníkov.

4.12 Je preto potrebné spolupracovať s orgánmi, ktoré už majú skúsenosti v tejto oblasti v rozličných členských štátoch a so sieťami odbornej prípravy európskeho dosahu, a nie len s tými, ktoré majú univerzitný charakter, ale aj v rámci neziskových inštitúcií. Osobitná pozornosť sa musí venovať vyhodnocovaniu odbornej prípravy, ktoré sa začlenilo do už uskutočnených pilotných projektov. EHSV vyzýva, aby sa čo najskôr zozbierali osvedčené postupy v tejto oblasti, ktoré by mohli slúžiť ako referenčné hodnoty (benchmarks) pre budúce návrhy.

4.13 V návrhu nariadenia sa zvažuje vytvorenie databázy obsahujúcej potenciálnych dobrovoľníkov, ktorí by mohli byť neskôr mobilizovaní prostredníctvom akreditovaných organizácií, prípadne útvarov Komisie. EHSV chce upriamiť pozornosť na skutočnosť, že začlenenie dobrovoľníka do organizácie nezávisí len od technických požiadaviek, ale okrem iného aj od určitého súladu v oblasti spoločných hodnôt, akceptovania mandátu a misie inštitúcie. EHSV je preto presvedčený, že tento aspekt treba zohľadniť bez ohľadu na to, akú by mala táto databáza dobrovoľníkov zriadená Európskou komisiou konečnú podobu.

4.14 Realizácia iniciatívy EU Aid volunteers je príležitosťou na rozšírenie aktivít týkajúcich sa zvyšovania povedomia a osvedčovania európskych občanov o solidarite, potrebe zachovania poskytovania pomoci aj čase krízy a podpore univerzálnych hodnôt. Okrem zviditeľnenia týchto aktivít chce EHSV poukázať na potrebu posilnenia vzťahov s občanmi, tak ako to už zdôraznil v iných stanoviskách. Pri plnení tejto úlohy zohrávajú zásadnú úlohu organizácie občianskej spoločnosti, z ktorých sú mnohé zastúpené v EHSV. EHSV súhlasí s tým, aby sa tieto aktivity týkajúce sa informovania verejnosti zameriavali na tie členské štáty, v ktorých je tradícia v oblasti humanitárnej pomoci doteraz rozvinutá v menšej miere.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽⁹⁾ Stanovisko EHSV „Zapájanie občianskej spoločnosti do rozvojovej politiky a do rozvojovej spolupráce EÚ“. Ú. v. EÚ C 181, 21.06.2012, s. 28–34.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Inkluzívnejšie občianstvo otvorené pre prisťahovalcov“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2014/C 67/04)

Spravodajca: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 14. februára 2013 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Inkluzívnejšie občianstvo otvorené pre prisťahovalcov“

(stanovisko z vlastnej iniciatívy).

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 3. októbra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra 2013) prijal 176 hlasmi za, pričom 10 členovia hlasovali proti a 14 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Odporúčania a návrhy

1.1 EHSV konštatuje, že za posledných desať rokov boli v EÚ podniknuté dôležité kroky zamerané na zrovnoprávnenie práv, slobôd a záruk týkajúcich sa štatútu európskeho občianstva, čím sa posilnilo kritérium pobytu týkajúce sa štátnej príslušnosti. Európske občianstvo sa vyvíja smerom k občianstvu súvisiacemu s pobytom, ktoré je viazané na Chartu základných práv a hodnoty a zásady Zmluvy (ZFEÚ).

1.2 Výbor usudzuje, že nastal čas vyhodnotiť a zanalyzovať nedokončené úlohy a prekážky, ktoré ešte stále pretrvávajú s cieľom zabezpečiť, aby bolo inkluzívnejšie, participatívnejšie a aktívnejšie európske občianstvo otvorené začleňovaniu všetkých osôb s trvalým pobytom.

1.3 Európania 21. storočia musia čeliť veľkej výzve: rozšíriť základ našich demokracií a začleniť do neho nových občanov s rovnakými právami a povinnosťami, aby právo na štátnu príslušnosť členských štátov a na európske občianstvo zahŕňalo všetky osoby prisťahovaleckého pôvodu, ktoré prinášajú veľkú národnú, etnickú, náboženskú a kultúrnu rozmanitosť. Výbor sa domnieva, že európske demokracie sú slobodné a otvorené spoločnosti, ktoré musia byť založené na začleňovaní všetkých občanov, bez ohľadu na ich korene a pôvod.

1.4 EHSV navrhuje začať úvahu o tom, či sú súčasné normatívne a politické základy, na ktorých je založená európska politika v oblasti prisťahovalectva, občianstva a integrácie, dostatočné pre súčasné európske spoločnosti, ktoré sú čoraz pluralitnejšie a rozmanitejšie.

1.5 Hospodárska kríza vylúčila z politického programu témy ako ochrana základných práv, integrácia a boj proti diskriminácii. EHSV upozorňuje na riziká nárastu neznášanlivosti, rasizmu

a xenofóbie voči prisťahovalcom a menšinám. Politici, predstavitelia spoločnosti a médiá musia konať zodpovedne, s veľkou politickou a sociálnou kultúrou, aby sa takýmto prejavom predchádzalo, a inštitúcie EÚ musia konať rozhodne v záujme ochrany základných práv.

1.6 Výbor chce vyslať jasný signál tým, ktorí definujú národnú a európsku identitu z hľadiska vylučujúceho nacionalizmu, čím nerešpektujú občianske práva miliónov osôb so slabým právnym postavením na základe ich národného pôvodu. Treba zlepšiť kvalitu demokracie v Európe prostredníctvom rozšírenia prístupu k štátnemu občianstvu členských štátov a európskemu občianstvu.

Odporúčania členským štátom:

1.7 Keďže mnohé členské štáty majú reštriktívne právne predpisy pre prístup k štátnemu občianstvu, EHSV odporúča, aby prijali pružnejšie právne predpisy a administratívne postupy, aby štátni príslušníci tretích krajín, ktorí majú štatút osoby s dlhodobým pobytom ⁽¹⁾ mohli získať toto občianstvo.

1.8 Výbor vyzýva členské štáty, aby s krajinami pôvodu prisťahovalcov podpísali dohody, na základe ktorých by mohli získať dvojaké občianstvo.

1.9 Členské štáty musia podpísať a ratifikovať Európsky dohovor o občianstve z roku 1997, Dohovor o zapojení cudzincov do verejného života na miestnej úrovni z roku 1992, a vo svojich politikách nadobudnutia a straty štátneho občianstva dodržiavať zásady proporcionality, účinnej súdnej ochrany a nediskriminácie.

⁽¹⁾ Smernica 2003/109.

1.10 EHSV berie na vedomie, že vo viacerých členských štátoch stále existujú prekážky pre politické práva, ako sú právo voliť, združovať sa a právo na politickú účasť, a odporúča, aby zmenili svoje právne predpisy tak, aby štátni príslušníci tretích krajín s dlhodobým pobytom mali politické práva.

Návrh na reformu Zmluvy:

1.11 Výbor navrhuje Európskej únii, aby v budúcnosti, keď sa začne nový proces reformy Zmluvy (ZFEÚ), zmenila článok 20, aby sa za občanov Únie považovali aj osoby, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín a majú trvalý pobyt v EÚ, ako aj štátut osoby s dlhodobým pobytom.

1.12 Kritérium pobytu osôb sa musí používať na získanie občianstva Únie. Ako už EHSV uviedol v inom stanovisku^(?), v európskom práve je pobyt kritériom pre priznanie rôznych hospodárskych, sociálnych, kultúrnych a občianskych práv a slobôd občanom tretích krajín. Mnohé z týchto práv majú podobný charakter ako európske občianstvo. V súčasnosti však medzi ne nepatria niektoré politické práva, napríklad volebné právo. EHSV pripomína, že legálny trvalý pobyt musí byť zároveň spôsobom na získanie občianstva Európskej únie^(?).

Návrh pre európske inštitúcie:

1.13 Charta základných práv EÚ má záväzný charakter a vytvára nový rámec pre európsku politiku v oblasti prisťahovalectva, integrácie a občianstva. Komisia musí preskúmať, akým spôsobom charta ovplyvňuje štátut a práva príslušníkov tretích krajín s cieľom spustiť nové iniciatívy, ktoré zosúladi právne predpisy v oblasti prisťahovalectva so zárukami obsiahnutými v charte.

1.14 Charta stanovuje všeobecný základ novej koncepcie aktívneho občianstva (spoločný súbor základných práv a povinností) pre štátnych príslušníkov tretích krajín. Výbor navrhuje, aby bol rozvoj tohto aktívneho občianstva jednou z priorít nového politického programu, ktorý od roku 2014 nahradí Štokholmský program.

1.15 EÚ musí prijať **kódex prisťahovalectva**, ktorý prinesie väčšiu transparentnosť a právnu istotu, pokiaľ ide o práva a slobody štátnych príslušníkov tretích krajín žijúcich v EÚ. Výbor sa domnieva, že európske právne predpisy v oblasti prisťahovalectva musia zaručovať rovnaké zaobchádzanie a zásadu nediskriminácie.

1.16 Komisia musí posúdiť problémy, ktoré pretrvávajú v prístupe členských štátoch, s cieľom chrániť základné práva štátnych príslušníkov tretích krajín, najmä pokiaľ ide o sociálne práva, mobilitu a prístup k účinnej právnej ochrane.

1.17 Komisia by mala preskúmať prekážky, ktoré v niektorých členských štátoch pretrvávajú pri uplatňovaní štátutu dlhodobého pobytu a modrej karty⁽⁴⁾, a účinne ukončiť konania vo veci porušenia proti tým členským štátom, ktoré nedodržiavajú právne predpisy EÚ.

1.18 Komisia musí v rámci agendy v oblasti integrácie vyhodnotiť postupy a prekážky členských štátov pri nadobudnutí a strate štátneho občianstva, a ich vplyv na občianstvo Únie.

1.19 Výbor vyzýva Európsku komisiu, aby vypracovala správu o stave rokovaní v EÚ v súvislosti s Dohovorom OSN o ochrane migrujúcich pracovníkov a ich rodín^(?). Komisia musí pripraviť podmienky na jeho ratifikáciu.

2. Európske občianstvo

2.1 Rok 2013 bol vyhlásený za „Európsky rok občanov“. Občianstvo Únie je jedným z najúčinnejších nástrojov na vytvorenie spoločnej identity všetkých Európanov. Výbor považuje za mimoriadne aktuálnu politickú filozofiu, ktorá sa uplatňovala v počiatkoch EÚ, kedy Jean Monnet povedal, že „nespájame štáty, ale zjednocujeme ľudí“.

2.2 Európske občianstvo nie je bezvýznamný koncept, ale predstavuje konkrétny právny a politický štátut, ktorý sa skladá z práv a slobôd. Podľa článku 2 Zmluvy o Európskej únii patria medzi základné hodnoty Únie demokracia, sloboda, právny štát, rovnosť a ľudské práva.

2.3 EHSV sa domnieva, že v súčasných ťažkých časoch poznačených vážnou hospodárskou, sociálnou a politickou krízou, ktorá zasiahla Európu, je nevyhnutné zaviesť inovačné stratégie na podporu otvorenejšieho a inkluzívnejšieho občianstva a posilniť dôveru všetkých ľudí, ktorí žijú v Európskej únii.

2.4 Európska komisia uverejnila druhú správu o európskom občianstve s názvom Občania EÚ: vaše práva, vaša budúcnosť, v ktorej analyzuje niektoré prekážky a súčasné problémy. EHSV víta správu Komisie, ale poukazuje na nedostatok politickej činnosti, pokiaľ ide o štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí majú podobné európske práva a slobody, ale nie plné občianstvo.

^(?) Ú. v. EÚ C 208, 3.9.2003, s. 76.

^(?) Ú. v. EÚ C 208, 3.9.2003, s. 76, bod 4.3.

⁽⁴⁾ Smernica 2009/50.

^(?) Valné zhromaždenie OSN z 18.12.1990.

2.5 Výbor zavádza niekoľko iniciatív na podporu aktívnejšieho európskeho občianstva, pričom však upozorňuje na závažnosť problému spočívajúceho v tom, že mnohí mladí ľudia, ktorí sú potomkami prisťahovalcov druhej alebo tretej generácie, čelia vážnej diskriminácii a vylúčeniu, ktoré výrazne oslabujú najmä pocit spolupatričnosti k spoločnosti, ktorá ich považuje za „druhotriednych občanov“.

3. Európsky program integrácie: zapojenie prisťahovalcov do demokratického procesu

3.1 EHSV už pred 10 rokmi navrhol, aby bola integrácia hlavnou súčasťou spoločnej prisťahovaleckej politiky a žiadal o vytvorenie európskej agendy. Rada v roku 2004 schválila základné spoločné zásady pre integráciu, v ktorých sa uvádza: „Prístup prisťahovalcov k inštitúciám, ako aj k súkromným a verejným tovarom a službám na báze rovnosti s občanmi hostiteľských krajín a nediskriminačným spôsobom je nevyhnutným základom pre lepšiu integráciu.“ a „Účasť prisťahovalcov na demokratickom procese a tvorení integračných politík a opatrení, najmä na miestnej úrovni, podporuje ich integráciu.“.

3.2 Európska komisia v spolupráci s EHSV vypracúva európsku agendu v oblasti integrácie a podporuje množstvo aktivít zameraných na podporu členských štátov. EHSV a Komisia spustili Európske fórum pre integráciu⁽⁶⁾ s cieľom zjednodušiť účasť prisťahovalcov a organizácií občianskej spoločnosti.

3.3 Výbor prispel k agende v oblasti integrácie tým, že vypracoval viaceré stanoviská⁽⁷⁾.

3.4 V rámci tohto fóra sa analyzoval význam, ktorý má pre integráciu zapojenie prisťahovalcov do demokratického procesu, a usúdilo sa, že tie členské štáty, ktoré prisťahovalcom uľahčujú prístup k občianskym právam, prispievajú k zlepšeniu integrácie. Výbor preto odporúča, aby členské štáty v rámci svojich vnútroštátnych právnych predpisov prijali pružnejšie predpisy, aby príslušníci tretích krajín, ktorí majú štatút osoby s dlhodobým pobytom, mohli získať štátne občianstvo.

3.5 Výbor oceňuje, že odbory, zamestnávateľské a mimovládne organizácie zaujali prointegračný postoj a uľahčujú zapojenie prisťahovalcov do demokratického života svojich organizácií. Občianska spoločnosť sa zameriava na štátnych príslušníkov tretích krajín, aby sa stali aktívnymi členmi organizácií.

3.6 Integrácia je dvojsmerný spoločenský proces vzájomného prispôsobovania sa medzi prisťahovalcami a prijímajúcou spoločnosťou, ktorý treba podporiť prostredníctvom dobrej správy vecí verejných v Európskej únii na národnej, regionálnej a miestnej úrovni. Spoločný európsky prístup má veľkú pridanú hodnotu, pretože integráciu prepája s hodnotami a zásadami Zmluvy, s rovnakým zaobchádzaním a nediskrimináciou, s Chartou základných práv, Európskym dohovorom o ľudských právach a stratégiou Európa 2020.

3.7 Európske právne predpisy v oblasti prisťahovalectva musia zaručovať rovnaké zaobchádzanie a zásadu nediskriminácie. V tejto súvislosti treba spomenúť aj otázku týkajúcu sa práva a možností používať jazyk a praktizovať náboženstvo. Výbor sa domnieva, že Komisia návrhom smernice⁽⁸⁾, v ktorej navrhuje zjednodušenie výkonu práv európskych zamestnancov v rámci voľného pohybu, prijala veľmi pozitívnu iniciatívu.

3.8 EHSV však navrhol, aby sa so všetkými osobami žijúcimi v EÚ zaobchádzalo spravodlivo bez ohľadu na ich prisťahovalecký štatút alebo štátnu príslušnosť, pričom na tento účel je potrebné odstrániť niektoré súčasné obmedzenia štatútu občianstva Únie.

4. Štátna príslušnosť, pobyt a občianstvo Európskej únie

4.1 Výbor má v úmysle aktualizovať úvahy o povahe európskeho občianstva, pokiaľ ide o osoby, ktoré sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín s legálnym a trvalým pobytom v EÚ. Treba sa vrátiť k pôvodnému prístupu stanovenému v záveroch zo zasadnutia Rady v Tampere⁽⁹⁾. Spravodlivé a rovnaké zaobchádzanie s európskymi občanmi a štátnymi príslušníkmi tretích krajín, ktoré bolo definované v Tampere⁽¹⁰⁾, je aj naďalej jednou z politických priorít, keďže tieto ciele sa za 14 rokov rozvoja spoločnej politiky v oblasti prisťahovalectva nepodarilo dosiahnuť.

4.2 Členské štáty sú oprávnené priznávať štátne občianstvo na základe svojich právnych predpisov, pretože Zmluva neudeľuje EÚ žiadnu právomoc, pokiaľ ide o harmonizáciu právnych predpisov, ktorá je teda vecou národnej suverenity.

⁽⁸⁾ COM(2013) 236 final.

⁽⁹⁾ Zasadnutie Európskej rady v Tampere, závery predsedníctva, 15. a 16. októbra 1999.

⁽¹⁰⁾ V bode 18 záverov sa uvádza, že Európska únia musí zabezpečiť spravodlivé zaobchádzanie so štátnymi príslušníkmi tretích krajín s legálnym pobytom na území jej členských štátov. Aktívnejšia integračná politika by sa mala zamerať na udeľovanie práv a povinností týmto osobám porovnateľných s právami a povinnosťami občanov Európskej únie. Táto politika by mala tiež podporiť opatrenia proti diskriminácii v hospodárskom, sociálnom a kultúrnom živote a rozvíjať opatrenia proti rasizmu a xenofóbii.

V bode 21 záverov Rady sa ako priorita stanovuje, že právne postavenie štátnych príslušníkov tretích krajín by sa malo priblížiť k právnemu postaveniu štátnych príslušníkov členských štátov. Európska rada schválila cieľ, aby štátni príslušníci tretích krajín s dlhodobým legálnym pobytom mali možnosť získať štátne občianstvo v členskom štáte, v ktorom žijú.

⁽⁶⁾ <http://ec.europa.eu/ewsi/en/policy/legal.cfm>.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 69 – 75; Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 6 – 13; Ú. v. EÚ C 354, 28.12.2010, s. 16 – 22; Ú. v. EÚ C 347, 18.12.2010, s. 19 – 27; Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 29 – 35; Ú. v. EÚ C 27, 3.2.2009, s. 95 – 98; Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 128 – 136; Ú. v. ES C 125, 27.5.2002, s. 112 – 122.

4.3 Vo všetkých členských štátoch však prisťahovalecké organizácie, odbory a mimovládne organizácie rozvíjajú iniciatívy a vedú diskusie zamerané na skrátenie doby, zavedenie pružnejších postupov naturalizácie, prístup prisťahovalcov k štátnemu občianstvu a zjednodušenie integrácie so zreteľom na skutočnosť, že spoločnosti a štáty, ktoré neposkytujú rovnaké zaobchádzanie a právo na účasť osobám s trvalým pobytom, nevyvíjajú integráčn úsilie.

4.4 Pojem európskeho občianstva je pevne zakotvený v zmluvách, v práve EÚ a v Charte základných práv. V Zmluve (ZFEÚ), a najmä jej článku 20, sa uvádza: „Občanom Únie je každá osoba, ktorá má štátnu príslušnosť členského štátu. Občianstvo Únie dopĺňa štátne občianstvo a nenahrádza ho.“. Štátne občianstvo, ktorého udelenie a strata sa stanovuje v každom vnútroštátnom právnom poriadku, je teda „hlavným kľúčom“ k získaniu občianstva EÚ⁽¹¹⁾.

4.5 Úzka súvislosť medzi štatútom európskeho občianstva a štátnym občianstvom členských štátov bola predmetom mnohých diskusií a kritiky už od zavedenia európskeho občianstva v roku 1992 Maastrichtskou zmluvou. Toto prepojenie v zásade spôsobuje, že štátni príslušníci tretích krajín s legálnym pobytom v EÚ sú z občianstva Únie formálne vylúčení, v dôsledku čoho sú tieto osoby v európskych rozpravách o občianstve a v rámci zapojenia do politického a demokratického života naďalej „neviditeľné“.

4.6 Zúžený výklad občianstva Únie potvrdzuje, že existuje ucelená a jasne identifikovateľná skupina ľudí nazvaných európski občania a ďalšia skupina osôb označených ako štátni príslušníci tretích krajín, ktorí nie sú považovaní za európskych občanov.

4.7 Kto sú však títo európski „občania“? Je vhodné obmedziť osobnú pôsobnosť občianstva Únie na osoby, ktoré sú štátnymi príslušníkmi členských štátov? Majú už štátni príslušníci tretích krajín niektoré práva a slobody podobné a porovnateľné s európskymi občanmi? Aké sú súčasné obmedzenia a výzvy občianstva Únie? Akú úlohu majú v tejto súvislosti politická účasť a hlasovacie právo? Prečo sú mnohí mladí ľudia, ktorí sú potomkami prisťahovalcov, aj naďalej „druhotriednymi občanmi“? Ak zapojenie prisťahovalcov do demokratického procesu zjednoduší ich integráciu, prečo sú z neho vylúčení?

4.8 Členské štáty až doteraz nepriamo rozhodovali o tom, kto je alebo nie je občanom Únie. To sa musí zmeniť, aby bolo občianstvo Únie jadrom európskej integrácie.

5. Aktívne európske občianstvo

5.1 Charta základných práv stanovuje všeobecný základ pre nový pojem aktívneho, inkluzívneho a participatívneho občianstva, ktoré je podľa výboru potrebné rozvinúť.

5.2 Komisia uviedla, že Charta základných práv je základom pre rozvoj pojmu „aktívneho občianstva“ pre štátnych príslušníkov tretích krajín (so spoločným súborom základných práv a povinností).

5.3 Charta základných práv EÚ má záväzný charakter a podobnú právnu váhu ako Zmluva. Charta zmenila a upevnila prvky štatútu občianstva Únie. Jej osobná pôsobnosť sa vzťahuje na európskych občanov, ako aj na štátnych príslušníkov tretích krajín. Hlava V je venovaná právam občanov, ale aj tu článok 41 (právo na dobrú správu vecí verejných) a článok 45 ods. 2 (sloboda pohybu a pobytu) zahŕňajú aj štátnych príslušníkov tretích krajín.

5.4 EHSV zdôrazňuje, že ostatné ustanovenia charty sa vzťahujú na všetky osoby bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť. Charta obmedzuje právomoc členských štátov v otázkach týkajúcich sa bezpečnosti pobytu, zlúčenia rodiny, vyhostenia a tiež nadobudnutia a straty štátneho občianstva. Jedným zo základných aspektov je hlava VI venovaná spravodlivosti, ktorá zahŕňa právo na účinný prístup k spravodlivosti a na spravodlivý proces v prípade porušenia niektorých základných práv a občianstva.

5.5 EHSV sa domnieva, že kombinácia občianstva Únie a charty môže mať významný vplyv pri rozširovaní osobnej pôsobnosti štatútu európskeho občianstva. Jednou z hlavných výziev, ktoré treba vyriešiť, je zabezpečenie prístupu k účinnej súdnej ochrane štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorých základné práva a slobody boli predmetom výnimky alebo porušenia zo strany členských štátov a ich orgánov v oblasti európskeho práva⁽¹²⁾.

5.6 EHSV prijal počas prípravy Európskeho dohovoru uznesenie, v ktorom navrhol, že treba zlepšiť politiky zamerané na integráciu prisťahovalcov. Výbor žiada, aby sa v dohovore preskúmala možnosť udelenia občianstva Únie štátnym príslušníkom tretích krajín, ktorí majú štatút osoby s dlhodobým pobytom⁽¹³⁾.

⁽¹¹⁾ De Groot, G.R. (1998), „The relationship between the nationality legislation of the Member States of the European Union and European Citizenship“, kapitola VI, M. La Torre (ed.), „European Citizenship: An Institutional Challenge“, The Hague: Kluwer International Law.

⁽¹²⁾ S. Carrera, M. De Somer a B. Petkova (2012), „The Court of Justice of the European Union as a Fundamental Rights Tribunal: Challenges for the Effective Delivery of Fundamental Rights in the Area of Freedom, Security and Justice“, CEPS Policy Brief, Centre for European Policy Studies, Brusel.

⁽¹³⁾ Ú. v. EÚ C 61, 14.3.2003, s. 170, bod 2.11.

5.7 Komisia vo svojom oznámení o európskej politike v oblasti prisťahovalectva⁽¹⁴⁾ stanovila cieľ rozvíjať európsky legislatívny rámec pre prijímanie a pobyt štátnych príslušníkov tretích krajín a spoločný právny štatút založený na zásade zabezpečenia práv a povinností na základe zrovnoprávnenia s európskymi občanmi, ktoré by sa však líšili v závislosti od dĺžky pobytu.

5.8 Povolenie emigrantom získať občianstvo po uplynutí minimálneho obdobia piatich rokov by mohlo byť dostatočnou zárukou pre úspešné uplatnenie mnohých prisťahovalcov v spoločnosti, alebo by mohlo byť prvým krokom k získaniu štátneho občianstva členského štátu.

5.9 EHSV vo svojom stanovisku o prístupe k občianstvu Európskej únie uviedol, že rozsiahla definícia európskeho občianstva je v súlade s definíciou, ktorú prijala Európska komisia pod názvom „aktívne občianstvo“.

5.10 EHSV súhlasí s tým, že „aktívne občianstvo“ by sa na európskej úrovni malo chápať ako „participatívne a inkluzívne občianstvo“ pre všetky osoby s trvalým pobytom na území Únie, v rámci ktorého je jedným z hlavných aspektov zásada rovnosti všetkých osôb pred zákonom. EHSV už vo svojom stanovisku o prístupe k občianstvu Európskej únie zdôraznil, že týmto spôsobom by sa dosiahol záväzok spravodlivého zaobchádzania s cieľom podporiť a zjednodušiť integráciu štátnych príslušníkov tretích krajín s legálnym a trvalým pobytom v niektorom z členských štátov Európskej únie (rovnosť pred zákonom), čím by sa vyriešila súčasná diskriminácia, ktorej čelia občania tretích krajín.

6. O desať rokov neskôr ešte stále pretrvávajú problémy, ktoré treba vyriešiť

6.1 Európa v poslednom desaťročí zaviedla politiky, prijala právne predpisy a vypracovala judikatúry, ktoré majú veľký význam pre občianstvo Únie, ako aj pre štatút príslušníkov tretích krajín. Tieto procesy viedli k postupnému rozširovaniu práv, slobôd a záruk vyplývajúcich z európskeho občianstva na základe pobytu. EHSV sa však domnieva, že toto rozširovanie nie je úplné a má príliš veľa obmedzení.

6.2 Jedným z najdôležitejších opatrení v legislatívnej oblasti bolo prijatie **smernice o občianstve 2004/38**, ktorou sa prostredníctvom jediného právneho nástroja harmonizoval rozptýlený a fragmentovaný európsky právny rámec v oblasti voľného pohybu a pobytu. EÚ bola mimoriadne aktívna najmä v oblasti uznávania práv a protidiskriminačných ustanovení pre

štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi európskych občanov. Smernica pre týchto rodinných príslušníkov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretích krajín, výslovne stanovuje rôzne práva a slobody, ktoré sú v zásade veľmi podobné právam európskych občanov.

6.2.1 EHSV súhlasí s názorom Komisie, ktorá poukázala na to, že jednou z najdôležitejších úloh je sprístupniť práva stanovené v tejto smernici všetkým ľuďom v ich každodennom živote, odstrániť niektoré neprímerané vnútroštátne postupy a poskytnúť účinnú právnu ochranu tým, ktorých občianske slobody boli porušené.

6.2.2 Aj keď tieto „občianske práva“ vyplývajú priamo z rodinného vzťahu, ich prístup môže byť aktivovaný len v prípade voľného pohybu alebo migrácie európskych občanov a ich rodinných príslušníkov do iného členského štátu. Mobilita v rámci Európy je aj naďalej jednou z podmienok poskytnutia ochrany vyplývajúcej rodinným príslušníkom z európskeho občianstva⁽¹⁵⁾. V smernici sa uznáva aj právo na trvalý pobyt týchto rodinných príslušníkov po uplynutí päťročného obdobia pobytu.

6.2.3 EHSV sa však domnieva, že vnútroštátne orgány ešte stále využívajú právne predpisy a postupy, ktoré sú prekážkou pre slobodu pohybu a pobytu rodinných príslušníkov európskych občanov. Pretrváva aj obrátená diskriminácia voči cudzím rodinným príslušníkom európskych občanov, ktorú je potrebné vyriešiť⁽¹⁶⁾.

6.3 **Súdny dvor Európskej únie** bol veľmi aktívny a pozitívne prispel k ochrane a proaktívnemu výkladu normatívnych úskalí a individuálnych práv vyplývajúcich z európskeho občianstva⁽¹⁷⁾. Súdny dvor potvrdil, že európske občianstvo má byť základným štatútom európskych občanov⁽¹⁸⁾.

6.3.1 EHSV víta judikatúru, ktorú vydal luxemburský súd o občianstve, a zdôrazňuje, že prijatím smernice sa začlenila väčšia časť judikatúry Súdneho dvora EÚ, keďže smernica prevzala najdôležitejšie rozsudky v sporoch týkajúcich sa voľného pohybu a európskeho občianstva, ktoré sa vyskytli do roku 2004.

⁽¹⁵⁾ Guild, E. (2004), „The Legal Elements of European Identity: EU Citizenship and Migration Law“, The Hague: Kluwer Law International, European Law Library.

⁽¹⁶⁾ Výročná európska správa o voľnom pohybe pracovníkov v Európe za obdobie rokov 2010 – 2011, K. Groenendijk a kol., január 2012, Európska komisia, GR pre zamestnanosť. Pozri <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=475&langId=en>.

⁽¹⁷⁾ Kostakopoulou, T. (2007), „European Citizenship: Writing the Future“, European Law Journal, špeciálne vydanie o občianstve EÚ, Zv. 13, č. 5, s. 623 – 646.

⁽¹⁸⁾ C-184/99, Grzelczyk.

⁽¹⁴⁾ COM(2000) 757 final.

6.3.2 Súdny dvor EÚ vypracoval aj rozsiahlu judikatúru o zásadách európskeho práva⁽¹⁹⁾, ako sú zásady týkajúce sa proporcionality a nediskriminácie, ktoré sa vzťahujú na všetky osoby bez ohľadu na ich štátnu príslušnosť alebo štatút prisťahovalca, na ktoré majú vplyv tieto opatrenia alebo právo Únie. Táto judikatúra sa vzťahovala aj na právomoci členských štátov v otázkach nadobudnutia a straty štátneho občianstva a ich vplyvu na európske občianstvo a súvisiace práva.

6.3.3 Súdny dvor pri viacerých príležitostiach zdôraznil, že členské štáty sú pri vykonávaní právomoci v otázkach štátneho občianstva povinné venovať osobitnú pozornosť dôsledkom svojich právnych predpisov a rozhodnutí v rámci európskeho práva v oblasti občianstva a voľného pohybu, najmä pokiaľ ide o plné uplatňovanie práv a slobôd vyplývajúcich z občianstva Únie⁽²⁰⁾.

6.4 Od roku 2003 platí balík európskeho práva v oblasti prisťahovalectva obsahujúci právne nástroje týkajúce sa podmienok vstupu a pobytu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktoré poskytujú práva a záruky, pričom niektoré z nich sú podobné tým, ktoré poskytuje európske občianstvo. **Smernica 2003/109⁽²¹⁾ o právnom postavení štátnych príslušníkov tretích krajín, ktoré sú osobami s dlhodobým pobytom**, stanovila spoločný právny štatút pre príslušníkov tretích krajín s legálnym a nepretržitým pobytom na území členského štátu počas obdobia piatich rokov.

6.4.1 EHSV zdôrazňuje, že účelom smernice bola aproximácia štatútu európskych občanov a štátnych príslušníkov tretích krajín s dlhodobým pobytom, ako aj ochrana bezpečnosti ich pobytu v Únii. Spoločný štatút však týmto osobám ešte nezabezpečuje rovnosť a plné občianstvo, ale ide o „kvázi rovnosť“ alebo „kvázi občianstvo tretieho stupňa“, na ktoré sa vzťahuje viacero podmienok⁽²²⁾. Ako už Európska komisia uviedla vo svojej správe o uplatňovaní smernice⁽²³⁾, zatiaľ čo v článku 11 smernice sa stanovuje „kvázi rovnaké zaobchádzanie“ medzi osobami s dlhodobým pobytom a štátnymi príslušníkmi, v súvislosti so spôsobom jeho uplatňovania je tu závažný nedostatok informácií, čo spôsobuje problémy pri jeho účinnom uplatňovaní v praxi.

⁽¹⁹⁾ De Groot, G.R. (2005), „Towards a European Nationality Law“, H. Schneider (ed.), „Migration, Integration and Citizenship: A Challenge for Europe's Future“, Zv. I, s. 13 – 53.

⁽²⁰⁾ Pozri napríklad veci C-369/90, Micheletti, C-192/99, Kaur, alebo C-135/08, Rottmann. Pozri J. Shaw (ed) (2012), „Has the European Court of Justice Challenged Member States Sovereignty in Nationality Law?“, EUI Working Paper RSCAS 2011/62, EUDO Citizenship Observatory, Florencia.

⁽²¹⁾ Analýzu smernice a jej pôvodu pozri v S. Carrera (2009), „In Search of the Perfect Citizen? The intersection between integration, immigration and nationality in the EU“, vydavateľstvo Martinus Nijhoff Publishers: Leiden.

⁽²²⁾ Pozri článok 11 smernice. Groenendijk, K. (2006), „The Legal Integration of Potential Citizens: Denizens in the EU in the final years before the implementation of the 2003 directive on long-term resident third country nationals“, R. Bauböck, E. Ersboll, K. Groenendijk a H. Waldrauch (eds), „Acquisition and Loss of Nationality“, Zv. I, „Comparative Analyses: Policies and Trends in 15 European Countries“, Amsterdam: vydavateľstvo Amsterdam University Press, s. 385 – 410.

⁽²³⁾ COM(2011) 585, Správa o vykonávaní smernice 2003/109/ES.

6.4.2 V smernici sa okrem toho ako jeden z aspektov jej pridanej hodnoty spomína možnosť voľného pohybu alebo mobility do iného členského štátu a získanie kvázi rovnakého zaobchádzania. Začlenenie európskeho rozmeru mobility alebo voľného pohybu pripomína aj samotný model občianstva Únie, ktorým sa riadilo európske právo v oblasti občianstva s cieľom podporiť európsku mobilitu.

6.5 Ďalšie smernice týkajúce sa európskeho práva v oblasti prisťahovalectva takisto obsahujú cieľ a rozmer „mobility v rámci Európy“, podobne ako v prípade štatútu osoby s dlhodobým pobytom, a to s cieľom zvýšiť atraktivitu európskych trhov práce. Príkladom je **smernica 2009/50 o modrej karte pre vysokokvalifikovaných prisťahovalcov**.

6.6 EHSV sa však domnieva, že v dôsledku nesprávneho uplatňovania smerníc niektorými členskými štátmi nemožno podmienky a kritériá vzťahujúce sa na štátnych príslušníkov tretích krajín a ich rodiny, pokiaľ ide o pobyt a prácu v inom členskom štáte, ako je ten, v ktorom im bolo udelené európske povolenie, ani zďaleka porovnať so slobodou cezhraničnej mobility európskych občanov.

6.7 Fragmentovaný a odvetvový charakter právneho rámca v oblasti legálneho prisťahovalectva tiež neprispieva k rovnakému zaobchádzaniu a jednotnému právnemu rámcu pre štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí žijú a chcú sa voľne pohybovať v rámci EÚ⁽²⁴⁾.

7. Dialóg s krajinami pôvodu

7.1 Výbor v ďalších stanoviskách navrhol potrebu zlepšenia politického a spoločenského dialógu s krajinami pôvodu prisťahovalcov, ktorí prichádzajú do Európy. EHSV víta podpísanie rôznych dohôd.

7.2 Tento dialóg sa musí týkať aj občianskych práv. Výbor sa domnieva, že dohody medzi členskými štátmi, ktoré povoľujú dvojité občianstvo, sú veľmi pozitívne z toho hľadiska, že štátni príslušníci tretích krajín budú môcť disponovať občianskymi, sociálnymi a politickými právami.

7.3 Niektoré členské štáty však tieto politické práva podmieňujú reciprocitou. Výbor poukazuje na to, že hoci ide o pozitívny nástroj, v niektorých prípadoch môže obmedziť práva osôb v prípade, že krajiny pôvodu nesúhlasia s kritériom reciprocity.

⁽²⁴⁾ S. Carrera a kol. (2011), „Labour Immigration Policy in the EU: A Renewed Agenda for Europe 2020“, CEPS Policy Brief, Centre for European Policy Studies, Brusel.

7.4 EHSV by si želal, aby sa vonkajšia politika EÚ plne zaviazala k podpore celosvetového riadenia medzinárodnej migrácie v rámci Organizácie spojených národov, okrem iného na základe medzinárodných vykonávacích právnych nástrojov, Všeobecnej deklarácie ľudských práv, Medzinárodného dohovoru OSN o ochrane práv všetkých migrujúcich pracovníkov a členov ich rodín (výbor navrhol⁽²⁵⁾), aby ho EÚ ratifikovala), Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, Medzinárodného paktu o hospodárskych, sociálnych a kultúrnych právach a dohovorov MOP.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽²⁵⁾ Ú. v. EÚ C 302, 7.12.2004, s. 49.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Smerom k udržateľnejšej spotrebe: životnosť priemyselných výrobkov a informácie pre spotrebiteľov v záujme obnovy dôvery“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2014/C 67/05)

Spravodajca: **Thierry LIBAERT**

Pomocný spravodajca: **Jean-Pierre HABER**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 14. februára 2013 rozhodol v súlade s článkom 29 ods. 2 svojho rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Smerom k udržateľnejšej spotrebe: životnosť priemyselných výrobkov a informácie pre spotrebiteľov v záujme obnovy dôvery“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy).

Poradná komisia pre priemyselné zmeny (CCMI) poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 26. septembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 17. októbra 2013) prijal 178 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 5 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Zdá sa, že plánované zastarávanie súvisí so spôsobom priemyselnej výroby, ktorý potrebuje istú mieru minimálnej obnovy svojich výrobkov. Táto obnova výrobkov môže byť síce v niektorých prípadoch potrebná, nie je však prípustná jej nadmiera. Európsky hospodársky a sociálny výbor rozlišuje medzi vedome naplánovanou poruchovosťou a urýchlením našich spotrebiteľských návykov. Aj keď by sa bolo treba zamyslieť nad marketingovými praktikami propagujúcimi veľké inovácie, ktoré sú často len druhoradé, zmyslom nášho stanoviska je dostať pod kontrolu najflagrantnejšie prípady a zlepšiť záruky pre spotrebiteľov. Účelom je prispieť k zvýšeniu dôvery spotrebiteľov v európske podniky. Naše návrhy sú technickej, obchodnej, normatívnej, výchovno-vzdelávacej a informačnej povahy. Spadajú do strategického rámca pre lepšiu rovnováhu z hľadiska spravodlivosti a poctivosti v retazci výroby, distribúcie a spotreby.

1.2 EHSV vyjadruje želanie, aby sa úplne zakázali výrobky, pri ktorých sa počíta s poruchou s cieľom vyvolať ukončenie životnosti prístroja. Tieto prípady, ktoré sú síce zriedkavé, ale zjavné, ako napríklad medializovaný prípad istých tlačiarň konštruovaných tak, aby po istom počte použití prestali fungovať, môžu vyvolať len nedôveru občanov k podnikom.

1.3 EHSV odporúča podnikom, aby umožňovali opravy svojich výrobkov. Malo by sa to riešiť tromi spôsobmi: technicky (príklad digitálnych tabletov, kde sú batérie zatavené do telesa prístroja tak, aby nebolo možné nič opraviť a aby bolo nutné kúpiť nový prístroj); potom tým, že sa spotrebiteľom ponechá možnosť kúpiť si náhradné diely do 5 rokov po zakúpení; a nakoniec tak, že by sa výrobok predával s podrobným popisom možností jeho opravy s príslušným návodom. Všeobecnejšie EHSV vo svojom stanovisku vyzýva na dôraznú podporu sociálneho rozmeru a opravárenských podnikov.

Snaha zvýšiť dôveru medzi podnikmi a spotrebiteľmi by sa mala konkrétnejšie zamerať na možnosti podpory pracovných miest, ktoré sa vďaka nej môžu vytvoriť.

1.4 EHSV odporúča, aby sa nešlo cestou záväzných pravidiel, a povzbudzuje iniciatívy dobrovoľnej certifikácie. Napríklad v oblasti domácich elektrospotrebičov bola záruka dodávky náhradných dielov v trvaní 10 alebo 20 rokov určite silným predajným argumentom. Táto uvádzaná záruka by mohla byť predmetom európskej normalizácie uplatniteľnej na všetky výrobky používané na území 28 krajín Európskej únie, aby neboli penalizované európske podniky. Rovnako aj výrobcovia by sa mohli zaviazat', že zverejnia číselné údaje o najčastejšie sa vyskytujúcich poruchách, pretože poznajú najčastejšie sa objavujúce problémy. K dispozícii by mohli mať len tieto diely alebo by sa mohli zaviazat', že ich na požiadanie vyrobia alebo v rámci svojej značky nájdu subdodávateľov, ktorí ich vyrobia. Mohlo by to predstavovať silný záväzok niektorých výrobcov zaručiť spoľahlivosť svojich výrobkov a odhliadnuť od ich vzťahov so spotrebiteľmi by to bolo zároveň v súlade s myšlienkou dobrovoľných certifikátov, ktoré by zaručovali údržbu a dlhú životnosť výrobkov.

1.5 EHSV povzbudzuje členské štáty, aby vo svojej politike verejných zákaziek zohľadnili aj parametre boja proti plánovaneému zastarávaniu. Vzhľadom na význam verejného obstarávania v krajinách Európskej únie (16 % HDP) zohrávajú orgány verejnej správy dôležitú úlohu, a preto musia byť vzorom.

1.6 EHSV sa domnieva, že zvyšovaním kvality a životnosti výrobkov sa budú vytvárať v Európe trvalé pracovné miesta, a preto je potrebné ho podporovať. Tento vývoj sprevádzaný príslušnou odbornou prípravou prispeje k prekonaniu krízy, ktorá tvrdo postihuje pracovníkov v Európe.

1.7 EHSV odporúča uvádzať odhadovanú životnosť výrobkov alebo počet použití, aby sa spotrebiteľia vedeli pri kúpe rozhodnúť na základe poznania veci. Odporúča urobiť pokus s dobrovoľným uvádzaním odhadovanej ceny v príslušnom roku podľa životnosti výrobku s cieľom motivovať spotrebiteľov na kúpu výrobkov s dlhou životnosťou. Uvedená životnosť by však musela byť kontrolovaná, aby sa zabránilo zneužívaniu, ktorého obeťou by bol spotrebiteľ. Spotrebiteľ by si teda mohol kúpiť výrobky, ktoré by boli síce pri kúpe drahšie, ale pomalšie by strácali hodnotu. To by našich výrobcov len stimulovalo, aby produkovali výrobky s dlhšou životnosťou. Uvádzané informácie by sa mali zamerať na údaje, ktoré spotrebiteľ potrebuje, a mali by byť odlišené podľa kategórií výrobkov, aby na niektorých obaloch nebolo zbytočne veľa informácií.

1.8 Podľa EHSV by bolo užitočné zaviesť systém zaručujúci minimálnu životnosť predávaných výrobkov. V súčasnosti neexistujú žiadne právne predpisy o minimálnej životnosti výrobkov, ani európske normy, ktoré by ju umožnili merať. Začínajú sa však objavovať prvé iniciatívy v rámci uvádzania environmentálnych údajov. Podniky, ktoré vyrábajú alebo predávajú určitý výrobok musia internalizovať externé náklady spojené s recykláciou výrobkov, ktorých životnosť je menšia ako 5 rokov, najmä ak výrobok pozostáva z látok škodlivých pre životné prostredie.

1.9 EHSV navrhuje rozšíriť záručný mechanizmus vzťahujúci sa na kúpu o záruku minimálnej doby fungovania, počas ktorej by náklady na opravy hradil výrobca.

1.10 Spotrebiteľ vo veľkej miere znáša náklady súvisiace so skrátenou životnosťou výrobkov a problémy spojené s nedostatočnými možnosťami opraviť ich. Rovnako dopláca na politiku niektorých výrobcov, ako aj predajcov, ktorí sa niekedy snažia predávať predĺženú záruku po prvom roku, hoci dvojročná záruka je povinná. Zdá sa, že spotrebiteľ je často málo informovaný o svojich právach. Lepšia komunikácia napríklad využívaním internetových stránok a sociálnych sietí by pomohla zvýšiť informovanosť spotrebiteľov. Európske monitorovacie stredisko pre plánované zastarávanie by spotrebiteľom umožnilo urobiť si lepší obraz o používaných praktikách, a vďaka tomu sa lepšie rozhodnúť pri kúpe.

1.11 Informovanosť spotrebiteľov je nevyhnutnou podmienkou pre správne a udržateľné používanie výrobkov. Okrem toho je nevyhnutné správne informovať spotrebiteľov o minimálnej životnosti výrobku, ktorá je dôležitým kritériom pri rozhodovaní o jeho kúpe. V tejto súvislosti by boli vítané dobrovoľné obchodné a podnikateľské iniciatívy a aktivity.

1.12 Spotrebiteľ má často dojem, že stojí pred skutočne neprehľadnou spleťou právnych predpisov. Existuje síce veľa smerníc o plánovanom zastarávaní (obchodné praktiky, odpad...), zdá sa však, že všetky texty v tejto oblasti sú málo koordinované, a bolo by preto žiaduce ich koordinovať formou legislatívneho balíka.

1.13 EHSV odporúča, aby členské štáty najmä vo výchove nábádali na zodpovednú spotrebu, aby spotrebiteľia zohľadňovali vplyv životného cyklu výrobku na životné prostredie, ekologickú stopu a kvalitu výrobkov. EHSV dôrazne odporúča, aby boli združenia spotrebiteľov viacej zapájané do prebiehajúcich diskusií na túto dôležitú a citlivú tému, pretože ich účasť zabezpečí komplexnejší prístup.

1.14 EHSV odporúča Európskej komisii, aby urýchlene dala vypracovať štúdie na túto tému s cieľom objasniť množstvo často protirečivých informácií, ktoré sa šíria. Takto bude možné získať objektívny obraz predovšetkým o hospodárskych a sociálnych vplyvoch, ktoré má plánované zastarávanie nielen z hľadiska jeho údajných výhod pre rýchly predaj výrobkov, ale aj pre zamestnanosť a obchodnú bilanciu.

1.15 EHSV navrhuje usporiadať v roku 2014 na túto tému veľkú európsku diskusiu za okrúhlym stolom. Okolo tohto okrúhleho stola by sa mali zísť všetky strany zainteresované na tejto problematike: zástupcovia priemyslu, financií, predaja, odborov, združení spotrebiteľov, mimovládnych organizácií, normalizačnej agentúry a experti. Diskusia by mala byť mnoho-odvetvová, aby sa nezameriavala len na niekoľko priemyselných odvetví. Okrúhly stôl by malo sprevádzať fórum otvorené občanom Európskej únie, v snahe podniknúť čo najväčšie zapojenie verejnosti. Sociálne siete by mali byť jednou z možností, ako toto zapojenie podporovať.

1.16 EHSV všeobecne odporúča urýchliť výskum a vývoj okolo troch osí, ktoré by mohli obmedziť plánované zastarávanie:

- Ekodizajn výrobkov, ktorý umožní hneď na začiatku zabezpečiť udržateľnosť použitých zdrojov, pretože sa zohľadní vplyv výrobkov na životné prostredie a celý ich životný cyklus.
- Obehové hospodárstvo, ktoré sa usiluje uplatniť prístup „cradle to cradle“ (od kolísky po kolísku), ktorého cieľom je premeniť odpad vznikajúci v jednom podniku na surovinu pre iný podnik.
- Hospodárstvo zamerané na funkčnosť, ktoré kladie dôraz na využívanie výrobkov, nie na ich vlastníctvo. Podľa tejto logiky podniky nepredávajú výrobok, ale jeho funkciu, za ktorú sa platí podľa jej využívania. Preto je v záujme podnikov vyvíjať výrobky, ktoré sú trvácne, dajú sa opraviť a majú ľahkú údržbu, a zabezpečiť taký výrobný reťazec a vhodnú logistiku, ktoré budú v centre ich hospodárskeho modelu.

1.17 EHSV vysiela signál na európskej úrovni, ktorým vyjadruje želanie, aby EÚ vstúpila do fázy prechodu zo spoločnosti plytvania na udržateľnú spoločnosť, aby bol rast zameraný na uspokojovanie potrieb spotrebiteľov ako občanov a aby nikdy nebol samoučelný.

2. Úvod a súvislosti

2.1 Plánované zastarávanie výrobkov vzbudzuje obavy z viacerých dôvodov. Tým, že sa zníži životnosť spotrebných výrobkov, zvýši sa spotreba zdrojov a množstvo odpadu, s ktorým treba na konci životnosti výrobkov nejako naložiť. Má veľa podôb. Využíva sa na podnietenie predaja a podporu hospodárskeho rastu tým, že vytvára stále nové potreby a zámerné také spotrebné výrobky, ktoré sa nedajú opraviť.

2.2 Dôsledkom je, že nezmyselné plytvanie zdrojmi a vznik odpadu sú také veľké, že občianska spoločnosť a niektorí volení zástupcovia, ktorým sa tieto praktiky nepáčia, sa organizujú, aby poukázali na nedostatky tohto systému a bojovali proti nim (skupinové žaloby v USA proti spoločnosti Apple, žaloba v Brazílii, predloženie legislatívnych návrhov v Belgicku a vo Francúzsku začiatkom roku 2013).

2.3 Bežne sa rozlišuje niekoľko typov „plánovaného zastarávania“, pričom zastarávanie možno definovať ako „stratu hodnoty vecí alebo zariadení ešte pred ich materiálным opotrebovaním“ (slovník *Le Petit Larousse*) takého druhu, že sú znehodnotené alebo zastarané z dôvodov, ktoré nesúvisia s fyzickým opotrebovaním, ale s technickým pokrokom, zmenou správania, módou atď.

2.4 Môžeme rozlíšiť niekoľko foriem zastarávania:

- Plánované zastarávanie v úzkom zmysle slova, pri ktorom sa výrobok navrhne tak, aby mal krátku životnosť a v prípade potreby sa doň zabuduje zariadenie, ktoré po určitej počte použití ukončí životnosť výrobku.
- Nepriame zastarávanie, ktoré vyplýva väčšinou z toho, že výrobok nie je možné opraviť, pretože chýbajú príslušné náhradné diely alebo oprava nie je možná (ak sú napríklad batérie zatavené do elektronického zariadenia).
- Zastarávanie v dôsledku nezlučiteľnosti, napríklad v prípade počítačového softvéru, ktorý po aktualizácii operačného systému už nefunguje. Toto zastarávanie súvisí so zastarávaním popredajného servisu, ktorý spotrebiteľov vedie k tomu, aby si radšej kúpili nový výrobok, než aby si dali nefungujúci opraviť, a to čiastočne aj pre lehoty opráv a ich cenu.
- Psychologické zastarávanie spočíva v tom, že firmy vedú marketingové kampane zamerané na to, aby spotrebiteľia vnímali jestvujúce výrobky ako zastarané. Zbytočne by sme nútili výrobcov digitálnych tabletov vyrábať produkty so životnosťou desať rokov, keď sú naše spotrebiteľské návyky také, že každé dva roky chceme mať nový tablet. Napríklad periodicita kúpy nového mobilného telefónu je v priemere 20 mesiacov (v prípade užívateľov vo veku 12 až 17 rokov je to 10 mesiacov). Napriek významu tejto problematiky sa stanovisko zaoberá len prvými tromi formami. Štvrtá forma by si však zaslúžila osobitný prístup zameraný na spotrebiteľské návyky.

2.5 O problematike však nepanuje úplný konsenzus. Významové odtienky dokazujú, že je veľmi potrebné nájsť spoločnú definíciu a prijať diferencované opatrenia na základe objektívnych činiteľov (technických) a subjektívnych činiteľov (móda, uvádzanie nových produktov na trh) zastarávania. V niektorých prípadoch môžu byť výrobky s krátkou životnosťou pre životné prostredie výhodné. Zastarávanie je tiež závislé od správania sa spotrebiteľov.

2.6 EHSV odporúča diferencovaný prístup. Nejde o plošné zvýšenie životnosti všetkých výrobkov, ale o to brať do úvahy použitie výrobku. Uprednostňuje preto prístup, ktorý toto použitie optimalizuje, aj keď optimalizácia neznamená nutne predĺženie životnosti. EHSV chce prispieť k lepšiemu vnímaniu spoľahlivosti výrobkov európskych podnikov.

2.7 Je veľa dôvodov, pre ktoré sa Európska únia musí zaoberať problematikou plánovaného zastarávania. Sú environmentálnej, sociálnej, verejno-zdravotnej, kultúrnej, ale aj hospodárskej povahy. Podľa EHSV existujú aj iné, menej hmatateľné, ale rovnako dôležité aspekty, ktoré tiež treba vziať do úvahy. Ide o symbolické a etické aspekty.

2.8 Pokiaľ ide o životné prostredie, pri ročnej spotrebe surovín približne 60 miliárd ton, spotrebujeme dnes približne o 50 % viac prírodných zdrojov než pred 30 rokmi. To znamená, že jeden Európan spotrebuje denne 43 kg zdrojov v porovnaní s Afričanom, ktorý ich spotrebuje 10 kg. Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) na základe úrovni z roku 1999 odhadla, že pri ročnej miere nárastu primárnej výroby o 2 % sa zásoby medi, olova, niklu, striebra a cínu vyčerpajú do 30 rokov, zásoby hliníka do 60 a železa do 80 rokov. Zdá sa teda, že hrozí nedostatok stále väčšieho počtu surovín. Okrem toho vzniká v Európe každý rok 10 miliónov ton odpadu z elektrických a elektronických zariadení (OEEZ) (údaje z roku 2012). Očakáva sa, že toto množstvo sa v roku 2020 zvýši na 12 miliónov. Okrem recyklovania a inovácie sa musí v boji proti plánovanému zastarávaniu podporovať aj politika zhodnocovania avizovaná v novej európskej smernici, ktorá nadobudla účinnosť 13. augusta 2012.

2.9 Zo sociálneho hľadiska predstavuje plánované zastarávanie tri druhy problémov. Predovšetkým v kontexte krízy logika plánovaného zastarávania spotrebného tovaru prispieva k podnecovaniu nákupov na úver a bezprecedentnej úrovni zadlženia. Najviac na plánované zastarávanie doplácajú osoby zo sociálne znevýhodnených skupín, ktoré si nemôžu dovoliť kúpiť drahé výrobky s dlhou životnosťou a často sa musia uspokojiť s lacnejšími a menej kvalitnými výrobkami. Potom sa môže stať, že celé odvetvie opráv bude musieť znášať negatívne dôsledky plánovaného zastarávania. Číselné údaje v správe ADEME⁽¹⁾ (2007) túto tendenciu potvrdzujú. Opravuje sa len 44 % pokazených prístrojov. Predajcovia odhadujú, že v prípade

(1) Agentúra pre životné prostredie a energiu.

prístrojov mimo záruky len 20 % zákrokov končí opravou. Zo štúdie ADEME z roku 2010 vyplýva, že v období rokov 2006 až 2009 došlo vo Francúzsku k výraznému poklesu počtu opráv, a to hlavne v prípade elektrospotrebičov. Výhodou odvetvia opráv je to, že ho nemožno presunúť inam a väčšina pracovných miest v ňom je stabilná.

2.10 Dôsledky pre verejné zdravie nie sú zanedbateľné. Majú dve podoby. Buď sú to priame dôsledky spaľovania pre okolité obyvateľstvo, pretože elektronické komponenty sú toxické, alebo sú to medzinárodné dôsledky. Nedostatok infraštruktúry na nakladanie s odpadom zo zariadení IT je totiž taký veľký, že veľa výrobkov na konci životnosti sa vyváža do regiónov, kde je ich skládka lacnejšia, čo však spôsobuje vážne dôsledky pre miestne obyvateľstvo (napríklad v Ghane sa z odpadu vyberá železo, ktoré sa posiela do Dubaja a Číny. Veľa odpadu končí v južných krajinách, kde spôsobuje problémy v oblasti environmentálneho zdravia).

2.11 Dôsledky sú však aj kultúrnej povahy. Podľa niektorých štúdií je priemerná životnosť elektrospotrebičov 6 až 8 rokov, zatiaľ čo pred 20 rokmi to bolo 10 až 12 rokov. Spotrebiteľia si môžu právom položiť otázku, prečo sa skraca životnosť výrobkov, keď sa všade vyzdvihuje inovácia. Dôvera európskych občanov v európsky priemysel sa zakladá na trvácnosti, zastarávanie výrobkov ju nahľadáva. V čase, keď takmer zo všetkých prieskumov verejnej mienky vyplýva, že medzi Európanmi

a európskym priemyslom existuje veľká priepasť, je zjavné, že predstava, ktorú majú spotrebiteľia o skorých poruchách alebo nemožnosti opráv, nemôže Európanom pomôcť zmieriť sa s európskymi podnikmi. To pomáha vysvetliť, prečo si 92 % Európanov⁽²⁾ želá, aby na výrobkoch bola uvedená ich životnosť (alebo použiteľnosť). Pre konkurencieschopnosť európskych podnikov je dôležité aj zvýšenie dôvery spotrebiteľov voči podnikom.

2.12 A napokon sú tu dôsledky hospodárskej povahy. Veľká väčšina problémových podnikov patrí do oblastí špičkových technológií a ich výrobky sú často dovážané do Európy. Tým, že sa táto otázka bude riešiť na európskej úrovni, Európska únia umožní svojim podnikom, aby sa vďaka skutočnému presadzovaniu udržateľnosti odlišili od iných.

2.13 Európsky hospodársky a sociálny výbor nezabúda ani na menej hmatateľné aspekty, ktoré môžu byť rovnako dôležité. Zo symbolického hľadiska, v čase, keď všetky naše práce v duchu konferencie Rio+20 svedčia o tom, aký význam má pre nás udržateľný rozvoj, uznávame, že plánované zastarávanie patrí svojou samotnou podstatou k problematike udržateľného rozvoja, ktorý podporujeme. Vzhľadom na to, ako ponímame miesto etiky v našej spoločnosti, sa nám zdá pochybné, že sa inžinieri zaoberajú vymýšľaním rýchlo zastarávajúcich výrobkov a že sa robia reklamné kampane podnecujúce spotrebiteľov, aby ich kupovali, s vedomím, že ich spokojnosť sa tým nezvýši.

V Bruseli 17. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽²⁾ Prieskum Eurobarometra. „Attitudes of europeans towards building the single market for green products“ (Názory Európanov na vytváranie jednotného trhu pre ekologické výrobky), Európska komisia, Flash 367, júl 2013.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Stimulovanie rastového potenciálu európskeho pivovarníctva“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2014/C 67/06)

Spravodajca: **Ludvík JÍROVEC**Pomocný spravodajca: **Edwin CALLEJA**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 14. februára 2013 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„*Stimulovanie rastového potenciálu európskeho pivovarníctva*“.

Poradná komisia pre priemyselné zmeny poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 26. septembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra 2013) prijal 47 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 2 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Pivo je nápoj, ktorý už niekoľko tisíc rokov požívajú komunity v celej Európe. Hoci pivná kultúra sa v rámci Európy značne odlišuje vzhľadom na rôzne druhy piva a spotrebné návyky, pivo zohráva dôležitú úlohu v každej krajine Európskej únie a je neoddeliteľnou súčasťou kultúry, dedičstva a stravovania. Európsky hospodársky a sociálny výbor vyzdvihuje neustály vývoj tohto sektora a jeho prispôsobenie sa a odolnosť dokonca aj v súčasných náročných podmienkach. Všíma si, ako tento sektor splňa ciele stratégie Európa 2020 v jednotlivých prioritných oblastiach zamestnanosti, udržateľnosti, inovácií, vzdelávania a sociálneho začlenenia.

1.2 Európsky hospodársky a sociálny výbor obracia pozornosť Európskej komisii, Európskeho parlamentu, Rady a členských štátov na kľúčové opatrenia, ktoré by sa mali zohľadniť, ak má európske pivovarníctvo v plnej miere využiť svoj potenciál rastu. EHSV si konkrétne želá, aby tvorcovia politiky:

- dosiahli pokrok v budovaní rovnovážneho regulačného prostredia, ktoré umožní európskym pivovarom každej veľkosti vyrábať pivo a uvádzať ho na trh v Európe a za jej hranicami,
- začlenili pivovarníctvo do prioritných oblastí, ktoré si vyžadujú priaznivé recipročné podmienky v dohodách o voľnom obchode medzi EÚ a jej obchodnými partnermi,
- podporovali a vo väčšej miere propagovali zapojenie pivovarov a pivovarníckych asociácií do programov zameraných na sociálnu zodpovednosť, zdravie a vzdelávanie, ktoré sa vykonávajú na európskej a národnej úrovni,
- viac zohľadňovali vplyv inovácií a vývoja v priemyselnej a poľnohospodárskej politike na pivovarníctvo.

1.3 Európsky hospodársky a sociálny výbor taktiež odporúča prijať opatrenia na úrovni členských štátov, regiónov alebo miest s cieľom:

- pokračovať v rozvíjaní partnerstiev s pivovarníckym priemyslom a mimovládnyimi organizáciami zameraných na propagovanie zodpovednej spotreby a znižovanie negatívnych dôsledkov konzumácie alkoholu, vrátane spolupráce pri propagovaní zodpovednosti v obchodnej komunikácii a predaji a pri prevencii nezodpovednej obchodnej komunikácie a predaja,
- podporovať iniciatívy v pivovarníctve smerujúce k environmentálnej udržateľnosti v celom dodávateľskom reťazci na európskej a miestnej úrovni,
- využiť dynamiku v pivovarníctve na vytváranie pracovných miest tak, že sa prostredníctvom predvídateľného a stabilného daňového systému v členských štátoch v tomto sektore a v jeho dodávateľskom reťazci odstránia nerovnováhy na trhu, ktoré nastali v dôsledku fluktuácie daňových sadzieb. Zlepšenie v tomto smere by bolo v záujme podpory dokončenia jednotného trhu,
- ďalej preskúmať a rozvíjať možnosti spolupráce s miestnymi orgánmi v rôznych aspektoch komunitných projektov a možnosti cestovného ruchu v oblasti pivovarníctva.

1.4 Podľa Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru by sa pivovary mali:

- aktívnejšie a zodpovednejšie zapájať do rôznych aktivít propagujúcich potraviny, priaznivé pre zdravé stravovacie návyky, v rámci EÚ a v tretích krajinách, ktoré podporujú obchodné komory, regionálne orgány, členské štáty a Európska komisia,

- naďalej usilovať o to, aby stabilné a adekvátne ohodnotené pracovné miesta v pivovarníctve boli pre mladé generácie zaujímavé, o to prostredníctvom vzdelávacích programov a systémov odborného vzdelávania,
- snažiť zintenzívniť spoluprácu s výskumnými a vzdelávacími ústavmi a vo väčšej miere sa zúčastňovať so svojimi partnermi na programoch EÚ v oblasti inovácií a výskumu a vývoja, ako i na vzdelávacích a školiacich programoch,
- viac zapájať do rôznych aktivít rozvíjaných prostredníctvom regionálnych a štrukturálnych fondov a fondov určených MSP,
- rozvíjať existujúcu spoluprácu strednodobého a dlhodobého charakteru s miestnymi výrobcami chmeľu, obilia a iných produktov, ktoré sú nevyhnutné na výrobu piva,
- podporovať v čo najväčšej miere hodnotenia životného cyklu ako sebahodnotiaceho nástroja v pivovarníctve, a zároveň zohľadňovať obmedzenia malých rodinných pivovarov vyplývajúce z kapacitných nedostatkov.

2. Európsky pivovarnícky sektor

2.1 Európska únia sa radí k jedným z najväčších producentov piva na svete. V roku 2011 predstavoval objem výroby pochádzajúcej z približne 4 000 pivovarov v celej Európe 380 miliónov hektolitrov⁽¹⁾. Ich výrobky sú distribuované do celého sveta. Z hľadiska objemu je EÚ kľúčovým aktérom, ktorý zabezpečuje viac ako jednu štvrtinu celosvetovej produkcie, pričom len nedávno ju predbehla Čína, avšak naďalej zostáva pred Spojenými štátmi, Ruskom, Brazíliou a Mexikom⁽²⁾.

2.2 Štruktúra európskeho pivovarníctva je veľmi rôznorodá. Pozostáva prevažne z malých a stredne veľkých podnikov, ktoré zahŕňajú mikropivovary, pivovary na miestnej, regionálnej alebo národnej úrovni a štyri veľké pivovary so sídlom v Európe⁽³⁾, ktoré sú v tejto oblasti lídrami na svetovom trhu. Vznik nových malých pivovarov a mikropivovarov za posledné desaťročie je pozoruhodným dôkazom inovačného potenciálu odvetvia a prínosom k dosiahnutiu udržateľnosti.

2.3 Dodávateľský reťazec v pivovarníctve tvoria miestni prevádzkovatelia ale tiež sladovne, výrobcovia zariadení a poskytovatelia technických služieb aktívni na celosvetovej úrovni. Európske výskumné ústavy pivovarské tiež šíria svoje poznatky do celého sveta. Podujatia ako kongres Európskeho dohovoru v oblasti pivovarníctva (*European Brewery Convention*) alebo individuálne konferencie o pive lákajú návštevníkov z celého sveta.

2.4 Pivo je kľúčovým spracovaným poľnohospodárskym výrobkom, ktorého vývozná hodnota predstavuje 2 miliardy EUR⁽⁴⁾. Vztáhuje sa naň tiež politika EÚ v oblasti kvality

výrobkov⁽⁵⁾ prostredníctvom systému CHOP/CHZO⁽⁶⁾, pričom predajná hodnota prostredníctvom 23 zemepisných označení⁽⁷⁾ predstavuje 2,3 miliardy EUR. Zemepisná rozmanitosť piva v týchto systémoch je však obmedzená, pretože predstavujú iba jednu tretinu krajín EÚ.

2.5 Hlavné zložky piva sú rastlinného pôvodu a zahŕňajú vodu, obilie, chmeľ a droždie. Voda je najdôležitejšou surovinou používanou v pivovarníctve tvoriacou 92 % obsahu piva. Ochrana podzemných vôd je preto kľúčovou záležitosťou. Keďže obilie (ako jačmeň, pšenica alebo iné druhy obilia), ktoré je základným zdrojom škrobu v pive, je pri výrobe piva nevyhnutné, vzťahy s poľnohospodármi sú pre výrobcov piva a výrobcov sladov rozhodujúce.

2.6 Európska únia je tiež hlavným aktérom na svetovom trhu s chmeľom, ktorý sa pestuje v 14 členských štátoch EÚ⁽⁸⁾ a pokrýva asi tretinu pestovateľskej plochy⁽⁹⁾ vo svete, pričom pivovarníctvo je hlavným odberateľom európskych pestovateľov chmeľu. Hospodárska súťaž medzi výrobcami chmeľu a diferencovaný prístup v rámci poľnohospodárskych politík platných v členských štátoch by sa mali prehodnotiť, ak sa má zabrániť nerovnováham na trhu, ktoré by z dlhodobého hľadiska mohli poškodiť pivovary.

2.7 Závislosť výrobcov piva od poľnohospodárskych surovín sa v posledných rokoch prejavila v tom, že v dôsledku úrody premenlivej kvality a nestability cien muselo pivovarníctvo čeliť vyšším cenám poľnohospodárskych surovín potrebných na výrobu piva. Vzťah medzi dodávateľmi surovín a pivovarmi by sa mal podľa možností a potreby riadiť udržateľným a dlhodobým prístupom.

2.8 Celkový predaj piva v roku 2010 predstavoval 106 miliárd EUR vrátane DPH, čo zodpovedá 0,42 % HDP Európskej únie. Odhaduje sa, že viac ako 63 % európskej výroby piva sa predáva v supermarketoch a iných maloobchodných predajniach (tzv. *off-trade*). Zvyšných 37 % sa spotrebuje v zariadeniach pohostinných služieb (napr. bary, krčmy, reštaurácie; ide o priamu spotrebu, tzv. *on-trade*).

3. Hospodárske výzvy v 21. storočí

Trhové a štrukturálne trendy

3.1 Na európskom trhu s pivom došlo v posledných 15 rokoch k rôznym zmenám, pokiaľ ide o technologický vývoj, investície, fúzie, vznik nových podnikov a spotrebiteľské návyky. Silný pokles spotreby piva od roku 2007 má priamy vplyv na činnosti pivovarov. Po období rozmachu vo výrobe piva v Európskej únii došlo k prudkému poklesu výroby zo 420

⁽¹⁾ http://ec.europa.eu/agriculture/quality/index_en.htm.

⁽²⁾ CHOP (chránené označenie pôvodu), CHZO (chránené zemepisné označenie).

⁽³⁾ Európska komisia, generálne riaditeľstvo pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka.

⁽⁴⁾ Európska komisia, GR pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka, december 2009; Pavlovic M., február 2012.

⁽⁵⁾ Európska komisia, generálne riaditeľstvo pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka.

⁽¹⁾ The Brewers of Europe statistics, 2012 edition, október 2012.

⁽²⁾ Canadean Global Beer Trends Report 2012.

⁽³⁾ ABInbev, Carlsberg, Heineken, SABMiller (stav v roku 2013).

⁽⁴⁾ Európska komisia, generálne riaditeľstvo pre podnikanie a priemysel.

miliónov hektolitrov piva na 377 miliónov hektolitrov v roku 2011. Ak sa však zlepšia hospodárske a regulačné podmienky, v nasledujúcich rokoch sa očakáva oživenie a potenciál rastu.

3.2 V dôsledku hospodárskej krízy a poklesu spotreby došlo v Európe k reštrukturalizácii tohto sektora podporovanej konsolidáciou činností na kontinente a investíciami mimo EÚ veľkými medzinárodnými a národnými skupinami mimo EÚ. Súčasne s tým počet malých pivovarov vo všetkých krajinách vzrástol, čo viedlo k rozšíreniu ponuky spotrebiteľom a čo svedčí o podnikateľskom duchu pivovarov v súlade s akčným plánom pre podnikanie 2020⁽¹⁰⁾. Ide o priaznivý vývoj aj z hľadiska udržateľnosti, pretože typickým vedľajším účinkom je vplyv na regionálny cestovný ruch a často aj uzavretejšie cykly vo výrobe a v spotrebe, čo je z ekologického hľadiska prínosom.

3.3 V dôsledku hospodárskej situácie sa pivo konzumuje vo väčšej miere doma, a nie v baroch alebo reštauráciách, čo viedlo k strate pracovných miest, menšej pridanej hodnote a nižším príjmom štátu pochádzajúcim z každého litra piva spotrebovaného v EÚ⁽¹¹⁾. Na tento trend mal tiež vplyv silnejší tlak na ceny v obchodnom sektore.

3.4 Rastúci počet pivovarov a inovácie v oblasti produktov viedli tiež k vzniku nových produktov, čo prináša výhody spotrebiteľom, spoločnosti a životnému prostrediu. Diverzifikácia ponuky pív s nízkym obsahom alkoholu a bezalkoholických pív znamenala pre pivovary každej veľkosti nové možnosti vedúce k zvýšenému predaju a zároveň k stabilnému zvyšovaniu ponuky ekologických pív.

Daňové aspekty

3.5 Pivovarníctvo prináša národným vládam značné zisky v podobe daní. Vlády získavajú z výroby a predaja piva značné príjmy, ktoré pochádzajú zo spotrebnej dane, DPH, daní z príjmu a príspevkov do systému sociálneho zabezpečenia, ktoré platia zamestnanci a ich zamestnávateľa v pivovarníctve, ako i v iných súvisiacich sektoroch, kde pracovné miesta nepriamo súvisia s činnosťami v pivovarníctve. V roku 2010 predstavovali tieto príjmy približne 50,6 miliárd EUR⁽¹²⁾.

3.6 Vyššie daňové zaťaženie, najmä vyššia spotrebná daň, ale tiež vyššia miera DPH najmä v sektore stravovacích a ubytovacích služieb, je v súčasnej ťažkej hospodárskej situácii pre pivovarníctvo skúškou odolnosti. Spomínané vyššie daňové zaťaženie zhoršilo neľahkú hospodársku situáciu pivovarov najmä v krajinách ako Maďarsko, Fínsko, Francúzsko, Holandsko a Spojené kráľovstvo⁽¹³⁾. Celková pridaná hodnota z výroby a predaja piva v EÚ v období rokov 2008 – 2010 klesla

o 10 %⁽¹⁴⁾, a celkový príjem z daní pochádzajúcich z pivovarníctva v EÚ klesol o 3,4 miliárd EUR.

3.7 Systém spotrebnej dane na úrovni EÚ a úrovni členských štátov by mal uznať jedinečné vlastnosti piva, ku ktorým okrem iného patrí spravidla nízky obsah alkoholu, proces výroby piva a prínos pivovarníctva pre spoločnosť, vytváranie pracovných miest a pre hospodárstvo v širšom zmysle slova. Na pivo ako kvasený nápoj by sa preto mali uplatňovať rovnaké podmienky, a teda právne predpisy v oblasti spotrebnej dane vzťahujúcej sa na pivo⁽¹⁵⁾ by mali tiež garantovať minimálnu sadzbu uplatňovanú na víno a iné kvasené nápoje.

3.8 Vyvážená vnútroštátna politika v oblasti spotrebnej dane a lepšie využívanie existujúcich mechanizmov spolupráce v rámci daňovej správy by sa mohli stať nástrojom, ako sa vyhnúť obchodu riadenému daňovou politikou a súvisiacim škodlivým praktikám, čím by sa pomohlo udržať konkurencieschopnosť pivovarníctva najmä v hraničných oblastiach.

3.9 Vzhľadom na význam segmentu on-trade pri predaji piva⁽¹⁶⁾ môže aj daňová politika zohrávať dôležitú úlohu ako opatrenie na podporu rastu v sektore on-trade a pivovarníctve s pozitívnym dosahom na zamestnanosť na miestnej úrovni.

Medzinárodný obchod

3.10 V súčasných nepriaznivých podmienkach európske pivovarníctvo naďalej odoláva a je konkurencieschopné. Miestne pivovary si udržiavajú vlastné trhy mimo svojej krajiny a EÚ. Hoci sa s väčšinou výroby obchoduje v rámci jednotného trhu EÚ, vývoz do ostatných častí sveta od roku 2000 stabilne rastie, pričom od roku 2007 vzrástol o 30 %. Najväčší objem vývozu smeruje do Spojených štátov, Kanady, Angoly, Číny, Švajčiarska, Tajvanu, Ruska a Austrálie⁽¹⁷⁾. Okrem toho sú európske pivovary tiež veľkými investormi na všetkých kontinentoch a sú zapojení aj do rôznych foriem spolupráce s miestnymi pivovarmi.

3.11 Potenciál európskeho pivovarníctva udržať sa a vstúpiť na trhy v tretích krajinách však môžu ohrozovať miestne regulačné predpisy, ktoré predstavujú obchodnú bariéru brzdiacu vývoz piva a investície. Okrem ciel môžu mať tieto bariéry formu opatrení súvisiacich s legislatívou, ako je definícia výrobku (napr. v Rusku) alebo daňové administratívne postupy (napr. Albánsko, Turecko). Rozhodujúcu úlohu pri riešení takýchto a podobných problémov, ktoré sa z času na čas objavujú na zahraničných trhoch, má Európska komisia a členské štáty v spolupráci s pivovarníckym sektorom.

⁽¹⁰⁾ COM(2012) 795 final.

⁽¹¹⁾ Ernst Young, The Contribution made by Beer to the European Economy, september 2011.

⁽¹²⁾ Ernst Young, september 2011.

⁽¹³⁾ Európska komisia, Excise duty tables, 2013.

⁽¹⁴⁾ Ernst Young, september 2011.

⁽¹⁵⁾ Ú. v. EÚ C 69, 21.7.2006, s. 10.

⁽¹⁶⁾ Ernst Young, The Hospitality Sector in Europe, september 2013.

⁽¹⁷⁾ Európska komisia, GR pre obchod.

3.12 Hoci Európska únia uplatňuje vo vzájomných obchodných dohodách nulové clo na dovoz piva, niektoré krajiny zachovávajú clá ako prostriedok na odradenie konkurenčného dovozu z členských krajín EÚ. Prebiehajúce rokovania o dohode o voľnom obchode tiež pokrývajú tento aspekt a v najnovších dohodách (napr. medzi EÚ a Južnou Kóreou) sa stanovuje postupné znižovanie ciel, čo je systém, ktorý by sa mal rozšíriť ďalej.

3.13 Potenciálne etablovanie sa európskych značiek piva na zahraničných trhoch sa tiež podporuje prostredníctvom propagačných podujatí a konzultácií, ktoré zabezpečuje Európska komisia v tretích krajinách. Miera zapojenia sa výrobcov piva do jednotlivých aktivít priamo na mieste bola doteraz nižšia vzhľadom na obmedzenú informovanosť o potenciálnych ziskoch a nedostatočnú publicitu.

4. Zdroj pracovných miest na všetkých úrovniach

4.1 Pivovarníctvo nezabezpečuje iba samotnú výrobu piva. Pokrýva viacero činností od poľnohospodárskych surovín, ktoré sú základom pivovarského procesu až po sektor ubytovacích a stravovacích služieb. Pivovarníctva v Európskej únii spolu poskytujú viac ako 128 800 priamych pracovných miest. Okrem toho výroba a predaj piva zamestnáva 2 milióny osôb, čo predstavuje približne 1 % všetkých pracovných miest v samotnej EÚ⁽¹⁸⁾, s nestabilnými kapacitami v oblasti zamestnania.

4.2 Ciele EÚ týkajúce sa inteligentného, udržateľného a inkluzívneho hospodárstva v rámci stratégie Európa 2020 sa odzrkadľujú v znakoch, ktoré sú príznačné pre pivovarníctvo. Výrobcovia piva sú prítomní vo všetkých európskych krajinách, pričom podporujú viac ako 2 milióny pracovných miest vzhľadom na vysoké náklady na tovar a služby a výrazný obrat, ktorý vzniká v stravovacích a ubytovacích službách a maloobchode. Viac ako 73 % pracovných miest, ktoré vytvoril pivovarnícky sektor, je v oblasti stravovacích a ubytovacích služieb.

4.3 Keďže stravovacie a ubytovacie služby zohrávajú základnú úlohu pri vytváraní pracovných miest a rastu, a to nielen priamo v pridružených podnikoch, ale aj nepriamo vo veľkej časti európskeho hospodárstva, opatrenia zamerané na ich rozvoj sú nevyhnutné pre zamestnanosť, najmä mladých ľudí a nekvalifikovaných pracovníkov, pričom by sa nemali využívať neisté pracovné zmluvy a nízke mzdy.

4.4 Takáto jedinečná rozmanitosť spája v sebe dedičstvo, kultúru a modernosť a zároveň ponúka rôzne možnosti, ako využiť pracovné kvalifikácie v pivovarníctve a súvisiacich sektoroch. Okrem pracovných miest v rámci dodávateľského reťazca by sa v záujme zvýšenia zamestnanosti mal viac rozvíjať potenciál v gastronómii a cestovnom ruchu, prostredníctvom vlastných činností pivovarov, ako i prostredníctvom európskych a národných systémov financovania.

4.5 Vplyv celosvetovej hospodárskej krízy je citeľný aj v pivovarníctve, kde sa v období rokov 2008 – 2010 v dôsledku poklesu spotreby tohto výrobku znížil počet priamych pracovných miest o 9 %. Napriek poklesu spotreby spôsobenému napätou hospodárskou situáciou v Európe bol celkový počet pivovarov (vrátane mikropivarov) v Európe v roku 2010 vyšší (3 638) než v roku 2008 (3 071). Ide o pokračujúci vývoj, ktorý je preto ďalším zdrojom pracovných miest. Tento potenciál by nemal byť ohrozovaný reštriktívnymi obchodnými opatreniami alebo negatívnymi daňovými opatreniami a mal by sa viac podporovať prostredníctvom odborného vzdelávania a dokonca na vyšších úrovniach s cieľom vytvárať kvalitnejšie pracovné miesta v tomto sektore.

5. Prínos k cieľom environmentálnej udržateľnosti

5.1 Európske pivovarníctvo musí reagovať na rôzne ciele v oblasti energetickej účinnosti, znižovania emisií CO₂ a efektívneho využívania zdrojov ako súčasť svojho záväzku v oblasti udržateľnosti. Finančné prostriedky investované v posledných rokoch viedli k zníženiu používania prírodných zdrojov, čím sa produkuje menší objem odpadu a dôsledne sa opätovne používajú sekundárne materiály, ktoré vznikli v pivovarníckom procese.

5.2 Pivovary dokázali svoj záväzok v oblasti životného prostredia tým, že prijali kroky a investovali finančné prostriedky, ktoré viedli k zníženiu spotreby energie a emisií CO₂, zníženiu dopadu vody pri výrobe a zmenám pri balení. Pivovarnícky sektor navrhoval tiež usmernenia pre najlepšie dostupné techniky, v ktorých sa vyzdvihuje úloha udržateľného riadenia a ktoré môžu slúžiť ako referenčný dokument pre záväzky v oblasti environmentálnych cieľov. Malo by sa podporovať uplatňovanie hodnotení životného cyklu ako sebahodnotiaci nástroj, ktorý by zahŕňal čo najširšie spektrum pivovarníctva, a zároveň by sa mali zohľadniť obmedzenia malých rodinných pivovarov vyplývajúcich z kapacitných nedostatkov.

5.3 V rokoch 2008 – 2010 pivovarnícky sektor pokračoval vo svojom úsilí i napriek zhoršujúcej sa obchodnej situácii a výsledky ukazujú, že spotreba vody sa znížila o 4,5 % a spotreba energie o 3,8 % na hektoliter vyrobeného piva. Odhaduje sa tiež, že objem emisií CO₂ sa znížil o 7,1 %⁽¹⁹⁾.

5.4 Kvalita vody a jej používanie sú dôležitými faktormi v pivovarníckom procese. V záujme zaručenia udržateľnej výroby piva je preto potrebné, aby dodávatelia vody a pivovary náležite hospodárili s vodou. V tejto súvislosti by sa mali prijať primerané preventívne opatrenia, aby v dôsledku ťažby bridlicového plynu nedošlo ku kontaminácii pozemnej vody, ktorou sú zásobovaní spotrebiteľia, vrátane priemyselných odberateľov. EHSV poukazuje na to, že práve v pivovarníckom sektore holandskí a nemeckí pivovarníci sledujú vývoj v tejto oblasti s veľkým znepokojením.

⁽¹⁸⁾ Ernst Young, september 2011.

⁽¹⁹⁾ CampdenBRI/KWA, The Environmental Performance of the European Brewing Sector, máj 2012.

5.5 Pri pivovarníckych surovinách vzniká ako výsledok pivovarníckeho procesu viacero ďalších hodnotných produktov (nazývaných sekundárne produkty). Ako vstupy sú hodnotnejšie pre ďalšie priemyselné procesy alebo ako materiály určené na špecifické konečné použitie, napr. liečivá, zdravé potraviny, obnoviteľné zdroje energie, priemyselné aplikácie, krmivá a poľnohospodárske produkty⁽²⁰⁾, kozmetické alebo kúpeľné produkty. Tieto materiály spĺňajú prísne normy kvality a prísne požiadavky stanovené v právnych predpisoch v oblasti bezpečnosti potravín a krmív a v ďalších oblastiach. Vzhľadom na význam a hodnotu týchto sekundárnych materiálov pivovary už dávno uzavreli dohody s obchodníkmi a konečnými užívateľmi o spôsobe dodávok týchto materiálov.

6. Zodpovedný aktér spoločnosti

6.1 Výrobcovia piva a združenia pivovarov vo všetkých európskych krajinách podnikli v priebehu rokov iniciatívy, ktorých cieľom bolo zvýšiť informovanosť o zodpovednej spotrebe, rozšíriť poznatky spotrebiteľa, zabezpečiť zodpovednú reklamu a marketing, šíriť prevenciu a odradiť spotrebiteľov od nezodpovedného správania. Viacero z týchto iniciatív sa uskutočnilo v rámci partnerstva a národné orgány tiež uznali ich významný prínos pre spoločnosť a na európskej úrovni boli prevzaté v rámci Európskeho fóra o alkohole a zdraví⁽²¹⁾.

6.2 Vychádzajúc z týchto aktivít, vlády, výrobcovia piva, ďalšie hospodárske subjekty a skupiny občianskej spoločnosti by mali spolupracovať na kampaniach zameraných na propagáciu zodpovednej spotreby piva, ktorá môže byť plne zlučiteľná so zdravým životným štýlom dospelého človeka, a na varovanie pred nesprávnym užívaním piva.

6.3 Vzhľadom na miestny charakter piva európski výrobcovia piva tiež veľmi silne pôsobia na úrovni miestnych komunít a podporujú rôzne druhy aktivít. Pivovarnícky priemysel v Európskej únii ročne vynakladá viac ako 900 miliónov EUR na podporu spoločnosti⁽²²⁾ prostredníctvom širokej škály aktivít na miestnej a regionálnej úrovni.

6.4 Priemysel a zainteresované strany v širšom zmysle slova sa výrazne angažujú v podporovaní iniciatív v oblasti podnikovej a inštitucionálnej zodpovednosti, ktorých cieľom je riešiť problematiku nepriaznivých účinkov škodlivej spotreby. Vyrovnaný rámec týkajúci sa marketingu a obchodnej komunikácie pivovarov by mal tento záväzok uznať⁽²³⁾.

6.5 Vzhľadom na úlohu, ktorú pivo zohráva v oblasti kultúry, dedičstva a spotreby, by sa mala zväziť iniciatíva EÚ, prostredníctvom ktorej by sa financovali špecifické semináre pre učiteľov a výchovných pracovníkov na všetkých stupňoch škôl, zamerané na zdravotné, sociálne a kultúrne aspekty konzumácie kvasených nápojov.

7. Zachovanie úlohy vo výskume, vo vzdelávaní a v inováciách

7.1 Úloha vzdelávania a výskumu je základným nástrojom na ďalšie angažovanie sa tohto sektora. Vzdelávanie a výskum zabezpečujú univerzity, pivovarnícke školy, výskumne potravinárske ústavy a ďalšie siete. Malo by sa pokračovať v usporadúvaní fór, na ktorých sa vymieňajú poznatky, aby si Európa zachovala svoje vedúce postavenie v oblasti štúdií uskutočňovaných výrobcami piva, ich partnermi, výskumnými pracovníkmi a jednotlivcami, ktorí sa zaujímajú o túto tému.

7.2 Kapacita a potenciál výskumu by sa mali podporovať, pretože výrobcovia piva sú dôležitými priemyselnými partnermi v rôznych oblastiach súvisiacich s potravinami a pivovarníckymi technológiami, so zdravotnými aspektmi alebo s environmentálnym správaním. Väčšie zapojenie do európskej výskumnej oblasti, rámca Horizont 2020 a ďalších technologických platforiem by podporilo existujúci potenciál⁽²⁴⁾.

7.3 Podpora úsilia pivovarníctva v propagovaní excelentnosti podľa najvyšších vedeckých noriem týkajúcich sa typických znakov piva, a teda účinkov na zdravie a správanie, môže tiež prispieť k šíreniu informovanosti a vzdelávania v tejto dôležitej oblasti. Všetky zainteresované strany by mohli zväziť väčšiu účasť vo financovaní EÚ a v programoch spolupráce.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽²⁰⁾ Bamforth, C. (2009) „Contraception, Charcoal and Cows: The World of Brewery Co-Products“, Brew. Guardian, 138(1), 24 – 27.

⁽²¹⁾ The Brewers of Europe, European beer pledge: prvá výročná správa, apríl 2013.

⁽²²⁾ Sponsorship ideas: „Supporting local communities: Assessing the contribution of local brewers“, máj 2011.

⁽²³⁾ Ú. v. ES C 48, 21.2.2002, s. 130.

⁽²⁴⁾ Ú. v. EÚ C 327, 12.11.2013, s. 82.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Neregulárne prisťahovalectvo cez more v regióne Euromed“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2014/C 67/07)

Spravodajca: **Panagiotis GKOFAS**Pomocný spravodajca: **Stefano MALLIA**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 17. septembra 2013 rozhodol vypracovať podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Neregulárne prisťahovalectvo cez more v regióne Euromed“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 25. septembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra 2013) prijal 183 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 11 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a návrhy

1.1 Neregulárne prisťahovalectvo je témou, ktorú EHSV skúmal pri mnohých príležitostiach a z viacerých uhlov pohľadu ⁽¹⁾. Neregulárne prisťahovalectvo je veľmi komplexným javom s viacerými aspektmi a vyžaduje si prijímať krátkodobé aj dlhodobé riešenia. Toto stanovisko sa bude zameriavať na uvedené body:

1.2 Výbor v tejto súvislosti cíti hlboký zármutok nad smrťou prinajmenšom 311 afrických migrantov, a pravdepodobne oveľa väčšieho počtu, ktorí zahynuli pri nedávnych dvoch prípadoch potopenia lodí neďaleko brehov ostrova Lampedusa. Hoci táto tragédia nemá len jednu príčinu, výbor sa domnieva, že tieto nešťastia sú príznačné pre väčší problém, a to problém neregulárneho prisťahovalectva po mori do EÚ, a že existuje vzájomná súvislosť medzi týmito udalosťami a zjavnou neschopnosťou EÚ vytvoriť uspokojivú a koherentnú politiku v oblasti neregulárneho prisťahovalectva, založenú na solidarite, vrátane politiky v oblasti pátrania a záchrany, ako aj vylodovania. EÚ vyzýva EÚ a jej členské štáty, aby tieto nešťastia považovali za varovanie a aby zohľadnili odporúčania uvedené v tomto stanovisku, kým sa nestane ďalšia takáto tragédia. Tragédie pri Lampeduse len potvrdzujú, že je nevyhnutné, aby sa EÚ zaoberala otázkou neregulárneho prisťahovalectva a stráženia hraníc ako európskou otázkou.

1.3 **Ludské práva:** výbor so znepokojením pozoruje, že v Európe narastá neznášanlivosť, rasizmus a xenofóbia voči prisťahovalcom, voči „odlišným“, a obáva sa, že sociálne dôsledky finančnej krízy túto situáciu ešte zhoršia. Je potrebné, aby politici, predstavitelia spoločnosti a médiá konali zodpovedne, s veľkou politickou a sociálnou kultúrou, aby sa takýmto prejavom predchádzalo. Ludské práva neregulárnych

prisťahovalcov sa musia dodržiavať za každých okolností, pri ich záchrane alebo zadržaní, keď im je zaručený ochranný štatút, ocitnú sa v neregulárnej situácii „bez papierov“ alebo sú repatriovaní do krajiny pôvodu.

1.4 **Záchrana životov na mori:** každá osoba, ktorá je v nebezpečenstve na mori alebo v nebezpečnej situácii, vrátane neregulárnych prisťahovalcov, musí byť zachránená.

1.5 **Vylodenie:** EÚ musí prijať spoločnú politiku o vylodení, ktorá nebude ešte viac zaťažovať tie členské štáty, ktoré už aj tak čelia nerovnomernému prílivu prisťahovalcov. Otázka vylodenia sa musí riešiť na základe zásady, že vylodenie sa uskutočňuje na najbližšom bezpečnom mieste pod podmienkou, že príslušná krajina dodržiava všetky medzinárodné dohovory o ľudských právach a monitorujú ju organizácie pre ľudské práva.

1.6 **Právo na azyl a udelenie azylu:** je potrebné zaručiť zásadu nevyhostenia na hraniciach a všetky osoby žiadajúce o medzinárodnú ochranu musia mať možnosť podať si žiadosť v EÚ. Takéto žiadosti musia spracovať príslušné vnútroštátne orgány. V tejto súvislosti je potrebné vytvoriť účinnejší systém na skúmanie žiadostí o udelenie azylu. EHSV podporuje spoluprácu s tretími krajinami s cieľom posilniť ich azylové systémy a zvýšiť mieru ich zosúladenia s medzinárodnými normami.

1.7 **Repatriácia neregulárnych prisťahovalcov:** EHSV oceňuje, že smernica o vrátení osôb ⁽²⁾ poskytuje európsky rámec zákonných a procedurálnych záruk ⁽³⁾, akým je napr. účinný postup pri odvolaní sa proti rozhodnutiam spojeným s návratom pred príslušným súdnym, administratívnym orgánom alebo príslušným nezávislým orgánom, ako aj

⁽¹⁾ COM(2011) 248, pán Pariza Castaños, COM(2011) 743, pán Pariza Castaños, pani King, COM(2011) 750,751,752,753, pán Pariza Castaños, COM(2008) 359, pán Pariza Castaños, pani Bontea.

⁽²⁾ Smernica 2008/115/ES.

⁽³⁾ Napr. články 12.1, 12.2, 13.1, 13.2, 13.3, 13.4, 14.1 a 14.2 smernice.

bezplatné právne zastupovanie a právna pomoc, niektoré záruky v období pred návratom a podmienky zadržania. Výbor navrhuje, aby európska politika návratu podporovala dobrovoľný prístup a aby v čo najrozsiahlejšej miere zohľadňovala humanitárne hodnoty. Zákonnosť a dôveryhodnosť európskej prístahovaleckej politiky vo svete je podmienená práve týmito hodnotami. Článok 19 Charty základných práv výslovne zakazuje uskutočňovať kolektívne vyhostenie a zaručuje, že nikto nesmie byť podrobený odsunu, vyhostený ani vydaný do štátu, v ktorom existuje vážne riziko, že bude vystavený trestu smrti, mučeniu alebo inému neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu (zásada nevyhostenia – článok 4 a 19 charty).

1.8 Komplexná európska politika o neregulárnom prístahovalecť založená na solidarite: s cieľom zaručiť dodržiavanie základných práv považuje EHSV za potrebné zlepšiť solidaritu EÚ s tými členskými štátmi, ktoré musia kvôli svojej geografickej polohe riešiť problematiku veľkého počtu osôb prichádzajúcich neregulárnymi cestami, ktoré sú obeťami neregulárnych sietí prevádzčov a obchodníkov s ľuďmi. Hranice EÚ vrátane hraníc členských štátov EÚ v Stredozemnom mori sú hranicami všetkých členských štátov EÚ, a preto v súlade so zmluvami by všetky členské štáty mali byť zodpovedné za ich riadnu ochranu. Nejde len o preukázanie solidarity, ale aj o to, aby členské štáty prevzali zodpovednosť prostredníctvom mechanizmov na rozdelenie záťaže, ktorú so sebou prináša neregulárne prístahovalecť. Solidarita a podpora by sa preto mali prejaviť aj vo vzťahu k členským štátom, ktoré sa nachádzajú na vonkajšej hranici EÚ, prostredníctvom mechanizmov na rozdelenie záťaže, ktoré umožnia presídlenie žiadateľov o azyl v rámci územia EÚ. EHSV dôrazne podporuje zavedenie európskeho distribučného kľúča, tak ako sa popisuje v správe Európskeho parlamentu o posilnenej solidarite v rámci EÚ v oblasti azylu (2012/2032 INI).

1.9 Vypracovanie dohôd s tretími krajinami: dialógy o migrácii a mobilite medzi EÚ a tretími krajinami musia mať ako svoj hlavný cieľ zaistiť, aby migrácia prebiehala legálne a usporiadane, zaručiť medzinárodné právo na azyl, obmedziť neregulárne prístahovalecť a bojovať proti zločineckým sieťam obchodu s ľuďmi. Spolupráca s tretími krajinami je často kľúčovým predpokladom účinnej realizácie postupov repatriácie. V záujme dosiahnutia lepších výsledkov je potrebné túto spoluprácu posilňovať. Zároveň by sa mala poskytnúť pomoc niektorým tranzitným krajinám s cieľom umožniť im lepšie riadiť svoje hranice a vytvárať kapacitu potrebnú na to, aby mohli poskytovať ochranu tým, ktorí ju potrebujú.

1.10 Európska agentúra pre riadenie operačnej spolupráce na vonkajších hraniciach členských štátov Európskej únie – Frontex: Agentúra Frontex by mala pokračovať v reštrukturalizácii na Európsku agentúru pre vonkajšie hranice so širšou koordinačnou úlohou v súvislosti so spoločnými opatreniami EÚ na vonkajších hraniciach jej členských štátov. V tomto smere je potrebné intenzívnejšie pracovať na zavádzaní koncepcie vytvorenia tímov európskej pohraničnej stráže, tak ako sa to zdôrazňuje v správe Európskeho parlamentu o agentúre Frontex (A7-0278/2011). Zameranie jej činnosti by sa takisto malo rozšíriť tak, aby bolo možné vyvíjať väčšie úsilie v oblasti prevencie. Ak má táto agentúra hrať účinnejšiu úlohu,

je jasné, že je potrebné poskytnúť väčší a nie menší objem zdrojov. Realizácia spoločných operácií koordinovaných agentúrou (a ich dosah na základné práva a administratívne záruky stanovené v Kódexe schengenských hraníc) musí podliehať demokratickej kontrole zo strany Európskeho parlamentu a Agentúry EÚ pre základné práva (FRA).

1.11 EASO: Európsky podporný úrad pre azyl začal svoju činnosť len relatívne nedávno. Očakáva sa, že začne urýchlene vykonávať svoje úlohy s osobitným zreteľom na hľadanie udržateľných riešení a že bude pôsobiť proaktívne, pokiaľ ide o solidaritu v rámci EÚ, v súlade so svojimi povinnosťami stanovenými v nariadení o EASO. EASO musí byť schopný jasne identifikovať rozdiely v azylovom konaní v členských štátoch, ako aj rozdiely v právnych predpisoch a navrhnúť príslušné zmeny.

1.12 Prevencia a boj proti obchodovaniu s ľuďmi: EHSV takisto zdôrazňuje, že je potrebné vyvinúť maximálne úsilie na odhodlaný boj proti organizovanej trestnej činnosti. Pri odhaľovaní a stíhaní osôb umožňujúcich obchodovanie s ľuďmi by sa nemalo šetriť so zdrojmi. V tejto súvislosti je veľmi dôležité, aby vlády tretích krajín poskytli pomoc.

1.13 Financovanie: EHSV zdôrazňuje, že otázka zastavenia a riadenia prílevu prístahovalcov sa týka celej Európskej únie a táto skutočnosť sa musí prejaviť aj pri distribúcii finančných nákladov na nástroje, ktoré sú potrebné na uplatňovanie prísnej politiky. Výbor podporuje návrh Komisie, aby bolo riadenie Fondu pre azyl a migráciu a Fondu pre vnútornú bezpečnosť od roku 2014 flexibilnejšie.

2. Úvod

2.1 Prístup k spoločnej prístahovaleckej politike musí byť globálny a musí zohľadňovať rôzne aspekty, ako sú: demografická situácia a situácia na trhoch práce, rešpektovanie ľudských práv, rovnaké zaobchádzanie a nediskriminácia, právne predpisy týkajúce sa prijímania nových prístahovalcov, situácia neregulárnych prístahovalcov, prijímanie a ochrana žiadateľov o azyl, boj proti zločineckým sieťam prevádzčov, spolupráca s tretími krajinami, európska solidarita, sociálna politika a integrácia.

2.2 Výbor s narastajúcim znepokojením poukazuje na udalosti, vyhlásenia a politické rozhodnutia z uplynulých rokov, pretože sa opäť šíri stará známa európska choroba – xenofóbia a vylučujúci nacionalizmus. Príslušníci menších a prístahovanci sú znevažovaní, urážaní a stávajú sa obeťami agresívnej a diskriminačnej politiky.

2.3 Otázka neregulárnej hospodárskej migrácie je mimoriadne závažná a komplexná, čoho dôkazom sú aj údaje v tabuľkách na konci tohto dokumentu. Okrem toho ide o problematiku, ku ktorej musí Európska únia pristupovať komplexne. Neregulárni prístahovanci, ktorí prechádzajú cez južné hranice EÚ, sa naďalej snažia usadiť v iných členských krajinách EÚ.

2.4 V dôsledku skutočnosti, že v rámci schengenského priestoru neexistujú vnútorné hranice, sa otázka neregulárneho prisťahovalectva týka celej Európy, a preto ju treba riešiť prostredníctvom spoločnej európskej politiky.

2.5 EHSV dôsledne preskúmal otázku neregulárneho prisťahovalectva a prezentoval svoje postoje vo viacerých stanoviskách, ktoré boli schválené veľkou väčšinou.

2.6 Tieto stanoviská obsahujú analýzy prípadov neregulárneho prisťahovalectva do členských krajín EÚ, pričom upozorňujú, že neexistuje komplexná politika EÚ o neregulárnom prisťahovalectve a pokrok je veľmi pomalý na to, aby EÚ mohla mať k dispozícii spoločnú prisťahovaleckú a azylovú politiku a také právne predpisy, ktoré by boli do veľkej miery harmonizované. V rozsiahlej miere sa poukazuje aj na dôsledky tohto problému a navrhujú sa viaceré riešenia.

2.7 Tisíce neregulárnych prisťahovalcov vstupujú do EÚ po mori. To znamená, že otázka neregulárneho prisťahovalectva po mori, ktoré sa podľa agentúry Frontex sústreďuje najmä na región Euromed, sa musí riešiť osobitne.

2.8 Hlavným cieľom stanoviska je preskúmať jav neregulárneho prisťahovalectva po mori, poukázať na niektoré hlavné otázky spojené s neregulárnym prisťahovalectvom vo všeobecnosti a takisto hľadať komplexné riešenia, ktoré zabezpečia uplatňovanie bezpečnej prisťahovaleckej politiky, ktorá bude účinná, humánna a cenovo dostupná.

3. Analýza problému

3.1 Ľudské práva

3.1.1 S neregulárnymi prisťahovalcami sa musí zaobchádzať tak, aby sa vždy rešpektovali ľudské práva, a to od okamihu ich záchranu alebo zadržania až dotedy, kým získajú štatút ochrany, nachádzajú sa v neregulárnej situácii „bez papierov“ alebo sú repatriovaní do krajiny pôvodu. Neregulárna migrácia po mori má často za následok stratu na ľudských životoch. EHSV v tejto súvislosti zdôrazňuje, že základné ľudské práva sa musia dodržiavať za každých okolností. EHSV navrhol, aby Agentúra pre základné práva monitorovala aj činnosti týkajúce sa kontroly na hraniciach a operácie agentúry FRONTEX. Výbor podporuje činnosti Konzultačného fóra agentúry FRONTEX a vyjadril záujem o spoluprácu.

3.2 Záchrana životov na mori

3.2.1 Členské štáty a súkromné lode sú povinné zachrániť každého, kto je na mori v nebezpečenstve. To by sa malo vzťahovať aj na prisťahovalcov alebo prevádzáčov a obchodníkov s ľuďmi, ktorí dobrovoľne podstúpili riziko. Siete prevádzáčov a obchodníkov s ľuďmi vystavujú v mnohých prípadoch žiadateľov o azyl alebo neregulárnych prisťahovalcov veľkým rizikám. Agentúry a mimovládne organizácie informovali, že za

takýchto okolností prichádzajú v Stredozemí každý rok o život tisíce ľudí, pričom v niektorých prípadoch im lode, ktoré sa nachádzali v blízkosti, neposkytli pomoc a nezachránili ich.

3.3 Vylodenie

3.3.1 V prípadoch záchranu v medzinárodných vodách Stredozemia došlo v uplynulých rokoch k viacerým právnym a politickým roztržkám, ktoré zbytočne ohrozili životy mnohých osôb. EHSV zdôrazňuje, že otázka vylodenia sa musí riešiť na základe zásady, že vylodenie sa uskutočňuje na najbližšom bezpečnom mieste pod podmienkou, že príslušná krajina dodržiava všetky medzinárodné dohovory týkajúce sa ľudských práv a je monitorovaná organizáciami pre ľudské práva. Pokiaľ ide o misie agentúry Frontex, EHSV dôrazne nesúhlasí s tým, že migranti by mali byť vždy presunutí do tých členských štátov, na území ktorých sa realizujú misie. Takáto politika je problematická minimálne z dvoch dôvodov: (i) na členské štáty, ktoré už čelia veľkej záťaži, sa sústreďuje ešte väčší migračný tlak, a to do takej miery, že tie členské štáty, ktoré najviac potrebujú pomoc agentúry Frontex, by už ďalej nemohli hostiť misie tejto agentúry na svojom území, (ii) poškodzuje to zachránené osoby, keďže by museli byť premiestnené do krajiny hostiacej misiu agentúry Frontex namiesto toho, aby zostali na mieste, ktoré je za daných okolností najvhodnejšie (väčšinou najbližšie bezpečné miesto).

3.4 Právo na azyl a udelenie azylu

3.4.1 EHSV trvá na tom, že EÚ by mala mať naďalej spoločný azylový systém založený na vysokej miere harmonizácie právnych predpisov. Dublinské nariadenie určuje zodpovednosť členských štátov posudzujúcich žiadosti o azyl. Výbor už poukázal na to, že tento systém spôsobuje početné problémy. Bolo by potrebné spýtať sa žiadateľa, ktorý štát by podľa jeho želania mal posúdiť jeho žiadosť. V stanovisku k zelenej knihe⁽⁴⁾ výbor navrhol, „aby mal žiadateľ o azyl slobodnú voľbu pri výbere krajiny, v ktorej podá žiadosť o azyl a aby z tohto dôvodu členské štáty už teraz uplatňovali humanitárnu doložku ustanovenú v článku 15 ods. 1 nariadenia“.

3.4.2 V oblasti spolupráce členských štátov začal vyvíjať činnosť Eurasil – skupina národných expertov pod vedením Komisie. Zriadením Európskeho fondu pre utečencov sa takisto vytvoril nástroj finančnej solidarity. Od roku 2014 bude mať Fond pre prisťahovalectvo a azyl k dispozícii viac prostriedkov a tiež väčšiu flexibilitu pre núdzové situácie.

3.4.3 Žiadosti uchádzačov o azyl týkajúce sa poskytnutia ochrany sa musia skúmať v súlade s právnymi predpismi EÚ o udelení azylu a poskytnutí medzinárodnej ochrany. Ochrana by sa mala poskytnúť osobám, ktoré ju skutočne potrebujú.

⁽⁴⁾ Pozri stanovisko EHSV z 12.3.2008 na tému „Zelená kniha o budúcom spoločnom európskom azylovom systéme“, spravodajkyňa: pani Le Nouail Marlière, Ú. v. EÚ C 204, 9.8.2008, s. 77 – 84.

3.4.4 EHSV opakovane pripomína, že zaobchádzanie so žiadateľmi o azyl na hraniciach, ako aj záruky, ktoré im majú byť poskytnuté, musia byť rovnaké ako v prípade osôb, ktoré svoju žiadosť o azyl predkladajú na území členského štátu.

3.4.5 Výbor požaduje zo strany EÚ väčší záväzok v boji proti kriminálnym sieťam, ktoré obchodujú s ľuďmi, ale domnieva sa, že v dôsledku niektorých politických opatrení v rámci „boja proti neregulárnemu prístahovalectvu“ vzniká v oblasti európskeho azylu vážna kríza. EHSV už v niekoľkých stanoviskách uviedol⁽⁵⁾, že boj proti neregulárnemu prístahovalectvu by vo vzťahu k azylu nemal vytvárať nové prekážky a že úradníci zodpovední za kontrolu hraníc by mali absolvovať príslušné školenie, aby bolo právo na azyl zaručené.

3.4.6 EHSV podporuje návrhy UNHCR na vytvorenie skupín expertov v oblasti azylu, ktorí by sa zúčastňovali na všetkých operáciách na kontrolu hraníc, realizovaných zo strany EÚ.

3.4.7 Je mimoriadne dôležité zdôrazniť, že niekoľko tisíc osôb vstupujúcich na územie EÚ nežiada o udelenie azylu, pretože sú hospodárskymi migrantmi, a hlavným dôvodom, prečo vstupujú na územie EÚ, je pokračovať v ceste do iných európskych krajín, a nie zostať v krajine, do ktorej pôvodne prišli.

3.4.8 Partnerstvá v oblasti mobility by nemali znamenať, že partnerské krajiny musia hradiť všetky náklady spojené s procesom udeľovania azylu pre osoby prechádzajúce cez ich územie. EÚ by mala poskytnúť podporu prostredníctvom Fondu pre azyl. Tento fond by mal prispieť k vytvoreniu mechanizmov a štruktúr, ktoré umožnia, aby sa preskúmali žiadosti o udelenie azylu a aby sa o nich rozhodlo v prijateľnom časovom rozpätí v rámci záruk, ktoré poskytuje medzinárodné právo.

3.4.9 EHSV naliehavo žiada Komisiu, aby pokračovala v prijímaní spoločného azylového systému s vysokou úrovňou harmonizácie právnych predpisov. Žiadosti o udelenie azylu by sa mali skúmať nielen v krajinách vstupu, ale aj v iných

členských štátoch. Bolo by potrebné spýtať sa žiadateľa, ktorý štát by podľa jeho želania mal posúdiť jeho žiadosť. V stanovisku k zelenej knihe⁽⁶⁾ výbor navrhol, „aby mal žiadateľ o azyl slobodnú voľbu pri výbere krajiny, v ktorej podá žiadosť o azyl a aby z tohto dôvodu členské štáty už teraz uplatňovali humanitárnu doložku ustanovenú v článku 15 ods. 1 nariadenia“, čím by sa urýchlilo preskúmanie sťažností a odbremenila by sa administratíva v krajinách vstupu. EHSV podporuje spoluprácu EÚ s tretími krajinami v záujme zlepšovania ich azylových systémov a ich zosúladenia s medzinárodnými normami. V rámci vonkajšieho rozmeru azylovej politiky bol dosiahnutý pokrok v oblasti pomoci tretím krajinám pri zvládaní veľkého počtu utečencov (dôležité sú najmä regionálne programy ochrany) či premiestnením utečencov na území celej EÚ.

3.5 Repatriácia neregulárnych prístahovalcov

3.5.1 Návrat migrantov, ktorí vstúpili na územie EÚ neregulárne, je potrebné riešiť veľmi opatrne. V tejto súvislosti majú kľúčový význam repatričné dohody uzatvorené s tretími krajinami, pričom je potrebné zabezpečiť, aby sa v plnej miere dodržiavali práva vrátených migrantov.

3.5.2 Partnerstvá v oblasti mobility by mali umožniť postupy pre návrat, ktoré by boli založené najmä na dobrovoľnom návrate prostredníctvom zavedených podporných systémov⁽⁷⁾. Pri uplatňovaní postupov pre nútený návrat sa musia v plnej miere rešpektovať ľudské práva repatriovaných osôb a brať do úvahy odporúčania Rady Európy⁽⁸⁾.

3.5.3 Výbor žiada väčšiu transparentnosť v súvislosti s internými zariadeniami v EÚ i mimo nej, aby mohol byť UNHCR informovaný o situácii internovaných osôb a aby týmto osobám mohli pomáhať mimovládne organizácie. EHSV je toho názoru, že tehotné ženy a maloletí by mali mať špeciálnu ochranu a mali by byť umiestnení do vhodných zariadení, ktoré by sa mali zriadiť z finančnej podpory EÚ.

3.6 Komplexná európska politika o neregulárnom prístahovalectve založená na solidarite

3.6.1 EHSV zdôrazňuje, že ide o celoeurópsky problém a nie iba o problém krajín Stredozemia, a to v neposlednom rade z toho dôvodu, že na základe Schengenskej dohody sa problém migrácie v oblasti Stredozemia musí riešiť prostredníctvom spoločného úsilia v rámci EÚ. Nejde len o preukázanie solidarity, ale o to, aby všetky členské štáty EÚ prevzali vlastnú zodpovednosť prostredníctvom spoločnej európskej politiky, ktorú by mala navrhnúť Komisia a schváliť Rada a Parlament.

⁽⁵⁾ Pozri stanoviská EHSV z:

- 25.4.2002 na tému „Oznámenie Komisie Rade a Európskemu parlamentu o otvorenej metóde koordinácie imigračnej politiky Spoločenstva“ (neoficiálny preklad); spravodajca: pán Pariza Castaños, Ú. v. ES C 221, 17.9.2002.
- 29.1.2004 na tému: „Návrh nariadenia Rady o vytvorení Európskej agentúry pre riadenie operačnej spolupráce na vonkajších hraniciach“, hlavný spravodajca: pán Pariza Castaños, Ú. v. EÚ C 108, 30.4.2004.
- 27.10.2004 na tému: „Návrh rozhodnutia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa rozhodnutie č. 2002/463/ES, ktorým sa prijíma akčný program pre administratívnu spoluprácu v oblasti vonkajších hraníc, víz, azylu a imigrácie (program ARGO)“, spravodajca: pán Pariza Castaños, Ú. v. EÚ C 120, 20.5.2005.
- 12.3.2008 na tému „Zelená kniha o budúcom spoločnom európskom azylovom systéme“, spravodajkyňa: pani Le Nouail-Marlière, Ú. v. EÚ C 204, 9.8.2008.

⁽⁶⁾ Pozri stanovisko EHSV z 12.3.2008 na tému „Zelená kniha o budúcom spoločnom európskom azylovom systéme“ (spravodajkyňa: pani Le Nouail-Marlière), Ú. v. EÚ C 204, 9.8.2008, s. 77 – 84.

⁽⁷⁾ V spolupráci s Medzinárodnou organizáciou pre migráciu.

⁽⁸⁾ „Dvadsať usmernení o nútenom návrate“, CM(2005) 40.

3.6.2 Hranice členských štátov Európskej únie, ktoré zahŕňajú aj hranice členských štátov na pobreží Stredozemného mora, sú hranicami všetkých členských štátov EÚ, ktoré by mali byť spoločne zodpovedné za ich správne riadenie.

3.6.3 V tejto súvislosti by všetky členské štáty mali poskytovať pomoc a spolupracovať pri: (i) zaisťovaní prostriedkov potrebných na účinnú záchranú službu na mori a pohraničnú kontrolu, (ii) skúmaní žiadostí o udelenie azylu v rámci svojich právomocí, (iii) výnimočných situáciách a realizácii postupov repatriácie a vyhostenia, (iv) premiestnení migrantov v rámci EÚ z malých členských štátov v oblasti Stredozemia, (v) boji proti organizovanej trestnej činnosti a obchodovaniu s ľuďmi.

3.6.4 Toto prerozdelenie by sa malo uskutočniť na základe stáleho a zavedeného mechanizmu. Komisia by v tejto súvislosti mala predložiť legislatívny návrh na stály a účinný mechanizmus prerozdelenia v rámci EÚ na základe distribučného kľúča prerozdelenia žiadateľov o azyl, tak ako sa popisuje v správe Európskeho parlamentu o posilnenej solidarite v rámci EÚ v oblasti azylu – (2012/2032 INI). S cieľom zabezpečiť, že tento mechanizmus bude čo najúčinnjší, by tento legislatívny návrh mal takisto zohľadniť skúsenosti získané v rámci realizácie pilotného projektu EUREMA pre Maltu⁽⁹⁾.

3.7 Vypracovanie dohôd s tretími krajinami hraničiacimi s EÚ

3.7.1 Európska únia by mala v maximálnej miere uplatniť svoj politický a hospodársky vplyv, a to najmä v krajinách, ktoré sú prijímateľmi významnej finančnej pomoci EÚ, a presvedčiť ich, aby spolupracovali v otázkach prisťahovalectva. Výbor sa domnieva, že partnerstvá v oblasti mobility musia zahŕňať štyri piliere globálneho prístupu: organizovanie a podpora legálnej migrácie a mobility, predchádzanie neregulárnej migrácii a obchodovaniu s ľuďmi a ich znížovanie, podpora medzinárodnej ochrany a posilnenie vonkajšieho rozmeru azylovej politiky a maximalizovanie vplyvu migrácie a mobility na rozvoj.

3.7.2 Riešenie problému musí ísť nad rámec politických opatrení týkajúcich sa preventívnych opatrení, ktoré majú prijať tretie krajiny, pričom je potrebné klásť väčší dôraz na rozvoj programov spolupráce, pokiaľ ide o podporu rastlinnej a živočíšnej výroby, malých a stredných podnikov atď. EÚ musí ukázať, že má k dispozícii politické páky potrebné na spoluprácu s krajinami, s ktorými má spolupracovať a ktoré dostávajú významnú finančnú pomoc, k spoločnému riešeniu problémov v oblasti bezpečnosti, organizovanej trestnej činnosti a neregulárneho prisťahovalectva. EHSV víta nedávnu dohodu s Marockým kráľovstvom a iniciatívu zriadiť partnerstvá v oblasti

mobility medzi EÚ a Tuniskom, Egyptom a Líbyou. Bolo by však potrebné realizovať nezávislú štúdiu o účinnosti a vplyve partnerstiev v oblasti mobility, ktoré v súčasnosti fungujú. Výbor podporuje návrh Komisie zabezpečiť, aby partnerstvá v oblasti mobility disponovali účinným hodnotiacim mechanizmom. Na druhej strane by sa partnerstvá v oblasti mobility, ktoré predstavujú spoločné politické vyhlásenia, ktoré nie sú pre zúčastnené štáty právne záväzné, mali zmeniť na medzinárodné zmluvy. Výbor sa domnieva, že EÚ a členské štáty musia uzavrieť nové dohody s ostatnými krajinami tohto regiónu. Vzhľadom na zvláštny vzťah EÚ s Tureckom by mali byť medzi oboma stranami posilnené otázky týkajúce sa prisťahovalectva, predovšetkým pokiaľ ide o boj proti zločineckým skupinám.

3.7.3 Na zaručenie správneho fungovania administratívnych a súdnych postupov má kľúčový význam, aby EÚ vyžadovala od krajín pôvodu neregulárnych migrantov bezodkladné vystavovanie cestovných dokladov.

3.7.4 Táto otázka by mala byť zahrnutá aj do programu euro-stredozemskej konferencie vzhľadom na to, že značný počet neregulárnych prisťahovalcov vstupuje do EÚ cez tretie krajiny na pobreží Stredozemného mora.

3.7.5 Zároveň by sa mala poskytnúť pomoc niektorým tranzitným krajinám s cieľom umožniť im lepšie riadiť svoje hranice, vypracovať azylové systémy a vytvárať kapacitu potrebnú na to, aby mohli poskytovať ochranu tým, ktorí ju potrebujú.

3.8 Európska agentúra pre riadenie operačnej spolupráce na vonkajších hraniciach členských štátov Európskej únie – Frontex

3.8.1 Malo by sa pokračovať v reštrukturalizácii agentúry Frontex na riadnu Európsku agentúru pre riadenie operačnej spolupráce na vonkajších hraniciach členských štátov Európskej únie, ktorá by mala rozsiahlejší mandát v oblasti koordinácie a prevencie. Na tento účel je potrebné dať jej k dispozícii primerané zdroje, ktoré jej umožnia poskytnúť požadovanú pomoc členským krajinám v južnej Európe snažiacim sa zvládať prílev prisťahovalcov. Zároveň je potrebné zvýšiť počet zamestnancov (vrátane príslušníkov pohraničnej stráže) a objem prostriedkov na elektronický monitoring a zaznamenávacie zariadenia. V tomto smere je potrebné intenzívnejšie pracovať na koncepcii vytvorenia tímov európskej pohraničnej stráže, tak ako sa to zdôrazňuje v správe Európskeho parlamentu o agentúre Frontex (A7-0278/2011). Okrem toho je potrebné náležite zväziť využitie nových možností, ktorými agentúra Frontex disponuje (napr. nákup vybavenia).

3.8.2 Európska sieť hliadok, ktorá zabezpečuje bezpečnosť regionálnych hraníc, by sa mala posilniť, čím by sa umožnila modernizácia vnútroštátnych zdrojov a opatrení EÚ a zintenzívnila spolupráca na vnútroštátnej a európskej úrovni.

⁽⁹⁾ EUREMA je pilotným projektom na presun osôb, ktoré požívajú medzinárodnú ochranu, z Malty, ktorý bol schválený v záveroch Rady 18.– 19. júna 2009 (dok. 11225/2/09 CONCL 2).

3.9 Európsky podporný úrad pre azyl (EASO)

3.9.1 EASO musí umožňovať jasne identifikovať rozdiely v azylových postupoch členských štátov, ako aj legislatívne odlišnosti a navrhnúť potrebné zmeny. Tiež musí mať kompetencie na vypracúvanie návrhov spoločných hlavných usmernení pre výklad a uplatňovanie rozličných procedurálnych a vecných aspektov *acquis* EÚ v oblasti azylu, ako navrhuje Komisia vo svojej zelenej knihe.

3.9.2 Tento úrad by sa mohol stať dôležitým centrom výmeny osvedčených postupov, ako aj rozvoja činností odbornej prípravy v oblasti azylu, predovšetkým pre pohraničnú stráž. Takisto by mohol fungovať ako centrum monitorovania a analýzy výsledkov nových opatrení, ktoré rozvíja EÚ v oblasti azylu. Rovnako môže byť miestom, kde sa vytvoria a odkiaľ sa budú riadiť spoločné tímy odborníkov na problematiku azylu.

3.9.3 EASO musí fungovať v sieti, spolupracovať so skupinou Eurasil a udržiavať úzke vzťahy s UNHCR a špecializovanými mimovládnyimi organizáciami.

3.9.4 Európsky podporný úrad pre azyl začal svoju činnosť len relatívne nedávno. Očakáva sa, že úrad začne bezodkladne plniť svoje úlohy s osobitným zreteľom na hľadanie udržateľných riešení a zabezpečí, aby sa náklady rozdelili medzi členské štáty, tak ako sa uvádza v predpisoch EASO. EASO musí zároveň pôsobiť proaktívne, pokiaľ ide o solidaritu v rámci EÚ, v súlade so svojimi povinnosťami stanovenými v nariadení o EASO.

3.10 Prevencia a boj proti obchodovaniu s ľuďmi a organizovanej trestnej činnosti

3.10.1 Neregulárne prisťahovalectvo po mori je nebezpečné a ohrozuje životy ľudí. Tisíce osôb prišli o život pri plavbe cez Stredozemné more na plavidlách, ktoré nie sú vhodné pre plavbu po mori. Tieto nebezpečné cesty organizujú zločinecké siete, ktoré natlačia stovky ľudí (vrátane žien a detí) do člnov bez vhodného vybavenia a príslušenstva, z ktorých väčšina nie je vhodná pre plavbu po mori. V uznesení, ktoré prijalo Parlamentné zhromaždenie Rady Európy (uznesenie č. 1872 (2012)) s názvom „Straty na životoch v Stredozemnom mori: kto je zodpovedný?“, sa veľmi podrobne popisuje úloha, ktorú zohrávajú prevádzачi migrantov pri organizácii nebezpečnej plavby na člnoch cez Stredozemné more. Toto uznesenie by sa malo zohľadniť v záujme pochopenia závažnosti tejto otázky.

3.10.2 Je potrebné, aby členské štáty zaviedli veľmi prísne trestné stíhanie a trestanie osôb obchodujúcich s ľuďmi a prevádzачov by malo byť čo najprísnejšie vrátane trestu doživotného odňatia slobody. Osoby zneužívané prevádzачmi treba vždy považovať za nevinné obeť.

3.10.3 Prevádzanie ľudí podnecuje páchanie trestnej činnosti, pretože zločinecké siete, ktoré tieto cesty organizujú, vyberajú od všetkých pasažierov peniaze, a to často prostredníctvom vydierania a využívania nehumánnych praktík. EHSV zdôrazňuje, že EÚ by mala spolupracovať s krajinami odchodu a tranzitnými krajinami s cieľom rozbiť príslušné zločinecké siete. EHSV takisto dôrazne upozorňuje, že EÚ musí všetkými možnými prostriedkami zabrániť prevádzачom ľudí v tom, aby ďalej vyvíjali svoju činnosť a ohrozovali ľudské životy.

3.10.4 EÚ by takisto mala zväziť uzavretie dohôd s tretími krajinami o vytvorení centier na prijímanie migrantov a poskytnúť finančnú podporu na ich zriaďovanie a prevádzku. Na účel identifikácie a starostlivosti môžu strediská zriadené v týchto krajinách fungovať v súčinnosti s inými prijímajúcimi centrami. IOM, UNHCR, Agentúra pre základné práva a špecializované mimovládne organizácie by mali dohliadať na fungovanie týchto centier.

3.10.5 EÚ musí okrem toho vyvíjať informačné iniciatívy s cieľom odrádzať potenciálnych neregulárnych prisťahovalcov od toho, aby vstupovali do EÚ neregulárne, pričom je potrebné ich informovať o tom, aké nebezpečenstvá a ťažkosti so sebou prináša neregulárne prisťahovalectvo. Potenciálni neregulárni prisťahovalci musia byť takisto informovaní o mimoriadne veľkých ťažkostiach, ktorým budú čeliť pri hľadaní práce v Európe, ak na územie EÚ vstúpia bez dokladov.

3.10.6 Organizácie zaoberajúce sa zvyšovaním informovanosti verejnosti v krajinách odchodu o uvedených otázkach, ako je napr. odrádzanie potenciálnych migrantov od toho, aby podnikali nebezpečné cesty, by mali dostávať morálnu a finančnú podporu.

3.10.7 EHSV by takisto chcel upozorniť na to, že by sa mali skúmať hlbšie príčiny problému, ktorý sa týka životnej úrovne v krajinách odchodu. Na tento účel by sa mali vypracovať osobitné programy. Táto problematika by sa mala ako celok zahrnúť do programu euro-stredozemskej konferencie.

3.11 Financovanie

3.11.1 Financovanie je potrebné na to, aby sa zastavil prílev prisťahovalcov a aby sa mu predchádzalo. Pri plánovaní záchytných centier je potrebné dbať na to, aby neregulárni migranti boli oddelení od utečencov, ktorí žiadajú o udelenie azylu. V lehote do 15 dní je takisto potrebné zabezpečiť ubytovanie pre mladistvé a zraniteľné osoby. Podľa talianskej štúdie, ktorú poskytla agentúra Frontex, predstavujú denné náklady na jedného neregulárneho prisťahovalca v priemere 48 EUR. Ak toto číslo vynásobíme 100 000, t. j. počtom prisťahovalcov, ktorí podľa agentúry Frontex⁽¹⁰⁾ prichádzajú každý rok, a 365 za každý deň, celkové náklady dosahujú viac než 1,752 miliardy EUR ročne.

⁽¹⁰⁾ Pozri uvedené tabuľky.

3.11.2 EHSV víta úsilie Európskej komisie zjednodušiť finančné nástroje vytvorením dvoch fondov, pričom jeden z nich je pre azyl a migráciu⁽¹¹⁾ a druhý pre vnútornú bezpečnosť⁽¹²⁾. Tieto fondy dopĺňa horizontálne nariadenie, ktoré obsahuje súbor spoločných pravidiel v oblasti programovania, podávania správ, finančného hospodárenia, kontroly a hodnotenia⁽¹³⁾. EHSV podporuje návrh Komisie stanoviť pre rozdeľovanie finančných zdrojov medzi členské štáty základnú sumu a ďalšiu sumu, ktorá by bola pohyblivá alebo flexibilná. Pokiaľ ide o flexibilnú čiastku, EHSV považuje za nevyhnutné, aby každý členský štát vypracoval ročný program prepojený s prioritami EÚ, ktorého súčasťou by bola spolupráca s ostatnými členskými štátmi. Výbor súhlasí s tým, aby mal Fond pre prisťahovalectvo a azyl od roku 2014 k dispozícii viac prostriedkov a tiež väčšiu flexibilitu pre núdzové situácie.

3.11.3 Plánovanými zmenami sa odstránia terajšie problémy, pretože programy na riadenie migračných tokov a zriaďovanie záchytných centier fungujú na ročnej báze. To isté platí pre financovanie a opatrenia. Na základe ročného plánu je však

takmer nemožné dokončiť výstavbu zariadení určených na prijímanie a pobyt. Z toho dôvodu by sa takéto programy mali organizovať na flexibilnejšom základe.

3.11.4 Tretím krajinám ležiacim na migračnej trase vedúcej z krajiny, ktorá je miestom pôvodného odchodu, by sa mali poskytnúť finančné prostriedky na zriaďovanie centier určených na prijímanie a pobyt.

So zreteľom na uvedený ekonomický príklad je potrebné vyčleniť z rozpočtu EÚ finančné prostriedky na zabezpečenie monitorovania a prijímania prevenčných opatrení (hliadkové člny, pobrežné strážne stanice, vrtuľníky) a takisto treba dbať na to, aby Frontex a EASO mali k dispozícii primerané ročné rozpočty na plnenie svojich úloh v plnom rozsahu. Je potrebné zabezpečiť, aby krajiny vstupu mali k dispozícii finančné prostriedky na to, aby mohli účinne bojovať proti zločineckým sieťam a mohli zaistiť dobré podmienky pre vstupujúcich migrantov.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽¹¹⁾ COM(2011) 751 final.

⁽¹²⁾ COM(2011) 750 final; COM(2011) 753 final.

⁽¹³⁾ COM(2011) 752 final.

Príloha

YEAR	Illegal immigrants arrested for illegal entry and residence by police authorities and the coastguard	Deported	Refoulements (across the northern borders of our country)	Smugglers arrested by Police authorities and the coastguard
2002	58 230	11 778	37 220	612
2003	51 031	14 993	31 067	525
2004	44 987	15 720	25 831	679
2005	66 351	21 238	40 284	799
2006	95 239	17 650	42 041	994
2007	112 364	17 077	51 114	1 421
2008	146 337	20 555	48 252	2 211
2009	126 145	20 342	43 977	1 716
2010	132 524	17 340	35 127	1 150
2011	99 368	11 357	5 922	848
2012	76 878	17 358	4 759	726
4 MONTHS 2013	11 874	6 370	1 858	248

Source: Ministry of Public Order. Hellenic Police Statistics

IMMIGRANTS ARRESTED

2011 Main Nationalities			2012 Main Nationalities		
1.	Afghanistan	28 528	1.	Afghanistan	16 584
2.	Pakistan	19 975	2.	Pakistan	11 136
3.	Albania	11 733	3.	Albania	10 602
4.	Bangladesh	5 416	4.	Syria	7 927
5.	Algeria	5 398	5.	Bangladesh	7 863
6.	Morocco	3 405	6.	Algeria	4 606
7.	Iraq	2 863	7.	Iraq	2 212
8.	Somalia	2 238	8.	Morocco	2 207
9.	Palestine	2 065	9.	Somalia	1 765
10.	Congo	1 855	10.	Palestine	1 718

Source: Ministry of Public Order. Hellenic Police Statistics

DETENTION CENTRES' CAPACITY IN RELATION TO THE NUMBER OF DETAINED IMMIGRANTS

PRE-REMOVAL CENTRES	CAPACITY	DETAINED IMMIGRANTS	COMPLETENESS PERCENTAGE
AMIGDALEZA	2 000	1 787	89 %
KOMOTINI	540	422	78 %
XANTHI	480	428	89 %
DRAMA (PARANESTI)	557	296	53 %
KORINTHOS	374	1 016	99 %
DETENTION CENTRES	CAPACITY	DETAINED IMMIGRANTS	COMPLETENESS PERCENTAGE
ORESTIADA (FILAKIO)	374	273	73 %
SAMOS	285	100	35 %
HIOS	108	95	88 %
TOTAL DETAINED	5 368	4 417	82 %

Source: Ministry of Public Order. Hellenic Police Statistics

HELLENIC READMISSION REQUESTS TO TURKEY

YEAR	READMISSION REQUESTS	NUMBER OF ILLEGAL IMMIGRANTS	ACCEPTED	DELIVERED
2006	239	2 251	456	127
2007	491	7 728	1 452	423
2008	1 527	26 516	3 020	230
2009	879	16 123	974	283
2010	295	10 198	1 457	501
2011	276	18 758	1 552	730
2012	292	20 464	823	113
2013	44	795	84	8
TOTAL	5 706	122 796	12 332	3 805

Source: Ministry of Public Order. Hellenic Police Statistics

Results of 2012 from FRONTEX:

- In total, during the joint maritime operations 258 suspected facilitators were apprehended.
- Across all the sea operations in 2012, there were 169 SAR cases and 5 757 migrants in distress were saved.
- In addition, 382 suspected drug smugglers were apprehended. The amount of drugs seized was over 46 tonnes, worth EUR 72,6 million. The predominant part of this was hashish – almost 44 tonnes of drugs worth EUR 68 million.

— Beside this, 38 cases of smuggled cigarettes/tobacco were detected during sea operations. The 2,4 million packets of contraband cigarettes intercepted were worth EUR 5,6 million.

ALL BELOW source: FRONTEX ANNUAL RISK ANALYSIS

Indicator 1A — Detections of illegal border-crossing between border-crossing points:

The number of third -country nationals detected by Member State authorities when illegally entering or attempting to enter the territory **between border-crossing points (BCPs)** at external borders only. Detections during hot pursuits at the immediate vicinity of the border are included. This indicator should not include EU or Schengen Associated Country (SAC) nationals.

Detections of illegal border-crossing between BCPs

Routes	2010	2011	2012	Share of total	% change on prev. year
Eastern Mediterranean route (Greece, Bulgaria and Cyprus)	55 688	57 025	37 224	51	- 35
Land	49 513	55 558	32 854		- 41
Afghanistan	21 389	19 308	7 973		- 59
Syria	495	1 216	6 216		411
Bangladesh	1 496	3 541	4 598		30
Sea	6 175	1 467	4 370		198
Afghanistan	1 373	310	1 593		414
Syria	139	76	906		1 092
Palestine	1 500	128	408		219
Central Mediterranean route (Italy and Malta)	1 662	59 002	10 379	14	- 82
Somalia	82	1 400	3 394		142
Tunisia	650	27 964	2 244		- 92
Eritrea	55	641	1 889		195
Western Mediterranean route	5 003	8 448	6 397	8,8	- 24
Sea	3 436	5 103	3 558		- 30
Algeria	1 242	1 037	1 048		1,1
Morocco	300	775	364		- 53
Chad	46	230	262		14
Land	1 567	3 345	2 839		- 15
Not specified	1 108	2 610	1 410		- 46
Algeria	459	735	967		32
Morocco	0	0	144		n.a.
Western Balkan route	2 371	4 658	6 391	8,8	37
Afghanistan	469	983	1 665		69
Kosovo (*)	372	498	942		89
Pakistan	39	604	861		43
Circular route from Albania to Greece	35 297	5 269	5 502	7,6	4,4
Albania	32 451	5 022	5 398		7,5

Routes	2010	2011	2012	Share of total	% change on prev. year
ŸROM	49	23	36		57
Kosovo (*)	21	37	34		- 8,1
Apulia and Calabria (Italy)	2 788	5 259	4 772	6,6	- 9,3
Afghanistan	1 664	2 274	1 705		- 25
Pakistan	52	992	1 156		17
Bangladesh	12	209	497		138
Eastern borders route	1 052	1 049	1 597	2,2	52
Georgia	144	209	328		57
Somalia	48	120	263		119
Afghanistan	132	105	200		90
Western African route	196	340	174	0,2	- 49
Morocco	179	321	104		- 68
Gambia	1	2	39		1 850
Senegal	2	4	15		275
Other	3	1	1	0	0
Iran	0	0	1		n.a
Russian Federation	2	0	0		n.a
Somalia	0	1	0		- 100
Total	104 060	141 051	72 437		- 49

(*) This designation is without prejudice to positions on status, and is in line with UNSCR1244 and the ICJ Opinion on the Kosovo declaration of independence.

Illegal border-crossing between BCPs

Detections by border type and top ten nationalities at the external borders

	2009	2010	2012	2012	Share of total	% change on prev. year
All Borders						
Afghanistan	14 539	25 918	22 994	13 169	18	- 43
Syria	613	861	1 616	7 903	11	389
Albania	38 905	33 260	5 138	5 651	7,8	10
Algeria	4 487	8 763	6 157	5 479	7,6	- 11
Bangladesh	551	1 647	4 923	5 417	7,5	10
Somalia	9 115	4 619	3 011	5 038	7,0	67
Pakistan	1 592	3 878	15 375	4 877	6,7	- 68
Tunisia	1 701	1 498	28 829	2 717	3,8	- 91
Eritrea	2 228	1 439	1 572	2 604	3,6	66

	2009	2010	2012	2012	Share of total	% change on prev. year
Morocco	1 710	1 959	3 780	2 122	2,9	- 44
Others	29 158	20 218	47 656	17 460	24	- 63
Total all borders	104 599	104 060	141 051	72 437		- 49
Land Border						
Afghanistan	2 410	22 844	20 396	9 838	20	- 52
Syria	389	530	1 254	6 416	13	412
Albania	38 088	32 592	5 076	5 460	11	7,6
Bangladesh	305	1 506	3 575	4 751	9,7	33
Algeria	676	6 961	4 671	4 081	8,3	- 13
Pakistan	1 328	3 675	13 781	3 344	6,8	- 76
Not specified	565	1 304	2 747	1 817	3,7	- 34
Somalia	259	4 102	1 498	1 558	3,2	4,0
Morocco	737	1 319	2 236	1 422	2,9	- 36
Palestine	2 791	2 661	652	1 195	2,4	83
Others	9 892	12 306	13 993	9 301	19	- 34
Total land borders	57 440	89 800	69 879	49 183		- 30
Sea Border						
Somalia	8 856	517	1 513	3 480	15	130
Afghanistan	12 129	3 074	2 598	3 331	14	28
Tunisia	1 643	711	28 013	2 283	9,8	- 92
Eritrea	2 195	507	680	1 942	8,4	186
Pakistan	264	203	1 594	1 533	6,6	- 3,8
Syria	224	331	362	1 487	6,4	311
Algeria	3 811	1 802	1 486	1 398	6,0	- 5,9
Egypt	545	713	1 948	1 283	5,5	- 34
Morocco	973	640	1 544	700	3,0	- 55
Bangladesh	246	141	1 348	666	2,9	- 51
Others	16 273	5 621	30 086	5 151	22	- 83
Total sea borders	47 159	14 260	71 172	23 254	100	- 67

Indicator 1B — Detections of illegal border-crossing at border-crossing points:

The number of third-country nationals detected by Member State authorities when entering clandestinely or attempting to enter illegally (such as hiding in transport means or in another physical way to avoid border checks at BCPs) the territory at border-crossing points (BCPs) at external borders only, whether they result in a refusal of entry or not. This indicator should not include EU or Schengen Associated Country (SAC) nationals.

Clandestine entries at BCPs

Detections reported by Member State and top ten nationalities at the external borders

	2009	2010	2011	2012	Share of total	% change on prev. year
Border Type						
Land	137	168	159	486	81	208
Sea	159	74	123	115	19	- 6,5
Top Ten Nationalities						
Afghanistan	18	8	58	190	31	228
Algeria	30	35	55	61	10	11
Turkey	73	93	24	41	6,8	71
Syria	2	3	6	36	6,0	500
Albania	3	7	9	35	5,8	289
Morocco	20	14	15	24	4,0	60
Pakistan	2	12	10	24	4,0	140
Palestine	14	4	17	24	4,0	41
Serbia	4	2	4	23	3,8	475
Philippines	0	8	1	17	2,8	1 600
Others	130	56	83	126	21	62
Total	296	242	282	601		115

FRONTEX · ANNUAL RISK ANALYSIS 2013

Indicator 2 — Detections of facilitators:

The number of facilitators intercepted by Member State authorities who have intentionally assisted third-country nationals in the illegal entry to, or exit from, the territory across external borders. The indicator concerns detections of facilitators at the following locations: (1) at the external border (both at and between BCPs, for land air and sea) and (2) inside the territory and at internal borders between two Schengen Member States provided that the activities concerned the facilitation of third-country nationals for illegal entry or exit at external borders. This indicator should include third-country nationals as well as EU and/or Schengen Associated Country (SAC) nationals.

Facilitators

Detections reported by Member State, place of detection and top ten nationalities⁽⁸⁾

	2009	2010	2011	2012	Share of total	% change on prev. year
Border Type						
Inland	5 901	5 918	5 146	5 186	67	0,8
Land	1 160	1 171	625	887	11	42
Land Intra EU	618	616	365	498	6,5	36
Sea	997	503	324	471	6,1	45
Air	277	300	367	358	4,6	- 2,5
Not specified	218	121	130	320	4,1	146

	2009	2010	2011	2012	Share of total	% change on prev. year
Top Ten Nationalities						
Italy	875	1 367	568	543	7,0	- 4,4
Spain	286	285	320	498	6,5	56
Not specified	322	261	255	479	6,2	88
Morocco	475	413	390	461	6,0	18
Romania	292	398	268	364	4,7	36
France	230	365	404	352	4,6	- 13
China	731	554	375	316	4,1	- 16
Pakistan	245	245	237	286	3,7	21
Albania	670	430	221	243	3,1	10
Turkey	405	305	204	238	3,1	17
Others	4 640	4 006	3 715	3 940	51	6,1
Total	9 171	8 629	6 957	7 720		11

* Italy does not distinguish between facilitators of illegal border-crossing and facilitators of illegal stay.

Indicator 3 — Detections of illegal stay:

The number of third-country nationals detected by Member State authorities while not fulfilling, or no longer fulfilling, the conditions for stay or residence in the Member State during the reference month, irrespective of whether they were detected inland or while trying to exit the territory. The category should include third-country nationals who are not in the possession of a valid visa, residence permit, travel document, etc or in breach of a decision to leave the country. It also includes third-country nationals who initially entered legally but then overstayed their permission to stay. This indicator should not include EU or Schengen Associated Country (SAC) nationals.

Illegal stay

Detections reported by Member State, place of detection and top ten nationalities

	2009	2010	2011	2012	Share of total	% change on prev. year
Place of Detection						
Inland	340 180	295 274	283 308	278 438	81	- 1,7
Air	28 624	29 322	33 126	35 410	10	6,9
Land	6 351	7 011	17 640	19 883	5,8	13
Land Intra EU	17 594	12 996	9 230	5 832	1,7	- 37
Sea	19 156	7 232	6 593	4 585	1,3	- 30
Between BCPs	198	1 233	1 049	724	0,2	- 31
Not specified	22	9	2	56		2 700
Top Ten Nationalities						
Afghanistan	38 637	21 104	25 296	24 395	7,1	- 3,6
Morocco	25 816	22 183	21 887	21 268	6,2	- 2,8
Pakistan	9 058	10 508	12 621	18 334	5,3	45
Algeria	12 286	14 261	15 398	15 776	4,6	2,5

	2009	2010	2011	2012	Share of total	% change on prev. year
Tunisia	10 569	8 350	22 864	15 211	4,4	- 33
Albania	28 810	20 862	10 207	13 264	3,8	30
Ukraine	10 021	8 835	12 847	13 081	3,8	1,8
Syria	3 838	3 160	3 746	11 967	3,5	219
Serbia	7 028	12 477	10 397	11 503	3,3	11
Russian Federation	9 526	9 471	10 314	11 486	3,3	11
Others	256 536	221 866	205 371	188 643	55	- 8,1
Total	412 125	353 077	350 948	344 928		- 1,7

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zabezpečenie dôležitého dovozu pre EÚ prostredníctvom aktuálnej obchodnej politiky EÚ a iných súvisiacich politík“

(2014/C 67/08)

Spravodajca: **Jonathan PEEL**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa na svojom plenárnom zasadnutí 16. a 17. januára 2013 rozhodol podľa článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Zabezpečenie dôležitého dovozu pre EÚ prostredníctvom aktuálnej obchodnej politiky EÚ a iných súvisiacich politík“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 25. septembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra (schôdza zo 16. októbra 2013) prijal 105 hlasmi za, pričom jeden člen hlasoval proti a jeden sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závety a odporúčania

1.1 Konkurencieschopnosť EÚ, alebo dokonca udržanie našej celkovej životnej úrovne a kvality života, závisia od bezpečného a pravidelného dovozu nevyhnutných kľúčových komodít. v druhej správe o činnosti GR pre obchod⁽¹⁾ sa uvádza, že pokiaľ ide o dodávku surovín, iba málo ekonomík je sebestačných vzhľadom na širokú škálu vstupov do výroby, ktoré sú vo väčšine krajín potrebné. Zároveň sa v správe upozorňuje, že vzájomná závislosť je pre všetky hospodárstva realitou a nevyhnutnosťou. Prístup k týmto surovinám za dostupné ceny má zásadný význam pre udržateľné fungovanie hospodárstva EÚ a modernej spoločnosti ako celku.

1.1.1 Tieto kľúčové svetové prírodné zdroje, ako poľnohospodárska pôda/potraviny, voda, energia a určité kovy a kľúčové minerály, nie sú nevyčerpatelne a sú čoraz menej dostupné, práve teraz je však po nich najväčší a doposiaľ najrýchlejší rastúci dopyt. Nevhodná reakcia na klimatické zmeny by túto situáciu mohla iba zhoršiť. EÚ má relatívne výhodné mierne podnebie vo vzťahu k potravinám, vode a poľnohospodárstvu, avšak nie je sebestačná, či už z hľadiska energie alebo mnohých kľúčových strategických kovov a minerálov.

1.2 Je preto nevyhnutné, aby EÚ kladla veľký dôraz na zaisťovanie maximálnej racionalizácie a účinného využívania zdrojov, inovácie a ich nahraditeľnosti, predovšetkým prostredníctvom udržateľného resp. opakovaného využívania a recyklácie energie a kľúčových strategických kovov, minerálov a iných prírodných zdrojov. Výbor osobitne víta dôraz, ktorý sa na tento aspekt kladie v rámci európskeho partnerstva v oblasti inovácií a nedávneho preskúmania iniciatívy Európskej komisie v oblasti surovín⁽²⁾. Občianska spoločnosť musí byť tiež v plnej miere aktívne zapojená, keďže zainteresované subjekty a spotrebiteľia zohrávajú ústrednú a zodpovednú úlohu pri dosahovaní maximálnej miery opätovného využívania a recyklácie a pri minimalizácii odpadu.

1.3 Cieľom tohto stanoviska je však zamerať sa na zabezpečenie dôležitého dovozu prostredníctvom aktuálnej obchodnej politiky a iných súvisiacich politík.

1.4 Postoj EÚ k udržateľnému obchodu je pokrokovejší ako mnohých jeho konkurentov, avšak udržateľnosť musí byť základom akejkoľvek stratégie EÚ na zabezpečovanie základného dovozu. Ako Komisia uznáva, táto stratégia musí v plnej miere nadväzovať na rozvojový program EÚ, osobitne vo vzťahu ku krajinám AKT, najmenej rozvinutým krajinám, rozvoju všeobecného systému preferencií (VSP) a VSP+, ako aj k prebiehajúcim rokovaniam o dohode o hospodárskom partnerstve (DHP).

1.5 Výbor už opakovanne uviedol, že je nevyhnutné zabezpečiť súlad medzi ochranou prírodných zdrojov, bojom proti chudobe a udržateľnou výrobou a spotrebou. Rovnako sa za účasti občianskej spoločnosti musí začať plnohodnotný participatívny proces, ktorý spolu so sociálnym dialógom predstavuje kľúčový predpoklad zabezpečenia dobrej správy vecí verejných a potlačania korupcie.

1.6 Výbor víta skutočnosť, že v správe panelu OSN významných osobností na vysokej úrovni z 30. mája 2013 sa udržateľné riadenie prírodných zdrojov označuje za jeden z dvanástich „ilustratívnych cieľov“. Komisia vydala dôležité oznámenie „Dôstojný život pre všetkých: odstránenie chudoby a zabezpečenie trvalo udržateľnej budúcnosti pre celý svet“⁽³⁾, v ktorom sa venuje tejto iniciatíve OSN zameranej na prepojenie pokroku v oblasti rozvojových cieľov tisícročia s výsledkami konferencie Rio+20 s cieľom stanoviť od roku 2015 nové ciele udržateľného rozvoja. v ňom nám Komisia pripomína, že „odstránenie chudoby a zabezpečenie trvalo udržateľnej prosperity a dobrých životných podmienok sú dve najnaliehavejšie výzvy, ktorým v súčasnosti čelí svet“. Tieto ciele bude oveľa ťažšie dosiahnuť, ak sa svet bude musieť vyrovnáť s kritickým nedostatkom hlavných strategických zdrojov.

(1) EU Trade Policy for Raw Materials – druhá správa o činnosti, máj 2012.

(2) COM (2008) 699 final a COM (2013) 442 final.

(3) Oznámenie Komisie „Dôstojný život pre všetkých: odstránenie chudoby a zabezpečenie trvalo udržateľnej budúcnosti pre celý svet“, COM(2013) 92 final, 27. februára 2013; Ú. v. EÚ C 271, 19.9.2013, s. 144-150.

1.6.1 V oznámení sa tiež zdôrazňuje, že „dve tretiny služieb poskytovaných prírodou, medzi ktoré patrí aj úrodná pôda, čistá voda a čistý vzduch, sú na ústupe, zatiaľ čo zmena klímy, ako aj strata biodiverzity sa približujú k hranici, za ktorou sa ich vplyvy na ľudskú spoločnosť a prírodné prostredie stávajú nezvratnými“. Výbor zase oznámenie označuje za „významný príspevok“, pričom zdôrazňuje, že „so zreteľom na obmedzené možnosti (...) mnohých prírodných zdrojov (...) ciele udržateľného rozvoja musia zahŕňať ciele pre efektívnejšie využitie a spravodlivejšie spoločné používanie týchto zdrojov“.

1.7 Výbor víta pokrok, ktorý sa dosiahol v rámci iniciatívy Komisie pre oblasť surovín (RMI). Účinné riadenie hlavných svetových zdrojov sa však musí uskutočňovať predovšetkým na celosvetovej úrovni. Komisia uvádza, že zaistenie udržateľných dodávok surovín si vyžaduje európsku alebo dokonca medzinárodne koordinovanú reakciu, aby sa podporil lepší medzinárodný rámec a užšia spolupráca⁽⁴⁾. Súčasný problém sú skôr geopolitické ako geologické. Výbor je však sklamaný reakciou EÚ, ktorá pripomína skôr zmes rôznych iniciatív ako celkovú globálnu stratégiu. Víta však úzku spoluprácu, ktorú EÚ rozvíja s USA a Japonskom ako kľúčové strategické partnerstvo, o ktorom sa hovorí v oznámení Komisie z roku 2011 na tému „Riešenie problémov na komoditných trhoch a trhoch s nerastnými surovinami“⁽⁵⁾, ako aj s krajinami uvedenými v preskúmaní iniciatívy pre oblasť surovín. V oznámení sa oprávnené vyzdvihuje význam spolupráce s Komisiou Africkej únie a s Afrikou vo všeobecnosti.

1.7.1 Výbor podporuje aktívny prístup EÚ k „diplomacii v oblasti surovín“, ale predovšetkým sa domnieva, že je potrebné celosvetovo vyvinúť väčšie a lepšie koordinované úsilie, najmä prostredníctvom zoskupenia G20 (zahŕňajúceho mnoho hlavných odberateľov strategických dovozných surovín), v rámci ktorého sa doposiaľ o tejto otázke pomerne bezvýsledne diskutovalo, ale aj prostredníctvom OECD a OSN a jej agentúr. Preteky o to, kto najskôr dosiahne dno, nepomôžu nikomu.

1.7.2 Hlavnou nevýhodou integrovaného celosvetového prístupu je nedostatok účinných mechanizmov presadzovania. Výbor preto odporúča, aby sa v rámci odkladaného preskúmania WTO, ktoré vychádza z medzinárodného práva, pridala špecifická právomoc týkajúca sa energetiky, surovín a ich udržateľného využívania. Väčší dôraz by sa mal klásť aj na každoročné fórum UNCTAD o svetových komoditách. Kľúčovou otázkou v tomto smere je zraniteľnosť rozvojových krajín. Pre krajiny závislé na komoditách je odvetvie komodít často najdôležitejším zdrojom príjmov a zamestnanosti. Ich neschopnosť premeniť rast založený na komoditách na trvalejší hospodársky rast na širšom základe a lepšie výnosy pre chudobných však spochybňuje ich model rozvoja. Bezodkladne treba dôsledne a za účasti občianskej spoločnosti zväziť, aké zmeny sú potrebné v ich politike, inštitúciách a infraštruktúre s cieľom prepojiť príjmy z komodít s dosahovaním výsledkov v oblasti rozvoja, vrátane rozvojových cieľov tisícročia a cieľov udržateľného rozvoja.

⁽⁴⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

⁽⁵⁾ COM (2011) 25 final.

1.8 Zásadný význam má aj úloha súkromného sektora, keďže väčšina ťažby nerastov a získavania energie je v súčasnosti trhovou transakciou. Ťažba a spracovanie sú kapitálovo veľmi náročné, preto do značnej miery závisia od nadnárodných koncernov. Je teda nevyhnutné v plnom rozsahu implementovať a dodržiavať základné dohovory MOP, usmernenia OECD pre nadnárodné spoločnosti a konkrétne usmernenia OECD týkajúce sa zodpovedného riadenia dodávateľských reťazcov⁽⁶⁾, a zároveň zabezpečiť aktívnu spoluprácu sociálnych partnerov. Ako Komisia uvádza v oznámení „Globálna Európa“, je nevyhnutné zaistiť, aby sa výhody liberalizácie obchodu „preniesli na občanov. Pri presadzovaní sociálnej spravodlivosti a súdržnosti na domácej pôde by sme sa mali snažiť podporovať naše hodnoty vrátane sociálnych a environmentálnych noriem a kultúrnej rozmanitosti na celom svete“⁽⁷⁾.

1.9 Dovoz energie a surovín do EÚ predstavuje jednu tretinu celkového dovozu do EÚ (528 miliárd EUR v roku 2010)⁽⁸⁾. EÚ prostredníctvom svojich obchodných rokovanií (dohody o voľnom obchode, dohody o hospodárskom partnerstve, dohody o partnerstve a spolupráci a rokovania o vstupe do WTO) v súčasnosti odstraňuje prekážky brániace tomuto dovozu, ako sú zákazy vývozu, nové obmedzenia, ďalšie vývozné clá alebo dvojité tvorbou cien, pričom poslednou možnosťou je mechanizmus urovnávania sporov.

1.9.1 Výbor však má značné obavy, že ide o taktické nástroje obchodnej politiky, ktoré netvorí celkovú stratégiu a ani v prípade krízy by neboli účinné. Mechanizmy na riešenie sporov si vyžadujú čas, a ako to vidno na príklade vzácných zemín, sú predmetom prieťahov. Požadujeme jednoznačný postup reakcie EÚ na núdzový stav alebo krízovú situáciu pre prípad, že sa dôležitá dovozná komodita z akéhokoľvek dôvodu stane nedostupnou.

1.10 Konkrétne pokiaľ ide o energetiku, Rusko, Nórsko a Alžírsko zabezpečujú spolu 85 % dodávok zemného plynu do EÚ a takmer 50 % dodávok ropy. Hlavní producenti energie iba pomaly vstupovali do WTO, ktorá ako organizácia založená na pravidlách kladie dôraz na väčšiu stabilitu a predvídateľnosť. Výbor preto nalieha na EÚ, aby sa chopila príležitosti, ktorá sa naskytna so vstupom Ruska do WTO v roku 2012, a vniesla novú dynamiku do rokovanií o novej dohode o obchode a investíciách medzi EÚ a Ruskom a vytvorila hlbšiu, lepšie prepracovanú vzťah.

1.10.1 Vyzýva tiež Komisiu, aby urobila všetko, čo je v jej silách a podporila dovŕšenie prístupu Kazachstanu k WTO, ako aj zachovanie tempa prístupových rokovanií Alžírsku a Azerbajdžanu. Nový impulz potrebujú aj rokovania s Tureckom o prístúpení k EÚ, ktoré je významnou križovatkou dodávok energie a tranzitnou krajinou.

⁽⁶⁾ Usmernenia OECD týkajúce sa náležitej starostlivosti a zodpovedného riadenia dodávateľských reťazcov z konfliktných a vysokorizikových oblastí: druhé vydanie, rok 2012.

⁽⁷⁾ COM (2006) 567 final, 4. októbra 2006, bod 3.1 ods. iii.

⁽⁸⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

1.11 Okrem toho nalieha na Komisiu, aby na nadchádzajúcom stretnutí ministrov urobila všetko pre zabezpečenie navrhovaného predčasného využívania dohody WTO o uľahčení obchodu a ďalších záležitostiach týkajúcich sa poľnohospodárstva, ktoré sa nedajú jednoducho pokryť dvojstrannými dohodami. Vzhľadom na patovú situáciu, v ktorej sa nachádzajú rokovania v Dauhe, sa aj v týchto snahách len veľmi pomaly dosahuje pokrok. Nedosiahnutie aspoň tohto obmedzeného cieľa by sa mohol veľmi vážne prejavíť na celkovej úlohe WTO pri rokovaní. Konečný neúspech na multilaterálnej úrovni by mohol mať vážne dôsledky pre celkovú bezpečnosť dodávok potravín na celom svete.

1.12 Výbor jednoznačne podporuje iniciatívu Komisie za zodpovedné zabezpečovanie dodávok „konfliktných“ nerastných surovín (pochádzajúcich z konfliktami poznačených a iných vysoko rizikových oblastí) a ďalšie možnosti ako pomocť rozvojovým krajinám bohatým na prírodné zdroje zamerať sa na transparentnosť v dodávateľskom reťazci nerastných surovín a zaistiť ju. Keďže výsledovateľnosť často nie je úplne možná, aj naďalej sa obávame, že sa obchod buď „presmeruje“ do susedných krajín, alebo že sa spoločnosti radšej stiahnu, ako by mali čeliť nezvyčajným obvineniam. Zvážiť by sa mal aj dobrovoľný prístup založený na usmerneniach OECD pre nadnárodné spoločnosti, zatiaľ čo iniciatívy ako napr. EITI⁽⁹⁾, ktorá sa zameriava na transparentnosť platieb, by sa mala povzbudzovať a plne podporovať. Aj v tomto prípade má zásadný význam zabezpečiť, aby sa v plnej miere ustanovil participatívny proces za účasti občianskej spoločnosti.

2. Základné dovozné komodity kľúčového významu – súvislosti

2.1 Exponenciálny dopyt po prírodných zdrojoch je výsledkom kombinácie mnohých faktorov. Medzi ne patrí očakávaná svetová populácia vo výške 9 miliárd, rýchla industrializácia a urbanizácia, pričom po prvýkrát v dejinách viac ako polovica svetového obyvateľstva žije v mestách. Do roku 2030 sa tzv. stredná trieda obyvateľstva rozrastie o ďalšie dve miliardy ľudí požadujúcich a schopných zaplatiť za oveľa väčšiu rozmanitosť a výber tovarov, ktoré si želajú konzumovať. Žiadna krajina si nemôže prednostne nárokovať na tieto zdroje. Už dnes exponenciálne narastá využívanie mobilných telefónov na celom svete.

2.1.1 Problém často prehľbuje skutočnosť, že mnohé kľúčové minerály sa nachádzajú v konfliktných oblastiach, zatiaľ čo kľúčové zdroje energie sú v krajinách, kde pretrvávajú iné politické problémy. Je preto nevyhnutné prijať preventívne opatrenia na celosvetovej úrovni skôr, ako dopyt po kľúčových surovinách ďaleko prevýši ponuku a spôsobí buď exponenciálne zvýšenie cien, ktoré by samo o sebe mohlo mať katastrofálny dosah na dostupnosť týchto surovín (nehovoriac o vplyve na chudobu), alebo vyústi do vojny a konfliktu.

2.2 Energetika

2.2.1 Energia je základným, strategickým faktorom v akýchkoľvek úvahách o dovozných komoditách nevyhnutných pre EÚ ako základnom prvku na zachovanie našej životnej

úrovne a kvality života. Medzinárodný trh s energiou sa však vyznačuje ostrou konkurenciou a vysokou nestabilitou. Z dovozu pochádza 55 % kombinácie energetických zdrojov v EÚ⁽¹⁰⁾, avšak Únia ako celok dováža 60 % svojho plynu a viac ako 80 % ropy⁽¹¹⁾ a zároveň čelí rastúcemu konkurenčnému dopytu z iných krajín, najmä z rozvíjajúcich sa ekonomík.

2.2.2 Celosvetový dopyt po energii by v priebehu 20 rokov mohol vzrásť o 40 %, pričom nevhodná reakcia na klimatické zmeny môže situáciu ešte viac skomplikovať. Bezpečné a spoľahlivé dodávky energie majú zásadný význam, avšak mnohé členské štáty sa môžu spoliehať iba na obmedzený počet dodávateľov energie a preto sú zraniteľné voči ťažkostiam a nestabilite cien, najmä cien plynu a ropy. Diverzifikácia dodávok energie je mimoriadne naliehavá v prípade troch baltických štátov.

2.2.3 Energetika patrí medzi spoločné kompetencie EÚ a členských štátov a komplikujú ju otázky obchodného tajomstva a štátnej suverenity. Reakcia Komisie bola dvojaká. Na jednej strane sa zriaďuje výmenný mechanizmus na pokrytie medzivládnych dohôd v oblasti energetiky medzi členskými a tretími krajinami. Výbor tento krok uvítal ako „primeraný krok k účinnej implementácii spoločnej vonkajšej energetickej politiky EÚ“ v súlade so stratégiou EÚ Energia 2020, pričom upozornil, že „je veľmi dôležité, aby Európa vystupovala jednotne pri zabezpečovaní primeraných, stálych a bezpečných dodávok energie v blízkej budúcnosti“.

2.2.3.1 Nikto v EÚ si doposiaľ nemohol vytvoriť celkový obraz o žiadnom konkrétnom obchodnom partnerovi, avšak títo obchodní partneri ho určite majú. Medzi členskými štátmi a tretími krajinami jestvuje približne 30 medzivládnych dohôd o rope, približne 60 o plyne, avšak menej o elektrickej energii.

2.2.4 Druhou časťou stratégie Komisie je jej Plán postupu v energetike do roku 2050, ktorý výbor tiež uvítal. V pláne sa zdôrazňuje, že je bezodkladne potrebné rozvíjať stratégie v oblasti energetiky aj na obdobie po roku 2020, a zameriava sa na viacero scenárov, vrátane veľmi prísnych opatrení na zaistenie energetickej účinnosti, stanovovania ceny emisií CO₂, rozvoja obnoviteľných zdrojov energie, zachytávania CO₂ a jadrovej energetiky.

⁽⁹⁾ Iniciatíva za transparentnosť v ťažobnom priemysle.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Plán postupu v energetike do roku 2050“ COM(2011) 885 final, Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 126 – 132.

⁽¹¹⁾ Oznámenie Komisie COM(2011) 540 final citované v stanovisku výboru týkajúcom sa medzivládnych dohôd v oblasti energetiky medzi členskými a tretími krajinami, Ú. v. EÚ C 58, 6.3.2012, s. 65 – 69.

2.2.5 Z hľadiska bezpečnosti dodávok základných dovozných komodít výbor požadoval komplexnú externú stratégiu energetiky EÚ⁽¹²⁾, a zároveň rýchly a postupný rozvoj spoločnej zahraničnej politiky EÚ pre oblasť energetiky⁽¹³⁾. Tieto záležitosti ostávajú naďalej dôležitými. Zo špecifického hľadiska obchodnej politiky je však podstatné identifikovať možné problematické miesta v dodávke a infraštruktúre a rozšíriť členstvo vo WTO aj medzi našich najdôležitejších dodávateľov energie, najmä v záujme podpory väčšej stability a predvídateľnosti.

2.3 Potraviny, pôda a voda

2.3.1 Do druhej kľúčovej oblasti prírodných zdrojov prispievajúcej k zachovaniu slušnej životnej úrovne a kvality života patrí poľnohospodárska pôda, potraviny a voda, na ktoré môže mať nevhodná reakcia na klimatické zmeny takisto neblahý vplyv.

2.3.2 EÚ sa nachádza v miernom klimatickom pásme, má však vysokú hustotu obyvateľstva a iba jedna osmina jej pôdy je vhodná na pestovanie plodín. Najjužnejšie členské štáty čelia rastúcej hrozbe vysušovania, avšak akýkoľvek dovoz vody by nevyhnutne pochádzal z EÚ.

2.3.3 Výbor sa už v minulosti zaoberal bezpečnosťou dodávok potravín⁽¹⁴⁾, ako širším celosvetovým problémom a jednou z hlavných hybných síl reformy spoločnej poľnohospodárskej politiky.

2.3.4 EÚ dováža viac potravín z najmenej rozvinutých krajín ako USA, Kanada, Japonsko a Austrália spolu. Hoci organizácia COPA-COGECA upozorňuje na záporné obchodné saldo v poľnohospodárstve, Komisia vykazuje vďaka zarátaniu spracovania potravín pozitívne saldo vo výške 12,6 miliardy EUR za celú EÚ v roku 2012. Hlavnou dovážanou poľnohospodárskou komoditou do EÚ je sója ako krmivo, bez ktorej by bola produkcia mäsa a mlieka vážne ohrozená (prahové hodnoty pre geneticky modifikované plodiny sú v tomto prípade relevantné). Medzi ďalšie produkty, ktoré sa v dostatočných množstvách dajú dopestovať iba inde patria určité olejniny, ovocie, káva, kakao a čaj.

2.3.5 Keďže reálne nehrozí obmedzenie dovozu do EÚ, hlavnými otázkami v oblasti obchodu sú rozdielne sociálne a environmentálne normy, vrátane vysledovateľnosti, sanitárne a fyto-sanitárne normy a dobré životné podmienky zvierat, ako aj problematika intelektuálneho vlastníctva. Poľnohospodárske výrobky sú pre mnohé rozvojové krajiny kľúčovým, ak nie hlavným vývozným artiklom, pričom EÚ považujú za hlavný odbytový trh. Mnohí sa však domnievajú, že prístup na trh EÚ je nadmerne obmedzený európskymi požiadavkami na bezpečnosť potravín a inými normami.

2.3.6 Poľnohospodárstvo je kľúčovou časťou rokovaní WTO v Dauhá, hoci rokovania sa mali pôvodne začať v roku 1999

skôr, ako sa začali rokovania v Dauhá, avšak tie sa ocitli na mŕtvom bode. Výbor sa najviac obáva, že ak sa na nadchádzajúcom stretnutí ministrov WTO nepodarí zaistiť predčasné využívanie dohody o uľahčení obchodu a ďalších záležitostiach týkajúcich sa poľnohospodárstva, mohlo by to mať veľmi vážne dôsledky pre WTO, avšak ešte väčšie pre bezpečnosť svetových dodávok potravín vo všeobecnosti.

2.4 Kľúčové strategické nerasty a suroviny

2.4.1 Prístup ku kľúčovým strategickým nerastom a surovinám je tretou základnou strategickou oblasťou v rámci základných dovozných položiek pre EÚ.

2.4.2 Medzi tieto kľúčové suroviny patria kovové a priemelné nerasty, stavebné materiály a základné kovy ako kobalt, gálium, indium a viaceré vzácne zeminy, ktoré sa mnohokrátým spôsobom uplatňujú v každodennom živote, predovšetkým v autách, lietadlách a zariadeniach IT. Komisia vo svojom oznámení z roku 2011 uvádza zoznam 14 kľúčových „kritických surovín“ s mierami recyklácie a nahraditeľnosti, ktoré v súčasnosti aktualizuje vzhľadom na vývoj na trhu, v technológiách a iných oblastiach. Niektoré základné prvky už budú samozrejme súčasťou mnohých vopred spracovaných dovozov a iné strategické materiály nie sú momentálne kritické, avšak IT a iné kľúčové zariadenia môžu rýchlo zastarať a potom sa jednoducho vyhodiť.

2.4.3 Predstavitelia londýnskej burzy kovov odhadujú, že automobilový priemysel zodpovedá za približne 7 % celkovej spotreby medi, hoci na výrobu áut sú potrebné aj oceľ, hliník, platina (60 % celkovej spotreby), paládium, ródium, olovo, cín, kobalt a zinok. Podobne aj mobilný telefón či iPad obsahuje meď, striebro, zlato, paládium a platínu. Značné obavy spôsobuje už pravidelné nahrádzanie týchto zariadení v približne dvojročných intervaloch, avšak nárast ich celosvetového využívania je exponenciálny a počet mobilných telefónov sa iba v Číne a Indii odhaduje na približne 2 miliardy. Odhaduje sa, že podiel Číny na svetovej spotrebe medi vzrástol za 10 rokov z 12 % na 40 %.

2.4.4 Niektoré z nerastov, ktoré sú dnes najdôležitejšie a najžiadanejšie, už možno zajtra nebudú vďaka technickému pokroku nevyhnutné, avšak zrazu prudko vrastie dopyt po iných komoditách, ako napr. vzácnych zeminách (ktoré teraz tvoria napríklad súčasť najmodernejších mobilných telefónov). Hoci zatiaľ neexistuje možnosť recyklácie alebo nahradenia vzácnych zemín, Čína, ktorá má podľa odhadov 97 % ich zásob, zaviedla vývozné obmedzenia, EÚ však musela požiadať WTO o zriadenie panelu na riešenie sporov napriek tomu, že Čína prehrala predchádzajúci spor.

3. Udržateľnosť – strategická výzva pre EÚ

3.1 V priebehu dejín bolo hlavným cieľom zahraničnej politiky štátov a impérií zaistenie strategických surovín, a v súčasnosti to platí aj pre spoločnosti a korporácie. Ako už bolo povedané, žiadna ekonomika nie je sebačinná, pokiaľ ide o dodávku surovín.

⁽¹²⁾ Stanovisko EESC na tému „Vonkajší rozmer energetickej politiky EÚ“, Ú. v. EÚ C 182, 4.8.2009, s. 8 – 12.

⁽¹³⁾ Stanovisko EESC na tému „Energetické zásobovanie: aká susedská politika je potrebná na zabezpečenie dodávok do EÚ?“, Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 15 – 21.

⁽¹⁴⁾ Stanovisko EHSV na tému „Obchod a potravinová bezpečnosť“, Ú. v. EÚ C 255, 22.9.2010, s. 1 – 9.

3.2 Naďalej pretrvávajúce všadeprítomné nebezpečenstvo nepredvídaných, krátkodobých šokov, či už cenových, alebo iných, od zlyhania dopravy alebo infraštruktúry, po úmyselné blokády, environmentálne a iné krízy, ako nastali vo Fukušime. Medzi nedávne príklady (v roku 2006 a 2009) patrí značný nedostatok energie spôsobený prerušením dodávok z Ruska a dávnejší nedostatok ropy v 70. rokoch minulého storočia.

3.2.1 Väčšina opravných prostriedkov, ktoré má Komisia k dispozícii, sa zameriava na dlhodobý horizont. Komisia si tento problém uvedomuje už mnoho rokov. Odstraňuje bariéry svojimi obchodnými rokovaniami, a hoci si je výbor istý, že zakaždým v nich boli zahrnuté potrebné ustanovenia, zdá sa, že na zabezpečenie nevyhnutného dovozu v prípade v núdze sa nekladie dostatočný dôraz.

3.3 Jedným z mnohých problémov, ktorým EÚ v tomto smere čelí, sú právomoci. EÚ má právomoci v obchodných záležitostiach, avšak na rozdiel od USA, jednotlivých členských štátov, vojenských organizácií, či dokonca jednotlivých spoločností, nemôže sama vytvárať strategické zásoby ropy alebo iných hlavných surovín. Ako sa upozorňuje v preskúmaní iniciatívy pre oblasť surovín, žiadny členský štát by nepodporil systém vytvárania zásob ako politickú možnosť.

3.3.1 EÚ môže použiť iba svoj vplyv. Jej úlohou musí byť vytvorenie zastrešujúceho strategického rámca. Tu má EÚ vhodné postavenie na to, aby sa ujala vedenia v troch hlavných oblastiach: podpora celosvetového rámca, stimulovanie udržateľnosti a zabezpečenie plného a aktívneho zapojenia občianskej spoločnosti. Týmito oblasťami sa zaoberá mnoho odporúčaní, preto ich argumenty netreba na tomto mieste opakovať, avšak výbor víta, že Komisia dvakrát zdôraznila⁽¹⁵⁾, že udržateľná ťažba „môže a mala by prispieť k udržateľnému rozvoju“. Udržateľnosť musí byť základom každej stratégie EÚ na zabezpečenie základného dovozu.

3.4 Zásadný význam má úloha súkromného sektora, keďže väčšia časť ťažby nerastov je v súčasnosti trhovou transakciou. Je to očividné v otvorenejších častiach sveta, vrátane EÚ, USA, Austrálie, Južnej Afriky, Brazílie a Indie a do istej miery aj u významných ruských energetických spoločností. Výbor v tejto súvislosti osobitne víta záväzok združenia EÚ pre priemyselné nerasty aktívne pracovať na neustálom zlepšovaní hospodárskych, environmentálnych a sociálnych výsledkov.

3.4.1 Ako sa uvádza v oznámení z roku 2011, „zabezpečenie dodávok surovín je úlohou predovšetkým podnikov“, pričom sa v ňom dodáva, že úlohou verejných orgánov „je zaistiť podnikom vhodné rámcové podmienky, aby túto úlohu mohli splniť“.

3.5 Opakom je centrálné plánované hospodárstvo ako v Číne, kde väčšina hospodárskych pák a subjektov podlieha rôznej miere centralizovanej kontroly. Čína má jasnejší a komplexnejší strategický prístup k zabezpečeniu svojich kľúčových budúcich potrieb potravín a krmív, vody, minerálov a energie ako ktorákoľvek iná krajina, čo najmä vzhľadom na

Afriku vedie k všeobecnému znepokojeniu. Ako výbor upozornil, „pri svojom hľadaní nových zdrojov surovín a možností investovania v zahraničí Čína uzavrela partnerstvá s niekoľkými africkými krajinami, ktoré sa zameriavajú skôr na investovanie v zmysle podnikania, než poskytovanie rozvojovej pomoci“⁽¹⁶⁾.

3.5.1 Odporcovia však hovoria, že Čína uzavrela nevýhodný obchod a za svoje suroviny značne prepláca, pričom obchodovaním s krajinami, ktoré by iným spôsobilo politické ťažkosti, v skutočnosti zvyšuje dostupnosť týchto nerastov.

3.6 Pre mnohé rozvojové krajiny chudobné na zdroje je zabezpečovanie prístupu k surovinám zložitú. Aj exportné krajiny bohaté na zdroje musia odstrániť chudobu. Potrebujú získať väčšiu vstupnú pridanú hodnotu pri spracovaní, ako aj vytvoriť fungujúce partnerstvá so súkromným sektorom.

3.6.1 O problémoch s „konfliktnými nerastmi“ sa už hovorilo. Táto iniciatíva Komisie sa týka iba konfliktných a povojnových oblastí, avšak ako sa uvádza, ťažba, nakladanie, obchodovanie a spracovanie nerastov sa spája so zneužívaním príjmov, zhoršovaním ekonomickej situácie, politickými konfliktami a nestabilitou štátu, ktoré ešte prehĺbujú zneužívanie príjmov bojujúcimi stranami, tzv. „prekľatie zdrojov“.

3.6.2 Iniciatívy ako EITI je nutné stimulovať a plne podporovať, a rovnako je potrebné ustanoviť úplný participatívny proces zaisťujúci účasť občianskej spoločnosti. Spolu so sociálnym dialógom sú kľúčovými faktormi pri zabezpečovaní dobrej správy vecí verejných a v boji proti korupcii. Monitorovacia úloha občianskej spoločnosti zakotvená v nedávnych obchodných dohodách EÚ je vynikajúcim precedensom, Občianska spoločnosť by sa však mala s patričným ohľadom na transparentnosť v plnej miere a aktívne podieľať na každej etape rokovaní, ktoré predchádzajú uzatvoreniu dohôd o voľnom obchode, dohôd o hospodárskom partnerstve a dohôd o partnerstve a spolupráci. Vzhľadom na kľúčovú úlohu súkromného sektora má nezanedbateľný význam aj mienka sociálnych partnerov.

4. Súčasná politika Komisie v oblasti strategických nerastov a surovín

4.1 Komisia (GR pre podnikanie) odštartovala v roku 2008 iniciatívu v oblasti surovín založenú na troch pilieroch. Prvý z nich tvoria rovnaké podmienky pre všetkých v prístupe k zdrojom v tretích krajinách, druhým je stimulovanie udržateľných dodávok z európskych zdrojov a tretím posilnenie účinného využívania a recyklácie zdrojov.

4.1.1 Spomenuté piliere majú zásadný význam, ale sú mimo rozsahu tohto stanoviska. Výbor si však kladie otázku, prečo sa také veľké percento recyklovateľného kovového odpadu vyváža mimo EÚ, zatiaľ čo recyklovaný kovový šrot je často oveľa hodnotnejší a lacnejší ako pôvodná surovina. Takto vlastne dotujeme Čínu.

⁽¹⁵⁾ Pozri poznámky pod čiarou č. 2 a 5.

⁽¹⁶⁾ Stanovisko EHSV na tému „Na ceste ku komplexnej európskej medzinárodnej investičnej politike“, Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011.

4.2 Komisia vo svojom oznámení z roku 2011 prijala správu pracovnej skupiny ad hoc o vymedzení rozhodujúcich surovín. Výbor sa tomu venoval vo svojom stanovisku na tému „Riešenie problémov na komoditných trhoch a trhoch s nerastnými surovinami“⁽¹⁷⁾, v ktorom sa tiež zamerl na úlohu finančných trhov.

4.2.1 Ako už bolo uvedené, Komisia vypracovala zoznam 14 kľúčových kritických surovín s príslušnými mierami recyklácie a nahrádzania. Výbor víta, že aktuálna revízia sa uskutočnila za plnej konzultácie so zainteresovanými stranami, hoci sa nepreskúmali politické možnosti, ktoré by v krajinách ako USA a Spojené kráľovstvo mohli zohrávať významnú úlohu.

4.2.2 Výbor víta použitie komplexnej a veľmi dôslednej metodiky. Zameriava sa okrem iných faktorov na nerasty (a vedľajšie produkty), ktoré majú značný hospodársky význam (pričom porovnáva nerasty s veľmi odlišnými vlastnosťami, ktoré sa využívajú v širokom spektre odvetví), ktorých dodávky sú vysoko rizikové resp. ktoré sa nedajú jednoducho nahradiť. Na základe ukazovateľov Svetovej banky možno identifikovať krajiny pôvodu so zlou správou, vysokou hrozbou nepredvídaných udalostí (od jednostranného zavedenia exportných kvót po občiansku vojny) alebo s nízkymi environmentálnymi normami. Skúmajú sa aj možné miery recyklácie, ako aj kvalita rudy, cenová nestabilita a nepretržitá zemepisná dostupnosť. Táto podrobná práca má aj naďalej zásadný význam.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽¹⁷⁾ Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 76 – 81.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Akt o jednotnom trhu – chýbajúce opatrenia“ (doplňujúce stanovisko)

(2014/C 67/09)

Spravodajkyňa: **Benedicte FEDERSPIEL**Pomocní spravodajcovia: **Martin SIECKER a Ivan VOLEŠ**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 14. februára 2013 rozhodol v súlade s článkom 29 ods. 2 rokovacieho poriadku vypracovať stanovisko na tému

„Akt o jednotnom trhu – stanovenie chýbajúcich opatrení“

(doplňujúce stanovisko).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 2. októbra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra 2013) prijal 119 hlasmi za, pričom 4 členovia hlasovali proti a 13 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) monitoruje iniciatívy Komisie na oživenie jednotného trhu od ich počiatku v roku 2010. Vo svojom stanovisku k Aktu o jednotnom trhu I⁽¹⁾ uviedol viaceré opatrenia, ktoré podľa jeho názoru chýbali medzi návrhmi Komisie⁽²⁾. Do úvahy by sa mali vziať pripomienky a závery dokumentu „Správa o občianstve EÚ za rok 2010 – Odstránenie prekážok vykonávania práv občanov EÚ“⁽³⁾. EHSV upriamuje pozornosť Komisie na skutočnosť, že v súčasnosti musí jednotný trh čeliť početnejším prekážkam než v čase svojho vzniku⁽⁴⁾.

1.2 EHSV je jedným z hlavných partnerov pri organizovaní „mesača jednotného trhu“. Príspevok organizácií občianskej spoločnosti je nevyhnutným predpokladom správneho zamerania opatrení, ktoré sú potrebné na oživenie jednotného trhu, pretože sa ich tieto opatrenia týkajú.

1.3 Po približne 30 rokoch je potrebné určiť nové hospodárske smerovanie EÚ a upustiť od presvedčenia, že slobodný trh je vždy schopný opraviť dysfunkčné trhové správanie. Nedávna hospodárska a finančná kríza ťažko vplyva na občanov - ich obetovanie sa musí viesť k novým perspektívam, inak sa podpora európskej integrácie bude ďalej znižovať. V tejto súvislosti sa prijatie a implementácia iniciatív s názvom Akt o jednotnom trhu I a II považujú za príliš pomalé.

1.4 Musia sa prijať konkrétne opatrenia na boj proti všetkým druhom chudoby, napr. chudobe súvisiacej s energiou, spotrebou, nadmerným zadlžením atď., ktoré spôsobila finančná kríza a ktoré narúšajú rast a dosiahnutie jednotného trhu.

1.5 EHSV opakovane trvá na tom, že členské štáty by mali preukázať svoju angažovanosť prostredníctvom správnej implementácie a presadzovania s cieľom dosiahnuť riadne fungovanie jednotného trhu. Presadzovanie musí dostať nový cezhraničný rozmer, ktorého súčasťou bude aj spolupráca. Jednotný trh, ktorý by v budúcnosti obstál, musí vychádzať z udržateľného, vysoko konkurencieschopného hospodárstva založeného na udržateľných postupoch a výrobkoch, dôstojných pracovných podmienkach a inovácii. Dôležité je, aby Komisia kládla 500 miliónov občanov EÚ do stredobodu jednotného trhu. Predstavujú dôležitú hospodársku silu, ktorej výdavky dosahujú výšku 56 % HDP EÚ, ako sa uvádza v Európskom programe pre spotrebiteľov, ktorý vypracovala Komisia⁽⁵⁾.

1.6 Jednotný trh musí byť nástrojom s hmatateľnými výsledkami, a to v súlade s *acquis* v sociálnej a environmentálnej oblasti. Iniciatívy v rámci Aktu o jednotnom trhu I a II treba koordinovať s opatreniami a krokmi podniknutými na posilnenie HMÚ (fiskálny pakt, EMS, Euro Plus a pod.).

1.7 Rokovania o dohodách o voľnom obchode by sa mali využívať na presadzovanie rovnakých podmienok, napr. reciprocity sadzieb, a súčasne zachovanie vysokých štandardov spotrebiteľskej, environmentálnej a sociálnej ochrany. V rámci hospodárskej súťaže s globálnymi konkurentmi musí EÚ dbať na prvky, ktoré zvýšia jej konkurencieschopnosť, ako sú prístupné zdroje energie, kvalifikovaná pracovná sila a flexibilný pracovný trh.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 99.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 47; Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 99; Ú. v. EÚ C 299, 4.10.2012, s. 165.

⁽³⁾ COM(2010) 603 final.

⁽⁴⁾ Pozri zoznam prekážok jednotného trhu, ktorý zverejnilo stredisko pre monitorovanie jednotného trhu: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.publications.24626>.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 11, 15.1.2013, s. 54.

2. Jednotný digitálny trh

2.1 Nedávno prijaté nariadenie o selektívnej distribúcii zachovalo diskrimináciu medzi distribučnými kanálmi on-line a off-line, keďže umožňuje, aby sa od niektorých distribútorov vyžadovalo mať skutočnú predajňu (kamenný obchod) pred tým, než začnú ponúkať predaj on-line. Nové nariadenie nezabráni selektívnej distribúcii výrobkov každodennej spotreby, čo môže byť prekážkou hospodárskej súťaže a možnosti výberu pre spotrebiteľov.

2.2 Európska komisia by mala zaujať pevný postoj a potvrdiť zásadu neutrality vyhľadávania, podľa ktorej by vyhľadávače nemali manipulovať prirodzené výsledky podľa svojich vlastných obchodných záujmov. Opravné prostriedky založené na označovaní výsledkov vyhľadávania nepostačujú na obnovenie hospodárskej súťaže, zastavenie nekalých konkurenčných praktík a zvyšovanie spokojnosti spotrebiteľov.

2.3 Ochrana údajov

2.3.1 Po prijatí revidovaného nariadenia o ochrane údajov bude dôležité poskytnúť členským štátom usmernenia pre konkrétne ustanovenia a zaistiť tak ich koherentné uplatňovanie.

2.3.2 Osobitná pozornosť by sa mala venovať vypracúvaniu štandardných oznámení o ochrane osobných údajov. Nové nariadenie obsahuje ustanovenie, ktoré vyžaduje transparentné a pre spotrebiteľov pochopiteľné pravidlá ochrany osobných údajov. Vypracovanie štandardných oznámení o ochrane osobných údajov pomôže zabezpečiť, aby boli spotrebiteľia riadne informovaní o spracovaní svojich osobných údajov a aby pravidlá ochrany osobných údajov už neboli zložitými právnymi textami. Malo by sa zaistiť, aby podnikom, najmä tým malým a stredným, nevznikla neprimeraná administratívna záťaž a náklady.

2.4 Autorské právo

2.4.1 Európska komisia musí na základe odporúčaní svojho bývalého člena Antónia Vitorina prijať nadväzné opatrenia na zabezpečenie toho, aby sa súčasné systémy poplatkov za autorské práva postupne odstránili. V krátkodobom horizonte by sa mal zreformovať súčasný systém, pričom by sa malo objasniť, že digitálny obsah, ktorý je predmetom licenčných dohôd, nebude ďalej spoplatňovaný z dôvodu jeho nahratia do tzv. cloudu alebo jeho uchovávaní v takomto cloude poskytovateľom služby. Zároveň je dôležité zabezpečiť, aby bol poplatok za autorské práva viditeľný pre konečného užívateľa, a vypočítavať poplatky na základe hospodárskej ujmy spôsobenej súkromným kopírovaním.

2.4.2 Smernica o autorských právach z roku 2001 nevedla k dosiahnutiu cieľa harmonizovať právne predpisy členských štátov v oblasti autorského práva. Existujú výrazné rozdiely vo výnimkách a obmedzeniach, ktoré vyvolávajú právnu neistotu pre spotrebiteľov i tvorcov. Revízia tejto smernice by mala byť prioritou.

2.4.3 Súčasný systém na distribúciu audiovizuálneho obsahu, založený na sprístupňovaní na určitých platformách a určitých územiach, sa musí prispôbiť digitálnemu prostrediu a reagovať

na očakávania spotrebiteľov. Chronologické sprístupňovanie filmov na rozličných médiách (kiná, DVD, video na požiadanie) a územiach by sa malo obmedziť a mal by sa umožniť určitý stupeň flexibility. Existuje tu priestor na experimentovanie s inovatívnymi obchodnými modelmi, ktoré by umožnili jednotný dátum sprístupnenia audiovizuálneho obsahu v krajinách so spoločnými kultúrnymi a jazykovými tradíciami.

2.5 Digitálne produkty

2.5.1 Je nevyhnutné pokračovať v procese harmonizácie, ktorý začala smernica o právach spotrebiteľov z roku 2011 revíziou a aktualizáciou smernice o predaji spotrebiteľovi, a to s cieľom čeliť výzvam digitálneho hospodárstva: naliehavo potrebné sú opravné prostriedky v prípade defektných výrobkov s digitálnym obsahom.

2.5.2 Komisia by mala vypracovať usmernenia pre uplatňovanie právnych predpisov o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (smernica 1993/13/EHS) pre spotrebiteľské zmluvy na dodanie digitálneho obsahu.

3. Výrobky a služby

3.1 V septembri 2013 Európska komisia navrhla legislatívny balík opatrení na dokončenie jednotného trhu pre telekomunikácie. EHSV vyjadruje poľutovanie nad tým, že sa v návrhu nevyužíva príležitosť na ďalšie zníženie roamingových poplatkov, a teda na vylepšenie jednotného trhu pre európskych občanov. EHSV víta navrhované pravidlá na uľahčenie zmeny operátora, zabezpečenie spravodlivejších zmluvných podmienok a komerčných postupov, ako aj na lepšie presadzovanie práva a prístup k opravným prostriedkom. Pravidlá týkajúce sa neutrality internetu predstavujú krok správnym smerom, no treba ich ďalej zlepšovať.

3.2 Pomer harmonizovaných a neharmonizovaných sektorov spĺňa základné potreby hospodárstva. Akýkoľvek ďalší krok smerom k harmonizácii iných tovarových sektorov musí vychádzať z dôkladnej analýzy. Pre neharmonizované sektory, na ktoré sa vzťahujú zásady vzájomného uznávania, by Komisia mala vydať usmernenia o úlohe a právnom postavení súkromných skúšobných subjektov, ktoré neakceptujú osvedčenia vydané skúšobnými subjektmi z iných krajín. Mal by sa dokončiť dvojjazyčný zoznam neharmonizovaných výrobkov na internetovej stránke Európskej komisie.

3.3 V oblasti retailových finančných služieb pre spotrebiteľov ešte stále neexistuje jednotný trh. Z dôvodu podnikateľských a obchodných prekážok je pre spotrebiteľov v zásade nemožné zakúpiť si finančné služby v zahraničí. Veľké rozdiely, ktoré v súčasnosti existujú medzi členskými štátmi, pokiaľ ide o kvalitu a cenu bankových účtov, sporiacich účtov, hypoték a pod., by mohli viesť k tomu, že pre spotrebiteľov bude zaujímavé získať finančné produkty z iných krajín. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby túto situáciu analyzovala a navrhla iniciatívy. Spotrebiteľia často nedostávajú objektívne a nezávislé odporúčania resp. poradenstvo, keď prijímajú svoje zásadné rozhodnutia finančného charakteru súvisiace s dôchodkovým sporením, inými investíciami či dlhodobými úvermi. V celej Európe by sa mali podporovať nezávislé a cenovo dostupné modely finančného poradenstva.

3.4 V súvislosti s finančnými službami je presadzovanie stále nedostatočné: niektoré členské štáty nemajú žiadny verejný orgán, ktorý by bol zodpovedný za ochranu spotrebiteľov. Ak aj takéto orgány existujú, ich zákonné právomoci sú často príliš obmedzené. Ani pred dvomi rokmi zriadené európske orgány dohľadu (Európsky orgán pre bankovníctvo - EBA, Európsky orgán pre cenné papiere a trhy - ESMA a Európsky orgán pre poisťovníctvo a dôchodkové poistenie zamestnancov - EIOPA) nemajú dostatočné kompetencie v oblasti ochrany spotrebiteľov. Ich právomoci by sa mali v tomto ohľade rozšíriť, pričom uvedené orgány musia byť schopné skoordinaovať sa s vnútroštátnymi orgánmi.

3.5 Jednotný trh so službami vrátane služieb sieťovej infraštruktúry (telekomunikácie, elektrická energia, zemný plyn, doprava a poistenie) má najväčší potenciál na ďalšie zlepšovanie. Nevyhnutným predpokladom na to, aby smernica prispela k rastu a vytváraniu pracovných miest, je zlepšenie činnosti jednotných kontaktných miest vo všetkých členských štátoch. Komisia by mala vydať regulačné odporúčania pre odstránenie prekážok, ktoré odhalilo partnerské preskúmanie implementácie tejto smernice⁽⁶⁾. EHSV požaduje vytvoriť úplnú databázu všetkých povolovacích režimov s cieľom nájsť najlepšie regulačné postupy a zistiť, ktoré požiadavky orgánov vydávajúcich povolenia sú zbytočné a neprijateľné.

4. Voľný pohyb pracovníkov

4.1 EHSV podporuje kroky na zlepšenie voľného pohybu pracovníkov vrátane odstránenia prekážok, akou je napr. uznávanie kvalifikácií. Je obzvlášť potrebné modernizovať a liberalizovať tento systém, zvýšiť koordináciu sektora zdravotnej starostlivosti s cieľom predísť nedostatku pracovníkov vo vysielajúcich krajinách, prehĺbiť koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia a vytvoriť jednotné kontaktné miesto na uľahčenie postupov registrácie⁽⁷⁾.

4.2 Všeobecná rámcová smernica, súvisiace smernice a trvalé monitorovanie prostredníctvom viacročných strategických plánov viedli ku zblíženiu bezpečnostných pravidiel (vrátane minimálnych požiadaviek), ktoré pracovníci uznávajú, a to aj pracovníci v cezhraničných situáciách (dočasní či mobilní pracovníci). Tento proces sa realizoval postupne od roku 1978 prostredníctvom po sebe nasledujúcich akčných plánov. Keď sa posledný z nich v decembri 2012 skončil, Komisia už nespustila nový akčný plán. V záujme pokračovania tohto konvergenčného procesu by Európska komisia mala bezodkladne prijať nový strategický akčný plán EÚ na podporu vysokých bezpečnostných noriem (ako zdôraznil Poradný výbor pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci) v úzkej spolupráci so sociálnymi partnermi.

4.3 Stiahnutie tzv. nariadenia Monti II nerieši problémy, ktoré spôsobili rozsudky Súdneho dvora EÚ založené na

nedostatočnosti právnych predpisov EÚ o vysielaní pracovníkov⁽⁸⁾ a ich implementácie. Európski sociálni partneri neboli schopní dosiahnuť dohodu v tomto bode. Komisia by však mala zvážiť, či nenavrhne členským štátom pripojiť k európskym zmluvám protokol o sociálnom pokroku, v ktorom by sa uvádzalo, že sociálne práva nie sú podriadené hospodárskym slobodám. Mohlo by sa v ňom objasniť, že jednotný trh sám o sebe nie je cieľom, ale bol vytvorený so zámerom dosiahnuť sociálny pokrok pre všetkých občanov EÚ⁽⁹⁾.

4.4 Pracovníci, spotrebiteľia a podniky musia mať možnosť presadzovať práva, ktoré im udeľujú právne predpisy EÚ, ak dochádza k porušeniu týchto základných práv. V tejto súvislosti však EÚ odkazuje len na práva spotrebiteľov a podnikov. Je nevyhnutné, aby pracovníci mali rovnakú možnosť presadzovať v cezhraničných pracovných sporoch svoje práva vyplývajúce z legislatívy EÚ. Hoci sa často deklaruje, že pracovníci majú prístup k spravodlivosti a môžu usilovať o nápravu, dodržiavanie pracovných podmienok a právnych ustanovení na miestnych súdoch v hostiteľskej krajine, v praxi sú často nasmerovaní na súdy v ich domovskej krajine⁽¹⁰⁾.

5. Transpozícia, implementácia a presadzovanie

5.1 Nová výzva pre presadzovanie práv spotrebiteľov prichádza z veľkých medzinárodných spoločností alebo združení uplatňujúcich celoeurópske marketingové stratégie, ktoré sa už nedajú riešiť vnútroštátnymi koncepciami presadzovania práva. Treba sa zamerať na lepšiu spoluprácu medzi vnútroštátnymi orgánmi na presadzovanie práva a významnejšiu úlohu Európskej komisie v rámci spoločnej koordinácie týchto aktivít. Lepšie by sa mala využívať synergie medzi verejnými a súkromnými (napr. organizácie spotrebiteľov) subjektmi na presadzovanie práva.

5.2 Spolupráca medzi vnútroštátnymi orgánmi na presadzovanie práva sa stala kľúčovou otázkou, no doteraz nebola veľmi úspešná. Európska komisia by mala mať väčšiu úlohu pri koordinácii vnútroštátnych opatrení na presadzovanie práva v prípadoch, keď má porušenie práv na ochranu spotrebiteľov celoeurópsky rozmer. Okrem toho by sa malo ďalej diskutovať o udelení právomocí Európskej komisii na presadzovanie právnych predpisov EÚ na ochranu spotrebiteľov (ako je to pri právnych predpisoch o hospodárskej súťaži)⁽¹¹⁾.

6. Konkrétne problémy spotrebiteľov

6.1 EHSV vyjadruje poľutovanie nad tým, že po všetkých tých rokoch a napriek štyrom uskutočneným konzultáciám bola navrhnutá len nezáväzná iniciatíva o kolektívnom uplatňovaní nárokov na nápravu. Zásady uvedené v odporúčaní Európskej komisie navyše nespĺňajú potreby spotrebiteľov a nedosahujú status quo v niektorých členských štátoch.

⁽⁶⁾ Stredisko pre monitorovanie jednotného trhu v EHSV posúdi z hľadiska občianskej spoločnosti vplyv smernice o službách na sektor stavebníctva v niekoľkých členských štátoch.

⁽⁷⁾ C. Dhéret, A. Lazarowicz, F. Nicoli, Y. Pascouau, F. Zuleeg. *Making progress towards the completion of the Single European Labour Market*. Štúdia EPC č. 75, máj 2013.

⁽⁸⁾ Pozri stanovisko EHSV, Ú. v. EÚ C 76, 14.3.2013, s. 24.

⁽⁹⁾ Článok 3 ods. 3 Zmluvy o EÚ.

⁽¹⁰⁾ http://www.uva-aias.net/uploaded_files/publications/WP118-Cremers,Bulla.pdf

⁽¹¹⁾ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-228_en.htm

6.2 Nekalé obchodné praktiky

6.2.1 Mali by sme sa zamerať na lepšie presadzovanie smernice o nekalých obchodných praktikách, najmä v digitálnom prostredí: predovšetkým v elektronickom obchode (napr. praktiky, ktoré zavádzajú spotrebiteľov, pokiaľ ide o ich zákonné práva na záruku, či netransparentné a nespravodlivé zmluvné podmienky) a v sektore leteckej dopravy v súvislosti s kúpou letenky cez internet atď.

6.3 Štandardizácia predzmluvných informácií pre spotrebiteľské zmluvy

6.3.1 EHSV víta iniciatívu navrhnutú v spotrebiteľskej agende 2012 o štandardizácii predzmluvných informácií, ktorá je stanovená v článkoch 5 a 6 smernice o právach spotrebiteľov. Mala by prispieť k tomu, aby boli predzmluvné informácie úplné, transparentné, ako aj ľahko dostupné a ľahko čitateľné. Toto opatrenie by si vyžadovalo pomoc a podporu združení spotrebiteľov a zohľadňovalo by výskum správania spotrebiteľov vo vzťahu k množstvu informácií (napr. SWD(2012) 235 final, 19. júla).

6.4 Elektronický obchod a cezhraničné doručovanie

6.4.1 Je nevyhnutné riešiť problémy vysokých resp. vyšších cien za cezhraničné doručovanie v porovnaní s domácimi zásielkami a vytvoriť konkurencieschopnejšie elektronické trhy. Cena cezhraničného doručovania je často tak vysoká, že nakupovanie v zahraničí nepredstavuje pre spotrebiteľov skutočnú výhodu, aj keď sú výrobky lacnejšie. Štúdia uskutočnená v roku 2011 pre Európsku komisiu⁽¹²⁾ potvrdila, že zverejnené ceny cezhraničných zásielok sú v priemere dvojnásobné v porovnaní s cenami domácich zásielok.

6.5 Informácie pre spotrebiteľov

6.5.1 Veľká časť európskych aj vnútroštátnych právnych predpisov je založená na myšlienke, že informovaní spotrebiteľia sú uvedomelí spotrebiteľia, ktorí sú schopní vybrať si najlepšie možné výrobky a služby. Informácie pre spotrebiteľov sú stále jedným z primárnych regulačných nástrojov, no ich limity sú dobre známe, keďže spotrebiteľia často zmluvné informácie, napísané a prezentované nezrozumiteľným spôsobom, nečítajú alebo im nerozumejú. Komisia by mala preskúmať situáciu a reagovať politickými opatreniami koncipovanými tak, aby sa zlepšili informácie pre spotrebiteľov a zapojili podniky, regulačné orgány a organizácie spotrebiteľov.

6.5.2 Práca, ktorú Komisia začala v súvislosti so zásadami pre porovnávacie nástroje, ako je napr. nezávislosť a nestrannosť, by mala urýchlene priniesť konkrétne politické opatrenia, vrátane usmernení pre regulačné orgány a podniky.

6.6 Udržateľné výrobky

6.6.1 Udržateľnosť a bezpečnosť výrobkov na jednej strane a dôvera spotrebiteľov na druhej strane sú dvomi stranami tej

istej mince. Plánované zastarávanie výrobkov (vsadené obmedzenie trvanlivosti) ako obchodná stratégia je v rozpore so zásadami udržateľnej výroby a spotreby. Európska komisia by mala preskúmať možnú potrebu prepojiť očakávania spotrebiteľov, čo sa týka trvanlivosti výrobku, so zákonnou záručnou lehotou. Výbor poukazuje na to, že opatrenia v oblasti trvanlivosti a životnosti výrobku, jeho záručného a pozáručného servisu a náhradných súčiastok by podporili udržateľnú spotrebu a výrobu⁽¹³⁾.

7. Podnikateľské prostredie

7.1 EHSV požaduje znížiť administratívnu záťaž, najmä pre MSP, a zdôrazňuje, že je potrebné uplatňovať inteligentnú reguláciu na úrovni EÚ aj jej jednotlivých štátov⁽¹⁴⁾. Členské štáty by mali informovať o transpozícii právnych predpisov EÚ online a v reálnom čase, a tak zapájať občiansku spoločnosť do procesu transpozície a zvyšovať informovanosť o nových pravidlách.

7.2 Výbor vyzýva Komisiu, aby pri vypracúvaní posúdení vplyvu a legislatívnych textov zohľadňovala špecifické črty malých podnikov a mikropodnikov v rámci skupiny MSP, pričom mikropodniky, malé a stredné podniky by sa mali považovať za tri samostatné skupiny a nie za jednu skupinu označovanú ako MSP⁽¹⁵⁾.

7.3 Rozhodujúci význam má prístup k financovaniu, a to najmä pre MSP. Európska únia musí podporovať posun od (značne prevažujúcich) bankových úverov k iným kapitálovým produktom, ako napr. rizikový kapitál a kapitálové trhy. Aby to fungovalo, investori musia mať pocit, že tu jestvuje stabilné investičné prostredie s dlhodobými stratégiami.

7.4 EHSV odporúča zhodnotiť možnosť vytvorenia európskeho garantovaného finančného fondu s cieľom poskytovať finančné prostriedky MSP spĺňajúcim určité základné kritériá prostredníctvom systému, ktorý by oprávnenej spoločnosti umožňoval ľahký prístup k úveru bez zábezpeky alebo iných podmienok, ktoré banky zvyčajne vyžadujú. Do riadenia tohto systému by mali byť zapojené reprezentatívne podnikateľské organizácie zo sektora, v ktorom oprávnený podnik pôsobí⁽¹⁶⁾.

7.5 Najvyššiu prioritu by malo mať zvýšenie transparentnosti a posilnenie zodpovednosti, aby sa zaistilo, že jednotný trh účinne prispeje k rozvoju právneho prostredia, ktoré rešpektuje legitímne záujmy všetkých zainteresovaných strán. Iniciatívy týkajúce sa sociálnej zodpovednosti podnikov by mali pokrývať možné zneužitie zadávania zákazky subdodávateľovi a využívanie externých zdrojov, obzvlášť ak je spojené s cezhraničným poskytovaním služieb a/alebo náborom pracovníkov. Musí sa zvážiť právny nástroj EÚ na boj proti zneužívaniu (zo

⁽¹³⁾ Ú. v. ES C 66, 3.3.1997, s. 5.

⁽¹⁴⁾ Jednou možnosťou by mohlo byť aj pravidlo „one-in/one-out“ uplatňované v Spojenom kráľovstve (v zásade ide o to, že ak sa schváli jeden nový predpis, iný sa musí zrušiť).

⁽¹⁵⁾ Stanovisko EHSV na tému „Inteligentná regulácia – Plnenie potrieb malých a stredných podnikov“ Ú. v. EÚ C 327, 12.11.2013, s. 33.

⁽¹⁶⁾ Pozri skúsenosti s tzv. Széczenyiho kartou v Maďarsku.

⁽¹²⁾ *Intracommunity cross-border parcel delivery* – štúdia pre Európsku komisiu, FTI Consulting, Londýn 2011.

strany) schránkových spoločností, ktoré narúšajú hospodársku súťaž pre MSP, obchádzajú pracovné normy a vyhýbajú sa zákonným platbám. Je potrebné uľahčiť právne kroky proti fiktívnym spoločnostiam pôsobiacim v celej EÚ, a to nielen v krajine pôvodu, ale aj v ostatných členských štátoch.

8. Zdaňovanie

8.1 Na boj proti daňovým únikom, ktoré v EÚ dosahujú výšku až jedného bilióna eur, je potrebná lepšia spolupráca na úrovni členských štátov aj na globálnej úrovni, pokiaľ ide o transparentnosť a informácie týkajúce sa bankových účtov v EÚ. EHSV vyzýva na rýchle dosiahnutie dohody o smernici EÚ o úsporách a o mandátoch rokovať o pevnejších daňových dohodách so Švajčiarskom a inými krajinami.

9. Siete

9.1 Energetika

9.1.1 Oznámenie Komisie o zlepšení fungovania vnútorného trhu z novembra 2012 predstavuje dôležitý krok smerom k vytvoreniu jednotného trhu s energiou do roku 2014. Väčší pokrok by sa mal dosiahnuť vďaka tomu, že sa vezmú do úvahy skutočnosti, ktorým čelia európski spotrebiteľia energie. Musí sa uľahčiť zmena dodávateľa energie, pričom spotrebiteľia musia mať k dispozícii nezávislé poradenstvo, aby sa vedeli rozhodnúť, čo je pre nich najlepšie. Kľúčovú úlohu pre jednotný trh zohrávajú proaktívne vnútroštátne regulačné orgány, ktoré sú oprávnené monitorovať fakturáciu, zmeny dodávateľa či sťažnosti spotrebiteľov.

9.1.2 Európska únia musí diverzifikovať svoje zdroje dovážanej energie, nájsť alternatívy a vytvoriť siete. Podpora niektorých obnoviteľných zdrojov energie môže viesť k narušeniu trhu, preto by sa mal tento druh podpory postupne znižovať.

V záujme rýchlejšieho, transparentnejšieho a jednoduchého udeľovania povolení by sa mali zriadiť jednotné kontaktné miesta. Výrazne by sa tak znížila záťaž kladená na subjekty pripravené investovať do energetickej infraštruktúry.

9.2 Doprava

9.2.1 Čoraz častejší výskyt nespravodlivých podmienok v zmluvách v oblasti leteckej dopravy vzbudzuje neustále väčšie obavy v celej EÚ. V ostatných rokoch podalo niekoľko spotrebiteľských organizácií návrhy na začatie konania proti najväčším európskym leteckým spoločnostiam, na základe ktorých vnútroštátne súdy vyhlásili mnohé podmienky bežne uplatňované leteckými spoločnosťami za nespravodlivé. Európska komisia nevyužila príležitosť a pri svojej revízii nariadenia č. 261/2004 o právach cestujúcich v leteckej doprave sa tejto otázke nevenovala. Európska komisia by mala vytvoriť záväzný zoznam nespravodlivých ustanovení v zmluvách uzatváraných s cestujúcimi v leteckej doprave.

9.2.2 V záujme lepšieho fungovania jednotného trhu je potrebné propagovať služby železničnej nákladnej dopravy a multimodálnu dopravu⁽¹⁷⁾. Musí sa vyvinúť väčšie úsilie, pokiaľ ide o prijatie technických špecifikácií interoperability⁽¹⁸⁾.

9.2.3 Cestní dopravcovia tovaru sú ešte stále obmedzovaní vo svojich cezhraničných činnostiach. Nie sú dané podmienky, ktoré by umožňovali ďalšie otvorenie cestnej nákladnej dopravy EÚ. Zmeny v pravidlách EÚ týkajúcich sa prístupu k dopravnému trhu (vrátane kabotáže) by mali byť spojené s harmonizáciou v oblasti presadzovania a sociálnej a fiškálnej oblasti. Bez splnenia týchto predpokladov hrozí, že zmeny pravidiel kabotáže budú mať negatívny vplyv na spravodlivú hospodársku súťaž a udržateľnosť sektora. Zatiaľ sa musia presadzovať existujúce pravidlá⁽¹⁹⁾.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽¹⁷⁾ Pozri stanoviská EHSV Ú. v. EÚ C 143, 22.5.2012, s. 130 a Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 146.

⁽¹⁸⁾ COM(2013) 32 final: Správa Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o pokroku zaznamenanom v oblasti dosiahnutia interoperability systému železníc.

⁽¹⁹⁾ Ako odsúhlasili sociálni partneri v rámci sektorového sociálneho dialógu,
<http://www.iru.org/cms-filesystem-action/Webnews2012/CabotageStatement.E.pdf>.

III

(Prípravné akty)

EURÓPSKY HOSPODÁRSKY A SOCIÁLNY VÝBOR

493. PLENÁRNE ZASADNUTIE V DŇOCH 16. A 17. OKTÓBRA 2013

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú jednotné pravidlá a jednotný postup riešenia krízových situácií úverových inštitúcií a určitých investičných spoločností v rámci jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií a jednotného fondu na riešenie krízových situácií bánk a ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1093/2010“

COM(2013) 520 final – 2013/0253 (COD)

(2014/C 67/10)

Spravodajca: DANIEL MAREELS

Rada 3. septembra 2013 a Európsky parlament 10. septembra 2013 sa rozhodli podľa článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú jednotné pravidlá a jednotný postup riešenia krízových situácií úverových inštitúcií a určitých investičných spoločností v rámci jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií a jednotného fondu na riešenie krízových situácií bánk a ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1093/2010“

COM(2013) 520 final – 2013/0253 (COD).

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 4. októbra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 17. októbra 2013) prijal 157 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 7 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závety a odporúčania

1.1 EHSV víta návrhy na zriadenie **jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií** spolu so súvisiacim mechanizmom financovania, ktoré po návrhoch týkajúcich sa jednotného mechanizmu dohľadu (JMD), Európskeho mechanizmu pre stabilitu (EMS) a ozdravenia a riešenia krízových situácií bánk tvoria **nový dôležitý stavebný prvok** vybudovania **bankovej únie**.

Jednotný mechanizmus ponúka krajinám eurozóny i krajinám, ktoré sa k nemu dobrovoľne pripoja, **mechanizmus riešenia krízových situácií** na európskej úrovni umožňujúci príslušným

orgánom riešiť krízovú situáciu a uskutočniť dôslednú reštrukturalizáciu upadajúcich bánk bez ohrozenia hospodárskej stability. Súvisiaci **fond na riešenie krízových situácií** musí mať k dispozícii dostatočné množstvo vlastných prostriedkov, aby sa tento proces nemusel financovať z verejných prostriedkov a príspevkov daňových poplatníkov.

1.2 Od vypuknutia krízy a ako reakcia na ňu sa navrhuje prechod k **silnejšej hospodárskej a menovej únii**, ktorá by vychádzala z integrovaných rámcov pre finančné odvetvie, rozpočtové záležitosti a hospodársku politiku. Integrovaný finančný rámec, resp. banková únia je teda základnou súčasťou politických opatrení, ktorých cieľom je nasmerovať Európu na cestu **hospodárskeho oživenia a rastu**.

1.3 EHSV považuje **bankovú úniu za prioritu s nenahradiateľným významom** vzhľadom na jej príspevok k nevyhnutnej **obnove dôvery** občanov a podnikov, ako aj v súvislosti s **riadnym financovaním hospodárstva**. Zmierňuje súčasnú fragmentáciu vnútorného trhu a prispieva tak k zaisteniu rovnakých podmienok v celej EÚ, pričom posilňuje európsky bankový systém a znižuje riziko „náklady“.

1.4 Výbor sa domnieva, že je potrebné **rozvíjať rôzne piliere** bankovej únie (JMD, EMS, rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií bánk, jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií), pričom je pri **uskutočňovaní** súvisiacich **návrhov** potrebné zohľadniť ich **logickú postupnosť a vnútorný súlad**. Požaduje tiež, aby sa prostredníctvom **režimu ochrany vkladov** venovala pozornosť aj práve preskúmaným opatreniam na ochranu drobných sporiteľov.

1.5 Aktuálne návrhy týkajúce sa **jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií nemožno vnímať oddelene** od predchádzajúcich návrhov týkajúcich sa ozdravenia a riešenia krízových situácií úverových inštitúcií (smernica o rámci pre ozdravenie a riešenie krízových situácií úverových inštitúcií a investičných spoločností) a od dohody, ktorá sa v tejto súvislosti dosiahla v Rade a ktorá už bola zohľadnená. **Smernica o rámci pre ozdravenie a riešenie krízových situácií úverových inštitúcií a investičných spoločností** totiž slúži ako **návod** na riešenie krízových situácií bánk na celom vnútornom trhu, a jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií z nej preto v značnej miere vychádza. Výbor požaduje, aby **oba režimy** boli v maximálne **zosúladené**, aby sa v tejto oblasti v **čo najväčšej možnej miere vytvorili rovnaké podmienky v celej EÚ**. Jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií musí byť podporovaný plne harmonizovaným rámcom na ozdravenie a riešenie krízových situácií bánk, z ktorého zároveň vychádza.

1.6 Výbor víta skutočnosť, že **jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií** presahuje rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií bánk, a že sa pri ňom predpokladá zriadenie **orgánu a fondu** (na riešenie krízových situácií) **na európskej úrovni**. Týmto opatrením sa **po dohľade** (JMD) nad bankami dáva do rúk orgánom na rovnakej úrovni aj **riešenie krízových situácií bánk**, čo umožňuje **jednotný a koherentný prístup**. Výbor takisto víta skutočnosť, že sa v jednotnom systéme riešenia krízových situácií ustanovuje aj **financovanie na úrovni EÚ**.

1.7 Postupy riešenia krízových situácií, ktoré ustanovuje **jednotný systém**, musia byť v každom prípade **účinné a rázne** a poskytnuté nástroje musia byť **podľa potreby rýchlo** uplatniteľné v členských štátoch i na cezhraničnej úrovni, a to najmä v núdzových situáciách. Je potrebné dbať na to, aby tieto opatrenia spolu s opatreniami ustanovenými v **smernici o ozdravení a riešení krízových situácií bánk** tvorili **záväzný a účinný celok** a aby sa v prípade potreby pravidlá **dôsledne uplatňovali**. Cieľom by podľa možnosti mala byť **jednoduchosť**. Na všetky právne a ďalšie otázky je tiež potrebné nájsť vhodnú odpoveď.

1.8 Rozhodujúci význam má, aby členovia **jednotnej rady pre riešenie krízových situácií**, ktorá zohráva kľúčovú úlohu v jednotnom mechanizme, boli **úplne nezávislí a mali čo najvyššiu odbornosť**, a aby sa zaviedla **demokratická kontrola** ich rozhodnutí. Členov rady je potrebné vybrať po dôkladnom zvážení a rozsah jej právomocí treba riadne a jednoznačne vymedziť.

1.9 Výbor víta zriadenie **jednotného fondu na riešenie krízových situácií bánk**, ktorý v prvom rade zabezpečí **finančnú stabilitu, zaručí účelovosť rozhodnutí pri riešení krízových situácií a preruší prepojenie medzi štátmi a bankovým sektorom**. Výbor žiada ujasniť právny základ tohto fondu a vopred riešiť všetky problémy, ktoré sa spájajú s jeho zriadením (napríklad etické riziko), aby sa predišlo nežiaducim dôsledkom.

1.10 Považuje za rovnako dôležité, aby **fond na riešenie krízových situácií** mal k dispozícii **dostatok finančných prostriedkov nevyhnutných** na riadne plnenie svojich úloh, a to aj v prípade, že sa zásah z jeho strany predpokladá až v neskoršom štádiu postupu a prostriedky z neho sa môžu v záujme zabezpečenia účinnosti opatrení na riešenie krízových situácií využiť iba na konkrétne stanovené účely. Pri stanovení **cieľovej sumy** prostriedkov vo fonde, ktoré plynú z príspevkov bánk, by sa mohli **zohľadniť** rôzne **opatrenia** v rozmanitých oblastiach zamerané na **obnovu finančného sektora**. Výbor v tejto súvislosti opakuje svoj postoj, ktorý už vyjadril v spojitosti so smernicou na ozdravenie a riešenie krízových situácií bánk. Podľa jeho názoru sa kritériá stanovené pre *ex ante* príspevky bánk musia pravidelne preskúmať. Je nutné zaoberať sa možným znásobením nákladov v dôsledku paralelného fungovania štátnych systémov a systému EÚ.

2. Súvislosti

2.1 Návrh Európskej komisie na **zriadenie jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií a jednotného fondu na riešenie krízových situácií** ⁽¹⁾ je súčasťou vývoja smerom k európskej hospodárskej a menovej únii, vrátane **bankovej únie**. Návrh vychádza z článku 114 Zmluvy o fungovaní EÚ, ktorý umožňuje prijímať opatrenia zamerané na vytvorenie a fungovanie vnútorného trhu.

2.2 Banková únia bude zahŕňať všetky členské štáty eurozóny a tie členské štáty mimo eurozóny, ktoré sa rozhodnú do bankovej únie vstúpiť. K jej **vytvoreniu** vedie niekoľko **krokov**:

2.2.1 Najprv sa musia dovrieť prebiehajúce legislatívne postupy na **zriadenie jednotného mechanizmu dohľadu** (JMD), ktorými Európska centrálna banka (ECB) dostane právomoc vykonávať dohľad nad bankami v eurozóne.

2.2.2 Následne by sa prostredníctvom **Európskeho mechanizmu pre stabilitu** (EMS) po zriadení JMD a preskúmaní bankových súvah vrátane vymedzenia pojmu „neproduktívne historické aktíva“ mohli banky priamo rekapitalizovať ⁽²⁾.

⁽¹⁾ COM(2013) 520 final.

⁽²⁾ Pozri závery zo zasadnutia ECOFIN z 21 júna 2013 a závery zo zasadnutia Európskej rady z 27. júna 2013.

2.2.3 Komisia predstavila 6. júna 2012 návrh **smernice**, ktorou sa stanovuje rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií úverových inštitúcií a investičných spoločností. Rada medzičasom k týmto návrhom dohodla všeobecný postup, z ktorého vychádza aktuálny návrh jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií.

Cieľom týchto návrhov je vytvoriť účinný politický rámec na organizované riadenie úpadkov bánk, ktorým by sa zabránilo „nákaze“ iných peňažných ústavov. Tento rámec by poskytol príslušným orgánom účinné nástroje a právomoci na riešenie bankových kríz preventívnym spôsobom, zaručenie finančnej stability a minimalizáciu vystavenia daňových poplatníkov stratám ⁽³⁾.

2.2.4 Posledným návrhom je návrh **nariadenia o jednotnom mechanizme riešenia krízových situácií** s vhodnými a účinnými zabezpečovacími mechanizmami, ktorý bol zverejnený 10. júla 2013.

2.3 Okrem toho možno pripomenúť návrhy Komisie na harmonizáciu štátnych režimov ochrany vkladov z roku 2010. Cieľom režimu ochrany vkladov je neutralizovať dosah úpadku na vklady drobných sporiteľov do výšky 100 000 EUR.

2.4 Jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií by mal **fungovať** takto:

2.4.1 **ECB** ako orgán dohľadu **signalizuje**, že banka sa dostala do vážnych finančných ťažkostí a je potrebné riešiť jej krízovú situáciu.

2.4.2 **Jednotná rada pre riešenie krízových situácií**, ktorej členmi sú zástupcovia ECB, Európskej komisie a príslušných orgánov členských štátov, následne **vypracuje postup** riešenia krízovej situácie banky.

2.4.3 **Komisia** na odporúčanie jednotnej rady alebo z vlastnej iniciatívy **rozhodne**, či a kedy sa začne **riešiť krízová situácia** banky, a takisto **vymedzí rámec** uplatnenia nástrojov riešenia krízových situácií a využívania fondu.

Medzi nástroje riešenia krízových situácií, ktoré jednotný rámec riešenia krízových situácií preberá zo smernice o ozdravení a riešení krízových situácií bánk, patria:

— odpredaj obchodnej činnosti,

— preklenovacia inštitúcia,

— oddelenie aktív,

— záchrana pomocou vnútorných zdrojov (nástroj odpísania dlhu).

2.4.4 Plán riešenia krízovej situácie **uskutočňujú príslušné orgány členského štátu** pod dohľadom jednotnej rady pre riešenie krízových situácií. V prípade, že orgán členského štátu zodpovedný za riešenie krízovej situácie nedodrží rozhodnutie jednotnej rady, tá môže prijať niekoľko správnych opatrení priamo voči problémovým bankám.

2.5 **Jednotný fond na riešenie krízových situácií bánk** je pod správou jednotnej rady. Jeho úlohou je zabezpečiť dostupnosť finančnej podpory v priebehu reštrukturalizácie banky.

2.5.1 Využívať ho môžu všetky krajiny, ktoré sa zapojili do jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií. Fond je financovaný všetkými finančnými inštitúciami v zúčastnených krajinách, ktoré ročne odvádzajú *ex ante* príspevok na nezávisle od akéhokoľvek opatrenia na riešenie krízovej situácie.

2.5.2 Účelom fondu je v prvom rade zabezpečiť **finančnú stabilitu**. Jeho úlohou nie je vyrovnávať straty či poskytovať kapitál inštitúcii v krízovej situácii, preto ho nemožno vnímať ako záchranný fond. Nie je to ani fond na ochranu vkladov a ani ho nenahrádza. Služi však na zaistenie účinnosti opatrení na riešenie krízových situácií.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Ako sa už v roku 2012 viackrát uviedlo, integrovaný finančný rámec, resp. **banková únia** je základnou súčasťou politických opatrení, ktorých cieľom je nasmerovať Európu späť na cestu **hospodárskeho oživenia a rastu** ⁽⁴⁾. K tomu musia prispievať aj iné opatrenia, napr. rozvinutejšia hospodárska koordinácia.

3.2 **Výbor** už v minulosti upozorňoval na význam bankovej únie a uviedol, že dlhodobo nie je možné udržať zónu s jednou menou a 17 rôznymi finančnými a úverovými trhmi, najmä ak kríza odhalila rozdrobenosť tejto zóny podľa hraníc členských štátov. Banková únia sa preto stáva **nevyhnutným a prioritným prvkom** spoločného znášania rizík, ochrany sporiteľov (aj prostredníctvom „likvidačného konania“), obnovy dôvery a opätovného rozbehnutia kolobehu financovania podnikov vo všetkých členských štátoch ⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ Ako sa to uvádza najmä v oznámení Komisie Európskemu parlamentu a Rade „Plán smerom k vytvoreniu bankovej únie“, v oznámení Komisie „Konceptia pre rozsiahlu a skutočnú hospodársku a menovú úniu – Zahájenie európskej diskusie“ a v správe troch predsedov a prezidenta ECB „Smerom k skutočnej hospodárskej a menovej únii“.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 271, 19.9.2013, s. 8.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 44, 15.2.2013, s. 68.

3.3 Výbor už tiež minulosti uviedol, že Komisia by mala urýchlene **navrhnuť harmonogram a predložiť podrobnosti o jednotnom mechanizme na riešenie krízových situácií**. Platí to taktiež pre ďalšie dôležité ciele, ako je riadenie krízových situácií pri spoločných opatreniach dohľadu. Banková únia by tak získala väčšiu vierohodnosť a stala by sa spoločným základom celého jednotného trhu.

Medzitým je už jasné, že JMD a nariadenie a smernica o kapitálových požiadavkách (CRR/CRDIV) by mali nadobudnúť účinnosť v roku 2014 a smernica ustanovujúca rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií úverových inštitúcií a investičných spoločností a jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií od roku 2015. Bolo by preto namieste, keby Rada včas schválila celý balík.

3.4 Výbor tiež vyjadril podporu návrhu, aby jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií mohol neskôr plniť aj ďalšie úlohy a pomohol koordinovane riadiť krízové situácie. Dohľad a riešenie krízových situácií však musia ísť ruka v ruku, aby sa nestalo, že dôsledky prípadného európskeho rozhodnutia o likvidácii banky a náklady na vyplatenie vkladov bude musieť znášať členský štát⁽⁶⁾.

3.5 V návrhu **smernice ustanovujúcej rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií úverových inštitúcií a investičných spoločností**, ktorý bol predložený v polovici roka 2012, sa ustanovuje rámec umožňujúci v **členských štátoch** preventívne riešiť bankové krízy, zabezpečiť finančnú stabilitu a zmierniť tlak na verejné financie.

3.6 Smernica po nadobudnutí účinnosti **do určitej miery** zabezpečí **harmonizáciu** právnych predpisov jednotlivých členských štátov, pokiaľ ide o riešenie krízových situácií bánk a spoluprácu príslušných orgánov pri riešení úpadkov bánk, a to najmä bánk s cezhraničnou pôsobnosťou.

3.7 **Jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií** ide za tento rámec. Zatiaľ čo smernica o ozdravení a riešení krízových situácií sa nezaobera **jednotnými rozhodnutiami o riešení krízových situácií** a využívaním **financovania získaného na úrovni EÚ**, jednotný mechanizmus rieši tieto aspekty pre členské štáty eurozóny a tie členské štáty mimo eurozóny, ktoré sa k nemu pripoja.

3.8 **Výbor víta**, že sa v rámci jednotného nástroja zriaďuje **európsky orgán a fond**, ktoré sú vhodným a logickým doplnením rámca pre ozdravenie a riešenie krízových situácií JMD. Dohľad i riešenie krízových situácií sa tak bude vykonávať **orgánmi na rovnakej úrovni**.

3.9 **Smernica o ozdravení a riešení krízových situácií úverových inštitúcií** poslúži ako **návod** na riešenie krízových situácií bánk na celom vnútornom trhu, a **nariadenie** z nej preto v značnej miere vychádza. Keďže nariadenie nadväzuje na spomenutú smernicu, je nutné zaistiť **súlad** oboch právnych predpisov a **zabrániť nezrovnalostiam**.

3.10 Výbor sa tiež domnieva, že na dovriešenie vnútorného trhu je podstatné čo najviac **zosúladiť smernicu o ozdravení a riešení krízových situácií bánk a jednotný mechanizmus**. Je nevyhnutné usilovať sa o maximálnu harmonizáciu smernice o ozdravení a riešení krízových situácií bánk. V záujme čo najlepšieho zabezpečenia rovnakých podmienok pre všetkých a konzistentného uplatňovania pravidiel sa smernica o ozdravení a riešení krízových situácií úverových inštitúcií musí v členských štátoch implementovať **jednotne**. Pri ďalšom uplatňovaní jednotného mechanizmu je preto takisto nutné v maximálnej miere zohľadniť výsledky rokovaní týkajúcich sa smernice o ozdravení a riešení krízových situácií bánk.

3.11 V spojitosti so zosúladením návrhov uvedených v nariadení o jednotnom mechanizme s návrhom spomínanej smernice možno tiež pripomenúť otázky, ktoré v tejto súvislosti výbor položil. Okrem iného požiadal aj o **doplňujúce objasnenie** nástrojov, ktoré sú nové a ešte neboli otestované v systémovej kríze⁽⁷⁾. Pozornosť sa navyše musí venovať aj súladu nariadenia s platnými právnymi predpismi, aby sa zabezpečila **právna jednoznačnosť**.

4. Konkrétne pripomienky k jednotnému mechanizmu riešenia krízových situácií

4.1 Bolo by vhodné urýchliť pokrok v celkovom rámci pre bankovú úniu, aby sa prekonala súčasná rozdrobenosť finančných trhov a prerušilo jestvujúce prepojenie medzi verejnými financiami a bankovým sektorom.

4.2 Výbor znovu konštatuje, že je bezodkladne potrebné vytvoriť **harmonizovaný rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií bánk**. Súčasťou rámca by mali byť prísne cezhraničné právne predpisy, aby sa zabezpečila integrita zjednoteného trhu. **Jednotný mechanizmus je jeho neoddeliteľnou súčasťou** a predkladané dokumenty by sa takisto mali uvítať.

4.3 **Plne harmonizovaný rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií bánk** preto musí podporovať **zriadenie jednotného mechanizmu**, ktorý je jeho súčasťou a ktorý poskytuje základný rámec pre riešenie krízových situácií bánk v celej EÚ.

4.4 Jednotný mechanizmus má nielen poskytovať jednotný rámec pre riešenie situácie upadajúcich bánk v bankovej únii, a tak prispievať k vytváraniu rovnakých podmienok v tejto oblasti pre všetkých, ale má byť aj čo **najjednoduchším, účinným a efektívnym nástrojom, ktorý môže byť nasađený s požadovanou rýchlosťou, či už v členských štátoch alebo cezhranične, a to v prípade potreby, a predovšetkým v núdzových situáciách**.

4.5 V súvislosti s **jednotnou radou pre riešenie krízových situácií** má rozhodujúci význam najmä nezávislosť, odbornosť a demokratická kontrola. Jednotná rada musí vychádzať z **pevného právneho základu** a nesie zodpovednosť za svoje rozhodnutia, aby sa zaistila transparentnosť, **demokratická kontrola** a ochrana práv inštitúcií EÚ. **Právomoci rady**

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 11, 15.1.2013, s. 34.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 44, 15.2.2013, s. 68.

a orgánov dohľadu musia byť **jasne vymedzené** a **zloženie** rady musí dôsledne odrážať rovnováhu v zastúpení jednotlivých členských štátov a európskych zainteresovaných subjektov. Rada a jej členovia musia mať potrebnú odbornosť v pokrývaných oblastiach činnosti.

4.6 Jej **zriadenie** možno považovať za zásadný krok vo vytváraní bankovej únie a jednotného mechanizmu. Netreba však zabúdať na širší rámec vzniku JMD a rámca pre ozdravenie a riešenie krízových situácií bánk, a pravdepodobne by bolo lepšie v tomto smere nepredbiehať udalosti.

5. Konkrétne pripomienky k mechanizmom financovania

5.1 Úlohou **jednotného fondu na riešenie krízových situácií bánk** je zabezpečiť dostupnosť finančnej podpory počas reštrukturalizácie banky. EHSV znovu potvrdzuje, že úsilie Komisie vytvoriť európsky systém mechanizmov financovania, okrem iného prostredníctvom jednotného mechanizmu, si zaslúži podporu. Takýto systém zaisťuje účinné financovanie riešenia krízových situácií za rovnakých podmienok pre všetky inštitúcie a všetky členské štáty, čo je tak v záujme členských štátov, ako aj jednotného finančného trhu, pretože to prispieva k stabilite a vyrovnaným podmienkam hospodárskej súťaže⁽⁸⁾. Rovnakú pozornosť si zasluhuje aj ochrana drobných sporiteľov prostredníctvom režimu ochrany vkladov.

5.2 EHSV preto víta skutočnosť, že **jednotný mechanizmus** sa môže **oprieť** o špecifický mechanizmus financovania. Ak sa má riešenie krízových situácií financovať v prvom rade odpísaním dlhu (aby straty na prvom mieste znášali akcionári a ostatní veritelia) a inými nástrojmi stanovenými v nariadení, je nevyhnutné doplniť jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií o **jednotný fond**, aby sa prerušilo jestvujúce prepojenie medzi štátmi a bankovým sektorom.

5.3 Výbor žiada, aby sa **bezodkladne ujasnil právny základ** tohto fondu, vrátane otázok týkajúcich sa potreby zmeny zmluvy.

5.4 Po tomto nevyhnutnom ujasnení je potrebné **zamerať sa na zriadenie** fondu, pričom sa však nesmie predbiehať vývoj a výsledky v oblasti JMD a rámca pre ozdravenie a riešenie krízových situácií bánk.

5.5 Zavedenie jednotného systému prináša aj **významné výzvy** a je potrebné v čo najväčšej miere od samého začiatku predchádzať nežiaducim efektom, alebo ich obmedzovať, a vopred riešiť všetky súvisiace problémy. Príkladom je riziko neetického správania.

5.6 Napriek tomu, že **fond** zohráva úlohu až v neskoršom štádiu, najmä po uplatnení opatrení na odpísanie dlhu, a využívanie prostriedkov je obmedzené na konkrétne účely, je podstatné, aby v ňom bol **dostatok prostriedkov** a aby boli **všetky finančné inštitúcie** povinné do neho **prispievať**.

5.7 Pri stanovení **cieľovej sumy** prostriedkov vo fonde je potrebné **zohľadniť** už platný **posilnený prudenciálny rámec**, preventívne opatrenia a úlohu plánov obnovy a plánov riešenia problémov v záujme predchádzania krízovým situáciám, zvýšené kapitálové rezervy, nové mechanizmy riešenia krízových situácií, vrátane nástroja na odpísanie dlhov, ako aj **ďalšie opatrenia na obnovu finančného sektora**. Cieľom týchto opatrení a nástrojov je znížiť pravdepodobnosť úpadku ktorejkoľvek banky. Výbor preto v súvislosti s jednotným mechanizmom opakuje svoj názor na rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií bánk, a to že **kritéria stanovené pre ex ante príspevky** sa musia pravidelne preskúmať⁽⁹⁾.

5.8 Z toho dôvodu, a aby sa predišlo negatívnym dôsledkom pre občanom a podniky je potrebné venovať zodpovedajúcu pozornosť **možnému znásobeniu nákladov pre banky**, keďže jestvujú dva systémy verejných orgánov zodpovedných za riešenie krízových situácií, a to na úrovni členských štátov a na úrovni EÚ.

V Bruseli 17. októbra 2013.

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 44, 15.2.2013, s. 68.

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 44, 15.2.2013, s. 68.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Správa Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o pridanej hodnote makroregionálnych stratégií“

COM(2013) 468 final

(2014/C 67/11)

Spravodajca: **Etele BARÁTH**

Pomocný spravodajca: **Stefano MALLIA**

Európska komisia sa 3. júla 2013 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o pridanej hodnote makroregionálnych stratégií“

COM(2013) 468 final.

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 4. októbra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra 2013) prijal jednomyselne nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 V apríli 2011 vyzvala Rada Európsku komisiu, aby objasnila zásady vypracovania stratégie Európskej únie pre oblasť Baltického mora (ďalej stratégia pre Pobaltie) a pre podunajskú oblasť (ďalej stratégia pre Podunajsko), posúdila pridanú hodnotu týchto stratégií a predložila správu Rade a Európskemu parlamentu. V decembri 2012 vyzvala Rada Európsku komisiu, aby na základe výsledkov tohto posúdenia predložila do konca roku 2014 stratégiu EÚ pre oblasť Jadranského a Iónskeho mora.

1.2 Na základe žiadosti Európskej komisie vypracoval Európsky hospodársky a sociálny výbor v uvedenom rámci stanovisko na tému významu pridanej hodnoty makroregionálnych stratégií.

1.3 Toto stanovisko EHSV svojím rozsahom pochopiteľne nemôže pokryť makroregionálne stratégie pre pobrežie Atlantického oceánu⁽¹⁾ a stredomorskú oblasť⁽²⁾, ani návrhy EHSV v tejto oblasti.

2. Zistenia a závery

2.1 EHSV súhlasí s najdôležitejšími zisteniami uvedenými v správe.

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Námorná stratégia pre oblasť Atlantického oceánu“, Ú. v. EÚ C 229, 31.7.2012, s. 24.

⁽²⁾ Stanovisko EHSV na tému „Vytvoriť stratégiu na rozvoj súdržnosti v oblasti okolo Stredozemného mora“, (zatiaľ nezverejnené v Ú. v.).

2.1.1 Zásada výstavby makroregiónov zdola nahor môže byť reálnou odpoveďou na súčasné výzvy v regiónoch. Zásady, ktoré boli doteraz uplatnené v rámci dvoch makroregionálnych experimentov, sa osvedčili ako účinné nástroje zvýšenia sociálnej, hospodárskej a územnej súdržnosti a konvergencie.

2.1.2 Makroregionálny prístup by z politického, environmentálneho a spoločensko-hospodárskeho hľadiska mohol byť užitočným nástrojom na posilnenie spolupráce európskych štátov/regiónov, ktorý by zmierňoval nacionalistické tendencie prostredníctvom väčšieho sociálneho konsenzu, vzájomného rešpektovania a akceptovania a ktorý by mohol pomôcť na základe pridanej európskej hodnoty pre záujmové skupiny realizovať ciele stratégie Európa 2020.

2.1.3 Makroregionálne stratégie môžu byť užitočným nástrojom na odstránenie nedostatkov v komunikácii a informovanosti verejnosti. Obyvateľstvo príslušných lokalít a regiónov a príslušné podniky musia byť lepšie informované o prebiehajúcich programoch a projektoch.

2.1.4 Novou výraznou črtou európskej politiky je rovnocenná spolupráca. Dobrým príkladom jej prvých úspechov sú spoločné úvahy, nadviazané inštitucionálne vzťahy, tvorivejšie plánovanie v rámci týchto dvoch vytvárajúcich sa makroregionálnych stratégií. Nové projekty a iniciatívy, ako aj úspechy citelne presahujúce spoločné konanie, sú prejavom úsilia, ktoré spoločne vyvíjajú spoločenské a hospodárske subjekty v týchto regiónoch.

2.1.5 EHSV súhlasí s najdôležitejšími poučeniami uvedenými v správe.

- výhodnejší by bol nižší počet priorít,
- potrebné je silnejšie politické zaangažovanie,
- potrebných je viac dostupných zdrojov financovania,
- kľúčovou otázkou je zvyšovanie administratívnych znalostí (riadenie, organizácia),
- veľmi potrebné je merať a posudzovať kvalitu a kvantitu výsledkov,
- treba znížiť administratívnu záťaž.

2.2 EHSV upozorňuje, že makroregionálna spolupráca je súčasťou posilňovania demokratizácie EÚ a posilňovania iniciatív prichádzajúcich zdola. Ide tu o pozitívny katalyzátor, ktorý chráni a dopĺňa základné hodnoty EÚ.

2.3 EHSV pozitívne hodnotí dôkladné uplatňovanie metodiky v oznámení, pokladá za zdôvodnené rozsiahle posudzovanie, a to najmä preto, lebo chýba prepracovaná metodika analýzy makroregionálnych stratégií a príslušné štatistické ukazovatele.

2.4 EHSV víta závery Rady z júna 2012, podľa ktorých sa treba usilovať o prehĺbenie vnútorného trhu EÚ a konkurencieschopnosti. Je poľutovaniahodné, že Rada okrem uplatňovania základných zásad (integrácie, koordinácie, viacstupňového riadenia, partnerstva) neprispieva k uskutočňovaniu makroregionálnych stratégií prostredníctvom ďalších základných nástrojov.

2.5 EHSV upozorňuje na to, že hlavným problémom je podľa názoru odborníkov nesúlad medzi decentralizovanou politickou vôľou a financovaním.

2.6 Skutočnosť, že sa udržateľnosť (pozri „modrý“ a „zelený“ rast) a rozvoj infraštruktúry dostal do popredia, je prirodzeným dôsledkom makroregionálneho uvažovania. Toto vytvára európsku pridanú hodnotu.

2.7 Bezprostredne alebo krátkodobo možno očakávať zvýšenie európskej pridanej hodnoty, a to vďaka rastu HDP a zamestnanosti.

2.8 EHSV sa domnieva, že zásada „tri nie“ je už zastaraná: v rámci strednodobého finančného výhľadu na roky 2014 až 2020 sú k dispozícii finančné prostriedky, vytvára sa administratívny a inštitucionálny systém na uľahčenie realizácie a spoločný strategický rámec obsahuje potrebné pravidlá. V záujme posilňovania inovácie, podpory malých a stredných podnikov, vytvárania sietí, zvyšovania zamestnanosti by bolo treba preukázať väčšie pochopenie pre prechod na zásadu „troch áno“ pre makroregionálne stratégie pri posudzovaní podporovaných politík.

2.9 Makroregionálna stratégia musí byť v európskom programovacom období na roky 2014-2020 prioritou. Dohody o partnerstve a operačné programy musia obsahovať „nový“ model územnej spolupráce v rámci dohôd o partnerstve (EFRR, ESF, EPFRV, EMFF). Osobitný dôraz treba klásť na koncepciu „makroregionálneho rozvoja riadeného spoločnosťami“. Má tieto charakteristiky:

- je zameraný na konkrétne oblasti,
- je riadený miestnymi spoločnosťami, makroregionálnymi akčnými skupinami zloženými zo zástupcov verejných a súkromných sociálno-hospodárskych záujmov,
- uskutočňuje sa na základe integrovaných a viacsektorových stratégií miestneho rozvoja,
- je navrhnutý tak, aby zohľadnil makroregionálne potreby a potenciál.

2.10 „Makroregionálny rozvoj riadený spoločnosťami“ bude:

- nabádať makroregionálne spoločnosti, aby rozvíjali prístup zdola nahor tam, kde si okolnosti vyžadujú, aby sa na výzvy reagovalo štruktúrnymi zmenami,
- budovať kapacity spoločnosti a stimulovať inováciu (vrátane sociálnej inovácie), podnikanie a schopnosť zmeny, a to podnecovaním rozvoja a objavovaním nevyužitých potenciálov v spoločnostiach a územiach,
- napomáhať viacúrovňové riadenie tým, že umožní, aby sa makroregionálne spoločnosti mohli vo všetkých oblastiach plne zapojiť do implementácie cieľov EÚ.

2.11 EHSV zvažuje možnosť pripraviť z vlastnej iniciatívy globálnu analýzu významu makroregionálnych stratégií v budúcej Európe a sformuluje návrh ako prispôbiť tieto stratégie, aby sa dosiahla jednotná európska prax rozvoja.

3. Výsledky

3.1 V stanovisku Komisie sa konštatuje, že podľa správ o realizácii stratégie pre Pobaltie a stratégie pre Podunajsko umožnili makroregionálne stratégie vypracovať nové projekty a urýchlili realizáciu už rozbehnutých nadnárodných projektov. Stratégie umožnili vytvoriť siete a tiež spustiť spoločné iniciatívy v príslušných regiónoch. Hlavné projekty môžu byť súčasne vynikajúcou hnacou silou a zároveň vzorovými projektmi pre makroregióny.

3.1.1 Stratégia pre Pobaltie ako prvá vzorová makroregionálna stratégia s tromi hlavnými cieľmi a 15 prioritami, ale hneď na začiatku s vysokou mierou istoty vymedzila tie oblasti, ktoré by mohli byť hlavnými cieľmi regionálnej spolupráce a zároveň byť dobrým nástrojom na uskutočnenie európskych odborných a horizontálnych politík.

3.1.2 Rozvoj námorného sektora, posilnenie regionálnych väzieb, investície do budúcnosti človeka a hospodárskeho rastu sú doposiaľ hlavnými oblasťami, ktoré poskytujú východiská pre iné prístupy k rozvoju makroregiónov.

3.2 Stratégia pre Podunajsko ako druhá prijatá stratégia obsahujúca päť hlavných cieľov a 11 priorít dobre sústredila a obohatila regionálne úvahy a oblasti spoločného konania.

3.2.1 Podobne ako v prípade tematických oblastí stratégie pre Pobaltie aj tu dominujú environmentálne a infraštrukturálne priority (previazanie regiónov, ochrana životného prostredia, posilnenie regiónov), ale návrhy a projekty týkajúce sa zvýšenia hospodárskej a spoločenskej prosperity odrážajú politické zámery zodpovedajúce stratégii EÚ 2020.

3.3 EHSV vo viacerých svojich štúdiách schvaľuje úsilie, ktoré vyvíja Únia s cieľom dosiahnuť čo najefektívnejšie a najúčinnnejšie využívanie dostupných zdrojov. Na to je potrebné zosúladiť nástroje a posilniť spoločné konanie. Prírodnou požiadavkou je využívanie „vonkajších“ zdrojov. Aj v tejto oblasti priniesli makroregionálne iniciatívy nové výsledky. (Uveďme príklad Bádenska-Württemberska alebo koordináciu rizikového kapitálu, o ktorých sa hovorí v správe.

3.4 Obidve skúmané stratégie, ako aj doterajšie stanoviská EHSV z vlastnej iniciatívy, najmä na tému makroregionálnych stratégií pre stredomorskú oblasť a pre pobrežie Atlantického oceánu, vyzdvihujú význam politickej a hospodárskej spolupráce s tretími krajinami a upozorňujú na možnosť zníženie rizík v oblasti bezpečnostnej politiky, na riešenie problémov neregulárneho prístahovateľstva atď.

3.5 EHSV dôrazne upozorňuje na veľký význam pripravovaných dohôd o partnerstve, o ktorých sa rokuje. Treba požadovať

ozrejenie makroregionálnych súvislostí, vhodnú koordinovanú súčinnosť so sociálnymi partnermi, „horizontálne“ zosúladenie krajín a regiónov, projektov a návrhov obsiahnutých v jednotlivých operačných programoch a aktívnu účasť spoločenskej, hospodárskej a občianskej sféry.

4. Návrhy

4.1 EHSV sa domnieva, že prijaté zásady je potrebné a možné ďalej rozšíriť a prehĺbiť.

4.2 Bolo by chybou pristupovať k regiónom len zo zemepisného hľadiska. Treba zohľadniť komplexné spoločenské, hospodárske a historické súvislosti.

4.3 Formulácia „spoločných výziev“ a „zosilnenej spolupráce“ na účely súdržnosti znižuje možnosť funkčnej cezhraničnej interpretácie makroregiónov a vplyv na procesy celoeurópskeho rozvoja a súdržnosti.

4.4 V správe nie je definovaný pojem „európskej pridanej hodnoty“ v súvislosti s makroregiónmi. Podľa EHSV by sa pridaná hodnota v prípade makroregionálnych stratégií mohla vzťahovať len na hodnotu, ktorú nemôžu vytvoriť regióny/členské štáty konajúce samostatne, alebo len za cenu väčších investícií alebo menšej účinnosti.

4.5 Vyjadrenie zásady „troch nie“ bolo kedysi pochopiteľné, ale v súčasnosti panuje zhoda v tom, že by pravdepodobne znamenala zrieknutie sa európskej pridanej hodnoty v čase, keď je ozdravenie ešte stále ohrozené a potrebuje posilnenie.

4.6 V situácii, v akej sa v súčasnosti nachádzajú makroregionálne stratégie, sa uplatňuje taký európsky prístup, ktorý vychádza z toho, že nástroje a zdroje dostupné v jednotlivých regiónoch by sa mohli uplatniť s väčšou účinnosťou v prípade primeranej spolupráce a koordinácie na území zúčastnených členských štátov a regiónov (Európska komisia by pritom zohrávala skôr druhotnú úlohu). Na makroregionálnej úrovni sa takto vytvára európska pridaná hodnota.

4.7 Podľa EHSV je pravdepodobné, že európska pridaná hodnota, ktorá sa môže vytvoriť na úrovni makroregiónov, by výrazne vzrástla vďaka vytvoreniu ďalších nástrojov, rozšíreniu právnej a inštitucionálnej kapacity a využitiu dodatočných zdrojov.

4.8 V rámci posúdenia scenárov rozvoja Európskej únie do roku 2020 a niektorých z ich návrhov celoeurópskeho významu, ako sú napríklad ciele a osobitné fondy mechanizmu „Connecting Europe“, je potrebné na každej úrovni požadovať kontrolu „pridanej hodnoty“ v prípade, že k investovaniu alebo rozvoju dôjde v súvislosti s využívaním európskych fondov.

4.9 Rozšírenie takýchto nástrojov na makroregionálnej úrovni je nevyhnutnou podmienkou realizácie stratégie Európa 2020.

4.10 Podľa EHSV rozšírenie politického, inštitucionálneho, právneho a finančného rámca okrem kontroly „európskej pridanej hodnoty“:

— by pomohlo rýchlejšie sa dostať z krízy,

— pokiaľ ide o budúcnosť Európy by umožnilo v rámci kontroly inštitucionálnych reforiem a právnych predpisov dôkladnejšie kontrolovať, nakoľko opatrenia prijímané členskými štátmi rešpektujú európsku logiku a sú v súlade so zásadami „pridanej hodnoty“, a to aj vtedy, ak príslušný rozvoj a príslušné investície nie sú uskutočňované priamo využívaním európskych fondov.

— by mohlo vytvoriť významnú dodatočnú hodnotu v prospech rastu a tvorby pracovných miest.

4.11 EHSV sa domnieva, že posilnenie politického riadenia zameraného na rozvoj predstavuje významnú európsku pridanú hodnotu v oblasti pôsobenia makroregionálnych stratégií a možno predpokladať, že striedavé politické napätie medzi zástancami federácie a nacionalistami, ktoré je príznačné pre doterajšiu históriu Európskej únie, je možné zmierniť posilnením koordinácie a kooperácie na strednej úrovni.

4.12 Podľa EHSV je možné makroregióny vnímať aj z takého funkčného hľadiska, podľa ktorého rozvoj cezhraničných európskych hodnôt, ako aj iné opatrenia obsahujúce moderné siete posilňujú rast Únie a zároveň jej súdržnosť.

4.13 EHSV navrhuje, aby v prístupe k makroregiónom došlo k pokroku na politickej úrovni. Rada by mala vysloviť principiálnu podporu iniciatívam prichádzajúcim „zdola“ a poskytnúť pomoc všetkým inštitúciám „zo strany“ a „zhora“. Na základe doterajších skúseností by sa všeobecne mohlo uvažovať o týchto oblastiach (funkciách):

- a) Výskum, vzdelávanie, vyučovanie jazykov, spolupráca v oblasti kultúry a zdravia.
- b) Spolupráca v oblasti energetiky, ochrany životného prostredia, logistiky, dopravy a verejných služieb (voda, odpadová voda, komunálny odpad).
- c) Spoločné plánovanie štátnych orgánov, regionálnych inštitúcií a územných samospráv.
- d) Posilnenie účasti občianskej sféry a mimovládnych organizácií.
- e) Spolupráca v oblasti bezpečnosti a migrácie.

f) Praktické posilnenie konkurencieschopnosti trhu (konkrétne spolupráca na trhu práce, pri podpore malých a stredných podnikov alebo vytváraní rozvojových fondov).

g) Spolupráca v oblasti štatistiky.

4.14 Makroregionálne stratégie môžu byť vynikajúcimi nástrojmi cezhraničnej spolupráce medzi mestami, vytvárania sietí technologických centier a rýchlejšieho šírenia inovácie.

4.15 Ide väčšinou o také oblasti, v rámci ktorých sú opodstatnené integračné iniciatívy vychádzajúce zdola môže tu výrazne vzrásť úloha hospodárskych a sociálnych rád. Správa nehovorí o význame účasti a konzultovaní hospodárskych a sociálnych odvetví.

5. Cesta vpred

5.1 EHSV súhlasí s tým, že k subjektom zúčastneným na makroregionálnych stratégiách treba pristupovať ako k horizontálnej zodpovednosti ich vlád.

5.2 EHSV sa domnieva, že úlohy administratívnej povahy treba maximálne zredukovať, a že Európska komisia musí vypracovať a navrhnúť nové metódy na zabezpečenie účasti verejnosti, akou je napríklad elektronická demokracia. Zvýšenie účasti nie je uspokojivé ani v oblasti prípravy, ani v oblasti realizácie.

5.3 Treba preto uplatniť zásadu, podľa ktorej makroregionálne ciele sa musia premietnuť do všetkých dohôd o partnerstve a operačných programov.

5.4 Európska komisia by mala podporiť uplatňovanie osvedčených postupov v súvislosti s aktuálnymi programovacími nástrojmi aj v prípade regiónov, ktoré sú vo fáze prípravy alebo o ktorých sa diskutuje.

5.5 Podľa EHSV nedostatok kapacít v oblasti riadenia bude možné odstrániť len vtedy, ak sa preukáže, že ich zvýšenie je v záujme efektívneho využívania zdrojov.

5.6 EHSV pokladá za potrebné uplatniť zásadu zavedenia reálnych ukazovateľov na zabezpečenie kontroly napredovania, ale sa domnieva, že aktívna účasť Komisie a iných európskych inštitúcií je nevyhnutná hlavne pri vypracúvaní ukazovateľa pridanej hodnoty a to vzhľadom na jeho viacúrovňový charakter.

5.7 EHSV súhlasí s posilnením prístupu „zdola – nahor“, ktorý sa ukázal doteraz ako úspešný, ale domnieva sa, že je žiadateľné vo väčšej miere zapájať partnerov z hospodárskej, environmentálnej, sociálnej a miestnej oblasti a nadväzovať „horizontálne“ vzťahy s novovytvorenými makroregiónmi.

5.8 EHSV sa domnieva, že treba urýchliť zavádzanie systémov riadenia stratégií a usilovať sa nielen o zachovanie ich jedinečnosti, ale aj o ich šírenie.

5.9 EHSV navrhuje zvážiť, či by Európska komisia pri vypracúvaní nových foriem riadenia, nemohla podporiť takú alternatívu, ktorá by mohla vyústiť na území Európskej únie do „strednourovňového“ makroregionálneho riadenia zameraného na rozvoj.

5.10 Makroregionálne iniciatívy majú v podstate dva rozmery. Jeden cezhraničný a jeden európsky. Podľa EHSV bola doterajším cieľom výlučne spolupráca a koordinácia medzi jednotlivými krajinami. Jedným z najdôležitejších záverov správy je veľmi pozitívne úsilie o to, aby spoločná činnosť mala európsky rozmer a tým produkovala európsku pridanú hodnotu.

5.11 Podľa EHSV makroregionálne iniciatívy s európskym rozmerom, ak sa im dostane primeranej podpory, môžu prispieť k zvýšeniu politickej dôveryhodnosti Únie a vďaka zvýšenej účasti spoločnosti aj k zavedeniu novej praxe rozvoja.

5.12 Znovu sa vynára otázka, či politické záväzky, ktoré sú prijímané na úrovni Únie a ktoré treba splniť na miestnej úrovni, by sa nemohli doplniť o makroregionálne záväzky, ktoré by sa zrealizovali na európskej úrovni. Referenciou by tu mohla byť aj „zosilnená spolupráca“, na ktorú sa odvoláva Komisia.

5.13 Európska komisia právom konštatuje, že makroregionálne prístupy a prístupy založené na morských oblastiach majú riešiť podobné problémy, ale tento bod odráža vnútorné rozdelenie Komisie a nebezpečenstvá spojené s rozdrobením stratégií. Prvky námorných stratégií nie je možné predstaviť ako makroregionálne bez toho, aby zložky, ako infraštruktúra pre pobrežia morí alebo oceánov, urbanizácia, výroba atď., neboli alebo nemohli byť prepojené s kapacitou morí alebo oceánov, ktoré majú určitý význam z hľadiska nebezpečenstva, produkcie a ochrany.

5.14 Nepochybne je potrebné prijať závery správy, podľa ktorých existujú ďalšie nevyužitú možnosti. Na druhej strane je však neprijateľný názor, že je možné ďalšie rozšírenie a posilnenie činností, ale „bez účasti Komisie alebo výlučne v rámci medzinárodných programov“.

5.14.1 Toto je jediný bod hodnotenia, z ktorého jednoznačne vyplýva, že Európska komisia sa nechce podieľať na vypracúvaní alebo realizácii makroregionálnych stratégií, hoci podľa nej možno ešte vymyslieť a uplatniť veľa vzorov. Neodpovedá však na to, o aké vzory ide.

5.15 EHSV vyzýva Komisiu, aby naďalej zohrávala ústrednú úlohu v rozvoji a realizácii makroregionálnych stratégií. EHSV takisto vyzýva Radu, aby poskytla Komisii nástroje a zdroje, ktoré sú potrebné na riadne plnenie tejto úlohy.

5.16 Pojem medzinárodných programov odkazuje na to, že programy s európskou pridanou hodnotou by mohli získať určitú podporu, hoci aj v rámci troch „nie“. Ide napríklad o programy zamerané na lepšie plnenie predpisov o ochrane životného prostredia, zvýšenie cielených investícií do prepojenia na úrovni EÚ alebo inovatívnu „kritickú“ masu.

5.17 Správa neobsahuje ani najmenšiu zmienku o spôsobe využitia európskej pridanej hodnoty, jej hodnotení, formách využitia výsledkov a iných podnetoch.

5.18 Závery sú prekvapivo stručné a podľa EHSV by sa mali výrazne rozšíriť, aby vyhovelí požiadavkám vyplývajúcim z názvu. Otázka riadenia je pochopiteľne dôležitá, pretože Európskej únii nakoniec prináleží rozhodnúť o všeobecných otázkach riadenia.

5.19 Makroregionálna perspektíva by mohla byť z politického aj environmentálneho a spoločensko-hospodárskeho hľadiska dobrým nástrojom na posilnenie spolupráce medzi členskými štátmi EÚ a regiónmi, na oslabenie nacionalistických snáh pomocou spoločenského konsenzu, rešpektu a vzájomnej akceptácie, ako aj na vytvorenie európskej pridanej hodnoty pre zainteresované spoločenstvá a tým prispieť k dosiahnutiu cieľov stratégie Európa 2020.

5.20 Makroregionálne stratégie môžu byť užitočným nástrojom na odstránenie nedostatkov v oblasti komunikácie a informovania obyvateľstva. Obyvateľstvo a hospodárske subjekty príslušných miest a regiónov musia byť lepšie informované o prebiehajúcich programoch a projektoch.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady, ktorou sa mení smernica 2011/16/EÚ, pokiaľ ide o povinnú automatickú výmenu informácií v oblasti daní“

COM(2013) 348 final – 2013/0188 (CNS)

(2014/C 67/12)

Spravodajca: **Petru Sorin DANDEA**

Rada sa 27. júna 2013 rozhodla podľa článku 115 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Rady, ktorou sa mení smernica 2011/16/EÚ, pokiaľ ide o povinnú automatickú výmenu informácií v oblasti daní“

COM(2013) 348 final – 2013/0188 (CNS).

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 4. októbra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra 2013) prijal 142 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 6 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV víta návrh smernice ⁽¹⁾, ktorou sa mení smernica 2011/16/EÚ, pokiaľ ide o povinnú automatickú výmenu informácií v oblasti daní, a domnieva sa, že je významným krokom vpred v implementácii akčného plánu na posilnenie boja proti daňovým podvodom a daňovým únikom ⁽²⁾.

1.2 Výbor vníma tento návrh ako neoddeliteľnú súčasť iných európskych a medzinárodných iniciatív a trendov zameraných na väčšiu výmenu informácií medzi daňovými správami, ako napríklad rozšírenie európskej smernice o zdaňovaní príjmu z úspor z roku 2005, zákon o daňovom súlade zahraničných účtov (FATCA), v rámci ktorého sa niekoľko európskych krajín snaží dosiahnuť dvojstrannú dohodu s USA, o. i. v záujme ochrany vlastných práv. Patrí sem aj smernica o automatickej výmene informácií, ktorej rozšírenia sa predkladaný návrh týka.

1.3 Členské štáty prichádzajú v dôsledku daňových podvodov a únikov každoročne o miliardy eur. EHSV preto považuje návrh Komisie urýchliť implementáciu určitých ustanovení smernice 2011/16/EÚ o automatickej výmene informácií za opodstatnený.

1.4 Komisia navrhuje doplniť ďalších päť kategórií ku kategóriám príjmov, ktoré podliehajú automatickej výmene informácií. EHSV súhlasí s doplnením týchto nových kategórií, pretože

je v nich väčšia pravdepodobnosť daňového podvodu ako v kategóriách, ktoré už smernici podliehajú.

1.5 Daňové úniky a podvody sú celosvetovým problémom a nemožno s nimi bojovať iba na úrovni EÚ. EHSV chce preto požiadať Komisiu a členské štáty, aby znásobili svoje úsilie pri rokovaniach v OECD a iných celosvetových orgánoch a propagovali automatickú výmenu informácií ako medzinárodnú normu.

1.6 Osobitne nalieha na členské štáty, aby zabezpečili, že budúca norma pre automatickú výmenu informácií zohľadní právne požiadavky, skúsenosti a poznatky EÚ v tejto oblasti. Vyzýva ich, aby v záujme toho zaujali koordinovaný postoj, a dali tak väčšiu váhu európskemu postojovi v medzinárodných diskusiách.

1.7 Výbor sa v súvislosti s týmito medzinárodnými a európskymi iniciatívami ďalej domnieva, že je spolu s čo najväčším počtom krajín potrebné usilovať sa o zabezpečenie rovnakých podmienok pre všetkých, aby sa podľa možností predišlo prípadným negatívnym hospodárskym a iným dôsledkom pre EÚ.

1.8 EHSV sa domnieva, že v záujme jednoduchosti a účinnosti, ako aj z hľadiska úspory nákladov a v prospech všetkých zainteresovaných strán, je nevyhnutné zosúladiť rôzne systémy výmeny informácií, ktoré sú výsledkom jednotlivých iniciatív, a transformovať ich do jedného systému. Malo by sa tak stať prinajmenšom na európskej úrovni. Súvisiace pravidlá by navyše mali byť jasné, jednoznačné a primerané z hľadiska požadovaných cieľov.

⁽¹⁾ COM(2013) 348 final.

⁽²⁾ COM(2012) 722 final.

1.9 EHSV vyzýva členské štáty, aby zaistili dostupnosť ľudských, technologických a finančných zdrojov potrebných na úspešnú implementáciu automatickej výmeny informácií vzhľadom na zložitosť a objem informácií, ktoré budú predmetom výmeny medzi členskými štátmi od roku 2015. Prioritou musí byť odborná príprava úradníkov, ktorí budú zodpovední za výmenu informácií.

1.10 EHSV sa domnieva, že Komisia a členské štáty musia vystupňovať svoje úsilie pri zjednodušaní a harmonizácii daňových predpisov, aby tieto nové nástroje účinne potlačali porušenia daňových predpisov.

2. Návrh smernice Rady, ktorou sa mení smernica 2011/16/EÚ

2.1 Vzhľadom na nárast daňových podvodov a únikov v posledných rokoch a ich vážny dosah na daňové príjmy členských štátov, ktoré tak prichádzajú o miliardy eur, Komisia vypracovala tento návrh smernice so zámerom zmeniť určité ustanovenia smernice 2011/16/EÚ, pokiaľ ide o povinnú automatickú výmenu informácií v oblasti daní.

2.2 Cieľom návrhu Komisie je rozšíriť rozsah pôsobnosti automatickej výmeny informácií v EÚ nad rámec súčasného systému.

2.3 Komisia navrhuje zmeniť a doplniť článok 8 smernice a zaviesť nové kategórie príjmov, ktoré budú predmetom automatickej výmeny informácií, odstrániť odkaz na prahovú hodnotu, pod ktorú si členský štát nemusí želať dostávať informácie od ostatných členských štátov, a tiež urýchliť implementáciu ustanovení súčasnej smernice o rozšírení automatickej výmeny informácií.

2.4 Novými kategóriami príjmov, ktoré budú predmetom automatickej výmeny informácií, sú: **dividendy, zisky zo scudzenia majetku, všetky ďalšie príjmy plynúce z aktív držaných na finančnom účte, všetky sumy, v súvislosti s ktorými je finančná inštitúcia povinnou stranou alebo dlžníkom, vrátane všetkých splátok, a zostatky na účte.** Členské štáty budú musieť zasielať informácie o týchto príjmoch od roku 2015.

2.5 Komisia na základe konzultácií s členskými štátmi navrhuje zrušiť prahovú hodnotu, pod ktorú si členský štát v súčasnosti nemusí želať dostávať určité informácie od iných členských štátov, keďže takáto prahová hodnota nie je praktická a členské štáty súhlasili s jej zrušením.

2.6 Pre nové kategórie príjmov, ktoré budú predmetom automatickej výmeny informácií, Komisia neponechala podmienku dostupnosti informácií, ktorá sa v súčasnosti

vzťahuje na kategórie príjmov uvedené v článku 8 ods. 1. Tento prístup urýchľuje rozšírenie a implementáciu povinnej automatickej výmeny informácií.

2.7 Návrh Komisie je v súlade s iniciatívou niektorých členských štátov uzavrieť dohody s USA v súvislosti so zákonom USA o daňovom súlade zahraničných účtov a ustanovuje im povinnosť poskytovať širšiu spoluprácu v súlade s článkom 19 smernice o administratívnej spolupráci s ostatnými členskými štátmi.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Predkladaný návrh smernice je jedným z opatrení akčného plánu⁽³⁾ na posilnenie boja proti daňovým podvodom a daňovým únikom, ktorý Komisia predložila na konci roka 2012 na žiadosť Európskej rady. EHSV vo svojom stanovisku⁽⁴⁾ plán uvítal a vyjadril Komisii svoju podporu v boji proti týmto praktikám, ktoré ovplyvňujú vnútorný trh.

3.2 Členské štáty prichádzajú v dôsledku daňových podvodov a únikov každoročne o miliardy eur. EHSV sa domnieva, že daňové podvody⁽⁵⁾ a daňové úniky⁽⁶⁾, ktoré znižujú daňový základ, a tak nútia členské štáty zvyšovať dane, sú nielen nelegálnou, ale aj nemorálnou praktikou, ktorá závažne ovplyvňuje fungovanie vnútorného trhu a narúša spravodlivosť daňových systémov vo vzťahu k daňovým subjektom.

3.3 Daňové podvody a úniky sú celosvetovým problémom. Opatrenia na ich potlačanie na vnútornom trhu by preto mali dopĺňať dohody v rámci OECD, G8, G20 a iných orgánov s cieľom rozvíjať automatickú výmenu informácií ako medzinárodný štandard. EHSV víta úsilie niektorých členských štátov, ktoré už uzavreli dohody s USA v súvislosti so zákonom o daňovom súlade zahraničných účtov. Tieto kroky umožnia členským štátom rozsiahlejšiu spoluprácu v oblasti automatickej výmeny informácií v súlade s článkom 19 smernice o administratívnej spolupráci. EHSV však víta aj skutočnosť, že návrh na rozšírenie povinnej výmeny informácií poskytuje členským štátom jednotný európsky právny základ, ktorý zaručí právnu istotu a rovnaké podmienky tak pre kompetentné orgány, ako aj pre hospodárske subjekty. EHSV tiež považuje za dôležité, aby budúca celosvetová norma automatickej výmeny informácií zohľadňovala právne požiadavky, skúsenosti a poznatky EÚ v tejto oblasti.

⁽³⁾ Tamže.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 198, 10.7.2013, s. 34.

⁽⁵⁾ Daňový podvod je formou úmyselného vyhýbania sa daňovej povinnosti, ktoré je postihnutelné podľa trestného práva. Tento pojem zahŕňa situácie, v ktorých sa úmyselne predkladajú nepravdivé vyhlásenia alebo falošné dokumenty (definícia pochádza z dokumentu COM(2012) 351 final).

⁽⁶⁾ Daňový únik tvoria vo všeobecnosti nezákonné opatrenia, pri ktorých sa daňová povinnosť utajuje alebo ignoruje, t. j. daňovník platí menšiu daň, než mu vyplýva platiť zo zákona tým, že utajuje príjmy alebo informácie pred daňovými orgánmi (definícia pochádza z dokumentu COM(2012) 351 final).

3.4 Nesmierna zložitost' daňových systémov členských štátov a značné rozdiely medzi nimi môžu byť významnou prekážkou implementácie automatickej výmeny informácií. EHSV sa domnieva, že Komisia a členské štáty by mali zintenzívniť svoje úsilie o zjednodušenie a harmonizáciu daňových právnych predpisov, aby sa zabezpečilo účinné a efektívne fungovanie nových nástrojov na boj proti daňovým podvodom a daňovým únikom.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Komisia chce do návrhu smernice zaradiť päť nových kategórií príjmov, ktoré budú predmetom automatickej výmeny informácií: dividendy, zisky zo scudzenia majetku, všetky ďalšie príjmy plynúce z aktív držaných na finančnom účte, všetky sumy, v súvislosti s ktorými je finančná inštitúcia povinnou stranou alebo dlžníkom, vrátane všetkých splátok, a zostatky na účte. EHSV súhlasí s doplnením týchto nových kategórií, keďže vzhľadom na ich povahu a rozsah je v nich väčšia pravdepodobnosť daňového podvodu ako v kategóriách, ktoré už smernici podliehajú.

4.2 Pre nové kategórie príjmov, ktoré sú predmetom automatickej výmeny informácií, Komisia neponechala podmienku dostupnosti informácií. V prípade týchto kategórií budú musieť členské štáty postúpiť zaregistrované údaje počínajúc fiškálnym

rokom 2014. EHSV víta návrh Komisie, ktorý urýchli implementáciu automatickej výmeny informácií ustanovenej v smernici 2011/16/EÚ.

4.3 Predpokladom automatickej výmeny daňových informácií je, že jednotlivé členské štáty príjmu značné množstvo informácií od všetkých ostatných členských štátov. EHSV vyzýva členské štáty, aby zaistili dostupnosť ľudských, technologických a finančných zdrojov potrebných na implementáciu automatickej výmeny informácií od roku 2015.

4.4 Vzhľadom na zložitost' údajov, ktoré budú predmetom automatickej výmeny informácií, výbor žiada členské štáty, aby poskytl odbornú prípravu úradníkom, ktorí budú s týmto systémom pracovať, a zaistili tak jeho účinné fungovanie.

4.5 Komisia vo svojom návrhu smernice nezmenila podmienku dostupnosti informácií v spojitosti s kategóriami príjmu uvedenými v článku 8 ods. 1 smernice 2011/16/EÚ. odporúča členským štátom vyvinúť úsilie a zabezpečiť, aby sa tieto údaje mohli zhromažďovať od roku 2017, keď by sa podľa súčasných ustanovení smernice mali stať súčasťou systému automatickej výmeny informácií.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o európskych dlhodobých investičných fondoch“

COM(2013) 462 final – 2013/0214 (COD)

(2014/C 67/13)

Spravodajca: **Michael SMYTH**

Európsky parlament (4. júla 2013) a Rada (17. júla 2013) sa rozhodli podľa článkov 114 a 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o európskych dlhodobých investičných fondoch“

COM(2013) 462 final – 2013/0214 (COD).

Odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 4. októbra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra 2013) prijal 150 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 1 sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV víta navrhnuté nariadenie z dielne Európskej komisie, ktorého cieľom je vytvoriť cezhraničný produktový rámec pre dlhodobé investície. Zavedenie európskych dlhodobých investičných fondov (EDIF) pomôže podnietiť dopyt investorov po dôležitých dlhodobých aktívach.

1.2 Skutočnosť, že EDIF môžu byť ponúknuté len v rámci smernice o správcoch alternatívnych investičných fondov a musia minimálne 70 % prostriedkov investovať do oprávnených dlhodobých projektov, ako napríklad sociálna a fyzická infraštruktúra a malé a stredné podniky (MSP), by mala zabezpečiť vznik stabilných investičných produktov.

1.3 EHSV súhlasí s väčšinou analýzy Komisie, pokiaľ ide o dopyt po EDIF a súčasné regulačné prekážky inštitucionálnych a retailových investícií do nových cezhraničných projektov v oblasti infraštruktúry. Navrhované nariadenie má potenciál stimulovať zmysluplný jednotný investičný trh pre dlhodobé projekty.

1.4 Návrh Komisie zriadiť uzavreté fondy otvorené tak inštitucionálnym ako aj retailovým investorom je pravdepodobne najlepším prístupom, najmä vzhľadom na pravdepodobný vznik sekundárneho trhu s akciami alebo podielovými listami EDIF.

1.5 Keďže navrhované nariadenie je novinkou na európskom investičnom trhu, bude potrebné starostlivo monitorovať jeho

zavádzanie. EHSV preto víta návrh monitorovať rozvoj trhu EDIF. Ak by táto iniciatíva nedokázala rozvinúť trh s dlhodobými cezhraničnými investíciami, podniklo by sa ďalšie preskúmanie, prehodnotenie a reformy s cieľom vyriešiť toto zlyhanie a zvýšiť atraktivnosť EDIF.

2. Kontext návrhu nariadenia

2.1 Európska komisia uverejnila 26. júna 2013 návrh nariadenia o Európskych dlhodobých investičných fondoch (EDIF), spolu s obsiahlym hodnotením vplyvu⁽¹⁾. Komisia v ňom uvádza, že hlavným cieľom vytvorenia takéhoto investičného prostriedku je zvýšiť množstvo nebankových finančných prostriedkov dostupných pre podniky v EÚ, ktoré potrebujú dlhodobý kapitál na projekty zamerané na:

— infraštruktúru, napríklad v oblasti dopravy, komunikácie, energetiky alebo vzdelávania,

— investície do nekótovaných spoločností, najmä MSP,

— investície do nehnuteľností, akými sú napríklad budovy alebo priama kúpa aktív v oblasti infraštruktúry,

— investície do sociálnej infraštruktúry, inovačnej infraštruktúry a ochrany klímy.

⁽¹⁾ SWD(2013) 231 final.

2.2 Návrhy Európskej komisie sú v súlade s prístupom, ktorý bol stanovený v Zelenej knihe o dlhodobom financovaní európskeho hospodárstva^(?), ku ktorej sa EHSV kladne vyjadril v júli 2013⁽³⁾. Ako naznačuje samotný názov, nariadenie sa zameriava na podnecovanie a uľahčovanie získavania väčšieho objemu dlhodobých investícií v celej Európe. Je potrebné, aby takéto dlhodobé investície boli vo väčšej miere dostupné a atraktívne pre investorov.

2.3 Sú potrebné kroky na európskej úrovni, keďže výskum Komisie poukazuje na odchýlky, nesúlad a fragmentáciu pri poskytovaní nástrojov dlhodobých investícií v EÚ. Príloha 2 spravidelného posúdenia vplyvu podrobne uvádza tento nesúlad v režimoch dlhodobých investícií v Nemecku, Spojenom kráľovstve, Francúzsku, Írsku, Holandsku, Taliansku a Luxembursku. Podľa Komisie neexistuje žiadny súbor dohodnutých cezhraničných noriem týkajúcich sa toho, čo sa považuje za dlhodobé aktíva a investície, komu majú byť určené a ako fungujú.

2.4 Súčasný cezhraničný rámec pre investície – podniky kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov (PKIPCP) – sa vzťahuje na likvidné prevoditeľné cenné papiere ako sú obligácie a akcie. Triedy aktív, ktoré sú vyňaté z PKIPCP, konkrétne dlhodobé reálne aktíva, ako napríklad infraštruktúra a nehnuteľnosti, sú základným predpokladom zabezpečenia udržateľného rastu. Nástroje dlhodobého investovania sú zväčša neprevoditeľné a nelikvidnej povahy, neexistujú pre ne sekundárne trhy a často sú spojené so značnými kapitálovými záväzkami vopred. Tieto faktory dokážu odradiť aj najväčších inštitucionálnych investorov.

2.5 Komisia identifikovala tri druhy rizika, ktoré sa obvykle spájajú s investíciami do dlhodobých aktív:

- riziko zavádzania investorov, pokiaľ ide o povahu rizika spojeného s dlhodobými aktívami,
- riziká spojené s nelikvidnou povahou dlhodobých aktív, a
- riziko, že súčasné dlhodobé fondy nemajú dostatočné odborné poznatky pre výber vhodných aktív, monitorovanie projektov a posudzovanie toho, ktorý profil návratnosti vyhovuje potrebám potenciálneho klienta.

2.5.1 Najmä v dôsledku týchto rizík majú dlhodobé investičné fondy za sebou nie príliš úspešné časy. Nie vždy dosiahli očakávaný výsledok a investori boli často nesprávne informovaní o očakávanej návratnosti a objavili sa aj dôkazy o nesprávnom predaji fondov. Komisia konštatuje, že pri dlhodobých investičných fondoch a ich profesionálnom spravovaní je potrebné konať s náležitou starostlivosťou. V nariadení sa

veľký význam pripisuje vypracovaniu príslušných informačných a marketingových materiálov. Retailové EDIF budú mať formu balíkov retailových investičných produktov a budú obsahovať dokument s kľúčovými informáciami o balíku retailových investičných produktov, určený pre retailových investorov. Pre retailových investorov budú potrebné neprehľadnuteľné a jasné varovania týkajúce sa uzavretosti tohto prostriedku, jeho investičného horizontu a absencie akéhokoľvek práva na skoré vyplácanie.

2.6 Komisia odhaduje, že financovanie projektov v oblasti infraštruktúry v Európe si vyžaduje prostriedky vo výške medzi 1 500 a 2 000 miliárd EUR a že táto situácia/čo je dôkazom toho, že sú potrebné rozsiahle investície. V konzultácii, ktorú Komisia uskutočnila v rámci prípravy posúdenia vplyvu, sa podarilo zozbierať dostatočné dôkazy o tom, že investori (inštitucionálni aj retailoví) majú o takéto EDIF záujem.

3. Hlavné prvky návrhu

3.1 Výsledkom doterajšieho vývoja je neuspokojivý rozvoj a výkonnosť trhov s nástrojmi dlhodobých investícií v celej EÚ. Konkrétne sa v návrhu uvádza, že fondy sú menšie, než by mohli byť; náklady na ich spravovanie sú vyššie, než by mali byť a retailoví investori majú obmedzenú možnosť výberu fondov v jednotlivých členských štátoch. Je potrebné podniknúť kroky na európskej úrovni a riešiť túto situáciu. Komisia preto navrhuje vytvoriť jednotný trh pre dlhodobé investičné fondy.

3.2 Bolo určených sedem možných politík, a to na základe ich kapacít vyriešiť tieto operačné ciele. Tieto možnosti siahajú od zachovania súčasného stavu, cez dobrovoľné označovanie a kódovanie produktov, rozšírenie PKIPCP tak, aby zahŕňali niektoré dlhodobé aktíva, vytvorenie dlhodobého uzavretého investičného produktu podľa vzoru PKIPCP, ktorý by bol otvorený len inštitucionálnym investorom, ten istý druh produktu, ale otvorený aj majetným súkromným osobám, nový fond so silnejšími pravidlami na ochranu investorov a bez práv na vyplácanie, otvorený všetkým investorom, vrátane retailových, až po ten istý fond, ale s právami na vyplácanie, avšak až po počiatočnej lehote viazanosti.

3.3 Z týchto siedmich možností je preferovanou možnosťou možnosť šesť, teda nový európsky dlhodobý investičný fond (EDIF) otvorený všetkým investorom a bez práv na vyplácanie. Táto možnosť je podobná modelom, ktoré existujú v tých členských krajinách, ktoré povoľujú investície retailových investorov.

3.4 Podľa návrhu Komisie bude EDIF fungovať v rámci režimu daného smernicou o správcach alternatívnych investičných fondov ako nová kategória schváleného uzavretého fondu. Keďže právny rámec pre EDIF má podobu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, bude priamo uplatniteľný vo všetkých členských štátoch EÚ bez potreby ďalšej transpozície. Pre rôzne aspekty tohto režimu vypracuje regulačné technické normy Európsky orgán pre cenné papiere a trhy (ESMA).

(?) COM(2013) 150 final/2.

(3) Ú. v. EÚ C 327, 12.11.2013, s. 11-14.

3.5 EDIF sú určené na investície do dlhodobých aktív primeraných životnosti fondu. Celkový dizajn a štruktúra sú zamerané na dlhodobé aktíva, ako napríklad projekty v oblasti infraštruktúry. Komisia stanovuje pravidlá súvisiace s tým, ako môže byť investované portfólio EDIF. Minimálne 70 % musí byť investovaných do dlhodobých aktív a nie viac ako 30 % do aktív oprávnených na investície PKIPCP. Tento 70 % limit na zloženie portfólia sa neuplatňuje prvých 5 rokov EDIF, 12 mesiacov počas jeho životnosti ak sa EDIF potrebuje zásobiť novým kapitálom, a ku koncu jeho životnosti, keď začne predávať aktíva v súlade s ustanoveniami o vyplácaní.

3.6 EDIF musia byť uzavreté a s pevne stanovenou životnosťou. Investori si nemôžu nechať vyplatiť svoje investície pred uplynutím stanovenej životnosti. O životnosti bude rozhodovať povaha aktív, ktoré chce EDIF nadobudnúť a držať, takže medzi investičným horizontom dlhodobého aktíva, ktoré sa má nadobudnúť, a horizontom vyplácania je vzájomná súvislosť. ESMA má vypracovať regulačné technické normy, ktoré budú ďalej upravovať požiadavky týkajúce sa prispôbenia životnosti EDIF životnosti každého z jeho jednotlivých aktív.

3.7 V článku 17 návrhu nariadenia sa uvažuje o vzniku sekundárneho trhu s podielovými listami alebo akciami EDIF. To by zabezpečilo likviditu investorom, ktorí si chcú nechať vyplatiť svoj podiel alebo jeho časť, a ako také by to neovplyvnilo financovanie projektu, ktorý je jadrom samotného EDIF.

3.8 EDIF budú predstavovať investičné produkty v zmysle smernice o trhoch s finančnými nástrojmi, a preto sa na ne budú vzťahovať všetky požiadavky uvedenej smernice v súvislosti s uvádzaním na trh, predajom a zverejňovaním.

3.9 EDIF sa zdá byť pozitívnym vývojom z hľadiska nového označenia produktu a povolenia pre retailových investorov, pokiaľ ide o dlhodobé aktíva/uzavretú oblasť, aj ako potenciálny zdroj financovania pre nekótované európske spoločnosti. Komisia uvádza, že manažéri a investori majú záujem o takýto produkt, ktorý bude atraktívny aj pre aktérov v sektore infraštruktúry, pokiaľ ide o alternatívne zdroje financovania.

3.10 Vzhľadom na priekopnícku povahu navrhovaného nariadenia nadobúdajú otázky monitorovania a hodnotenia ešte väčší význam. Komisia to vníma, a preto navrhuje monitorovať, či trh s EDIF počas obdobia približne prvých štyroch rokov porastie. Hlavné ukazovatele výkonnosti, ako napríklad počet zriadených fondov, ktoré pôsobia cezhranične, priemerná veľkosť EDIF, názory investorov a relatívny podiel financovania podľa druhu infraštruktúry, nehnuteľný majetok, MSP a pod., umožnia zhodnotiť úspech či neúspech tejto iniciatívy. Ak by táto iniciatíva nedokázala rozvinúť trh s dlhodobými cezhraničnými investíciami, podniklo by sa ďalšie preskúmanie, prehodnotenie a reformy s cieľom vyriešiť toto zlyhanie a zvýšiť atraktivnosť EDIF.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Správa o politike hospodárskej súťaže za rok 2012“

COM(2013) 257 final

(2014/C 67/14)

Spravodajca: **Juan MENDOZA CASTRO**

Európska komisia sa 3. júla 2013 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Správu o politike hospodárskej súťaže za rok 2012“

COM(2013) 257 final.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 2. októbra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra 2013) prijal 132 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 6 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Uplynulo desať rokov, odkedy vstúpilo do platnosti nariadenie Rady (ES) č. 1/2003, ktorým sa politika EÚ v oblasti hospodárskej súťaže radikálne zmenila. Treba vyzdvihnúť veľký úspech tohto nariadenia.

1.2 EHSV pozitívne hodnotí správu za rok 2012, v ktorej sa okrem iných aspektov podrobne opisuje, aké kroky uskutočnila Komisia a Súdny dvor EÚ v rámci antitrustovej politiky a boja proti kartelom.

1.3 EHSV opakovane žiadal, aby bol vymedzený rámec pre právnu ochranu spotrebiteľov, a preto vyzdvihuje skutočnosť, že bol predložený návrh smernice o žalobách o náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia pravidiel hospodárskej súťaže.

1.4 Snaha pokračovať v politike hospodárskej súťaže tak ako doteraz, a to i napriek hospodárskej kríze, je podľa názoru výboru správna. Nemožno však ignorovať skutočnosť, že hospodárske veľmoci, ktoré konkurujú EÚ na svetových trhoch, otvorene využívajú štátnu pomoc a praktiky obmedzujúce hospodársku súťaž.

1.5 Štátna pomoc na záchranu finančného sektora pred kolapsom si vyžiadala rozsiahle finančné prostriedky z verejných zdrojov, ktoré budú daňoví poplatníci splácať celé roky. Táto pomoc však bude oprávnená len vtedy, ak reforma finančného systému zabráni tomu, aby sa nezodpovedné praktiky, ktoré zapríčinili krízu, v budúcnosti opakovali. Keďže je nevyhnutné obnoviť dôveryhodnosť finančného sektora, EHSV oceňuje, že Komisia považuje vyšetrovanie v súvislosti so sadzbami EURIBOR a TIBOR za najvyššiu prioritu.

1.6 EHSV víta balík predpisov o platobných prostriedkoch, ktorý Komisia predložila v júli 2013 a ktorý podľa neho predstavuje krok správnym smerom.

1.7 Uplatňovaním všeobecných zásad na konkrétne prípady sa ukáže, či modernizácia štátnej pomoci a nový rámec pomoci pre služby všeobecného hospodárskeho záujmu povedú k účinnejšiemu a spravodlivejšiemu uplatňovaniu ZFEÚ. Vzhľadom na svoje osobitné vlastnosti by si poštové služby zaslúžili osobitný prístup z hľadiska štátnej pomoci. Politika štátnej pomoci by mala umožňovať, aby verejné orgány mohli poskytnúť štátnu pomoc podnikom, ktoré sa podieľajú na plnení cieľov rastu v EÚ, a zároveň by mala obmedzovať narušenia hospodárskej súťaže.

1.8 O tom, že vďaka liberalizácii – hlavnému cieľu energetickej politiky EÚ – sa zvýšila konkurencia, zlepšila transparentnosť trhov a znížili ceny pre spotrebiteľov, sa dá pochybovať. Zdá sa, že Komisia to uznáva.

1.9 Pokiaľ ide o trh v oblasti telekomunikácií, EHSV sa domnieva, že hlavnými cieľmi musí byť: dosiahnuť skutočné zníženie telefónnych poplatkov pre rodiny a pre podniky, zabezpečiť kvalitné univerzálne širokopásmové pripojenie, zrušiť poplatky za *roaming* a zriadiť v EÚ jeden regulačný orgán.

1.10 V prípade podnikov zameraných na špičkové technológie, kde sa neustále inovuje, sa vzhľadom na to, že od začatia konania po prijatie rozhodnutia uplynie dlhý čas, môže stať, že podniky poškodené v dôsledku nekalých praktík medzitým zaniknú.

1.11 EHSV odporúča, aby sa uvažovalo o väčšej harmonizácii na trhu s elektronickými knihami v snahe predísť arbitráži a spraviť krok vpred smerom k integrácii tohto trhu.

1.12 EHSV oceňuje a podporuje úsilie Komisie trestať zneužívanie patentov zo strany veľkých farmaceutických firiem, ktoré sa snažia týmto spôsobom zabrániť, aby sa na trh dostali generiká. Avšak vzhľadom na to, že uvedené firmy majú obrovské zisky, tieto pokuty ich sotva odradia. Bolo by vhodné uvažovať o silnejších právnych prostriedkoch v prípade porušovania pravidiel hospodárskej súťaže na trhu s liekmi.

2. Obsah správy za rok 2012

2.1 V roku 2012 sa politika hospodárskej súťaže začala využívať na konsolidáciu jednotného trhu. V záujme dosiahnutia tohto cieľa Komisia spolupracovala s vnútroštátnymi orgánmi pre hospodársku súťaž a s Európskou sieťou pre hospodársku súťaž, aby sa skoorinovalo úsilie v oblasti presadzovania pravidiel antitrustovej politiky. Presadzovanie pravidiel v oblasti hospodárskej súťaže sa zameriavalo najmä na „sektory, ktoré majú pre hospodárstvo EÚ systémový a zásadný význam“ v snahe vytvoriť základy pre udržateľný rast.

2.2 V správe sa analyzuje politika hospodárskej súťaže v štyroch kľúčových oblastiach: finančný sektor, štátna pomoc, sieťové odvetvia (energetika, telekomunikácie, poštové služby) a znalostná ekonomika.

2.3 Okrem toho sa tu prihliada aj na dialóg s ostatnými inštitúciami EÚ, najmä s Európskym parlamentom, ale aj s EHSV a VR.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 *Politika EÚ v oblasti hospodárskej súťaže po desiatich rokoch uplatňovania nariadenia Rady (ES) č. 1/2003*

3.1.1 Nariadením Rady (ES) č. 1/2003 sa politika EÚ v oblasti hospodárskej súťaže radikálne zmenila. Odtedy toto nariadenie vstúpilo do platnosti, počet zákrokov v súvislosti s hospodárskou súťažou sa osemnásobne zvýšil v porovnaní s rovnakým časovým úsekom v predchádzajúcom období. Je pozoruhodné, ako sa zintenzívnilo úsilie členských štátov, ktoré sa stali hlavnými ochrancami pravidiel hospodárskej súťaže, keďže prijali 88 % rozhodnutí v tejto oblasti.

3.1.2 Uspokojivá bola aj činnosť Európskej siete pre hospodársku súťaž, pričom sa jej vplyv odrazil v dvoch rovinách. Na jednej strane a zo všeobecného hľadiska spolupráca jednotlivých vnútroštátnych orgánov prebehla bez problémov a mechanizmy spolupráce a koordinácie stanovené v nariadení (ES) č. 1/2003 fungovali účinne. Na druhej strane vďaka politickej práci siete nariadenie (ES) č. 1/2003 umožnilo aj veľkú mieru dobrovoľnej konvergencie právnych predpisov členských štátov v oblasti súdnych konaní a sankčných právomocí.

3.1.3 Hoci sa počet rozhodnutí prijatých Komisiou podstatne nezvýšil (očakávaná reformy v tomto smere sa nenaplnili), bol zaznamenaný kvalitatívny posun z hľadiska významu riešených prípadov. Uvedené skutočnosti smerujú k záveru, že pokiaľ ide o dosiahnutie vytýčených cieľov, nariadenie (ES) č. 1/2003 bolo veľmi úspešné.

3.2 Správa za rok 2012

3.2.1 EHSV hodnotí pozitívne správu za rok 2012, v ktorej sa opisuje činnosť vyvíjaná v jednej z hlavných oblastí politiky EÚ.

3.2.2 Výbor opakovane vyjadril svoju podporu antitrustovým rozhodnutiam a boju proti kartelom ako jednému z hlavných aspektov politiky hospodárskej súťaže. V tejto súvislosti vykonala Komisia v roku 2012 dôležité kroky a Súdny dvor vydal dôležité rozsudky.

3.2.3 Komisia tvrdí, že počas súčasnej krízy pokračovala v zabezpečovaní riadneho fungovania jednotného trhu, „aj napriek občasným výzvam na miernejší prístup k správaniu podnikov alebo členských štátov, ktoré vzhľadom na hospodársku krízu narúša hospodársku súťaž“. Podľa názoru výboru je toto rozhodnutie správne.

3.2.4 EHSV vždy považoval politiku hospodárskej súťaže za jeden z rozhodujúcich činiteľov vnútorného trhu a musí to zopakovať aj teraz, keď otrasy, ktoré od roku 2008 lomujú európskym hospodárstvom, tvrdo skúšajú odhodlanie EÚ vytrvať v tejto politike, pretože verejné orgány môžu mať tendenciu ľahšie akceptovať, že oživenie hospodárstva musí mať prednosť pred uplatňovaním zmlúv. Okrem toho môžu podľahnúť pokušeniu chrániť určité sektory, ktoré majú ťažkosti, alebo ignorovať základné zásady, ktoré zakazujú zneužívanie dominantného postavenia alebo uzatváranie dohôd medzi podnikmi o rozdelení trhu.

3.2.5 Striktné uplatňovanie politiky hospodárskej súťaže však znamená výzvu, pokiaľ ide o vytvorenie základov pre oživenie hospodárstva a konsolidáciu silnej a konkurencieschopnej ekonomiky, keďže určité krajiny alebo hospodárske bloky, ktoré konkurujú EÚ na svetových trhoch nedodržiavajú rovnaké zásady. Jedným z mnohých príkladov, ktoré možno uviesť, je štátna pomoc Číny oceliarskemu odvetviu (okrem iných výhod, ako sú nízke mzdy).

3.2.6 EHSV opakovane poukazoval na to, že je potrebné, aby EÚ vytvorila nástroje, ktoré zaručia spotrebiteľom právnu ochranu a umožnia im žiadať o náhradu škody vzniknutej v dôsledku porušenia pravidiel hospodárskej súťaže. Okrem toho, že tieto súdne konania otvárajú cestu pre obranu vlastných práv občanov a podnikov, môžu tiež pomôcť vnútroštátnym a európskym orgánom verejnej správy bojovať proti monopolom a kartelom. Preto vyzdvihuje skutočnosť, že 11. júna 2013 bol predložený návrh smernice „o niektorých

pravidlách upravujúcich žaloby podávané na základe vnútroštátneho práva s cieľom získať náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia predpisov členských štátov a Európskej únie na ochranu hospodárskej súťaže⁽¹⁾.

4. Hospodárska súťaž vo finančnom sektore

4.1 V kontexte krízy Komisia schválila bankové fúzie rýchlejšie ako zvyčajne a od 1. októbra 2008 do 1. októbra 2012 odsúhlasila finančnému sektoru pomoc vo výške 5 058,9 miliardy EUR (40,3 % HDP EÚ), z čoho sa použilo 1 615,9 miliardy EUR (12,8 % HDP). V takmer rovnakom období štátna pomoc reálnej ekonomike dosiahla 82,9 miliardy EUR (0,7 % HDP).

4.2 Dočasná štátna pomoc – zakotvená v ZFEÚ – zachránila finančný sektor pred kolapsom a bola nevyhnutná, aby sa predišlo vážnym hospodárskym škodám. V členských štátoch, ktoré boli takto zvýhodnené, bolo udelenie tejto pomoci podmienené ozdravením a reštrukturalizáciou bánk. V konečnom dôsledku však použitie veľkých súm peňazí z vrečka európskych daňových poplatníkov na záchranu finančného sektora bude oprávnené len vtedy, ak reforma finančného systému zabráni tomu, aby sa nezodpovedné správanie, ktoré zapríčinilo súčasnú krízu, v budúcnosti opakovalo.

4.3 Transparentnosť, efektívnosť a stabilita finančných trhov bola vážne spochybnená v dôsledku niektorých škandálov, ktoré zasiahli veľké bankové inštitúcie. Vysoké pokuty, ktoré boli v niektorých prípadoch uložené, výraznejšie neovplyvnili hospodárske výsledky gigantov finančného sveta, hoci v niektorých prípadoch ich pred bankrotom zachránili verejné financie. Po "škandále LIBOR" sa podozrenie rozšírilo aj na stanovovanie ďalších referenčných sadzieb, ako sú EURIBOR a TIBOR. EHSV víta rozhodnutie Komisie venovať vyšetrovaniu tejto problematiky mimoriadnu pozornosť, keďže má veľké dôsledky pre hospodárstvo.

4.4 EHSV berie na vedomie rozhodnutie Komisia rozbehnúť vyšetrovanie na trhu so swapmi na úverové zlyhanie (CDS), s cieľom zistiť, či veľké banky (JP Morgan, Bank of America Merrill Lynch, Barclays, BNP Paribas, Citigroup, Commerzbank, Crédit Suisse First Boston, Deutsche Bank, Goldman Sachs, HSBC, Morgan Stanley, Royal Bank of Scotland, UBS, Wells Fargo Bank/Wachovia, Crédit Agricole y Société Générale) nepoužili postupy obmedzujúce hospodársku súťaž v súvislosti s finančnými informáciami nevyhnutnými pre pôsobenie na tomto trhu (ktoré údajne poskytl len spoločnosť Markit) a v súvislosti so systémom *clearing* (keď deväť z uvedených bánk údajne uprednostnilo spoločnosť ICE Clear Europe).

4.5 Systému elektronických platieb v Európskom hospodárskom priestore dominujú dve veľké spoločnosti, Mastercard a Visa, ktoré si na základe dohody s bankami stanovujú

multilaterálne výmenné poplatky (MIF). Kreditné a debetné karty Visa predstavujú približne 41 % všetkých platobných kariet vydaných v EHP, vďaka čomu má táto spoločnosť virtuálnu kontrolu nad trhom, na ktorom sa v roku 2010 uskutočnilo 35 miliárd operácií v hodnote 1,8 bilióna EUR. Tento systém je v rozpore s pravidlami hospodárskej súťaže a poškodzuje spotrebiteľa. Nezohľadňuje technologické zmeny a má nepriaznivý vplyv na cezhraničný obchod. Rozsudok Všeobecného súdu EÚ, ktorý potvrdil zákaz poplatkov MIF v súvislosti s Mastercard⁽²⁾, by sa mal stať všeobecným kritériom v oblasti platobných prostriedkov.

4.6 EHSV oceňuje balík opatrení týkajúci sa platobných systémov, ktorý Komisia predložila 24. júla 2013 a v ktorom okrem iného vymedzuje maximálna výška poplatkov za platby kreditnými kartami (0,3 %) a za platby debetnými kartami (0,2 %). Je to krok vpred správnym smerom, hoci by bolo žiaduce, keby sa v prvom prípade tieto poplatky ešte viac znížili a v druhom úplne zrušili.

5. Reformy štátnej pomoci

5.1 Uplatňovanie na konkrétne prípady umožní posúdiť, či reformy predpisov o štátnej pomoci zaručia väčšiu spravodlivosť a účinnosť pri dodržiavaní hlavných zásad ZFEÚ. EHSV vo všeobecnosti podporil nový rámec štátnej pomoci pre služby všeobecného hospodárskeho záujmu⁽³⁾ schválený v roku 2011, ktorý považuje za rôznorodejší a primeranejší jednotlivým typom verejných služieb. Výbor však takisto upozornil, že efektívnosť nesmie byť dôležitejšia ako kvalita, výsledky a udržateľnosť služieb, najmä v prípade poskytovania sociálnych služieb a zdravotnej starostlivosti. Okrem toho by sa mali zohľadniť aj osobitosti podnikov sociálneho hospodárstva (družstvá, vzájomné spoločnosti, združenia a nadácie)⁽⁴⁾.

5.1.1 V záujme správneho uplatňovania všeobecných pravidiel na konkrétne prípady výbor pripomína osobitný charakter služieb všeobecného hospodárskeho záujmu, ktoré zastávajú dôležité miesto medzi spoločnými hodnotami Únie a posilňujú základné práva, sociálnu, hospodársku a územnú súdržnosť, a preto majú rozhodujúci význam v boji proti nerovnosti v spoločnosti a čoraz viac aj v udržateľnom rozvoji.

5.2 EHSV takisto podporil modernizáciu štátnej pomoci⁽⁵⁾, aj keď navrhol, aby sa strop pomoci de minimis dlhodobou zvýšil z 200 000 na 500 000 EUR, tak ako sa rozhodlo v prípade služieb všeobecného hospodárskeho záujmu⁽⁶⁾. Aby sa mohla modernizácia plne uskutočniť, je nutné zreformovať mnohé sektorové predpisy. Nové usmernenia v oblasti širokopásmového pripojenia (schválené koncom roka 2012⁽⁷⁾) sú podľa EHSV správne, pretože umožňujú ľahšie využiť verejné zdroje na financovanie infraštruktúry, ktorá je nevyhnutná na to, aby sa mohli splniť ciele digitálnej agendy.

⁽²⁾ Vec T-111/08.

⁽³⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu z 15. 11. 2011, Ú. v. EÚ C 153, 31.5.2013.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 248, 25.8.2011, s. 149.

⁽⁵⁾ COM(2012) 209 final.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 11, 15.1.2013, s. 49.

⁽⁷⁾ IP/12/1424.

⁽¹⁾ COM(2013) 404 final.

5.3 EHSV zastáva názor, že politika štátnej pomoci by mala okrem iného umožňovať, aby verejné orgány mohli poskytnúť štátnu pomoc podnikom, ktoré sa podieľajú na plnení cieľov rastu v EÚ, a zároveň by mala obmedzovať narušenia hospodárskej súťaže.

5.4 Treba však vyjadriť isté znepokojenie v súvislosti s návrhom nariadenia (EÚ) z dielne Komisie o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článkov 107 a 108 ZFEÚ⁽⁸⁾, keďže v niektorých členských štátoch by to mohlo vážne ohroziť zamestnávanie osôb so zdravotným postihnutím. EHSV predovšetkým odporúča, aby sa na štátnu pomoc určenú na zamestnanosť a vzdelávanie zraniteľných skupín, ako sú osoby so zdravotným postihnutím, neuplatňovala maximálna výška stanovená na základe národného HDP a absolútnej hodnoty, pretože by sa tým nemohlo nijako zabrániť narušeniu hospodárskej súťaže.

6. Podpora hospodárskej súťaže v sieťových odvetviach: opora vnútorného trhu

6.1 Energetika

6.1.1 Od 90. rokov 20. storočia EÚ vyvinula intenzívne legislatívne úsilie s cieľom liberalizovať trhy s energiou. Tretí balík (2011) je posledný a najdôležitejší z týchto právnych predpisov a jeho cieľom je vytvoriť od roku 2014 jednotný trh s energiou. Európske opatrenia sa však neuplatňovali dostatočne dôsledne v členských štátoch, kde súkromné podniky vytvárajú oligopol, ktoré môžu poškodzovať spotrebiteľov a užívateľov.

6.1.2 O tom, že vďaka liberalizácii – hlavnému cieľu energetickej politiky EÚ – sa zvýšila konkurencia, zlepšila transparentnosť trhov a znížili ceny pre užívateľov, sa dá pochybovať. Vysoké ceny energie v súčasnosti spôsobujú vážne problémy rodinám s menšími príjmami (riziko energetickej chudoby), a pre podniky je nevýhodné, že tieto ceny sú často oveľa vyššie ako ceny, ktoré ponúkajú konkurenti na svetových trhoch (Japonsko, USA), hlavne v odvetviach náročných na spotrebu energie, ako je napríklad metalurgia. Komisia tvrdí, že politika hospodárskej súťaže nemôže „sama osebe integrovať európske trhy so zemným plynom a elektrinou, zabezpečiť konkurenčné ceny a bezpečnosť dodávok“. Toto tvrdenie môže byť implicitným uznaním skutočnosti, že v európskej energetickej politike je potrebné urobiť isté zmeny.

6.2 Telekomunikácie Správa za rok 2012 poukazuje na to, že za posledných 15 rokov sa dosiahol veľký pokrok v zavádzaní hospodárskej súťaže na telekomunikačné trhy. Výbor súhlasí s týmto tvrdením, hoci prevládajúcim dojemom je i naďalej roztrieštenosť a nedostatočná reálna konkurencia medzi podnikmi. V dôsledku toho sú telefónne poplatky a ceny za širokopásmové pripojenie v niektorých členských štátoch mimoriadne vysoké. Podľa názoru výboru by sa európska politika v sektore telekomunikácií mala zameriavať na štyri hlavné ciele:

- dosiahnuť skutočné zníženie telefónnych poplatkov pre rodiny a pre podniky,
- zabezpečiť kvalitné univerzálne širokopásmové pripojenie,

- zrušiť poplatky za *roaming*,
- zriadiť v EÚ jeden regulačný orgán.

6.3 Poštové služby Komisia prijala súhlasné rozhodnutia o poskytnutí štátnej pomoci poštovým službám Spojeného kráľovstva, Francúzska a Grécka, zatiaľ čo nariadila vrátenie určitého množstva prostriedkov poskytnutých spoločnostiam Bpost (417 miliónov EUR) a Deutsche Post (500 miliónov až 1 miliardu EUR), pričom v tomto poslednom prípade sa čaká na súdne rozhodnutie. Keďže sumy, ktoré treba vrátiť, sú vysoké, EHSV pripomína, že liberalizované poštové služby by mali byť efektívne, konkurencieschopné a zároveň by mali ponúkať kvalitnú univerzálnu službu za dostupné ceny⁽⁹⁾, a zamýšľa sa nad tým, ako by mohlo prípadné potvrdenie rozsudku ovplyvniť zamestnanosť a kvalitu služieb v týchto podnikoch.

6.3.1 Spoločnosti zamerané na zásielkové služby Pokiaľ ide o zablokovanie akvizície spoločnosti TNT Express spoločnosťou UPS, výbor berie na vedomie argumenty Komisie, že počet týchto podnikov je obmedzený a že zrušenie jedného konkurenta by mohlo poškodiť zákazníkov.

7. Znalostná ekonomika

7.1 V časti nazvanej „Prevencia zneužitia vo vznikajúcich a rýchlo napredujúcich digitálnych odvetviach“ Komisia opisuje rôzne opatrenia v súvislosti s antik konkurenčným správaním veľkých podnikov, ktoré v podstatnej miere kontrolujú trh s telefónmi (Samsung, Motorola), internetové vyhľadávače, ako aj iné aktivity (Google) a informačné technológie (Microsoft). Posledný prípad bol dosť medializovaný, keďže bola uložená pokuta vo výške 561 miliónov EUR, jedna z najvyšších pokút, ktoré boli doposiaľ zaznamenané (hrubé zisky Microsoftu v roku 2012: 59,16 miliardy USD). EHSV plne súhlasí s rozhodnutiami, ktoré boli prijaté a na ktoré sa vo všeobecnosti vzťahujú pripomienky uvedené v nasledujúcich bodoch.

7.1.1 V niektorých prípadoch uplynie od začatia konania po záverečné rozhodnutie dlhý čas (v prípade pokuty 497 miliónov EUR, ktorá bola uložená Microsoftu v marci 2004, to bolo deväť rokov), pretože prípady sú veľmi zložité a je nevyhnuté rešpektovať administratívne a súdne postupy a tiež prihliadať na finančnú situáciu vyšetrovaných podnikov. V rýchlo sa rozvíjajúcich technologických odvetviach sa preto stáva, že podniky poškodené v dôsledku nekalých praktík medzitým zaniknú.

7.1.2 Na druhej strane sú možné snahy odstrániť konkurentov pomocou praktík, ktoré sú v rozpore s hospodárskou súťažou, zjavnejšie v prípadoch zneužitia dominantného postavenia ako pri vetovaní fúzií alebo prevzatí kontroly nad podnikmi, ktoré sa týkajú budúceho vývoja. V súvislosti s týmito domnienkami bola Komisia niekoľkokrát kritizovaná za to, že urobila ničím nepodložené rozhodnutia, EHSV však s touto kritikou nesúhlasí: v politike hospodárskej súťaže je to zvyčajný spôsob rozhodovania a odôvodnenosť rozhodnutia je podložená dôkladným a serióznym vyšetrovaním, v ktorom sa počíta so zapojením poškodenej strany.

⁽⁸⁾ http://ec.europa.eu/competition/consultations/2013_gber/draft_regulation_sk.pdf.

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 168, 20.7.2007, s. 74.

7.1.3 Rozhodnutia o záväzkoch prijaté v súlade s nariadením Rady (ES) č. 1/2003 umožňujú predísť dlhým a nákladným súdnym konaniam a po schválení sú právne záväzné. Keďže sú však výsledkom dohody s vyšetrovanými podnikmi, tieto podniky môžu získať priaznivé alebo menej prísne podmienky. V každom prípade za nesplnenie podmienok hrozia sankcie.

7.2 Trh s knihami

7.2.1 *Elektronické knihy.* Rozhodnutie o záväzkoch schválené v decembri 2012 v súvislosti so spoločnosťou Apple a štyrmi vydavateľstvami má zabrániť predátorským praktikám, ktoré poškodzujú vydavateľstvá aj obchody. Pomocou záväzkov sa okrem iného obmedzuje používanie „doložky najvyšších výhod“ pri maloobchodnom predaji. Treba vyzdvihnúť skutočnosť, že Komisia spolupracovala s ministerstvom spravodlivosti USA, keďže tento sektor má celosvetový charakter. Snaha zakázať nekalé praktiky v EÚ naráža aj na ďalší problém, keďže jednotlivé členské štáty majú v súvislosti s knihami, a najmä elektronickými knihami, odlišnú cenovú a daňovú politiku. EHSV preto odporúča, aby sa uvažovalo o väčšej harmonizácii v snahe predísť arbitráži a spraviť krok vpred smerom k integrácii tohto trhu. Treba vyzdvihnúť, že trh s elektronickými knihami vznikol len nedávno a dostupné informácie nie sú postačujúce, preto by sme mali lepšie spoznať jeho fungovanie.

7.2.2 *Predaj kníh cez internet* Výbor upozorňuje, že vo Francúzsku a v Spojenom kráľovstve združenia predajcov obvinili Amazon z možnej nekalej konkurencie pri ponuke zliav.

7.3 Farmaceutický sektor

7.3.1 EHSV oceňuje a podporuje úsilie Komisie trestať zneužívanie patentov, ktoré zabraňujú tomu, aby sa na trh dostali generiká. Rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci AstraZeneca⁽¹⁰⁾ potvrdil sankciu vo forme pokuty 60 miliónov EUR, ktorú nariadila Komisia. Aj najvyšší súd USA sa vyslovil proti podobným dohodám a dohodám „pay to play“. Oznámenia námietok, ktoré Komisia zaslala v júli 2012 vyše štrnástim spoločnostiam v dvoch hlavných prípadoch, poukazujú na to, že ide o časté správanie, ktoré vážne poškodzuje spotrebiteľov a štátne pokladnice.

7.3.2 Jedenásť najväčších svetových farmaceutických spoločností dosiahlo v rokoch 2003 až 2012 čistý zisk 711,4 miliardy USD, preto ich pokuty, ktoré im ukladajú orgány pre hospodársku súťaž, sotva môžu odradiť. V skutočnosti tu nejde len o problém hospodárskej súťaže, pretože v hre je taká dôležitá oblasť, akou je zdravie človeka, okrem toho, že vznikajú finančné škody rodinám a systému sociálneho zabezpečenia. EHSV preto odporúča, aby sa v rámci EÚ zvolili účinnejšie právne prostriedky, ktoré umožnia predísť tomuto typu správania.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽¹⁰⁾ Vec T-321/05.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o elektronickej fakturácii vo verejnom obstarávaní“

COM(2013) 449 final – 2013/0213 (COD)

(2014/C 67/15)

Spravodajca: **Paulo BARROS VALE**

Európsky parlament sa (4. júla 2013) a Rada (30. septembra 2013) rozhodli podľa článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o elektronickej fakturácii vo verejnom obstarávaní“

COM(2013) 449 final – 2013/0213 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 2. Októbra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí (schôdza zo 16. októbra) prijal 130 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) víta predkladaný návrh smernice, ktorého cieľom je normalizácia údajov v elektronickej faktúre, a podporuje definíciu modelu údajov, ktorú predložil Európsky výbor pre normalizáciu (CEN).

1.2 Na rozštiepenom trhu, kde boli opatrenia vedúce k všeobecnému využívaniu elektronickej fakturácie prijímané individuálne pri použití navzájom odlišných kritérií, čo znemožňovalo výmenu elektronickej faktúr na cezhraničnom trhu, predstavuje zavedenie európskej normy základný nástroj rozvoja jednotného trhu a dôležitý krok pri odstraňovaní existujúcich prekážok účasti na trhu.

1.3 V decembri 2010 predložila Komisia oznámenie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom „Využívanie výhod elektronickej fakturácie v Európe“⁽¹⁾, ku ktorému mal EHSV možnosť vypracovať stanovisko⁽²⁾.

1.4 Odporúčania skupiny expertov na elektronickej fakturácii, ktorú zostavila Komisia s cieľom zanalyzovať prekážky brániace rýchlejšiemu zavedeniu elektronickej fakturácie v Európskej únii, hovoria o prijatí spoločnej normy pre obsah faktúr a spoločného modelu údajov – UN/CEFACT Cross-Industry Invoice (CII) v.2 – všetkými verejnými a súkromnými subjektmi. Treba

zdôrazniť, že väčšina respondentov vyjadrila v rámci uskutočnenej verejnej konzultácie súhlas s týmto a ďalšími odporúčaniami uvedenými v správe. Tieto údaje, ako aj ďalšie špecifikácie (CWA 16356 a CWA 16562 a finančná faktúra vychádzajúca z metodológie normy ISO 20022), sú zahrnuté do predkladaného návrhu smernice a EHSV víta začlenenie týchto špecifikácií, ktoré sú výsledkom dlhšej práce odborníkov.

1.5 EHSV aj napriek tomu dáva naďalej najavo svoje prekvapenie a nesúhlas s tým, že sa neuvádza žiadna zmienka, pokiaľ ide o termín, do ktorého má CEN predložiť svoj návrh európskej normy pre sémantický model údajov základnej elektronickej faktúry. Článok 10 ods. 1. nariadenia (EÚ) č. 1025/2012 Európskeho parlamentu a Rady predpokladá stanovenie termínu, avšak predkladaný návrh smernice tento aspekt úplne ignoruje, čo neodráža význam a naliehavosť zavedenia tejto normy.

1.6 Pokiaľ ide o termíny, EHSV je takisto znepokojený tým, že návrh smernice predpokladá 48 mesiacov na jej transpozíciu. Toto príliš dlhé obdobie je v rozpore s cieľom stanoveným na prechod k elektronickej verejnemu obstarávaniu do roku 2016 a nezodpovedá ani aktuálnej situácii, technologickému pokroku a ani želaniam hospodárskych subjektov, v dôsledku čoho môže v tejto oblasti dôjsť k prehlbovaniu rozdielov medzi jednotlivými členskými štátmi EÚ a následne k dvojrychlostnej Európe. Rovnako to môže zapríčiniť vznik ďalších prekážok vstupu na trhy, kým smernicu plne neprijmú všetky členské štáty. V oblasti elektronickej fakturácie sa dosiahol značný pokrok, a to aj v krajinách, ktoré prechádzajú závažnou hospodárskou a finančnou krízou, ako je napríklad Taliansko a Portugalsko, čo je dôkazom toho, že realizácia tohto dôležitého projektu je možná aj v kratšom čase. Skrátenie lehôt je možné a žiaduce.

⁽¹⁾ COM(2010) 712 final.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 105.

1.7 Ako už EHSV uviedol⁽³⁾, normalizácia a interoperabilita systémov sú nevyhnutné pre úspech projektu elektronickej fakturácie a rozvoj vnútorného trhu, ktorý sa tým plánuje dosiahnuť, a preto je čoraz nevyhnutnejšie zaoberať sa aktuálnym stavom rozštiepeného trhu. Lehota 10 rokov na analýzu výsledkov uplatňovania smernice o vnútornom trhu a zavedení elektronickej fakturácie je takisto neprimeraná či dokonca priamo v rozpore s rýchlosťou, s akou dochádza k technologickému rozvoju na trhu, kde je zastarávanie konštantným javom.

1.8 Predkladaný návrh smernice sa podľa CEN obmedzuje len na zaistenie toho, aby orgány a obstarávatelia neodmietali prijímať elektronickej faktúry, ktoré spĺňajú európsku normu. Vzhľadom na to, že sa vykonalo veľa práce a uskutočnili značné investície do ľudských a finančných zdrojov si EHSV kladie otázku, či by táto skutočnosť nemohla byť dôvodom na rozšírenie cieľa skutočného zjednotenia postupov a všeobecnej akceptácie modelu elektronickej fakturácie zo strany všetkých zainteresovaných subjektov, a to súkromných aj verejných. Tento cieľ by naozaj slúžil ambíciám vybudovať jednotný trh a dosiahnuť bezpapierovú verejnú administratívu.

1.9 EHSV podporuje rozšírené používanie elektronickej faktúry. Potenciál elektronickej faktúry však možno využiť len vtedy, ak interoperabilita systémov umožní výmenu dokumentov. Trh v oblasti verejného obstarávania, od ktorého treba vyžadovať vyššiu mieru transparentnosti a dôslednosti než od ostatných trhov, musí byť príkladom osvedčených postupov a musí mať reťazový efekt na ostatné trhy. Zavedenie elektronickej fakturácie do verejného obstarávania a prijatie postupov verejného obstarávania „od začiatku do konca“ je nevyhnutné a žiaduce. EHSV v tejto súvislosti opätovne vyjadruje svoju podporu a želanie rýchleho zavedenia plne elektronickej verejného obstarávania do praxe, ako už uviedol vo svojom stanovisku na túto tému⁽⁴⁾.

1.10 Základné normy pre elektronickej faktúru boli už preskúmané, konkrétne v rámci projektu PEPPOL (Pan-European Public Procurement Online)⁽⁵⁾, ktorý financovala Komisia a ktorého záverečná správa bola zverejnená v novembri 2012. Na základe činnosti úradu CEN BII (*Business Interoperability Interfaces for Public Procurement in Europe*) stanovil projekt PEPPOL rozličné špecifikácie interoperability (Business Interoperability Specifications – BIS), predovšetkým pokiaľ ide o špecifikácie modelu elektronickej faktúry, ktorý získal značný konsenzus medzi členmi konzorcia. EHSV trvá na tom, že by sa malo nadviazať na prácu, ktorá sa už vykonala a ktorá siaha nad rámec definovania údajov elektronickej faktúry. Zdá sa, že je to želaním aj členov konzorcia. Zabránilo by sa tým rizikám duplicitnej činnosti a zbytočného plytvania zdrojov na nové štúdie, či duplicitných investícií zo strany členských štátov a hospodárskych subjektov, ktoré potom zisťujú, že ich riešenia vypracované na základe získaných výsledkov sú zastarané, alebo by sa tieto riziká minimalizovali.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 105.

⁽⁴⁾ Elektronickej verejné obstarávanie. (Pozri stranu 96XX tohto úradného vestníka).

⁽⁵⁾ Grant Agreement number: 224974.

1.11 Vzhľadom na to, že európsky trh tvoria predovšetkým malé a stredné podniky (MSP), EHSV odporúča, aby sa zaručili ich záujmy prijatím dostupného a ľahko uplatniteľného riešenia, pokiaľ ide o náklady alebo využitú technológiu. Prispelo by sa tým k odstráneniu existujúcich prekážok, ktoré bránia MSP v prístupe na trh. Len tak by mal zamýšľaný reťazový efekt skutočný vplyv a táto iniciatíva by sa mohla stať dôležitým rámcom na získanie značných úspor v oblasti finančných a ľudských zdrojov, na boj proti podvodom a daňovým únikom a na skrátenie platobných lehôt.

1.12 EHSV takisto odporúča, ako už mal možnosť urobiť v minulosti⁽⁶⁾, aby sa zohľadnili potreby a záujmy spotrebiteľov, pretože len osoby so znalosťami v oblasti informačných technológií budú schopné využiť skutočné výhody elektronickej verejného obstarávania, a poukazuje na potrebu rozsiahleho vzdelávania v oblasti informačných a komunikačných technológií.

1.13 Pokiaľ ide o spotrebiteľov, EHSV dáva najavo svoje obavy v súvislosti s ochranou záujmov zdravotne postihnutých osôb. Je potrebné zaručiť, aby mal dokument takú podobu, ktorá by zaistila všeobecný prístup a zohľadnila osobitné potreby zdravotne postihnutých osôb v súlade so zásadami nediskriminácie na základe zdravotného postihnutia zakotvenými v článku 21 Charty základných práv Európskej únie a v Dohovore OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý Európska únia ratifikovala.

2. Kontext návrhu

2.1 Cieľom predkladaného návrhu je odstránenie medzery v legislatíve potrebné na dosiahnutie cieľa, ktorým je bezpapierová administratíva. Ide o jednu z priorit Digitálnej agendy patriacej medzi hlavné iniciatívy stratégie Európa 2020.

2.2 Návrh je predložený formou smernice, ktorá je podľa Komisie vhodná a vyvážená na to, aby sa dospelo k zamýšľanému cieľu, pretože členské štáty zaväzujú k dosiahnutiu určitého cieľa, ponecháva im však možnosť slobodne sa rozhodnúť, ako to urobia.

2.3 Modernizácia verejnej správy bola stanovená za jednu z piatich priorit ročného prieskumu rastu Komisie v rokoch 2012 a 2013. Reforma systému verejného obstarávania, digitalizácia verejnej správy, zníženie administratívnej záťaže a zvýšenie transparentnosti sú faktormi rastu, ktoré zavádzajú modernosť a účinnosť do verejných administratív, pričom environmentálne a hospodárske zisky sa odhadujú na 2,3 milióna EUR.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 318, 29.10.2011, s. 105.

2.4 Napriek tomu, že existujú rozličné metódy elektronickej fakturácie a platformy elektronickeho verejného obstarávania, v členských štátoch sa ešte stále bežne nevyužívajú. Elektronickej fakturácie predstavuje len 4 až 15 % všetkých vydaných alebo prijatých faktúr. Ukazuje sa teda, že elektronickej verejný trh nefunguje.

2.5 Formáty používané pre elektronickej fakturáciu, ako aj platformy pre elektronickej fakturáciu sú navzájom odlišné a často až nekompatibilné, čo núti hospodárske subjekty spĺňať nové požiadavky fakturácie v jednotlivých členských štátoch, v ktorých sa chcú zaujímať o verejné zákazky, čím sa zvyšujú náklady na adaptáciu. To predstavuje prekážku pre voľný trh a odrádza niektoré hospodárske subjekty od účasti na verejnom obstarávaní.

2.6 Vznik európskej normy pre elektronickej faktúru a následná interoperabilita fakturačných systémov, ako aj zjednotenie postupov plne elektronickeho verejného obstarávania sú dôležitými opatreniami na odstránenie súčasných prekážok hospodárskej súťaže.

2.7 V hodnotiacej správe z roku 2010 k Akčnému plánu pre elektronickej verejné obstarávanie z roku 2004 (7), ktorá dopĺňa zelenú knihu o rozšírení využívania elektronickeho verejného obstarávania v EÚ (8), je Komisii adresované odporúčanie, aby sa snažila o minimalizáciu rizík decentralizácie a rozštiepeného prístupu. Vyzdvihujú sa niektoré body, ktorými sa treba zaoberať:

— zaistiť priaznivé právne prostredie, čo si môže vyžadovať ďalšie legislatívne zmeny s cieľom objasniť a stanoviť záväzky týkajúce sa zriaďovania a využívania platforiem, napríklad legislatíva súvisiaca s elektronickej podpisom, elektronickej fakturáciou a DPH;

— využívať pragmatický prístup, tam kde je to možné, pokiaľ ide o technické aspekty a zaistiť rovnováhu medzi prevádzkovými nákladmi, sofistikovanosťou platforiem a ponúkanou bezpečnosťou. Identifikovali sa isté limity plne elektronickeho verejného obstarávania, ako napr. ťažkosti pri používaní prístupov automatizovaného hodnotenia v prípade zložitých nákupov a absencia systému časových pečiatok, ktoré sú akceptované v celej EÚ;

— poskytnúť väčšiu podporu pri zjednodušovaní administratív a uskutočňovaní organizačných zmien, podporiť členské štáty v ich boji proti nečinnosti zo strany hospodárskych subjektov a obstarávateľov. V tejto oblasti treba urobiť kroky na zavedenie lepších monitorovacích systémov na národnej i európskej úrovni;

— chýbajúca homogenita v postupoch elektronickeho verejného obstarávania: vzhľadom na to, že jednotlivé štáty momentálne vyvíjajú takéto postupy individuálne, sa hospodárske subjekty stretávajú a v blízkej budúcnosti sa budú stretávať s rozličnými platformami rozmanitých charakteristík, čo bude nevyhnutne predstavovať prekážky pre prístup a väčšie ťažkosti pre rozvíjanie úloh každého z nich. Hoci jednotný systém nie je žiaduci ani zamýšľaný, existencia základných spoločných prvkov je dôležitá, aby sa zaistila interoperabilita a všeobecný prístup;

— lepšia prístupnosť a väčšie začlenenie, pričom je možné, že budú potrebné dodatočné opatrenia na zaistenie prístupu k elektronickej verejnému obstarávaniu pre všetky zainteresované strany, vrátane malých a stredných podnikov.

3. Zhrnutie návrhu

3.1 Cieľom smernice je stanoviť európsku normu sémantického modelu údajov (9) základnej elektronickej faktúry (10), ktorá bude technologicky neutrálna a zabezpečí ochranu osobných údajov podľa smernice 95/46/ES.

3.2 Model musí byť preskúmaný príslušným európskym orgánom pre normalizáciu, t. j. Európskym výborom pre normalizáciu (CEN).

3.3 V návrhu smernice nie je stanovený termín, do ktorého má Komisia predložiť návrh orgánu pre normalizáciu, ani termín na predloženie jeho návrhov, čo by bolo dôležité a žiaduce.

3.4 Členské štáty sú vyzvané, aby zaistili prijímanie elektronickej faktúr verejnými obstarávateľmi a dodávateľmi, ak sú v súlade so stanovenou európskou normou.

3.5 Členské štáty musia transponovať smernicu do 48 mesiacov, pričom na splnenie tejto požiadavky musia v prípade potreby prijať vnútroštátne zákony a nariadenia.

3.6 Stanovuje sa dátum – 30. jún 2023 – do ktorého má byť Európskemu parlamentu a Rade predložená analýza o dôsledkoch smernice na vnútorný trh a na zavedenie elektronickej fakturácie do verejného obstarávania. Táto monitorovacia správa má kľúčový význam, keďže je potrebné zriadiť monitorovacie nástroje, ktoré umožnia merať dôsledky prijatia tohto opatrenia z hľadiska nákladov vyplývajúcich z jeho zavedenia, ako aj z hľadiska úspor vzniknutých jeho uplatňovaním.

(7) SEC(2010) 1214 final.

(8) COM(2010) 571 final.

(9) „Sémantický model údajov“ je štruktúrovaný a logicky prepojený súbor podmienok a významov, ktorými sa špecifikuje obsah vymieňaný v elektronickej faktúrach.

(10) „Základná elektronickej faktúra“ je podmnožina informácií obsiahnutých v elektronickej faktúre, ktoré sú potrebné na umožnenie cezhraničnej interoperability, vrátane informácií potrebných na zabezpečenie dodržiavania právnych predpisov.

4. Pripomienky

4.1 Niektoré členské štáty už majú alebo zavedú systém elektronickej fakturácie, v rámci ktorého je povinné vydávanie faktúr prostredníctvom informačných systémov fakturácie. Napríklad v prípade Portugalska je vydávanie faktúr prostredníctvom informačných systémov fakturácie riadne schválených daňovým orgánom povinné pre všetky hospodárske subjekty s výnimkou tých, ktorých obrat nepresahuje 150 000 EUR alebo ktoré vydávajú menej než 1 000 faktúr ročne.

Elektronické verejné obstarávanie je tu povinné od roku 2009. Rovnako aj vo Švédsku, Dánsku a Fínsku je povinná elektronickej fakturácia pri niektorých postupoch verejného obstarávania. V Rakúsku a Taliansku je elektronickej fakturácia vo fáze zavádzania, pričom v druhej z uvedených krajín bude povinná od roku 2014.

4.2 Z prieskumu, ktorý vykonalo Portugalské združenie verejných trhov pre Inštitút stavebníctva a nehnuteľností (INCI) a ktorého výsledky boli zverejnené v januári 2011, vyplývajú určité návrhy na zlepšenie procesu elektronickej verejného obstarávania a táto analýza by sa mala zohľadniť pri vypracúvaní európskeho modelu verejného obstarávania a modelu elektronickej fakturácie. Táto štúdia vyzdvihuje význam fungovania platforiem a lepšej interoperability medzi platformami a ostatnými službami, ako aj zjednodušenia mechanizmov a požiadaviek týkajúcich sa elektronickej podpísav.

4.3 Pre dodávateľa môže mať elektronickej fakturácia vo verejnom obstarávaní tieto výhody:

- dematerializácia dokumentu, čo následne vedie k menším vplyvom na životné prostredie (na spotrebu papiera, ako aj na environmentálnu stopu vytváranú doručovaním pošty) a k nižším alternatívnym a operačným nákladom;
- uľahčenie prístupu k náročnému a cezhraničnému verejnému obstarávaniu prostredníctvom elektronickej platforiem zriadených na tento účel, keďže sa zredukuje ťažkosť spôsobené vzdialenosťou od miesta verejného obstarávania v rámci krajiny alebo mimo nej. V tejto súvislosti normalizácia na úrovni EÚ uľahčí možnosti prístupu, odstráni prekážky brániace účasti na verejných obstarávaníach tým, že sa zmiernia problémy súvisiace so vzdialenosťou;
- zníženie nákladov na účasť, čím sa umožní otvoriť trh pre väčší počet podnikov, a to predovšetkým malých a stredných.

4.4 Pre obstarávateľa môže mať elektronickej fakturácia vo verejnom obstarávaní tieto výhody:

- zníženie administratívnej záťaže, alternatívnych nákladov, ako aj dôsledkov na životné prostredie;
- urýchlenie postupov pre dodávky, spracovania faktúr a platieb;
- zvýšenie transparentnosti a dôslednosti vo verejnom obstarávaní;
- uľahčenie auditu;
- zvýšenie účinnosti verejnej správy tým, že dôjde k reťazovému efektu na iné oblasti, v ktorých nastane dematerializácia postupov;
- podpora optimalizácie finančných zdrojov, ktorá je nevyhnutná v čase krízy, akou v súčasnosti prechádza Európska únia.

4.5 Medzi možné nevýhody patrí:

- členské štáty, ako aj hospodárske subjekty už uskutočnili veľké investície do rozličných existujúcich systémov. Bude preto treba upraviť veľkú časť softvéru alebo dokonca hardvéru, čo si môže vyžadovať značné náklady. V tejto súvislosti za nedostatok plánovanej normalizácie možno považovať skutočnosť, že je k nej dochádza neskoro, čo umožnilo každému členskému štátu postupovať individuálne;
- napriek obrovskému nárastu spoľahlivosti platforiem pretrváva v oblasti bezpečnosti vymieňaných údajov stále možnosť úniku informácií;
- v niektorých prípadoch závislosť od poskytovaných služieb tretích strán: telekomunikačných operátorov a prevádzkovateľov elektronickej platforiem;
- ďalšou možnou nevýhodou elektronickej fakturácie je, že jej rozšírené využívanie môže viesť k väčším problémom s prístupom pre postihnuté osoby, ak ich osobitné potreby nebudú zohľadnené a nebude zaručený všeobecný prístup, rovnosť príležitostí a nediskriminácia zdravotne postihnutých osôb.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o niektorých pravidlách upravujúcich žaloby podávané na základe vnútroštátneho práva s cieľom získať náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia predpisov členských štátov a Európskej únie na ochranu hospodárskej súťaže“

COM(2013) 404 final – 2013/0185 (COD)

a na tému „Oznámenie Komisie o vyčíslení škody pri žalobách o náhradu škody vzniknutej v dôsledku porušenia článku 101 alebo 102 Zmluvy o fungovaní Európskej únie“ C(2013) 3440

(2014/C 67/16)

Spravodajkyňa: Reine-Claude MADER

Európsky parlament (1. júla 2013) a Rada (8. júla 2013) sa rozhodli podľa článku 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o niektorých pravidlách upravujúcich žaloby podávané na základe vnútroštátneho práva s cieľom získať náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia predpisov členských štátov a Európskej únie na ochranu hospodárskej súťaže“

COM(2013) 404 final – 2013/0185 (COD).

Komisia sa 8. mája 2013 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie o vyčíslení škody pri žalobách o náhradu škody vzniknutej v dôsledku porušenia článku 101 alebo 102 Zmluvy o fungovaní Európskej únie“

C(2013) 3440.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 2. októbra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra 2013) prijal 133 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 1 sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 Všeobecné závery

1.1.1 Na vnútroštátnej úrovni chýbajú pravidlá upravujúce žaloby podávané s cieľom získať náhradu škody, alebo naopak existujú rozdiely v jednotlivých vnútroštátnych pravidlách, čo spôsobuje, že poškodené osoby, ale aj osoby porušujúce predpisy na ochranu hospodárskej súťaže sa ocitajú v nerovnej situácii.

1.1.2 Táto situácia môže navyše poskytnúť konkurenčnú výhodu podnikom, ktoré porušili článok 101 alebo 102 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), nemajú však sídlo alebo nevykonávajú činnosť v členskom štáte s priaznivou legislatívou.

1.1.3 Tieto rozdiely v rámci systémov zodpovednosti platných v jednotlivých členských štátoch poškodzujú hospodársku súťaž a narúšajú riadne fungovanie vnútorného trhu.

1.1.4 Výbor preto víta skutočnosť, že Komisia navrhuje uľahčiť prístup k spravodlivosti a umožniť poškodeným osobám získať náhradu.

1.1.5 EHSV sa však domnieva, že znenie návrhu príliš chráni záujmy podnikov, ktoré využívajú programy zhovievavosti, a to na úkor poškodených osôb. Niektoré ustanovenia návrhu smernice komplikujú ich žaloby, pretože vychádzajú z myšlienky, že žiadatelia o využitie programov zhovievavosti musia byť prísne chránení pred žalobami o náhradu škody.

1.1.6 Zblíženie návrhu smernice a „odporúčania o spoločných zásadách pre mechanizmy kolektívneho uplatňovania nárokov na prikázanie zdržania sa určitého konania a na náhradu škody v členských štátoch v súvislosti s porušením práv vyplývajúcich z práva Únie ⁽¹⁾“ je potrebné, keďže v obidvoch textoch sa stanovuje, že všetky členské štáty by mali mať vnútroštátne mechanizmy kolektívneho uplatňovania nárokov, a to najmä v prípadoch žalôb o náhradu škody.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ L 201, 26.7.2013, s. 60.

1.2 Odporúčania k návrhu smernice

1.2.1 EHSV víta návrh smernice týkajúci sa žalôb o náhradu škody v oblasti hospodárskej súťaže.

1.2.2 Domnieva sa, že prístup k dôkazom je dôležitým prvkom pre vykonávanie opravných prostriedkov, a súhlasí s navrhovanými ustanoveniami Komisie, ktorých cieľom je umožniť pod súdnym dohľadom primeraný prístup k príslušným informáciám, ktoré sú pre žalobu nevyhnutné.

1.2.3 Rovnako ako Komisia podporuje programy zhovievavosti, ktoré umožňujú odhaliť mnohé porušenia, a domnieva sa, že podniky by sa nemali odrádzať od spolupráce. Tieto programy však nesmú chrániť podniky viac, než je nevyhnutné. Najmä ich nesmú zbaviť povinnosti zaplatiť poškodeným osobám škodu a úroky.

1.2.4 EHSV podporuje ustanovenie, ktorého cieľom je zabezpečiť, aby konečné rozhodnutie vynesené vnútroštátnym orgánom pre hospodársku súťaž alebo súdom nemohlo byť spochybnené súdmi konajúcimi vo veci žaloby o náhradu škody.

1.2.5 Taktiež súhlasí s ustanoveniami Komisie o začiatku premlčacej lehoty, ktoré preberajú odporúčania výboru, ktoré vyjadril vo svojom stanovisku o bielej knihe, a podporuje ustanovenia týkajúce sa pozastavenia plynutia premlčacích lehôt, ak sa žaloba predloží vnútroštátnemu orgánu na ochranu hospodárskej súťaže.

1.2.6 EHSV vzal na vedomie zásadu spoločnej a nerozdielnej zodpovednosti a podmienky využitia programu zhovievavosti. Zamýšľa sa však nad ich zavedením do praxe, najmä vzhľadom na ťažkosti pri určovaní úrovne zodpovednosti každého podniku.

1.2.7 EHSV považuje za nevyhnutné zabrániť situáciám, ktoré by mohli viesť k bezdôvodnému obohateniu. Víta preto ustanovenia týkajúce sa prenesenia zvýšenia ceny na iné subjekty, ktorými sa zabezpečí, aby škoda bola nahradená osobe, ktorej bola skutočne spôsobená, a ktorými sa výrazne zlepšia možnosti pre spotrebiteľov a malé podniky získať náhradu spôsobenej škody.

1.2.8 EHSV súhlasí s názorom Komisie, že mimosúdne vyrovnania môžu byť užitočné pod podmienkou, že sú kvalitné, nezávislé a nepovinné. Okrem toho sa domnieva, že mechanizmy alternatívneho riešenia sporov môžu byť dôveryhodným riešením pre poškodené osoby, len ak existujú účinné nástroje súdnych opravných prostriedkov, najmä hromadná žaloba.

1.2.9 Zblíženie návrhu smernice a odporúčania o kolektívnom uplatňovaní nárokov je potrebné, keďže v oboch

textoch sa stanovuje, že všetky členské štáty by mali mať vnútroštátne mechanizmy kolektívneho uplatňovania nárokov, a to najmä v prípadoch žalôb o náhradu škody.

V tejto súvislosti výbor vyjadruje poľutovanie nad tým, že sa upustilo od zavedenia hromadnej žaloby v oblasti hospodárskej súťaže, ktorá by bola účinným nástrojom pre spotrebiteľov, a že sa odkazuje na odporúčanie, ktoré podporuje členské štáty v tom, aby zaviedli mechanizmy kolektívneho uplatňovania nárokov, ktoré nemá záväzný charakter.

1.3 Odporúčania k oznámeniu

1.3.1 EHSV víta oznámenie týkajúce sa vyčíslenia náhrady škody, ktorú utrpeli osoby poškodené porušením právnych predpisov na ochranu hospodárskej súťaže.

1.3.2 Domnieva sa, že právo na úplnú náhradu škody utrpenej v dôsledku protisúťažného konania predstavuje základné právo a že žaloba o náhradu škody vhodne dopĺňa konanie orgánov verejnej moci a vnútroštátnych orgánov na ochranu hospodárskej súťaže.

1.3.3 Výbor súhlasí s Komisiou v tom, že odhadnúť škodu je ťažké. Domnieva sa, že usmernenia obsiahnuté v praktickej príručke, ktorá tvorí prílohu oznámenia, musia byť užitočnou pomôckou pre súdy a zúčastnené strany pri súčasnom zachovaní nezávislosti vnútroštátneho sudcu vzhľadom na platné vnútroštátne predpisy.

2. Návrhy Komisie

2.1 Návrh smernice

2.1.1 Po rozsiahlej konzultácii⁽²⁾ Európska komisia predložila 11. júna 2013 návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o niektorých pravidlách upravujúcich žaloby podávané na základe vnútroštátneho práva s cieľom získať náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia predpisov členských štátov a Európskej únie na ochranu hospodárskej súťaže.

2.1.2 Cieľom Komisie je zabezpečiť plnú účinnosť článkov 101 a 102 a vnútroštátnych právnych predpisov v oblasti hospodárskej súťaže tak, že umožní každej osobe, či už ide o spotrebiteľa, podnik alebo verejný orgán, žiadať o náhradu škody utrpenej v dôsledku protisúťažného konania bez ohľadu na jej povahu.

2.1.3 Zdôrazňuje, že kombinácia presadzovania pravidiel verejnoprávnymi prostriedkami a súkromnoprávnymi prostriedkami je nevyhnutná a dopĺňa presadzovanie predpisov v oblasti hospodárskej súťaže.

⁽²⁾ Konzultácie o zelenej knihe z roku 2005 a o bielej knihe z roku 2008.

2.1.4 Zdôrazňuje, že v súčasnosti existuje mnoho prekážok a právna neistota, čo je spôsobené najmä rozdielmi v predpisoch členských štátov, ktoré ovplyvňujú účinnosť práva a riadne fungovanie trhu.

2.1.5 Na zmiernenie rozdielov medzi členskými štátmi v oblasti súdnej ochrany práv zaručených zmluvou a keďže v niektorých krajinách neexistuje účinný rámec na odškodnenie osôb poškodených porušením článkov 101 a 102, Komisia navrhuje stanoviť spoločné normy, ktorých cieľom je:

- zlepšiť prístup k dôkazom pri dodržaní zásady proporcionality a pri zohľadnení osobitostí spojených s programami zhovievavosti a konaniami o urovnaní, ktorých význam zdôrazňuje,
- stanoviť, aby rozhodnutia vnútroštátnych orgánov na ochranu hospodárskej súťaže o porušení automaticky predstavovali pred súdmi členských štátov dôkaz o porušení predpisov,
- stanoviť pravidlá pre premlčanie, aby sa zabránilo tomu, že premlčacie lehoty vypršia skôr, než budú mať poškodené osoby možnosť uplatniť svoje práva,
- stanoviť zásadu spoločnej a nerozdielnej zodpovednosti podnikov, pričom sa v prípade programov zhovievavosti zachovávajú priaznivejšie podmienky, aby sa udržal pozitívny vplyv spolupráce,
- stanoviť pravidlá pre zohľadňovanie prenesenia zvýšenia ceny,
- stanoviť pravidlo o prezumpcii škody v prípade kartelu,
- podporovať riešenie sporov prostredníctvom konsenzu a stanoviť pozastavenie plynutia premlčacích lehôt v tejto fáze.

2.2 Oznámenie

2.2.1 V texte sa uvádza, že články 101 a 102 ZFEÚ sú vecou verejného poriadku, ktorých cieľom je zabezpečiť, aby hospodárska súťaž v rámci vnútorného trhu nebola skresľovaná, a vytvárajú tiež práva a povinnosti pre podniky alebo spotrebiteľov. Tieto práva sú chránené Chartou základných práv Európskej únie.

2.2.2 Oznámenie sa ďalej venuje ťažkostiam pri vyčíslňovaní náhrady škody v prípadoch porušenia predpisov na ochranu hospodárskej súťaže a skutočnosti, že táto zodpovednosť

pripadá vnútroštátnym súdom, ktoré však môžu použiť praktickú príručku, ktorú vypracovali útvary Komisie.

2.2.3 Na doplnenie návrhu smernice Komisia pripojila k oznámeniu praktickú príručku o vyčíslení škody.

2.2.4 Táto výlučne informatívna príručka nie je záväzná ani pre vnútroštátneho sudcu, ani pre zúčastnené strany. Jej cieľom je sprístupniť vnútroštátnym súdom a zúčastneným stranám informácie o dostupných metódach a postupoch na vyčíslenie škody.

3. Všeobecné pripomienky k návrhu smernice

3.1 EHSV vo svojom stanovisku na tému „Biela kniha o žalobách o náhradu škody pre porušenie antitrustových pravidiel ES“ zdôraznil, že je potrebné prijať opatrenia na zlepšenie postavenia poškodených osôb pri uplatňovaní ich práva na náhradu škody, ktorú utrpeli v dôsledku protisúťažného konania. S potešením preto víta tento návrh, ktorý prispeje k odstráneniu zistiteľných prekážok.

3.2 Domnieva sa, že nárok na náhradu škody musí dopĺňať uplatňovanie práva verejnými orgánmi a vnútroštátnymi orgánmi na ochranu hospodárskej súťaže a že bude mať priaznivý vplyv pre svoj odrádzajúci charakter.

3.3 Žalobu o náhradu škody považuje za základné právo poškodených, či už ide o spotrebiteľov a/alebo podniky, a domnieva sa, že má viesť k náhrade úplnej škody spôsobenej protisúťažným konaním.

3.4 Právo požadovať náhradu spôsobenej škody už bolo od roku 2001 niekoľko krát potvrdené – Súdny dvor EÚ rozhodol, že každá osoba má právo požadovať náhradu takejto škody⁽³⁾. Okrem toho v článku 47 Charty základných práv sa uznáva právo na účinný prostriedok nápravy v prípade porušenia práv zaručených právom Únie.

3.5 Výbor si myslí, rovnako ako Komisia, že programy zhovievavosti prispievajú k odhaleniu mnohých porušení a domnieva sa, že podniky by sa nemali odrádzať od spolupráce. Domnieva sa však, že programy zhovievavosti nesmú podniky chrániť absolútne a nesmú porušovať právo poškodených osôb na náhradu škody.

3.6 Vzal na vedomie skutočnosť, že návrh smernice dopĺňa odporúčanie, ktoré nabáda členské štáty, aby vytvorili mechanizmy kolektívneho uplatňovania nárokov s cieľom zabezpečiť stranám súdneho konania skutočný prístup k spravodlivosti. EHSV vyjadruje poľutovanie nad tým, že sa návrh nezaoberá

⁽³⁾ Pozri vec C-453/99 (Courage vs. Créhan) a spojené veci C-295/04 až C-298/04 (Manfredi, Cannito, Tricarico a Murgolo).

zavedením hromadnej žaloby, ktorá je jediným nástrojom na zabezpečenie úplnej účinnosti konaní, a nad tým, že kolektívne uplatňovanie nárokov sa odkazuje na odporúčanie, ktoré nemá záväzný charakter. EHSV preto vyzýva Komisiu, aby stanovila legislatívne predpisy v tejto otázke.

3.7 Výbor súhlasí s Komisiou v tom, že odhadnúť škodu je ťažké. Domnieva sa, že usmernenia obsiahnuté v praktickej príručke budú užitočnou pomôckou pre súdy a zúčastnené strany, pričom ponechajú určitú voľnosť konania vzhľadom na platné vnútroštátne predpisy.

4. Konkrétne pripomienky k návrhu smernice

4.1 Prístup k dôkazom

4.1.1 EHSV sa domnieva, že prístup k dôkazom je podstatným prvkom pre posúdenie prípadov.

4.1.2 Taktiež sa domnieva, že je potrebné zabezpečiť prístup k dôkazom tak, aby poškodené osoby mohli získať príslušné informácie, ktoré potrebujú k žalobe o náhradu škody.

4.1.3 Zastáva však názor, že tento prístup musí podliehať súdnemu dohľadu a že sprístupnenie informácií musí byť primerané, aby sa zachovali práva zúčastnených strán.

4.1.4 Podľa vzoru smernice 2004/4/ES o vymožitelnosti práv duševného vlastníctva⁽⁴⁾ návrh smernice vytvára rámec pre sprístupnenie dôkazov a zabezpečuje, aby vo všetkých členských štátoch existovala minimálna úroveň účinného prístupu k dôkazom, ktoré potrebujú žalobcovia, resp. žalované strany, aby preukázali svoj nárok na náhradu škody a/alebo aby preukázali tvrdenia na svoju obhajobu.

4.1.5 Tento rámec znižuje právnu neistotu, ktorá vznikla rozsudkom vo veci Pfeiderer⁽⁵⁾, v ktorom sa uvádza, že v prípade neexistencie európskych právnych predpisov týkajúcich sa prístupu k informáciám, ktoré získal vnútroštátny orgán v rámci programu zhovievavosti, prináleží vnútroštátnemu súdu, aby prípad od prípadu a podľa vnútroštátneho práva určil podmienky, za akých má byť povolené alebo zamietnuté sprístupnenie dokumentov spojených s konaním o zhovievavosti osobám, ktoré boli poškodené porušením predpisov na ochranu hospodárskej súťaže.

4.1.6 V článku 6 návrhu smernice sa však stanovuje absolútna ochrana pre vyhlásenia podnikov v rámci programov zhovievavosti a návrhy na urovanie.

4.1.7 Stanovuje tiež dočasnú ochranu až do skončenia konania pre dokumenty, ktoré strany pripravili osobitne na účely presadzovania predpisov na ochranu hospodárskej súťaže

verejnoprávnymi prostriedkami (odpovede na žiadosti orgánov na ochranu hospodárskej súťaže o poskytnutie informácií, oznámene námietok).

4.1.8 EHSV súhlasí s tým, aby za nesprístupnenie alebo odmietnutie sprístupnenia dôkazov alebo ich zničenie boli uložené účinné, primerané a odrádzajúce sankcie.

4.1.9 Tieto skutočnosti sa týkajú konkrétne podnikov, ktoré boli účastníkmi konania orgánu na ochranu hospodárskej súťaže vo veci správania, na ktorom sa zakladá žaloba o náhradu škody (objektívny prvok), a/alebo ktoré vedeli alebo mali primerane vedieť, že vnútroštátnemu sudcovi bola alebo mala byť predložená žaloba.

4.2 Účinok vnútroštátnych rozhodnutí: EHSV podporuje ustanovenie, ktorého cieľom je zabezpečiť, aby konečné rozhodnutie vynesené vnútroštátnym orgánom pre hospodársku súťaž alebo súdom nemohlo byť spochybnené súdmi konajúcimi vo veci žaloby o náhradu škody.

4.3 Premlčacie lehoty

4.3.1 EHSV sa domnieva, že je nevyhnutné stanoviť pravidlá týkajúce sa výpočtu premlčacích lehôt s cieľom zaručiť práva poškodených osôb.

4.3.2 Podporuje návrhy Komisie o začiatku premlčacej lehoty, ktoré preberajú odporúčania výboru, ktoré vyjadril v svojom stanovisku o bielej knihe, ako aj ustanovenia týkajúce sa pozastavenia plynutia premlčacích lehôt, ak sa žaloba predloží vnútroštátnemu orgánu na ochranu hospodárskej súťaže. Tieto ustanovenia v skutočnosti poškodeným osobám zaručujú právo na účinný prostriedok nápravy. Domnieva sa však, že pozastavenie plynutia by sa mohlo predĺžiť na 2 roky po skončení príslušného konania konečným rozhodnutím.

4.4 Zodpovednosť

4.4.1 EHSV vzal na vedomie zásadu zodpovednosti, voči ktorej niet čo namietiť.

4.4.2 Zamýšľa sa však nad tým, ako sa bude postupovať v prípade, že sa jeden z podnikov zúčastní na programe zhovievavosti, najmä pokiaľ ide o ťažkosti pri dokazovaní a určovaní zodpovednosti každého z podnikov a pri posudzovaní ich príspevku vzhľadom na ich finančné schopnosti.

4.5 Prenesenie zvýšenia ceny na iné subjekty

4.5.1 EHSV víta, že sa v návrhu smernice navrhujú ustanovenia týkajúce sa prenesenia zvýšenia ceny spôsobené podvodnými postupmi. Považuje za nevyhnutné zabrániť situáciám, ktoré by mohli viesť k bezdôvodnému obohateniu.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ L 195, 2.6.2004 s. 16.

⁽⁵⁾ Vec C-360/09.

4.5.2 Domnienku v článku 13 týkajúcu sa nepriamych zákazníkov považuje za dôležitý prostriedok, ktorým sa zabezpečí, aby škoda bola nahradená osobe, ktorej bola skutočne spôsobená, a ktorým sa výrazne zlepšia možnosti pre spotrebiteľov a malé podniky získať náhradu spôsobenej škody.

4.5.3 Výbor podporuje zásadu úplnej náhrady škody, ako sa stanovuje v článku 2 a pripomína v článku 14.

4.6 Kvantifikácia škody

4.6.1 EHSV podporuje zásadu prezumpcie škody v prípade zisteného kartelu, keďže táto domnienka odstraňuje prekážku žalobám o náhradu škody a zároveň chráni práva protiprávne konajúceho podniku.

4.6.2 Domnieva sa, že zjednodušenie dôkazných prostriedkov musí byť dostatočné, aby nebránilo žalobám o náhradu škody, keďže v oblasti hospodárskej súťaže je vždy ťažké získať dôkazy.

4.6.3 EHSV podporuje praktickú príručku, ktorá je prílohou k oznámeniu, pretože zúčastneným stranám poskytuje určitú istotu, pokiaľ ide o stanovenie výšky náhrady škody.

4.7 Konsenzuálne riešenie sporov

4.7.1 EHSV berie na vedomie názor Komisie, že konsenzuálne riešenia sporov môžu byť užitočné a umožňujú dosiahnuť spravodlivé riešenie s nízkymi nákladmi, a súhlasí s navrhovanými ustanoveniami o pozastavení plynutia premlčacích lehôt a o účinku konsenzuálnych riešení sporov na súdne konania, čo podporí využívanie týchto systémov.

4.7.2 Pripomína však, že tieto mechanizmy podporuje, len ak budú kvalitné, nezávislé a nepovinné, tak aby v žiadnom prípade neobmedzovali využitie súdneho opravného prostriedku.

4.7.3 Okrem toho sa domnieva, ako už uviedol vo svojom stanovisku o bielej knihe, že mechanizmy alternatívneho riešenia sporov môžu byť dôveryhodným riešením pre poškodené osoby, len ak existujú účinné nástroje súdnych opravných prostriedkov, najmä hromadná žaloba.

4.8 Hodnotenie: výbor podporuje politiku hodnotenia Komisie, aby sa z nej čerpali informácie a v prípade potreby prijali potrebné opatrenia.

5. Pripomienky k oznámeniu

5.1 Osoba, ktorá bola poškodená porušením predpisov na ochranu hospodárskej súťaže a požaduje náhradu spôsobenej škody, sa môže stretnúť s mnohými prekážkami, ktoré sú spôsobené rozdielmi vo vnútroštátnych predpisoch a postupoch týkajúcich sa vyčíslenia náhrady škody.

5.2 Právo na účinný prostriedok nápravy nesmie byť porušené neprimeranými prekážkami, ktoré by sa pridali k ťažkostiam nevyhnutne spojeným s vyčíslením škody v prípadoch porušenia hospodárskej súťaže. V skutočnosti je nemožné presne určiť, ako by sa vyvíjali podmienky a správanie aktérov trhu, keby nedošlo k porušeniu.

5.3 Môžeme len odhadnúť pravdepodobný scenár. EHSV sa tiež domnieva, že praktická príručka môže byť užitočným nástrojom pre vnútroštátneho sudcu, ktorého nezávislosť je zachovaná tým, že príručka má čisto informatívny charakter a nie je právne záväzná.

5.4 Metóda na vyčíslenie škody vzhľadom na osobitné okolnosti každého prípadu sa v každom prípade určí podľa rozhodného práva.

5.5 Sudca, ktorému bude žaloba podaná, bude musieť okrem iného vziať na vedomie dostupné údaje, náklady a čas a zhodnotiť ich primeranosť vzhľadom na výšku škody, ktorej náhradu žiada poškodená osoba.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje program Kopernikus a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 911/2010“

COM(2013) 312 final – 2013/0164 (COD)

(2014/C 67/17)

Spravodajca: pán IOZIA

Európsky parlament (1. júla 2013) a Rada (6. septembra 2013) sa rozhodli podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje program Kopernikus a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 911/2010“

COM(2013) 312 final – 2013/0164(COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 2. októbra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra 2013) prijal 144 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 3 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 EHSV pozitívne hodnotí nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje program Kopernikus a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 911/2010, hoci prichádza s ročným oneskorením v porovnaní s optimálnym harmonogramom programu stanoveným v roku 2011.

1.2 EHSV víta predovšetkým skutočnosť, že členské štáty a Európsky parlament zohľadnili jeho nemenný postoj, že financovanie programu GMES, ktorý sa už volá Kopernikus, má byť začlenené do viacročného finančného rámca, čo umožní účinne tento program realizovať, hoci s poľutovaním zaznamenal zníženie prostriedkov o dobré 2 miliardy EUR v porovnaní s pôvodnými návrhmi. Toto zníženie prostriedkov však môže ohroziť celý program. Komisia dokázala, že je veľmi pružná, keďže takto prudko dokázala zmeniť svoje presvedčenie.

1.3 EHSV opätovne zdôrazňuje svoju intenzívnu podporu vesmírnym programom Európskej únie a presvedčenie o nich. Galileo a Kopernikus, vlajkové programy, ktoré sú súčasťou programu Horizont 2020, určujú inovačnú schopnosť a technologický rozvoj a pomáhajú udržať prvenstvo európskeho vesmírneho priemyslu v porovnaní s medzinárodnými konkurentmi. Prispievajú tiež k vytvoreniu prostredia, ktoré priaznivo vplyva na rozvoj kvalitných pracovných miest, spojených s poznatkami a výskumom.

1.4 Len niekoľko mesiacov pred vypustením prvého satelitu konštelácie Sentinel EHSV odporúča Komisii, aby jasne definovala riadenie programu Kopernikus, ktoré je v súčasnom stave dosť nepochopiteľné. EHSV sa domnieva, že dvaja hlavní aktéri európskej politiky v oblasti kozmického priestoru, teda ESA

a Eumetsat, by mali byť jasne zapojení do procesu riadenia vesmírnych a meteorologických programov, ako aj do celkového riadenia programu. To však z odôvodnení Komisie takto jasne nevyplýva. Článok 12 ods. 4 a 5 návrhu nariadenia by sa mali upraviť tak, že sa stanovená možnosť („môže [...] poveriť“) zmení na oznamovaciu formu („poverí“).

1.5 EHSV vyjadruje, ako už mnohokrát predtým, svoje poľutovanie nad tým, že sa v tejto súvislosti využívajú delegované akty, ktoré nie sú v súlade s ustanoveniami Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ) súvisiacimi s delegovaním právomocí na presne časovo vymedzené obdobie a pokiaľ ide o nepodstatné prvky právneho aktu. Takéto delegované právne akty musia byť odôvodnené tak, aby poskytovali jasný referenčný rámec všetkým zainteresovaným.

1.6 EHSV odporúča podrobne rozpísať pravidlá obstarávania, ktoré upravujú podmienky zapojenia sa podnikov činností plánovaných v programe Kopernikus. Tieto pravidlá musia zohľadniť potreby malých a stredných podnikov, a to na základe záväzkov prijatých v rámci Small Business Act (SBA) a na základe očakávaného rozvoja vnútorného trhu vyplývajúceho z Aktu o jednotnom trhu. Preto bude veľmi dôležité mať k dispozícii jasný a stabilný právny rámec, pokiaľ ide o súkromné investície.

1.7 EHSV súhlasí s hodnotením hospodárskeho potenciálu, ktorý by sa vďaka programu Kopernikus mohol rozvinúť a jeho koherentnosťou s cieľmi stratégie Európa 2020, a dúfa, že toto nariadenie bude urýchlene prijaté, aby sa mohli od januára 2014 rozvíjať činnosti, ktoré sú súčasťou viacročného finančného rámca. Očakáva výrazné posilnenie podpory zavádzania

výsledkov programu Kopernikus do praxe, ktoré je momentálne zadané v jeho cieľoch, nie je však jasne uvedené v nástrojoch, ktoré sa majú zaviesť do nariadenia, keďže špecifické právomoci sa prenášajú na Komisiu.

1.8 Ak sa má dosiahnuť zapojenie väčšieho počtu podnikov, považuje EHSV za zásadné a dôležité poskytnúť platformu, ktorá by účinne pomáhala rozvíjať investície, pracovné miesta a podporovala vývoj. V tejto súvislosti považuje za nevyhnutné, aby sa údaje, ktoré budú k dispozícii, poskytovali bezplatne a boli voľne prístupné pre všetky európske subjekty, a je pevne presvedčený, že je potrebné začať rokovania s tretími krajinami, aby sa stanovili režimy úplnej reciprocity s priemyslom tých krajín, ktoré disponujú údajmi. V prípade, že tieto dohody nebudú uzatvorené, považuje EHSV za vhodné stanoviť pre priemysel týchto krajín režim licencií, ktorý by obmedzil prístup k údajom z programu Kopernikus na nevyhnutné minimum. Režim voľného prístupu by mal byť umožnený všetkým rozvojovým krajinám a v prípade núdzových situácií.

1.9 Vzhľadom na neustále finančné náklady a citlivosť údajov, EHSV súhlasí s tým, aby sa Európska únia stala vlastníkom systému. Konštatuje, že návrh nariadenia neupravuje podrobnosti, náklady a zodpovednosť budúcej správy tohto vlastníctva a jeho prechodu. Očakáva objasnenia v týchto bodoch.

1.10 EHSV vrelo odporúča, aby všetky inštitúcie EÚ, vrátane Európskeho parlamentu, ktorý má pred začiatkom ďalších volieb ešte niekoľko plenárnych zasadnutí, urýchlene schválili toto nariadenie, zohľadnili navrhnuté vylepšenia a odsúhlasili pokračovanie programu Kopernikus. Ak sa neschváli v čo najkratšom čase, reálne hrozí, že program príde o finančné prostriedky.

2. Úvod

2.1 Nariadenie stanovuje vhodný právny rámec riadenia a financovania európskeho programu monitorovania Zeme GMES (Globálne monitorovanie pre životné prostredie a bezpečnosť) počas jeho novej operačnej fázy od roku 2014. Na tento účel sa nariadením zrušuje nariadenie (EÚ) č. 911/2010, ktorým sa tento program zriaďoval a ktoré platí do konca roku 2013.

2.2 Prostredníctvom tohto nariadenia sa aj oficiálne mení názov programu GMES na Kopernikus.

2.3 So zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, najmä na jej článok 189, sa návrh nového nariadenia Európskeho parlamentu a Rady týka týchto bodov:

1) zmena názvu na Kopernikus;

2) riadenie GMES v jeho operačnej fáze s cieľom umožniť Komisii, aby delegovala činnosti na viacerých prevádzkovateľov;

3) financovanie v období rokov 2014 – 2020.

2.4 Ako sa uvádza v oznámení, „Kopernikus zahŕňa šesť služieb: monitorovanie morského prostredia, atmosféry, pôdy a zmeny klímy, ako aj podporu riadenia v núdzových situáciách a podporu bezpečnosti. Kopernikus využíva údaje zo satelitov a senzorov in situ, ako sú bójy, balóny alebo vzdušné senzory, s cieľom poskytovať včasné a spoľahlivé informácie s pridanou hodnotou a predpovede napríklad na podporu poľnohospodárstva a rybného hospodárstva, využitia pôdy a urbanistického plánovania, boja proti lesným požiarom, reakcie na katastrofy, námornej dopravy alebo monitorovania znečistenia vzduchu. Kopernikus takisto prispieva k hospodárskej stabilite a rastu podnecovaním komerčného uplatnenia (tzv. nadväzujúcich služieb) v mnohých rôznych odvetviach prostredníctvom úplného a otvoreného prístupu k údajom z pozorovaní a k informačným produktom programu Kopernikus. Zároveň je jedným z programov, ktoré sa majú uskutočňovať v rámci stratégie Európa 2020 na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu, a vzhľadom na jeho prínosy pre široké spektrum politík Únie bol zahrnutý do iniciatívy priemyselnej politiky Európa 2020“.

2.5 Na vesmírnu infraštruktúru sa doteraz vynaložilo približne 3,2 miliardy EUR, väčšina z toho, vyše 60 %, prostredníctvom ESA, približne 30 % však išlo aj z fondov EÚ, okrem iného zo siedmeho rámcového programu (7. RP).

2.6 Vzhľadom na očakávané náklady nemôže financovanie operačnej fázy, počas ktorej sa majú nielen získavať a využívať údaje, ale aj obnoviť vesmírnu infraštruktúra, zostať na pleciach jednotlivých členských štátov. EÚ preto prostredníctvom tohto nariadenia preberá zodpovednosť za operačnú fázu programu Kopernikus/GMES a bremeno jej financovania vo výške 3 786 miliónov EUR (v cenách z roku 2011).

2.7 Komisia vo svojom oznámení s názvom „Rozpočet stratégie Európa 2020“ [COM(2011) 500 final z 29. júna 2011] navrhla, aby bol GMES v období rokov od 2014 do 2020 financovaný mimo viacročného finančného rámca (VFR).

2.8 EHSV sa vyjadril rozhodne proti návrhu Komisie presunúť prostriedky potrebné na rozvoj a dokončenie programu GMES mimo finančného rámca EÚ, do fondu ad hoc⁽¹⁾.

(1) Ú. v. EÚ C 299, 14.10.2012, s. 72.

2.9 Tento prvý návrh financovania mimo viacročného finančného rámca Európsky parlament zamietol v uznesení P7_TA(2012)0062 zo 16. februára 2012. V záveroch Európskej rady zo 7. – 8. februára 2013 o VFR sa predpokladá, že program by mal byť financovaný v podokruhu 1a finančného rámca s maximálnou úrovňou záväzkov 3 786 miliónov EUR (v cenách z roku 2011), ktoré budú stanovené v nariadení o VFR.

2.10 Aj národné vesmírne agentúry rozvíjajú vlastné systémy pozorovania Zeme. Komisia vo svojom oznámení konštatuje, že sa však nemohli dohodnúť na spolupráci, pokiaľ ide o financovanie podporovaných operačných programov v oblasti environmentálneho monitorovania. Potreba pokračovať v takýchto pozorovaniach je naliehavá vzhľadom na rastúci politický tlak na verejné orgány, aby prijali informované rozhodnutia v oblasti životného prostredia, bezpečnosti a zmeny klímy, a vzhľadom na potrebu dodržiavať medzinárodné dohody.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Vesmírnu štruktúru pre program Kopernikus/GMES budovala postupne od roku 2005 do súčasnosti ESA, a to z vlastných prostriedkov vo výške takmer 2 miliardy EUR s podporou prostriedkov EÚ vyčlenených na vesmírny sektor v rámci siedmeho rámcového programu a prostriedkov na začatie činnosti približne vo výške ďalšej miliardy EUR, takže celkové náklady do dnešného dňa a prostriedky vyčlenené do konca roku 2013 dosiahli celkovo 3,2 miliardy EUR.

3.2 V odôvodnení 17 sa uvádza, že vzhľadom na rozsah programu by sa vykonávanie programu malo delegovať na subjekty s príslušnou technickou a odbornou kapacitou, pričom niektoré z nich sú vymenované v nasledujúcom odôvodnení 18. Pre úspešnú realizáciu operačnej fázy programu je teda dôležité, aby sa v dohodách o riadení programu, ktoré sa podľa tohto nariadenia majú vypracovať, zohľadnili skutočné kapacity, ktorými Európa disponuje v sektore satelitov a využívania získaných údajov. V odôvodnení 18 sa neuvádzajú mená dvoch hlavných aktérov, ktorí disponujú projektovými, operačnými aj riadiacimi kapacitami v oblasti európskych satelitov, a to ESA a Eumetsat.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Vo vesmírnom sektore sa niektoré členské štáty spojili do dvoch veľkých organizácií: ESA a Eumetsat. ESA, ktorá disponuje rozpočtom viac ako 4 miliardy EUR ročne a má približne 2 250 pracovníkov (2011), vybudovala pomerne rozsiahly systém environmentálnych satelitov (ERS, Envisat, Cryosat, SMOS, GOCE, SWARM), ktorý aj prevádzkuje, a vybudovala aj európske meteorologické satelity Meteosat, Meteosat Second Generation a Met-OP. ESA archivuje a distribuuje aj údaje z celej dlhšej série misií ďalších partnerov (tzv. „third party missions“). Eumetsat, Európska organizácia pre využitie meteorologických satelitov, ktorá má rozpočet približne 300 miliónov EUR ročne a 280 zamestnancov (2011), sa zameriava špecificky na vypracúvanie a distribúciu meteorologických údajov.

4.2 Popri týchto dvoch veľkých organizáciách existujú aj ďalšie agentúry Európskej únie, ktoré sú zapojené do európskej politiky v oblasti kozmického priestoru, ako sa uvádza aj v tabuľke (2).

Orgán	Hlavné činnosti	Rozpočet a organizačná štruktúra (2007)
Agentúra pre európsky GNSS (GSA)	riadenie európskych programov satelitnej rádiovkej navigácie (napr. Galileo)	5,4 milióna EUR (2009) – 50 osôb
Satelitné stredisko EÚ (EUSC)	podpora EÚ pri analýze satelitných záberov	16 miliónov EUR (2011) – 100 osôb
Európska environmentálna agentúra (EEA)	začlenenie environmentálnych aspektov do hospodárskej politiky	41 miliónov EUR (2012) – 220 osôb
Európska námorná bezpečnostná agentúra (EMSA)	technická a vedecká pomoc pri príprave právnych predpisov EÚ týkajúcich sa bezpečnosti na mori a znečisťovania morí	54 miliónov EUR (2010) – 200 osôb
FRONTEX	operatívna koordinácia členských štátov v oblasti bezpečnosti hraníc	22 miliónov EUR (+13 rezerva) – 170 osôb
Európska obranná agentúra (EDA)	spolupráca v otázkach obranných kapacít a výzbroje	31 miliónov EUR (2010) – 100 osôb
Európska rada pre výskum (ERC)	Súčasť 7. RP, podpora vedeckého výskumu a excelentnosti v Európe	32 miliónov EUR (2009) – 220 osôb
Výkonná agentúra pre výskum (REA)	hodnotenie a riadenie viacerých programov 7. RP	31 miliónov EUR (2009) – 349 osôb

4.3 Údaje uvedené v tabuľke poskytujú prehľad operačných kapacít v oblasti satelitov, ktorými disponujú európske agentúry, ESA a Eumetsat. Európska komisia by mala, pokiaľ ide o požiadavky programu, zohľadniť všetky zdroje a odborné sily.

4.4 V odôvodnení 18 sa neuvádzajú výslovne ESA ani Eumetsat medzi aktérmi, ktorí budú realizovať program Kopernikus. Vzhľadom na článok 11 uvedeného nariadenia považujeme za potrebné doplniť ich do tohto odôvodnenia.

4.5 Článok 12 ods. 4 a 5 návrhu nariadenia by sa mali upraviť tak, že sa stanovená možnosť („môže [...] poveriť“) zmení na oznamovaciu formu („poveriť“).

(2) Zdroj: PACT-European Affairs

4.6 Komisia v článku 2 ods. 1 písm. b) a v článku 2 ods. 4 písm. b) vymenúva ciele hospodárskeho rastu a zamestnanosti medzi hlavnými cieľmi programu Kopernikus.

4.7 EHSV s tým súhlasí, žiada však, aby boli navrhnuté špecifické a prijateľné iniciatívy na dosiahnutie tohto cieľa. Medzi konkrétne opatrenia, ktoré je potrebné podniknúť, patrí aj zavádzanie výsledkov programu Kopernikus do praxe (tzv. downstreaming), lebo práve ony určujú prínos programu pre výrobnú sféru. Činnosti zamerané na šírenie, podporu rozvoja možných aplikácií využívajúcich údaje poskytované systémom, šírenie osvedčenia o potenciáli programu Kopernikus, to všetko sú dôležité činnosti, ktoré by mali byť začlenené do nariadenia spolu s výslovným odkazom na činnosti, ktoré treba realizovať na dosiahnutie uvedených cieľov.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o poplatkoch Európskej agentúry pre lieky za vykonávanie činností dohľadu nad liekmi na humánne použitie“

COM(2013) 472 final – 2013/0222 (COD)

(2014/C 67/18)

Spravodajkyňa: **Renate HEINISCH**

Rada a Európsky parlament sa 12. júla a 1. júla 2013 rozhodli podľa článku 114 a článku 168 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o poplatkoch Európskej agentúry pre lieky za vykonávanie činností dohľadu nad liekmi na humánne použitie“

COM(2013) 472 final – 2013/0222 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu, ktorá bola poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 2. októbra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra) 144 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 7 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor víta návrh Komisie, ktorý predstavuje významný prínos k ďalšiemu zlepšovaniu bezpečnosti liekov a transparentnosti procesu hodnotenia. Oceňuje najmä zlepšenia, ktoré sa vykonali v porovnaní s prvým návrhom Komisie, vrátane osobitných ustanovení pre malé a stredné podniky.

1.2 Európsky hospodársky a sociálny výbor víta zásadu, že držiteľia povolenia na uvedenie na trh by nemali platiť poplatok dvakrát za tú istú činnosť dohľadu nad liekmi. Od Komisie žiada zabezpečiť, aby sa súčasne so zavedením nových poplatkov prestali vyberať štátne poplatky za tú istú činnosť.

1.3 Európsky hospodársky a sociálny výbor víta návrhy Komisie týkajúce sa posudzovania periodicky aktualizovaných správ o bezpečnosti a posudzovania štúdií bezpečnosti po vydaní povolenia. Vyzýva však Komisiu, aby v súvislosti s liekmi, ktoré majú známy bezpečnostný profil, plánovala ďalšie zníženie poplatkov.

1.4 Európsky hospodársky a sociálny výbor sa domnieva, že riadenie postupov posudzovania v celej EÚ na základe údajov o dohľade nad liekmi (referrals) je úlohou verejných orgánov, ktorá by sa nemala financovať len prostredníctvom poplatkov od držiteľov povolení na uvedenie na trh. Vykonávanie týchto postupov posudzovania predstavuje dôležitú úlohu pre príslušné štátne orgány, ako aj orgány EÚ a Európsky hospodársky

a sociálny výbor sa domnieva, že by sa mala financovať z prostriedkov Európskej únie s cieľom zabezpečiť tiež nezávislosť posúdenia.

1.5 Európsky hospodársky a sociálny výbor víta návrh, aby Európska agentúra pre lieky vyberala od držiteľov povolenia na uvádzanie na trh ročný paušálny poplatok za vykonávanie činností dohľadu nad liekmi. Konštatuje však, že činnosti dohľadu nad liekmi v súčasnosti ešte nie sú k dispozícii, alebo sú k dispozícii len v obmedzenom rozsahu. Preto navrhuje, aby sa vyberanie paušálneho poplatku pozastavilo, kým uvedené služby nebudú k dispozícii.

1.6 Európsky hospodársky a sociálny výbor víta návrh Komisie rozdeliť vyrubované poplatky čo najspravodlivejšie medzi príslušných držiteľov povolenia na uvedenie na trh. Európsky hospodársky a sociálny výbor navrhuje zväziť ešte raz formuláciu so „spoplatnenými položkami“.

2. Úvod

2.1 Zachovanie alebo obnova dobrého zdravia majú pre väčšinu občanov veľký, pre mnohých dokonca najväčší význam.

2.2 Hlavný význam pri zachovaní alebo obnove zdravia má okrem liekov aj poradenstvo a liečba, ktoré poskytujú zdravotnícki odborníci. Pacienti ako občania Európskej únie oprávnené očakávajú optimálnu liečbu účinnými a bezpečnými liekmi vo všetkých členských štátoch. Stredobodom všetkých ustanovení o liekoch musia byť záujmy pacientov.

2.3 Pri použití liekov treba podľa možnosti vylúčiť alebo minimalizovať riziká. Bezpečnosť musí byť prvoradá. V tejto súvislosti je nevyhnutná dostatočná kontrola pred vydaním povolenia, ako aj stály dohľad vo fáze po vydaní povolenia. Za túto činnosť, ktorá sa označuje ako činnosť dohľadu nad liekmi, sú spoločne zodpovedné všetky zúčastnené strany, tak držiteľ povolenia na uvedenie lieku na trh, ako aj zdravotnícki odborníci, pacienti, ale aj príslušné orgány v členských štátoch a Európska únia.

2.4 Pokiaľ ide o lieky, ktoré sú povolené vo viacerých členských štátoch, pacienti očakávajú celoeurópske jednotné rozhodnutia na podloženom vedeckom základe, ktoré sa potom jednotne a zrozumiteľne oznámia. Hlavnú úlohu v koordinácii vedeckého posúdenia, ako aj jednotnej komunikácii zohráva Európska agentúra pre lieky (EMA) a jej špecializované orgány.

2.5 Aby EMA mohla splniť tieto dôležité úlohy, musí mať primerané finančné prostriedky. V súčasnosti EMA nemôže vyberať poplatky za viaceré činnosti súvisiace s dohľadom nad liekmi. Návrhom Komisie sa táto možnosť vytvorí.

2.6 Pri stanovení nových plnení podliehajúcich poplatku treba mať na pamäti, že výrobcovia liekov platia primeraný finančný príspevok za služby, ktoré agentúra poskytuje.

2.7 Príspevok výrobcov liekov treba stanoviť tak, aby pacienti mali k dispozícii aj naďalej všetky lieky v Európskej únii, teda aby sa prostredníctvom vyberania poplatkov neohrozilo uvedenie výrobkov na trh z hospodárskych dôvodov, na základe čoho by pacienti nemali primeranú zdravotnú starostlivosť.

2.8 Pacienti predpokladajú, že postup posudzovania farmakovigilančných údajov v celej EÚ sa vykonáva len z vedeckého hľadiska a nezávisle od poplatkov výrobcov liekov.

3. Kontext

3.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor vo svojich predchádzajúcich stanoviskách zdôrazňoval význam konkurencieschopného a inovačného farmaceutického priemyslu v Európe. V období posledných 50 rokov patril k moderným priemyselným odvetviám s najmodernejšími technológiami a najvyššou mierou inovácií. V tomto odvetví sú v celej Európe zamestnané státisíce vysoko kvalifikovaných odborníkov a vytvára sa vysoká pridaná hodnota.

3.2 S pozitívnymi aspektmi liekov sa však môžu spájať neželané vedľajšie účinky, ktoré sú spôsobené nesprávnym užitím alebo chybnou medikáciou, alebo dokonca neprimeraným použitím a/alebo zneužitím liekov.

3.3 Zaobchádzanie s liekmi sa preto spája s veľkou zodpovednosťou a treba mu venovať veľkú pozornosť, ide tu predsa o zabezpečenie zdravia obyvateľstva, najmä vzhľadom na

skutočnosť, že mnoho vedľajších účinkov nových liekov možno často určiť až po vydaní povolenia na uvedenie na trh a príslušnom uvedení na trh.

3.4 Zmenou smernice 2001/83/ES a nariadenia (ES) č. 726/2004 uverejnenou 15. decembra 2010 sa na EMA prenášajú nové úlohy súvisiace s dohľadom nad liekmi vrátane postupu dohľadu nad liekmi v celej EÚ, vyhodnotenia prípadov v odbornej literatúre, zlepšenia využívania nástrojov informačných technológií, ako aj úplného informovania verejnosti. Okrem toho sa v právnych predpisoch týkajúcich sa dohľadu nad liekmi ustanovuje, že agentúra by mala môcť financovať tieto činnosti z poplatkov uložených držiteľom povolení na uvedenie na trh. Vzhľadom na to by sa mali vytvoriť nové kategórie poplatkov, ktoré pokryjú nové a osobitné úlohy agentúry.

3.5 V prepracovaných právnych predpisoch týkajúcich sa dohľadu nad liekmi sa na financovanie týchto činností stanovujú poplatky, ktoré sa vyberajú od držiteľov povolení na uvedenie na trh. Tieto poplatky sa majú vzťahovať na dohľad nad liekmi na úrovni EÚ najmä v súvislosti s postupmi posudzovania na úrovni EÚ. Medzi tieto postupy patrí vedecké posúdenie, ktoré vykonáva spravodajca príslušných orgánov členských štátov. Tieto poplatky sa teda nevzťahujú na činnosti dohľadu nad liekmi, ktoré vykonávajú príslušné orgány vo vlastnej krajine. Členské štáty môžu naďalej vyberať poplatky za činnosti vo vlastnej krajine, tieto sa však nemajú prekryvať s poplatkami stanovenými v tomto návrhu.

4. Vymedzenie pojmov

4.1 Podľa definície Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) pojem **dohľad nad liekmi** zahŕňa analýzu a zabránenie rizikám súvisiacim s liekmi, teda činnosti určené na odhalenie a posúdenie neželaných účinkov alebo iných problémov v súvislosti s liekmi, ako aj ich porozumenie a predchádzanie, riadenie rizík, predchádzanie nesprávnej liečbe, poskytnutie informácií o liekoch, ako aj podporu primeranej liečby liekmi.

4.2 Pojem **vedľajšie účinky** prípadne **neželané účinky lieku** znamená neželané negatívne účinky liečby liekom.

4.3 Pojmom pravidelne aktualizovaná správa o bezpečnosti – anglicky: Periodic Safety Update Report (PSUR) – sa označuje súhrn rozsiahlych údajov týkajúcich sa používania a rizík jedného alebo viacerých liekov za dlhšie obdobie, spravidla obdobie troch rokov, ktorý predloží držiteľ povolenia na uvedenie lieku na trh príslušným orgánom krajiny, pre ktorú je povolenie vydané.

4.4 Postup posudzovania farmakovigilančných údajov v celej EÚ (**Referral**) je regulačný postup na európskej úrovni na spracovanie rozličných vedeckých postojov alebo posúdení v súvislosti s povolením na uvedenie liekov na trh.

4.5 Štúdia bezpečnosti po vydaní povolenia (**Post-Authorisation Safety Study – PASS**) je vedecká štúdia určená na účely bezpečnosti liekov. Môže sa vykonať na dobrovoľný podnet držiteľa povolenia alebo na príkaz príslušného orgánu po vydaní povolenia na uvedenie lieku na trh. Najdôležitejšie ciele takej štúdie sú určenie frekvencie už známych vedľajších účinkov za bežných okolností, určenie zriedkavých, doposiaľ neznámych vedľajších účinkov, ktoré sa neodhalili vzhľadom na ich nízky výskyt v klinických štúdiách, a preskúmanie možných rizík pri bežnom užívaní v určitých skupinách pacientov (napr. starí ľudia, tehotné ženy, pacienti s obmedzenou funkciou pečene atď.).

4.6 Pojmom **EudraVigilance (European Union Drug Regulating Authorities Pharmacovigilance)** sa označuje informačná sieť a systém riadenia, ktorý prevádzkuje EMA ako centrálnu službu s cieľom zabezpečiť bezpečné používanie liekov v Európskom hospodárskom priestore. EudraVigilance podporuje najmä elektronické posielanie správ o vedľajších účinkoch pred a po vydaní povolenia na uvedenie lieku na trh (tiež prípady podzrenia) a ich systematické zbieranie, ako aj včasné zistenie rizík spojených s liekmi a prijatie príslušných opatrení na zníženie rizík.

4.7 Pojmom **Extended EudraVigilance Medicinal Product Dictionary (xEVMPD)** sa označuje rozšírený variant zoznamu EVMPD uzavretého k júlu 2011. Bude obsahovať príslušné informácie o všetkých liekoch príslušných držiteľov povolení vydaných v krajinách Európskeho hospodárskeho priestoru vrátane informácií o názve výrobku, držiteľovi povolenia a jeho systéme dohľadu nad liekmi, druhu a stave povolenia, zložení a koncentrácii účinnej látky, spôsobe podávania a oblastiach použitia, ako aj o účinných a pomocných látkach. Zoznam liekov EÚ sa mal úplne naplniť do 2. júla 2012, v súčasnosti je však užitočný len v obmedzenom rozsahu.

4.8 Pojmom „**spoplatnená položka**“ sa označuje každá jednotlivá položka v databáze podľa článku 57 ods. 1 písm. l) nariadenia (ES) č. 726/2004 (xEVMPD) na základe informácií zo zoznamu všetkých liekov na humánne použitie povolených v EÚ podľa článku 57 ods. 2 tohto nariadenia.

5. Právny základ

5.1 Návrh je založený na článku 114 a článku 168 ods. 4 písm. c) Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ). Navrhované nariadenie je založené na článku 114 ZFEÚ, keďže rozdiely medzi štátnymi právnymi predpismi, regulačnými a administratívnymi predpismi týkajúcimi sa liekov vytvárajú prekážky v obchode v EÚ, a teda priamo ovplyvňujú fungovanie vnútorného trhu.

5.2 Navrhované nariadenie je okrem toho založené na článku 168 ods. 4 písm. c) ZFEÚ, keďže jeho cieľom je stanoviť prísne normy kvality a bezpečnosti liekov.

6. Zásada subsidiarity a proporcionality

6.1 EMA je európska decentralizovaná agentúra zriadená na základe nariadenia (ES) č. 726/2004, a tak sa rozhodnutie o jej financovaní a vyberaní poplatkov musí prijať na úrovni EÚ. Nové právne predpisy v oblasti dohľadu nad liekmi predstavujú pre agentúru právny základ na vyberanie poplatkov za dohľad nad liekmi. Takže iba EÚ môže poveriť agentúru vyberaním poplatkov za dohľad nad liekmi. Tento návrh sa týka iba činností dohľadu nad liekmi, ktoré sa vykonávajú na úrovni EÚ a do ktorých je zapojená agentúra. Pokiaľ ide o činnosti dohľadu nad liekmi, ktoré sa vykonávajú na štátnej úrovni, EÚ tam nemá nijaké právomoci a členské štáty môžu naďalej vyberať vlastné poplatky.

6.2 Komisia sa domnieva, že návrh je v súlade so zásadou proporcionality, keďže neprekračuje rozsah nevyhnutný na dosiahnutie všeobecného cieľa, t. j. zavedenie poplatkov, na základe ktorého sa umožní riadne uplatňovanie právnych predpisov v oblasti dohľadu nad liekmi platných od júla 2012.

7. Všeobecné pripomienky

7.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor uznáva pozitívny a významný prínos liekov ku kvalite života občanov a stále podporoval všetky iniciatívy na zvýšenie bezpečnosti používania liekov ako významný prínos k ochrane zdravia.

7.2 Európsky hospodársky a sociálny výbor uznáva význam úsilia Komisie o zlepšenie regulačného rámca pre dohľad nad liekmi a o jeho zjednodušenie v záujme pacientov a výrobcov liekov prostredníctvom nového znenia smernice 2001/83/ES a nariadenia (ES) č. 726/2004. Toto opatrenie Komisie predstavuje významný prínos k ďalšej realizácii a prehĺbeniu vnútorného trhu v takej zložitej a dôležitej oblasti, akou je farmaceutické odvetvie.

7.3 Európsky hospodársky a sociálny výbor okrem toho uznáva významný prínos agentúry v tejto súvislosti najmä ako miesta koordinácie dôležitého vedecky podloženého a jednotného informovania pacientov v Európskej únii o rizikách spojených s liekmi.

7.4 Európsky hospodársky a sociálny výbor podporuje želanie uvedené v návrhu Komisie zabezpečiť agentúre možnosť vyberať primerané poplatky za služby poskytované v oblasti dohľadu nad liekmi.

8. Konkrétne pripomienky

8.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor v tejto súvislosti v zásade víta plnenia podliehajúce poplatku uvedené v článkoch 4 a 5. Tak periodicky aktualizované správy o bezpečnosti uvedené v článku 4, ako aj štúdie po vydaní povolenia uvedené v článku 5 predstavujú veľmi dôležitý prínos k včasnému zisteniu rizík, a preto ich treba z hľadiska pacientov neobmedzene podporiť.

8.2 Európsky hospodársky a sociálny výbor predpokladá, že v prípade liekov so známym bezpečnostným profilom je nevyhnutné tak v rámci periodicky aktualizovaných správ o bezpečnosti, ako aj v rámci štúdií po vydaní povolenia predložiť v porovnaní s novými inovačnými liekmi menej rozsiahle dokumenty. Vzhľadom na to budú pravdepodobne aj náklady agentúry a príslušných spravodajcov na spracovanie a preskúvanie nižšie než v prípade nových inovačných liekov. Európsky hospodársky a sociálny výbor vyzýva Komisiu, aby v prípade liekov so známym bezpečnostným profilom stanovila ďalšie zníženie poplatkov v súvislosti s dokumentmi uvedenými v článkoch 4 a 5.

8.3 Európsky hospodársky a sociálny výbor nepovažuje poplatky za tzv. referrals uvedené v článku 6 návrhu Komisie za účelné. Skôr sa domnieva, že také postupy hodnotenia by sa mali vykonávať nezávisle od poplatkov farmaceutického priemyslu a mali by byť zamerané výlučne na záujem pacientov. Náklady by sa mali uhradiť z rozpočtu EÚ.

8.4 Európsky hospodársky a sociálny výbor v zásade víta tiež paušálny ročný poplatok navrhovaný v článku 7. Predpokladá však, že tento poplatok sa uplatní, až keď podniky, ktoré sú povinné platiť tento poplatok, budú mať v celom rozsahu k dispozícii služby, ktoré agentúra vykonáva v oblasti dohľadu nad liekmi a ktoré sa financujú prostredníctvom týchto poplatkov. Európsky hospodársky a sociálny výbor nepovažuje navrhované spojenie so spoplatnenou položkou za účelné.

8.5 Európsky hospodársky a sociálny výbor okrem toho víta navrhované zníženie poplatkov a oslobodenie od poplatkov pre malé podniky a mikropodniky.

8.6 Navrhovaný ročný paušálny poplatok je v súčasnosti účinný len čiastočne vzhľadom na to, že EMA poskytuje len jednu príslušnú službu. K dnešnému dňu preto nie je tento poplatok ešte oprávnený v plnom rozsahu. Európsky hospodársky a sociálny výbor preto navrhuje, aby sa tento paušálny poplatok pozastavil, až kým nebudú tieto služby k dispozícii. Dátum dostupnosti služieb možno určiť prostredníctvom potvrdenia správnej rady agentúry uvedeného v článku 24 ods. 2 tretia veta nariadenia (ES) č. 1235/2010. V tomto článku sa ustanovuje, že „*správna rada agentúry na základe nezávislej auditorskej správy zohľadňujúcej odporúčanie Výboru pre hodnotenie rizík dohľadu nad liekmi potvrdí a oznámi dosiahnutie úplnej funkčnosti databázy Eudravigilance*“.

8.7 Pokiaľ ide o „spoplatnenú položku“, ako príklad možno uviesť, že na základe odlišnej situácie v jednotlivých členských štátoch sa to isté povolenie vydá v jednej krajine vo viacerých jazykoch a v súvislosti s týmto povolením sa vzhľadom na to bude v databáze uvádzať viac zápisov. Väčšina činností dohľadu nad liekmi sa bude vykonávať na základe účinnej látky a nie na základe „spoplatnenej položky“, a mali by byť podľa toho aj odmeňované. Európsky hospodársky a sociálny výbor preto navrhuje, aby sa spoplatnená položka vzťahovala na európske číslo konania. Za štátne povolenia by sa nemalo platiť viackrát.

V Bruseli 16. októbra 2013.

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Plne elektronické verejné obstarávanie ako prostriedok modernizácie verejnej správy“

COM(2013) 453 final

(2014/C 67/19)

Spravodajca: **Paulo BARROS VALE**

Komisia sa 26. júna 2013 rozhodla podľa článku 314 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Plne elektronické verejné obstarávanie ako prostriedok modernizácie verejnej správy“

COM(2013) 453 final.

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 2. októbra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra) prijal 147 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) už mal príležitosť vyjadriť podporu rýchlej implementácii plne ⁽¹⁾ elektronického verejného obstarávania ⁽²⁾ a teraz opätovne vyjadruje podporu všeobecnému zavedeniu tohto postupu, ktorý posilní optimalizáciu zdrojov.

1.2 Plne elektronické verejné obstarávanie treba poňať ako príležitosť na modernizáciu verejnej správy a zvýšenie jej efektívnosti prostredníctvom väčšej presnosti a transparentnosti, ktorú tento postup prináša.

1.3 Ide tiež o príležitosť pre podniky, najmä malé a stredné podniky (MSP), ktorým sa uľahčí prístup k novým možnostiam na otvorenejšom a transparentnejšom trhu.

1.4 EHSV však vyjadruje obavy, pokiaľ ide o slabé výsledky, ktoré sa doteraz dosiahli a ktoré nenasvedčujú tomu, že by sa naplnil pôvodný cieľ dokončiť do roku 2016 prechod na elektronické verejné obstarávanie.

⁽¹⁾ Plne elektronické verejné obstarávanie je využitie elektronickej komunikácie a elektronického spracovania transakcií organizáciami verejného sektora pri nákupe tovarov a služieb vo všetkých fázach verejného obstarávania, od fázy pred zadaním zákazky (uverejnenie oznamov, prístup k podkladom verejného obstarávania, predkladanie návrhov, posúdenie návrhov a zadanie zákazky) po fázu po zadaní zákazky (objednávka, fakturácia a platba).

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 11, 15.1.2013, s. 44.

1.5 Znepokojujúce je slabé zapojenie členských štátov, pričom naďalej pretrváva odpor voči prijatiu postupov, ktoré sú preukázateľne výhodné pre orgány verejnej správy a hospodárske subjekty. Komisia by mala v tejto súvislosti ďalej vykonávať svoju úlohu a presvedčať zainteresované strany, aby využívali elektronické verejné obstarávanie vo všetkých jeho fázach, či už implementáciou systému plne elektronického verejného obstarávania v rámci svojich postupov alebo prostredníctvom legislatívy a šírenia osvedčených postupov. Výbor preto víta, že Komisia poskytla svoje riešenia v oblasti elektronického obstarávania členským štátom, ktoré by ich chceli využiť.

1.6 Trh verejného obstarávania je fragmentovaný a zahŕňa viaceré riešenia a platformy, ktoré väčšinou nie sú koncipované tak, aby boli interoperabilné. Chýbajúce strategické usmernenia, či dokonca nevôľa členských štátov spojiť sa pri zavádzaní spoločných riešení všeobecného prístupu, sťažuje prístup hospodárskym subjektom, národným alebo cezhraničným, a následne narúša voľnú hospodársku súťaž. Komisia si musí plniť svoju úlohu v oblasti normalizácie a harmonizovať technické požiadavky na základe už vykonanej a akceptovanej práce, najmä v rámci projektu PEPPOL, ktorá si zasluhuje všeobecnú podporu. Harmonizácia je dôležitým krokom v rámci demokratizácie trhu, ktorý by mal byť transparentný a dostupný, a to v záujme dôsledného využívania verejných prostriedkov.

1.7 EHSV tiež vyjadruje názor, že získané riešenia by mali byť všeobecne dostupné, pričom by sa mali prekonať jazykové bariéry a prekážky v prístupe ľudí so zdravotným postihnutím. Zároveň treba udržať nízke náklady pri vytváraní alebo prispôbovaní existujúcich platforiem, ako aj pri ich údržbe. Normalizácia je preto veľmi dôležitá.

1.8 Trh verejného obstarávania je ešte stále ťažko dostupný pre MSP, ktoré nie sú dostatočne veľké a nemajú potrebné ľudské a finančné zdroje. EHSV opakuje svoj názor, že európska legislatíva v oblasti verejného obstarávania musí podporiť MSP, aby získali potrebný kapitál a skúsenosti, a to najmä prostredníctvom vytvárania konzorcií alebo dočasných združení podnikov ⁽³⁾.

1.9 Návrh smernice o elektronickej fakturácii v rámci verejného obstarávania, o ktorej sa práve diskutuje, je ďalším dôležitým krokom smerom k dokončeniu cyklu plne elektronickeho verejného obstarávania. Zjednotenie obsahu faktúry, ktoré umožní interoperabilitu, prinesie značné výhody. EHSV však tvrdí, že napriek výhodám, ktoré z tohto systému vyplynú, sú predpokladané termíny na jeho zavedenie a všeobecne uplatnenie príliš dlhé. V dobe, keď technologický rozvoj konštantne napreduje, je normalizačné úsilie nevyhnutné a žiaduce, v opačnom prípade prídu riešenia neskoro.

1.10 Financovanie zo strany Komisie určené na rozvoj infraštruktúry elektronickeho verejného obstarávania v celej Európe prostredníctvom nástroja „Spájame Európu“ je chvályhodnou iniciatívou, ktorú však v súčasnosti spochybnilo drastické zníženie prostriedkov vyčlenených Radou na túto iniciatívu. EHSV vyjadruje poľutovanie nad týmto znížením, ktoré prinesie veľké zmeny v projektoch všeobecného záujmu propagovaných Komisiou, a to najmä pokiaľ ide o podporu rozvoja a implementácie elektronickeho verejného obstarávania.

1.11 EHSV zdôrazňuje, že rovnako ako pri všetkých iniciatívach, ktoré prinášajú zmenu, je veľmi dôležitá odborná príprava ľudí. Výbor víta možnosť financovania programov odbornej prípravy zo štrukturálnych fondov na obdobie rokov 2014 – 2020. Nemožno však zabudnúť na odbornú prípravu vo verejnom sektore, pretože rozvoj nových odborných úloh a príprava na nové dematerializované pracovné metódy sú veľmi dôležité.

1.12 EHSV pri tejto príležitosti vyzýva Radu, aby apelovala na členské štáty, aby zaviedli do praxe návrhy predložené v dokumentoch Komisie a konzultačných orgánov týkajúcich sa tejto problematiky, a posilnili dosah práce, ktorá už bola v tejto oblasti vykonaná.

2. Zhrnutie dokumentu

2.1 Oznámenie sa zaoberá stavom implementácie plne elektronickeho verejného obstarávania, pričom prezentuje stav implementácie opatrení z oznámenia „Stratégia pre elektronicke verejné obstarávanie“ ⁽⁴⁾.

2.2 Reforma verejného obstarávania, digitalizácia verejnej správy, zníženie administratívnej záťaže, ako aj zvýšenie transparentnosti sú faktormi hospodárskeho rastu, pričom v ročných prieskumoch rastu za roky 2012 a 2013, ktoré vypracovala Komisia, bola modernizácia verejnej správy označená ako jedna z piatich priorít. Verejné výdavky na tovar, služby a verejné práce predstavujú 19 % HDP EÚ (údaje z roku 2011), čo odráža význam reformy verejného obstarávania, ktorá umožní zníženie verejných výdavkov a uvoľní výrazný objem prostriedkov využiteľných na investície do podpory rastu.

2.3 Reforma verejného obstarávania a zavedenie modelu plne elektronickeho verejného obstarávania sa tiež javí ako príležitosť na zavedenie inovácií do organizačného modelu verejnej správy, čím sa dosiahne jej väčšia transparentnosť a dôslednosť a prispieje k plneniu cieľov udržateľného rastu stanovených v stratégii Európa 2020.

2.4 Prístup MSP k internetu je v súčasnosti všeobecne rozšírený – len 4,6 % MSP nemalo v roku 2012 prístup k internetu ⁽⁵⁾. Väčšina MSP je teda prispôbených na používanie plne elektronickeho verejného obstarávania, pričom skúsenosti podnikov v krajinách, v ktorých sa elektronicke verejné obstarávanie všeobecne používa, sú pozitívne. Treba však venovať osobitnú pozornosť podpore služieb elektronickej fakturácie a nízkonákladového a ľahko použiteľného elektronickeho verejného obstarávania.

2.5 Napriek rozšírenému používaniu internetu je elektronicke verejné obstarávanie aj naďalej len v počiatočnej fáze a zámerom Komisie je jeho povinné zavedenie do polovice roku 2016. Napríklad miera elektronickeho predkladania ponúk je aj naďalej na veľmi nízkej úrovni (odhaduje sa na 10 %) a vo väčšine členských štátov je elektronicke predkladanie ponúk voliteľné, s výnimkou Portugalska, kde je tento postup od určitej sumy povinný. V niektorých štátoch je už bežným postupom aj elektronická fakturácia od určitej sumy, no odhaduje sa, že len 12 % podnikov využíva elektronicke prostriedky na vydávanie alebo prijímanie faktúr vo vzťahu k verejným orgánom.

2.6 Cesta by mala viesť smerom k normalizácii elektronickeho verejného obstarávania, aby sa elektronická fakturácia stala pravidlom a nie výnimkou, a to prostredníctvom podpory členských štátov pri definovaní národných stratégií s cieľom implementovať elektronicke verejné obstarávanie a elektronicke fakturáciu, ako aj šírením osvedčených postupov.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV opakovane zdôrazňuje svoj názor, že je dôležité uznať význam revízie právneho rámca v oblasti verejného obstarávania, ktorá umožní dematerializáciu tohto procesu

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 11, 15.1.2013, s. 44.

⁽⁴⁾ COM(2012) 179 final.

⁽⁵⁾ Údaje Eurostatu za rok 2013.

a postupne zavedie povinné využívanie elektronického verejného obstarávania. Napriek tomu konštatuje, že dosiahnutý pokrok nemal želaný vplyv, ako dokazujú výsledky využívania elektronického verejného obstarávania.

3.2 Fragmentácia trhu elektronického verejného obstarávania sa prehĺbila tým, že členské štáty postupujú samostatne a že existujú rôzne riešenia a platformy, ktoré vzhľadom na chýbajúce strategické usmernenia neboli koncipované tak, aby umožnili vzájomnú interoperabilitu, ktorá je základnou podmienkou umožňujúcou všeobecný prístup. Hoci z miestnej úrovne prichádzajú správy o zvyšovaní počtu účastníkov verejného obstarávania, čo je pozitívnym signálom zlepšovania prístupu na trh, to isté však nemožno povedať o účasti na cezhraničnom verejnom obstarávaní, ku ktorému majú MSP ťažší prístup, a to nielen z technických, ale aj ekonomických dôvodov. MSP by mali k cezhraničnému verejnému obstarávaniu lepší prístup v rámci konzorcií, pričom toto riešenie by malo byť prezentované a podporované na národnej úrovni.

3.3 EHSV považuje otázku interoperability za veľmi dôležitú a žiada, aby sa v tomto zmysle podnikli dôraznejšie kroky, pričom podporuje doterajšiu prácu v oblasti normalizácie a využívanie skúseností získaných v krajinách, kde je tento systém rozvinutejší.

3.4 Plne elektronické verejné obstarávanie je dôležitým nástrojom na zavedenie väčšej dôslednosti a transparentnosti do sektora, ktorý, tým že sa týka nás všetkých, musí byť príkladom stanovovania vzorov nezlomnej čestnosti a poctivosti.

3.5 Tento postup môže priniesť viacero výhod, ako sú:

- boj proti podvodom a daňovým únikom,
 - väčšia efektívnosť trhu prostredníctvom výrazného zníženia prevádzkových a alternatívnych nákladov v rôznych fázach obstarávania, tak pre obstarávateľa, ako aj pre dodávateľa,
 - pozitívny vplyv na životné prostredie vzhľadom na dematerializáciu dokumentov, či už vďaka zníženiu spotreby papiera alebo zmenšeniu ekologickej stopy v súvislosti s distribúciou dokumentov,
 - skrátenie lehoty zadania zákazky a platby,
 - uľahčenie auditu tohto procesu,
 - integrácia a rozvoj vnútorného trhu,
 - rozšírenie trhu verejného obstarávania pre národné a cezhraničné MSP zmiernením ťažkostí súvisiacich so vzdialenosťou od miesta konania obstarávania, čo uľahčí prístup k vnútroštátnemu a cezhraničnému verejnému obstarávaniu,
 - zmenšenie priestoru pre chyby pri vyplňaní formulárov a následné vyradenie z dôvodu nesplnenia podmienok vzhľadom na to, že obstarávanie sa realizuje prostredníctvom elektronických formulárov, ktoré obsahujú validáciu,
 - platformy môžu posilať upozornenia dodávateľom o uverejnení obstarávania,
 - príležitosť na modernizáciu verejnej správy, ktorá vďaka reťazovej reakcii prinesie dematerializáciu ďalších postupov, čím sa zníži administratívna záťaž,
 - zníženie nákladov vďaka predbežným dohodám,
 - príležitosti pre podniky poskytujúce technologické a komunikačné služby,
 - vytvorenie nových úloh pre úradníkov verejnej správy a zamestnancov podnikov.
- 3.6 Ako potenciálne nevýhody treba uviesť:
- zvýšené náklady na vytvorenie a údržbu platforiem elektronického obstarávania, ktoré si vyžadujú vysokú investíciu, hoci prinášajú výhody, ktoré tieto náklady prevyšujú,
 - náklady na prispôbenie softvéru alebo dokonca hardvéru v krajinách, v ktorých sa už do platforiem investovalo, môžu byť značné, či už pre verejnú správu alebo hospodárske subjekty,
 - bezpečnosť údajov zaregistrovaných v elektronických platformách,
 - závislosť od služieb poskytovaných tretími stranami, ako sú telekomunikační operátori a prevádzkovatelia platforiem verejného obstarávania,
 - nárast regulácie, pokiaľ ide o akty potrebné pre postup zadávania zákazky (predkladanie návrhov, podklady a vyplňanie formulárov) by mohol spôsobiť zvýšenie počtu procesných nezrovnalostí, ktoré vedú k neplatiaciemu aktu zadania zákazky alebo zmluvy.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Návrh smernice o elektronickej fakturácii v rámci verejného obstarávania, o ktorej sa práve diskutuje a ktorá stanovuje európsku normu pre elektronicкую fakturáciu, je ďalším vítaným krokom smerom k zavedeniu plne elektronickeho verejného obstarávania v situácii, keď je vydávanie a výmena elektronických faktúr stále len v počiatočnej fáze. Zjednotenie informácií obsiahnutých vo faktúre umožní toľko očakávanú cezhraničnú interoperabilitu. EHSV však poukazuje na to, že plánované lehoty sú príliš dlhé a neprispievajú k cieľu rýchleho všeobecného zavedenia elektronickej fakturácie vo verejnom obstarávaní, čo spôsobí reťazovú reakciu na ostatných trhoch.

4.2 Návrh nie je dostatočne ambiciózny, pretože len stanovuje, že verejné orgány nemôžu odmietnuť prijať dokumenty vypracované v súlade s európskou normou.

4.3 Investície do infraštruktúr boli v členských štátoch značné, a preto je žiaduce, aby sa normalizácia uskutočnila čo najskôr s cieľom zúročiť investované prostriedky a zabrániť opakovaným investíciám, ktoré sa medzičasom ukážu ako nevhodné vzhľadom na novú normu.

4.4 Komisia poverí Európsky výbor pre normalizáciu (CEN), aby vykonal práce v oblasti normalizácie. EHSV sa nazdáva, že tieto práce by mali využiť pokrok dosiahnutý na pracovnom stretnutí CEN nazvanom "Business Interoperability Interfaces" (BII), ktorého výsledkom sú interoperabilné normalizované profily, a skúsenosti z projektu celoeurópskeho elektronickeho verejného obstarávania online (PEPPOL), ktorý definoval interoperabilné mosty potrebné na prepojenie už existujúcich platforiem v členských štátoch.

4.5 EHSV v súčasnom kontexte nedostatku finančných zdrojov víta plán Komisie financovať a podporovať rozvoj infraštruktúr plne elektronickeho verejného obstarávania prostredníctvom nástroja „Spájame Európu“⁽⁶⁾. Avšak vzhľadom na známe údaje, na základe ktorých sa dostupné zdroje zredukujú z 9,2 mld. EUR len na 1 mld. EUR, EHSV odporúča, aby sa pri pridelovaní týchto skromných zdrojov nezabudlo na investície do rozvoja mechanizmov elektronickeho verejného obstarávania.

4.6 Keďže úspešné zavedenie plne elektronickeho verejného obstarávania nie je len zodpovednosťou Komisie, členské štáty by sa mali chopiť svojej úlohy, aby sa tento postup zaviedol do praxe. Komisia by mala ísť príkladom a zmeniť svoje postupy verejného obstarávania na elektronicke, ale zároveň by sa mala

snažiť podporiť členské štáty v ich úsilí, vykonávať svoju právomoc v oblasti normalizácie, šíriť osvedčené postupy a pomáhať pri definovaní národných stratégií vedúcich k implementácii systému verejného obstarávania, ktorý nebude klásť žiadne prekážky v prístupe, teda systému, v ktorom bude existovať interoperabilita a všeobecný prístup. Dôležitou súčasťou úlohy Komisie je tiež poskytnúť vytvorené riešenia ako otvorený zdroj.

4.7 Komisia informovala, že sa vypracuje štúdia na určenie najúspešnejších stratégií v oblasti elektronickeho verejného obstarávania a elektronickej fakturácie v Európe s cieľom pomôcť členským štátom zhodnotiť ich vlastné politiky. Šírenie osvedčených postupov je dôležité a žiaduce. Vypracované boli už viaceré štúdie a ich výsledky boli uverejnené. Patria medzi ne napríklad odporúčania skupiny expertov e-TEG „Golden Book of e-procurement“ (ktoré sú nezávislé a zároveň dospeli k jednotným výsledkom) a tiež záverečná správa projektu PEPPOL. Situácia je v každej krajine iná a pri vypracovaní stratégií by sa mala poskytnúť pomoc, ale nie nevyhnutne uverejnením ďalšej štúdie, ktorá sa zdá byť kontraproduktívna a nepotrebná.

4.8 EHSV víta, že Komisia sa rozhodla podporiť vývoj a používanie elektronických certifikátov pomocou nástroja virtuálna dokumentácia spoločnosti (Virtual Company Dossier – VCD) vytvoreného v rámci projektu PEPPOL. Tento nástroj umožňuje hospodárskym subjektom predložiť potrebné dokumenty ktorémukoľvek obstarávateľovi v Európe, ktorý ich dokáže interpretovať a akceptovať.

4.9 Podporiť tiež treba snahu kontrolovať na národnej úrovni výdavky na verejné obstarávanie, ako aj súvisiace ukazovatele plnenia. Ako príklad by sa mohol uviesť portugalský portál „Base“⁽⁷⁾, ktorý už umožňuje kontrolovať výdavky na verejné obstarávanie a získavať rôzne štatistiky.

4.10 EHSV víta možnosť financovania programov odbornej prípravy pre podniky prostredníctvom štrukturálnych fondov na obdobie rokov 2014 – 2020, pričom dôraz by sa mal klásť na MSP. Okrem toho sa nesmie opomenúť ani odborná príprava vo verejnom sektore a mali by sa rozvíjať vzdelávacie programy, ktoré propagujú účinné využívanie nových dematerializovaných a menej nákladných metód. Dôležitá je aj možnosť financovania infraštruktúr, ktoré by nemalo byť zamerané len na verejnú správu, ale aj na hospodárske subjekty.

⁽⁶⁾ Ú. v. EÚ C 143, 22.5.2012, s. 116 – 119.

⁽⁷⁾ www.base.gov.pt

4.11 Ako už bolo uvedené, otázka interoperability a všeobecného prístupu je pre EHSV veľmi dôležitá. Výbor víta, že Komisia uverejnila základné zásady, ktoré by mali systémy elektronického verejného obstarávania spĺňať. Okrem obáv týkajúcich sa umožnenia prístupu cezhraničným dodávateľom a MSP, EHSV nalieha, aby sa nezabudlo ani na jazykové bariéry a prekážky v prístupe ľudí so zdravotným postihnutím v súlade s pravidlami nediskriminácie na základe zdravotného postihnutia zakotvenými v článku 21 Charty základných práv Európskej únie a v Dohovore OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý Európska únia ratifikovala.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o harmonizácii zákonov členských štátov týkajúcich sa sprístupňovania tlakových zariadení na trhu (prepracované znenie)“

COM(2013) 471 final – 2013/0221 (COD)

(2014/C 67/20)

Samostatný spravodajca: **Antonello PEZZINI**

Európsky parlament (4. júla 2013) a Rada (16. júla 2010) sa rozhodli podľa článkov 114 a 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o harmonizácii zákonov členských štátov týkajúcich sa sprístupňovania tlakových zariadení na trhu (prepracované znenie)“

COM(2013) 471 final – 2013/0221 (COD).

Odborná sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 2. októbra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra 2013) prijal 142 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 2 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor oceňuje prácu, ktorú vykonala Komisia, aby prispôbila európske právne predpisy o tlakových zariadeniach medzinárodnému vývoju a novému legislatívnemu rámcu EÚ, s cieľom zvýšiť účinnosť a efektívnosť trhu a zjednodušiť postupy stanovením zásadných bezpečnostných požiadaviek, ktoré musia tlakové zariadenia a zostavy spĺňať, aby mohli byť sprístupnené na trhu EÚ.

1.2 Výbor súhlasí s rozhodnutím zvoliť pri tom legislatívny postup prepracovania právnych aktov, ktorý „spočíva v prijatí nového právneho aktu, ktorým sa súčasne zapracovávajú do jedného textu vecné zmeny a doplnenia“ s cieľom dosiahnuť súlad smernice 97/23/ES o tlakových zariadeniach s novým legislatívnym rámcem.

1.3 EHSV nanovo zdôrazňuje, že je dôležité zabezpečiť plné uplatňovanie zásady voľného pohybu bezpečného a predpisom vyhovujúceho tovaru tak, aby výrobky zákonne uvedené na trh v jednom členskom štáte mohli byť uvádzané na trh bez prekážok v rámci celej EÚ, pričom sa zaisťujú plná vysledovateľnosť výrobkov a dohľad nad trhom: jednotne, účinne a efektívne.

1.4 Výbor sa domnieva, že všetky záväzky a postupy novej smernice by mali byť uplatňované podľa zásady proporcionality postupov a nákladov na certifikáciu, a to najmä pre menšie podniky a pre neštandardné výrobky alebo produkty vyrábané v obmedzenej sérii.

1.5 EHSV pokladá za rovnako dôležité zabezpečiť účinnejší a všeobecnejší dohľad nad trhom a väčšiu rovnocennosť medzi

úrovnňou spôsobilosti notifikovaných orgánov pre posudzovanie zhody, ktoré by mali spĺňať záväzné a náročné kritériá a byť podporované v oblasti odbornej prípravy.

1.6 Uplatňovanie novej smernice o tlakových zariadeniach by malo podliehať monitorovaniu, a každé dva roky by mala byť predložená správa nezávislých odborníkov Rade, Parlamentu a výboru.

1.7 Výbor sa nazdáva, že treba posilniť ukazovatele získané prostredníctvom systému RAPEX, ktoré umožňujú sledovať zníženie počtu nevyhovujúcich výrobkov na trhu a zlepšenie kvality služieb na posudzovanie zhody, ktoré poskytujú notifikované orgány.

1.8 Vykonávacie právomoci udelené Komisii na uplatňovanie novej smernice musia byť začlenené do jasného a transparentného implementačného prostredia a musia byť predovšetkým v súlade so zárukami týkajúcimi sa informovania, prípadne konzultácií, Európskeho parlamentu, Rady a každého členského štátu.

2. Hlavné aspekty uvádzania tlakových zariadení na trh

2.1 Harmonizácia právnych predpisov a tlakové zariadenia

2.1.1 Obchodovanie so spotrebným tovarom v rámci EÚ dosiahlo v rokoch 2008 až 2010 hodnotu vo výške okolo jedného bilióna eur a hodnota harmonizovaných odvetví v EÚ, pokiaľ ide jednak o spotrebný tovar, jednak o výrobky na profesionálne použitie, sa odhadovala na viac než 2,1 bilióna eur.

2.1.2 Voľný pohyb bezpečných a predpisom vyhovujúcich výrobkov je jedným z základných pilierov Únie a dohľad nad trhom jej zásadným nástrojom na ochranu spotrebiteľov a užívateľov pred uvádzaním výrobkov, ktoré nie sú v súlade s predpismi alebo ktoré sú nebezpečné, na trh.

2.1.3 Zavedenie smernice 97/23/ES o aproximácii zákonov členských štátov týkajúcich sa tlakových zariadení (nazývanej „**smernica o tlakových zariadeniach**“) sa ukázalo byť veľmi dôležitým:

— pre fungovanie vnútorného trhu tohto odvetvia, jednak z hľadiska efektívnosti, jednak z hľadiska účinnosti;

— na odstránenie rôznych obchodných prekážok,

— na zabezpečenie vysokej úrovne bezpečnosti výrobkov.

2.1.4 Výbor uvítal prispôbenie legislatívneho rámca novým predpisom o fungovaní uvádzania výrobkov na vnútorný trh⁽¹⁾, pričom odobril nariadenie (ES) č. 765/2008⁽²⁾, ktorým sa stanovujú požiadavky akreditácie a dohľadu nad trhom – tzv. **nariadenie NLR** – ako aj rozhodnutie č. 768/2008/ES o spoločnom rámci na uvádzanie výrobkov na trh – tzv. rozhodnutie NLR, ako sa uvádza v „balíku návrhov o výrobkoch“, ku ktorému mal výbor možnosť zaujať kladné stanovisko⁽³⁾.

2.1.5 Komisia okrem toho zamýšľa prispôbiť smernicu 97/23/ES nariadeniu (ES) č. 1272/2008 zo 16. decembra 2008 o klasifikácii, označovaní a balení látok a zmesí, tzv. **nariadeniu CLP**⁽⁴⁾, podľa nového systému klasifikácie, ktorý sa ním zavádza, s cieľom zohľadniť tlakové riziká súvisiace s nebezpečnými tekutinami.

2.2 Zosúladenie s novým legislatívnym rámcom a právna súdržnosť

2.2.1 Chýbajúcu zhodu s požiadavkami smernice o tlakových zariadeniach vnímajú všeobecne všetky hospodárske subjekty sektora ako problém, ktorý ohrozuje konkurencieschopnosť podnikov dodržiavajúcich predpisy.

2.2.2 Ide o nekalú hospodársku súťaž, ktorá vo veľkej miere vyplýva z nedostatkov a neefektívnosti mechanizmov dohľadu

nad trhom: nedostatočná výsledovateľnosť výrobkov pochádzajúcich z tretích krajín, chýbajúce spôsobilosti notifikovaných orgánov⁽⁵⁾, a to aj v súvislosti so skutočnosťou, že sa priamo neuplatňuje rozhodnutie NLR.

2.2.3 Navyše analýzy vplyvu poukázali na ťažkosti hospodárskych subjektov zorientovať sa v čoraz komplexnejšom regulačnom prostredí.

2.2.4 Stále častejšie sa na rovnaký výrobok vzťahujú početné legislatívne akty, ako v prípade nariadenia CLP o klasifikácii, označovaní a balení látok a zmesí, ktorým sa zavádzajú nové triedy a kategórie rizika, ktoré len čiastočne zodpovedajú v súčasnosti používanej klasifikácii a ktoré nadobudnú účinnosť pre tento sektor od 1. júna 2015.

2.2.5 EHSV vo svojom stanovisku o nariadení NLR⁽⁶⁾ už zdôraznil, že „spresnenie a modernizácia podmienok uvádzania bezpečných kvalitných produktov na trh zohrávajú pre spotrebiteľov, podniky a občanov Únie centrálnu rolu“.

2.2.6 V tomto kontexte EHSV priaznivo hodnotí prispôbenie smernice o tlakových zariadeniach rozhodnutiu „Prepracovanie právnych aktov spočíva v prijatí nového právneho aktu, ktorým sa súčasne zapracovávajú do jedného textu vecné zmeny a doplnenia skoršieho právneho aktu a nezmenené ustanovenia tohto právneho aktu. Nový právny akt nahrádza a zrušuje skorší právny akt“⁽⁷⁾.

2.2.7 Rovnako pozitívne výbor hodnotí uvedenie smernice 97/23/ES do súladu s nariadením CLP na zaručenie právnej súdržnosti, pokiaľ ide o klasifikáciu tlakového zariadenia na základe tekutiny, ktorú obsahuje, a to od 1. júna 2015, keď dôjde k zrušeniu smernice 67/548/EHS. Týmto zosúladením sa v rámci Únie zavádza globálny harmonizovaný systém klasifikácie, označovania a balenia chemických látok (GHS), ktorý bol prijatý na medzinárodnej úrovni v rámci štruktúry Organizácie Spojených národov.

2.3 Závazky hospodárskych subjektov a požiadavky týkajúce sa výsledovateľnosti

2.3.1 Výbor pokladá za obzvlášť významné požiadavky týkajúce sa výsledovateľnosti výrobkov a záväzkov hospodárskych subjektov s osobitným dôrazom na:

— povinnosť výrobcov, splnomocnených zástupcov a distribútorov overiť, či je na výrobku umiestnené označenie CE, či je spolu s tlakovým zariadením dodaná požadovaná dokumentácia a informácie o výsledovateľnosti,

(1) Ú. v. EÚ C 120, 16.5.2008, s. 1.

(2) Ú. v. EÚ L 218, 13.8.2008, s. 30, Ú. v. EÚ C 120, 16.5.2008, s. 1.

(3) Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 105.

(4) Ú. v. EÚ L 353, 31.12.2008, s. 1.

(5) Notifikované orgány sú orgány (notifikované členskými štátmi Komisii) zodpovedné za posudzovanie zhody, ktoré vykonávajú typové skúšky výrobkov, testujú ich a vydávajú príslušné osvedčenia.

(6) Ú. v. EÚ C 120, 16.5.2008, s. 1.

(7) Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 105.

- povinnosť výrobcov dodať návod na použitie a bezpečnostné pokyny v jazyku, ktorý je ľahko zrozumiteľný pre spotrebiteľov a konečných užívateľov,
- výsledovateľnosť v rámci celého distribučného reťazca: výrobcovia, splnomocnení zástupcovia a dovozcovia,
- povinnosť každého hospodárskeho subjektu identifikovať vo vzťahu k orgánom hospodársky subjekt, ktorý mu výrobok dodal alebo ktorému on dodal tlakové zariadenie.

2.3.2 Tieto záruky výsledovateľnosti pre akékoľvek tlakové zariadenie uvedené na trh by mali byť uplatňované v plnej miere podľa zásady proporcionality postupov a nákladov na certifikáciu, a to najmä pre menšie podniky a pre neštandardné výrobky alebo výrobky vyrábané v obmedzenej sérii.

2.3.3 Nemenej dôležitý sa javí účinnejší dozor nad trhom a väčšia rovnocennosť medzi úrovňou spôsobilosti notifikovaných orgánov pre posudzovanie zhody s príslušnými požiadavkami záväznými pre všetkých, aby sa zabezpečila maximálna nestrannosť a účinnosť v rámci Únie a rovnaké podmienky hospodárskej súťaže pre všetkých výrobcov.

2.3.4 Ukazovatele, ktoré umožňujú sledovať zníženie počtu nevyhovujúcich výrobkov na trhu a zlepšenie kvality hodnotiacich služieb, by mali byť založené na informáciách získaných prostredníctvom systému RAPEX a oznamovacích postupoch ochrannej doložky zavedených v súlade so smernicou, a na základe údajov NANDO⁽⁸⁾.

2.3.5 Výbor sa nazdáva, že v prípade udelenia vykonávacích právomocí Komisii, podľa nariadenia (EÚ) č. 182/2011 zo 16. februára 2011, uplatňovanie novej revidovanej smernice

by malo prebiehať v súlade so zárukami týkajúcimi sa informovania Európskeho parlamentu a Rady, a prípadne zainteresovaného členského štátu.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Výbor víta prepracovanie znenia smernice o tlakových zariadeniach z roku 1997 a oceňuje prácu, ktorú vykonala Komisia, aby prispôbila európske právne predpisy o tlakových zariadeniach medzinárodnému vývoju a novému legislatívnemu rámcu EÚ.

3.2 Výbor zdôrazňuje, že je dôležité zabezpečiť plné uplatňovanie zásady voľného pohybu bezpečného a predpisom vyhovujúceho tovaru tak, aby výrobky zákonne uvedené na trh v jednom členskom štáte mohli byť uvádzané na trh bez prekážok v rámci celej EÚ, pričom sa zaisťujú plná výsledovateľnosť výrobkov, spolu s dozorom nad trhom, uplatňovaným jednotne, účinne a efektívne.

3.3 Je potrebné väčšmi zohľadňovať zásadu proporcionality postupov a nákladov na certifikáciu, a to najmä pre menšie podniky a pre neštandardné výrobky alebo produkty vyrábané v obmedzenej sérii: EHSV sa domnieva, že do preskúmania právnych predpisov v navrhutej forme malo byť zahrnuté špecifické zhrnutie vplyvu na malé a stredné podniky, okrem vykonaných posúdení vplyvu a konzultácií.

3.4 Účinnejší dozor nad trhom a väčšia rovnocennosť medzi úrovňou spôsobilosti notifikovaných orgánov pre posudzovanie zhody by sa nemali dosiahnuť len prostredníctvom sankčných mechanizmov, ale predovšetkým aj s podporou cieľených európskych opatrení v oblasti odbornej prípravy.

3.5 Nové revidované právne predpisy by mali byť predmetom kontroly a pravidelných správ orgánov EÚ, potvrdených ukazovateľmi RAPEX týkajúcimi sa vývoja v oblasti porušovania posudzovania zhody a všeobecnej bezpečnosti tlakových zariadení uvedených na trh.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽⁸⁾ Pozri <http://ec.europa.eu/enterprise/newapproach/hando/>.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa viacero právnych aktov odkazujúcich na použitie regulačného postupu s kontrolou prispôsobuje článku 290 Zmluvy o fungovaní Európskej únie“

COM(2013) 451 final – 2013/0218 (COD)

a na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa viacero právnych aktov v oblasti spravodlivosti odkazujúcich na použitie regulačného postupu s kontrolou prispôsobuje článku 290 Zmluvy o fungovaní Európskej únie“

COM(2013) 452 final – 2013/0220 (COD)

(2014/C 67/21)

Hlavný spravodajca: **Jorge PEGADO LIZ**

Rada Európskej únie (16. septembra 2013) a Európsky parlament (4. júla 2013) sa rozhodli podľa článku 33, článku 43 ods. 2, článku 53 ods. 1, článku 62, článku 64 ods. 2, článku 91, článku 100 ods. 2, článku 114, článku 153 ods. 2 písm. b), článku 168 ods. 4 písm. b), článku 172, článku 192 ods. 1, článku 207 a článku 338 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa viacero právnych aktov odkazujúcich na použitie regulačného postupu s kontrolou prispôsobuje článku 290 Zmluvy o fungovaní Európskej únie“

COM(2013) 451 final – 2013/0218 (COD).

Európsky parlament sa 4. júla 2013 rozhodol podľa článku 81 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa viacero právnych aktov v oblasti spravodlivosti odkazujúcich na použitie regulačného postupu s kontrolou prispôsobuje článku 290 Zmluvy o fungovaní Európskej únie“

COM(2013) 452 final – 2013/0220 (COD).

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bol pán PEGADO LIZ rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra 2013) vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal hlasmi 110 za, pričom nikto nehlasoval proti a 6 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Predmetom obidvoch návrhov nariadenia COM(2013) 451 final a COM(2013) 452 final z 27. júna 2013, v súvislosti s ktorými bol Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) požiadaný o vypracovanie stanoviska, je pristúpiť k paušálnemu zosúladieniu 165 legislatívnych nástrojov, ktoré pôvodne podliehali regulačnému postupu s kontrolou, novému režimu delegovaných aktov.

1.2 Požiadal o to Európsky parlament s podporou Rady s cieľom zosúladiť predchádzajúce postupy komitológie s postupom delegovania, ktorý je ustanovený v článku 290 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ).

1.3 EHSV podporuje iniciatívu Komisie, pretože je potrebná pre bezpečnosť právnych zdrojov Únie a jej cieľom je zjednotenie a účinnosť.

1.4 EHSV pripomína, že nedávno bola prijatá jeho podrobná správa o postupe delegovania, a odporúča, aby sa v záujme pochopenia tohto stanoviska zobrala do úvahy.

1.5 Uvedené paušálne zosúladienie 165 právnych nástrojov (nariadenia, smernice a rozhodnutia), ktoré patria do dvanástich rôznych oblastí, vyvoláva mnohé otázky právneho a praktického charakteru.

1.6 Niektoré prvky postupu delegovania sú ešte stále nejasné. Naďalej treba napríklad vymedziť pojem „nepodstatné prvky“. Rovnako by sa malo presne vyhodnotiť fungovanie tohto nástroja.

1.7 Niekoľko návrhov nariadení obsahuje možnosti, ktoré neberú do úvahy rámec stanovený základnými legislatívnymi aktmi a dokonca ustanovujú, že delegovanie sa bude vykonávať počas neobmedzeného časového obdobia alebo stanovujú veľmi krátke termíny pre kontrolu Parlamentu a Rady.

1.8 Vzhľadom na svoje všeobecné a konkrétne pripomienky EHSV odporúča Komisii, aby prispôbila toto paušálne zosúladenie a vo väčšej miere zohľadnila osobitosti určitých základných legislatívnych aktov.

1.9 EHSV tiež odporúča Rade a Parlamentu, aby boli mimoriadne opatrní a podrobne preskúmali všetky akty, ktorých sa zosúladenie týka.

2. Úvod

2.1 Lisabonská zmluva, ktorá nadobudla platnosť 1. decembra 2009, rozlišuje medzi právomocou zverenou Komisii prijímať všeobecne záväzné nelegislatívne akty, ktorými sa dopĺňajú alebo menia určité nepodstatné prvky legislatívneho aktu podľa článku 290 ZFEÚ (postup delegovania), a právomocou prijímať vykonávacie akty podľa článku 291 (vykonávací postup).

2.2 Tieto dve právomoci sú upravené úplne odlišnými právnymi rámcami.

2.2.1 Uplatňovanie právomoci delegovania stanovujú nástroje, ktoré nie sú záväzné:

— Oznamenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade – Vykonávanie článku 290 Zmluvy o fungovaní Európskej únie ⁽¹⁾,

— „Spoločná dohoda o delegovaných aktoch“ (*Common understanding on delegated acts*) uzatvorená medzi Parlamentom, Radou a Komisiou,

— články 87a a 88 Rokovacieho poriadku Európskeho parlamentu zmenené a doplnené rozhodnutím z 10. mája 2012 ⁽²⁾.

2.2.1.1 Výbor nedávno prijal podrobnú informačnú správu o postupe delegovania a v záujme pochopenia tohto stanoviska vrelo odporúča prečítať si ju ⁽³⁾.

⁽¹⁾ COM(2009) 673 final z 9.12.2009.

⁽²⁾ Dokument A7-0072/2012.

⁽³⁾ Informačná správa na tému „Lepšia tvorba práva: vykonávacie akty a delegované akty“ <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en-into-opinions&itemCode=24245>.

2.2.2 Uplatňovanie vykonávacej právomoci ustanovenej v článku 291 ZFEÚ upravujú právne záväzné nástroje:

— nariadenie č. 182/2011 ⁽⁴⁾ (ďalej len „nariadenie o komitológii“), v ktorom sa stanovujú dva postupy: konzultačný postup a postup preskúmania,

— rozhodnutie 1999/468/ES ⁽⁵⁾ (ďalej len „rozhodnutie o komitológii“) v znení zmien a doplnení z roku 2006 s cieľom posilniť kontrolnú právomoc Parlamentu a Rady, v ktorom sa ustanovuje regulačný postup s kontrolou (ďalej len „RPK“).

2.2.3 RPK sa používal na prijímanie vykonávacích opatrení, ktorými sa menia a dopĺňajú nepodstatné prvky základných legislatívnych aktov. Toto znenie podľa článku 5a rozhodnutia o komitológii ⁽⁶⁾ je veľmi blízke definícii delegovaných aktov. V skutočnosti delegovaný akt v znení článku 290 ZFEÚ je takmer legislatívny akt, ktorý Komisia prijala, aby sa doplnili alebo zmenili „nepodstatné prvky legislatívneho aktu“.

2.2.4 Práve z dôvodu tejto podobnosti zostáva v období 2009 – 2014 článok 5a rozhodnutia o komitológii a RPK dočasne v platnosti. Cieľom Komisie je využiť toto obmedzené obdobie na prispôbenie platných ustanovení, ktoré ustanovujú RPK, režimu delegovaných aktov.

2.2.5 Na základe žiadosti Európskeho parlamentu ⁽⁷⁾ teda Komisia pristúpila k zosúladeniu niektorých nariadení, smerníc a rozhodnutí so súhlasom Rady ⁽⁸⁾.

Cieľom návrhov súhrnných nariadení, tzv. nariadení „omnibus“, ku ktorým bol výbor požiadaný o vypracovanie stanoviska, je uskutočniť toto zosúladenie naraz.

3. Návrhy Komisie

3.1 Komisia vydala dva návrhy nariadenia:

— jeden sa týka „viacerých právnych aktov“ COM(2013) 451 final,

— druhý sa týka „viacerých právnych aktov v oblasti spravodlivosti“ COM(2013) 452 final.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ L 55, 28.2.2011, s. 13.

⁽⁵⁾ Ú. v. ES L 184, 17.7.1999, s. 23.

⁽⁶⁾ Zavedené rozhodnutím Rady zo 17. júla 2006 (Ú. v. EÚ L 200, 22.7.2006, s. 11).

⁽⁷⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu z 5. mája 2010 (P7-TA (2010) 0127) bod 18.

⁽⁸⁾ Vyhlásenia Komisie Ú. v. EÚ L 55, 28.2.2011, s. 19.

Tretí balík návrhov je ešte stále predmetom skúmania a mal by sa objaviť čoskoro.

3.2 Cieľom návrhu týkajúceho sa „viacerých právnych aktov“ je naraz vykonať úpravu, na základe ktorej bude 160 právnych aktov (nariadenia, smernice a rozhodnutia), pôvodne podliehajúcich RPK, podliehať postupu delegovania. Tieto akty sa týkajú jedenástich rôznych oblastí:

- komunikačné siete, obsah a technológie,
- zamestnanosť, sociálne záležitosti a začlenenie,
- oblasť klímy,
- energetika,
- podnikanie a priemysel,
- životné prostredie,
- štatistika,
- vnútorný trh a služby,
- mobilita a doprava,
- zdravie a spotrebiteľia,
- dane a colná únia.

3.2.1 Skladá sa z dôvodovej správy, návrhu nariadenia a jednoduchej prílohy, v ktorej sú uvedené akty, ktorých sa týka prechod z RPK na postup delegovania.

3.3 Návrh týkajúci sa „viacerých právnych aktov v oblasti spravodlivosti“ je predmetom samostatného textu, pretože ich právny základ je v hlave V ZFEÚ a netýkajú sa všetkých členských štátov. V súlade s článkami 1 a 2 Protokolu č. 22 o postavení Dánska, ktorý je pripojený k ZFEÚ, sa totiž nebude navrhované nariadenie vzťahovať na tento členský štát.

3.3.1 Návrh nariadenia ustanovujúci prispôbenie právnych aktov v oblasti spravodlivosti článku 290 ZFEÚ sa zameriava na päť prvkov, ktoré sa týkajú:

- vykonávania dôkazov v občianskych a obchodných veciach,
- európskeho exekučného titulu pre nesporné nároky,
- európskeho konania o platobnom rozkaze,

— európskeho konania vo veciach s nízkou hodnotou sporu,

— doručovania súdnych a mimosúdnych písomností v občianskych a obchodných veciach v členských štátoch.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Komisia navrhuje nariadenia „omnibus“ týkajúce sa paušálneho zosúladenia viacerých nariadení, smerníc a rozhodnutí namiesto toho, aby prijala návrh nariadenia pre každý príslušný nástroj.

4.1.1 Komisia už použila túto metódu v roku 2006, aby zaviedla RPK. Využila formu oznámenia, aby naliehavo prispôbila 25 nariadení a smerníc, okrem iného najmä smernicu 2005/1/ES z 9. marca 2005 s cieľom „vytvoriť novú organizačnú štruktúru výborov pre finančné služby“⁽⁹⁾. Spomeňme tiež oznámenie Komisie z roku 2007 o prispôbení iných právnych aktov, uvedených v štyroch prílohách, regulačnému postupu s kontrolou⁽¹⁰⁾. Výbor vyjadril pri tejto príležitosti svoje pripomienky a odporúčania⁽¹¹⁾.

4.1.2 Komisia ešte nikdy neuskutočnila také rozsiahle zosúladenie.

4.1.3 Výbor konštatuje, že návrhy nariadenia dokazujú rozsah právomocí Komisie, keďže stanovujú pôsobnosť, rozsah a lehotu, ktoré majú Rada a Parlament k dispozícii, aby vzniesli námietky.

4.1.4 Táto voľba je pochopiteľná z hľadiska zjednodušenia a rýchlosti postupu, vyvoláva však mnoho otázok.

a) Neobmedzené časové obdobie

4.2 V článku 2 oboch návrhov nariadenia sa ustanovuje, že právomoc prijímať delegované akty sa v tejto súvislosti „zveruje na neobmedzené časové obdobie“.

4.2.1 Výbor pripomína, že podľa článku 290 ZFEÚ sa trvanie právomoci delegovania musí výslovne stanoviť v základnom legislatívnom akte a že až na niekoľko výnimmiek bolo doteraz delegovanie v princípe stanovené na dobu určitú, prípadne s možnosťou predĺženia, prostredníctvom správy o vykonávaní delegovania.

⁽⁹⁾ COM(2006) 900 až 926 final.

⁽¹⁰⁾ COM(2007) 740 final, COM(2007) 741 final, COM(2007) 824 final, COM(2007) 822 final a COM(2008) 71 final.

⁽¹¹⁾ Ú. v. EÚ C 161, 13.7.2007, s. 45 a Ú. v. EÚ C 224, 30.8.2008, s. 35.

4.2.2 Upozorňuje na skutočnosť, že Komisia uprednostňuje delegovanie právomoci na neobmedzené časové obdobie⁽¹²⁾, čo však Parlament nepodporuje⁽¹³⁾. Okrem toho návrh nariadenia „omnibus“ ruší povinnosť predkladať pravidelné správy o vykonávaní opatrení stanovených v základných aktoch⁽¹⁴⁾.

4.2.3 EHSV sa teda zamýšľa nad tým, či nariadenia o „zosúladení“, ktoré navrhuje Komisia, môžu stanoviť, že delegovanie právomoci sa bude vykonávať počas neobmedzeného časového obdobia vo všetkých prípadoch bez ohľadu na to, ktorej oblasti sa to týka.

b) Kontrola Európskeho parlamentu a Rady

4.3 Ako výbor uviedol vo svojej informačnej správe o delegovaných aktoch, delegovanie právomoci podlieha kontrole Rady a Parlamentu, ktorí môžu kedykoľvek delegovanie odvolať, vzniesť námietky k delegovanému aktu, ktorý Komisia prijala, v zásade do dvoch mesiacov od oznámenia tohto delegovaného aktu Rade a Parlamentu, alebo oznámiť Komisii v tej istej lehote dvoch mesiacov, že nemajú v úmysle vzniesť námietky. Táto lehota dvoch mesiacov môže byť na žiadosť Parlamentu alebo Rady predĺžená.

4.3.1 V článku 5a ods. 3 až 6 rozhodnutia o komitológii bol ustanovený komplexný režim rôznych lehôt podľa toho, či predpokladané opatrenia boli alebo neboli v súlade so stanoviskom výboru, pričom táto lehota mohla byť od štyroch mesiacov po dva mesiace podľa toho, či išlo o Radu alebo Európsky parlament.

Odchylné od tohto zvyčajného režimu sa v článku 5a ods. 5 písm. b) ustanovuje, že tieto lehoty sa môžu „vo výnimočných a náležite odôvodnených prípadoch“ a „z dôvodov efektívnosti“ skrátiť, nebola však presne stanovená lehota.

Okrem toho sa v odseku 6 ustanovil osobitný režim s jednomsačnou lehotou, ktorá je povinne uvedená najskôr v základnom akte pre presne stanovené prípady, keď „z vážnych naliehavých dôvodov“ nie je možné uplatniť zvyčajný režim.

4.3.2 V článku 2 ods. 6 návrhu nariadenia, ktoré sa týka prispôsobenia viacerých právnych aktov článku 290 ZFEÚ, sa odkazuje na túto možnosť výnimky, ale ustanovuje sa v ňom iba to, že „vo výnimočných a náležite odôvodnených prípadoch“ sa zvyčajná lehota pre Radu a Parlament na vznesenie námietok voči delegovanému aktu môže skrátiť na jeden mesiac⁽¹⁵⁾.

⁽¹²⁾ COM(2009) 673 final z 9.12.2009, bod 3.2.

⁽¹³⁾ Spoločná dohoda o delegovaných aktoch, bod IV.

⁽¹⁴⁾ Napr. tri roky v smernici 2006/21/ES z 15. marca 2006 o nakladaní s odpadom z ťažobného priemyslu.

⁽¹⁵⁾ Naopak v návrhu nariadenia ustanovujúceho prispôsobenie právnych aktov v oblasti spravodlivosti článku 290 ZFEÚ sa táto možnosť neustanovuje.

4.3.3 Zdá sa, že v novom navrhovanom režime sa obmedzuje pole pôsobnosti Rady a Parlamentu na vykonávanie ich kontrolnej právomoci.

4.3.4 Výbor sa predovšetkým zamýšľa nad tým, či je možné, aby Rada a Parlament účinne vykonali svoju kontrolnú právomoc v prípade 165 delegovaných aktov v takom krátkom čase.

c) Nepodstatné prvky

4.4 Výbor pripomína, ako to už zdôraznil aj vo svojej informačnej správe, že postup delegovania sa týka prijímania delegovaných aktov týkajúcich sa „nepodstatných“ prvkov ustanovených v legislatívnych aktoch prijatých spoločne Radou a Parlamentom.

4.4.1 Návrhy nariadenia Komisie sa týkajú dvanástich rôznych oblastí.

4.4.2 Keďže presná právna povaha delegovaných aktov je dosť nejasná a príslušné oblasti, ktorých sa návrhy nariadenia týkajú, sú rovnako rozsiahle ako citlivé, môžeme sa zamyslieť, ako uvádzame ďalej, nad „nepodstatnou“ povahou určitých opatrení.

4.4.3 Okrem toho Súdny dvor pojem „nepodstatné opatrenie“ vykladá v závislosti od oblastí, ktorých sa týka. 5. septembra 2012 preto veľká komora Súdneho dvora Európskej únie uznala, že oblasť základných ľudských práv patrí do právomocí zákonodarcu, a teda nikdy nebude môcť byť predmetom delegovania právomoci Komisii⁽¹⁶⁾.

4.4.4 Navyše Súdny dvor EÚ ešte nemal možnosť vyjadriť sa k samotnému uplatňovaniu delegovanej právomoci Komisie. Komisia mu len po prvýkrát predložila žalobu vo veci tzv. biocídnych výrobkov požadujúcu zrušenie článku 80 ods. 1 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 528/2012 z 22. mája 2012⁽¹⁷⁾.

⁽¹⁶⁾ Vec C-355/10, Európsky parlament/Rada Európskej únie, týkajúca sa dozoru na vonkajších morských hraniciach Únie a právomocí hraničnej stráže, najmä právomoci vylodiť prístahovalcov v tretej krajine, z ktorej zadržaná loď vyplávala.

⁽¹⁷⁾ Vec C-427/12, Európska komisia/Európsky parlament, Rada Európskej únie. Vec sa týka sprístupňovania biocídnych výrobkov na trhu a ich používania a prijatia vykonávacieho aktu podľa článku 291 ZFEÚ na stanovenie poplatkov, ktoré sa majú platiť Európskej chemickej agentúre, a nie delegovaného aktu podľa článku 290 ZFEÚ. Podľa Komisie je možné akt, ktorý má prijať na základe článku 80 ods. 1 nariadenia (EÚ) č. 528/2012, v skutočnosti považovať za delegovaný akt v zmysle článku 290 ZFEÚ, keďže jeho cieľom je doplniť určité nepodstatné prvky legislatívneho aktu.

Žaloba bola podaná 19. septembra 2012 a Súdny dvor by sa mal v najlepšom prípade vyjadriť koncom roka 2013 alebo začiatkom roka 2014 po vypočutí návrhov generálneho advokáta.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 Vo väčšine preskúmaných návrhov v tomto stanovisku Komisia primerane a rozumne prispôsobuje RPK režimu delegovaných aktov ustanovenému v článku 290 ZFEÚ. Niektoré situácie však vyvolávajú pochybnosti a osobitné ťažkosti.

a) Nepresnosti týkajúce sa režimu

5.2 Väčšina dotknutých právnych nástrojov obsahuje výslovný odkaz na článok 5a rozhodnutia Rady zo 17. júla 2006⁽¹⁸⁾, tzv. rozhodnutia o komitológii, ktorým sa zavádza RPK a ustanovuje potreba uplatniť tento postup pri prijímaní „opatrení so všeobecnou pôsobnosťou, ktorých cieľom je zmeniť a doplniť nepodstatné prvky základného aktu“. Táto zmena režimu stanovená rozhodnutím z 28. júna 1999 však nadobudla účinnosť až 24. júla 2006.

5.2.1 Žiadny z právnych nástrojov, ktoré sú predmetom zosúladenia pred týmto dátumom, teda neuvádza, ktoré opatrenia podliehajú RPK. Totiž až na základe rozhodnutia z júla 2006 bol do článku 2 rozhodnutia z júna 1999 vložený nový odsek 2. V ňom sa prvýkrát ustanovuje prijatie opatrení so všeobecnou pôsobnosťou, ktorých cieľom je zmeniť a doplniť nepodstatné prvky základného aktu.

5.2.2 Všetky tieto legislatívne akty teda obsahujú len formulácie⁽¹⁹⁾ ako „opatrenia potrebné na vykonávanie tejto smernice by sa mali prijať v súlade s rozhodnutím Rady 1999/468/ES z 28. júna 1999“, „Komisii pomáha výbor“ a „ak sa odkazuje na tento odsek, uplatňujú sa články 5 a 7 rozhodnutia 1999/468/ES so zreteľom na jeho článok 8“.

5.2.3 Výbor pripomína, že prechod z RPK na režim delegovania znamená zrušenie stanovísk výborov požadovaných v rámci RPK. Sú však zachované pre vykonávacie opatrenia ustanovené v článku 291 ZFEÚ.

5.2.4 Ruší sa tým teda jedna fáza kontroly „nepodstatnej“ povahy „určitých prvkov“ základného legislatívneho aktu.

5.2.5 Na zozname v prílohe návrhu nariadenia Komisie sú najmä akty z obdobia pred prijatím rozhodnutia o komitológii. Tie však boli zverejnené pred tým, než sa systematizoval komitologický postup, a odkazy na opatrenia boli mimoriadne vágne

⁽¹⁸⁾ Ú. v. EÚ L 200, 22.7.2006, s. 11.

⁽¹⁹⁾ Pozri napríklad smernicu 2006/25/ES, smernicu 89/391/EHS alebo smernicu 2003/10/ES.

ako napríklad „prispôsobovanie technickému pokroku“ (smernica z 20. mája 1975 o aerosólových rozprašovačoch)⁽²⁰⁾.

b) Určenie rozsahu pôsobnosti

5.3 Určenie rozsahu pôsobnosti článku 5a na „nepodstatné prvky“ určitých základných legislatívnych aktov je niekedy nedostatočné. Napríklad všeobecná formulácia „opatrenia [...] zamerané na zmenu nepodstatných prvkov tohto nariadenia“ v nariadení (ES) č. 661/2009 o všeobecnej bezpečnosti motorových vozidiel nie je dostatočná bez ďalšieho spresnenia.

5.3.1 Niekedy sa článok 5a uplatňuje na prvky, o ktorých „nepodstatnej“ povahe možno značne pochybovať. Platí to napríklad pre:

— nariadenie (ES) č. 715/2009, pokiaľ ide o usmernenia pre podmienky prístupu do prepravných sietí pre zemný plyn (článok 23),

— nariadenie (ES) č. 714/2009, pokiaľ ide o usmernenia týkajúce sa kompenzačných mechanizmov medzi prevádzkovateľmi prenosových sústav,

— článok 23 ods. 1 a 4 a článok 40 ods. 3 smernice 2006/123 z 12. decembra 2006 o službách na vnútornom trhu, ktoré umožňujú vymedziť to, čo je primerané povahy a rozsahu rizika, na účely poistenia profesijnej zodpovednosti,

— článok 12, článok 34 ods. 1 a článok 35 ods. 2 nariadenia (ES) č. 1371/2007 z 23. októbra 2007, pokiaľ ide o poistenie zodpovednosti voči cestujúcim v železničnej doprave.

c) Oblasti týkajúce sa základných práv

5.4 Niektoré zjavne „nepodstatné“ opatrenia, ako úprava príloh smerníc, však môžu vyvolať pochybnosti, pokiaľ ide o ich dôsledky na ochranu určitých základných práv.

5.4.1 Ako príklad môžeme uviesť:

— prílohy k nariadeniu (ES) č. 1338/2008 zo 16. decembra 2008 o štatistikách Spoločenstva v oblasti verejného zdravia a bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (článok 9 a článok 10 ods. 2),

⁽²⁰⁾ Správny spôsob odkazu na „technický a vedecký pokrok“ možno nájsť v nariadení (ES) č. 1272/2008 zo 16. decembra 2008 o označovaní a balení alebo v smernici 2008/56/ES zo 17. júna 2008 o morskej stratégii.

- témy, ktoré treba pokryť pri sčítaní obyvateľov, domov a bytov (nariadenie (ES) č. 763/2008 z 9. júla 2008),
 - prílohy k smernici 2006/126/ES z 20. decembra 2006 o vodičských preukazoch,
 - odchýlky od príloh k nariadeniu (ES) č. 183/2005 z 12. januára 2005, ktorým sa stanovujú požiadavky na hygienu krmív (článok 28 a článok 31 ods. 2),
 - prílohy k nariadeniu (ES) č. 852/2004 z 29. apríla 2004 o hygiene potravín (článok 13 ods. 2 a článok 14),
 - zmeny a doplnenia príloh, ktoré obsahujú vzorové tlačivá na výkon určitých práv, ako napríklad v prípade európskeho exekučného titulu pre nesporné nároky (nariadenie (ES) č. 805/2004 z 12. apríla 2004), európskeho konania o platobnom rozkaze (nariadenie (ES) č. 1896/2006 z 12. decembra 2006), európskeho konania vo veciach s nízkou hodnotou sporu (nariadenie (ES) č. 861/2007 z 11. júla 2007) a doručovania súdnych a mimosúdnych písomností (nariadenie (ES) č. 1393/2007 z 13. novembra 2007).
- 5.4.2 Treba tiež uviesť citlivejšie prípady, ako sú tie, v ktorých základná časť predpisu na konkrétnu tému bude ustanovená delegovanými aktmi, ako napríklad:
- postup týkajúci sa sťažností proti „ochrane voči ujme spôsobenej leteckým dopravcom Spoločenstva subvencovaním a nekalými cenovými praktikami pri poskytovaní leteckých dopravných služieb zo štátov, ktoré nie sú členmi Európskeho spoločenstva“ stanovenej v nariadení (ES) č. 868/2004 z 21. apríla 2004,
 - alebo definícia základných prvkov ročnej percentuálnej miery nákladov v rámci spotrebiteľského úveru (smernica 2008/48/ES z 23. apríla 2008, článok 19 ods. 5 a článok 25 ods. 2).

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh na odporúčanie Rady o účinných opatreniach na integráciu Rómov v členských štátoch“

COM(2013) 460 final – 2013/0229 (NLE)

(2014/C 67/22)

Spravodajca: **Ákos TOPOLÁNSZKY**

Rada sa 26. júna 2013 rozhodla podľa článku 19 ods. 1 a podľa článku 22 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh odporúčania Rady o účinných opatreniach na integráciu Rómov v členských štátoch.“

COM(2013) 460 final – 2013/0229 (NLE).

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo, ktorá bola poverená prípravou návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 3. októbra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 17. októbra 2013) prijal 135 hlasmi za, pričom 4 členovia hlasovali proti a 6 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závěry a odporúčania

1.1 Výbor víta návrh Európskej komisie týkajúci sa odporúčania Rady a s ľútosťou uznáva, že tento návrh, ktorý je možné vnímať ako určitý implementačný minimálny program v podobe balíku návrhov, je potrebný.

1.2 Výbor s poľutovaním konštatuje, že tento vytýčený cieľ znamená aj to, že realizácia cieľov rámcovej stratégie na úrovni EÚ sa neustále stretáva so závažnými problémami, pokiaľ ide o realizáciu na úrovni členských štátov, regionálnej a miestnej úrovni a o politickú angažovanosť.

1.3 Výbor upozorňuje na rámcovú stratégiu organizácií občianskej spoločnosti a na nedostatky, ktoré boli zistené v hodnotiacich dokumentoch členských štátov v súvislosti s ich strategickými programami, ktorými sa podľa údajov príslušných zainteresovaných strán treba seriózne zaoberať a na ktoré bude v dohľadnom čase potrebné dať účinné a komplexné politické odpovede a realizovať ich.

1.4 Výbor sa domnieva, že časť návrhu o horizontálnych politických opatreniach je nedôkladná a žiada Radu, aby podrobnejšie prepracovala štyri uvedené oblasti a vymedzila oveľa konkrétnejšie požiadavky a aby v tejto súvislosti poskytla informácie o očakávaných osvedčených postupoch.

1.5 Výbor si kladie otázku, či na základe zistení uvádzaných v zdôvodnení odporúčania a z dôvodu zhoršujúcej sa sociálno-ekonomickej situácie spôsobenej hospodárskou krízou ⁽¹⁾ nie je

potrebné, aby Rada, s osobitným zreteľom na zmiernenie situácie, ktorá v dôsledku extrémnej chudoby ohrozuje životy, ako aj v záujme zmiernenia najextrémnejších prejavov diskriminácie, rasizmu a protirómskych postojov (anticiganizmu), využila svoje právomoci.

1.6 Výbor navrhuje, aby sa najmä so zreteľom na extrémne znevýhodnené životné situácie vymedzili prísne rámce pre uplatňovanie ľudských práv a aby sa vypracovali dlho očakávané referenčné ukazovatele na meranie takýchto životných situácií.

1.7 Navrhuje, aby hodnotenie realizácie stratégií vykonávali aj za podpory právnych a výskumno-etických prostriedkov nezávislé skupiny výskumných pracovníkov, pričom by sa malo zaručiť financovanie a transparentné využitie finančných prostriedkov.

1.8 Je potrebné dbať na to, aby sa prostredníctvom právnych a iných potrebných garančných prostriedkov posilnilo fungovanie orgánov zodpovedných za rovnaké zaobchádzanie, ktoré sú kľúčovými aktérmi v boji proti diskriminácii, ako aj fungovanie národných kontaktných miest, ktoré zohrávajú zásadnú úlohu pri realizácii stratégií, a spolupráca so skupinami príslušného obyvateľstva.

1.9 Z hľadiska účinnejšej realizácie stratégií a nápravy straty dôvery, ktorá sa prejavuje v radoch príslušných skupín, má zásadný význam reálna účasť a zapojenie Rómov, ktoré sa budú vzťahovať na všetky oblasti zasahovania. Výbor navrhuje a očakáva, že sa rozšíri koncepčný rámec spolupráce a bude sa uplatňovať kultúra presahujúca rámec jednoduchej konzultácie. Výbor v tejto súvislosti predloží návrhy.

⁽¹⁾ „...zatiaľ čo členské štáty mali možnosť rokovať o otázke začleňovania Rómov vyplývajúcej zo zákona, plánované opatrenia sa doteraz ukázali ako nepostačujúce. Vzhľadom na nedostatočne koordinovaný prístup k otázke integrácie Rómov existujú medzi členskými štátmi čoraz väčšie rozdiely.“

1.10 Výbor zdôrazňuje, že zodpovední politickí činitelia sa musia jednoznačne dištancovať od prejavov, ktoré sú namierené proti Rómom, vzbudzujú obavy, sú rasistické, násilné a mimoriadne diskriminujúce. Takisto je potrebné otvorene a dôsledne odhaľovať a dohliadať na prejavy rasistického násilia a nenávisťi a vypracovať právne, administratívne, regulačné a verejné nástroje, ktoré umožnia viesť účinný boj proti týmto javom.

2. Súvislosti

2.1 Európska únia 5. apríla 2011 prijala rámec EÚ pre vnútroštátne stratégie integrácie Rómov do roku 2020 ⁽²⁾, ktorý po dlhšej dobe vytvoril možnosť na jednotné vystupovanie v súvislosti so zmiernením extrémnej chudoby a segregácie Rómov. Európska rada v júni 2011 podporila tento dokument ⁽³⁾ a nariadila, aby členské štáty do konca roku 2011 prijali svoje národné strategické plány (národné stratégie integrácie Rómov).

2.2 Európska komisia podľa ustanovenia tohto rámca každoročne predloží správu o stave realizácie týchto stratégií. V roku 2012 Komisia vypracovala prvé hodnotenie ⁽⁴⁾ stratégií, ktoré predložili členské štáty, hodnotenie prijatých horizontálnych záverov, ako aj hodnotenie uvedené v nadväzujúcom dokumente, v ktorom sa poukazuje na silné a slabé stránky stratégií jednotlivých členských štátov ⁽⁵⁾.

2.3 Organizácie zastupujúce záujmy Rómov pozorne sledovali priebeh realizácie týchto stratégií, pričom v mnohých dokumentoch vyjadrili svoj názor alebo námietky a takisto aj samy hodnotili tieto stratégie ⁽⁶⁾.

2.4 Vo všetkých týchto hodnotiacich dokumentoch sa konštatujú výrazné nedostatky v súvislosti so stratégiami členských štátov. Horizontálne obsahy a ich nedostatky predstavujú podľa názoru organizácií občianskej spoločnosti značné problémy. Ide napr. o tieto nedostatky:

- a) neuplatňujú sa v dostatočnej miere protidiskriminačné opatrenia,
- b) chýbajú opatrenia na podporu „rozsiahlejšieho prístupu“,
- c) chýbajú opatrenia zamerané na uznanie a posilnenie ľudskej dôstojnosti Rómov a rómskych spoločenstiev,
- d) chýbajú opatrenia zamerané na zmiernenie nerovností v rámci rómskeho spoločenstva a na zmiernenie mimoriadne

veľkého znevýhodnenia (napr. chýbajúce opatrenia na zmiernenie osobitného znevýhodnenia rómskych žien a detí),

- e) chýbajú opatrenia na mobilizáciu a stimulovanie rómskych občanov, ich spoločenstiev a ich občianskych združení v záujme realizácie stratégií.

2.5 Uvedené hodnotiace dokumenty Európskej komisie sa v prípade mnohých zásadných nedostatkov stratégií členských štátov nezmieňujú o zákaze, zmiernení a odstraňovaní početných foriem nevýhod, ktoré sa prejavujú v oblasti sociálnej starostlivosti a ktoré sú mimoriadne závažné a v niektorých prípadoch dokonca porušujú ľudské práva. V tejto súvislosti sa nekladie dostatočný dôraz na uvedené formy porušovania ľudských práv:

- a) nezákonné obchodovanie s ľuďmi ako sprievodný jav prostitúcie a problematika nútenej práce,
- b) ľudské právo rómskych žien rozhodovať o svojom tele, mať slobodný prístup k plánovanému rodičovstvu, resp. občasnú prípadnú nútenej sterilizácie, ktoré boli uskutočnené bez súhlasu,
- c) extrémne formy chudoby, ktoré porušujú ľudské práva, nedostatok základných existenčných potrieb (napr. absencia prístupu k zdravotne vyhovujúcej pitnej vode, nedostatočný prístup osôb žijúcich na perifériách miest a v osadách k zdravotnej starostlivosti a hygiene atď.),
- d) a nakoniec nedostatky týkajúce sa cieľov a opatrení v oblasti boja proti rasizmu, ktoré sú zamerané na posilnenie ochrany života, majetku a právnej istoty Rómov a ich spoločenstiev, ako aj obrany proti agresívnym rasistickým prejavom.

2.6 EHSV sa vo svojich dvoch stanoviskách zaoberal rámcovou stratégiou a otázkami spojenými s národnými stratégiami integrácie Rómov. Predchádzajúce stanovisko ⁽⁷⁾, ktoré sa zameralo na sociálne postavenie Rómov a na otázku ich integrácie, privítalo rámcovú stratégiu, pričom z pohľadu ďalšieho plánovania a realizácie načrtlo potrebu prístupu na základe troch hľadísk (inkluzívna politika, ktorá bude neutrálna z hľadiska rasy a etnického pôvodu, politika, ktorá podporuje posilňovanie sociálneho postavenia tých, ktorí sa považujú za členov ktorejkoľvek rómskej komunity, a vyzdvihuje ich dosiahnuté sociálne začlenenie, protirasistická verejná politika a verejnosť). V stanovisku sa uvádzajú aj ďalšie odporúčania.

2.7 EHSV vo svojom doplňujúcom stanovisku ⁽⁸⁾ na základe výskumu, ktorý realizovala Európska komisia v roku 2012, upozornil na stratu dôvery, na ktorú poukazujú mienkotvorní predstavitelia rómskeho spoločenstva, na základe čoho predložil odporúčania zamerané na začlenenie Rómov a na podporu ich účasti.

⁽²⁾ COM(2011) 173 final.

⁽³⁾ Závery Rady o rámci EÚ pre národné stratégie integrácie Rómov do roku 2020.

⁽⁴⁾ COM(2012) 226 final.

⁽⁵⁾ SWD(2012) 133 final.

⁽⁶⁾ Analysis of National Roma Integration Strategies (*Analýza národných stratégií integrácie Rómov*), ERPC, marec 2012.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 248, 25.8.2011, s. 16 – 21.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 011, 15.1.2013, s. 21 – 26.

3. Všeobecné aspekty

3.1 So zreteľom na situáciu Rómov, účinky krízy a veľmi rozdielnu mieru záväzkov zo strany členských štátov, výbor s poľutovaním uznáva užitočnosť odporúčania Rady a víta ciele, ktoré sú v ňom stanovené, domnieva sa však, že súbor návrhov zahrnutý do tohto odporúčania, ktorý je možné vnímať ako určitý minimálny realizačný program, je v niektorých prípadoch vypracovaný nedostatočne a na dosiahnutie cieľov stanovených v dokumente ho považuje za málo operatívny.

3.2 Podľa zdôvodnenia návrhu Komisie je cieľom „urýchliť pokrok tým, že sa pozornosť členských štátov zameria na niekoľko konkrétnych opatrení, ktoré sú zásadné pre účinnejšiu realizáciu stratégií.“ Výbor s poľutovaním konštatuje, že tento vytýčený cieľ znamená aj to, že realizácia cieľov rámcovej stratégie na úrovni EÚ sa neustále stretáva so závažnými problémami, pokiaľ ide o realizáciu na úrovni členských štátov, regionálnej a miestnej úrovni a o politickú angažovanosť.

3.3 Výbor upozorňuje, že v záujme toho, aby opakovane nezostal nevyužitý pozitívny politický moment v spojitosti so začlenením Rómov (čo by mohlo vážne ohroziť ciele Únie, ako aj zlepšovanie životných podmienok Rómov), bolo by potrebné za pomoci príslušných rómskych a občianskych organizácií a v rámci širokej konzultácie prijať zoznam odporúčaní, ktorý bude vychádzať z konkrétneho systému hodnotenia, bude reálne ambiciózne a skutočne kontrolovateľný, bude obsahovať potrebné konkrétne a operatívne prvky a zároveň bude mať záväzný charakter.

3.4 Výbor v plnej miere podporuje a považuje za užitočné politické odporúčania stanovené v uvedenom dokumente ako zoznam minimálnych opatrení, ktoré treba bezpodmienečne realizovať. Zároveň konštatuje, že tieto opatrenia stanovujú príliš úzke realizačné rámce a nie sú v každej oblasti dostatočne ambiciózne, a preto navrhuje, aby sa tento zoznam rozšíril a doplnil o prostriedky kontroly resp. monitorovania.

3.5 Výbor sa domnieva, že časť návrhu o horizontálnych politických opatreniach je nedôkladná a vyzýva Radu, aby podrobnejšie prepracovala štyri uvedené oblasti (opatrenia proti diskriminácii, ochrana rómskych žien a detí, znižovanie chudoby a sociálne začlenenie a posilňovanie postavenia Rómov), vymedzila oveľa konkrétnejšie požiadavky a aby v tejto súvislosti poskytla informácie o očakávaných osvedčených postupoch.

3.6 Výbor považuje za nepostačujúcu argumentáciu uvádzanú v dokumente, podľa ktorej „výber nezáväzného (právneho) nástroja sa usiluje o poskytnutie praktických usmernení

členským štátom v súvislosti s problémom sociálneho začlenenia Rómov bez stanovenia striktných a záväzných pravidiel,“ vzhľadom na to, že „podľa zistení Komisie sa ešte stále nezačlenili dôrazné a primerané opatrenia, ktoré by riešili sociálne a ekonomické problémy väčšiny rómskej populácie v EÚ.“ V čase hospodárskej krízy sú skupiny Rómov, ktorých sa osobitne dotýka segregácia, diskriminácia a extrémna chudoba, v dôsledku neexistujúceho vhodného a cieleného riadenia krízy neprimerane postihnuté účinkami tejto krízy, čo pre nich v súčasnosti predstavuje už neznesiteľné a neúnosné bremeno. Táto situácia si preto podľa výboru vyžaduje, aby zodpovední politickí činitelia hľadali okamžité riešenia a zásahy účinné aj z hľadiska právnej vymáhateľnosti.

3.7 Výbor si preto kladie otázku, či na základe zistení uvádzaných v zdôvodnení odporúčania⁽⁹⁾ nie je potrebné, aby Rada, s osobitným zreteľom na zmiernenie situácie, ktorá v dôsledku extrémnej chudoby ohrozuje životy, ako aj v záujme zmiernenia najextrémnejších prejavov diskriminácie, rasizmu, a anticiganizmu využila svoje právomoci. Takéto akty sú potrebné najmä z dôvodu evidentnej nečinnosti v oblasti zákonodarstva a uplatňovania zákonov na úrovni členských štátov⁽¹⁰⁾.

4. Konkrétne návrhy

4.1 Výbor odporúča, aby príslušné orgány Európskej Únie v súvislosti s uplatňovaním ľudských a menšinových práv Rómov bezprostredne prehodnotili svoje úlohy mimo otvorenej koordinácie, a to najmä, pokiaľ ide o uvedené otázky. V súvislosti s týmito otázkami takisto považujeme za dôležité, aby

a) Únia presne vymedzila, na základe akých kritérií v rámci svojej právomoci konštatuje porušenie ľudských práv druhej a tretej generácie, ktoré stanovila OSN, a aby zároveň objasnila, v prípade akých podozrení z porušenia práva začne súdne konanie v rámci svojej právomoci,

b) uplatňovala a adaptovala tieto menšinové a ľudské práva na také životné situácie a spoločenské znevýhodnenia, ktoré sa všeobecne vo väčšej miere vzťahujú na Rómov,

⁽⁹⁾ „...zatiaľ čo členské štáty mali možnosť rokovať o otázke začleňovania Rómov vyplývajúcej zo zákona, plánované opatrenia sa doteraz ukázali ako nepostačujúce. Vzhľadom na nedostatočne koordinovaný prístup k otázke integrácie Rómov existujú medzi členskými štátmi čoraz väčšie rozdiely.“

⁽¹⁰⁾ „Ciele navrhovaného opatrenia nemožno uspokojivo dosiahnuť na úrovni členských štátov ako takých, a preto ich možno lepšie dosiahnuť prostredníctvom koordinovaných opatrení na úrovni EÚ ako prostredníctvom vnútroštátnych iniciatív rôzneho rozsahu, ambícií a účinnosti.“ 2013/0229 (NLE) zdôvodnenie (Explanatory Memorandum).

- c) zapojením Eurostatu na základe vyhodnotenia štatistických údajov EÚ o príjmoch a životných podmienkach stanovila referenčné hodnoty týkajúce sa príjmov a hmotnej núdze, ktoré budú označovať nielen samotné prahové hodnoty extrémnej chudoby, ale aj okolnosti, za ktorých dochádza k porušovaniu ľudskej dôstojnosti a ľudských práv,
- d) Výbor považuje za dôležité, aby sa rozšírili techniky, ktoré boli v tejto oblasti uplatňované len výnimočne, napr., aby sa okrem analýzy situácie „chudobných“ obyvateľov, ktorých príjmy sú nižšie ako 50 a 60 % priemerného príjmu, analyzovala aj situácia obyvateľov, ktorých úroveň príjmov sa pohybuje v rozpätí 30 % (25 %) alebo aby sa okrem súhrnných ukazovateľov miery diskriminácie využívali aj hodnoty „marginálnej diskriminácie,“ ktoré sú mimoriadne citlivými ukazovateľmi (napr. komfortné alebo preplnené bývanie).

4.2 Výbor navrhuje, aby sa v nadväznosti na opakované preskúmanie stratégie venovala prioritne pozornosť zachovaniu jazykových a/alebo kultúrnych tradícií, ktoré sú základným pilierom rómskej identity, ako aj ich podpore v sociálnej a rozpočtovej oblasti.

4.3 Podľa názoru výboru je v záujme realizácie stratégií integrácie Rómov, aby členské štáty venovali veľkú pozornosť legislatívnej kontrole súvisiacich odborných politík a ich uplatňovaniu, prijali úpravy v súvislosti s ich prípadnými protidiskriminačnými účinkami a aby sa v tejto súvislosti vytvorili účinné mechanizmy.

4.4 V záujme podpory integrácie Rómov a ich materiálnej nezávislosti výbor od členských štátov najmä očakáva, že podľa potreby poskytnú náležité odpovede a zrealizujú programy na podporu v oblasti odbornej prípravy, zamestnania a podnikania. Naliehavo žiada, aby sa posilnili tie právne nástroje, ktoré môžu účinne motivovať podniky, aby zamestnávali Rómov. Pre segregované rómske komunity, kde je miera zamestnanosti dlhodobo extrémne nízka a diskriminácia na trhu práce veľmi vysoká, je potrebné uplatňovať špecifické formy zamestnávania vrátane vytvárania dostatočného množstva primeraných pracovných miest financovaných z verejných prostriedkov.

Monitorovanie a hodnotenie

4.5 Výbor vyjadruje poľutovanie nad tým, že Agentúra pre základné práva Európskej únie a členské štáty doteraz neboli schopné vymedziť hlavné ukazovatele a referenčné body, ktoré sú nevyhnutné na hodnotenie stratégií a intervenčných programov, ani metódy a požiadavky v danej oblasti, ktoré sú predpokladom pre primerané a nezávislé zhromažďovanie údajov a hodnotenie stavu napredovania prác⁽¹¹⁾. Súčasný monitorovací a hodnotiaci postupy členských štátov sa často

obmedzujú na správy bez reálnej metódy hodnotenia, ktoré prípadne vychádzajú z údajov a často vedú k nepodloženým výsledkom.

4.6 Výbor navrhuje, aby úlohy spojené s hodnotením realizovali skupiny odborne zdatných a politicky nezávislých výskumných pracovníkov a inštitúcií na základe otvoreného výberového konania, ktorých nezávislosť musí byť posilnená prostredníctvom rôznych právnych nástrojov (napr. zaviesť povinnosť predložiť vyhlásenie o konflikte záujmov, regulácie týkajúce sa transparentnosti v oblasti financovania a využívania peňažných prostriedkov, kontrola zo strany vedeckej obce, dohľad nad metódou výskumu atď.)⁽¹²⁾.

Politické odporúčania

4.7 Okrem plánovateľného, transparentného a vhodného financovania orgánov zodpovedných za rovnaké zaobchádzanie je takisto potrebné posilniť právne postavenie týchto inštitúcií, tak aby predstavitelia politickej moci mohli čo najmenej ovplyvňovať ich fungovanie. pričom však musia dbať na to, aby boli zaručené ich podmienky. Orgány zodpovedné za rovnaké zaobchádzanie musia byť okrem kontaktných miest pre Rómov takisto v stálom a úzkom kontakte s príslušnými združeniami zastupujúcimi Rómov.

4.8 Národné kontaktné miesta pre Rómov musia svoju úlohu plniť transparentne v teoretickej aj praktickej rovine. Z hľadiska realizácie rámcovej stratégie má ich činnosť kľúčový význam. Je potrebné legislatívne zaručiť práva kontaktných miest, ako aj práva vládnych orgánov zodpovedných za plánovanie a realizáciu sociálnych politík týkajúcich sa Rómov, aby mohli ako „strážcovia“ predkladať stanoviská o legislatívnych postupoch spojených s vládnyimi odbornými politikami, ktoré sa dotýkajú aj Rómov, a ovplyvňovať ich v záujme toho, aby sa ich účinky vzájomne neoslabovali. Kontaktné miesta pre Rómov sú povinné informovať združenia zastupujúce rómsku občiansku spoločnosť, čo sa môže realizovať napr. prostredníctvom zverejňovania výročných správ nezávislých hodnotiacich subjektov, ktorých obsah nebude podliehať žiadnemu politickému vplyvu, alebo prostredníctvom organizovania odborných konferencií.

4.9 Výbor sa domnieva, že cieľ uvedený v bode 5.1 návrhu odporúčania, podľa ktorého „členské štáty by mali prijať opatrenia nevyhnutné na uplatňovanie tohto odporúčania najneskôr do 24 mesiacov od uverejnenia, a do tohto dátumu by mali oznámiť Komisii všetky opatrenia prijaté v súlade s týmto odporúčaním“, je ťažko realizovateľný z toho dôvodu, že by bolo potrebné zabrániť tomu, aby členské štáty mohli dostať výnimku z povinnosti realizovať rámcovú stratégiu EÚ a plniť svoje vlastné záväzky. Súčasný návrh obsahovo predstavuje len

(11) Bod 4.4 návrhu odporúčania.

(12) Hodnotiaci subjekt musí predložiť vyhlásenie o konflikte záujmov, v ktorom deklaruje, že nepôsobí vo verejnej správe, resp. nevyužíva verejné finančné prostriedky, v dôsledku čoho by mohla byť ohrozená nezávislosť výsledkov hodnotenia.

časť systému rozsiahlych očakávaní, ktoré boli vymedzené v rámcovej stratégii v širokom rámci a ktoré musí Komisia každoročne vyhodnocovať.

Integrácia a zapájanie Rómov

4.10 Podľa názoru mnohých expertov a organizácií rómskej občianskej spoločnosti, a čiastočne v súlade s príslušným hodnotením Európskej komisie, súčasné politiky a mechanizmy členských štátov v niektorých prípadoch neumožňujú dostatočne účinne riešiť otázku integrácie Rómov a nie vždy je ich východiskom a rozhodujúcim hľadiskom prístup založený na ľudských právach⁽¹³⁾. Treba žiaľ konštatovať, že v niektorých krajinách medzičasom možno pozorovať silnejšie vylúčenie Rómov. Hlavným dôvodom je stále diskriminácia namierená proti Rómom a hlboko zakorenený anticiganizmus, ktoré orgány zodpovedné za uplatňovanie práva nezohľadňujú v dostatočnej miere. Podľa odporúčania Rady „podstata problému spočíva v úzkom prepojení medzi diskrimináciou a sociálnym vylúčením Rómov.“⁽¹⁴⁾

4.11 Podľa názoru Komisie sa odstraňovanie vzájomných negatívnych účinkov týchto mechanizmov musí stanoviť ako hlavný cieľ každej politiky v oblasti začlenenía. Najdôležitejším nástrojom v tejto súvislosti je integrácia Rómov, podpora ich zapájania, ako aj poskytnutie autonómneho postavenia rómskym organizáciám a rozvoj ich kapacít. Toto je možné dosiahnuť len v rámci kultúry úprimného akceptovania, v rámci ktorého sa rómska politika bude skutočne zameriavať na oblasti, ktoré sa priamo dotýkajú Rómov a v rámci ktorej Rómovia nebudú považovaní len za príjemcov pomoci, ale za rovnocenných aktérov, ktorých účasť je nevyhnutná. Je potrebné zmeniť niekdajší paternalistický prístup, v rámci ktorého o postupoch rozhodovali mienkotvorcovia a zodpovední politickí činitelia, a Rómom treba uznať ako zodpovedných členov spoločnosti, ktorí sú schopní a ochotní aktívne ovplyvňovať svoj život.

4.12 Výbor poukazuje na svoje skoršie stanovisko⁽¹⁵⁾, v ktorom na základe štúdie preukázal, že okrem nespokojnosti prevláda u veľkého počtu hovorcov rómskeho spoločenstva, organizácií rómskej občianskej spoločnosti a ich zástupcov určitá frustrácia a nedôvera. Podľa názoru výboru a v protiklade s deklarovanými zámermi „zložky príslušných organizácií neboli v dostatočnej miere zapojené do strategického plánovania, nevznikli základné mechanizmy účasti a v radoch zástupcov príslušných skupín sa v dôsledku často storočných skúseností

s diskrimináciou a segregáciou nepodarilo v rozhodujúcej miere vytvoriť ovzdušie dôvery.“ Štúdia, ktorú vypracovalo ERPC, dospela k podobným záverom⁽¹⁶⁾.

4.13 Výbor v súvislosti so zmenami v sociálnej oblasti a oblasti rozhodovania zdôrazňuje, že tento proces je nemysliteľný bez účasti Rómov a organizácií občianskej spoločnosti, ktoré s nimi spolupracujú, na vypracovaní, realizácii a hodnotení politik na všetkých úrovniach. Výbor považuje za potrebné vymedziť také ukazovatele, ktoré umožnia primeraným spôsobom merať mieru integrácie a zapájania Rómov (napr. miestna alebo centrálna administratíva, údaje týkajúce sa školskej dochádzky, miera zapájania do realizácie programov atď.).

4.14 Výbor navrhuje a očakáva, že sa rozšíri koncepčný rámec spolupráce, bude sa uplatňovať kultúra presahujúca rámec jednoduchej konzultácie, že sa zavedú platformy pre stály dialóg (na miestnej úrovni), vytvoria sa vhodné mechanizmy organizácie určené na zapájanie, zabezpečí sa čo najväčšia transparentnosť v rozhodovaní verejných orgánov (na miestnej úrovni) a pri zdôvodneniach rozhodnutí (vrátane rozdielnych názorov a výsledkov hlasovania).

4.15 Výbor navrhuje, aby sa zabezpečilo vytvorenie takého fondu pomoci (napr. ako aspekt programu Európa pre občanov), ktorý bude slúžiť na podporu integrácie a autonómneho postavenia Rómov a na rozvoj kapacít rómskych občianskych združení. Operačný program ESF, resp. zabezpečenie podporových programov určených na poskytovanie technickej pomoci by mohli byť takisto dôležité pre rozvoj inštitucionálnych kapacít rómskych organizácií.

4.16 Zodpovední politickí činitelia sa musia jasne dištancovať od prejavov, ktoré sú namierené proti Rómom, vzbudzujú obavy a ktoré sú rasistické, násilné a mimoriadne diskriminujúce. Takisto je potrebné otvorene a dôsledne odhaľovať a dohliadať na prejavy rasistického násillia a nenávisti a vypracovať právne, administratívne, regulačné a verejné nástroje, ktoré umožnia viesť účinný boj proti týmto javom. V tomto ohľade nesú osobitnú zodpovednosť spoločenský mienkotvorcovia a najmä politická a mediálna elita. Výbor zároveň navrhuje, aby sa v rámci jednotnej metodiky realizovali systematické výskumy týkajúce sa predsudkov a aby sa vytvorili také právne nástroje, ktoré v prípade výsledkov smerujúcich k negatívnym trendom, budú schopné povzbudiť vlády, aby upravili príslušné odborné politiky a/alebo ich realizáciu, resp. aby zintenzívnili svoje úsilie.

⁽¹³⁾ COM(2012) 226 final, SWD(2012)133 final, Analysis of National Roma Integration Strategies (Analýza národných stratégií integrácie Rómov), ERPC, marec 2012.

⁽¹⁴⁾ Európske centrum pre ľudské práva Rómov (ERPC) odporúča, aby národné stratégie integrácie Rómov vychádzali zo základného prvku zameraného na odstraňovanie anticiganizmu. Znižovanie rozdielov v oblasti, príjmov, zdravia a vzdelávania je síce dôležité, ak sa však odstraňovanie anticiganizmu v národných stratégiách integrácie Rómov nestane prioritou, nebude možné dosiahnuť žiadny pokrok. Záverečná analýza ERPC.

⁽¹⁵⁾ Ú. v. EÚ C 011, 15.1.2013, s. 21 – 26.

⁽¹⁶⁾ „(...) väčšina respondentov v členských štátoch uviedla, že proces vypracovania národných stratégií integrácie Rómov nebol dostatočne transparentný. Pokiaľ ide o realizáciu národných stratégií integrácie Rómov, vo väčšine prípadov je účasť zainteresovaných strán nejasná, najmä čo sa týka zapojenia Rómov.“ Analysis of National Roma Integration Strategies (Analýza národných stratégií integrácie Rómov), ERPC, marec 2012.

4.17 Výbor dôrazne upozorňuje členské štáty, že vzhľadom na to, že segregácia a diskriminácia pretrváva už niekoľko generácií a dotýka sa všetkých aspektov života príslušných skupín, nie je postačujúce realizovať programy v podobe projektov, ktoré sa zameriavajú len na určitú problémovú oblasť, ale pri plnení strategických cieľov sa musí uplatňovať systematický prístup.

V Bruseli 17. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o rozšírení spolupráce medzi verejnými službami zamestnanosti (VSZ)“

COM(2013) 430 final – 2013/0202 (COD)

(2014/C 67/23)

Spravodajkyňa: **pani DRBALOVÁ**

Európsky parlament (1. júla 2013) a Rada (8. júla 2013) sa rozhodli podľa článku 149 a článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o rozšírení spolupráce medzi verejnými službami zamestnanosti (VSZ)“

COM(2013) 430 final – 2013/0202 (COD).

Odborná sekcia pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 3. októbra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 17. októbra 2013) prijal 174 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 1 sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV podporuje návrh Komisie na zriadenie európskej siete verejných služieb zamestnanosti (VSZ), ktorá poskytne platformu na porovnanie výkonnosti VSZ na európskej úrovni, určí osvedčené postupy a podporí vzájomné učenie s cieľom posilniť kapacitu a efektívnosť týchto služieb. Jej úloha by mala byť predovšetkým poradná a koordinačná.

1.2 Výbor oceňuje, že už aj na regionálnej úrovni existujú fungujúce štruktúry, vrátane sietí stredísk pre monitorovanie trhu práce, ktoré účinne prispievajú k dosahovaniu spoločných cieľov EÚ v oblasti zamestnanosti stanovených v rámci stratégie Európa 2020. Odporúča Komisii a členským štátom, aby pri náležitom zohľadnení subsidiarity a rôznorodosti v celej EÚ väčšmi zosúlادili VSZ a regionálne strediská pre monitorovanie.

1.3 EHSV v súlade s programom pre nové zručnosti a nové pracovné miesta uznáva dôležitú úlohu VSZ pri uskutočňovaní priorít smerujúcich k posilneniu všetkých štyroch zložiek flexibilitoty.

1.4 EHSV odporúča Komisii, aby v texte jasne špecifikovala vzťah novovytvorenej európskej siete VSZ k Výboru pre zamestnanosť (EMCO) a jasne formulovala charakter a účel spracovaných koncepcií modernizácie VSZ, ktoré by nemali mať záväzný charakter.

1.5 Porovnávanie VSZ s využívaním kvantitatívnych a kvalitatívnych ukazovateľov s cieľom posúdiť výkonnosť VSZ považuje EHSV za užitočnú formu spolupráce. EHSV podporuje predovšetkým využívanie štatistických ukazovateľov výsledkov a účinnosti služieb zamestnanosti a aktívnej politiky zamestnanosti. EHSV však zdôrazňuje, že výsledným účinkom by malo byť zlepšenie adaptability a aktivácie pracovníkov vrátiť sa natrvalo na trh práce a hladké prechody na ňom.

1.6 Pokiaľ ide o prijatie všeobecného rámca a o delegované akty, EHSV odporúča Komisii, aby v texte jasne definovala, čo bude tvoriť obsah týchto aktov. EHSV odporúča konkrétnejšie spresniť text návrhu tak, aby uvádzal kľúčové ukazovatele všeobecného rámca. Akty delegovanej právomoci by potom mali dopĺňať tieto kľúčové ukazovatele v menej dôležitých aspektoch v zmysle článku 290 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

1.7 EHSV žiada Komisiu, aby jasne vymedzila úlohu jednotlivých partnerov v zmysle článku 4 „Spolupráca“. Návrh by nemal redukovať úlohu sociálnych partnerov na úlohu „pridružených partnerov“ a mal by naopak posilniť ich vplyv v procese modernizácie VSZ. V návrhu by sa mala uviesť aj úloha občianskej spoločnosti na základe zásady partnerstva.

1.8 EHSV súčasne odporúča, aby sa na uskutočňovaní výstupov a odporúčaní európskej siete VSZ podieľali všetky zainteresované strany.

1.9 EHSV odporúča Komisii, aby apelovala na členské štáty, že ak chcú úspešne prispôsobiť svoje organizačné modely, strategické ciele a procesy VSZ rýchlo sa meniacim podmienkam, musia vytvoriť technické, personálne a finančné podmienky na zvýšenie ich kapacity a plnenie novej multifunkčnej úlohy.

1.10 EHSV je presvedčený, že nové kompetencie VSZ, najmä v oblasti aktívnych politík zamestnanosti, sa musia odraziť v ich zodpovedajúcej kapacite a finančnej podpore. Prostriedky vyčlenené z programu EaSI⁽¹⁾ by mali zostať zachované a financovanie by malo byť udržateľné.

1.11 EHSV víta závery a záväzky všetkých zúčastnených strán prijaté na konferencii o zamestnanosti mládeže, ktorá sa konala 3. júla 2013 v Berlíne.

2. Úvodná časť

2.1 Stratégia Európa 2020⁽²⁾ stanovila pre všetky členské štáty spoločný ambiciózný cieľ, ktorým je 75 % miera zamestnanosti žien a mužov vo veku 20 až 64 rokov do roku 2020. Verejné služby zamestnanosti hrajú pri dosahovaní tohto cieľa ústrednú úlohu.

2.2 Usmernenia pre zamestnanosť 2020⁽³⁾ uznávajú VSZ ako ústredných aktérov, ktorí zohrávajú kľúčovú úlohu pri uskutočňovaní odporúčania 7 – „Zvyšovanie účasti na trhu práce“ a odporúčania 8 – „Rozvoj kvalifikovanej pracovnej sily“. Tento príspevok VSZ k napĺňaniu stratégie Európa 2020 nazvaný „Making the employment guidelines work“ (Aby usmernenia pre zamestnanosť fungovali), je zakotvený v záveroch prijatých na stretnutí vedúcich predstaviteľov VSZ v Budapešti 23. až 24. júla 2011.

2.3 Politika zamestnanosti a trhu práce zostáva aj naďalej v právomoci členských štátov, ktoré sú tiež zodpovedné za organizáciu, personálne obsadenie a chod VSZ. Súčasný dobrovoľný spôsob spolupráce členských štátov začatý v roku 1997 vytvorením neformálnej poradnej skupiny⁽⁴⁾ VSZ už vyčerpali svoje možnosti a nezodpovedá súčasným potrebám a výzvam. Chýba mechanizmus včasného zistenia slabšej výkonnosti a s tým súvisiacich štrukturálnych problémov, chýbajú systematické informácie o výsledkoch existujúcich postupov pri porovnávaní a vzájomnom učení.

(1) EaSI - Program Európskej únie v oblasti zamestnanosti a sociálnej inovácie, v ktorom sú zahrnuté tri existujúce programy a ktorých rozsah pôsobnosti bol rozšírený: PROGRESS, EURES a európsky nástroj mikrofinancovania Progress.

(2) COM(2010) 2020 final.

(3) Rozhodnutie Rady 2010/707/EÚ z 21. októbra 2010 o usmerneniach pre politiky zamestnanosti členských štátov.

(4) Neformálna poradná skupina EK - HoPES (Heads of Public Employment Services).

2.4 Na neformálnom rokovaní v Dubline 7. – 8. februára 2013⁽⁵⁾ ministri zasadajúci v Rade EPSCO preto dospeli k záveru, že intenzívnejšia a cielenejšia spolupráca medzi VSZ povedie k lepšiemu sprostredkovaniu osvedčených postupov a vyzvali Komisiu, aby vypracovala návrh iniciatívy v oblasti stanovenia referenčných hodnôt a vzájomného učenia.

2.5 Európska komisia uverejnila 17. júna 2013 návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady, ktorý nadväzuje na hlavnú iniciatívu Program pre nové zručnosti a nové pracovné miesta⁽⁶⁾ a Balík opatrení v oblasti zamestnanosti⁽⁷⁾ z roku 2012 a navrhuje formalizáciu spolupráce verejných služieb zamestnanosti a vytvorenie európskej siete VSZ.

2.6 Sieť by mala fungovať v rokoch 2014 – 2020 v nadväznosti na stratégiu Európa 2020. Po štyroch rokoch sa fungovanie siete vyhodnotí a preskúma. Financovanie bude zabezpečené zo zdrojov programu v oblasti zamestnanosti a sociálnej inovácie (EaSI), funkciu sekretariátu zabezpečí Európska komisia z existujúcich personálnych zdrojov.

2.7 Motivačné opatrenia uskutočňované prostredníctvom siete by mali prispieť k:

— vykonávaniu stratégie Európa 2020 a jej hlavných cieľov v oblasti zamestnanosti,

— lepšiemu fungovaniu trhu práce v Európskej únii,

— lepšej integrácii trhov práce,

— zvýšeniu geografickej a profesijnej mobility,

— boju proti sociálnemu vylúčeniu a integrácii osôb vylúčených z trhu práce.

2.8 V rámci prvých rokovaní v Rade v júli 2013 väčšina členských štátov návrh Komisie uvítala a k stanoveným cieľom zaujala kladný postoj. Pochybnosti sa týkali predovšetkým vzájomného vzťahu k práci Výboru pre zamestnanosť (EMCO) a možných presahov, príliš veľa kompetencií pre Európsku komisiu, obsahu delegovaných aktov a nejasností vo financovaní.

(5) Neformálne zasadnutie ministrov rady EPSCO, Dublin, 7. – 8. februára 2013.

(6) COM(2010) 682 final.

(7) COM(2012) 173 final

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV vo všeobecnosti víta všetky iniciatívy Európskej komisie zamerané na dosiahnutie cieľov stratégie Európa 2020 v oblasti zamestnanosti a trhu práce, užšiu spoluprácu medzi členskými štátmi, rozvoj zručností a ich zosúladovanie s potrebami podnikov a zamestnancov a podporu geografickej a profesijnej mobility.

3.2 Vzhľadom na naliehavosť situácie, najmä v niektorých členských štátoch, rastúcu nezamestnanosť, najmä dlhodobú nezamestnanosť a nezamestnanosť mladých ľudí, EHSV podporuje návrh Komisie vytvoriť európsku sieť verejných služieb zamestnanosti, ktorá poskytne platformu na porovnávanie výkonnosti VSZ na európskej úrovni, určí osvedčené postupy a podporí vzájomné učenie s cieľom posilniť kapacitu a efektívnosť týchto služieb.

3.3 Viaceré členské štáty pod tlakom dlhodobých výziev spojených s celosvetovými a technologickými zmenami a starnutím pracovnej sily, aj pod tlakom naliehavých krátkodobých opatrení reagujúcich na dosah spomalenia hospodárskeho rastu už s väčším či menším úspechom modernizujú VSZ, centralizujú alebo naopak decentralizujú ich štruktúru, rozširujú rozsah ich činností a snažia sa v plnej miere využívať ich potenciál.

3.4 EHSV považuje prispôbenie VSZ novým požiadavkám trhu práce za nevyhnutné: starnutie pracovnej sily, rozvoj strieborného a ekologického hospodárstva, nové kompetencie a nové požiadavky mladej generácie, rozvoj IKT a technologických inovácií, rastúci nesúlad medzi ponukou zručností a dopytom po nich.

3.5 VSZ sa súčasne musia vyrovnávať s krátkodobými a dlhodobými výzvami. Musia okamžite, pružne a kreatívne reagovať na zmeny okolitého prostredia, kombinovať krátkodobé intervencie s udržateľnými riešeniami a predvídať sociálne riziká.

3.6 EHSV je presvedčený, že tieto nové úlohy VSZ, najmä v rámci aktívnych politík zamestnanosti, sa musia odraziť v ich zodpovedajúcej kapacite a finančnej podpore VSZ. Situácia v mnohých členských štátoch však tomu nenasvedčuje, najmä v období rozpočtových škrtov a úsporných opatrení. V súčasnej dobe by sa naopak mali prostriedky na fungovanie VSZ zvýšiť, predovšetkým pokiaľ ide o personálne obsadenie, aby sa zabezpečila kvalitná kontrola, ktorá povedie k ponukám zamestnania. Kvalitne fungujúce VSZ by sa v budúcnosti mohli premeniť na centrá zručností.

3.7 V roku 2010 vypracoval EUROFOUND (Európska nadácia pre zlepšovanie životných a pracovných podmienok) na žiadosť EHSV podkladový materiál o financovaní a uskutočňovaní aktívnych programov trhu práce v čase krízy⁽⁸⁾, ktorý popisuje na príklade vybraných 10 štátov meniacu sa interakciu medzi aktívnou a pasívnou politikou zamestnanosti, vývoj výdavkov v pomere k HDP v neprospech aktivizačných opatrení najmä v krajinách s rýchle rastúcou nezamestnanosťou.

3.8 Cieľom návrhu Komisie je prostredníctvom motivačných opatrení (článok 149 ZFEÚ) podnecovať spoluprácu medzi členskými štátmi, zabezpečiť lepšiu integráciu a fungovanie trhov práce v EÚ, prispieť k lepšej geografickej a profesijnej mobilite a boju proti sociálnemu vylúčeniu.

3.9 Úlohou novovzniknutej siete bude vytvárať a uskutočňovať celoeurópske systémy porovnávania verejných služieb zamestnanosti, poskytovať vzájomnú pomoc, schvaľovať a realizovať koncepciu modernizácie a posilnenia VSZ v kľúčových oblastiach a pripravovať správy v oblasti zamestnanosti.

3.10 Návrh Komisie nadväzuje na celý rad predchádzajúcich aktivít a na štúdie zamerané na obchodné modely VSZ, systémy merania výkonnosti VSZ a úlohu VSZ v súvislosti s flexibilitou, predvídaním kvalifikácií a adaptabilitou občanov na nové povolania.

3.11 EHSV je presvedčený, že činnosť VSZ už v budúcnosti nikdy viac nemôže byť taká ako predtým⁽⁹⁾. VSZ sa postupne musia zmeniť na multifunkčné agentúry, ktoré uľahčujú rôzne typy prechodov - na trhu práce, medzi štúdiom a pracovným miestom, medzi kariérami, v rámci EÚ. VSZ musia zabezpečovať interakciu medzi aktérmi trhu práce a podnecovať ich k spolupráci a inováciám, musia úzko spolupracovať s verejnými i súkromnými partnermi⁽¹⁰⁾ a zabezpečiť konformitu aktérov trhu práce s politikami trhu práce.

3.12 EHSV sa domnieva, že VSZ by sa mali intenzívnejšie zamerať na prácu z hľadiska dopytu bez toho, aby bola narušená funkcia vyplácania dávok, pretože zamestnávateľia čelia

⁽⁸⁾ John Hurlly: Financovanie a uskutočňovanie aktívnych programov trhu práce v čase krízy, EUROFOUND, 2010.

⁽⁹⁾ Príspevok verejných služieb zamestnanosti k stratégii Európa 2020, hodnotiaci dokument stratégie VSZ 2020, 2012.

⁽¹⁰⁾ Iniciatíva EÚ PARES – partnerstvá medzi verejnými a súkromnými službami zamestnanosti, ktorú v roku 2011 Európska komisia zverejnila ako prioritnú akciu v oznámení Program pre nové zručnosti a nové pracovné miesta.

narastajúcemu problému nabrať a získavať potrebných pracovníkov. Najmä malé a stredné podniky často potrebujú intenzívnejšiu podporu VSZ, a preto treba posilniť spoluprácu medzi VSZ a podnikmi.

3.13 Aj v čase vysokej nezamestnanosti stále pretrvávajú nesúlad medzi ponukou zručností a potrebami trhu práce. Prostredníctvom HoPES⁽¹¹⁾ sú VSZ teraz zapojené do diskusií a konzultácií o úlohe zručností v sociálno-ekonomickom kontexte. Ide o prepojenie sveta práce a vzdelávania a o vytvorenie spoločného jazyka zručností a kompetencií. To pre VSZ znamená budovanie partnerstiev s rôznymi zainteresovanými stranami a zabezpečovanie rovnováhy medzi ponukou zručností a dopytom po nich v rámci stále komplexnejších miestnych pracovných trhov⁽¹²⁾.

3.14 EHSV uznáva jedinečnú úlohu, ktorú VSZ zohrávajú pri uskutočňovaní všetkých zložiek flexiistoty. Štúdia o úlohe VSZ vo vzťahu k flexiistote na európskych trhoch práce⁽¹³⁾ na dobrých príkladoch z praxe ukázala, že VSZ si uvedomujú potrebu nového prístupu k svojim službám a prijali širokú škálu stratégií a opatrení na podporu flexiistoty. VSZ by sa mali aj naďalej zameriavať na rozvíjanie svojej kapacity, aby mohli splniť úlohu podporovateľov a hodnotiteľov flexiistoty.

3.15 EHSV sa domnieva, že VSZ by sa mali primárne zamerať na tých jednotlivcov alebo skupiny pracovníkov, ktorých je možné na trhu práce najťažšie umiestniť a majú špecifické potreby – dlhodobozamestnaní, starší pracovníci, ženy, mládež, osoby so zdravotným postihnutím, migranti – a to pri dôslednom uskutočňovaní antidiskriminačných opatrení a dohľade nad nimi.

3.16 V súvislosti s celoeurópskym bojom proti vysokej nezamestnanosti mládeže EHSV tiež zdôrazňuje významnú úlohu VSZ pri uskutočňovaní iniciatívy týkajúcej sa „záruk pre mladých ľudí“ a víta záväzok vedúcich predstaviteľov VSZ (HoPES) prijatý na konferencii o zamestnanosti mládeže 3. júla 2013 v Berlíne, ktorým je hrať kľúčovú úlohu pri podpore zamestnanosti mládeže v Európe, zvýšiť efektivitu svojej práce a posilniť spoluprácu s ostatnými zainteresovanými stranami⁽¹⁴⁾.

⁽¹¹⁾ *The Case for Skills: A Response to the Recommendations regarding the Future Role of Public Employment Services under the New Skills for New Jobs Agenda* [Odpoveď na odporúčania týkajúce sa budúcej úlohy VSZ v rámci Programu pre nové zručnosti a nové pracovné miesta], Európska sieť vedúcich pracovníkov verejných služieb zamestnanosti, september 2011.

⁽¹²⁾ R.A. Wilson: *Anticipating skills needs of the labour force and equipping people for new jobs: which role for public employment services in early identification of skill needs and labour up-skilling?* (Predvídať potrebné zručnosti pracovnej sily a pripraviť ľudí na nové pracovné miesta), správa pre Európsku komisiu. Coventry: Danish Technological Institute/ÖSB Consulting/Warwick Institute for Employment Research, 2010.

⁽¹³⁾ *The role of the Public Employment Services related to 'Flexicurity' in the European Labour Markets* (Úloha VSZ vo vzťahu k flexiistote na európskych trhoch práce) – záverečná správa, Policy and Business Analysis, Danish Technological Institute/ ÖSB Consulting/Tilburg University/Leeds Metropolitan University, marec 2009.

⁽¹⁴⁾ Konferencia o zamestnanosti mládeže (Konferenz zur Jugendbeschäftigung), 3. júla 2013 v Berlíne, príspevok HoPES.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Európska sieť verejných služieb zamestnanosti by podľa návrhu rozhodnutia mala úzko spolupracovať s Výborom pre zamestnanosť (EMCO) a prispievať k jeho práci poskytovaním informácií a správ o uskutočňovaní politik zamestnanosti. EHSV sa domnieva, že poradná funkcia siete a jej vzťah k Výboru pre zamestnanosť by mali byť v texte rozhodnutia jasnejšie uvedené. Sieť bude mať poradnú a koordinačnú funkciu a jej vytvorenie nemožno považovať za pokus o harmonizáciu štruktúr VSZ či sociálnych systémov.

4.2 EHSV nemôže ignorovať skutočnosť, že už aj na regionálnej úrovni existujú fungujúce štruktúry, vrátane regionálnych sietí stredísk pre monitorovanie trhu práce, ktoré účinne prispievajú k dosahovaniu spoločných cieľov EÚ v oblasti zamestnanosti stanovených v rámci stratégie Európa 2020.

EHSV upozorňuje, že na lepšie zosúladenie VSZ a stredísk pre monitorovanie je potrebné:

- a) stanoviť pravidlá, podľa ktorých sa môžu verejné regionálne strediská pre monitorovanie trhu práce, ktoré prevádzkujú priamo regióny, zapájať do európskej siete;
- b) lepšie prepojiť európsku sieť regionálnych stredísk pre monitorovanie trhu práce a európsku sieť VSZ;
- c) stanoviť pravidlá príslušnosti a prístupu regionálnych stredísk pre monitorovanie trhu práce k takýmto európskym sieťam, a to tak súkromných, ako aj verejných, ktoré neprevádzkujú priamo regióny, ale ktoré fungujú pod ich vedením a plnia ich ciele;
- d) prijať akýkoľvek ďalší predpis na zlepšenie fungovania všetkých existujúcich štruktúr a ich prepojenia s cieľom využiť všetky dostupné nástroje na zapojenie všetkých úrovní verejnej správy a prijímanie opatrení na všetkých úrovniach – národnej, regionálnej a miestnej.

4.3 Financie na rozšírenie spolupráce VSZ budú vyčlenené z oddielu PROGRESS programu v oblasti zamestnanosti a sociálnej inovácie (EaSI) na obdobie rokov 2014 – 2020. Legislatívny návrh je z hľadiska rozpočtu neutrálny a nevyžaduje ďalšie ľudské zdroje. Pokiaľ ide o projekty pripravené sieťou alebo určené v rámci činností v oblasti vzájomného učenia a následne realizované v jednotlivých VSZ, členské štáty majú prístup k financiam z Európskeho sociálneho fondu (ESF), Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR) a programu Horizont 2020. EHSV považuje za najdôležitejšie, aby

prostriedky vyčlenené zo štrukturálnych fondov zostali zachované a financovanie bolo udržateľné. Nové kompetencie VSZ, najmä v oblasti aktívnych politík zamestnanosti, sa musia odraziť v ich zodpovedajúcej kapacite a finančnej podpore.

4.4 V článku 3 návrhu sú definované iniciatívy siete.

- Článok 3 ods. 1 písm. a) sa týka prípravy a realizácie celo-európskych systémov porovnávania VSZ na základe získaných poznatkov za využitia kvantitatívnych a kvalitatívnych ukazovateľov s cieľom posúdiť výkonnosť VSZ a zhrmaždiť dôkazy na účely ustanovenia vhodného nástroja vzájomného učenia.
- EHSV v zásade súhlasí so znením textu. Porovnávanie VSZ s využívaním kvantitatívnych a kvalitatívnych ukazovateľov s cieľom posúdiť výkonnosť VSZ považuje EHSV za užitočnú formu spolupráce. EHSV podporuje predovšetkým využívanie štatistických ukazovateľov výsledkov a účinnosti služieb zamestnanosti a aktívnej politiky zamestnanosti. Ukazovatele vstupov (napríklad rozpočet) by sa mali využívať skôr ako kontextové ukazovatele. Medzi ďalšie ukazovatele, ktoré EHSV považuje za vhodné, patrí napríklad počet osôb v evidencii (podľa krajín), počet sprostredkovateľov spolu a na jedného uchádzača, miera návratnosti do zamestnania a zotrvania v ňom sledovaná po 3 a 6 mesiacoch, priemerná doba trvania nezamestnanosti, pomer medzi ponukou zamestnania a dopytom po ňom, dĺžka trvania zamestnania a druh zamestnania po ukončení programu aktívnej politiky zamestnanosti, miera zapojenia zamestnancov do systémov odbornej prípravy, vynaložené náklady alebo počet pracovníkov z EÚ a mimo EÚ.
- Treba sa sústrediť na ľudí, ktorí sú najviac vzdialení od trhu práce, analyzovať a porovnávať úrady práce v oblastiach s porovnateľnými podmienkami, pokiaľ ide o mieru nezamestnanosti a dynamiku hospodárstva.
- Článok 3 ods. 1 písm. c) sa týka prijímania a realizácie koncepcie modernizácie a posilnenia VSZ v kľúčových oblastiach.

EHSV odporúča spresniť text tak, aby bolo zrejmé, že sieť VSZ bude mať skutočne iba poradnú funkciu. EHSV považuje za nutné, aby sa v tomto písmene vymedzilo, aký by mal byť charakter a účel spracovaných koncepcií modernizácie VSZ. Podľa názoru EHSV by v žiadnom prípade nemali mať záväzný charakter.

4.5 Článok 4 „Spolupráca“ hovorí o spolupráci so zainteresovanými stranami na trhu práce vrátane ďalších

poskytovateľov služieb zamestnanosti a o výmene informácií. EHSV sa domnieva, že v texte by mala byť jasnejšie vymedzená úloha jednotlivých aktérov.

4.5.1 EHSV zdôrazňuje, že sociálni partneri sú hlavnými aktérmi trhu práce, ich úloha v procese modernizácie VSZ je nezastupiteľná a v novej štruktúre by mali mať primerané miesto. Medzinárodná organizácia práce vo svojom pracovnom dokumente o úlohe sociálnych partnerov v procese riadenia VSZ, najmä v čase krízy, na príklade štyroch členských štátov EÚ jasne ukazuje, že s meniacou sa štruktúrou VSZ sa mení úloha, zapojenie a vplyv sociálnych partnerov. Zatiaľ čo v Rakúsku sa najmä na regionálnej úrovni zvyšuje ich *modus operandi*, v Nemecku a Dánsku sa ich vplyv znižuje a majú úlohu skôr poradnú než spolurozhodovaciu. V Spojenom kráľovstve historicky chýba inštitucionálne zapojenie sociálnych partnerov⁽¹⁵⁾. EHSV preto oceňuje rôzne iniciatívy európskych sociálnych partnerov v rámci ich spoločných pracovných programov⁽¹⁶⁾.

4.5.2 V tejto súvislosti EHSV poukazuje na nepriaznivý vývoj, pokiaľ ide o nové rozhodnutie Komisie 2012/733/EÚ týkajúce sa siete EURES. Na aprílovom zasadnutí Poradného výboru pre slobodu pohybu pracovníkov⁽¹⁷⁾ vyjadrili zástupcovia sociálnych partnerov svoje silné znepokojenie nad tým, že úloha sociálnych partnerov sa v budúcnosti zníži na úlohu pridružených partnerov.

4.5.3 EHSV vo viacerých svojich stanoviskách podporil požiadavku Komisie, aby sa vytvárali partnerstvá všetkých zainteresovaných strán na podporu tvorby pracovných miest, zvýšenia zamestnanosti, rozvoja zručností a boja proti sociálnemu vylúčeniu. Predovšetkým v rámci boja s vysokou nezamestnanosťou mládeže v Európe EHSV zdôraznil úlohu vzdelávacích inštitúcií, poradenských agentúr, organizácií občianskej spoločnosti (mládežnícke organizácie, ženské hnutia, organizácie na podporu ľudí so zdravotným postihnutím atď.), rodiny aj jednotlivcov, pretože to je jediná cesta, ako spoločne a komplexne riešiť situáciu na európskych trhoch práce.

4.5.4 EHSV víta tiež rozvoj partnerstiev medzi službami zamestnanosti (PARES)⁽¹⁸⁾ na podporu dialógu na úrovni EÚ, ktorého cieľom je uľahčiť prechody na trhu práce. Trhy práce sa stávajú stále zložitejšími a všetci aktéri v oblasti služieb zamestnanosti musia spolupracovať. EHSV oceňuje aj program Európskej komisie na podporu vzájomného učenia „PES to PES Dialogue“.

⁽¹⁵⁾ J. Timo Weishaupt: *Labour Administration and Inspection Programme: Social Partners and the Governance of Public Employment Services: Trends and Experiences from Western Europe*, 2011.

⁽¹⁶⁾ Nezávislá dohoda o inkluzívnych trhoch práce (2010) založená na spoločnej analýze hlavných faktorov trhu práce (2009).

⁽¹⁷⁾ Zápis zo zasadnutia Poradného výboru pre slobodu pohybu pracovníkov 12. apríla 2013, Brusel

⁽¹⁸⁾ PARES je jedným zo sprievodných opatrení EK v rámci hlavnej iniciatívy Program pre nové zručnosti a nové pracovné miesta na podporu flexibilitoty.

4.6 Podľa článku 7 „Prijatie všeobecného rámca“ má Komisia v súlade s článkom 8 právomoc prijímať delegované akty týkajúce sa všeobecného rámca realizácie činností v oblasti stanovenia referenčných hodnôt a vzájomného učenia, ako sú opísané v článku 3.1. EHSV môže vo všeobecnosti súhlasiť s využívaním delegovaných aktov na úpravu niektorých záležitostí týkajúcich sa všeobecného rámca pre uskutočňovanie činností porovnávania a vzájomného učenia. Na posúdenie toho, aké otázky by delegované akty mali konkrétne upravovať, sú však potrebné ďalšie informácie. EHSV odporúča konkrétnejšie spresniť text návrhu tak, aby špecifikoval kľúčové ukazovatele všeobecného rámca. Delegované akty by potom mali dopĺňať tieto kľúčové ukazovatele v menej dôležitých oblastiach v zmysle článku 290 ZFEÚ.

4.7 Nové iniciatívy Komisie sú v návrhu deklarované ako doplnok spolupráce VSZ a siete EURES na základe článku 45 a 46 ZFEÚ. EHSV zastáva názor, že z textu by mala byť zrejmá synergia novovytvorenej siete VSZ s EURES⁽¹⁹⁾. Novovytvorená sieť VSZ by mala podporiť rozšírený mandát EURES a jeho úlohu kľúčového nástroja na zabezpečenie zosúladenia zručností s potrebami európskeho trhu práce a zlepšenia mobility v EÚ. Sieť môže spolupracovať aj s ďalšími organizáciami, napríklad s agentúrami zaoberajúcimi sa poradenstvom pri výbere povolania.

V Bruseli 17. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽¹⁹⁾ Ú. v. EÚ L 328, 28.11.2012, s. 21 – 26.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade – Posilnenie sociálneho rozmeru hospodárskej a menovej únie“

COM(2013) 690 final

(2014/C 67/24)

Hlavný spravodajca: **Georgios DASSIS**

Európska komisia sa 4. októbra 2013 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom oznámenie na tému

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade – Posilnenie sociálneho rozmeru hospodárskej a menovej únie“

COM(2013)690 fin.

Predsedníctvo výboru poverilo 17. septembra 2013 odbornú sekciu pre zamestnanosť, sociálne veci a občianstvo, aby vypracovala stanovisko výboru v tejto veci.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bol pán Georgios Dassis rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na 493. plenárnom zasadnutí, ktoré sa konalo 16. a 17. októbra 2013. (schôdza zo 17. októbra 2013) vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal 157 hlasmi za, 3 hlasmi proti, pričom 19 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Všeobecné pripomienky

1.1 Bezprecedentná hospodárska a finančná kríza, ktorá obzvlášť tvrdo postihla členské štáty eurozóny, taktiež odhalila štrukturálne slabiny Európy vo všeobecnosti. Ukázala jasné prepojenie vysokej miery nezamestnanosti s tlakom na národné rozpočty, sociálnym úpadkom a sociálnymi nepokojmi. Národné rozpočty síce musia byť vyrovnané, škrty však mali negatívne dôsledky na vzdelávanie, aktívne politiky trhu práce a sociálnu prosperitu. Zvýšená nezamestnanosť a chudoba majú negatívny vplyv na zručnosti a zamestnateľnosť pracovných síl. Ovplyvňujú tiež schopnosť podnikov rásť a vytvárať pracovné miesta, čo ďalej oslabuje hospodársku obnovu.

1.2 Únia je v niektorých z najviac postihnutých krajín svedkom toho, že hospodárska a sociálna kríza sa tiež stala politickou krízou, v ktorej sa darí extrémistickým a nedemokratickým politickým hnutiam. Je naliehavo potrebné zvrátiť tieto tendencie prostredníctvom konkrétnych opatrení na európskej, vnútroštátnej a miestnej úrovni.

1.3 Vnútroštný trh by mal byť hospodárskym a sociálnym projektom. Prispel k budovaniu zamestnanosti a prosperity vo všetkých členských štátoch EÚ. Dokončenie vnútroštného trhu a zvýšenie účinnosti a sociálnej súdržnosti na základe stratégie Európa 2020 je nevyhnutné na to, aby sa Európa dostala z krízy rýchlejšie.

1.4 Práve na základe týchto skutočností výbor so značným záujmom preskúmal oznámenie Komisie, ktoré je prvým príspevkom k nadchádzajúcim diskusiám a rozhodnutiam Európskej rady o posilnení sociálneho rozmeru európskej hospodárskej a menovej únie.

1.5 Vyzýva Komisiu, aby aktualizovala a posilnila svoju politiku v súvislosti s týmito diskusiami, aby sa dosiahol ďalší pokrok, najmä pokiaľ ide o proaktívne využívanie ukazovateľov zamestnanosti a sociálneho začleňovania.

1.6 Výbor dôsledne podporoval opatrenia na zvýšenie sociálnych investícií, väčšie zameranie európskych fondov na spoľahlivú politiku zamestnanosti a sociálnu politiku, iniciatívy zamerané na zamestnanosť mladých a systém záruk pre mladých a lepšiu cezhraničnú mobilitu. Víta preto zvýšenú pozornosť, ktorá sa venovala týmto politickým oblastiam. Víta tiež skutočnosť, že sa v rámci európskeho semestra plánuje posilnený sociálny dialóg.

1.7 Výbor súhlasí s názorom Komisie, že posilnenie sociálneho rozmeru by pomohlo členským štátom uvedomiť si ich potenciál, pokiaľ ide o rast zamestnanosti, zlepšenie sociálnej súdržnosti a predchádzanie väčším rozdielom. Podporuje najmä myšlienku zintenzívniť dôslednejší dohľad nad výzvami v oblasti zamestnanosti a sociálnych rozdielov v rámci HMÚ prostredníctvom systematického monitorovania miery nezamestnanosti, mladých ľudí, ktorí nie sú zamestnaní ani neštudujú, príjmu domácností, chudoby a nerovnosti.

1.8 Navrhovaná *hodnotiacia tabuľka* zamestnanosti a sociálnych rozdielov založená na kľúčových ukazovateľoch a stropoch by preto mala proaktívne odhaliť nerovnomerný vývoj a vplyv na celkovú hospodársku výkonnosť. Tento monitorovací systém by mal v prípade potreby spustiť včasný a účinný mechanizmus prispôsobovania a politickú reakciu, ako je to v prípade podobných hospodárskych a finančných rozdielov. Výbor preto súhlasí s názorom Európskej rady z 27. a 28. júna 2013, že

navrhovaný rámec ukazovateľov sociálnej situácie a zamestnanosti je „prvým krokom“ ku komplexnejšiemu sociálnemu rozmeru HMÚ (1).

1.9 Výbor zohral svoju konzultačnú úlohu pri príprave nadchádzajúcich diskusií Európskej rady prostredníctvom svojho stanoviska z 22. mája 2013 (2) a opakuje svoju požiadavku ďalšieho posilňovania sociálneho rozmeru HMÚ.

2. Konkrétne pripomienky

2.1 Európska komisia vo svojom oznámení navrhuje množstvo iniciatív na posilnenie sociálneho rozmeru HMÚ s osobitným dôrazom na tri body:

- posilnený dohľad nad výzvami v oblasti zamestnanosti a sociálnymi výzvami a posilnenie koordinácie politiky,
- väčšia solidarita a opatrenia v oblasti zamestnanosti a mobility pracovnej sily,
- posilnený sociálny dialóg.

2.2 Výbor súhlasí s tým, že je potrebné posilniť sociálny rozmer HMÚ a rád by zdôraznil tieto prvky:

Posilnený dohľad nad výzvami v oblasti zamestnanosti a sociálnymi výzvami a posilnenie koordinácie politiky

2.3 Fiškálna konsolidácia a hospodárske riadenie EÚ sa nemôžu udržať bez rovnocenných foriem sociálnej konsolidácie a sociálneho riadenia. Súčasný „odchýlky“ v európskych sociálnych rozdieloch narúšajú obnovu, rast a súdržnosť. EHSV tvrdí, že súčasťou európskeho semestra musia byť kritériá v oblasti zamestnanosti a sociálneho začlenenia v medziach rovnakého rámca dohľadu, aký sa vzťahuje na hospodársku koordináciu a štrukturálne reformy. Merateľné ciele v oblasti zamestnanosti a sociálnych vecí musia zodpovedať cieľom týkajúcim sa dlhu a deficitu s podobnými mechanizmami úpravy a solidarity, aby sa vyrovnali sociálne rozdiely a podporovali sociálne investície.

2.4 EHSV uznáva, že hospodárska obnova a sociálne investície EÚ a členských štátov vyžadujú viac než formálne štruktúry riadenia a štatutárne mechanizmy. Z tohto dôvodu je táto otázka predmetom záujmu aj organizovanej občianskej

spoločnosti a jednotlivých občanov EÚ, ktorí musia v tejto súvislosti zohrávať svoju úlohu. Participatívne stotožnenie sa s európskym projektom je mimoriadne dôležité.

2.5 Výbor však tiež zdôrazňuje, že udržateľné sociálne zlepšenia si vyžadujú, aby sa štrukturálnymi problémami v členských štátoch zaoberalo už v ich zárodku. Celosvetová konkurencieschopnosť, hospodársky rast a silný sociálny rozmer sú kľúčovými prvkami na to, aby sa Európa dostala z krízy. Na posilnenie krátkodobých a dlhodobých reforiem sa musia použiť nedávno navrhnuté ukazovatele sociálnej politiky.

Väčšia solidarita a opatrenia v oblasti zamestnanosti a mobility pracovnej sily

2.6 Ako poukazuje Komisia vo svojom oznámení, cezhraničná mobilita pracovnej sily je dôležitým prvkom pre zachovanie zamestnanosti a konkurencieschopnosti a vytváranie nových pracovných miest, ktoré nahradia tie, ktoré zanikli z dôvodu hospodárskej reštrukturalizácie.

2.7 Na to, aby sa ďalej odbúravali prekážky brániace mobilite pracovnej sily, by mali byť prijaté ďalšie opatrenia s cieľom poskytnúť mobilným pracovníkom zrozumiteľné informácie týkajúce sa pracovného alebo sociálneho práva v jazyku ich krajiny. Okrem toho by sa malo pre pracovníkov zaviesť samostatné právo na poradenské služby. Príslušné poradenské štruktúry by mali byť úzko prepojené so sociálnymi partnermi a s portálom EURES a mali by zaručiť, aby boli mobilní pracovníci už vo svojich krajinách pôvodu informovaní o sociálnych a právnych záležitostiach v cieľových krajinách.

2.8 Sociálne investície pomáhajú občanom. Zvyšujú ich schopnosti a kvalifikáciu a podporujú ich zapojenie do života spoločnosti a trhu práce. To prispeje k prosperite, podporí hospodárstvo a pomôže EÚ, aby vyšla z krízy silnejšia, súdržnejšia a konkurencieschopnejšia.

2.9 Cielené sociálne investície prinášajú nielen sociálny a spoločenský pokrok, ale súčasne zvyšujú konkurencieschopnosť. Okrem toho najmä v časoch doteraz nepoznanej dramatickej nezamestnanosti a rastúcej chudoby zohrávajú investície do sociálneho štátu kľúčovú úlohu pri posilňovaní sociálnej súdržnosti, v sociálnom začleňovaní, ako aj v boji proti sociálnemu vylúčeniu a chudobe. Takéto využívanie investícií musí zaručiť účinnosť.

2.10 EHSV jasne zdôrazňuje, že sociálny rozmer HMÚ potrebuje jasné nástroje, ukazovatele a kvalitatívne a kvantitatívne ciele, ktoré sú rovnako účinné ako hospodárske a finančné záväzky HMÚ. Ak bude v otázke obnoveného sociálneho rozmeru EÚ chýbať dostatočná zhoda alebo politická vôľa, EHSV by Európskej rade navrhoval možnosť posilnenej spolupráce v rámci HMÚ, s vlastnými finančnými zdrojmi, doplnkovým sociálnym fondom, paktom sociálneho pokroku a sociálnymi normami, cieľmi a stabilizačnými mechanizmami zodpovedajúcimi fiškálnym, rozpočtovým a menovým stabilizačným mechanizmom.

(1) Závery Európskej rady z 27. a 28. júna 2013, EUCO 104/13, bod 14 písm. c).

(2) Ú. v. EÚ C 271, 19.9.2013, s. 1 – 7.

Posilnený sociálny dialóg

2.11 Výbor zaujíma kladné stanovisko k návrhom Komisie zlepšiť zapojenie sociálnych partnerov do koordinácie hospodárskej politiky a politiky v oblasti zamestnanosti na európskej úrovni. Sociálny dialóg hrá dôležitú úlohu na všetkých úrovniach. Prispieva k riešeniam, ktoré odrážajú názory zamestnávateľov aj pracovníkov a taktiež vytvára porozumenie a dôveru, ktoré sú nevyhnutné na reformu európskych trhov práce a posilnenie sociálnej štruktúry.

2.12 Výbor tiež poznamenáva, že o budúcnosti sociálneho dialógu vrátane otázky trojstranného dialógu už diskutujú európski sociálni partneri.

V Bruseli 17. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Smerom ku konkurencieschopnejšiemu a efektívnejšiemu odvetviu obrany a bezpečnosti“

COM(2013) 542 final

(2014/C 67/25)

Spravodajca: **Joost VAN IERSEL**

Pomocná spravodajkyňa: **Monika HRUŠECKÁ**

Európska komisia sa 3. júla 2013 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Smerom ku konkurencieschopnejšiemu a efektívnejšiemu odvetviu obrany a bezpečnosti“

COM(2013) 542 final.

Poradná komisia pre priemyselné zmeny poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 26. septembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 17. októbra) prijal 172 hlasmi za, pričom 23 členovia hlasovali proti a 24 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV jednoznačne víta nadchádzajúce zasadnutie Európskej rady k otázkam obrany, ktoré sa uskutoční v decembri tohto roku a bude vychádzať z oznámenia Komisie ⁽¹⁾ a správy vysokej predstaviteľky a vedúceho Európskej obrannej agentúry ⁽²⁾. Tieto iniciatívy sú veľmi naliehavou a dobre načasovanou odpoveďou na vnútorné aj vonkajšie výzvy, ktorou sa má podporiť dlhodobá predvídateľnosť a dôveryhodnosť európskej obrany.

1.2 Tým, že sa v oznámení a (predbežnom) stanovisku vysokej predstaviteľky neberie ohľad na tradičné tabu, dostáva sa súčasná situácia a potrebná činnosť do správnej perspektívy.

1.3 Osobitne v správe vysokej predstaviteľky sa presvedčivo tvrdí, že komplexná stratégia spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky (SBOP) je nevyhnutnou odpoveďou na európske obranné a bezpečnostné požiadavky. EHSV súhlasí s tým, že SBOP poskytne najvhodnejší rámec účinnej spolupráci v oblasti vojenského potenciálu, ale okrem toho zdôrazňuje, že spolupráca bude aj predpokladom dôveryhodnej SBOP.

1.4 Ak má táto iniciatíva uspieť, musia sa vytvoriť vhodné politické podmienky. Vzhľadom na to, že cesta k podstatným

zmenám v európskych štruktúrach obrany (resp. obranného priemyslu) bude dlhá a trnitá a bude zahŕňať vzájomne súvisiace politiky, EHSV sa domnieva, že najdôležitejším predpokladom uskutočnenia tak veľmi potrebného posunu bude trvalá angažovanosť vládnych predstaviteľov členských štátov EÚ.

1.5 EHSV dôrazne žiada Radu, aby stanovila niekoľko konkrétnych opatrení a činností na posilnenie konkurencieschopnosti a spolupráce v európskom odvetví obrany, ktoré by boli jasným signálom do budúcnosti.

1.6 EHSV podporuje zámer udržiavať nezávislú európsku obranu zodpovedajúcu hospodárskemu vplyvu a iným záujmom Európy vo svete. Dlhodobým cieľom by mala byť nezávislá ochrana európskych občanov, pričom sa zabezpečí, že vojenské sily budú vybavené a neustále vybavované moderným výstrojom a modernou výzbrojou a že sa budú uplatňovať európske hodnoty (ľudské práva, demokracia) ⁽³⁾.

1.7 Nová prechodná fáza má vplyv aj na obranu a bezpečnosť v Európe. Geopolitické posuny nadobúdajú svoju podobu v období vážnej stagnácie hospodárstva a pretrvávajúcej nezamestnanosti v mnohých častiach Európy. Zároveň sa na svetovej scéne objavujú noví aktéri. Globálny vývoj predstihuje vývoj v Európe. Rozdiel je čoraz väčší. Európa sa musí rýchlejšie prispôbiť, aby udržala krok s inými krajinami.

⁽¹⁾ Smerom ku konkurencieschopnejšiemu a efektívnejšiemu odvetviu obrany a bezpečnosti, COM atď.

⁽²⁾ Tento dokument ešte nebol zverejnený. Dostupné je predbežné stanovisko vysokej predstaviteľky.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 299, 4.10.2012, s. 17.

1.8 Potreba konkurencieschopnosti priemyslu v kombinácii s ubúdaním finančných zdrojov okrem toho núti k nákladovej efektívnosti. Európsky prístup nahrádzajúci kontraproduktívne prekrytia, nekoordinované politiky a rozdiely musí podporovať ekonomickú výhodnosť, teda viesť k tomu, aby sa menej plytvalo peniazmi a aby sa dosiahli lepšie výsledky v prospech daňovníkov.

1.9 EHSV je spokojný s tým, ako presne a kriticky sa v oznámení Komisie analyzuje relatívna pozícia Európy. Podobnú analýzu predložil minulý rok aj EHSV, keď požadoval radikálnu zmenu spôsobu uvažovania v Európe, pokiaľ ide o otázky spoločnej obrany⁽⁴⁾.

1.10 EHSV súhlasí najmä s 9. kapitolou oznámenia Komisie, ktorá sa týka základných prvkov programu rokovania Rady, a to strategickej európskej koncepcie, spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky⁽⁵⁾ a európskej stratégie pre obranný priemysel.

1.11 Európa nevyhnutne potrebuje nášš „spoločnú reč v oblasti obrany“. To si v skutočnosti vyžaduje prechod z národného zmýšľania na spoločné európske zmýšľanie o strategických potrebách, ktorým by sa presadzovalo, aby sa národné záujmy naplňali prostredníctvom realizácie strategických cieľov EÚ.

1.12 Politická a občianska angažovanosť je potrebná aj na to, aby sa zabezpečilo, že verejnosť bude mať zodpovedajúce informácie o význame európskych strategických globálnych a priemyselných záujmov, a aby sa podnecovala aktívna podpora občanov a daňovníkov. EHSV súhlasí s Komisiou v tom, že zdravý európsky obranný priemysel zásadne prispeje k stavu celého európskeho výrobného priemyslu⁽⁶⁾.

1.13 Čo najväčší možný počet členských štátov sa musí snažiť o dosiahnutie tohto ambiciózneho cieľa. Ak sa do tohto procesu nebudú chcieť zapojiť všetky členské štáty, mal by sa začať s tými, ktoré sú ochotné sa na ňom zúčastňovať.

1.14 EHSV zdôrazňuje úlohu Komisie a Európskej obrannej agentúry (EDA), od ktorých treba očakávať úzku spoluprácu na implementácii oznámenia. Do veľkej miery súhlasí s opatreniami, ktoré Komisia zamýšľa podniknúť. V 6. časti tohto stanoviska výbor uvádza doplňujúce pripomienky a odporúčania k návrhom.

1.15 Komisia sa v oznámení nezaoberá proaktívnou priemyselnou politikou. EHSV naproti tomu poukazuje na výnimočné postavenie sektora obrany na všetkých inštitucionálnych trhoch na celom svete. Proaktívna priemyselná politika vo vybraných oblastiach, vykonávaná členskými štátmi a/alebo Komisiou, je

nevyhnutná z hľadiska dosiahnutia modernej produkcie a nákladovej efektívnosti. Ako veľmi prínosné a nákladovo efektívne sa ukáza spoločné právomoci EÚ a členských štátov, a taktiež účinná interakcia a synergie medzi civilnými a vojenskými projektmi.

1.16 Nové projekty v mnohostrannom európskom rámci sa musia určovať už od fázy vytvárania koncepcie, pričom treba využiť EDA. Môže trvať desiatky rokov, než začnú takéto projekty úplne fungovať. Čím skôr sa s nimi začne, tým lepšie.

1.17 Kľúčovú úlohu zohráva verejný i súkromný výskum a vývoj. V tejto oblasti je investovanie do obrany na najnižšej úrovni od roku 2006⁽⁷⁾. V celkovej koncepcii by sa mali stanoviť spôsoby zlepšenia podmienok investovania a využívanie investícií pri konkrétnych projektoch.

1.18 Najväčší diel zodpovednosti prislúcha hlavným producentským krajinám ako hnacím silám procesu. Treba zabezpečiť, aby boli ich vzťahy s ostatnými členskými štátmi dobré. Malé a stredné podniky a výskumné zariadenia vo všetkých krajinách musia byť rozsiahlo prepojené, aby sa tak čo najviac členských štátov zapojilo do európskej stratégie.

1.19 Vzhľadom na nespokojnosť pracovníkov odvetvia z dôvodu neštruktúrovanej reorganizácie je o to potrebnejšia predvídateľná politika. Koordinácia prípravy na zmenu je zároveň potrebná aj s cieľom zaistiť dôstojné pracovné zmluvy a perspektívy. Treba viesť sociálny dialóg.

1.20 Stanovisko sa zameriava hlavne na politické zásady a počíta s rýchlym prielomom v strategickej oblasti, ktorá nestrpí odklad. Prvé kroky v decembri by mali vydláždíť cestu úspešnému pokračovaniu. Európska rada, vlády, Komisia, EDA, parlamenty a priemysel (vrátane zástupcov zamestnancov) by mali byť zapojené do prípravy strategických usmernení a konkrétnych projektov.

2. Pred Európou stoja výzvy

2.1 Komisia správne poukazuje na posun rovnováhy moci vo svete, keď sa objavujú nové dôležité centrá a USA sa snažia vyvážiť svoje strategické zameranie na Áziu. Krajiny BRIC zintenzívňujú svoje vojenské výdavky. Čína a osobitne Rusko značne zvyšujú svoje rozpočty až do roku 2015.

2.2 Ustavične narastá tlak Ameriky na Európu, aby plne prevzala svoju časť celkových vojenských výdavkov Západu. Vzhľadom na rozpočtové obmedzenia USA racionalizujú svoju obranu, čo má vplyv aj na dohody s Európanmi.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 299, 4.10.2012, s. 17.

⁽⁵⁾ Pozri článok 42 Zmluvy o EÚ.

⁽⁶⁾ V tejto súvislosti je veľmi názorným príkladom v civilnom priemysle úspešný a dynamický rozvoj Airbusu.

⁽⁷⁾ Pozri „EDA Defence data 2011“.

2.3 Rozdiel medzi USA a Európou je priepastný. V roku 2010 dosiahol celkový európsky rozpočet na obranu (bez Dánska) výšku 196 mld. EUR v porovnaní s 520 mld. EUR v americkom rozpočte⁽⁸⁾. Čo je ešte dôležitejšie: celkový európsky rozpočet na výskum a vývoj je len sedminou toho amerického, čo má vplyv na výzbroj a výstroj či rozmiestnenie ozbrojených zložiek.

2.4 Hrozby sú medzičasom rôznorodé. Politické a vojenské napätie sa nezmenšuje, objavujú sa nové rozpory – niektoré z nich pred prahmi Európy. S cieľom vyrovnáť sa tradičným mocnostiam chcú noví, ambiciózni svetoví aktéri zaistiť, aby obrana štátu zodpovedala ich ekonomickým a iným záujmom.

3. Európsky prístup

A. Politika

3.1 Európania čelia dvom navzájom súvisiacim kategóriám problémov:

- značný pokles výdavkov na obranu, vznik rozdielov a narúšanie obranných kapacít a účinnosti obrany štátu, predovšetkým z dôvodu neustáleho znižovania výdavkov na výskum a vývoj,
- geopolitické posuny, ktoré by mali viesť k oveľa užšej európskej spolupráci a vyššiemu stupňu nezávislosti v oblasti obrany a bezpečnosti.

Európska diskusia o týchto dvoch vzájomne prepojených oblastiach je však ešte stále v plienkach.

3.2 Vo všetkých vládnych dokumentoch⁽⁹⁾ sa odráža podstatný pokles výdavkov na obranu⁽¹⁰⁾. Zameriavajú sa predovšetkým na úpravy v národnom rámci: ako dosiahnuť čo najvyššiu nákladovú efektívnosť pri zachovaní dostatočného využitia potenciálu. Členské štáty sú stále veľmi vzdialené od spôsobu myslenia, vďaka ktorému by obranschopnosť štátov prirodzeným spôsobom získala európsku perspektívu.

3.3 EHSV minulý rok dospel k záveru, že „obrná politika sa formuluje na základe strategických záujmov [...] jednotlivých krajín, ktoré sa v Európe definujú na národnej úrovni. Zastarané prístupy vedú zjavne k čoraz väčšej roztrieštenosti, vzniku rozdielov, nadmernej kapacity a nedostatočnej interoperabilite európskych obranných kapacít.“⁽¹¹⁾

3.4 Šesťdesiat rokov európskej integrácie a jednotný trh viedli k vzniku pevných hospodárskych a podnikových štruktúr,

⁽⁸⁾ Zdroj: EDA, január 2012.

⁽⁹⁾ Strategic Defence and Security Review, Spojené kráľovstvo, október 2010. Livre Blanc sur la Défense et la sécurité nationale, Francúzsko, máj 2013.

⁽¹⁰⁾ Veľmi otvorene sa k účinkom tohto poklesu vyjadril francúzsky minister obrany Jean-Yves Le Drian vo svojom prejave na Ecole militaire 29. apríla tohto roku v Paríži.

⁽¹¹⁾ Tamtiež, bod 1.2.

ktoré vytvárajú silný domáci model hospodárskych aktivít. No pokiaľ ide o vojenské a obranné uvažovanie, a nie tak ešte o organizovanie, Európa je stále na začiatku.

3.5 Obrana ako funkcia zahraničnej politiky, ktorá je ešte stále skutočným vyjadrením národnej suverenity, sa formuluje, tvorí a uskutočňuje na úrovni štátov. Na akúkoľvek nadnárodnú spoluprácu, či už s európskymi alebo mimoeurópskymi partnermi, sa nazerá z tohto uhla pohľadu.

3.6 Iniciatívy na prekonanie súvisiacich prekážok doteraz do veľkej miery zlyhávali. Vojenský pakt medzi Anglickom a Francúzskom, t. j. dohoda o spolupráci v oblasti obrany uzavretá v St. Malo v roku 1998 mala byť významným medzníkom vo vojenskej spolupráci. Po pätnástich rokoch a napriek ďalším rokovaniam sú výsledky stále biedne.

3.7 Iniciatíva šiestich krajín z roku 1998 priniesla v roku 2000 spoločné vyhlásenie šiestich krajín: Francúzska, Nemecka, Spojeného kráľovstva, Talianska, Španielska a Švédska, ktoré sú najdôležitejšími výrobcami (a signatármi vyhlásenia). Po vyhlásení nasledovala zmluva o reštrukturalizácii a fungovaní obranného priemyslu. Táto zmluva o plánovaní a spolupráci s priemyslom, ako aj o kapacitách a výskume nepriniesla z dlhodobého hľadiska žiadne hmatateľné výsledky.

3.8 Medzi členskými štátmi jestvujú aj iné formy spolupráce, napríklad spolupráca medzi holandským a belgickým vojenským námorníctvom, Severská obranná spolupráca (Dánsko, Fínsko, Island, Nórsko a Švédsko) alebo spolupráca nemeckého a holandského pozemného vojska. Netreba ich však zamieňať s priemyselnou spolupracou, ktorá vo veľkej miere ešte stále chýba.

3.9 V roku 2004 bola zriadená Európska obranná agentúra v záujme štrukturálnej spolupráce v oblasti obrany, ktorú podporovali aj iniciatívy Komisie. Napriek určitému pokroku sa štrukturálna spolupráca doposiaľ nepodarila, pretože chýbajú záväzky členských štátov.

3.10 Na záver EHSV poznamenáva, že napriek rastúcemu povedomiu o potrebe užšej spolupráce a európskej vízie obrany bráni akémukoľvek výraznému pokroku nedostatok politickej vôle, tradičné názory a špecifické záujmy.

B. Priemysel

3.11 Reakcia európskeho obranného priemyslu na medzinárodný vývoj bola rôzna.

— Tento priemysel pôsobí v celosvetovom kontexte. Nevyhnutne je prepojený s vládami štátov, ale zároveň je veľmi aktívny na medzinárodných trhoch, ktoré sú čoraz viac základom na dosiahnutie pozitívnych výsledkov.

— Hlavné priemyselné odvetvia navyše pôsobia tak vo vojenskom, ako aj v civilnom sektore. Civilná časť, ktorá je dynamickejšia, narastá vzhľadom na znižujúci sa vojenský predaj a príjmy z neho, a to predovšetkým v Európe.

3.12 Tento priemysel sa už dlhodobo obáva o svoje konkurenčné postavenie. Jeho inštitucionálna pozícia sa medzi jednotlivými štátmi značne líši, pričom siaha od výhradne štátnych podnikov po súkromné podniky a zahŕňa aj všetky ich kombinácie. Spoločným menovateľom je skutočnosť, že všade má dominantnú úlohu vláda. Napriek (čiastočnej) privatizácii je prepojenie medzi priemyslom a vládami naďalej veľmi silné a závisí od (monopolného) vládneho dopytu a regulácie, ako aj od vývozných licencií.

3.13 Preferenciou priemyslu by bola konsolidácia na európskej úrovni, no trh je príliš limitovaný. Podniky BAE-Systems, Finmeccanica a v menšom rozsahu Thales a EADS sú veľmi aktívne v USA. No v Európe nemôžu voľne pôsobiť, pretože vzhľadom na osobitné vzťahy sú to vlády štátov, kto drží v rukách kormidlo pri akomkoľvek strategickom rozhodnutí týkajúcom sa tohto priemyslu.

3.14 Dynamika trhu zvyšuje hospodársku súťaž na celom svete. Americký priemysel zintenzívňuje svoje vývozné úsilie, aby si tak kompenzoval pokles na niektorých domácich trhoch. Noví svetoví aktéri si čoraz viac pokrývajú vlastné potreby. Takisto sa začínajú zameriavať na vývoz a budú tak konkurovať európskemu priemyslu na trhoch tretích krajín.

3.15 Priemysel zastáva názor, na ktorý EHSV minulý rok kládol silný dôraz, teda že vyspelý obranný priemysel nemôže nikdy zaujať dôveryhodné medzinárodné postavenie bez pevnej domácej základne. Vzhľadom na high-tech komponenty výzbroje a výstroja dnes už nie je žiadny jednotlivý národný trh dostatočne veľký a žiadny štátny rozpočet na obranu nemá dostatočný objem. Táto situácia pretrváva už dvadsať rokov a dôsledky sú čoraz kritickejšie.

3.16 Na ceste k nezávislej európskej obrane EHSV zdôrazňuje vysokú prioritu obranných kapacít štátu a investícií s vysokou pridanou hodnotou, ktoré sú rozhodujúce, ak má Európa zohrávať osobitnú úlohu vo svete a ak chce prispieť k novému mysleniu Európanov.

3.17 Nedávno zástupcovia priemyslu zopakovali všetky zvyčajné argumenty v prospech stabilných a predvídateľných dlhodobých technologických a výrobných systémov v každej dôležitej oblasti, ktoré by riadila Európa.

3.18 Obranný priemysel zvoní na poplach. Alternatívou v záujme prežitia a zachovania zamestnanosti a schopnosti dosahovať príjmy je zvýšiť civilnú produkciu. V tom prípade by však Európe ešte vo väčšej miere chýbal domáci obranný priemysel, čo by malo vplyv aj na jej zahraničnú politiku.

3.19 Postoj odborových zväzov zastúpených prostredníctvom IndustriAll odzrkadľuje podobné nepríjemné pocity.

V roku 2011 sektor vesmírneho výskumu a obrany v Európe priamo zamestnával 7330 00 kvalifikovaných pracovníkov⁽¹²⁾ a nepriamo ďalšie dva milióny osôb. Za ostatných desať rokov bol počet pracovníkov už značne znížený a ďalšie rozpočtové škrtky ohrozujú zamestnanosť. Vzhľadom na nepredvídateľnú budúcnosť je pre mladých ľudí nedostatočne lákavé zamestnať sa v obrannom sektore.

3.20 EHSV poukazuje na skutočnosť, že zamestnanci z veľkej časti platia za neschopnosť vlád urobiť reštrukturalizáciu svojich obranných organizácií. Tým, že vlády odsúvajú racionalizáciu vojenskej základne, prichádzajú o príležitosť efektívne investovať do obnovy potenciálu, čo má negatívny vplyv na pracovníkov.

3.21 Súčasná situácia bude vzbudzovať čoraz väčší odpor, pokiaľ bude pokračovať neplánovaná a neštruktúrovaná reorganizácia. Pri uplatňovaní proaktívnych politických zmien bude potrebná účasť zástupcov zamestnancov na úrovni podnikov aj na územnej úrovni, aby sa zabránilo prudkým zmenám.

3.22 Zamestnanosť, možno v menšom rozsahu, si bude vyžadovať oveľa väčšiu európsku koordináciu v oblasti technológií a výroby. V tomto procese sa novými zručnosťami a spôsobilosťami musí zabrániť vytváraniu neistých pracovných miest aj s cieľom zaistiť čo najdôstojnejšie pracovné zmluvy a perspektívu. Na rôznych úrovniach musí prebiehať účinný sociálny dialóg.

3.23 Zoštíhlenie európskej výroby následkom rozpočtových škrtov sa musí štruktúrovanie riadiť, pričom súčasťou takého riadenia je aj dôstojný sociálny dialóg s cieľom zachovať pracovné miesta a pomôcť pri preraďovaní pracovníkov v prípade prezamestnanosti. Priemysel aj pracovníci sú na tom lepšie v predvídateľnom, trhom riadenom európskom kontexte, než v situácii krátkodobých a zle plánovaných reorganizácií na čisto národnej báze bez jasných cieľov⁽¹³⁾.

4. Politické podmienky a možné perspektívy

4.1 Vyhlíadky európskeho obranného priemyslu budú postupne také neisté, že Európania, ak už nie všetci, tak aspoň tí ochotní, budú musieť viesť zásadnú diskusiu o budúcnosti.

4.2 Je potrebné prejsť na nový spôsob myslenia a rozvíjať „spoločnú reč“ medzi členskými štátmi a v EÚ vychádzajúcu z nasledujúcich troch základných predpokladov:

— integrované európske hospodárstvo potrebuje spoločný prístup k obrane a bezpečnosti v záujme zabezpečenia a ochrany svojich záujmov, občanov a svojich postojov vo svete,

⁽¹²⁾ Výročná správa ASD za rok 2012.

⁽¹³⁾ Pozri tiež „Twelve demands for a sustainable industrial policy“, IndustriAll Europe Executive Committee, 12. – 13. júna 2013.

— je potrebná spoločná analýza existujúceho a očakávaného (dlhodobého) vývoja vo svete ako východiskový bod na rozpracovanie myšlienok a konkrétnych prístupov k zachovaniu celkovej pozície Európy vo svete,

— treba dať do súvislosti zahraničnú politiku, hrozby, obranu a bezpečnosť, dlhodobé vyhliadky a udržateľný obranný priemysel vrátane zamestnanosti.

4.3 EHSV si plne uvedomuje, aký obrovský vplyv majú tieto vzájomne prepojené domnienky, o ktorých sa stále dostatočne nediskutuje. Počas uplynulých 15 rokov sa v dobrej viere spustili početné iniciatívy, ktoré však stroskotali z dôvodu štátnej suverenity, t. j. nikdy sa nespochybnilo národné vnímanie hrozieb a pozícií, vyjadrené zahraničnou politikou štátov. V dôsledku toho je teraz Európa v situácii, keď má širokú škálu postojov, ktoré sú do určitej miery vzájomne nezlučiteľné. EHSV sa domnieva, že nejaký zásadný prielom je skôr ilúziou, ak sa nebude akceptovať spoločná suverenita v rámci EÚ. Musí sa začať diskusia o novom základe nových sľubnejších procesov.

4.4 Vzhľadom na celý rad súvisiacich oblastí politiky EHSV jednoznačne víta zasadnutie Európskej rady o otázkach obrany, ktoré sa uskutoční v decembri tohto roka. Doteraz bola zodpovednosť za obranu a bezpečnosť najmä v rukách ministerstiev obrany, viac-menej v súlade so všeobecnými usmerneniami ministerstiev zahraničných vecí a pod prísny dohľadom ministerstiev financií.

4.5 Medzičasom sa úplne zmenila situácia vzhľadom na drastické rozpočtové obmedzenia a potrebu racionalizovať, ako aj vzhľadom na nové paradigmy, a teda aj nové hrozby. Vzhľadom okrem iného na vzájomný vzťah medzi civilnými a vojenskými technológiami a inováciami a tiež spojitost medzi obranou a bezpečnosťou obyvateľstva sú rovnako zapojené aj iné zložky vládnej politiky. Všetky tieto faktory si vyžadujú holistický a globálny prístup.

4.6 Mnohí ľudia, konkrétne priemyselníci a zamestnanci, počítajú od decembra so štruktúrovaným myslením a štruktúrovanou činnosťou. Ak EÚ premešká túto príležitosť, môže zasa trvať roky, kým sa rozbehne kladný proces.

4.7 Zasadnutie Európskej rady v decembri bude prvým zasadnutím, na ktorom sa jeho účastníci budú celkovo venovať problematike obrany. Vzhľadom na veľké komplikácie pri vytyčovaní kurzu novým smerom sa EHSV domnieva, že na stanovenie jednoznačného postupu a dosiahnutie dôveryhodnosti a predvídateľnosti budú nevyhnutné ďalšie zasadnutia Európskej rady.

5. Priemyselná politika

5.1 EHSV veľmi kladne privítal oznámenie Komisie o priemyselnej politike⁽¹⁴⁾ zamerané na stimulujúce a výhodné podmienky, politické opatrenia a programy, ktoré sa majú spustiť, a na rozvíjanie a zintenzívnenie priemyselných činností v Európe. Európa musí zabezpečiť svoju priemyselnú budúcnosť v otvorenom prostredí.

5.2 Obrana je dominantný a výnimočný sektor. Už vzhľadom na svoju povahu funguje na všetkých inštitucionálnych trhoch po celom svete. Tento sektor a rovnako aj výskumné zariadenia sa vytvárajú a organizujú najmä na štátnej úrovni. Menšie krajiny, ktorým chýba vlastná priemyselná výroba, nakupujú výrobky voľne dostupné na trhoch, čo sa v podstate zužuje na nakupovanie z USA.

5.3 Vďaka konsolidácii v priemysle – cezhraničným fúziám a prevzatiam podnikov – a internacionalizácii, predovšetkým s priemyselnou štruktúrou USA, sú veľké podniky a malé a stredné podniky (MSP) po celom kontinente vzájomne prepojené. Situácia vo vývoze je stále pozitívna. Najväčšou prekážkou je komplikovaný vzťah s európskymi vládami vyplývajúci z toho, že neexistuje spoločná perspektíva.

5.4 Okrem aktivít EDA prišla EÚ s dvomi smernicami, prostredníctvom ktorých zamýšľa otvoriť trhy v rámci Európy⁽¹⁵⁾. Lehota na transpozíciu uplynula v lete 2011⁽¹⁶⁾, ale skutočná implementácia je pomalá.

5.5 EHSV jednoznačne víta oznámenie Komisie⁽¹⁷⁾, ktoré dokazuje zásadný pokrok v analýze a myslení. Komisia v rámci priemyselnej politiky pre obranný sektor správne zdôrazňuje význam vnútorného trhu s výrobkami obranného priemyslu, výskumu a vývoja, úlohy MSP, potenciálneho príspevku regionálnej politiky a rozvoja vhodných zručností.

5.6 Ako hlavný bod kritiky však EHSV zdôrazňuje skutočnosť, že Komisia nedostatočne vyzdvihuje výnimočné postavenie obranného sektora a potrebu proaktívnej priemyselnej politiky. Nejde len o otvorenie trhov, keďže toto sa musí riadne definovať podľa špecifických charakteristík obranného sektora, vrátane článku 346 Zmluvy o fungovaní EÚ.

5.7 Ide aj o vytvorenie politického základu v Európe, aby vlády mohli spolupracovať na svojom spoločnom osude z dlhodobého hľadiska. Len potom sa splnia podmienky na to, aby sa začali seriózne spoločné programy už od fázy vytvárania ich koncepcie po ciele výskum, inováciu a výrobu na domácom európskom trhu počas dlhšieho obdobia.

⁽¹⁴⁾ Oznámenie Európskej komisie o priemyselnej politike [COM(2012) 582 final] a stanovisko EHSV k tomuto oznámeniu.

⁽¹⁵⁾ Obranný balík, 2007.

⁽¹⁶⁾ Smernica 2009/43/ES o transferoch výrobkov obranného priemyslu (Ú. v. EÚ L 146, 10.6.2009) a smernica 2009/81/ES o verejnom obstarávaní v oblasti obrany a bezpečnosti (Ú. v. EÚ L 216, 20.8.2009). Súčasťou obranného balíka bolo aj oznámenie „Stratégia pre silnejší a konkurencieschopnejší európsky obranný priemysel“, COM(2007) 764, 5.12.2007.

⁽¹⁷⁾ Pozri poznámku pod čiarou č. 1.

5.8 Výskum a vývoj je kľúčový na začiatku hodnotového reťazca, ktorý by sa mal europeizovať⁽¹⁸⁾. Z týchto dôvodov sa pri zakladaní Európskej obrannej agentúry, jej predchodcov (WEAG a IEPG), ako aj NATO kládol dôraz na výskumno-technologickú a výskumno-vývojovú spoluprácu. Avšak ani tu nedošlo k implementácii.

5.9 Viac ako 30 rokov bola nedostatočná spolupráca skôr pravidlom ako výnimkou. Začalo sa s niektorými projektmi, napr. NH-90 a A400M, no príklady rovnako dokazujú, že systémové požiadavky boli príliš často jednoduchým súčtom požiadaviek štátov, fázy vývoja boli príliš dlhé a konečné produkty nadmerne nákladné.

5.10 Bez ohľadu na niektoré relatívne úspechy ďalšie kooperačné iniciatívy, napr. v prípade NF-90, stroskotali a súbežne sa uplatňovali mnohé vzájomne si konkurujúce programy vývoja stíhacích lietadiel (Typhoon, Rafale, Grippen), pričom mnohé krajiny sa pripojili k americkému programu F-35, či početné programy vývoja balistických rakiet.

5.11 V súčasnosti sa neuplatňujú žiadne významné rozsiahle programy, pričom existujúce systémy sú čoraz staršie a zastaranejšie. EHSV poukazuje na obrnené vozidlá, ponorky, dopravné vrtuľníky, prenosné systémy protiletadlovej obrany atď. Predovšetkým nové bezposádkové systémy sa javia byť ideálnou príležitosťou riešiť ich spoločne, ale takéto ciele sa v praxi zatiaľ neobjavili. Inou možnosťou by bola menej ambiciózna spolupráca, napríklad pri normalizácii zariadení na tankovanie počas letu.

5.12 EHSV žiada, aby sa spustili európske programy, hlavne programy vývoja novej generácie diaľkovo pilotovaných lietadiel (RPAS), ktoré by boli založené na súčinnosti s Komisiou a bezpečnej satelitnej komunikácii. Môžeme sa tiež venovať takým oblastiam spolupráce (s Američanmi) ako sú zariadenia na tankovanie počas letu, ktoré sú oblasťou s veľkými nedostatkami a pri ktorých EDA hľadá európske riešenia.

5.13 V oznámení Komisie sa spomínajú možnosti, ktoré si vyžadujú plnú politickú podporu. V tejto súvislosti sa ako kľúčová iniciatíva javí spustenie dohľadu založeného na európskom priestore vysokého rozlíšenia a zabezpečenie nástupcov systémov, ako je Helios, RadarSat atď. Rozhodujúci význam tu má zoskupenie spoločných odborných poznatkov členských štátov, Európskej vesmírnej agentúry a spoločných výskumných centier, a tiež finančných zdrojov. Žiadna európska krajina nie je schopná urobiť tak samostatne.

5.14 Obranné projekty musia byť naviazané na výskumno-vývojové programy EÚ vždy, keď je to vhodné. Siedmy rámcový program sa už uplatňuje pri projektoch dvojakeho využívania. Prínosom je skutočnosť, že podporuje cezhraničné projekty. EHSV žiada systematickejšie zohľadňovanie dvojakeho využitia technológií v programe Horizont 2020.

5.15 Priemyselná politika v oblasti obrany by jednoznačne mala priniesť aj riešenie rozdielu medzi krajinami, ktoré sú hlavnými výrobcami, a ostatnými krajinami. Musí sa aktívne podporovať zapojenie priemyslu zo všetkých krajín, aby sa tak čo najviac krajín pridalo politicky aj hospodársky. Tak môže postupne zaniknúť problematika vyváženosti, ktorá zvyčajne vyvoláva veľkú diskusiu a kritiku. Tieto prvky by sa mali stať neoddeliteľnou súčasťou celkovej európskej obrannej stratégie.

5.16 EHSV poukazuje na pálčivú otázku nakupovania výrobkov voľne dostupných na trhoch mimo EÚ. V rámci európskej obrannej stratégie sa takéto politika musí prehodnotiť. Táto zásadná a veľmi zložitá otázka sa musí riešiť na najvyššej úrovni.

5.17 Dobre riadený európsky obranný sektor ponúka oveľa viac príležitostí na vyváženú medzinárodnú spoluprácu, konkrétne s USA. Vzhľadom na americkú ochranu vlastných strategických záujmov EHSV žiada, aby sa počas rokovaní o novej dohode o voľnom obchode starostlivo zohľadňovalo, že odvetvie obrany je na oboch stranách Atlantiku výnimočným sektorom.

5.18 V tejto súvislosti sa musí riadne zabezpečiť kontinuita dodávok kritických a citlivých súčiastok amerického pôvodu do európskeho hodnotového reťazca. Spoločný európsky postoj uľahčí aj rokovania s tretími krajinami o dodávkach kritických surovín.

5.19 Podobne sa riadne musí zabezpečiť ochrana európskych práv duševného vlastníctva pri vývoze do tretích krajín.

5.20 Úspešná spolupráca priemyselných odvetví rozličných krajín by nemala byť narušaná jednostrannými rozhodnutiami členských štátov o vývozných kontrolách, ktorých výsledkom by bolo rozdielne uplatňovanie kritérií vývozných kontrol v porovnaní so spoločnou pozíciou⁽¹⁹⁾ a vznikli by tiež rozdiely medzi kritériami členských štátov.

6. Činnosť Komisie

6.1 EHSV do veľkej miery súhlasí s navrhovanými opatreniami Komisie. Považuje ich za zásadný krok vpred, ale k niektorým otázkam by rád vyslovil nasledujúce pripomienky.

6.2 Spolupráca s EDA má rozhodujúci význam. EHSV považuje koordináciu a vzájomné dopĺňanie sa Komisie a EDA, ako sa navrhuje v rôznych zamýšľaných opatreniach Komisie, za nevyhnutný predpoklad dosiahnutia pokroku a úspechu. EHSV poukazuje aj na podporu možností dvojakeho využitia, napr. leteckých dopravných kapacít.

⁽¹⁸⁾ V súlade so znením mnohých dokumentov. Pozri tiež Ú. v. EÚ C 299, 4.10.2012, s. 17.

⁽¹⁹⁾ Pozri dokument 2008/944/SZBP.

6.3 EHSV zdôrazňuje, že ak má Európska obranná agentúra využívať celý svoj potenciál, potrebuje pevný finančný základ a úplné záväzky členských štátov. Mala by dostať výraznejšiu úlohu pri obrannom plánovaní s podporou členských štátov.

6.4 EHSV jednoznačne podporuje návrhy Komisie týkajúce sa noriem a certifikácie, ktoré prispievajú k cezhraničnej spolupráci v priemysle, ako aj regionálnej špecializácii a sieťam excelentnosti. Nabáda využívať synergie medzi EDA a EASA, predovšetkým pri certifikácii.

6.5 MSP prepojené aj s veľkými spoločnosťami sú veľmi dôležité z hľadiska európskej obrannej inovácie a výroby. EHSV podporuje navrhované opatrenia a kladie dôraz na potrebu otvorených sietí. Menší počet (európskych) projektov, ktoré by však boli lepšie zamerané, môže viesť ku vzniku nových príležitostí.

6.6 Zapojenie širokého spektra MSP v celej Európe takisto pomôže zaangažovať čo najviac krajín. Ich zapojenie môže byť rovnako príležitosťou kompenzovať krajinám posun od nákupov výrobkov voľne dostupných na trhoch k orientácii na Európu.

6.7 EHSV jasne podporuje zamýšľané opatrenia Komisie týkajúce sa zručností, ktoré majú rozhodujúci význam. Veľmi

víta pozitívny príspevok Európskeho sociálneho fondu a štrukturálnych fondov a víta prácu EDA pri zvyšovaní povedomia členských štátov, pričom podporuje prípravu konkrétnych projektov v týchto oblastiach.

6.8 EHSV opakuje, že pevne podporuje opatrenie Komisie v záujme aktívneho využívania technológií s dvojakým využitím.

6.9 EHSV zdôrazňuje potenciálne kladné prepojenie medzi vesmírnymi politikami a obranou v existujúcich a novo pripravovaných projektoch ⁽²⁰⁾.

6.10 EHSV súhlasí s navrhovanými opatreniami v energetike. Tieto opatrenia navyše zapoja väčší počet MSP.

6.11 Medzinárodný rozmer je mimoriadne dôležitý, rovnako ako bude dôležité aj zamýšľané oznámenie o dlhodobej vízii pre kontroly strategického exportu Európskou úniou. EHSV upriamuje pozornosť na skutočnosť, že vonkajšie priemyselné vzťahy môžu byť úspešné len vtedy, ak bude existovať skutočný vnútorný trh.

6.12 EHSV na záver plne súhlasí s celkovými strategickými úvahami v kapitole 9.2 oznámenia.

V Bruseli 17. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽²⁰⁾ Pozri stanovisko EHSV o vesmíre, september 2013.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Energetické technológie a inovácie“

COM(2013) 253 final

(2014/C 67/26)

Spravodajca: **Gerd WOLF**

Pomocný spravodajca: **Pierre-Jean COULON**

Európska komisia sa 2. mája 2013 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Energetické technológie a inovácie“

COM(2013) 253 final.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 30. septembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra) prijal 117 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 4 sa hlasovania zdržali, sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Súhrn

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) podporuje opatrenia plánované Komisiou.

1.2 EHSV opakuje svoju angažovanosť za Európske energetické spoločenstvo a európsky energetický dialóg.

1.3 Výbor podporuje cieľ spoločného, dohodnutého, zosúladeného a kooperačného postupu aktérov zúčastnených na energetickej politike.

1.4 EHSV odporúča, aby sa pri uplatňovaní opatrení bezpodmienečne zabránilo byrokratickej nepružnosti, nechote riskovať a narušeniam trhu, teda akémukoľvek brzdeniu inovácií. Podporovať treba iniciátorov nových myšlienok a koncepcií.

1.5 Najdôležitejšou úlohou je vedecko-technický vývoj technológií a inovácií v energetike. Týka sa to predovšetkým predĺženia platnosti a ďalšieho rozpracovania Európskeho strategického plánu pre energetické technológie (plán SET) na podporné obdobie 2014 – 2020.

1.6 Vhodnými nástrojmi sa musí zabezpečiť, aby sa dosiahla vyváženosť medzi dobre naplánovanou realizáciou projektu na jednej strane a otvorenosťou voči rozmanitým novým prístupom a ich vzájomnej konkurencii.

1.7 Iba skúsenosti so širokou paletou možností a koncepcií a ich spoločné pôsobenie spolu so zodpovedajúco pestrou kombináciou energetických zdrojov zaručia, že dokážeme dlhodobu splniť ohromné úlohy, pred ktorými stojíme.

1.8 Vzhľadom na očakávané nedostatočné vybavenie finančnými prostriedkami z rozpočtu Komisie na výskum a vývoj v programe Horizont 2020 a rozpočtov členských štátov na výskum a vývoj je o to dôležitejšie využiť štrukturálne fondy EÚ, Európsky investičný fond a príjmy zo systému obchodovania s emisnými kvótami v EÚ (ETS), ale hlavne tiež nasmerovať na túto obrovskú výzvu investičný potenciál súkromných hospodárskych subjektov.

1.9 Verejné prostriedky na výskum a vývoj sa musia použiť tam, kde je to potrebné na dosiahnutie cieľov výskumu, ale kde nemožno zodpovedajúce investície očakávať od priemyslu (pozri bod 3.20).

2. Zhrnutie oznámenia Komisie

2.1 Vzhľadom na výzvy do roku 2020 a neskôr Komisia predstavuje ako neoddeliteľnú súčasť svojej energetickej politiky svoju stratégiu, ktorou sa majú vytvoriť nové technológie a inovácie.

2.2 Na to chce Komisia:

— v rámci plánu SET zostaviť do roku 2013 integrovaný plán postupu,

- spolu s členskými štátmi vypracovať investičný akčný plán,
- spoločne s členskými štátmi rozšíriť vykazovanie (predkladanie správ),
- požiadať európske technologické platformy, aby svoje úlohy, štruktúry a zloženie prispôsobili integrovanému plánu,
- v rámci riadiacej skupiny plánu SET zriadiť koordinačnú štruktúru.

2.3 Na to Komisia vyzýva Európsky parlament a Radu, aby:

- opätovne potvrdili svoju podporu plánu SET,
- schválili navrhované zásady a vývoj,
- podporili zodpovedajúce použitie zdrojov EÚ, ako aj národných, regionálnych a súkromných zdrojov.

2.4 Na to Komisia vyzýva členské štáty a regióny, aby:

- zlepšili koordináciu svojich programov energetického výskumu a energetických inovácií, využili na to štrukturálne fondy EÚ, Európsky investičný fond a príjmy EÚ z aukcií ETS a prostredníctvom Európskej aliancie pre energetický výskum ďalej integrovali jednotlivé národné a regionálne programy,
- užšie spolupracovali v rámci spoločných akcií a skupín,
- podporovali rýchlejšie uvádzanie technológií udržateľného získavania energie na trh.

3. Všeobecné pripomienky výboru

3.1 Vzhľadom na celosvetovo rastúcu potrebu energie, kritický stav zdrojov a problematiku ochrany podnebia výbor v početných stanoviskách poukázal na obrovskú úlohu zabezpečiť v Európe udržateľné, bezpečné, klimaticky vhodné a hospodárne zásobovanie energiou.

3.2 Predkladané oznámenie výbor považuje za ďalší dôležitý míľnik na dlhej ceste k tomuto cieľu. Tým dôrazne podporuje opatrenia, ktoré Komisia v tejto súvislosti navrhuje.

3.3 Iba spoločným, dohodnutým a kooperatívnym postupom všetkých aktérov, menovite a hlavne:

- Európskej rady,
- Európskeho parlamentu,

— Európskej komisie a jej pracovísk zodpovedných za jednotlivé oblasti politiky,

— členských štátov a ich orgánov,

— regionálnych a miestnych samospráv,

— priemyslu vrátane malých a stredných podnikov,

— výskumných ústavov a vysokých škôl,

— politických strán, zástupcov občianskej spoločnosti, sociálnych partnerov a občanov,

možno dosiahnuť, že sa tento cieľ vôbec splní a ešte k tomu pri prijateľných nákladoch.

3.4 Výbor zastáva názor, že opatrenia ohlásené Komisiou budú pôsobiť v tomto smere, a preto ich zodpovedajúco plne podporuje. Zároveň odporúča, aby sa vždy postupovalo s ohľadom na medzinárodnú situáciu a v spolupráci so zodpovedajúcimi programami štátov mimo EÚ.

3.5 Výbor opakuje svoju angažovanosť za Európske energetické spoločenstvo⁽¹⁾ ako nevyhnutný rámec na čo najefektívnejšie dosiahnutie týchto cieľov. Rovnako opakuje svoju angažovanosť za európsky energetický dialóg⁽²⁾, ktorým sa majú občania ako pasívni účastníci aj ako aktéri občianskej spoločnosti zapojiť do rozhodovania a jednotlivých oblastí činnosti.

3.6 To si však vyžaduje aj čo najväčšiu informovanosť a transparentnosť, pokiaľ ide o jednotlivé možnosti, stav ich rozvoja, príležitosti, riziká a náklady vrátane ich účinkov⁽³⁾.

3.7 Nech sú však predpoklady a opatrenia navrhnuté Komisiou a podporované výborom akokoľvek potrebné, ich uplatňovanie môže predsa skrývať aj niektoré problémové alebo konfliktne prvky, ktorým sa bezpodmienečne treba vyhnúť.

3.8 Platí to okrem iného o tendencii k príliš centralistickému a ťažkopádne postupujúmu založenému na plánovitom hospodárstve, ktorého typickými znakmi sú nadmerná regulácia a prehnaná formálna správa.

3.9 Pri svojej výstrahe pred nebezpečenstvom administratívnej ťažkopádnosti, neefektívnosti a bujnenia výbor poukazuje okrem iného na svoje stanovisko na tému „Zjednodušenie realizácie rámcových programov pre výskum“⁽⁴⁾. Výbor víta zodpovedajúce snahy Komisie a dôrazne odporúča, aby sa tento prístup riadne zohľadňoval aj pri téme tohto stanoviska.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 68, 6.3.2012, s. 15 – 20.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 161, 6.6.2013, s. 1 – 7.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 198, 10.7.2013, s. 1 – 8.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 48, 15.2.2011, s. 129.

3.10 Môže sa však objaviť ešte ďalší neželaný prvok, pretože podporujúce a podporované zariadenia a ich aktéri majú tendenciu vyhýbať sa rizikám, čo môže spôsobiť uprednostňovanú podporu už známych technológií. Okrem iného k tomu prispieva aj skutočnosť, že rozhodujúce grémiá často nemajú dostatok skúsených a uznávaných expertov v príslušných odboch.

3.11 Vopred podrobne naplánovaný postup je však vhodný v najlepšom prípade vtedy, keď už je dostupná dostatočná znalosť a technická základňa, takže je ďalšie opatrenia možné jasne definovať a ďalší postup úplne predpokladať, čiže ďalšie zmeny a inovácie buď nie sú potrebné, alebo sú dokonca neželané.

3.12 To však podľa tvrdenia Komisie, ktoré výbor plne podporuje, v oblasti energetických technológií práve nie je pravdou, pretože **potrebujeme „silnú a dynamickú stratégiu v oblasti technológií a inovácií“**, a tá by mala angažovane podporovať aj technológie s vysokým vývojovým rizikom, pokiaľ majú sľubný potenciál.

3.13 Ide teda o to, síce umožniť účinnosť kooperatívnych prístupov a politík uvádzaných v bode 3.3 v celej EÚ, aby sa uvoľnili a zoskupili spoločné sily, ale zároveň sa treba postarať o širokú pluralitu prístupov a systémových koncepcií a otvorenosť voči inovatívnym koncepciám a regionálnym danostiam, teda stimulovať nápady vyplývajúce z pokusov a omylov a dovoliť a podporovať konkurenciu.

3.14 Táto nevyhnutnosť musí teda dopĺňať zosúladňovacie a koordinačné opatrenia. Na to sa vhodnými nástrojmi musí zabezpečiť, aby sa dosiahla vyváženosť medzi podrobne naplánovanou realizáciou projektu a otvorenosťou voči rozmanitým novým prístupom. Výbor preto súhlasí s názorom Komisie, že sa na to musia vytvoriť vhodné rámcové podmienky, ktoré sa postarajú o pružnosť, inovácie, ohotu riskovať a o nové výskumné témy. Na to sú potrebné špecifické nástroje a riadiace štruktúry.

3.15 Osobitne sa to týka aj podpory inovačne zameraných projektov v priemysle. Je totiž množstvo príkladov, že práve mimoriadne významné inovácie jednoducho nepochádzajú z priemyselných odvetví s prevahou na trhu, ale od „outsiderov“, napríklad nejakých malých a stredných podnikov. Štátna inovačná politika sústredená predovšetkým na podporu „národných šampiónov“ by sa ocitla v nebezpečenstve, že prvky technického vývoja budú nesprávne posudzované a podceňované ich význam. Lietadlo jednoducho nevymyslel ani železničný, ani lodiar priemysel. Alebo ako to už vyjadrili iní autori: „Elektrické svetlo nevzniklo neustálym ďalším vývojom sviečky“. Ani

„priemysel výroby sviečok“ sa teda pri podpore nesmie uprednostňovať a musia sa hľadať a osobitne podporovať pôvodcovia zásadne nových nápadov a koncepcií.

3.16 Pri návrhoch Komisie však jestvuje ešte ďalšia potenciálna oblasť konfliktov, a to medzi inováciami a uvádzaním na trh. Na jednej strane je určitá inovácia úspešná až vtedy, keď sa osvedčí na trhu a prekoná často bežné počiatočné ťažkosti. Pomoc pri uvádzaní na trh (pozri aj bod 3.26) alebo dokonca vynútené sadzby (napr. podľa zákonov o napájaní do elektrizačných sústav) môžu byť síce veľmi účinné, ale môžu spôsobiť aj trhové posuny v neprospech lepších riešení. Práve skúsenosti s predpismi upravujúcimi napájanie do elektrizačných sústav ukazujú, aké je ťažké včas skorigovať nesprávny vývoj, ku ktorému už raz dôjde. Tým sa bráni lepším riešeniam alebo dôležitejším opatreniam. Pomoc pri uvádzaní na trh by sa preto pri nových technológiách mala poskytovať zásadne iba dovtedy, kým nedosiahnu primeraný podiel na trhu.

3.17 Výbor preto odporúča urobiť starostlivý rozbor tejto problematiky. Možné nástroje na podporu uvádzania na trh by pri investíciách síce mali bezpodmienečne ponúkať predvídateľný a spoľahlivý rámec, avšak napr. určitou dostatočnou degresiou, s ktorou sa bude počítat už od začiatku, sa musí zabezpečiť, že sa zabráni opísaným nevýhodám, ktoré sú v rozpore s trhom a brzdia inovácie (pozri aj bod 3.25 a 3.26).

3.18 Najdôležitejšou úlohou v energetike je však podľa názoru Komisie a výboru vedecko-technický vývoj technológií a inovácií. Ide teda o vzájomné pôsobenie a napätie medzi základným výskumom, vývojom, demonštračnými činnosťami a inováciami pri úspešnom uvádzaní tých techník, postupov a organizačných foriem na trh, ktoré sú potrebné na zmeny v našom doterajšom energetickom zásobovaní podľa Plánu postupu v energetike do roku 2050 a neskôr, pričom však toto vzájomné pôsobenie a napätie väčšinou ešte nie je možné predvídať.

3.19 Týka sa to predovšetkým zodpovedajúceho predĺženia platnosti a ďalšieho rozpracovania doteraz veľmi úspešného plánu SET⁽⁵⁾ na podporné obdobie 2014 – 2020.

3.20 Pokiaľ ide o použitie verejných prostriedkov, teda finančných prostriedkov pochádzajúcich z daní (alebo povinných odvodov) občanov alebo subjektov hospodárstva, vzniká zásadná otázka, na aké ciele podpory by sa mali alebo smú použiť a aké prostriedky majú poskytnúť súkromné hospodárske subjekty. Výboru tu ide o obsahovú a tematickú stránku, ale nevenuje sa právnej stránke tejto otázky. Zastáva názor, že akákoľvek podpora Komisiou (ktorá predsa pochádza z

(⁵) Ú. v. EÚ C 21, 21.1.2011, s. 49 – 55.

verejných prostriedkov) by sa mala sústrediť na tie úlohy, pri ktorých menej do úvahy prichádza podpora zo súkromných prostriedkov. Typickým dôvodom môže byť:

- vysoké vývojové riziko, ktorému pri úspechu zodpovedá aj veľký úžitok,
- vznikajúce náklady sú veľmi vysoké a možno ich pokryť iba spojením prostriedkov z viacerých verejných zdrojov,
- obdobie, kým sa môže dosiahnuť použiteľný výsledok, je príliš dlhé,
- ide o viacodvetvové alebo kľúčové technológie (napr. nové materiály),
- výsledok sa nedá len tak ľahko uviesť na trh, ale ide o všeobecnú spoločenskú alebo environmentálne podmienenú nevyhnutnosť.

3.21 S výhradou uvedených pripomienok výbor zodpovedajúco podporuje aj návrh Komisie, „že v pláne SET je potrebné venovať zvýšenú pozornosť oblasti integrácie energetických systémov a integrácie činností v inovačnom reťazci a zároveň zlepšiť koordináciu EII [európskych priemyselných iniciatív] a EERA [Európskej aliancie pre energetický výskum] v súvislosti s podporou týchto cieľov“⁽⁶⁾.

3.22 Vo vhodnom ďalšom vývoji EERA vidí výbor organizačnú formu, ktorá je dôležitá na to, aby sa vo všetkých energetických oblastiach dosiahla tá európska pospolitosť a účinnosť, ktorá dosiaľ bola napr. úspešným receptom európskeho výskumu fúzie v rámci doterajšieho programu Euratom. Preto je dôležité dať EERA riadiacu štruktúru, ktorá bude vhodná na výskumné a vývojové činnosti a pri ktorej sa budú spoločne riešiť príslušné skupiny otázok týkajúce sa výskumu a vývoja a spoja sa európske odborné spôsobilosti. Výbor preto opakovane napomína, že treba počítať s kvalifikovanou, odbornou a rozhodujúcou účasťou Komisie na rozhodovaní a rozdeľovaní príslušných prostriedkov podpory.

3.23 Pokiaľ ide o skutočné náklady a rozpočet, ktorý má na ich krytie Komisia k dispozícii, výbor opakuje svoje viackrát vyslovené sklamanie, že prostriedky vyčlenené na program Horizont 2020 vo finančnom rámci na roky 2014 až 2020 vôbec nezodpovedajú rozsahu úloh a významu danej problematiky.

3.23.1 Na jednej strane je o to dôležitejšie čo najlepšie použiť nedostatkové prostriedky na výskum a vývoj z programu

Horizont 2020 (usmernenia o obstarávaní), aby pôsobili podporne a stimulačne na členské štáty a súkromné hospodárske subjekty a primáli ich takisto k podstatne vyšším investíciám do výskumu a vývoja.

3.24 A na druhej strane je o to dôležitejšie nájsť ďalšie zdroje financovania, ako to navrhuje Komisia, čiže využiť štrukturálne fondy EÚ, Európsky investičný fond a tiež (medzičasom veľmi nízke) príjmy zo systému obchodovania s emisnými kvótami v EÚ, osobitne však uvoľniť investičný potenciál slobodného hospodárstva a jeho priemyslu a nasmerovať ho na túto obrovskú úlohu.

3.25 Ako však výbor už viackrát pripomenul, na to je potrebné konečne odstrániť spleť národne zameraných zásahov do trhu, ktoré škodia hospodárskej súťaži, a namiesto nich vytvoriť spoľahlivé pravidlá platné v celej Európe⁽⁷⁾, aby sa investorom poskytla istota plánovania a potrebné podnety.

3.26 Ako obzvlášť extrémny príklad pravidiel brzdiacich inovácie možno ešte raz spomenúť účinky zákonov o napájaní do elektrizačných sústav s ich prehnanou podporou nestálych zdrojov energie, ktoré platia v niektorých členských štátoch. Zo začiatku boli síce mimoriadne účinným nástrojom počiatočnej podpory a zavádzania na trh, po tomto počiatočnom úspechu však medzičasom spôsobili neprimeranú prílišnú podporu, ktorá občas spôsobuje taký veľký prepad cien na trhu s elektrickou energiou, že sa pre podniky neoplatí držať a ďalej budovať rezervné kapacity, ani vyvíjať naliehavo potrebné akumulčné technológie a investovať do nich.

3.26.1 Okrem toho to spôsobuje paradoxný a groteskný stav, že koneční spotrebitelia elektrickej energie musia zaplatiť značný nákladový rozdiel, ktorý vyplýva z nízkych (prípadne dokonca záporných) trhových cien a odmien za napájanie elektrickej energie do sústavy, ktoré sú vysoko nad úrovňou trhového priemeru.

3.26.2 Tým vznikajúce prehnane spotrebné ceny energie nespôsobujú iba všeobecný problém európskemu hospodárstvu, ale sú aj jednou z príčin energetickej chudoby, ktorej sa výbor práve venuje v jednom zo svojich stanovísk (TEN/516).

3.27 Tento príklad má ešte raz ukázať komplexné prepojenie inovácií a daností trhu. Výbor teda znova odporúča urobiť tu čo najskôr nápravu, aby sa poskytli dostatočné podnety na naliehavo potrebné investície súkromných hospodárskych subjektov do vývoja inovačných technológií a postupov a zároveň ponúkli hospodárske príležitosti na úspech. Inak sa nebude investovať, pretože aj najinovatívnejší podnik bude v konkurencii s vysoko dotovanými technológiami uprednostňovanými štátom stratový a nezabráni svojmu úpadku a odchodu z trhu.

⁽⁶⁾ COM(2013) 253 final, bod 2.8.

⁽⁷⁾ Ú. v. EÚ C 198, 10.7.2013, s. 1 – 8.

4. Konkrétne pripomienky výboru

4.1 Pri zohľadnení svojich doterajších pripomienok výbor podporuje aj ústredné zásady, ktoré predstavila Komisia, predovšetkým potrebu:

- vytvárať pridanú hodnotu na úrovni EÚ,
- pri stanovovaní priorit prihliadať na celú energetickú sústavu (výroba, infraštruktúra, služby atď.),
- združovať zdroje a využívať portfólio finančných nástrojov,
- ponechať všetky možnosti otvorené a sústrediť sa na najslubnejšie technológie na obdobie po roku 2020,

pretože iba skúsenosti so širokou paletou možností a koncepcií a ich spoločné pôsobenie v zodpovedajúco pestrej kombinácii energetických zdrojov zaručia, že dokážeme dlhodobu splniť ohromné úlohy, pred ktorými stojíme. Na to je potrebný pragmatizmus, zmysel pre realitu a výdrž.

4.2 Pri zohľadnení svojich doterajších pripomienok výbor podporuje aj tieto ciele vývoja uvedené v oznámení:

- uvoľnenie celého potenciálu energetickej účinnosti,
- vývoj konkurencieschopných riešení,
- podpora inovácií v reálnych trhových podmienkach.

4.3 Predovšetkým vzhľadom na slabiny nestálych obnoviteľných zdrojov energie, na ktoré výbor poukázal vo svojom najnovšom tematickom prieskumnom stanovisku⁽⁸⁾, podporuje zámer Komisie klásť väčší dôraz na vývoj ekologicky vhodných sústav na pokrývanie základného odberu (sústavy základného zaťaženia) resp. na ponuky dodávok energie orientované na zákazníkov, k čomu okrem obnoviteľných zdrojov energie, ako je geotermálna energia, patrí okrem iného aj energia jadrovej fúzie s projektom ITER a doplnujúcim výskumným programom.

4.4 Výbor rovnako plne podporuje výskumné a vývojové práce na využití jadrového štiepenia, ktoré tu však ďalej

nekomentuje, pretože sa už aktívne zúčastnil na konferencii venovanej tejto problematike (Sympóziu „Benefits and limitations of nuclear fission for a low-carbon economy“ vo februári 2013.).

4.5 K tomu samozrejme patrí aj vývoj nových technológií a postupov na zachytávanie a ukladanie oxidu uhličitého (CCS), aby sa zatiaľ čo najrýchlejšie dospelo k zníženiu emisií CO₂, aj keď sa tým ešte rýchlejšie spotrebúvajú obmedzené fosílné zdroje.

4.6 Okrem toho výbor opakuje svoje odporúčanie, aby sa pri rozširovaní nestálych obnoviteľných zdrojov energie viac vyzdvihovali a ako prioritné posudzovali vývojové činnosti zamerané na zatiaľ chýbajúce prvky celkovej sústavy, ktoré ešte len umožnia vhodné lepšie zásobovanie energiou orientované na zákazníkov.

4.7 V prvom rade ide o vývoj čo najefektívnejších a cenovo dostupných akumulátorov energie s dostatočnými kapacitami. Podľa výboru sa zameškané musí doháňať predovšetkým pri vhodnom ďalšom vývoji a širokom technickom využívaní elektrochemie, technológií elektrolýzy a príslušných materiálov. Okrem toho by sa tým systematické prepojenie s nestálymi obnoviteľnými zdrojmi energie mohlo vybudovať aj pri mobilite s palivovými pohonmi (plynné alebo kvapalné palivá, spaľovanie alebo palivové články), podobne ako pri koncepciách elektromobility s pohonmi napájanými z akumulátorov.

4.8 Výbor pritom odkazuje na svoje stanovisko⁽⁹⁾, ktoré si vyžiadalo írské predsedníctvo Rady a v ktorom vyjadril znepokojenie zo stúpajúcich cien energie a ich účinkov na občanov a konkurencieschopnosť. Na umožnenie väčšej trhovej konkurencie v ňom výbor navrhol, aby sa ako jediné opatrenie na podporu trhu s energiou z obnoviteľných zdrojov zaviedla primeraná cena za emisie oxidu uhličitého (primerané obchodovanie s emisnými kvótami, dane a pod.) Spôsobuje to síce zdraženie energie z fosílnych zdrojov a tým aj elektrickej energie vyrábanej v elektrárnach poháňaných uhlím, ropnými produktmi alebo plynom, ale zároveň umožňuje prestať používať iné rozmanité subvencie, ktoré zvyšujú náklady a narúšajú trh, alebo donucovacie opatrenia pri obnoviteľných zdrojoch energie. Príjmy z pridelovania emisných práv by preto v každom prípade nemali členským štátom plynúť ako všeobecné dodatočné finančné príjmy, ale by sa mali používať výlučne na vývoj a využívanie budúcich efektívnych energetických sústav. Zodpovedajúci návrh Komisie teda naznačuje správny smer a zaslúži si plnú podporu.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽⁸⁾ Tamže.

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 198, 10.7.2013, s. 1 – 8.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zmenený návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o usmerneniach pre transeurópske telekomunikačné siete a o zrušení rozhodnutia č. 1336/97/ES“

COM(2013) 329 final – 2011/0299 (COD)

(2014/C 67/27)

Spravodajca: **Jacques LEMERCIER**

Európsky parlament (10. júna 2013) a Rada (14. júna 2013) sa rozhodli podľa článku 172 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Zmenený návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o usmerneniach pre transeurópske telekomunikačné siete a o zrušení rozhodnutia č. 1336/97/ES“

COM(2013) 329 final – 2011/0299 (COD).

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 30. septembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra) prijal 121 hlasmi za, pričom nikto nehlasoval proti a 2 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

Toto stanovisko nadväzuje na šesť stanovísk EHSV týkajúcich sa nástroja „Spájame Európu“ a usmernení, ktoré uverejnila Európska komisia v októbri 2011, správ TEN/468 ⁽¹⁾ o nástroji „Spájame Európu“ (spravodajca: pán Hencks), TEN/469 ⁽²⁾ o usmerneniach pre transeurópske telekomunikačné siete (spravodajca: pán Longo), TEN/470 ⁽³⁾ o usmerneniach pre transeurópsku energetickú infraštruktúru (spravodajca: pán Biermann), TEN/471 ⁽⁴⁾ o usmerneniach pre transeurópsku dopravnú sieť (spravodajca: pán Back) a TEN/472 ⁽⁵⁾ o iniciatíve dlhopisov na projekty infraštruktúry (spravodajca: pán DUTTINE).

1. Závbery a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor už vo svojich mnohých predchádzajúcich stanoviskách vyjadril presvedčenie, že univerzálny prístup k širokopásmovému pripojeniu je kľúčovým faktorom rozvoja európskeho hospodárstva a že odteraz je základným prvkom pri vytváraní nových pracovných miest.

1.2 Podľa EHSV okrem toho budovanie jednotného digitálneho trhu, ktorý je jedným z prioritných cieľov EÚ, vyžaduje prepojenie a interoperabilitu národných sietí. Ide tiež o základný prvok umožňujúci prekonať izolovanosť mnohých hospodársky a kultúrne znevýhodnených oblastí.

1.3 Rada napriek tomu 8. februára 2013 prostredníctvom nového viacročného finančného rámca znížila rozpočet určený

na nástroj „Spájame Európu“ na 1 miliardu EUR. Tento upravený návrh zohľadňuje najnovšie stanoviská prijaté v Rade a v príslušnom výbore Európskeho parlamentu.

1.4 EHSV preto vyjadruje poľutovanie nad tým, že revidovaný návrh Európskej komisie počíta s veľmi výrazným znížením rozpočtu z pôvodných 9,2 miliardy EUR na 1 miliardu EUR, a že Európska komisia je nútená zásadne zmeniť projekty spoločného záujmu zamerané na rozvoj širokopásmových sietí a infraštruktúr digitálnych služieb. Podľa EHSV toto rozhodnutie nevyhnutne povedie k zastaveniu mnohých projektov, v dôsledku čoho EÚ môže stratiť technologický náskok, ktorý získala v mnohých strategických sektoroch.

1.5 EHSV poukazuje na to, že pre Európsku komisiu bude mimoriadne problematické účinne a rovnovážne vyčleniť finančné prostriedky stanovené v tomto nariadení vzhľadom na obrovské zníženie pôvodného objemu finančných prostriedkov.

1.6 EHSV však víta, že zásada technologickej neutrality, ktorá je pre skutočne otvorený internet nevyhnutná, sa opätovne potvrdila. EHSV pripomína, že zdroje sa musia použiť v prospech otvorených a dostupných sieťových riešení na nediskrimináčnom základe a za dostupné ceny pre občanov a podniky.

1.7 EHSV opätovne vyjadruje želanie, aby sa vypracovala európska, národná a regionálna mapa, ktorá umožní zistiť, ktoré oblasti nie sú pokryté, a podnikni vznik nových verejných alebo súkromných iniciatív. Európska komisia pripúšťa, že žiaden členský štát alebo investor nie je ochotný financovať cezhraničné služby.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 143, 22.5.2012, s. 116 – 119.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 143, 22.5.2012, s. 120 – 124.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 143, 22.5.2012, s. 125 – 129.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 143, 22.5.2012, s. 130 – 133.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 143, 22.5.2012, s. 134 – 138.

1.8 Dôležité je aj otvorenie sa spolupráci s tretími krajinami a medzinárodnými organizáciami s cieľom zvýšiť interoperabilitu medzi príslušnými telekomunikačnými sieťami.

1.9 EHSV sa domnieva, že nárast počtu alternatívnych operátorov síce podnietil inováciu a zníženie cien v prospech spotrebiteľov, avšak zároveň výrazne znížil marže starých operátorov, a tak obmedzil, či dokonca úplne znemožnil, ich investičné schopnosti. EHSV sa domnieva, že je potrebná nová európska politika v oblasti regulácie sietí – označovaná ako slušná hospodárska súťaž – a že jej výsledkom musí byť výrazné a koordinované zapojenie veľkých európskych operátorov, aby sa po ukončení krízy dobehlo omeškanie v rozvoji vysokorýchlostného širokopásmového pripojenia a odstránili sa oblasti bez digitálneho pokrytia.

1.10 EHSV vyjadruje poľutovanie na tým, že Rada, Európsky parlament a Európska komisia nezaujali v otázke takéhoto významu jednomyselné stanovisko. Vzhľadom na nový objem finančných prostriedkov sa EHSV domnieva, že prístup všetkých občanov k internetu, rozvoj vysokorýchlostného pripojenia a platforiem paneurópskych služieb by mali byť naďalej prioritnými cieľmi.

1.11 EHSV ohromila skutočnosť, že podľa vyjadrenia zástupcu Európskej komisie Európska komisia na žiadosť Rady v článku 8 revidovaného textu vyčiarila odkaz na Európsky hospodársky a sociálny výbor a Výbor regiónov. Výbor si skutočne dôrazne želá, aby mu bola predmetná správa predložená.

1.12 Na záver EHSV opätovne zdôrazňuje, že odteraz je absolútne nevyhnutné, aby súčasťou univerzálnej služby bolo pripojenie k internetu.

2. Zhrnutie zmeneného návrhu Komisie

2.1 V digitálnej agende ide okrem iného o to, aby sa rozvinuli cezhraničné verejné služby on-line v záujme uľahčenia mobility podnikov a občanov. Budovanie jednotného trhu vyžaduje teda interoperabilitu týchto nových digitálnych služieb.

2.2 Pokiaľ ide o zavádzanie a využívanie širokopásmového pripojenia, EÚ si stanovila do roku 2020 ambiciózne ciele. V oznámení „Rozpočet stratégie Európa 2020“ z 29. júna 2011 týkajúcom sa budúceho viacročného finančného rámca (2014 – 2020) sa navrhovalo najmä vytvoriť nástroj na prepojenie sietí v Európe a vyčleniť 9,2 miliardy EUR na digitálne siete a služby.

2.3 V rámci nového viacročného finančného rámca však Rada 8. februára 2013 znížila rozpočet určený na tzv. „digitálny CEF“ (nástroj „Spájame Európu“) na 1 miliardu EUR. Tento upravený návrh zohľadňuje v najvyššej možnej miere najnovšie stanoviská prijaté v Rade a v príslušnom výbore Európskeho parlamentu. Kládne si za cieľ, aby sa nástroj CEF zameral na intervenciu v prípade malého počtu infraštruktúr digitálnych

služieb na základe prísneho súboru kritérií prednosti pri financovaní a na obmedzené prispievanie na širokopásmové pripojenie prostredníctvom finančných nástrojov s cieľom dosiahnuť pákový efekt pri súkromných investíciách, ako aj pri investíciách z verejných zdrojov iných ako CEF.

2.4 Napriek obmedzenému finančnému príspevku určenému na širokopásmové pripojenie sa v tomto návrhu stanovuje rámec, ktorý umožní podnikom a inštitucionálnym aktérom, ako je napr. Európska investičná banka, prispieť vyššou mierou.

2.5 Základným cieľom nariadenia je zabezpečiť plynulosť digitálneho prenosu a odstrániť problematické miesta. Usmerenia sú doplnené o zoznam projektov spoločného záujmu v oblasti budovania infraštruktúr digitálnych služieb a širokopásmových sietí. Tieto projekty prispievajú k zvýšeniu konkurencieschopnosti európskeho hospodárstva, najmä malých a stredných podnikov (MSP), podporia prepojenie a interoperabilitu národných, regionálnych a miestnych sietí, ako aj prístup k takýmto sieťam, a podnikatia rozvoj digitálneho jednotného trhu.

2.6 Vzhľadom na súčasnú ťažkú situáciu na trhu sa hospodársky záujem investovať do širokopásmových sietí a poskytovať základné služby všeobecného záujmu zdá byť obmedzený i napriek tomu, že jednotný digitálny trh má značný potenciál rastu.

2.7 V prípade infraštruktúr digitálnych služieb sa počíta s priamymi grantmi, aby sa odstránili prekážky z hľadiska zavádzania týchto služieb do interoperabilných rámcov. Vo väčšine prípadov sú tieto platformy v celej výške financované na úrovni EÚ, pretože európska infraštruktúra interoperabilných služieb nemá prirodzených vlastníkov.

2.8 Už je jasné, že žiaden členský štát alebo investor nie je ochotný financovať cezhraničné služby. Pridaná hodnota na úrovni EÚ je preto vysoká.

2.9 Infraštruktúra digitálnych služieb sa však bude budovať každý rok v závislosti od dostupných finančných prostriedkov a stanovených priorit. Vzhľadom na rozpočet EÚ bude podpora z verejných financií pochádzať z iných zdrojov ako z nástroja „Spájame Európu“, najmä z vnútroštátnych zdrojov a európskych štrukturálnych a investičných fondov. V rámci nástroja „Spájame Európu“ sa bude môcť financovať len obmedzený počet projektov v oblasti širokopásmového pripojenia, avšak tento nástroj umožní efektívne pridelenie zdrojov z európskych štrukturálnych a investičných fondov najmä tým, že sa použijú finančné prostriedky určené na operačné programy. Tieto príspevky bude môcť použiť iba príslušný členský štát. Pokiaľ ide o širokopásmové pripojenie, v predkladanom návrhu sa stanovujú iba mechanizmy na pridelenie zdrojov, a to najmä zdrojov zo štrukturálnych fondov.

2.10 Zachováva sa zásada technologickej neutrality.

3. Všeobecné pripomienky EHSV

3.1 Projekty „Transeurópske vysokorychlostné pripojenia k chrbtícovej sieti pre verejné správy“ a „Riešenia v oblasti informačných a komunikačných technológií pre inteligentné energetické siete a poskytovanie inteligentných energetických služieb“ sa vypustili.

3.2 Návrhy rozvinúť nové infraštruktúry digitálnych služieb uľahčujúce „presun z jednej európskej krajiny do druhej“, „Európska platforma prepojenia služieb zamestnanosti a sociálneho zabezpečenia“ a „Elektronická platforma administratívnej spolupráce“ sa vypustili.

3.3 Výbor Európskeho parlamentu pre priemysel, výskum a energetiku doplnil tieto ďalšie infraštruktúry digitálnych služieb: „Zavádzanie infraštruktúr vo verejnej doprave umožňujúcich využívanie bezpečných a interoperabilných mobilných služieb na miestnej úrovni“, „Platforma riešenia sporov online“, „Európska platforma na prístup k vzdelávacím zdrojom“ a „Cezhraničné interoperabilné služby elektronickej fakturácie“.

3.4 Európsky parlament však prezentoval veľmi ambiciózne ciele týkajúce sa rýchlosti prenosu („pokiaľ možno 1Gb/s a viac“).

3.5 Cieľ digitálnej stratégie pre Európu vybudovať vysokorychlostnú širokopásmovú digitálnu infraštruktúru pre všetkých s použitím tak pevných, ako aj bezdrôtových technológií si vyžaduje opatrenia na odstránenie problémových digitálnych miest. Vzhľadom na veľmi výrazné zníženie rozpočtu z pôvodných 9,2 miliardy EUR na 1 miliardu EUR bola Európska komisia nútená zásadne zmeniť projekty spoločného záujmu zamerané na rozvoj širokopásmových sietí a infraštruktúr digitálnych služieb.

3.6 EHSV už viackrát vo svojich predchádzajúcich stanoviskách vyjadril presvedčenie, že univerzálny prístup k širokopásmovému pripojeniu je nielen kľúčovým faktorom rozvoja moderných ekonomík, ale stal sa aj základným prvkom vytvárania nových pracovných miest, lepšej súdržnosti, lepšej kvality života a digitálneho začlenenia hospodársky a kultúrne znevýhodnených jednotlivcov a celých oblastí.

3.7 Definovať ciele a priority projektov spoločného záujmu navrhnuté na tento účel je v súlade so základnou požiadavkou optimálne využívať finančné prostriedky a dosahovať presne stanovené ciele a predchádzať atomizácii finančných prostriedkov.

3.8 EHSV víta, že zásada technologickej neutrality, ktorá je pre skutočne otvorený internet nevyhnutná, sa opätovne potvrdila.

3.9 EHSV pripomína, že zdroje sa musia použiť v prospech otvorených a dostupných sieťových riešení na nediskriminačnom základe a za dostupné ceny pre občanov a podniky.

EHSV však poukazuje na to, že pre Európsku komisiu bude mimoriadne problematické spravodlivo vyčleniť finančné prostriedky podľa tohto nariadenia vzhľadom na kolaps rozpočtu.

3.10 Už je jasné, že žiaden členský štát alebo investor nie je ochotný financovať cezhraničné služby. Pridaná hodnota na úrovni EÚ je preto vysoká. EHSV opätovne vyjadruje želanie, aby sa vypracovala európska, národná a regionálna mapa, ktorá umožní zistiť, ktoré oblasti nie sú pokryté, a podnietiť vznik nových verejných alebo súkromných iniciatív. Dôležité je aj otvorenie sa spolupráci s tretími krajinami a medzinárodnými organizáciami na zvýšenie interoperability medzi príslušnými telekomunikačnými sieťami.

3.11 EHSV sa domnieva, že nárast počtu alternatívnych operátorov prispel k dynamickejšej hospodárskej súťaži a zníženiu cien v prospech spotrebiteľov, avšak zároveň výrazne znížil marže starých operátorov, a tak obmedzil ich investičné schopnosti. Je preto dôležité premýšľať o novej európskej politike v oblasti regulácie sietí, ktorá umožní všetkým európskym aktérom tohto sektora zapojiť sa výraznou mierou a koordinovaným spôsobom, aby sa po ukončení krízy dobehlo omeškanie v rozvoji širokopásmového a vysokorychlostného pripojenia.

4. Konkrétne pripomienky EHSV

4.1 EHSV vyjadruje poľutovanie nad tým, že medzi Radou, Európskym parlamentom a Európskou komisiou existujú nezhody v otázke takeého dôležitého významu.

4.2 Už v čase, keď na telekomunikácie boli vyčlenené finančné prostriedky vo výške 9 miliárd EUR, išlo z hľadiska širokopásmového pripojenia a platforiem služieb o významnú otázku. Vzhľadom na nový objem týchto finančných prostriedkov sa zdá byť opodstatnené, aby boli venované na financovanie projektov tvoriacich základný kameň budúcich projektov, ktoré sa v súčasnosti z rozpočtových dôvodov odložili na neskôr.

4.3 Budovanie jednotného digitálneho trhu vyžaduje prepojenie a interoperabilitu národných sietí. Vzhľadom na tento nový a nižší rozpočet musí Európska komisia pri výberových kritériách budúcich projektov postupovať veľmi starostlivo a priebežne ich monitorovať a hodnotiť.

4.4 EHSV pripomína, že tieto projekty môžu uľahčiť MSP prístup k digitálnemu hospodárstvu a v konečnom dôsledku vytvorí nové a stabilné pracovné miesta. EHSV žiada, aby o používaní týchto finančných prostriedkov bola pravidelne zverejňovaná správa.

4.5 Na záver EHSV opätovne zdôrazňuje, že odteraz je absolútne nevyhnutné, aby pripojenie k internetu bolo súčasťou univerzálnej služby.

4.6 Vzhľadom na medziinštitucionálne vzťahy EHSV spočiatku s udivením a neskôr s ohrozením konštatoval, že Európska komisia v článku 8 revidovaného textu vyčiarkla odkaz na Európsky hospodársky a sociálny výbor a Výbor regiónov. Zástupca Komisie počas prerokovania a tiež vo výbore vysvetlil, že išlo v tejto súvislosti o žiadosť Rady.

Je možné, že výraz „sa predloží“ bol problematický. Faktom však zostáva, že výbor si dôrazne želá, aby mu bola predmetná správa zaslaná.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie: Jednotný dopravný priestor pre lodnú dopravu Blue Belt“

COM(2013) 510 final

(2014/C 67/28)

Spravodajca: **Jan SIMONS**

Komisia sa 8. júla 2013 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie: Jednotný dopravný priestor pre lodnú dopravu Blue Belt“

COM(2013) 510 final.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 30. septembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra) prijal 124 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 Výbor víta návrhy Komisie tak, ako boli predložené v oznámení, ktorých cieľom je dosiahnuť lepšie fungovanie trhu námornej dopravy, znížiť administratívne zaťaženie v sektore námornej dopravy a tým zlepšiť postavenie v hospodárskej súťaži. Výbor vlastne dúfal, že tieto návrhy budú predložené už skôr.

1.2 Uskutočiteľnosť návrhov Komisie však podľa výboru závisí vo veľkej miere od postoja colných orgánov, ktoré sú v tejto oblasti jedným z rozhodujúcich aktérov. Na základe toho preto nalieha na Komisiu, aby návrhy čo najskôr prerokovala v colnom výbore.

1.3 Jedným z predpokladov úspechu návrhov Komisie, a to tak návrhov týkajúcich sa pravidelných liniek, ako aj návrhov týkajúcich sa nástroja eManifest, je to, aby boli IT systémy členských štátov plne interoperabilné, pokiaľ ide o zoznam eManifest. Výbor poukazuje na to, že zo skúseností vyplýva, že to vôbec nie je ľahké, hoci sa bude budovať na jestvujúcich systémoch.

1.4 Na margo nástroja eManifest treba výslovne uviesť, že je určený pre všetky námorné dopravné služby.

1.5 Termín, ktorý Komisia navrhla na zavedenie eManifest, t. j. jún 2015, je síce optimistický, ale inak veľmi vhodne zvolený. Do tohto dátumu totiž majú členské štáty, na základe vlastného rozhodnutia, vytvoriť vnútroštátne jednotné kontaktné miesta. Tie sú nevyhnutným predpokladom dobrého fungovania eManifest, a aj preto vlastne nemožno s technickými prípravami otaľať ďalší rok.

1.6 Výbor poukazuje aj na to, že je potrebné, aby boli všetci aktéri, najmä colné orgány, dobre informovaní. V praxi sa stalo, že colné orgány neboli informované o skutočnosti, že podnikatelia používajú papierový manifest, čo je z právneho hľadiska prípustné, príslušné colné orgány ho však napriek tomu odmietli potvrdiť a akceptovať.

1.7 Okrem aspektov, ktoré sa týkajú čisto IT, musia Komisia a členské štáty venovať pozornosť aj ďalšej otázke, a to výškoleniu a zaučeniu pracovníkov colnej správy. Výboru však tento prvok v oznámení Komisie chýba.

1.8 Našťastie však Komisia chápe význam dobrých informačných a monitorovacích systémov, ktoré sú nevyhnutné pre dobré rozhodovanie. Výbor chce poukázať na skutočnosť, že Európska námorná bezpečnostná agentúra (EMSA) môže v tejto súvislosti zohrávať dôležitú úlohu.

1.9 Súhlasí s názorom Komisie, že pri revízii smernice o systémoch monitorovania v námornej doprave treba zohľadniť požiadavky nástroja eManifest.

1.10 Výbor považuje za dôležité, aby sa po uzavretí rozhodovacieho procesu o návrhu Komisie konali pravidelné stretnutia s colnými orgánmi, zástupcami námorného sektora, špeditérmi a pracovníkmi, aby s nimi prebehli konzultácie a aby boli informovaní o prekážkach, ktoré súvisia so zavedením návrhov.

2. Úvod

2.1 V námornej doprave sa dosiaľ nedá hovoriť o vnútornom trhu, hoci v článku 28 Zmluvy o fungovaní EÚ (ZFEÚ) sa jasne hovorí o voľnom pohybe tovaru a služieb v rámci EÚ.

2.2 Tento problém je o to podstatnejší, že EÚ je závislá od námornej dopravy, pokiaľ ide o obchodovanie so zvyškom sveta i v rámci EÚ: 74 % tovarov, ktoré sa dovážajú alebo vyvážajú a 37 % výmeny tovaru vo vnútri Únii prechádza cez námorné prístavy.

2.3 Námorná, ale aj vnútrozemská lodná doprava je schopná fungovať s nižšími jednotkovými nákladmi v porovnaní s inými druhmi dopravy a má menšie negatívne vplyvy na životné prostredie. Tento druh dopravy je však ešte stále zaťažovaný zbytočnými administratívnymi úkonmi, takže nemôže optimálne fungovať.

2.4 Jedným z príkladov je táto situácia, ktorá sa často opakuje: lode sa plavia z prístavu v jednom členskom štáte EÚ do prístavu v inom členskom štáte, cestou však opustia 12-míľovú hranicu národných vôd, takže musia dvakrát absolvovať colné formality, ak loď nespadá do pôsobnosti ustanovení pre pravidelné linky. Všetok tovar na palube sa tak považuje za tovar, ktorý nie je tovarom Únie, a podlieha teda colným kontrolám.

2.5 A hoci sú tieto ustanovenia potrebné z ochranných, bezpečnostných a finančných dôvodov, spôsobujú zbytočné náklady a zdržanie dodávok tovaru.

2.6 Rozlišovanie tovaru na palube lodí na tovar EÚ, ktorý môže byť bez ďalších formalít uvedený na vnútorný trh, a na tovar, ktorý ním nie je, a ktorý teda podlieha bežným colným formalitám, by mohlo byť prvým krokom riešenia tohto problému.

2.7 Preto prišla Komisia, s podporou Rady, v roku 2010 s myšlienkou vytvoriť tzv. „modré pásmo“ (bežnejšie sa používa anglický pojem „Blue Belt“), s cieľom zvýšiť konkurencieschopnosť námorného dopravného sektora tým, že umožní plavidlám pôsobiť na vnútornom trhu EÚ bez prekážok, s minimálnou administratívnou záťažou, čo zahŕňa aj zjednodušenie a harmonizáciu pravidiel týkajúcich sa námornej dopravy z prístavov tretích krajín.

2.8 Myšlienka vytvorenia tohto modrého pásma nadobudla presnejšie obrysy v roku 2011 vďaka pilotnému projektu, ktorý odštartovala Komisia v úzkej spolupráci s Európskou námornou bezpečnostnou agentúrou (EMSA) a v ktorom využila SafeSea-Net, monitorovací a informačný systém EMSA.

2.9 Hoci tento pilotný projekt poskytol množstvo užitočných informácií, colné orgány uviedli, že je tieto informácie potrebné doplniť ešte o informácie o prepravovanom tovare, a to najmä so zreteľom na štatút tohto tovaru: či pochádza z EÚ alebo z iných krajín,

2.10 pretože len na základe týchto údajov môžu byť zjednodušené postupy pre tovar EÚ.

3. Obsah oznámenia

3.1 Komisia uverejnila 8. júla 2013 oznámenie s názvom „Jednotný dopravný priestor pre lodnú dopravu Blue Belt“.

3.2 Tieto návrhy na vytvorenie modrého pásma sú založené na výsledkoch pilotného projektu Blue Belt, ktorý v roku 2011 riadila EMSA, a ich cieľom je:

- zlepšiť postavenie námornej dopravy v hospodárskej súťaži tým, že sa zníži administratívne zaťaženie,
- podporiť vytváranie nových pracovných miest v námornom sektore,
- znížiť negatívny vplyv námorného sektora na životné prostredie.

3.3 Týmto oznámením chce Komisia vytvoriť politický rámec, ktorý má umožniť dosiahnuť uvedené ciele, a to prostredníctvom dvoch potrebných právnych úprav, ktoré zahŕňajú zmenu vykonávacích ustanovení Colného kódexu. Jedna z legislatívnych iniciatív bola predložená príslušnému výboru v júni 2013, druhú chce Komisia predložiť koncom roka 2013.

3.4 Prvé opatrenie sa týka ďalšieho zjednodušovania postupov pri prevádzkovaní pravidelných námorných liniek v rámci EÚ. Stanovuje colné predpisy pre plavidlá, ktoré sa pravidelne plavia medzi tými istými prístavmi EÚ a prevážajú predovšetkým tovar EÚ.

3.5 Zjednodušenie spočíva v tom, že sa čas na konzultáciu členských štátov skráti zo súčasných 45 na 15 dní. Okrem toho môžu prepravcovia vopred požiadať o povolenie pre členské štáty, do ktorých sa často plavia, takže potom pri plavbe do týchto štátov ušetria čas.

3.6 Oveľa väčší vplyv však bude mať druhé opatrenie, ktorým sa zmiernia colné formality pre plavidlá, ktoré sa často plavia do prístavov tretích krajín. Komisia chce zaviesť systém, ktorý by výrazne zlepšil colné formality tým, že by sa pri tovare na palube rozlišovalo medzi tovarom Únie a tovarom, ktorý nie je tovarom Únie a ktorý podlieha bežným colným postupom.

3.7 Komisia navrhuje zaviesť harmonizované elektronické zoznamy nákladu (eManifest), ktoré umožnia lodným dopravcom poskytnúť colným orgánom všetky informácie týkajúce sa štatútu tovaru z EÚ aj z iných krajín. Komisia očakáva, že eManifest by mohol byť v plnej prevádzke od júna 2015.

3.8 Návrhy Komisie uvedené v oznámení úzko súvisia s oznámením o preskúmaní prístavnej politiky z 23. mája 2013, ku ktorému výbor už 11. júla 2013 vydal pozitívne stanovisko.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Výbor je veľkým zástancom odstraňovania prekážok, ktoré bránia dobrému fungovaniu vnútorného trhu, a to aj preto, že oblasť námornej dopravy, ako to uvádza ja Komisia vo svojom oznámení, má pre Úniu zásadný význam. Výbor dúfal, že tieto návrhy budú, ako už uviedol predtým⁽¹⁾, prezentované v skoršom štádiu.

4.2 Vo svojom úsilí dosiahnuť čo najskôr vytvorenie vnútorného trhu námornej dopravy Komisia uvádza, že vnútorný trh už vo všetkých ostatných odvetviach dopravy existuje. Výbor však musí konštatovať, že Komisia je v tejto súvislosti príliš optimistická. Tak v cestnej doprave (obmedzenie kabotáže), ako aj v železničnej doprave (vnútroštátna osobná doprava) sa ešte nepodarilo úplne dokončiť vnútorný trh.

4.3 Podľa výboru je zrejmé, že sú potrebné opatrenia týkajúce sa obmedzenia colných formalít a zníženia administratívneho zaťaženia, ak má byť námorná doprava príťažlivou alternatívou k ostatným druhom dopravy, tieto opatrenia však nesmú byť na úkor bezpečnosti.

4.4 Výbor sa domnieva, že dosiahnutie účinnejšej a lacnejšej námornej dopravy je dôležitým cieľom a podporuje návrhy Komisie obmedziť colné formality a znížiť administratívnu záťaž.

4.4.1 Poukazuje na to, že kľúčovým predpokladom je, aby sa do tejto diskusie mohli zapojiť aj colné orgány členských štátov, ktoré sú najdôležitejšími aktérmi v tejto oblasti. Okrem toho by pri zavádzaní mala určitá skupina podnikateľov, konkrétne tí, ktorí majú štatút schváleného hospodárskeho subjektu (AEO - Authorised economic operator) mať možnosť zohrávať rolu priekopníkov.

4.5 Výbor víta v súvislosti s pravidelnými linkami v rámci EÚ skrátenie lehoty zo 45 na 15 dní, ako aj možnosť požiadať vopred o povolenie.

(1) Stanovisko EHSV na tému „Námorné diaľnice a ich začlenenie do logistického reťazca“, Ú. v. EÚ C 151, 16.6.2008, s. 20.
Stanovisko EHSV na tému „Integrovaná námorná politika Európskej únie“, Ú. v. EÚ C 211, 19.8.2008, s. 31.
Stanovisko EHSV na tému „Európsky priestor námornej dopravy / ohlasovacie formality lodí“, Ú. v. EÚ C 128, 18.5.2010, s. 131.
Stanovisko EHSV na tému „Plán jednotného európskeho dopravného priestoru (biela kniha)“, Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 146.
Stanovisko EHSV na tému „Modrý rast“, Ú. v. EÚ C 161, 6.6.2013, s. 87.
Stanovisko EHSV na tému „Rámec budúcej prístavnej politiky EÚ“, zatiaľ neuvybrané v úradnom vestníku.

4.6 Keďže Komisia nechce diskriminovať čistú plavbu v rámci EÚ v porovnaní s plavbou do prístavov tretích krajín, bude sa eManifest uplatňovať na všetky druhy námornej dopravy.

4.6.1 Možnosť využívať eManifest popri jestvujúcich špecifických systémoch budú mať totiž nielen lode plaviace sa medzi prístavmi EÚ a tretích krajín, ale aj lode na pravidelných alebo nepravidelných linkách medzi prístavmi členských štátov.

4.6.2 Napriek tomu považuje výbor za vhodné v nasledujúcich návrhoch v tejto súvislosti presne vymedziť rozsah uplatňovania nástroja eManifest.

4.6.3 Pokiaľ ide o vplyv návrhov Komisie, výbor sa domnieva, že konkrétne eManifest, harmonizovaný elektronický zoznam nákladu, ktorý obsahuje informácie o štatúte tovaru na palube, by sa mal po konzultáciách s príslušným colným výborom zaviesť čo najskôr.

4.6.4 Preto vyzýva Európsku komisiu, aby sa po ukončení rozhodovacieho procesu o zavedení týchto opatrení prednostne venovala harmonizácii v rámci EÚ. IT systémy členských štátov totiž musia byť v plnej miere interoperabilné, aby mohli pracovať s eManifestom.

4.6.5 Vzhľadom na tieto skutočnosti sa výbor domnieva, že termín, ktorý Komisia stanovila pre eManifest, t. j. jún 2015, je síce optimistický, ale aj výbor si myslí, že sa musí dodržať.

4.6.6 Členské štáty sú totiž povinné v zmysle smernice 2010/65/ES vytvoriť od júna 2015 národné jednotné kontaktné miesta, ktoré sú dôležitým predpokladom pre zavedenie eManifest. Výbor vyzýva aj všetky členské štáty, najmä tie, ktoré majú námorné prístavy, aby skutočne dodržali termín, ktorý si samy stanovili, v opačnom prípade je vopred jasné, že systém nebude fungovať.

4.6.7 Okrem toho musia technické prípravy na zavedenie eManifest začať najneskôr do šiestich mesiacov.

4.6.8 Výbor zdôrazňuje, že informácie obsiahnuté v eManifest musia byť prístupné všetkým zainteresovaným stranám, teda príslušným orgánom, lodným dopravcom aj špeditérom.

4.7 Výbor poukazuje na to, že v súčasnosti sa už používa takýto manifest v papierovej podobe, a to na základe odporúčania IMO, aj keď nie je harmonizovaný a nepoužíva sa vo všetkých členských štátoch. Ako sa však ukázalo v praxi, niektoré colné orgány nie sú informované o tom, že takýto manifest existuje, alebo ho odmietajú potvrdiť a akceptovať. Výbor preto poukazuje na to, že je potrebné, aby boli všetky príslušné colné orgány dobre informované.

4.8 Ďalej by výbor chcel poukázať na skutočnosť, že pri šírení zjednodušujúcich postupov pri plavbách do prístavov tretích krajín je potrebné zabezpečiť rýchle a spoľahlivé monitorovanie a systém podávania správ.

4.8.1 V tejto súvislosti má námorný sektor šťastie, že má EMSA, agentúru, ktorá už dokázala, že v oblasti eManifest, ktorá sa týka lodnej dopravy, bude skutočne prínosom. Teraz sú na rade európske a vnútroštátne colné orgány, pokiaľ ide o rýchlu implementáciu časti týkajúcej sa štatútu tovaru.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 Podľa informácií európskeho združenia námorných prepravcov (ECSA) by malo zjednodušenie administratívnych postupov priniesť zníženie nákladov o 25 centov na kontajner, a to popri časovej úspore, ktorá by sa mala prejavovať ešte výraznejšie.

5.2 V každom prípade to však podľa výboru zdôrazňuje potrebu predložiť vyvážené návrhy, aby sa aj najdôležitejší aktéri, konkrétne európske colné orgány, lodní dopravcovia a špeditéri mohli zapojiť do ich prípravy.

5.3 Jedným z bodov, ktoré chce výbor osobitne zdôrazniť, je, že situácia sa v žiadnom prípade nesmie zhoršiť. To by sa mohlo stať v prípade, že by bolo vrátenie DPH podmienené tým, že sa s istotou musí preukázať, že tovar opustil územie Únie.

5.3.1 Keďže súčasná sadzba DPH je v tomto prípade 0 %, mohlo by zavedenie tejto podmienky viesť k zvýšeniu sadzby DPH, ktorá by sa len s vysokými časovými a finančnými nákladmi dala získať späť. Našťastie sa Európska komisia už vyjadrila, že sa situácia v oblasti DPH nemá zmeniť, teda má aj naďalej platiť súčasná sadzba 0 %.

5.4 Komisia tvrdí, že v žiadnom prípade nechce vytvárať nový IT systém, čo by bolo spojené s vysokými nákladmi, ale chce budovať na už existujúcich systémoch alebo systémoch, ktoré sa pripravujú, ako napríklad systém národných jednotných kontaktných miest. Výbor súhlasí s týmto prístupom Komisie.

5.5 Okrem toho chce výbor poukázať na význam toho, aby boli pracovníci colných orgánov dobre odborne pripravení a vyškolení, ako aj možnosti dosiahnuť tento cieľ, na čo už upozornil vo svojom predchádzajúcom stanovisku ⁽²⁾.

5.6 Výbor súhlasí s názorom Komisie, že pri revízii smernice o systémoch monitorovania v námornej doprave treba zohľadniť požiadavky vyplývajúce z nástroja eManifest.

5.7 Ak budú návrhy Komisie prijaté v takej forme, v akej boli v oznámení predložené, chcel by výbor poukázať na to, že bude mať obrovský význam, aby boli najdôležitejší aktéri ako colné orgány, zástupcovia námorného sektora, špeditéri a pracovníci pravidelne konzultovaní a informovaní o pokroku a prekážkach, ktoré súvisia so zavádzaním návrhov.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽²⁾ Stanovisko EHSV na tému „Stav colnej únie“, Ú. v. EÚ C 271, 19.9.2013, s. 66.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o medzinárodnej dohode o zmene klímy, ktorá sa má prijať v roku 2015: utváranie medzinárodnej politiky v oblasti klímy po roku 2020“

COM(2013)167 final

(2014/C 67/29)

Spravodajca: **Josef ZBOŘIL**

Európska komisia sa 8. mája 2013 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom:

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom Medzinárodná dohoda o zmene klímy, ktorá sa má prijať v roku 2015: utváranie medzinárodnej politiky v oblasti klímy po roku 2020“

COM(2013)0167 final.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 1. októbra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdzy zo 16. októbra) prijal 120 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 9 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV sa zasadzuje o to, aby bolo európske úsilie o dosiahnutie vytýčených cieľov, **iniciatívne, ambiciózne a realistické** (v zmysle stanoviska EHSV na tému „Plán prechodu na konkurencieschopné nízkouhlíkové hospodárstvo v roku 2050“⁽¹⁾) a tiež **prispôsobivé** zmenám globálneho prostredia. Uvedomuje si, že všetky tri piliere udržateľnosti, ako aj transparentnosť a zodpovednosť, sú podmienky akejkoľvek úspešnej budúcej dohody o klíme. Ak bude EÚ schopná riešiť externé problémy, dokáže poskytnúť novú dynamickú koncepciu aj svojim občanom.

1.2 Dokument Komisie poskytuje komplexný základ na prípravu a diskusiu, pokiaľ ide o nadchádzajúce rokovania o zmene klímy, s cieľom dosiahnuť v roku 2015 prijateľnú globálnu dohodu.

1.3 Výbor oceňuje kroky na riešenie dôležitých, všeobecne platných, ambiciózných, účinných, spravodlivých a vyvážených, transparentných a právne záväzných princípov plánovanej globálnej dohody a podporuje Komisiu pri vykonávaní ďalších prípravných prác potrebných na vytvorenie rámca tejto dohody. Medzinárodné rokovania o ochrane klímy by mali byť fórom, kde sa krajiny vzájomne nabádajú k činom, nie brzdia.

1.4 Ďalšia práca sa musí zamerať na všeobecnú akceptovateľnosť globálnej dohody, ktorá sa má prijať v roku 2015, pretože globálne geopolitické a hospodárske usporiadanie sa v krátkom časovom rozsahu výrazne zmenilo. Tieto zásadné zmeny treba zohľadniť a starostlivo posúdiť úlohu politiky EÚ v oblasti klímy a energetiky počas hospodárskeho poklesu, ako

aj počas nadchádzajúcich rokov. EHSV pripomína svoj postoj (stanovisko o siedmom všeobecnom environmentálnom akčnom programe EÚ⁽²⁾), že finančná a hospodárska, ale aj ekologická kríza, ktorá sa okrem iného prejavuje aj zaťažením klímy, sú dôsledkom nadmerného využívania finančných a prírodných zdrojov a že riešenie týchto kríz si vyžaduje úplnú zmenu myslenia, ako je to napríklad stanovené v stratégii EÚ pre trvalo udržateľný rozvoj. Hospodárstvo budúcnosti bude musieť byť vo veľkej miere založené na nefosílnych zdrojoch energie. Aj keď je politika EÚ stále ambiciózna, ciele by sa mali stanovovať postupne v súlade s globálnym prostredím a všetky podmienky sa musia jasne definovať.

1.5 Medzinárodné hospodárske prostredie a všeobecne uznané riadenie procesov bude rozhodujúcim spôsobom formovať ďalšiu diskusiu o budúcej globálnej zmluve o klíme. Proces budú viesť hlavné ekonomické mocnosti. EÚ musí byť dôkladne pripravená na svoju úlohu „dobrého príkladu“ na globálnej úrovni. EÚ však musí dávať pozor aj na to, aby nestratila svoje dosiaľ neodškriepiteľné postavenie vedúcej sily v oblasti ochrany klímy a technologického rozvoja. Na účely globálneho posúdenia Kjótskeho protokolu je potrebná ďalšia (objektívna) analýza zahŕňajúca všetky jeho klady a zápory a musia sa zohľadniť získané skúsenosti v záujme koncepcie dohody, ktorá sa má prijať v roku 2015. Prispeje k tomu aj budúca 5. hodnotiacia správa Medzivládneho panelu o zmene klímy (2014).

1.6 Podľa súčasného všeobecného vedeckého konsenzu by bolo absolútne neprípustné umožniť zvýšenie globálnej teploty o viac ako dva stupne nad úroveň z roku 1990 a úrovne skleníkových plynov v atmosfére bude potrebné stabilizovať približne na súčasných hodnotách. Na dosiahnutie týchto cieľov

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 110.

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 161, 6.6.2013, s. 77.

je potrebné výrazne znížiť emisie skleníkových plynov. V súčasnosti sa však úrovne skleníkových plynov naďalej sústavne z roka na rok zvyšujú. Úsilie o obmedzenie emisií síce potešiteľne narastá, nie je však ani zďaleka dostatočné vzhľadom na to, čo je potrebné na dosiahnutie stabilizácie. Všeobecným cieľom nového kola rokovaní je preto opätovne vniesť do tohto procesu naliehavosť a zabezpečiť oveľa ambicióznejšie záväzky a opatrenia zo strany všetkých krajín a všetkých častí spoločnosti.

1.7 V prípravnom štádiu treba presne analyzovať záujmy rokujúcich strán a určiť synergie, aby sa predišlo prípadným konfliktom záujmov a mohlo sa stavať na synergiách. Ambiciózne a realistické opatrenia a ciele by sa mali podporiť konsenzom a interakciou s aktérmi, ktorých úlohou bude uskutočnenie týchto krokov. Popri odporúčaníach opatrení a cieľov by pozitívne stimuly mohli uľahčiť všeobecné prijatie a zaistiť dôsledné vykonávanie.

1.8 Možno to dosiahnuť iba transparentným a dôkladným posúdením efektívnosti, nákladov a pozitívneho vplyvu politík v oblasti klímy na hospodárstvo a spoločnosť ako celok. Výbor súhlasí s vyjadrením Komisie, že dohoda, ktorá sa má prijať v roku 2015, musí byť všestranná a zaistiť záväzky „uplatniteľné na všetky“ krajiny, rozvinuté, ako aj rozvíjajúce sa.

1.9 Činnosti a opatrenia „priamo v teréne“ (komunity, odvetvia) bez novej globálnej dohody o klíme sú ideálnym príkladom iniciatívneho prístupu občianskej spoločnosti ako celku. Občianska spoločnosť musí byť teda kľúčovým aktérom, a to nielen pri plnení politík a cieľov dohody, ktorá sa má prijať v roku 2015. Musí aj vyzývať politickú scénu, aby vyvíjala väčšie úsilie a sledovať, či sa politické sľuby, týkajúce sa zlepšenia ochrany klímy (ako napríklad sľub ukončiť subvencie pre fosílnu palivá) skutočne dodržiavajú. Z tohto dôvodu musia prijaté politiky spĺňať požiadavky transparentnosti a zodpovednosti, ktoré očakáva občianska spoločnosť, a zabrániť sociálnym a hospodárskym nerovnostiam. Dohoda, ktorá sa má prijať v roku 2015, bude prvým krokom na ceste ku globálnej energetickej transformácii.

1.10 Na to, aby EÚ ukázala vedúce postavenie a získala väčší vplyv pri medzinárodných rokovaníach, sa sama potrebuje pevne zaviazat k ambicióznejším cieľom do roku 2020 a 2030 a musí ukázať do akej miery je presadzovanie takýchto cieľov neoddeliteľnou súčasťou jej plánov na hospodársku obnovu a prechod k udržateľnejšej budúcnosti. Výbor preto zachováva svoju pozíciu a naliehavo žiada úplnú implementáciu všetkých cieľov v oblasti emisií CO₂ stanovených do roku 2020 a aby sa v snahe dosiahnuť odsúhlasené zníženie emisií skleníkových plynov do roku 2050 o 80 až 95 % zväzila možnosť zvýšiť do roku 2020 cieľ v tejto oblasti na 25 %. Výbor naďalej vyzýva EÚ, aby stanovila orientačné ciele v oblasti zníženia emisií skleníkových plynov na 40 % do roku 2030 a na 60 % do roku 2040 a následne zaviedla právne záväzné opatrenia, ktoré toto zníženie umožnia. Takéto dlhodobé ciele sú potrebné ako orientačné body, ktoré poskytnú investorom a subjektom prijímajúcim rozhodnutia v rámci Európy možnosť predvídať a tiež stabilitu. Výrazne by tiež vypovedali o výške ambícií pri medzinárodných rokovaníach.

1.11 Je zložité predstaviť si, ako možno zosúladiť rozličné záujmy významných aktérov v súčasnom rokovacom formáte obchodovania s emisnými kvótami. Viaceré zúčastnené strany vyjadrujú výhrady a navrhujú alternatívy pre budúce formy rokovania. Pre novú koncepciu dohody by sa mali hľadať alternatívne možnosti založené na projektoch, ako je „uhlíkové bilancovanie“ (*carbon budgeting*) alebo globálna „daň z uhľovodíkových palív“ (*carbon levy*), či návrh, ktorý v diskusii predniesla India, aby sa zaviedli emisné práva na každého obyvateľa, prípadne na kombinácii týchto prístupov.

1.12 EHSV plne podporuje postoj vyjadrený v oznámení, že nemožno čakať do roku 2020, kým dohoda, ktorá sa má prijať v roku 2015, nadobudne platnosť: opatrenia, ktoré prijímeme v období do roku 2020, budú rozhodujúce pre nasmerovanie politik tým správnym smerom. Tieto opatrenia musia byť dôsledne premyslené a založené na reálnych a konkrétnych cieľoch v oblasti vedy, technológie a vývoja, uviedol EHSV vo svojom stanovisku na tému „Plán prechodu na konkurencieschopné nízkouhlíkové hospodárstvo v roku 2050“⁽³⁾.

2. Dokument Komisie

2.1 Medzinárodné spoločenstvo otvorilo v roku 2011 rokovania o novej medzinárodnej dohode o spoločnom konaní na ochranu klimatického systému Zeme. Táto dohoda, ktorá sa má podpísať do konca roku 2015 a uplatňovať od roku 2020, sa v súčasnosti prerokúva prostredníctvom procesu známeho ako Durbanská platforma pre posilnenú činnosť.

2.2 Dohoda plánovaná na rok 2015 musí do roku 2020 zľúčiť súčasnú paletu záväzných a nezáväzných opatrení podľa Rámcového dohovoru Organizácie Spojených národov o zmene klímy (ďalej len „dohovor“) do jedného komplexného režimu.

2.3 Jednostranný charakter (alebo postup zdola nahor) kodansko-cancúnskeho procesu prisľubov umožnil inkluzívnejší medzinárodný prístup.

2.4 Pri utváraní dohody, ktorá sa má prijať v roku 2015, sa budeme musieť poučiť z úspechov a nedostatkov dohody, Kjótskeho protokolu a kodansko-cancúnskeho procesu. Budeme sa musieť vymaniť zo zaužívaného spôsobu myslenia rozlišujúceho sever a juh, ktoré odzrkadľovalo svet v deväťdesiatych rokoch minulého storočia, a osvojiť si spôsob myslenia, ktorý vychádza zo vzájomnej závislosti a spoločnej zodpovednosti.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV už vo svojom stanovisku o siedmom všeobecnom environmentálnom akčnom programe EÚ⁽⁴⁾ zdôraznil, že medzi finančnou a ekologickou krízou existujú paralely. Obe sú totiž dôsledkom z dlhodobého hľadiska neudržateľného využívania hospodárskych, resp. prírodných zdrojov. Žiadal vtedy, aby sa „na environmentálnu krízu reagovalo podobne,

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 376, 22.12.2011, s. 110.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 161, 6.6.2013, s. 77.

ako sa fiškálnym paktom a jeho opatreniami zakročilo proti finančnej kríze: jasnými požiadavkami, jasnými ukazovateľmi, kontrolou a sankciami.“ To isté teraz platí pre nadchádzajúce rokovania o ochrane klímy, ktoré musia vyslať jasný signál podporujúci budovanie globálneho hospodárstva s nízkymi emisiami CO₂, ktoré šetrne využíva zdroje.

3.2 Uskutočnili sa dôležité geopolitické zmeny, ktoré treba zohľadniť pri príprave stratégie rokovania. V krátkom časovom rozsahu prešlo globálne geopolitické a hospodárske usporiadanie zásadnými zmenami. Tieto výrazné zmeny vyvolala sčasti finančná kríza, ktorá sa spája s hospodárskou krízou v EÚ, pričom miera investícií do podnikania sa znížila z 23 bodov (2008) na 18,3 bodu (prvý polrok 2013) (Eurostat). Úlohu politiky EÚ v oblasti klímy a energetiky počas hospodárskeho poklesu treba pri vytváraní štruktúry nadchádzajúcich rokovanií starostlivo posúdiť.

3.3 Toto úsilie však ešte stále nie je dostatočné. Medzinárodné hospodárske prostredie bude rozhodujúcim spôsobom formovať ďalšiu diskusiu o budúcej globálnej zmluve o klíme a tento proces budú viesť hlavné ekonomické mocnosti: Čína a USA, za ktorými nasleduje India a ďalšie krajiny zoskupenia BRICS (v roku 2012 spolu vyprodukovali 61,8 % globálnych emisií). Do roku sa v skutočnosti vyrobí ďalším spaľovaním uhlia 400 – 600 GW energie. EÚ sa nachádza uprostred hospodárskeho poklesu, pri ktorom zaniklo 3,8 milióna pracovných miest a priemyselná výroba sa znížila približne o 20 %, počet zamestnancov v odvetví obnoviteľných zdrojov energie a v oblasti opatrení na úsporu energie sa však zvýšil.

3.4 V oblasti ochrany klímy však nájdeme aj pozitívne signály:

— Zariadenia na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov tvorili v roku 2011 71,3 % všetkých novo vybudovaných zariadení (spolu 32,0 GW novej kapacity výroby energie z celkového množstva 44,9 GW), v roku 2012 tvorili zariadenia na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov 69 % novo vybudovaných zariadení (31 GW z celkovo 44,6 GW novej kapacity výroby energie). V roku 2011 boli do prevádzky uvedené uhoľné tepelné elektrárne s celkovou kapacitou 2,1 GW, avšak uhoľné tepelné elektrárne s kapacitou 840 MW boli zároveň vyradené z prevádzky. V roku 2012 kapacita uhoľných tepelných elektrární vyradených z prevádzky (5,4 GW) dokonca prekročila kapacitu nových uhoľných tepelných elektrární uvedených do prevádzky (3,0 GW), a to takmer dvojnásobne.

— Vysoké celkové emisie Číny (26,7 % celosvetových emisií) treba vidieť v pomere k podielu svetového obyvateľstva v tejto krajine (19 %). V porovnaní s EÚ (podiel populácie 7 % a 11,5 % celkových emisií skleníkových plynov) či USA (podiel populácie 4,4 % a 16,8 % celkových emisií skleníkových plynov) sú emisie na jedného obyvateľa v Číne ešte stále pomerne nízke. Treba si aj uvedomiť, že Čína prisľúbila zvýšiť podiel veternej energie a využívanie ďalších obnoviteľných zdrojov energie a postupne zvýšiť podiel nefosílnych

palív vo svojom celkovom energetickom mixe, keďže chce intenzitu emisií CO₂ na jednotku HDP znížiť do roku 2020 o 40 % až 50 %.

— V USA sa obnoviteľné zdroje energie rýchlo rozvíjajú. Veterná energia sa v roku 2012 stala po prvý raz v histórii USA najvýznamnejším zdrojom novej elektrickej kapacity, pričom tvorila 43 % objemu novej elektrickej energie dodávanej do siete, s kapacitou 13 GW.

3.5 Svet nesmeruje k splneniu cieľa, ktorý prijali vlády, pokiaľ ide o obmedzenie dlhodobého zvyšovania priemernej globálnej teploty na 2 stupne Celzia (°C). Globálne emisie skleníkových plynov výrazne narastajú a v máji 2013 prevýšila koncentrácia oxidu uhličitého (CO₂) v atmosfére 400 častíc na milión.

3.6 Politiky, ktoré sa vykonávali alebo v súčasnosti vykonávajú, pravdepodobne povedú k dlhodobému zvýšeniu priemernej teploty medzi 3,6 °C a 5,3 °C (v porovnaní s hodnotami z obdobia pred industrializáciou), pričom nárast sa uskutoční prevažne v tomto storočí (podľa modelovania klímy).

3.7 Na to, aby bola šanca dosiahnuť cieľ 2 °C realistická, sú potrebné reálne opatrenia pred rokom 2020, keď sa očakáva nadobudnutie platnosti novej medzinárodnej zmluvy o klíme. Ústredným prvkom tejto výzvy je energetika: odvetvie energetiky zahŕňa približne dve tretiny emisií skleníkových plynov, pretože pri viac než 80 % globálnej spotreby energie sa využívajú fosílna palivá.

3.8 Napriek pozitívnemu vývoju v niektorých krajinách sa globálne emisie CO₂ súvisiace s energetikou zvýšili o 1,4 % a v roku 2012 dosiahli 31,6 gigatony (Gt) – historickú výšku. Krajiny, ktoré nie sú členmi OECD, produkujú v súčasnosti 60 % globálnych emisií oproti 45 % v roku 2000. V roku 2012 prispela k zvýšeniu globálnych emisií CO₂ najviac Čína, tento nárast bol však jeden z najnižších za desaťročie, k čomu výrazne prispelo využívanie obnoviteľných zdrojov a podstatné zlepšenie energetickej náročnosti čínskeho hospodárstva.

3.9 V Spojených štátoch pomohol prechod z uhlia na zemný plyn pri výrobe energie znížiť emisie o 200 miliónov ton, čo je úroveň ako v polovici 90. rokov 20. storočia. Napriek nárastu používania uhlia klesli emisie v Európe o 50 miliónov ton v dôsledku hospodárskeho útlmu, zvýšenia obnoviteľných zdrojov a stropu emisií z priemyselných a energetických odvetví. Emisie v Japonsku sa zvýšili o 70 miliónov ton, keďže úsilie o zlepšenie energetickej účinnosti sa úplne nevyvíjalo v dôsledku používania fosílnych palív ako kompenzácie za redukciu jadrovej energie. Aj po schválení politík, ktoré sa v súčasnosti uplatňujú, sa odhaduje, že v roku 2020 budú globálne emisie skleníkových plynov súvisiace s energetikou približne o 4 gigatony ekvivalentu CO₂ vyššie, ako je úroveň zlučiteľná s dosiahnutím cieľa 2 °C, čo poukazuje na to, že rozsah tohto problému treba riešiť ešte v tomto desaťročí.

3.10 Výsledkom medzinárodných rokovaní o klíme bol prísľub dosiahnuť v roku 2015 novú globálnu dohodu, ktorá nadobudne platnosť v roku 2020. Hospodárska kríza má však negatívny vplyv na tempo zavádzania ekologickej energie a na trhy s emisiami oxidu uhličitého. V súčasnosti sa na 8 % globálnych emisií CO₂ vzťahuje ich spoplatňovanie a na 15 % sa poskytuje stimul 110 USD na tonu vo forme dotácií na fosílnu palivá (mimo krajín EÚ). EHSV žiada svetové spoločenstvo, aby v rámci dohody o zemnej klíme, ktorá sa má prijať v roku 2015, záväzne stanovilo požiadavku, ktorá je už obsiahnutá v záverečnom dokumente Konferencie Spojených národov Rio+20 z roku 2012, a to aby sa prestali vyplácať subvencie na fosílnu palivá, ktoré poškodzujú klímu. Tieto subvencie dosahujú podľa Svetovej banky hodnotu 780 miliárd USD ročne.

3.11 Cenová dynamika zemného plynu a uhlia podporuje v niektorých regiónoch znižovanie emisií, ale v iných ho zase spomaľuje, pričom jadrová energia čelí ťažkostiam a zachytávanie a uskladňovanie oxidov uhlíka vo veľkom rozsahu predstavuje stále vzdialené vyhliadky. Napriek rastúcej intenzite pri zlepšení energetickej účinnosti naďalej existuje obrovský nevyužitý ekonomický potenciál. Nehydrogénne obnoviteľné zdroje podporované cieľovými vládnymi politikami vykazujú dvojčíferný rast nainštalovaných kapacít. Investície do obnoviteľných zdrojov energie si vyžadujú stabilné hospodárske prostredie, pokiaľ ide o spoplatňovanie emisií uhlíka a prípadne tiež zdaňovanie v krajinách, kde sa uplatňuje daň z emisií uhlíka.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 *Ako treba koncipovať dohodu, ktorá sa má prijať v roku 2015, tak aby sa zaistilo, že krajiny budú môcť pokračovať v udržateľnom hospodárskom rozvoji, a zároveň ich nabádať, aby sa spravodlivo a čestne podieľali na znižovaní globálnych emisií skleníkových plynov tak, aby sa globálne emisie dostali na úroveň, ktorá nám umožní splniť cieľ udržiavať globálne otepľovanie pod úrovňou 2 °C?* V prvom rade je zložité predstaviť si, ako možno zosúladiť rozličné záujmy významných aktérov v súčasnom rokovanom formáte „obchodovania s emisnými kvótami“, pričom nevyhnutná podmienka pre každú budúcu dohodu je spravodlivý a čestný príspevok všetkých. Aspoň ako alternatívna možnosť by sa teda mala vytvoriť odlišná koncepcia dohody, a zároveň treba zohľadniť otázky riadenia. Treba nájsť spôsoby, ako zaistiť, aby opatrenia prijaté na účely riešenia zmeny klímy mohli pomôcť pri spoločenskom, hospodárskom a ekologickom raste a rozvoji. Možno to dosiahnuť iba transparentným a dôkladným posúdením efektívnosti, nákladov a pozitívneho vplyvu politik v oblasti klímy na hospodárstvo a spoločnosť ako celok. Z celkovej komplikovanosti aj nedostatkov Kjótskeho protokolu by sme sa mali poučiť. Mal by slúžiť ako užitočný východiskový bod serióznej práce na novej koncepcii. Predĺženie Kjótskeho protokolu II a zahrnutie podielu na emisiách predstavuje veľmi silný signál, ktorý vyzýva na zmenu koncepcie.

4.2 *Ako môže dohoda, ktorá sa má prijať v roku 2015, čo najlepšie zaistiť príspevok všetkých veľkých hospodárstiev a sektorov a minimalizovať potenciálne riziko úniku uhlíka medzi vysoko konkurenčnými hospodárstvami?* Fenomén úniku uhlíka sa nespája iba s energeticky náročnými priemyselnými odvetviami, ktoré sa potenciálne vyznačujú poklesom, ale existuje celkovo v rámci

podnikania v konkrétnom hospodárskom priestore. Nerovnováha podmienok v súvislosti s uhlíkom, prevažne medzi najkonkurenčnejšími regiónm, spôsobuje odlev investícií v EÚ. Ambiciózne a realistické opatrenia a ciele by sa mali podporiť konsenzom a interakciou s aktérmi, ktorých úlohou bude uviesť tieto kroky do účinnosti. Nekomplikovaná, spravodlivá a čestná dohoda v roku 2015 je teda podmienkou pre spravodlivé podnikateľské prostredie vo všetkých regiónoch globálneho hospodárstva.

4.3 *Ako môže dohoda, ktorá sa má prijať v roku 2015, čo najúčinnšie podporiť začleňovanie zmeny klímy do všetkých relevantných politických oblastí? Ako môže dohoda podporiť komplementárne procesy a iniciatívy vrátane tých, ktoré uskutočňujú neštátni aktéri? Najúčinnjší spôsob ako podporiť, aby sa dohoda, ktorá sa má prijať v roku 2015, začlenila do všetkých relevantných politických oblastí, je, samozrejme, jej nekomplikovanosť. Akékoľvek nadbytočné ustanovenia zamerané na organizáciu tohto procesu by vykonávanie tejto dohody skomplikovali. Je tiež dôležité, aby začlenenie zmeny klímy do iných politických oblastí podliehalo transparentnému posúdeniu vplyvu. Pri začleňovaní zmeny klímy do iných politických oblastí je dôležité zaistiť, aby sa to uskutočnilo spôsobom, ktorý je čo možno najpredvídateľnejší a vzhľadom na náklady najefektívnejší, bez toho, aby sa zainteresovaným stranám uložila nepotrebná administratívna záťaž. Mali by sa uprednostňovať trhové prístupy.*

4.4 *Aké kritériá a zásady by mali platiť vzhľadom na spravodlivé rozdelenie záväzkov v oblasti zmierňovania zmeny klímy medzi zmluvné strany dohody, ktorá sa má prijať v roku 2015, aby sa zabezpečilo spektrum záväzkov, ktoré odzrkadľujú vnútroštátne pomery, spektrum záväzkov, ktoré by boli široko vnímané ako spravodlivé a čestné a spoločne by postačovali na zabránenie nedostatočným ambíciám? Zachovanie obchodovania s emisnými kvótami si bude vyžadovať kritériá a princípy, čo bude stále vyvolávať pocity nespravodlivosti a neprímeraného zaobchádzania. Vo všetkých prípadoch by sa však mala zohľadniť trhovú dynamiku, ktorá má vplyv na odvetvie, existujúce a navrhované právne predpisy v súvislosti so zmenou klímy, ktoré sa naň vzťahujú, a vyspelosť odvetvia, pokiaľ ide o úsilie obmedziť emisie skleníkových plynov a využívať energeticky účinné technológie. Na dosiahnutie úspechu a udržateľnosti musia existovať aj stimuly, aby sa všetci účastníci usilovali o dosiahnutie cieľov, ako je obmedzenie emisií, zlepšenie účinnosti, spolupráca na výskume, výmena osvedčených postupov atď. Daňou z uhlíkových palív sa môžu získať úspory emisií a zvýšiť financovanie výskumu, vývoja a prispôbenia najkoordinovanejším a najúčinnjším spôsobom.*

4.5 *Akú úlohu by mala zohrávať dohoda, ktorá sa má prijať v roku 2015, pri riešení problému prispôbenia sa a do akej miery by sa toto riešenie mohlo zakladať na prebiehajúcej práci v rámci dohovoru? Ako môže táto dohoda ďalej stimulovať začlenenie prispôbenia do všetkých príslušných politických oblastí? Prispôbenie sa je v skutočnosti pomerne dobre zmonitorované a vo veľkej miere sa zakladá na existujúcich programoch riadenia rizík. Hoci sa prispôbením neodstránia všetky riziká spôsobené vplyvom zmeny klímy, bude dôležitým príspevkom k ich obmedzeniu v mnohých oblastiach. Zlepšenie adaptačnej kapacity si bude vyžadovať ďalšiu analýzu, stanovenie priorít, plánovanie a konanie na všetkých úrovniach verejnej správy, ako aj zapojenie miestnych komunit a podnikov. Odôvodnene sa očakáva,*

že prispôsobenie bude predstavovať jeden zo štyroch pilierov budúcej dohody, ktorá sa má prijať v roku 2015. Konkrétne podnikateľské odvetvie zohráva úlohu prostredníctvom prenosu technológií a výmeny najlepších postupov.

4.6 Akú úlohu by v budúcnosti mal zohrávať dohovor a konkrétne dohoda, ktorá sa má prijať v roku 2015, v desaťročí do roku 2030 so zreteľom na financovanie, trhové mechanizmy a technológiu? Ako sa dajú využiť súčasné skúsenosti a ďalej zlepšovať rámce? Dohovor by sa mal stať koordinačným orgánom pre kľúčové opatrenia v oblasti klímy, pričom bude predstavovať dohľad nad výkonom krajín, významnými finančnými tokmi a výmenou technológií. Spoločnosti sú vo veľkej miere zodpovedné za technológie a ich zavádzanie. V rámci dohovoru môžu Výkonný výbor pre technológie a Centrum a sieť pre klimatické technológie poskytnúť odbornú analýzu technológií a umožniť štátom plný prístup k informáciám, ktoré im umožnia vybrať najprimeranejšie technológie.

4.7 Ako by mohla dohoda, ktorá sa má prijať v roku 2015, ďalej zlepšiť transparentnosť a zodpovednosť krajín v medzinárodnom meradle? V akom rozsahu sa bude systém započítavania globálne štandardizovať? Ako by mali byť krajiny brané na zodpovednosť, keď nespĺnia svoje záväzky? Systém započítavania sa v každom prípade musí globálne štandardizovať, nech sa to už docieli akýmkoľvek spôsobom, keďže v prípade financií sú správne informácie zásadné. Je to aj kľúčový prvok na dosiahnutie zodpovednosti so zreteľom na dohodu, ktorá sa má prijať v roku 2015.

4.8 Ako by sa dal zlepšiť proces rokovaní OSN o klíme tak, aby výraznejšie podporil dosiahnutie všestrannej, ambicióznej, účinnej a spravodlivej dohody, ktorá sa má prijať v roku 2015, a zabezpečil jej vykonávanie? Na zaistenie toho, aby sa dohoda dosiahla

uspokojivým spôsobom a aby sa vykonávala, je potrebná široká účasť zainteresovaných strán a transparentný proces. Podnikateľské odvetvie môže ponúknuť vlastné znalosti pri rokovaníach o klíme, pokiaľ ide o účinné spôsoby zníženia emisií a vytváranie riešení pre udržateľný rozvoj. Účastou občianskej spoločnosti a podnikateľskej komunity ako celku sa tiež môže zaistiť porovnateľnosť úsilia a rovnaké podmienky. Nová dohoda, ktorá sa má prijať v roku 2015, predstavuje iba prvý krok vpred a jej plné vykonávanie závisí od občianskej spoločnosti ako celku. Proces a výsledky vykonávania preto musia byť transparentné a presvedčivé a získať dôveru občanov na celom svete.

4.9 Ako môže EÚ najlepšie investovať do procesov a iniciatív mimo dohovoru a podporiť ich, aby pripravila cestu pre ambicióznú a účinnú dohodu v roku 2015? Výbor víta diskusiu, ktorú otvoril tento dokument Komisie. Nezávislá odborná analýza všetkých aspektov politiky v oblasti klímy je nevyhnutná, predovšetkým vzhľadom na zmenený a meniaci sa globálny geopolitický priestor. Niektoré analýzy sú už k dispozícii, takže nie je nutné začínať od nuly. Príkladom je list prezidentovi USA, ktorý mu poslala jeho rada vedeckých poradcov a zhrnula v ňom otázky, ktoré vznikajú v súvislosti so zmenou klímy. Skúsenosti s Kjótskym protokolom a zdĺhavý charakter rokovaní OSN takisto vyzdvihujú potrebu zmeny, kým nie je príliš neskoro. Zistenia a odporúčania odborných organizácií, ako napr. Medzinárodná agentúra pre energiu, by sa okrem toho mali a mohli uplatňovať bez zbytočného odkladu. Správa Medzinárodnej agentúry pre energiu s názvom Reforma plánu v oblasti energetiky a klímy ponúka pragmatický a reálny prístup. V danej správe sa stanovujú tieto štyri základné a uskutočniteľné politiky: zlepšenie energetickej účinnosti, pokiaľ ide o budovy, priemysel a dopravu, obmedzenie výstavby a využívania najmenej výkonných uhoľných elektrární, minimalizovanie emisií metánu z výroby ropy a zemného plynu a urýchlenie pozastavenia spotrebiteľských dotácií na niektoré fosílna palivá.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Strategické usmernenia pre udržateľný rozvoj odvetvia akvakultúry EÚ“

COM(2013) 229 final

(2014/C 67/30)

Spravodajca: **José María ESPUNY MOYANO**

Európska komisia sa 29. apríla 2013 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Strategické usmernenia pre udržateľný rozvoj odvetvia akvakultúry EÚ“

COM(2013) 229 final.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 1. októbra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra) prijal 122 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 6 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery

1.1 EHSV sa domnieva, že akvakultúra EÚ môže a musí prispieť účinným spôsobom k zníženiu čoraz väčšej európskej závislosti od dovozu produktov vodného prostredia.

1.2 EHSV odporúča Európskej komisii a členským štátom, aby podporovali ďalekosiahle opatrenia s cieľom obnoviť konkurencieschopnosť európskych firiem v odvetví akvakultúry.

1.3 EHSV považuje aktuálne lehoty na udelenie administratívnych licencií pre akvakultúrne farmy za neprijateľné. V mnohých členských štátoch sú dlhšie než dva či tri roky. EHSV sa nazdáva, že na dosiahnutie udržateľnej európskej akvakultúry je nevyhnutné urýchliť administratívne postupy a znížiť ich náklady.

1.4 Odhaduje sa, že každý percentuálny bod nárastu spotreby produktov vodného prostredia vyrobených interne v rámci akvakultúry EÚ by znamenal vytvorenie 3000 až 4000 pracovných miest na plný úväzok. Výbor to považuje za obzvlášť dôležité, pretože by na jednej strane išlo o kvalifikované pracovné miesta a na druhej strane by tieto miesta vznikli v oblastiach s veľmi obmedzenými pracovnými možnosťami.

1.5 Nedostatočné uplatňovanie pravidiel o označovaní produktov vodného prostredia, predovšetkým nebalených, pričom informácie sa spotrebiteľom poskytujú na miestach predaja, vyvoláva u EHSV znepokojenie, a to nielen vzhľadom na podvody, ale tiež z dôvodu nespravodlivej hospodárskej

súťaže voči európskym výrobcom. Vyzýva preto Komisiu a členské štáty, aby do svojich strategických plánov začlenili účinné opatrenia na odstránenie tohto pretrvávajúceho nedostatku.

1.6 EHSV sa domnieva, že je vhodné organizovať komunikačné kampane, aby sa tak európski spotrebiteľia mohli oboznámiť s prísnyimi normami výroby a kvality produktov akvakultúry uplatňovanými v Únii. Malo by sa umožniť financovanie týchto kampaní z budúceho Európskeho fondu pre rybné hospodárstvo.

1.7 EHSV opakovane dôrazne požaduje posilnenie kontrol produktov akvakultúry dovážaných do Európskej únie, aby sa tak zaistila ich úplná výsledovateľnosť a dodržiavanie noriem/štandardov.

1.8 Prioritou je podľa EHSV posilnenie financovania projektov vedy, výskumu a inovácií v odvetví akvakultúry, ako aj orientovanie investičných programov a plánov členských štátov a Komisie na výskum a inovácie v akvakultúre smerom k dosiahnutiu cieľov stanovených v dokumente Európskej platformy pre technológie a inovácie v oblasti akvakultúry (EATIP), ktorý bol zverejnený v roku 2012.

1.9 Je potrebné podporovať a uľahčovať hospodársku diverzifikáciu akvakultúry (napríklad ponúkaním služieb pre sektor cestovného ruchu) ako príležitosť pre výrobcov v odvetví akvakultúry na pevnine i na mori, a predovšetkým pre malé a stredné podniky.

1.10 EHSV zdôrazňuje, že je dôležité uznať európsky charakter Poradnej rady pre akvakultúru v porovnaní s regionálnym rozsahom pôsobnosti ostatných poradných rád. V tejto súvislosti sa domnieva, že orgány, ktoré v nej majú zastúpenie (a ktorých vzťah k akvakultúre musí byť priamy), musia mať európsku alebo aspoň cezhraničnú pôsobnosť. To sa musí odrážať v jej štruktúre a financovaní.

1.11 Výbor pripomína, že vzhľadom na multidisciplinárny charakter akvakultúry musí Európska komisia zaručiť, že Poradná rada pre akvakultúru bude udržiavať priamy a prioritný vzťah s rozličnými generálnymi riaditeľstvami Komisie.

1.12 Zohľadňujúc skutočnosť, že prvé úlohy odporúčané v strategických usmerneniach Európskej komisie pre poradnú radu by sa mali zrealizovať počas prvých mesiacov roka 2014, EHSV apeluje na Komisiu a členské štáty, aby nedochádzalo k meškaniu pri jej zriaďovaní a začatí jej činnosti.

2. Súvislosti

2.1 Prebiehajúca reforma spoločnej rybárskej politiky priraduje akvakultúre osobitné postavenie a stanovuje podporu tejto činnosti za jednu zo svojich priorit.

2.2 Európska komisia vo svojom návrhu spoločnej rybárskej politiky navrhuje zaviesť v odvetví akvakultúry otvorenú metódu koordinácie s členskými štátmi. Tento systém bude spočívať v dobrovoľnom procese spolupráce, ktorý bude vychádzať zo strategických usmernení a viacročných národných strategických plánov rešpektujúcich zásadu subsidiarity.

3. Zhrnutie návrhu Komisie

3.1 Európska komisia zverejnila 29. apríla 2013 strategické usmernenia pre udržateľný rozvoj odvetvia akvakultúry EÚ (COM(2013) 229 final). Nie sú záväzné, predstavujú však základ pre viacročné národné strategické plány. Ich cieľom je pomôcť členským štátom definovať ich vlastné národné ciele pri zohľadnení východiskovej situácie každého z nich, prevládajúcich podmienok na národnej úrovni a inštitucionálnych ustanovení.

3.2 Tieto usmernenia zahŕňajú štyri prioritné oblasti:

- dodržiavanie administratívnych postupov,
- koordinované priestorové plánovanie,
- konkurencieschopnosť a
- rovnaké konkurenčné podmienky.

3.3 Viacročné národné strategické plány, ktoré musí vypracovať každý členský štát so záujmami v odvetví akvakultúry,

musia stanoviť spoločné ciele a ukazovatele na hodnotenie dosiahnutého pokroku. Členské štáty ich musia predložiť Komisii do konca roka 2013.

3.4 Tieto viacročné národné strategické plány by mali slúžiť na podporu konkurencieschopnosti odvetvia akvakultúry, jej rozvoja a inovácií, stimulovanie hospodárskej činnosti, podporu diverzifikácie, zlepšenie životnej úrovne v pobrežných a vidieckych regiónoch, ako aj na zaručenie rovnakých podmienok prevádzkovateľov akvakultúry, pokiaľ ide o prístup k vodám a pevnine.

3.5 Návrh reformy spoločnej rybárskej politiky zahŕňa zriadenie Poradnej rady pre akvakultúru, ktorej úlohou bude predkladať európskym inštitúciám odporúčania a návrhy pre otázky týkajúce sa riadenia akvakultúry a tiež informovať o problémoch v tomto odvetví.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Na trhu EÚ sa každoročne skonzumuje asi 13,2 milióna ton produktov vodného prostredia, z čoho 65 % je dovážaných, 25 % pochádza z rybolovu EÚ a len 10 % z európskej akvakultúry. Výbor súhlasí s názorom, že táto nerovnováha nie je udržateľná z hospodárskeho hľadiska z dôvodu obchodného deficitu, ktorý vytvára, ani zo sociálneho hľadiska, pretože dochádza k plytvaniu pracovnými príležitosťami.

4.2 EHSV kladne hodnotí tvrdenie Komisie, že každý percentuálny bod nárastu spotreby produktov vodného prostredia vyrobených interne v rámci akvakultúry EÚ by znamenal vytvorenie 3000 až 4000 pracovných miest na plný úväzok.

4.3 EHSV sa preto zhoduje s Radou, Európskym parlamentom a Európskou komisiou v tom, že akvakultúra musí byť jedným z pilierov stratégie EÚ pre modrý rast a že jej rozvoj môže prispieť k napĺňaniu stratégie Európa 2020. Akvakultúra ponúka možnosti rozvoja a tvorby pracovných miest v pobrežných a riečnych oblastiach Európskej únie, v ktorých existuje len málo hospodárskych alternatív.

4.4 Európsky spotrebiteľ si žiada čoraz viac produktov vodného prostredia. Európska akvakultúra ponúka dobrú kvalitu a okrem toho dodržiava najprísnejšie normy v oblasti environmentálnej udržateľnosti, zdravia zvierat a ochrany zdravia spotrebiteľa. EHSV sa domnieva, že zaistenie bezpečných, zdravých a udržateľných potravín v Európskej únii sa musí považovať za jednu z hlavných výziev počas nadchádzajúcich desaťročí.

4.5 Napriek týmto zjavným výhodám akvakultúrna produkcia Európskej únie od roku 2000 stagnuje. Táto istá činnosť však zároveň zaznamenáva značný nárast v iných oblastiach sveta, ktoré vyvážajú časť svojej produkcie do Únie.

4.6 EHSV uznáva, že európska legislatíva v oblasti verejného zdravia, ochrany spotrebiteľa a životného prostredia je súčasťou základných hodnôt Európskej únie. Táto legislatíva má však značné negatívne dôsledky na výrobné náklady pre výrobcov z odvetvia akvakultúry a tieto dodatočné náklady možno len ťažko premietnuť do cien výrobkov, ktoré musia súperiť na trhu s výrobkami z dovozu, na ktoré sa takéto požiadavky nevzťahujú.

4.7 Návrh Európskej komisie, aby sa opätovne zaviedli podmienky spravodlivej hospodárskej súťaže medzi hospodárskymi subjektmi z EÚ a z tretích krajín, považuje EHSV za veľmi nedostatočný. Spoliehať sa na to, že sa táto opätovná rovnováha dosiahne len prostredníctvom opatrení na osvedčenie úrovne bezpečnosti a udržateľnosti produktov akvakultúry EÚ a poskytnutím týchto informácií spoločnosti, je jasne nepostačujúce a nenúti verejné orgány k tomu, aby od dovážaných výrobkov vyžadovali rovnaké bezpečnostné záruky ako od európskej produkcie s plnou vysledovateľnosťou „od vylovenia po stôl“.

4.8 Nerovnováha na trhu Európskej únie medzi výrobnými podmienkami pre produkty akvakultúry vyrobené v Európe a produkty vyrobené v tretích krajinách a následne vyvezené do EÚ, nie je podľa EHSV len jednoduchou otázkou informovanosti a rozhodnutia spotrebiteľov, ale je oveľa závažnejšia. Treba zohľadniť aj iné otázky, ako je zníženie nadbytočných administratívnych nákladov, prístup k pobrežiu či nedostatky systémov vysledovateľnosti.

4.9 Povinné informácie, ktoré by mali byť vždy k dispozícii spotrebiteľom na miestach predaja, sú v praxi často neúplné alebo zavádzajúce, v dôsledku čoho dochádza napríklad k zámene čerstvých európskych výrobkov za dovážané mrazené výrobky z dovozu bez toho, aby si to kupujúci uvedomovali. Táto situácia obmedzuje schopnosť spotrebiteľov nakupovať zodpovedne a zároveň ide o nespravodlivú hospodársku súťaž voči výrobcovi z EÚ.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 EHSV súhlasí s Komisiou v tom, že úzka spolupráca medzi sektorom akvakultúry a spracovateľským priemyslom môže zlepšiť tvorbu pracovných miest a zvýšiť konkurencieschopnosť oboch hospodárskych odvetví.

5.2 EHSV podporuje názor Komisie, že je potrebné zlepšiť dostupné informácie o situácii v oblasti administratívnych

postupov, pokiaľ ide o čas a náklady potrebné na udelenie licencie pre nové akvakultúrne farmy v členských štátoch.

5.3 EHSV súhlasí s Európskou komisiou, že zavedenie priestorových plánov môže v oblasti akvakultúry prispieť k zníženiu neistoty, uľahčeniu investícií, urýchleniu rozvoja podnikov a tvorbe pracovných miest.

5.4 Podľa názoru EHSV sa v oznámení Európskej komisie venuje nedostatočná pozornosť akvakultúre na pevnine, predovšetkým pokiaľ ide o priestorové plánovanie.

5.4.1 EHSV odporúča Komisii, aby sa cieľ seminára na výmenu osvedčených postupov, ktorý sa má uskutočniť v lete 2014, rozšíril a aby sa doňho zahrnulo koordinované priestorové plánovanie v riečnych oblastiach (popri námorných) s cieľom pomôcť členským štátom pri zostavovaní ich plánov.

5.5 EHSV uznáva, že je dôležité správne navrhovať a monitorovať výrobnú činnosť akvakultúry, aby sa tak mohlo predchádzať nevhodnému vplyvu na životné prostredie. Takisto sa domnieva, že sektorová správa akvakultúry musí mať ekosystémové zameranie.

5.6 EHSV uznáva, že je dôležité, aby sa rozvoj akvakultúry opieral o úzke vzťahy s výskumom a vedou.

5.7 EHSV podporuje postoj Komisie, pokiaľ ide o uznanie environmentálnych služieb poskytovaných rozsiahlou rybníčnou akvakultúrou ako príklad hospodárskej činnosti, ktorá môže byť zhodná s potrebou zachovania biotopov alebo druhov.

5.8 EHSV považuje za vhodnú iniciatívu Komisie, aby sa usmernenia, ktoré by národným a regionálnym orgánom pomohli zavádzať európsku legislatívu (napr. týkajúcu sa životného prostredia), poskytovali lepším a jednotným spôsobom.

5.9 EHSV víta úlohu Poradnej rady pre akvakultúru, ktorá podľa neho môže pomôcť dosiahnuť ciele národných strategických plánov a preveriť ich správne vykonávanie. Výbor však chce upozorniť na jej charakteristiky, ktoré sú odlišné od ostatných poradných rád: po prvé oblasť jej pôsobenia sa vzťahuje na súkromné zdroje patriace akvakultúrnym podnikom, na rozdiel od rybolovu, kde sú zásoby považované za verejné prírodné zdroje, a po druhé rozsah jej pôsobnosti nie je regionálny, ale celoeurópsky.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Zelená infraštruktúra – Zveľaďovanie prírodného kapitálu Európy“

COM(2013) 249 final

(2014/C 67/31)

Spravodajca: **Adalbert KIENLE**

Európska komisia sa 3. júla 2013 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Zelená infraštruktúra – Zveľaďovanie prírodného kapitálu Európy“

COM(2013) 249 final.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 1. októbra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra 2013) prijal 134 hlasmi za, pričom 4 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1 EHSV víta oznámenie Komisie o zelenej infraštruktúre a jej zámer podporovať projekty zelenej infraštruktúry sériou opatrení.

1.2 Výbor odporúča využiť skúsenosti s uskutočňovaním tohto balíka opatrení na vytvorenie stratégie pre zelenú infraštruktúru ohlasovanej v stratégii EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2020.

1.3 EHSV podporuje cieľ spojiť prostredníctvom projektov zelenej infraštruktúry environmentálne prínosy s hospodárskymi a sociálnymi prínosmi. Cieľom je infraštruktúra s prírodnými, poloprírodnými, úžitkovými alebo sídelnými štruktúrami krajiny, ktoré prispievajú k zachovaniu biodiverzity a ostatných aspektov životného prostredia a súčasne poskytujú spoločnosti nákladovo prijateľné a udržateľné služby. Na rozdiel od sústavy Natura 2000 nie je podpora zelenej infraštruktúry právnym nástrojom. Cieľom iniciatívy týkajúcej sa zelenej infraštruktúry nie je vytvorenie ďalšej siete chránených oblastí popri sústave Natura 2000.

1.4 EHSV podotýka, že hlavnú zodpovednosť za projekty zelenej infraštruktúry nesú členské štáty, najmä orgány zodpovedné za regionálne a miestne plánovanie. Európska únia má pri presadzovaní zelenej infraštruktúry v prvom rade podpornú úlohu. Konceptiu zelenej infraštruktúry treba bezodkladne účinne začleniť predovšetkým do takých oblastí politiky, ako je poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo, ochrana prírody, vodné hospodárstvo, morské prostredie, rybné hospodárstvo, regionálna politika a politika súdržnosti, mestské plánovanie, klimatická, dopravná a energetická politika, civilná ochrana a využívanie pôdy, ako aj do príslušných finančných nástrojov EÚ.

1.5 V prípade projektov zelenej infraštruktúry s celoeurópskym významom musí EÚ prevziať priamu zodpovednosť. EHSV podporuje návrh, aby sa analogicky ako pri transeurópskych dopravných, energetických a telekomunikačných sieťach zaviedla transeurópska sieť zelenej infraštruktúry (TEN-G) na financovanie zelenej infraštruktúry, spolu so zoznamom kartograficky znázornených projektov zelenej infraštruktúry s celoeurópskym významom.

1.6 Hlavnými aktérmi pri projektoch zelenej infraštruktúry na miestnej a regionálnej úrovni sú orgány zodpovedné za regionálne a miestne plánovanie, mestá a obce, realizátori projektov infraštruktúry, napr. v oblasti výstavby ciest, železníc, vodných diel a protipovodňovej ochrany, poľnohospodári a lesníci, stavební dodávatelia a stavebníci, environmentálne organizácie občianskej spoločnosti a odborové zväzy. Je potrebné týchto aktérov posilniť, pretože úspech projektov zelenej infraštruktúry závisí v rozhodujúcej miere od toho, či ich títo aktéri iniciujú, akceptujú a realizujú.

1.7 EHSV považuje za nevyhnutné, aby sa včasnému zapojeniu občianskej spoločnosti do projektov zelenej infraštruktúry venovalo oveľa viac pozornosti, než sa mu venuje v oznámení Komisie. Participatívne procesy plánovania s včasným zapojením občanov a organizácií občianskej spoločnosti majú rozhodujúci význam.

1.8 Pritom treba brať do úvahy, že projekty zelenej infraštruktúry môžu vyvolať aj konflikty medzi oprávnenými záujmami rôznych zúčastnených strán, a preto je potrebné mať k dispozícii vhodné mechanizmy na riešenie konfliktov, dosiahnutie rovnováhy záujmov a optimalizáciu projektov. Ak sa zelená infraštruktúra bude správne využívať, môže prispieť k tomu, že sa tradičné rozpory v oblasti ochrany prírody

medzi jej ochranou a využívaním zmiernia alebo prekonajú. EHSV zdôrazňuje, že na mobilizáciu potrebných prostriedkov súkromných investorov sa musia vytvoriť dostatočné stimuly.

2. Úvod

2.1 Zachovanie a obnova biologickej rozmanitosti má vzhľadom na vnútornú hodnotu biodiverzity a služby, ktoré ako prírodný kapitál poskytuje, rozhodujúci význam pre blaho ľudí, hospodársky blahobyt a životné podmienky ľudí. Vo svojej Stratégii EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2020 ⁽¹⁾ si preto Európska komisia vytýčila cieľ zastaviť do roku 2020 stratu biodiverzity a degradáciu ekosystémových služieb a v najväčšej možnej miere ich obnoviť. Európskou stratégiou pre zelenú infraštruktúru sa má podporiť najmä zelená infraštruktúra.

2.2 Oznámenie na tému „Zelená infraštruktúra – Zveľaďovanie prírodného kapitálu Európy“, ktoré Komisia prijala 6. mája 2013, sa zameriava na:

- podporu zelenej infraštruktúry v hlavných oblastiach politiky ako je poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo, ochrana prírody, vodné hospodárstvo, morské prostredie, rybne hospodárstvo, regionálna politika a politika súdržnosti, politika ochrany klímy a prispôbovania sa jej zmene, dopravná a energetická politika, civilná ochrana a využívanie pôdy zverejnením usmernení o tom, ako sa dá koncepcia zelenej infraštruktúry integrovať do realizácie týchto politík od roku 2014 do roku 2020,
- zlepšovanie výskumu v oblasti zelenej infraštruktúry, údajov, vedomostnej základne a podporu inovačných technológií,
- zlepšovanie dostupnosti financovania projektov zelenej infraštruktúry – do roku 2014 bude spolu s Európskou investičnou bankou zriadený nástroj financovania EÚ na podporu projektov zelenej infraštruktúry,
- podporu projektov zelenej infraštruktúry na úrovni EÚ – do konca roku 2015 Komisia uskutoční štúdiu s cieľom posúdiť možnosti vytvorenia siete projektov zelenej infraštruktúry s významom pre celú EÚ v rámci iniciatívy TEN-G.

2.3 Vo svojom stanovisku k stratégii v oblasti biodiverzity z 26. októbra 2011 ⁽²⁾ EHSV túto stratégiu v zásade privítal, ale vyjadril sa kriticky k tomu, že chýba analýza príčin nesplnenia cieľov v oblasti biodiverzity. Jej účinnému uplatňovaniu bráni najmä chýbajúca politická vôľa v členských štátoch.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Názornú definíciu zelenej infraštruktúry použil David Rose v dokumente „Green Infrastructure. A Landscape Approach“: „Ako zelená infraštruktúra sú označované prvky,

ktoré spájajú prírodné prostredie so zastavaným prostredím a vytvárajú z miest lepšie miesto pre život, ako sú napr. parky, chodníky, vegetačné strechy a ulice so zeleňou a stromové porasty v mestách. Na regionálnej úrovni zahŕňa zelená infraštruktúra sieť prírodných území, plôch zelene, ciest so zeleňou, (lesných a poľnohospodárskych) úžitkových plôch a ďalších prvkov, ktoré dohromady prinášajú mnohoraký úžitok pre zdravie a pohodu ľudí a pre ekosystémy (...).“

3.2 Medzi príklady zelenej infraštruktúry patria:

- Vytváranie alebo zachovávanie prirodzených záplavových území: zatiaľ čo hrádza iba predchádza záplavám, záplavové územia navyše filtrujú vodu, stabilizujú hladinu podzemnej vody, ponúkajú možnosti na rekreáciu, absorbujú CO₂, poskytujú úžitkové drevo a prispievajú k vytváraniu sietí prirodzených biotopov.
- Lesy, ktoré sú dobre zmiešané z hľadiska druhov, veku a štruktúry, absorbujú veľké množstvá vody, chránia pôdu, zabraňujú záplavám a zosuvom pôdy, príp. zmiernujú ich následky.
- Zelená infraštruktúra ako neoddeliteľná súčasť rozvoja sídelných území: správne navrhnuté parky, aleje, turistické chodníky, vegetačné strechy a steny predstavujú nákladovo efektívne zlepšovanie kvality mestskej klímy a vo všeobecnosti zvyšujú kvalitu života v mestách. Okrem toho prispievajú k biologickej rozmanitosti a boju proti klimatickým zmenám.

3.3 Mimo sústavy Natura 2000 sa nachádza 82 % plochy EÚ. Takže je zrejme, že zachovanie a obnova biologickej rozmanitosti podporovaním zelenej infraštruktúry je aj mimo sústavy Natura 2000 nevyhnutná tak pre funkčnosť siete chránených oblastí, ako aj celkovo pre poskytovanie ekosystémových služieb. Na rozdiel od sústavy Natura 2000 nie je podpora zelenej infraštruktúry právnym nástrojom. Nemôže preto nahradiť uskutočňovanie sústavy Natura 2000, ale dopĺňa ju o ďalší prvok. Na druhej strane nie je cieľom iniciatívy týkajúcej sa zelenej infraštruktúry vytvoriť ďalšiu sieť chránených oblastí popri sústave Natura 2000. EHSV sa prihovára za to, aby sa iniciatíva týkajúca sa zelenej infraštruktúry využila na podporu spolupráce pri ochrane prírody resp. životného prostredia a na jej výrazné presadzovanie vo všetkých členských štátoch.

3.4 EHSV zdôrazňuje naliehavú potrebu včasného a aktívneho zapojenia občianskej spoločnosti do projektov zelenej infraštruktúry, ako sa stanovuje aj v Aarhuskom dohovore o účasti verejnosti na záležitostiach životného prostredia. Mnohé príklady ukazujú, ako veľmi úspech projektov závisí od súhlasu alebo odmietnutia občianskou spoločnosťou. Preto by sa v stratégii Európskej komisie mal oveľa jednoznačnejšie zdôrazniť prístup zdola nahor, ako aj vytváranie partnerstiev so zástupcami obcí, realizátormi projektov infraštruktúry, zástupcami priemyslu a odborov, poľnohospodárstva a lesníctva, vodohospodárstva a ochrany pobrežia, ako aj mimovládnych organizácií bojujúcich za ochranu životného prostredia.

⁽¹⁾ COM(2011) 244 final.

⁽²⁾ Stanovisko EHSV na tému „Stratégia EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2020“. Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 111-116.

3.5 EHSV s poľutovaním konštatuje, že oznámenie Komisie o zelenej infraštruktúre nie je európskou stratégiou pre zelenú infraštruktúru ohlasovanú v stratégii EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2020. EHSV však víta aktivity uvedené v oznámení ako krok správnym smerom. Skúsenosti s uskutočňovaním týchto opatrení by sa mali využiť na ich pretvorenie do stratégie pre zelenú infraštruktúru.

3.6 EHSV považuje za potrebné stanoviť ešte viac priorít pri uskutočňovaní zelenej infraštruktúry, než je ich uvedených v oznámení. Tak ako v stratégii v oblasti biodiverzity aj v oznámení chýba jasná analýza príčin, prečo sa zelená infraštruktúra nepresadzuje v dostatočnej miere. Nedostatok politickej vôle v jednotlivých členských štátoch uskutočňovať tieto koncepcie sa nebude dať vyriešiť iba navrhovanými technickými usmerneniami a zlepšením informovanosti a znalostnej základne. Účinná stratégia pre zelenú infraštruktúru si podľa názoru EHSV vyžaduje dôsledné monitorovanie, kritickú analýzu opatrení v členských štátoch a v prípade potreby aj cieleňé následné opatrenia na podporu členských štátov alebo regiónov s výraznými nedostatkami.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Úloha Európskej únie pri presadzovaní zelenej infraštruktúry

4.1.1 Hlavnú zodpovednosť za projekty zelenej infraštruktúry nesú členské štáty, najmä orgány zodpovedné za regionálne a miestne plánovanie. Európska únia má v prvom rade podpornú úlohu spočívajúcu v sprostredkovaní koncepcie zelenej infraštruktúry verejnosti a – ako sa uvádza v oznámení Komisie – v poskytovaní vhodných a ľahko dostupných informácií a znalostí. Okrem toho majú finančné nástroje EÚ značný vplyv na regionálne a miestne plánovanie, a preto musí mať zaradenie koncepcie zelenej infraštruktúry do týchto finančných nástrojov vysokú prioritu.

4.1.2 V prípade určitých projektov zelenej infraštruktúry s celoeurópskym významom musí EÚ prevziať priamu zodpovednosť. Takéto projekty sa zvyčajne týkajú cezhraničných krajinných jednotiek, ako sú horské pásma, rieky alebo lesné oblasti. V oznámení sa ako vydarený príklad spomína Zelený pás Európy. Osobitná pozornosť by sa mala venovať aj cezhraničným údoliam riek ako základu európskej zelenej infraštruktúry. Najmä v prípade riek, ako je Dunaj alebo Labe, ktoré v tomto roku opäť spôsobili vážne povodňové škody, je možné pomocou koncepcií zelenej infraštruktúry spojiť zlepšenie protipovodňovej ochrany so zachovaním chúlolistivých vodných oblastí, ktoré sú v celej Európe pre biodiverzitu dôležité, a tiež s rozvojom hospodárstva a cestovného ruchu.

4.1.3 EHSV sa prihovára za podporu strategicky naplánovanej európskej siete projektov zelenej infraštruktúry spolu so zoznamom kartograficky znázornených projektov. Tomuto zámeru sa musí v rámci iniciatívy TEN-G priznať podobná dôležitosť ako európskym infraštruktúrnym iniciatívam v energetike, doprave a telekomunikáciách.

4.2 Propagácia koncepcie zelenej infraštruktúry

Za podstatnú príčinu nedostatočnej propagácie a podpory zelenej infraštruktúry EHSV považuje chýbajúce poznatky o jej koncepcii a praktických výhodách, vrátane možnej nákladovej výhodnosti. Komisia si teda správne vytýčila cieľ zvýšiť povedomie o zelenej infraštruktúre medzi hlavnými skupinami zainteresovaných strán, podporiť výmenu informácií o osvedčených postupoch a zlepšiť znalostnú základňu týkajúcu sa zelenej infraštruktúry. V tejto súvislosti poskytujú dobrú platformu najmä sociálne médiá. EHSV považuje použitie názornej definície zelenej infraštruktúry zrozumiteľnej pre verejnosť za podstatný predpoklad práce s verejnosťou. Definícia, ktorú Komisia použila, túto požiadavku nespĺňa ⁽³⁾.

4.3 Zohľadnenie špecifickej situácie v jednotlivých členských krajinách

4.3.1 Pokiaľ ide o dostupnosť prírodných, poloprirodných alebo sídelných území, situácia sa v jednotlivých členských štátoch a regiónoch veľmi líši. Kým v niektorých husto osídlených regiónoch a mestách sú plochy v extrémne veľkej miere využité na „sivú infraštruktúru“, disponujú iné regióny veľkými prírodnými územiami. Pri európskych opatreniach na podporu zelenej infraštruktúry sa musí rozlišovať medzi takými regiónmi, v ktorých ide o vytvorenie novej zelenej infraštruktúry, a takými regiónmi, kde sa dôraz kladie skôr na zachovanie krajiny a starostlivosť o ňu.

4.4 Začlenenie do kľúčových oblastí politiky a ich finančných nástrojov

4.4.1 Účinnému začleneniu aspektov zelenej infraštruktúry do širokej škály oblastí politiky sa v oznámení celkom správne prisudzuje najvyššia priorita.

4.4.2 EHSV víta úmysel vypracovať technické usmernenia so zásadami a rámcovými podmienkami zaradenia aspektov zelenej infraštruktúry do regionálnej politiky a politiky súdržnosti, klimateckej politiky a politiky ochrany životného prostredia, politiky ochrany zdravia a spotrebiteľov, ako aj do spoločnej poľnohospodárskej politiky vrátane súvisiacich mechanizmov financovania. Tieto usmernenia by sa mali rýchlo zverejniť, aby ich členské štáty, ktoré už teraz pracujú na operačných plánoch, mohli využiť na programové obdobie 2014 – 2020.

4.4.3 Zelená infraštruktúra je odkázaná nielen na verejné, ale aj na súkromné investície. EHSV zdôrazňuje, že súkromné investície do zelenej infraštruktúry si vyžadujú dostatočné stimuly. EHSV víta zámer vytvoriť v spolupráci s EIB osobitný finančný nástroj EÚ.

4.5 Účinná účasť občianskej spoločnosti na regionálnom a miestnom plánovaní

4.5.1 V oznámení sa síce uznáva potreba začleniť zelenú infraštruktúru do regionálneho územného plánovania a miestneho plánovania, podľa EHSV však v akčnom pláne chýbajú

⁽³⁾ COM(2013) 249 final, s. 3.

v tomto smere konkrétne opatrenia. Práve územné a krajinné plánovanie a miestne plánovanie výstavby má značný vplyv na uskutočňovanie zelenej infraštruktúry, avšak podľa zásady subsidiarity ho možno na európskej úrovni ovplyvniť len v obmedzenej miere.

4.5.2 EHSV žiada, aby sa zabezpečila najmä včasná účasť regionálnych a miestnych aktérov občianskej spoločnosti, bez ktorých nebude možné realizovať projekty zelenej infraštruktúry, resp. bez ich akceptácie tieto projekty stroskotajú. Potrebne sú participatívne procesy plánovania, v ktorých by títo aktéri zohrávali aktívnu a určujúcu úlohu. Pritom by sa malo brať do úvahy, že pri rozhodnutiach o zelenej infraštruktúre nie sú len situácie, pri ktorých ziskujú všetci, ale jednotlivé zúčastnené strany musia počítať aj s nevýhodami (napr. keď má zachovanie zelenej infraštruktúry na brehu rieky alebo na morskom pobreží za následok zákaz výstavby). O konfliktných cieľoch z dôvodu konkurujúcich si nárokov na využívanie (napr. produkcia potravín, sídelná štruktúra a infraštruktúra, prepojenie biotopov, biodiverzita) by sa malo jasne hovoriť a mali by sa načrtnúť riešenia.

4.6 Zelená infraštruktúra sídelných území

4.6.1 Podľa EHSV majú opatrenia týkajúce sa zelenej infraštruktúry sídelných území ohromný potenciál. Prinášajú zdravotné výhody, zlepšujú mestskú klímu, vytvárajú pracovné miesta a zvyšujú príťažlivosť miest. Práve v mestách je dôležité zlepšiť porozumenie pre riešenia zelenej infraštruktúry, a to už na školách, a posilniť aktívnu spoluprácu občianskej spoločnosti. Súčasný veľký záujem o záhradkárstvo a poľnohospodársku výrobu v mestách považuje EHSV za silný znak toho, že mnohí občania sú ochotní sami prispieť k neporušeným ekosystémom a vyskúšať si nové formy spoločenstva a spolupatričnosti.

4.7 Začlenenie do poľnohospodárstva a rozvoja vidieka

4.7.1 Spôsob a rozsah začlenenia zelenej infraštruktúry tu rozhodujúcim spôsobom závisí od výsledkov spoločnej poľnohospodárskej politiky a viacročného finančného rámca EÚ na roky 2014 – 2020. Pre obidve oblasti sa dosiahli politické dohody. EHSV sa opakovane zasadzoval za multifunkčné poľnohospodárstvo, ako aj funkčne orientované priame platby.

Pri nadchádzajúcej poľnohospodárskej reforme bolo v rámci väčšej ekologizácie európskeho poľnohospodárstva okrem iného poskytované priamych platieb viazané na splnenie vyšších environmentálnych noriem a vyčlenenie oblastí s ekologickým zameraním. EHSV dôkladne preskúma rozhodnutia o reforme spoločnej poľnohospodárskej politiky a porovná ich so svojimi postojmi.

4.7.2 EHSV očakáva, že z Európskeho fondu pre rozvoj vidieka a najmä v rámci agroenvironmentálnych opatrení sa budú poskytovať ďalšie prostriedky na účely ekologickej prepojenosti. EHSV opakovane poukazyval na to, že veľká časť poľnohospodárov a lesníkov má kladný vzťah k ochrane prírody a biotopov. Mnohé modelové projekty ukazujú, že v partnerskej spolupráci sa dajú dosiahnuť pozitívne výsledky. EHSV navrhuje zapojiť do projektov zelenej infraštruktúry tak extenzívne, ako aj intenzívne poľnohospodársky využívané plochy, ktoré sú obhospodarované spôsobom efektívne využívajúcim zdroje. Tu by sa mali uprednostniť dobrovoľné opatrenia, ktoré sú súčasťou výroby. Je tiež potrebné využiť potenciál zelenej infraštruktúry na rozvoj vidieka zo sociálneho a demografického hľadiska.

4.8 Spojitosť zelenej infraštruktúry s ďalšími oblasťami politiky

4.8.1 **Integrovaná správa vodstva a pobrežia** by mala potenciál zelenej infraštruktúry čo najúčinnejšie využiť ⁽⁴⁾.

4.8.2 Zhoršenie ekosystémov v EÚ je predovšetkým dôsledkom stále väčšieho záberu pôdy, fragmentácie plôch a ich intenzívnejšieho využívania. Zelená infraštruktúra môže tomuto vývoju zabrániť. Mala by byť podporená posilnenými opatreniami európskej **politiky ochrany pôdy** na obmedzenie záberu pôdy, vrátane legislatívnych krokov ⁽⁵⁾.

4.8.3 Zelená infraštruktúra funguje ako zachytávač CO₂ predovšetkým tým, že chráni prírodné pôdy. Vzhľadom na všeobecný cieľ **klimatickej politiky**, ktorým je rozvoj európskeho biohospodárstva s nízkymi emisiami oxidu uhličitého, budú dobre fungujúce ekosystémy o to dôležitejšie. Mnohoraký úžitok zelenej infraštruktúry by sa mal osobitne zohľadniť v stratégiách členských štátov na prispôbenie sa zmene klímy.

V Bruseli 16. októbra 2013.

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV na tému „Námorné priestorové plánovanie a integrovaný manažment pobrežnej zóny“, (zatiaľ nezverejnené v Ú. v.).

⁽⁵⁾ Stanovisko EHSV na tému „Siedmy environmentálny akčný program“ (bod 4.2.2) Ú. v. EÚ C 161, 6.6.2013, s. 77-81.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 302/2009 o viacročnom pláne obnovy populácie tuniaka modroplutvého vo východnej časti Atlantického oceánu a v Stredozemnom mori“

COM(2013) 250 final – 2013/0133 (COD)

(2014/C 67/32)

Spravodajca: **Gabriel SARRÓ IPARRAGUIRE**

Európsky parlament (12. mája 2013) a Európska komisia (28. mája 2013) sa podľa článku 43 ods. 2 a článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie rozhodli prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 302/2009 o viacročnom pláne obnovy populácie tuniaka modroplutvého vo východnej časti Atlantického oceánu a v Stredozemnom mori“

COM(2013) 250 final – 2013/0133 (COD).

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 1. októbra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra 2013) prijal 137 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV víta túto zmenu a doplnenie nariadenia (ES) č. 302/2009, pretože dokazujú, že sa darí dosahovať hmatateľné výsledky pri obnove populácie tuniaka modroplutvého vo východnom Atlantiku a Stredozemnom mori.

1.2 Výbor znovu vyzýva Európsku komisiu, aby toto nariadenie uplatňovala čo najprísnejšie vo všetkých členských štátoch a vo vzťahu k všetkým zmluvným stranám ICCAT.

1.3 EHSV opätovne uznáva úsilie, ktoré v posledných rokoch vyvíjajú Európska komisia, členské štáty a samotní rybári v snahe zrealizovať náročný viacročný plán obnovy tuniaka modroplutvého, pričom by sa mali zohľadniť jeho sociálne a hospodárske dôsledky.

1.4 EHSV vyzýva Európsku komisiu a členské štáty, aby rozšírili svoju informačnú činnosť a zvyšovali povedomie o skutočnej situácii v súvislosti s tuniakom modroplutvým a výsledkami uplatňovania plánu jeho obnovy.

1.5 EHSV považuje za veľmi dôležité, aby sa v záujme ochrany obnovy populácie tuniaka modroplutvého v nadväznosti na článok 7 ods. 6 konkrétne stanovilo, aký výstroj je podľa Európskej únie povolený na lov počas celého roka.

2. Úvod

2.1 Predložené stanovisko je reakciou na návrh uvedený v dokumente COM(2013) 250, ktorým sa opätovne mení nariadenie Rady (ES) č. 302/2009 o viacročnom pláne obnovy populácie tuniaka modroplutvého vo východnej časti Atlantického oceánu a v Stredozemnom mori.

2.2 Tuniak modroplutvý je jedným z najdôležitejších druhov chránených Medzinárodnou komisiou pre zachovanie atlantických tuniakov (ICCAT), ktorej zmluvnou stranou je aj EÚ.

2.3 ICCAT iniciovala v roku 2006 plán obnovy populácie tuniaka modroplutvého, ktorý bol podnetom k vypracovaniu pôvodného nariadenia (ES) č. 1559/2007 o viacročnom pláne obnovy populácie tuniaka modroplutvého vo východnej časti Atlantického oceánu a v Stredozemnom mori.

2.4 Uvedené nariadenie (ES) č. 1559/2007 bolo zrušené nariadením (ES) č. 302/2009 v dôsledku odporúčania ICCAT 08-05 prijatého na 16. osobitnom zasadnutí tejto komisie v roku 2008, na ktorom sa zaviedol nový plán obnovy populácie tuniaka modroplutvého.

2.5 ICCAT prijala na svojom 17. osobitnom zasadnutí v roku 2010 odporúčanie 10-04, ktorým sa mení a dopĺňa predchádzajúci plán obnovy a stanovuje sa ďalšie zníženie celkového povoleného výlovu, posilňujú sa opatrenia na obmedzenie rybolovnej kapacity a zvyšuje sa podpora kontrolných opatrení v oblasti rybolovu. V dôsledku toho bolo zmenené a doplnené nariadenie (ES) č. 302/2009, ktoré bolo prijaté ako nariadenie (EÚ) č. 500/2012 na vykonávanie predmetných medzinárodných ochranných opatrení na úrovni Unie.

2.6 V súvislosti s oboma nariadeniami, aj s touto poslednou zmenou a doplnením, Európsky hospodársky a sociálny výbor vypracoval k návrhom Európskej komisie kladné stanoviská. Uznal úsilie, ktoré vyvíjajú členské štáty a samotní rybári pri plnení náročného plánu ICCAT na obnovu populácie tuniaka modroplutvého, a nabádal na pokračovanie vedeckého výskumu.

3. Vedecké súvislosti

3.1 Od 16. osobitného zasadnutia ICCAT dochádza vo východnom Atlantiku a Stredozemnom mori k obnove biomasy tuniaka modroplutvého.

3.2 Stály výbor pre výskum a štatistiku (SCRS), pomocný vedecký výbor ICCAT, vo svojej súhrnnej správe o vykonávaní za rok 2012 uvádza okrem ďalších tvrdení aj tieto skutočnosti⁽¹⁾:

3.2.1 Od roku 1998 platia obmedzenia výlovu pre správne jednotky východný Atlantik a Stredozemné more. Komisia stanovila v roku 2002 celkový povolený výlov (TAC) tuniaka modroplutvého vo východnom Atlantiku a Stredozemnom mori na 32 000 ton na roky 2003 – 2006, 29 500 ton na rok 2007 a 28 500 ton na rok 2008. Neskôr stanovila TAC na 22 000 ton (2009), 19 950 ton (2010) a 18 500 ton (2011). Avšak celkový povolený výlov na rok 2010 bol revidovaný a stanovený na 13 500 ton, pričom na ďalšie roky (na rok 2011 a neskôr) bol stanovený taký rámec pre TAC, ktorý bude dostatočný na to, aby umožnil obnovu populácie tuniaka až na objem biomasy maximálneho udržateľného výnosu od roku 2010 do roku 2022, s pravdepodobnosťou najmenej 60 %. TAC na roky 2011 a 2012 bol stanovený na 12 900 ton.

3.2.2 Odporúčanie ICCAT 10-04 z roku 2010 v zásade podnietilo obnovu populácie tuniaka modroplutvého, pretože súběžne s novým znížením TAC na 12 900 ton na roky 2011 a 2012 malo rozhodujúci vplyv na obmedzenie rybolovnej kapacity a podporu kontrolných opatrení, čo viedlo k veľmi výraznému zníženiu počtu rybárskych plavidiel a účinnej kontrole ich výlovu.

3.2.3 Hoci si odhady výlovu uskutočňované pomocou kapacitných meraní vyžadujú opatrnosť, podľa výkladu SCRS došlo vďaka realizácii plánu obnovy, monitorovaniu a kontrolám jeho plnenia k značnému poklesu výlovu vo východnom Atlantiku a Stredozemnom mori.

3.2.4 Okrem toho vyšší výskyt alebo vyššia koncentrácia tuniakov modroplutvých v severozápadnej časti Stredozemného mora, ktoré boli zistené leteckým mapovaním, by takisto mohli odrážať pozitívne výsledky právnej úpravy zameranej na zvýšenie minimálnej veľkosti. Výsledkom odporúčania 06-05 bola vyššia úroveň výnosov v závislosti od obnovy populácie (*yield-per-recruit levels*) v porovnaní s obdobím krátko po roku 2000, ako aj k väčšej obnove biomasy neresiacej sa populácie, a to vďaka vyššej pravdepodobnosti prežitia mladých jedincov.

3.2.5 Uplatňovanie nedávnych nariadení aj predchádzajúcich odporúčaní sa jasne odrazilo na poklese objemu výlovu a úmrtnosti pri rybolove. Všetky ukazovatele týkajúce sa CPUE (t. j. výlovu na jednotku úsilia) mali v posledných rokoch rastúci trend. Výbor podotýka, že zachovanie výlovu na úrovni

súčasného TAC (12 900 ton) či TAC na rok 2010 (13 500 ton) v súlade so súčasným programom riadenia pravdepodobne umožní, aby sa populácia v uvedenom období rozrástla, čo je v súlade s cieľom dosiahnuť mieru úmrtnosti a biomasu zodpovedajúcu maximálnemu udržateľnému výnosu odteraz do roku 2022, a to s pravdepodobnosťou najmenej 60 %.

3.3 EHSV víta túto správu pomocného vedeckého výboru ICCAT, ktorá svedčí o jasnom trende obnovy populácie tuniaka modroplutvého. Výbor totiž jednoznačne podporoval všetky legislatívne návrhy, ktoré predložila Európska komisia v súvislosti s viacročným plánom obnovy populácie tuniaka modroplutvého vo východnom Atlantiku a Stredozemnom mori.

4. Zmeny a doplnenia odporúčania ICCAT

4.1 Výbor ICCAT prijal v roku 2012 nové odporúčanie 12-03 k svojmu viacročnému plánu obnovy na obdobie 15 rokov (2007 – 2022).

4.2 Toto odporúčanie stanovuje TAC na 13 500 ton ročne, a to od roku 2013 a počas nasledujúcich rokov, až kým sa na základe konzultácie s SCRS nezmení TAC. Z týchto 13 500 ton pripadá na Európsku úniu 7 548,06 ton. To znamená, že po niekoľkých rokoch znižovania TAC a mnohých pokusoch dosiahnuť obnovu populácie tuniaka modroplutvého sa v tomto roku vývoj situácie zvrátil a na základe vedeckých odporúčaní sa TAC zvýšil o 600 ton.

4.3 Odporúčanie navyše v záujme lepšieho prispôbenia rybárskych sezón činnosti rybárskych flotíl obsahuje novú úpravu rybárskych sezón, ktoré sú teraz definované ako otvorené sezóny, na rozdiel od období zákazu rybolovu, ako sú uvedené v predchádzajúcich odporúčaní ICCAT.

4.4 Okrem toho boli zmenené dátumy vymedzujúce obdobie povolenia rybolovu pre plavidlá s kruhovými záťahovými sieťami, lode s návnadou a lode s vlečnými lovnými šnúrami.

4.5 A napokon, aby sa predišlo neistote v prípade takého výstroja, na ktorý sa nevzťahujú žiadne osobitné pravidlá o rybárskej sezóne, sa zahŕňa ustanovenie, v ktorom sa plavidlám používajúcim akýkoľvek iný výstroj výslovne povoľuje možnosť vykonávať rybolov počas celého roka.

4.6 Pokiaľ ide o rozdelenie kvót pridelených Európskej únii vo vodách ICCAT na rok 2013, Rada už vydala nariadenie, ktorým stanovuje TAC a kvóty⁽²⁾ pre jednotlivé členské štáty, ako aj to, že rybárska sezóna pre plavidlá s kruhovými záťahovými sieťami bude trvať od 26. mája do 24. júna 2013, aby tak členské štáty mali dostatok času na jej naplánovanie.

⁽¹⁾ http://www.iccat.es/Documents/SCRS/ExecSum/BFT_EN.pdf.

⁽²⁾ Nariadenie (EÚ) č. 40/2013, Ú. v. EÚ L 23, 25.1.2013.

4.7 EHSV považuje všetky zmeny a doplnenia obsiahnuté v odporúčaní 12-03 ICCAT za logické, blahoželá Európskej komisii, členským štátom aj rybárom k ich úsiliu pri plnení tohto viacročného plánu na obnovu populácie tuniaka modroplutvého a vyzýva Európsku komisiu, aby v tomto úsilí aj naďalej pokračovala.

5. Zmena a doplnenie nariadenia (ES) č. 302/2009

5.1 Vzhľadom na uvedené skutočnosti sa návrhom nariadenia mení a dopĺňa článok 7 nariadenia (ES) č. 302/2009 a stanovujú sa obdobia rybolovu pre jednotlivé typy rybárskych plavidiel oprávnených na lov tuniaka modroplutvého.

5.2 Článok 7 znie takto:

„Rybárske sezóny

- 1) Lov tuniaka modroplutvého vo východnej časti Atlantického oceánu a v Stredozemnom mori pomocou veľkoobjemových loviacich plavidiel s dlhými lovnými šnúrami na lov na širom mori, dlhších ako 24 m, sa povoľuje v období od 1. januára do 31. mája s výnimkou oblasti západne od 10° západnej dĺžky a severne od 42° severnej šírky, v ktorej sa takýto rybolov povoľuje v období od 1. augusta do 31. januára.
- 2) Lov tuniaka modroplutvého kruhovými záťahovými sieťami vo východnej časti Atlantického oceánu a v Stredozemnom mori sa povoľuje v období od 26. mája do 24. júna.
- 3) Lov tuniaka modroplutvého loďami s návradou a loďami s vlečnými lovnými šnúrami vo východnej časti Atlantického oceánu a v Stredozemnom mori sa povoľuje v období od 1. júla do 31. októbra.
- 4) Lov tuniaka modroplutvého plavidlami s vlečnými sieťami na lov na širom mori vo východnej časti Atlantického oceánu sa povoľuje v období od 16. júna do 14. októbra.
- 5) Rekreačný a športový lov tuniaka modroplutvého vo východnej časti Atlantického oceánu a v Stredozemnom mori sa povoľuje v období od 16. júna do 14. októbra.
- 6) Lov tuniaka modroplutvého pomocou iného výstroja ako je výstroj uvedený v odsekoch 1 až 5 sa povoľuje počas celého roka.“

5.3 EHSV považuje túto zmenu a doplnenie nariadenia (ES) č. 302/2009 za logické a súhlasí s nimi, pretože v zmenenom a doplnenom článku 7 sa jasnejšie vymedzujú „otvorené rybárske sezóny“ na rozdiel od predchádzajúceho znenia článku 7, v ktorom sa uvádzalo „obdobie zákazu rybolovu“; článkom sa zároveň menia dátumy vymedzujúce obdobie povolenia rybolovu pre plavidlá s kruhovými záťahovými sieťami, lode s návradou a lode s vlečnými lovnými šnúrami a uvádza sa v ňom, že výstroj, na ktorý sa nevzťahujú žiadne osobitné pravidlá týkajúce sa rybárskej sezóny, sa môže používať počas celého roka. V tomto zmysle výbor považuje za vhodné doplniť v článku 7 ods. 6 túto vetu: „v súlade s opatreniami na ochranu a riadenie zdrojov, ktoré sú uvedené v odporúčaní 12-03“.

5.4 V súvislosti s týmto posledným povolením EHSV považuje za veľmi dôležité, aby sa v záujme ochrany obnovy populácie tuniaka modroplutvého v nadväznosti na článok 7 ods. 6 konkrétne stanovilo, aký výstroj je podľa Európskej únie povolený na lov počas celého roka.

6. Všeobecné pripomienky

6.1 EHSV víta túto zmenu a doplnenie nariadenia (ES) č. 302/2009, pretože dokazujú, že jeho uplatňovanie a každoročné úpravy viedli počas prvých šiestich rokov viacročného plánu stanoveného na 15 rokov k dosiahnutiu hmatateľných výsledkov pri obnove populácie tuniaka modroplutvého vo východnom Atlantiku a Stredozemnom mori.

6.2 Výbor znovu vyzýva Európsku komisiu, aby toto nariadenie uplatňovala čo najprísnejšie vo všetkých členských štátoch a vo vzťahu k všetkým zmluvným stranám ICCAT.

6.3 EHSV opätovne uznáva úsilie, ktoré v posledných rokoch vyvíjajú Európska komisia, členské štáty a samotní rybári v snahe zrealizovať náročný viacročný plán obnovy tuniaka modroplutvého, pričom by sa mali zohľadniť jeho sociálne a hospodárske dôsledky.

6.4 Výbor by rád vyjadril výslovné uznanie práci, ktorú vykonávajú všetky vedecké inštitúcie členských štátov, zmluvných strán, Európskej komisie a samotnej ICCAT, aby sa tento viacročný plán obnovy populácie tuniaka modroplutvého aj naďalej dôsledne plnil. Toto uznanie sa týka aj práce Európskej agentúry na kontrolu rybárstva.

6.5 EHSV na záver vyzýva Európsku komisiu a členské štáty, aby rozšírili svoju informačnú činnosť a zvyšovali povedomie o skutočnej situácii v súvislosti s tuniakom modroplutvým a výsledkami uplatňovania plánu jeho obnovy.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Stratégia EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy“

COM(2013) 216 final

(2014/C 67/33)

Spravodajkyňa: **Isabel CAÑO AGUILAR**

Európska komisia sa 16. apríla 2013 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Stratégia EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy“

COM(2013) 216 final.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 1. októbra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra 2013) prijal 134 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 8 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV podporuje stratégiu EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy, ktorú navrhla Komisia, pričom zároveň vyzdvihuje prioritný charakter a zásadný význam opatrení na zmiernenie vzhľadom na to, že už aj v Európe sú zjavné negatívne dosahy zmeny klímy.

1.2 Pri realizácii nového plánu adaptácie sa musí zohľadniť skutočnosť, že zvyšovanie sa teploty v Európe a možný častejší výskyt extrémnych výkyvov počasia môžu spôsobiť škody na osobách, hospodárstve a životnom prostredí, ktoré môžu byť väčšie, ako sa pôvodne predpokladalo.

1.3 Súčasťou stratégie na adaptáciu musia byť osobitné opatrenia pre mestské oblasti, v ktorých žijú tri štvrtiny európskeho obyvateľstva, a pre vidiecke oblasti, ktoré sú mimoriadne citlivé na zmeny klímy.

1.4 Vzhľadom na to, že činnosť členských štátov má rozhodujúci význam, treba podotknúť, že od zverejnenia bielej knihy v roku 2009 bol v niektorých oblastiach zaznamenaný nedostatočný pokrok. Komisia by mala zvážiť, či by nemala zohrávať aktívnejšiu úlohu a využívať pritom právomoci, ktoré jej priznáva ZFEÚ.

1.5 EHSV považuje za veľmi dôležité, aby sa v budúcom viacročnom finančnom rámci (VFR) vyčlenilo na činnosť spojenú s klímou 20 % z celkového rozpočtu. Suma 192 miliárd EUR na tento účel predstavuje výrazný nárast.

1.6 Nová stratégia na adaptáciu, ako aj VFR vyžadujú zásadný pokrok v integrácii jednotlivých politických opatrení a finančných nástrojov Únie.

1.7 Návrh Komisie by mal predstaviť širšiu finančnú perspektívu, pričom jej súčasťou by mali byť aj dôležité príspevky zo strany členských štátov, podnikateľského sektora a rodín.

1.8 Výbor vyzýva členské štáty, ktoré tak ešte neurobili, aby urýchlene vypracovali a dôsledne uplatňovali národné stratégie na adaptáciu.

1.9 V pripomienkach uvedených v tomto stanovisku EHSV vyjadruje svoj všeobecný súhlas s opatreniami, ktoré navrhuje Komisia.

1.10 EHSV navrhuje, aby sa osobitne preskúmali štrukturálne zmeny, ktoré si stratégia na adaptáciu vyžiada v rámci určitých politík, výroby tovaru a ponuky služieb, pričom bude o. i. potrebné zohľadniť jej vplyv na zamestnanosť, priemysel, výstavbu, ako aj výskum, vývoj a inovácie.

2. Obsah oznámenia Komisie

2.1 Biela kniha o adaptácii na zmenu klímy z roku 2009 ⁽¹⁾ navrhla dvojfázový rámec opatrení, pričom prvú fázu (2009 – 2012) tvorí adaptačná stratégia pozostávajúca z 33 opatrení.

⁽¹⁾ COM(2009) 147 final.

2.2 Oznámenie, ktoré je predmetom tohto dokumentu, sa týka druhej fázy zameranej na tieto tri ciele:

- podpora činnosti členských štátov,
- podpora informovaného prijímania rozhodnutí,
- opatrenia EÚ na zvyšovanie odolnosti voči zmene klímy a podpora adaptácie v kľúčových zraniteľných odvetviach.

Na základe týchto cieľov sa navrhuje osem smerov činnosti.

2.3 V prípade, že sa uprednostní koherentný, pružný a participatívny prístup, bude pre Komisiu včasné prijatie plánovaných opatrení zameraných na adaptáciu menej nákladné než cena za neprispôbenie sa. Z rôznych odhadov, ako aj zo súčasného trendu vyplýva, že ak nebudú prijaté príslušné opatrenia, bude zmena klímy, predovšetkým v rámci najmenej prijateľného predpokladu, znamenať pre EÚ vysoké hospodárske náklady⁽²⁾.

2.4 Opatrenia na adaptáciu sa budú musieť prijať na miestnej, regionálnej aj celoštátnej úrovni.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 EHSV podporuje stratégiu EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy, ktorú navrhla Komisia, a súhlasí s jej tvrdením, že neistotu nemožno považovať za dôvod pre nečinnosť. Zároveň vyzdvihuje prioritný charakter a zásadný význam opatrení na zmiernenie zmeny klímy, a to vzhľadom na skutočnosť, že dostupné údaje dostatočne ilustrujú doterajší negatívny dosah tejto zmeny v Európe, ako aj prognózu, že tento dosah sa v budúcnosti ešte prehľbí.

3.2 EÚ začala v polovici 90. rokov minulého storočia kampaň na obmedzenie globálneho otepľovania maximálne o 2 °C nad predindustriálnu úroveň a tento cieľ bol napokon stanovený aj na konferencii v Cancúne (2010). Na dosiahnutie tohto limitu je potrebné výrazne znížiť emisie skleníkových plynov, avšak situácia sa v tejto oblasti vyvíja opačným smerom. Pri realizácii nového plánu adaptácie sa musí zohľadniť skutočnosť, že teplota sa v Európe zvyšuje oveľa rýchlejšie ako je priemer v ostatných častiach planéty. V dôsledku toho môže častejšie dochádzať k extrémnym výkyvom počasia, čo môže spôsobiť väčšie škody na ľuďoch, hospodárstve a životnom prostredí, než sa pôvodne odhadovalo.

3.3 EHSV zdôrazňuje, že v **mestských oblastiach**, kde žijú tri štvrtiny európskeho obyvateľstva, sa nahradením prirodzenej

vegetácie rôznymi budovami a stavbami zvyšujú škody spôsobené určitými prírodnými javmi. Horúčavy a záplavy majú o. i. dosah aj na rodiny, najmä zraniteľné osoby (deti, starší ľudia), hospodársky život, cestovný ruch a infraštruktúry, z čoho vyplývajú negatívne dôsledky na zamestnanosť a životnú úroveň obyvateľstva. **Vidiecke oblasti** sú zasa mimoriadne citlivé na premenlivosť klímy vzhľadom na jej dosah na poľnohospodárstvo, chov hospodárskych zvierat a využívanie lesov a s tým spojené riziko vyľudňovania a nárastu chudoby.

3.4 Pokiaľ ide o adaptáciu na zmenu klímy, je dôležitým faktorom skutočnosť, že variabilita klimatických ukazovateľov sa mení tak z časového, ako aj z mikroregionálneho hľadiska. To je predovšetkým otázkou teploty, snehu, dažďa, vetra a vlhkosti. Normy územného plánovania a stavebné normy sa budú musieť prispôbiť budúcim maximálnym a minimálnym hodnotám. Napríklad lesy budú musieť byť dostatočne odolné na to, aby vydržali nápor najsilnejšej víchrice v danom cykle, ktorý zvyčajne trvá sto rokov.

3.5 Adaptácia na zmenu klímy si bude nevyhnutne vyžadovať náklady, ktoré majú podľa definície základných zásad v rámci metódy výpočtu verejného dlhu charakter skrytého dlhu. V prípade, že sa dodatočný deficit tohto druhu vyskytne vo verejných financiách, sa zo skrytého dlhu stane otvorený dlh. Mnohým škodám sa však dá predísť, napríklad pomocou protipovodňových opatrení. Výsledky investícií do adaptácie sa veľmi líšia v závislosti od zdroja financovania: či ide o prostriedky z EÚ, národných, podnikateľských alebo rodinných rozpočtov. V návrhu Komisie sú pomerne podrobne kvantifikované len finančné zdroje EÚ. Bude však potrebné využívať všetky tieto zdroje, a to prostredníctvom štruktúr a objemu, ktoré budú efektívne.

3.6 Národné stratégie na adaptáciu prijalo doteraz pätnásť členských štátov EÚ, ale iba trinásť má konkrétne plány opatrení. Štyri roky po vydaní bielej knihy a napriek naliehavosti tejto veci je proces adaptácie, ako uvádza Komisia, „vo väčšine prípadov stále v začiatkovej fáze a bolo zavedených len pomerne málo konkrétnych opatrení“. Výbor preto vyzýva členské štáty, ktoré tak ešte neurobili, aby urýchlene vypracovali a dôsledne uplatňovali národné stratégie na adaptáciu.

3.7 Komisia doteraz v rámci stratégie EÚ pre adaptáciu zohrávala dôležitú úlohu pri podpore, presadzovaní a koordinácii rozhodnutí členských štátov, ktoré nesú hlavnú zodpovednosť za prijímanie účinných a koordinovaných opatrení na predchádzanie rizikám vyplývajúcim zo zmeny klímy. Činnosť členských štátov má rozhodujúci význam, ale v tejto súvislosti musíme upozorniť, že od uverejnenia bielej knihy sa v niektorých oblastiach nedosiahol v rámci adaptácie dostatočný pokrok. Komisia by preto mala zvážiť, či by nemala zohrávať oveľa aktívnejšiu úlohu v oblasti zmeny klímy a využívať pritom právomoci, ktoré jej priznáva ZFEÚ.

⁽²⁾ Pracovný dokument útvarov Komisie, SWD(2013) 132 final.

3.8 V návrhu viacročného finančného rámca (VFR) na roky 2014 – 2020 ⁽³⁾ Komisia navrhla vyčleniť aspoň 20 % z celkového rozpočtu na opatrenia súvisiace s klímou. EHSV považuje za veľmi dôležité, že Rada a Európsky parlament toto kritérium prijali. Opatrenia v oblasti klímy si v rámci nového VFR vyžadujú celkovo (na zmiernenie aj adaptáciu) asi 192 miliárd EUR. Ide o výrazné zvýšenie, ak vezmeme do úvahy, že vo VFR na roky 2007 – 2013 sa na adaptačné opatrenia vyčlenilo iba 6 miliárd EUR.

3.9 EHSV považuje za nevyhnutné, aby začleňovanie opatrení v oblasti klímy do jednotlivých politík a finančných nástrojov EÚ (Kohézny fond, štrukturálne fondy, výskum a vývoj, SPP, transeurópske siete) malo prierezový charakter. Nová stratégia aj VFR na roky 2014 – 2020 znamenajú posun týmto smerom.

3.10 Vzhľadom na to, že zhoršovanie dosahu zmeny klímy, ako aj politické opatrenia EÚ v oblasti zmiernenia a adaptácie predstavujú nárast počtu úloh Európskej agentúry pre životné prostredie (EEA), EHSV navrhuje zväziť zvýšenie ľudských a finančných zdrojov.

3.11 Výbor podotýka, že stratégia na adaptáciu by mala mať na zreteli dosah zmeny klímy na ľudské zdravie, ktorý už bol predmetom štúdií (pozri: *Impacts of climate change in human health in Europe. PESETA-Human health study. 2009*), a potrebu rátať so záchrannými službami v prípade extrémnych výkyvov počasia.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Opatrenie 1: podnietiť všetky členské štáty, aby prijali komplexnú stratégiu na adaptáciu

4.1.1 Komisia odkazuje na vytvorenie hodnotiacej tabuľky pripravenosti na adaptáciu v roku 2014. V roku 2017 Komisia na základe správ, ktoré získa podľa nariadenia o mechanizme monitorovania (o ktorom sa v súčasnosti rokuje), a na základe spomenutej hodnotiacej tabuľky posúdi, či sú opatrenia dostatočné, a v prípade potreby môže navrhnúť právne záväzné nástroje.

4.1.2 EHSV podporuje možnosť uplatniť článok 192 ZFEÚ o legislatívnom postupe v oblasti životného prostredia. Prípadný európsky právny predpis by mal stanoviť konkrétne opatrenia, termíny zavádzania, kontrolné mechanizmy a prípadné postihy za ich nedodržanie. Vzhľadom na naliehavosť tejto problematiky by bolo vhodné, aby sa prehodnotili príslušné stanovené lehoty.

4.2 Opatrenie 2: poskytnúť financovanie z programu LIFE na podporu budovania kapacít a posilnenie opatrení na adaptáciu v Európe (2013 – 2020)

4.2.1 Výbor sa už pozitívne vyjadril k návrhu nariadenia LIFE a zvýšenie rozpočtu na 3,2 miliardy EUR na roky 2014 – 2020 považuje za dobré znamenie ⁽⁴⁾. Podprogram pre oblasť

klímy (904,5 milióna EUR v pôvodnom návrhu Komisie) tvoria tri prioritné oblasti, a to v zásade takto: zmiernenie zmeny klímy (45 %), adaptácia na zmenu klímy (45 %) a riadenie a informovanie (10 %).

4.2.2 Komisia určila päť zraniteľných oblastí, medzi ktoré treba spravodlivo rozdeliť finančné prostriedky:

- cezhraničné riadenie záplav,
- cezhraničné riadenie pobrežných oblastí,
- začlenenie adaptácie do územného plánovania miest,
- horské a ostrovné oblasti,
- udržateľné hospodárenie s vodou (boj proti vysušovaniu pôdy a lesným požiarom v oblastiach náchylných na suchá).

4.3 Opatrenie 3: začleniť adaptáciu do rámca Dohovoru primátorov a starostov (2013/2014)

4.3.1 Dohovor primátorov a starostov, ktorý vznikol na základe iniciatívy Komisie, navrhuje ísť nad rámec cieľa znížiť emisie o 20 %, ktorý stanovila EÚ na rok 2020, čo si nepochybne zaslúži plnú podporu.

4.3.2 Komisia iba stručne informuje, že podporí adaptáciu v mestách, ďalšie podrobnosti však neuvádza. Vzhľadom na dobrovoľný charakter tohto dohovoru by bolo vhodné, keby jeho signatári (s podporou Komisie) stanovili merateľné ciele a mechanizmy monitorovania opatrení, ktoré sa zavedú do praxe v oblasti adaptácie. EHSV sa domnieva, že Komisia by mala tieto aspekty konkretizovať, aby existovala skutočná politika EÚ v oblasti adaptácie v mestských oblastiach, s čím už majú v niektorých členských štátoch skúsenosti (napr. *Performance Indicator for Climate Change Adaptation – NI188 – v Spojenom kráľovstve*).

4.4 Opatrenie 4: preklenúť medzery v znalostiach

4.4.1 Komisia spomína štyri hlavné medzery, pričom uvádza, že „bude ďalej spolupracovať“ s členskými štátmi a zainteresovanými stranami na ich preklenutí. Ide o medzery týkajúce sa:

- informácií o nákladoch na likvidáciu škôd a nákladoch a prínosoch opatrení na adaptáciu,

⁽³⁾ COM(2011) 500 final.

⁽⁴⁾ Ú. v. EÚ C 191, 29.6.2012, s. 111-116.

- analýz a posúdení rizika na regionálnej a miestnej úrovni,
- rámcov, modelov a nástrojov na podporu prijímania rozhodnutí a na posudzovanie účinnosti rôznych opatrení na adaptáciu,
- spôsobov monitorovania a vyhodnocovania doterajších opatrení na adaptáciu.

4.4.2 V programe Horizont 2020 (obdobie 2014 – 2020) sa na Spoločné výskumné centrum vyčleňuje 1,962 miliardy EUR, k čomu treba pripočítať 656 miliónov EUR zo zdrojov Euratomu. Ide o značné zvýšenie (približne 17 miliárd EUR) oproti 7. rámcovému programu.

4.4.3 EHSV by chcel zdôrazniť, že absenciou niektorých špecifických údajov nemožno ospravedlňovať odkladanie rozhodnutí, pretože existujú viaceré dôkazy o negatívnych dosahoch zmeny klímy.

4.5 *Opatrenie 5: ďalej rozvíjať platformu Climate-ADAPT ako „jednotné kontaktné miesto“ pre informácie o adaptácii v Európe a zahrnúť budúce služby v oblasti klímy programu Copernicus (v roku 2014)*

4.5.1 Výbor podporuje rozhodnutie sústrediť do platformy Climate-ADAPT zber a šírenie informácií o zmene klímy. Interakcia medzi Climate-ADAPT a národnými platformami si bude vyžadovať dodatočné úsilie členských štátov, ak vezmeme do úvahy, že v súčasnosti iba šesť z nich prevádzkuje v tejto oblasti komplexné portály. Informácie, ktoré poskytujú regionálne orgány a súkromný sektor, sú momentálne nedostatočné.

4.5.2 EHSV sa domnieva, že služby v oblasti klímy programu Copernicus (zber informácií prostredníctvom európskej satelitnej siete a pozemných systémov) sú z hľadiska prijímania opatrení nesmierne dôležité. Spolu s pozorovaniami, ktoré vykonávajú ďalšie služby (najmä NASA), Európa prispieva k celosvetovému boju proti zmene klímy.

4.6 *Opatrenie 6: prispieť k odolnosti spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP), politiky súdržnosti a spoločnej rybárskej politiky (SRP) voči zmene klímy*

4.6.1.1 **SPP:** Celosvetovo sa poľnohospodárstvo priamo či nepriamo podieľa na produkcii 30 % emisií skleníkových plynov. Preto má veľký potenciál na ich zníženie, a to prostredníctvom efektívnejších spôsobov pestovania. Na rozdiel od iných odvetví priame emisie súvisia s druhom výroby, a preto treba preskúmať jej charakteristické črty.

4.6.1.2 Výbor vo svojom stanovisku na tému „Klimatické zmeny a poľnohospodárstvo v Európe“⁽⁵⁾ upozornil na vážne problémy, ktoré regiónom na juhu Európy spôsobí sucho, a okrem iného podotkol, že „poľnohospodárstvo však nie je iba obeťou klimatických zmien, ale prispieva tiež k emisiám skleníkových plynov“. Z tohto dôvodu „EHSV vyzýva Komisiu, aby vypracovala presnejšiu analýzu rozdielov medzi rôznymi formami poľnohospodárskeho využívania pôdy a ich dosahu na klímu, aby z nej bolo možné vyvodit' politické možnosti, napr. v rámci podpornej politiky“.

4.6.1.3 EHSV berie na vedomie, že podľa politickej dohody o SPP z 26. júna 2013 sa v rokoch 2014 až 2020 investuje do poľnohospodárstva viac ako 100 miliárd EUR na pomoc pri riešení problémov, ktoré súvisia s kvalitou pôdy, vodou, biodiverzitou a zmenou klímy. Na tento účel bude 30 % priamych platieb viazaných na uplatňovanie poľnohospodárskych postupov, ktoré sú priaznivé pre životné prostredie, a minimálne 30 % z rozpočtu programov rozvoja vidieka bude vyčlenených na „ekologické poľnohospodárstvo“.

4.6.1.4 **Súdržnosť:** Nečinnosť alebo odkladanie činnosti môže mať nepriaznivý vplyv na súdržnosť EÚ. Očakáva sa tiež, že vplyvy zmeny klímy prehĺbia sociálne rozdiely v celej EÚ. Musíme venovať osobitnú pozornosť sociálnym skupinám a regiónom, ktoré sú najviac ohrozené a už teraz znevýhodnené (napr. z dôvodu zlého zdravotného stavu, nízkeho príjmu, nevhodujúceho bývania, nedostatočnej mobility).

4.6.1.5 Pokiaľ ide o programové obdobie 2014 – 2020, Komisia musí vyslať jasný signál v tom zmysle, že všetky európske politiky musia byť prepojené so zmiernením zmeny klímy a adaptáciou na ňu. Adaptácia musí byť výslovne zahrnutá v každom národnom strategickom referenčnom rámci a v operačných programoch. V tejto súvislosti EHSV navrhuje, aby sa schvaľovanie projektov podmienilo splnením environmentálnych cieľov. Projekty, ktorých dosah je z hľadiska zmeny klímy negatívny, by sa mali zredukovať na minimum alebo úplne vylúčiť. V legislatívnych návrhoch Komisie v oblasti politiky súdržnosti, ktoré nadobudnú účinnosť v roku 2014, sa síce spomína adaptácia na zmenu klímy, avšak podľa názoru EHSV treba sprísnit' požiadavky.

4.6.1.6 **SRP:** Komisia v tejto súvislosti nespomína žiadne osobitné opatrenia. Podľa FAO musí byť základným cieľom adaptačných politik udržateľnosť vodných ekosystémov, od ktorých je rybolov závislý.

4.6.1.7 Lesy, ktoré sú dôležitým prírodným úložiskom CO₂, budú jednou z oblastí vážne postihnutých zmenou klímy. Víchrice so silou uragánu budú ničiť zalesnené oblasti, čo bude vyžadovať ich predčasnú obnovu. V obdobiach sucha a tepla sa zvýši počet ničivých lesných požiarov. Tieto faktory majú závažný vplyv na ekonomiku lesného hospodárstva a na rôzne úlohy, ktoré zohráva vidiek.

⁽⁵⁾ Ú. v. EÚ C 27, 3.2.2009, s. 59.

4.7 Opatrenie 7: Zabezpečiť odolnejšiu infraštruktúru

4.7.1 Ide zrejme o najväčšiu výzvu, ktorej musia zodpovední verejní činitelia čeliť v rámci stratégie adaptácie na zmenu klímy. Z hľadiska infraštruktúr patria medzi hlavné hrozby škody či deštrukcia spôsobené extrémnymi výkyvmi počasia, ktoré môže zmena klímy ešte zintenzívniť; záplavy v povodiach riek a záplavy spôsobené zvyšovaním morskej hladiny; ťažkosti zo zásobovaním elektrickou energiou a pitnou vodou, a vplyv zvyšovania teploty na prevádzkové náklady podnikov. Niektoré infraštruktúry síce nemusia byť zasiahnuté priamo, ale ak k príslušným službám (napríklad IKT) nie je možný fyzický prístup, nie sú funkčné.

4.7.2 Verejní aj súkromní investori by mali zohľadňovať predvídateľné dôsledky globálneho otepľovania vo finančných plánoch projektov v oblasti infraštruktúry. Niektoré zariadenia a siete budú od členských štátov vyžadovať investičné úsilie, ktoré bude v mnohých prípadoch podliehať v dôsledku hospodárskej krízy rozpočtovým obmedzeniam.

4.7.3 Komisia na základe mandátu na posúdenie dosahu zmeny klímy na normy Eurocodes navrhuje spoluprácu s európskymi orgánmi pre normalizáciu (CEN, CENELEC a ETSI), finančnými inštitúciami a vedeckými organizáciami s cieľom zaviesť potrebné zmeny do normalizačných programov pre budovy a verejné práce. V tejto súvislosti EHSV upozorňuje, že v modeloch normalizácie musia kritériá odolnosti a spoľahlivosti infraštruktúr prevládať nad výlučne ekonomickými kritériami rentability pre investorov. Vzhľadom na to, že v Európe existujú príklady, že zužovanie korýt riek či odstraňovanie močarísk zhoršilo dôsledky záplav, je potrebné zaviesť modely urbanistickej racionality. Rovnako možno odporučiť napríklad opatrenia, ako sú zelené strechy či fasády na budovách, tam, kde sa to dá zrealizovať.

4.7.4 Stratégia na adaptáciu musí brať do úvahy starnutie obyvateľstva, pretože staršie osoby, najmä tie najstaršie, sú v období extrémnych horúčav a vlhkosti veľmi zraniteľné. Za jeden z príkladov možno považovať inštaláciu dostatočne výkonnej a spoľahlivej klimatizácie s nízkymi emisiami v zariadeniach zdravotnej, ako aj ústavnej starostlivosti.

4.7.5 EHSV vo svojich skorších stanoviskách (CES1607-2011 a CES492-2012) podporil zavedenie dvojúrovňového prístupu transeurópskych dopravných sietí (TEN-T) a vytvorenie vyhradených dopravných koridorov s cieľom vybudovať ucelenú dopravnú sieť pre najdôležitejšie trasy nákladnej a osobnej dopravy. EHSV to považuje za užitočný cieľ, ktorý vychádza aj z toho, že je potrebné stanoviť priority pre využívanie obmedzených finančných prostriedkov. Sústreďenie infraštruktúrnych investícií do takýchto koridorov však zároveň zvyšuje zraniteľnosť dopravného systému EÚ v prípade prerušenia dopravy. EHSV zdôrazňuje, že túto skutočnosť treba zohľadniť pri plánovaní a financovaní takýchto investícií do koridorov. Okrem dobrej odolnosti pri výstavbe štruktúr by to malo znamenať aj vopred plánované presmerovania a odklony trás ako súčasť týchto európskych dopravných koridorov.

4.8 Opatrenie 8: Podporovať poistenie a ďalšie finančné produkty

4.8.1 Správa o poistnom krytí v prípade prírodných katastrof v EÚ (Spoločné výskumné centrum Európskej komisie (2012), *Natural Catastrophes: Risk Relevance and Insurance Coverage in the EU*) poukazuje na nevyhnutnosť lepších štatistických údajov. Podľa dostupných informácií je však miera prenikania poistenia proti prírodným katastrofám na trh (krytie zo súkromných poisťok alebo intervencie vlády *ex ante* alebo *ex post* v pomere k HDP) vo všeobecnosti nízka. Napríklad v prípade záplav nie je miera prenikania vo väčšine členských štátov veľmi vysoká, okrem prípadov, keď sa poistenie proti záplavám zahŕňa pod iné krytie. Táto miera je nízka aj v prípade rizík spojených s búrkami či suchom, hoci v prípade sucha sa jeho dosah v členských štátoch zdá byť mierny.

4.8.2 EHSV víta rozhodnutie Komisie predložiť zelenú knihu o poistení proti prírodným katastrofám a katastrofám spôsobeným ľudskou činnosťou⁽⁶⁾, ktorej cieľom je posilniť poistný trh a znížiť prílišné zataženie verejného rozpočtu rizikom, a v tejto súvislosti uvádza tieto spresnenia:

- prijatie vhodných opatrení na adaptáciu umožní znížiť cenu poistenia,
- vhodná poistná politika zohľadňujúca situáciu výrobcov má osobitný význam pre odvetvie poľnohospodárstva,
- pokiaľ ide o rozsah rizík, bude musieť byť poisťovateľom poslednej inštancie vždy štát,
- sú nevyhnutné opatrenia v sociálnej oblasti, vďaka ktorým by boli kryté najzraniteľnejšie osoby, ktoré nemajú dostatok prostriedkov na uzatváranie poistných zmlúv.

5. EHSV navrhuje, aby sa osobitne preskúmali štrukturálne zmeny, ktoré si stratégia na adaptáciu vyžiada v niektorých politikách a v rámci výroby tovaru a poskytovania služieb. Hoci dôsledky zmeny klímy zasahujú najmä poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo, stavebníctvo a infraštruktúry, opatrenia na adaptáciu si môžu vyžadovať aj mnohé ďalšie odvetvia hospodárstva. Medzi aspekty na zváženie patrí:

- Zamestnanosť. Zatiaľ neboli vypracované podrobné analýzy o možnom vplyve adaptačných opatrení na odbornú prípravu pracovníkov ani o dôsledkoch na zamestnanosť.

⁽⁶⁾ COM(2013) 213 final.

- **Priemysel.** Keďže priemyselné odvetvia sú veľmi rôznorodé, líši sa aj dosah zmeny klímy. V prípade, že bude adaptácia nevyhnutná, bude si vyžadovať investície, pričom v rámci určitých odvetví, ako je hutníctvo, predstavuje znižovanie emisií už aj tak dosť veľkú záťaž z technologického a finančného hľadiska. Investície, ktoré budú potrebné, budú musieť byť zahrnuté vo finančných výhladoch aj v príslušných informáciách poskytovaných investorom.
- **Stavebníctvo.** Opatrenia na adaptáciu v zásadnej miere ovplyvnia bytovú výstavbu aj rozvoj infraštruktúry, čo sa pravdepodobne odrazí v zvýšení nákladov. Normy Eurocodes v tejto súvislosti zatiaľ nestanovujú žiadne požiadavky a to by sa malo jednoznačne napraviť (7).
- **Výskum, vývoj a inovácie.** V posledných desaťročiach mala zmena klímy vplyv na pridelovanie prostriedkov (dôkazom toho je aj nový finančný plán EÚ), ako aj na výskumné programy vysokých škôl a špecializovaných centier. Boli vytvorené nové vzdelávacie a odborné profily. Ide o trend, ktorý sa bude v budúcnosti vyskytovať pravdepodobne čoraz viac.

V Bruseli 16. októbra 2013.

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

(7) Ú. v. EÚ C 198, 10.7.2013, s. 45-50.

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o úradných kontrolách a iných úradných činnostiach vykonávaných na zabezpečenie uplatňovania potravinového a krmivového práva a pravidiel pre zdravie zvierat a dobré životné podmienky zvierat, pre zdravie rastlín a rastlinný rozmnožovací materiál a pre prípravky na ochranu rastlín a o zmene nariadení (ES) č. 999/2001, (ES) č. 1829/2003, (ES) č. 1831/2003, (ES) č. 1/2005, (ES) č. 396/2005, (ES) č. 834/2007, (ES) č. 1099/2009, (ES) č. 1069/2009, (ES) č. 1107/2009, nariadení (EÚ) č. 1151/2012 a (EÚ) č. [...] /2013 a smerníc 98/58/ES, 1999/74/ES, 2007/43/ES, 2008/119/ES, 2008/120/ES a 2009/128/ES (nariadenie o úradných kontrolách)“

COM(2013) 265 final – 2013/0140 (COD)

a na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovuje hospodárenie s výdavkami týkajúcimi sa potravinového reťazca, zdravia a dobrých životných podmienok zvierat, ako aj zdravia rastlín a rastlinného rozmnožovacieho materiálu a ktorým sa menia smernice Rady 98/56/ES, 2000/29/ES a 2008/90/ES, nariadenia (ES) č. 178/2002, (ES) č. 882/2004 a (ES) č. 396/2005, smernica 2009/128/ES a nariadenie (ES) č. 1107/2009 a zrušujú rozhodnutia Rady 66/399/EHS, 76/894/EHS a 2009/470/ES“

COM(2013) 327 final – 2013/0169 (COD)

(2014/C 67/34)

Spravodajca: **José María ESPUNY MOYANO**

Európsky parlament (23. mája a 13. júna 2013) a Rada (7. a 21. júna 2013) sa podľa článku 43 ods. 2, článku 114, článku 168 ods. 4 písm. b) a článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie rozhodli prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o úradných kontrolách a iných úradných činnostiach vykonávaných na zabezpečenie uplatňovania potravinového a krmivového práva a pravidiel pre zdravie zvierat a dobré životné podmienky zvierat, pre zdravie rastlín a rastlinný rozmnožovací materiál a pre prípravky na ochranu rastlín a o zmene nariadení (ES) č. 999/2001, 1829/2003, 1831/2003, 1/2005, 396/2005, 834/2007, 1099/2009, 1069/2009, 1107/2009, nariadení (EÚ) č. 1151/2012 a [...] /2013 a smerníc 98/58/ES, 1999/74/ES, 2007/43/ES, 2008/119/ES, 2008/120/ES a 2009/128/ES (nariadenie o úradných kontrolách)“

COM(2013) 265 final – 2013/0140 (COD)

a „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovuje hospodárenie s výdavkami týkajúcimi sa potravinového reťazca, zdravia a dobrých životných podmienok zvierat, ako aj zdravia rastlín a rastlinného rozmnožovacieho materiálu a ktorým sa menia smernice Rady 98/56/ES, 2000/29/ES a 2008/90/ES, nariadenia (ES) č. 178/2002, (ES) č. 882/2004 a (ES) č. 396/2005, smernica 2009/128/ES a nariadenie (ES) č. 1107/2009 a zrušujú rozhodnutia Rady 66/399/EHS, 76/894/EHS a 2009/470/ES“

COM(2013) 327 final – 2013/0169 (COD).

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 1. októbra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra) prijal 133 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 4 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery

Kontroly

1.1 EHSV vo všeobecnosti podporuje návrh o úradných kontrolách, ktorého cieľom je zabezpečiť vysokú úroveň zdravia ľudí, zvierat a rastlín a zaručiť fungovanie vnútorného trhu EÚ.

1.2 Výbor víta zriadenie spoločného systému pre analýzu, ako aj existenciu referenčných laboratórií v každom členskom štáte.

1.3 EHSV považuje za problematické, že každý členský štát môže podľa vlastného uváženia zaviesť poplatky za kontroly, a to vzhľadom na možnú rôznorodosť pri ich uplatňovaní. Výbor preto podporuje harmonizáciu týchto poplatkov, pokiaľ ide o ich kritériá a metodológiu ich riadenia, nie však v otázke príslušnej sumy, ktorá by mala zodpovedať situácii jednotlivých krajín.

1.4 EHSV je proti tomu, aby sa úradné kontroly v jednotlivých členských štátoch v plnej výške hradili výlučne z týchto poplatkov, pretože hrozí, že príslušné orgány by nemuseli považovať zvyšovanie účinnosti týchto kontrol za prvoradé.

1.5 Pokiaľ ide o výnimky z hradenia poplatkov zo strany mikropodnikov, EHSV upozorňuje na riziko narušenia trhu vyplývajúce z možných rozdielov v uplatňovaní týchto poplatkov v členských štátoch. Riziko narušenia by bolo nižšie, ak by legislatívny návrh alebo naň nadväzujúce implementačné dokumenty obsahovali kritériá na udelenie výnimky z platby, ktoré by boli jednotné v celej EÚ a ktoré by boli presnejšie a dostatočne široko koncipované, aby odrážali rôznorodú realitu tohto sektora a brali osobitný ohľad na MSP a mikropodniky.

1.6 Na druhej strane a ako doplnok k vyššie uvedenému je potrebné uznať, že existujú podniky s účinným vlastným systémom kontroly, ktorú vykonáva ich kvalifikovaný personál. To môže viesť k zníženiu „poplatkov za úradné kontroly“ v týchto podnikoch, lebo je možné zásadne znížiť objem práce, ktorú v týchto podnikoch vykonávajú úradníci verejnej správy. Títo úradníci budú preto môcť vykonávať svoju kontrolnú činnosť v podnikoch, ktoré nedisponujú dostatočnými ľudskými zdrojmi na to, aby vykonávali svoju vlastnú kontrolu.

1.7 EHSV považuje za dôležité, aby sa v záujme uplatňovania právnych predpisov v budúcnosti brala do úvahy nejednotnosť uplatňovania kontrol v rôznych členských štátoch, najmä vzhľadom na to, že rozdiely v ľudských a finančných zdrojoch pri kontrolnej činnosti v jednotlivých krajinách môžu viesť k narušeniu kontrol príslušných poľnohospodárskych a chovateľských trhov, čo môže mať nepriaznivé dôsledky pre všetkých.

Výdavky

1.8 EHSV vo všeobecnosti podporuje predložený návrh na hospodárenie s výdavkami, ktorého cieľom je zabezpečiť vysokú úroveň bezpečnosti potravín a systémov potravinovej výroby, zlepšiť zdravotný stav a životné podmienky zvierat, odhaľovať a ničiť škodcov a zaistiť účinné vykonávanie úradných kontrol.

1.9 Výbor súhlasí s tým, aby sa súčasné finančné ustanovenia nachádzajúce sa v mnohých právnych základoch nahradili jedným, jasným a moderným finančným rámcom, ktorým sa optimalizuje vykonávanie a fungovanie finančného hospodárenia s výdavkami v oblasti potravín a krmív.

1.10 EHSV víta skutočnosť, že návrh podporuje program „Lepšia odborná príprava pre bezpečnejšie potraviny“ na základe harmonizovaného prístupu s cieľom zlepšiť fungovanie systémov kontroly jednotlivých štátov a EÚ.

1.11 Pokiaľ ide o určenie konkrétnej maximálnej výšky (výdavkov) a vzhľadom na to, že túto sumu nie je možné zvýšiť, pretože je zahrnutá v už stanovenom viacročnom pláne, sa EHSV domnieva, že návrh nariadenia je nepresný v mnohých aspektoch hospodárenia s výdavkami. Výbor preto nemôže povedať, či je táto suma dostatočná alebo nie.

1.12 V súvislosti s prístupom k rezerve na krízové situácie v odvetví poľnohospodárstva za určitých okolností považuje výbor za potrebné objasniť spôsob, ako budú môcť členské štáty využívať túto rezervu v prípade núdze. Navyše, a vzhľadom na to, že prostriedky z tejto rezervy sa poskytujú v mimoriadnych situáciách spojených so zdravím zvierat a rastlín, sa EHSV domnieva, že pojem „kríza v odvetví poľnohospodárstva“ by sa mal nahradiť výrazom „kríza v odvetví agropriemyslu“.

1.13 Pokiaľ ide o programy zisťovania prítomnosti škodcov a fytoosanitárne opatrenia pre najvzdialenejšie územia členských štátov, EHSV požaduje, aby Komisia zvažila aj potenciálnych škodcov z tretích krajín, odkiaľ sa do EÚ dováža významná časť surovín a spracovaných výrobkov, ktoré sa používajú v odvetví potravinového reťazca, a aby príslušné výdavkové položky zahrnula do harmonizácie fytoosanitárnych alebo výrobných noriem s týmito krajinami.

2. Zhrnutie návrhu o kontrolách

2.1 Predmetom návrhu Komisie je revízia právnych predpisov o úradných kontrolách, aby sa napravili nedostatky zistené v znení a uplatňovaní týchto predpisov. Jeho cieľom je zaviesť spoľahlivý, transparentný a udržateľný regulačný rámec, ktorý lepšie splní svoj účel. V *ratio legis* návrhu sú zahrnuté aj nedostatky v kontrolných systémoch niektorých členských štátov, ktoré zistil Potravinový a veterinárny úrad.

2.2 Súčasťou dokumentu sú tri rozsiahle preskúmania na dosiahnutie modernizácie *acquis* v oblasti zdravia zvierat, zdravia rastlín a rastlinného rozmnožovacieho materiálu s cieľom modernizovať a integrovať systém úradných kontrol tak, aby konzistentne dopĺňal aktualizáciu politik EÚ v týchto odvetviach.

2.3 Pokiaľ ide o úradné kontroly tovaru prichádzajúceho z tretích krajín, ustanovenia nariadenia sa v súčasnosti uplatňujú spoločne s odvetvovými ustanoveniami, ktoré príslušne upravujú dovoz zvierat a produktov živočíšneho pôvodu, dovoz rastlín a rastlinných produktov a kontroly potravín a krmív.

2.4 Komisia potvrdzuje, že komplexný súbor v súčasnosti platných právnych predpisov umožňuje EÚ riešiť objavujúce sa riziká alebo núdzové situácie bez narušenia obchodu, upozorňuje však, že systém kontrol dovozu do EÚ by mohol byť konzistentnejší, keby sa preskúmali a skonsolidovali existujúce odvetvové predpisy.

2.5 V súvislosti s financovaním úradných kontrol sa v nariadení potvrdzuje všeobecná zásada, podľa ktorej môžu členské štáty vyčleniť na úradné kontroly primerané finančné prostriedky z vlastných zdrojov, a tiež povinnosť vyberať v určitých oblastiach poplatky za kontroly.

2.6 V návrhu sa zachováva povinnosť členských štátov vymenovať národné referenčné laboratória pre každé referenčné laboratórium Európskej únie, ktoré vymenovala Komisia.

2.7 Do znenia návrhu bolo začlenené aj nové ustanovenie o sankciách za nedodržovanie pravidiel, ktoré členským štátom ukladá povinnosť zabezpečiť, aby finančné sankcie uplatniteľné na zámerné porušenia vykompenzovali hospodársku výhodu, o ktorú sa páchatel' porušenia usiloval.

3. Zhrnutie návrhu o výdavkoch

3.1 Cieľom návrhu nariadenia, ktorý predložila Komisia, je prispieť k zvýšeniu úrovne ochrany zdravia ľudí, zvierat a rastlín v rámci celého potravinového reťazca, zvýšiť úroveň ochrany a informovanosti spotrebiteľov, ako aj úroveň ochrany životného prostredia a zároveň podporovať konkurencieschopnosť a tvorbu pracovných miest.

3.2 Na dosiahnutie týchto cieľov sú potrebné primerané finančné prostriedky. Okrem toho by sa na účinné zameranie využitia výdavkov mali stanoviť konkrétne ciele a ukazovatele na posúdenie dosiahnutia týchto cieľov.

3.3 Toto financovanie zo strany EÚ sa vykonáva formou grantov, verejného obstarávania a platieb medzinárodným organizáciám zameraným na tieto odvetvia. V tomto nariadení sa stanovuje zoznam oprávnených opatrení, na ktoré je možné čerpať finančné prostriedky EÚ, ako aj oprávnené náklady a uplatniteľné sadzby.

3.4 Ako sa uvádza v návrhu viacročného finančného rámca na roky 2014 – 2020, Komisia navrhuje výdavky v súvislosti s potravinami a krmivami v maximálnej výške 1 891 936 milióna EUR. V uvedenom dokumente sa tiež navrhuje vytvoriť núdzový mechanizmus reakcie na krízové situácie.

3.5 Pokiaľ ide o konečnú sadzbu, ktorá sa má stanoviť na úhradu oprávnených nákladov, a vzhľadom na dôležitosť cieľov vytýčených v tomto právnom predpise sa v návrhu nariadenia stanovuje financovanie oprávnených nákladov v plnej výške pod podmienkou, že vykonávaním týchto opatrení vzniknú aj náklady, ktoré nie sú oprávnené.

3.6 V súvislosti s národnými programami zameranými na eradikáciu, kontrolu a sledovanie chorôb zvierat a zoonóz s cieľom znižovať počet ohnísk nákaz zvierat a zoonóz, ktoré predstavujú riziko pre zdravie ľudí a zvierat, sa v návrhu nariadenia stanovuje, že národné programy majú využívať financovanie zo strany EÚ.

3.7 Pokiaľ ide o núdzové opatrenia na eradikáciu organizmov škodlivých pre rastliny alebo rastlinné produkty (škodcov), sa v návrhu nariadenia stanovuje, že EÚ by mala finančne prispievať na eradikáciu týchto škodcov. Finančný príspevok EÚ

by mal byť k dispozícii aj na núdzové opatrenia zamerané na zamedzenie šírenia možných škodcov. Takisto sa stanovuje, že v záujme včasného rozpoznania výskytu určitých škodcov by EÚ mala financovať príslušné prieskumy.

3.8 V nariadení sa potvrdzuje finančný príspevok EÚ aj na realizáciu úradných kontrol. Finančný príspevok bude určený najmä referenčným laboratóriám EÚ, aby sa im pomohlo znášať náklady vyplývajúce z vykonávania pracovných programov Komisie. Zriadenie a prevádzka databáz a automatizovaných systémov riadenia informácií budú tiež oprávnené na finančný príspevok.

3.9 S cieľom zaistiť zodpovedné a efektívne využívanie finančných zdrojov EÚ sa v nariadení udeľuje Komisii možnosť kontrolovať, či sa financovanie efektívne používa na realizáciu oprávnených opatrení.

4. Všeobecné pripomienky

Kontroly

4.1 Výbor víta predložený návrh nariadenia a zámer Komisie chrániť jednotný trh a zabezpečiť vysokú úroveň ochrany zdravia jednotne v celej EÚ, a prispieť tak k predchádzaniu právnym medzerám.

4.2 EHSV podporuje cieľ modernizovať a posilniť nástroje kontroly a úradné kontroly, aby sa rozšírilo ich uplatňovanie a zvýšila ich účinnosť.

4.3 EHSV je znepokojený tým, že každý členský štát zavádza vlastné poplatky za kontroly bez určenia vopred stanovenej sumy. To by mohlo viesť k rozdielom medzi jednotlivými krajinami, v dôsledku čoho by boli niektorí prevádzkovatelia menej konkurencieschopní ako ostatní.

4.4 Výbor víta ustanovenia o odoberaní vzoriek a o analýzach, ktoré stanovujú, že analýzy sa vykonávajú v úradných laboratóriách, čím sa zriaďuje spoločný systém vykonávania kontrolných analýz.

4.5 EHSV víta koordináciu medzi krajinami, ako aj medzi laboratóriami, a preto podporuje existenciu referenčného laboratória v každom členskom štáte.

Výdavky

4.6 Výbor víta návrh nariadenia a zámer Komisie zabezpečiť vysokú úroveň bezpečnosti potravín a systémov potravinovej výroby, zlepšiť zdravotný stav a životné podmienky zvierat, odhaľovať a ničiť škodcov a zaistiť účinné vykonávanie úradných kontrol.

4.7 EHSV podporuje cieľ stanoviť oprávnené opatrenia a náklady.

4.8 Výbor víta ustanovenia nariadenia o racionalizácii sadzieb financovania. Štandardná sadzba financovania je stanovená vo výške 50 % oprávnených nákladov, pričom ju za určitých podmienok možno zvýšiť až na 75 % a 100 %.

4.9 EHSV oceňuje skutočnosť, že v záujme zabránenia administratívnej záťaži sa v nariadení stanovuje minimálna suma pre granty na 50 000 EUR.

4.10 EHSV víta prístup k finančnej rezerve na krízové situácie v odvetví agropriemyslu, ako aj finančnú podporu prieskumov a zisťovania prítomnosti škodcov.

4.11 Nakoniec, pokiaľ ide o úradné kontroly, EHSV považuje za pozitívne, že sa v nariadení stanovuje možnosť finančne podporiť referenčné laboratória EÚ a projekty zamerané na ich zlepšenie.

5. Konkrétne pripomienky

Kontroly

5.1 Návrh Komisie je príliš všeobecný, pokiaľ ide o stanovenie výšky poplatkov alebo zvolenie modelu s variabilnou sumou alebo modulov (na základe národných alebo európskych kritérií) alebo modelu s paušálnou sadzbou. Na prevádzkovej úrovni môže absencia jednotnej administratívnej kultúry, pokiaľ ide o stanovenie poplatkov za služby v rôznych členských štátoch EÚ, spôsobiť, že v praxi budú medzi členskými štátmi existovať nerovnosti, a to podľa toho, či poplatky zaviedli alebo nie alebo či pri tom uplatňujú odlišný harmonogram.

5.2 Pokiaľ ide o dôvody na udelenie výnimky z platenia poplatkov, návrh Komisie nemusí zohľadňovať rôznorodosť priemyselných subjektov v EÚ. V tejto súvislosti je žiaduca väčšia presnosť alebo dokonca stanovenie jednotlivých kategórií

pre zníženie poplatkov, aby sa zabránilo bezdôvodnému vytváraniu nerovnakých podmienok medzi podnikmi na základe ich veľkosti, čo by narušalo jednotný trh.

5.3 V návrhu chýba väčšia konkretizácia alebo podrobnejšie objasnenie úloh, ktoré majú vykonávať veterinári a kontrolóri v hospodárskych podnikoch.

Výdavky

5.4 Návrh uvedený v nariadení, ktorý sa týka zníženia počtu rozhodnutí Komisie, ako napríklad v prípade náhrady financovania, výbor nepovažuje za dostatočne jasný, pretože v danom dokumente sa nezmieňuje, ktorý orgán bude túto úlohu vykonávať.

5.5 V návrhu Komisie sa stanovuje, že Európska únia musí poskytnúť finančný príspevok na núdzové opatrenia v prípade výskytu a vývoja určitých chorôb zvierat alebo zoonóz; v návrhu sa však neuvádza, o aké konkrétne finančné opatrenia ide.

5.6 Pokiaľ ide o núdzové fytozdravotné opatrenia, výbor považuje za dôležité, že v návrhu Komisie sa počíta s možnosťou poskytnúť finančný príspevok EÚ na vytváranie a riadenie programov na zisťovanie výskytu škodcov a na pomocné fytozdravotné opatrenia určené pre tretie krajiny. Tento príspevok by mal byť k dispozícii v celej EÚ pre všetkých zainteresovaných užívateľov.

5.7 Pokiaľ ide o odbornú prípravu úradníkov verejnej správy z členských štátov, EHSV víta zámer Komisie; domnieva sa však, že je nevyhnutné vopred harmonizovať predpisy týkajúce sa rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia, aby sa zlepšilo fungovanie systémov kontroly v praxi.

5.8 Na záver, v súvislosti s tretími krajinami, odkiaľ sa do Európskej únie dováža významná časť surovín a spracovaných výrobkov, ktoré sa používajú v odvetví potravinového reťazca, sa EHSV domnieva, že v návrhu by sa mala zväziť možnosť harmonizácie právnych predpisov v oblasti zdravia rastlín a zvierat s týmito krajinami.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o monitorovaní, nahlasovaní a overovaní emisií oxidu uhličitého z námornej dopravy a o zmene nariadenia (EÚ) č. 525/2013“

COM(2013) 480 final – 2013/0224 (COD)

(2014/C 67/35)

Spravodajca: **Stefan BACK**

Rada (16. júla 2013) a Európsky parlament (4. júla 2013) sa rozhodli podľa článku 192 ods. 1 a článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o monitorovaní, nahlasovaní a overovaní emisií oxidu uhličitého z námornej dopravy a o zmene nariadenia (EÚ) č. 525/2013“

COM(2013) 480 final – 2013/0224 (COD).

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 1. októbra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra 2013) prijal 134 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 9 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV víta návrh nariadenia o systéme monitorovania, nahlasovania a overovania emisií CO₂ z lodnej dopravy v EÚ (návrh) ako prvý krok k implementovaniu opatrení na zníženie objemu emisií CO₂ z lodnej dopravy uvedených v bielej knihe o dopravných politikách⁽¹⁾ z roku 2011.

1.2 EHSV víta systém monitorovania, nahlasovania a overovania ako prvý krok k tomu, aby sa v postupných etapách dosiahla dohoda Medzinárodnej námornej organizácie (IMO) o povinných opatreniach na zníženie objemu emisií CO₂ z lodnej dopravy, a s potešením konštatuje, že ako výsledok jeho zavedenia sa očakáva väčšia energetická účinnosť a zníženie objemu emisií CO₂⁽²⁾.

1.3 EHSV oceňuje skutočnosť, že hoci návrh ako taký nepostačuje na dosiahnutie týchto cieľov, predsa len sa javí byť primeraný, pokiaľ ide o opatrenia, ktoré možno prijať na úrovni štátov alebo regionálnej úrovni vo vzťahu k tretím krajinám. EHSV sa domnieva, že návrh je v tomto ohľade správne vyvážený.

1.4 EHSV víta skutočnosť, že pomer nákladov a prínosov vyplývajúci z návrhu je priaznivý pre zainteresovaných prevádzkovateľov lodí. Výbor očakáva, že Komisia bude monitorovať

výsledky vykonávania návrhu v tomto ohľade a prijme primerané iniciatívy, ak by napríklad predpokladané náklady a prínosy mali nakoniec nepriaznivé účinky na konkurencieschopnosť.

1.5 EHSV si kladie otázku o potrebe a pridanej hodnote monitorovania a nahlasovania ďalších prevádzkových informácií okrem spotreby paliva a emisií v zmysle návrhu, ako sa stanovuje v článku 9 písm. d) – g), článku 10 písm. g) – j) a v prílohe II, najmä s ohľadom na to, že aspoň časť týchto informácií sa v odvetví lodnej dopravy považuje za citlivé obchodné informácie a zdá sa, že existujú rôzne názory na hodnotu ich dostupnosti v súhrnnej forme.

1.6 EHSV upriamuje pozornosť na iniciatívu Komisie Blue Belt zameranú na zmiernenie administratívneho zaťaženia príbrežnej námornej dopravy a zastáva názor, že takýto prístup by sa mal uplatňovať aj v súvislosti s týmto návrhom⁽³⁾.

1.7 EHSV poznamenáva, že na dosiahnutie cieľov uvedených v bielej knihe sú potrebné aj ďalšie opatrenia, a domnieva sa, že je mimoriadne dôležité, aby tieto opatrenia boli prijaté v rámci IMO, aby nevzniklo riziko sporov so štátmi, ktoré nie sú členmi EÚ, a/alebo nepriaznivých účinkov na konkurencieschopnosť lodnej dopravy EÚ.

⁽¹⁾ COM(2011) 144 final, stanovisko EHSV na tému *Plán jednotného európskeho dopravného priestoru*, Ú. v. EÚ C 24, 28.1.2012, s. 146 – 153, najmä body 1.2, 3.7, 3.8 a 3.11.

⁽²⁾ COM(2013) 480 final.

⁽³⁾ COM(2013) 510 final – *„Jednotný dopravný priestor pre lodnú dopravu Blue Belt“*.

2. Úvod

2.1 Emisie z medzinárodnej námornej dopravy v súčasnosti tvoria 3 % svetových emisií skleníkových plynov a 4 % emisií skleníkových plynov v EÚ. Prognózy ukazujú celosvetový podiel 5 % do roku 2050 a značené zvýšenie podielu na úrovni EÚ, kde sa čísla pohybujú od 51 % do 86 % v závislosti od zvoleného východiskového roka (2005, resp. 1990) ⁽⁴⁾.

2.2 V klimaticko-energetickom balíku EÚ z roka 2008, stratégii Európa 2020 ⁽⁵⁾ aj v bielej knihe o dopravnej politike z roku 2011 sa stanovujú ambiciózne ciele v oblasti zníženia emisií skleníkových plynov. Všeobecným cieľom EÚ je zníženie o 20 % v porovnaní s hodnotami z roku 1990, ktoré sa zvýši na 30 % v prípade celosvetovej dohody ⁽⁶⁾. Pokiaľ ide o medzinárodnú lodnú dopravu, biela kniha o dopravnej politike stanovuje do roku 2050 cieľové zníženie emisií o 40 % v porovnaní s rokom 2005.

2.3 Neexistuje však žiadny právny záväzok pre lodnú dopravu na znížovanie emisií skleníkových plynov okrem nariadenia IMO o obsahu síry, ktoré bolo prevzaté do práva EÚ smernicou 2012/33/EÚ. Medzinárodná námorná doprava je jediným dopravným sektorom, ktorý nie je zahrnutý v záväzku EÚ na znížovanie objemu emisií skleníkových plynov.

2.4 Európska rada aj Európsky parlament však napriek tomu vydali vyhlásenia, podľa ktorých majú k zníženiu objemu emisií prispievať všetky sektory.

2.5 V odvetví dopravy boli stanovené ciele pre civilné letectvo, ktoré bolo zahrnuté do systému EÚ na obchodovanie s emisiami (ETS) a ktoré sa týka aj letov na letiská EÚ a z týchto letísk. Vykonávanie tohto opatrenia však bolo dočasne odložené pre lety mimo EÚ, aby sa uľahčila cesta pre prijatie celosvetovej dohody v ICAO ⁽⁷⁾.

2.6 Pokiaľ ide o lodnú dopravu, na úrovni EÚ neboli stanovené žiadne záväzné ciele, keďže sa považovalo za vhodnejšie počkať na prijatie celosvetovo koordinovaných opatrení v IMO.

2.7 Na základe vyhlásenia Rady a Parlamentu z roku 2009 však skutočnosť, že do 31. decembra 2011 nebola zo strany EÚ ani jej členských štátov schválená žiadna medzinárodná dohoda v rámci IMO, znamená, že Komisia by mala pripraviť návrhy na zahrnutie emisií z medzinárodnej námornej dopravy do záväzku Spoločenstva v oblasti znížovania emisií účinného od roku 2013, ktorý bude formulovaný tak, aby minimalizoval

akýkoľvek nepriaznivý vplyv na konkurencieschopnosť Spoločenstva ⁽⁸⁾. Po týchto vyhláseniach nasledovalo vyhlásenie Komisie v októbri 2012.

2.8 Hoci IMO nepredložila medzinárodnú dohodu, ktorá by odpovedala na vyhlásenie z roku 2009, boli prijaté rozhodnutia na zvýšenie energetickej účinnosti nových lodí a vypracovali sa ďalšie návrhy na zvyšovanie energetickej účinnosti, v ktorých by prvým krokom mohlo byť monitorovanie, nahlasovanie a kontrolovanie emisií. Na základe tohto vývoja Komisia usúdila, že činnosť prebiehajúca v IMO by mohla viesť k rozhodnutiam o opatreniach na znížovanie emisií, ktoré budú vychádzať zo situácie na trhu. Záväzok konať na regionálnej úrovni EÚ by sa mal preto realizovať takým spôsobom, aby podporoval ďalšiu činnosť v rámci IMO. Komisia sa vyslovila, že jednoznačne uprednostňuje celosvetový prístup na čele s IMO a že podľa toho bude konať aj ďalej napriek tomu, že činnosť IMO v tejto oblasti napreduje len pomaly. Komisia bude naďalej monitorovať pokrok a zvažovať ďalšie kroky v kontexte Rámcového dohovoru Organizácie spojených národov o zmene klímy a v rámci IMO.

2.9 Prvým krokom týmto smerom by malo byť zavedenie systému na monitorovanie, nahlasovanie a overovanie emisií. Vďaka tomu by bolo možné monitorovať vývoj a podporovať zvyšovanie energetickej účinnosti na úrovni spoločností, ktoré by tak mohli znížiť náklady v miere presahujúcej náklady na prevádzku systému monitorovania, nahlasovania a overovania emisií. Skúsenosti možno čerpať z existujúcich systémov na úrovni spoločností. Regionálny systém EÚ na monitorovanie, nahlasovanie a overovanie emisií by sa mal implementovať v spolupráci s IMO a mal by sa prispôbiť potenciálnym podobným opatreniam IMO v budúcnosti. Mohol by byť tiež prvým z postupných krokov smerujúcich k zahrnutiu emisií skleníkových plynov z námornej dopravy do záväzkov na znížovanie objemu emisií na úrovni EÚ alebo na medzinárodnej úrovni prostredníctvom požiadaviek na energetickejšiu účinnosť alebo trhových opatrení.

3. Návrh Európskej komisie

3.1 Komisia navrhla nariadenie, ktoré ponúka rámec pre systém monitorovania, nahlasovania a overovania emisií CO₂ z lodí s hrubou priestornosťou nad 5 000 ton (GT). Tento systém zahŕňa všetku premávku v prístavoch EÚ a medzi nimi, ako aj medzi prístavom v EÚ a prvým prístavom určenia mimo EÚ alebo posledným východiskovým prístavom mimo EÚ. Vztahuje sa na všetky lode bez ohľadu na vlajku s výnimkou vojnových lodí, štátnych plavidiel a rekreačných plavidiel. V návrhu sa odhaduje, že hmotnostná medzná hodnota vylučuje približne 40 % flotily, ale iba 10 % emisií CO₂.

3.2 Z dôvodov uvedených v oddiele 2 sa má tento systém realizovať v úzkej spolupráci s IMO a ďalšími medzinárodnými organizáciami a bude ho možné prispôbiť prípadným koncepciami IMO v budúcnosti.

⁽⁴⁾ COM(2013) 479.

⁽⁵⁾ COM(2010) 2020.

⁽⁶⁾ COM(2013) 479.

⁽⁷⁾ Smernica 2008/101/ES a rozhodnutie 377/2013/EÚ.

⁽⁸⁾ Odôvodnenie 2 rozhodnutia 406/2009/ES a odôvodnenie 3 smernice 2009/29/ES.

3.3 Systém monitorovania, nahlasovania a overovania emisií navrhovaný Komisiou je rámcom na zaistenie toho, aby vlastníci a prevádzkovatelia lodí zhromažďovali relevantné údaje za jednotlivé lode a jednotlivé cesty v rozsahu pôsobnosti nariadenia vrátane pohybu vnútri prístavov. Budú sa vyhotovovať aj výročné správy. Tie budú schvaľovať akreditovaní overovatelia a schválené výročné správy sa budú odovzdávať Komisii a vlajkovému štátu. Výročné správy sa budú uverejňovať a doklady o zhode vydané overovateľmi sa budú uchovávať na palube lodí, na ktoré sa systém bude vzťahovať. Zhodu bude kontrolovať vlajkový štát a systém štátnej prístavnej kontroly. Nedodržanie týchto ustanovení sa bude postihovať, v niektorých prípadoch aj vyhostením lode, t. j. zákazom jej vstupu do prístavov EÚ až do vyriešenia problému s dodržiavaním príslušných ustanovení.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 EHSV berie na vedomie strategické ciele stojace za návrhom, ktoré sú ambiciózne a ďaleko presahujú obsah tohto návrhu vďaka snahe o vymedzenie faktického základu pre ďalšie rokovania a ďalší pokrok smerom k opatreniam, ktoré významne znížia emisie CO₂ z lodnej dopravy. EHSV víta tieto strategické ciele a s potešením berie na vedomie prístup Komisie zameraný na získanie kontroly nad situáciou v oblasti emisií CO₂ a ich vývoja transparentným a dôveryhodným spôsobom prostredníctvom systému nahlasovania a overovania, ktorý sa má navrhovaným nariadením vytvoriť. Pridáva sa tiež k presvedčeniu, že takáto databáza informácií by mohla pomôcť dosiahnuť pokrok v prebiehajúcej činnosti v rámci IMO s cieľom dosiahnuť dohodu o povinných opatreniach na zníženie objemu emisií CO₂ z námornej dopravy. EHSV v tejto súvislosti odkazuje aj na svoje stanovisko⁽⁹⁾ k návrhu nariadenia o mechanizme monitorovania a nahlasovania emisií skleníkových plynov a nahlasovania ďalších informácií relevantných z hľadiska zmeny klímy na úrovni členských štátov a Únie a ktorým sa zrušuje rozhodnutie č. 280/2004/ES, ktorý bol medziasom prijatý ako nariadenie č. 525/2013.

4.2 EHSV takisto s potešením berie na vedomie čiastočný prístup zdola nahor obsiahnutý v návrhu v očakávaní, že informácie, ktoré sa majú zhromažďovať na úrovni spoločností, vyprovokujú opatrenia na zvýšenie energetickej účinnosti na úrovni spoločností, čo by viedlo k nižšej spotrebe paliva a nižším emisiám na prepravovanú jednotku v miere 2 % ročne. Podľa posúdenia vplyvu priloženého k návrhu by to zároveň znížilo v horizonte do roku 2030 čisté náklady o 1,2 miliardy EUR ročne so zohľadnením nákladov na zavedenie systému monitorovania, nahlasovania a overovania emisií, ktoré bude do veľkej miery znášať odvetvie lodnej dopravy.

4.3 EHSV však zdôrazňuje význam nepretržitého monitorovania správnosti posúdenia, pokiaľ ide o pomer nákladov a prínosov pre odvetvie lodnej dopravy a pre spoločnosť uvedený v návrhu. Zároveň nalieha na Komisiu, aby bezodkladne navrhla nápravné opatrenia, ak bude zjavné, že požiadavky uložené odvetviu lodnej dopravy v rámci budúceho

systému monitorovania, nahlasovania a overovania emisií predstavujú pre odvetvie lodnej dopravy záťaž, ktorá by nepriaznivo ovplyvnila jeho konkurencieschopnosť.

4.4 EHSV má pochybnosti, pokiaľ ide o návrh rozšíriť povinnosti monitorovania a nahlasovania emisií aj o obchodné a prevádzkové prvky. EHSV dodáva, že primeranosť tejto požiadavky na poskytovanie ďalších informácií je otázná, keďže presahuje rámec primárneho cieľa návrhu, ktorým je zhromažďovať informácie o emisiách CO₂. Jej užitočnosť bola navyše spochybnená odvetviu lodnej dopravy a príslušné informácie môžu byť citlivými obchodnými informáciami. Pridávanie ďalších administratívnych povinností sa v tomto kontexte zároveň javí byť v rozpore so snahou o zjednodušenie, ktorá je hlavnou črtou iniciatívy Komisie Blue Belt zameranej na uľahčenie námornej dopravy v EÚ. EHSV tejto súvislosti tiež poznamenáva, že povinnosť poskytovať informácie tohto druhu by bola obzvlášť zaťažujúca pre príbrežnú námornú dopravu s krátkymi trasami a viacerými destináciami.

4.5 EHSV takisto súhlasí s posúdením, že miera zníženia emisií, ktorú má návrh priniesť, vôbec nebude postačovať na dosiahnutie cieľov stanovených pre námorný sektor v bielej knihe o dopravnej politike z roka 2011. Naliehavo sú teda potrebné ďalšie a účinnejšie opatrenia.

4.6 V tejto súvislosti EHSV tiež pripomína predchádzajúce stanoviská⁽¹⁰⁾ týkajúce sa politiky v oblasti námornej dopravy a požiadaviek na ochranu životného prostredia, v ktorých výbor vždy zastával pozitívne postoje k iniciatívam zlepšujúcim životné prostredie, ale zároveň vždy tvrdil, že takéto opatrenia by vzhľadom na globálny charakter námornej dopravy mali byť prijaté na celosvetovej úrovni v rámci IMO.

4.7 V tejto súvislosti EHSV pripomína, že návrh sa bude vzťahovať aj na lode nesúce vlajky krajín, ktoré nie sú členmi EÚ. Hoci to nepredstavuje problém v prípade dopravy v rámci EÚ, problémy môžu nastať v súvislosti s dopravou medzi EÚ a prístavmi mimo EÚ. EHSV sa domnieva, že sa to môže prejavovať nie ako právny, ale skôr ako praktický a politický problém, a to vzhľadom na potenciálne riziko odvetvy alebo komplikácií v dôsledku existencie viacerých súbežných systémov tohto druhu. EHSV vyjadruje nádej, že plánovaný systém sa preukáže ako dostatočne atraktívny pre subjekty patriace do rámca jeho pôsobnosti a že na rozdiel od systému obchodovania s emisnými kvótami v leteckej doprave nenastanú žiadne ťažkosti z prevádzkovateľmi z tretích krajín.

⁽⁹⁾ Stanovisko EHSV na tému „Obsah síry v lodných palivách“, Ú. v. EÚ C 68, 6.3.2012, s. 70 – 74.

⁽¹⁰⁾ „Obsah síry v lodných palivách“, Ú. v. EÚ C 68, 6.3.2012, s. 70 – 74; „Modrý rast: príležitosti pre udržateľný rast v morském a námornom odvetví“, Ú. v. EÚ C 161, 6.6.2013, s. 87 – 92; „Politika EÚ v oblasti námornej dopravy do roku 2018“, Ú. v. EÚ C 255, 22.9.2010, s. 103 – 109; „Obchodovanie s emisnými kvótami v leteckej doprave“, Ú. v. EÚ C 133, 9.5.2013, s. 30 – 32; „Monitorovanie a nahlasovanie emisií skleníkových plynov“, Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 169 – 173; „Integrovaná námorná politika EÚ“, Ú. v. EÚ C 211, 19.8.2008, s. 31 – 36; „Ekologizácia námornej a riečnej dopravy“, Ú. v. EÚ C 277, 17.11.2009, s. 20 – 24.

4.8 EHSV zastáva názor, že v rámci IMO by sa mali odsúhlasit povinné opatrenia na zníženie objemu emisií CO₂ presahujúce obsah tohto návrhu s cieľom zvýšiť možnosti ich úspešného vykonávania. Zároveň zastáva názor, že v prípade regionálneho nariadenia EÚ sú pravdepodobnejšie rôzne ťažkosti s jeho vykonávaním, najmä vo vzťahu k tretím krajinám.

4.9 EHSV si všima závery vyplývajúce z posúdenia vplyvu návrhu, že na dosiahnutie náležitého zníženia objemu emisií CO₂ na úroveň, ktorá by umožnila dosiahnuť ciele v oblasti emisií z námornej dopravy stanovené v bielej knihe o dopravnej politike z roku 2011, sú najúčinnnejšie trhové opatrenia.

4.10 EHSV upriamuje pozornosť aj na riziko, že povinné regionálne opatrenia na zníženie objemu emisií, predovšetkým trhové opatrenia, môžu mať negatívny vplyv na konkurencieschopnosť európskej lodnej dopravy.

4.11 EHSV preto víta záväzok uvedený v návrhu Komisie udržiavať úzky kontakt s IMO a ďalšími príslušnými medzinárodnými organizáciami, pokiaľ ide o implementáciu systému EÚ na monitorovanie, nahlasovanie a overovanie emisií CO₂ z námornej dopravy, ako aj pripravenosť Komisie prispôsobiť systém EÚ systému monitorovania, nahlasovania a overovania emisií odsúhlasenému v budúcnosti v IMO.

4.12 EHSV nabáda Komisiu a členské štáty, aby naďalej v rámci IMO vyvíjali tlak na čo najskoršie prijatie rozhodnutí o primeraných, podľa možnosti trhových, opatreniach na zníženie objemu emisií CO₂ z námornej dopravy.

4.13 EHSV poznamenáva, že hoci Komisia pripisuje veľký význam riešeniu zo strany IMO, nevyklučuje regionálne opatrenia na úrovni EÚ, ak by súčasný vývoj v IMO nevedol k žiadnym výsledkom. EHSV víta skutočnosť, že pre takéto regionálne opatrenia nie je očividne stanovená žiadna časová lehota, a varuje pred prijímaním opatrení, ktoré by mohli mať len malý reálny účinok, čo sa týka zníženia emisií, no mohli by priniesť vysoké náklady v podobe zníženia konkurencieschopnosti či vyvolať problémy vo vzťahu k tretím krajinám v rozsahu, v akom sa tieto opatrenia budú vzťahovať na lode, ktoré sa plavia pod ich vlajkou, prinajmenšom vo vodách nepatriacich EÚ.

4.14 EHSV takisto schvaľuje prepojenie vytvorené medzi sektorovým systémom monitorovania, nahlasovania a overovania emisií a všeobecným systémom regulácie emisií skleníkových plynov zavedeným v zmysle nariadenia č. 525/2013⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Nariadenie (EÚ) č. 525/2013 o mechanizme monitorovania a nahlasovania emisií skleníkových plynov a nahlasovania ďalších informácií na úrovni členských štátov a Únie relevantných z hľadiska zmeny klímy a o zrušení rozhodnutia č. 280/2004/ES.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 EHSV poznamenáva, že zvolená koncepcia systému monitorovania, nahlasovania a overovania emisií kladie najväčšie zaťaženie pri realizácii systému na pleciah vlastníkov a prevádzkovateľov lodí a na akreditovaných overovateľov, zatiaľ čo členské štáty, Komisia a EMSA budú vykonávať predovšetkým dozorné funkcie a prijímať správy. Zámerom toho je umožniť využitie existujúcich skúseností na úrovni spoločností a znížiť administratívne zaťaženie inštitúcií EÚ.

5.2 EHSV sa domnieva, že aby bola kvalita nahlasovania emisií vyššia, mali by sa v správach rozoznávať relevantné osobitné údaje, ako napríklad trieda odolnosti lode voči ľadu alebo relevantné plavebné podmienky, ako napríklad plavba v zimnom období.

5.3 EHSV zastáva názor, že niektoré aspekty navrhovaného systému monitorovania, nahlasovania a overovania emisií sú zbytočne zložité a náročné na zdroje. Je napríklad ťažké pochopiť, prečo je nutné vyhotovovať formálnu správu o overovaní týkajúcu sa výročných správ, keď sa o schválených výročných správach bude vydávať osvedčenie o zhode a hlavné prvky tohto osvedčenia sa budú uverejňovať. EHSV sa domnieva, že by malo postačovať osvedčenie o zhode, prípadne s odôvodnenou správou o overovaní v prípade zamietnutia osvedčenia o zhode.

5.4 Aj keď je určite užitočné poskytovať tiež správy v zmysle návrhu orgánom Komisie zodpovedným za vykonávanie nariadenia č. 525/2013 o monitorovaní a nahlasovaní emisií skleníkových plynov, je ťažké pochopiť, prečo by členské štáty mali posilať Komisii samostatnú správu prispôbenú na účely tohto nariadenia, keď všetky relevantné informácie by jednoducho mohli byť zahrnuté do jednej správy, ktorá by sa mohla poskytovať všetkým zainteresovaným stranám.

5.5 EHSV sa tiež pýta, či je rozsah sankcie vyhostenia stanovenej v článku 20 ods. 3 návrhu primeraný, keďže sa zdá, že by táto sankcia bránila lodi vstúpiť do ktoréhokoľvek prístavu EÚ vrátane prístavov jej vlajkového štátu. Bolo by primerané určiť niektoré prístavy ako útočiská, v ktorých by takéto lode mali možnosť vyriešiť problémy s konformitou.

5.6 EHSV kladie otázku, či časové lehoty poskytnuté na implementáciu nie sú zbytočne dlhé a či by nebolo možné ich skrátiť približne o jeden rok. Očakáva sa napríklad, že návrh by mal nadobudnúť účinnosť 1. júla 2015, ale plány monitorovania by sa mali predložiť Komisii až 30. augusta 2017, čím by sa samotný proces monitorovania v skutočnosti začal až 1. januára 2018. Predstavuje to prechodné obdobie približne dva a pol roka, ktoré EHSV vníma ako príliš dlhé vzhľadom na skutočnosť, že sa budú musieť prijať ešte viaceré delegované akty a vykonávacie akty.

5.7 EHSV sa takisto domnieva, že plánované Európske fórum pre udržateľnú námornú dopravu by mohlo byť dobrým miestom na riešenie mnohých otázok súvisiacich s implementáciou.

5.8 EHSV tiež zaznamenal niekoľko technických problémov v návrhu. V článku 14 ods. 1 sa spomína „spoločnosť“ a „prevádzkovateľ lode“, hoci podľa vymedzení v článku 3 slovo „spoločnosť“ zahŕňa vlastníkov aj prevádzkovateľov. V článku 15 ods. 5 aj v článku 16 ods. 3 sa delegujú na Komisiu právomoci vydávať delegované akty týkajúce sa okrem iného „metód akreditácie overovateľov“. EHSV navrhuje vypustiť zmienku o „metódach akreditácie“ z článku 15 ods. 5, ktorý sa týka postupov overovania, a ponechať ju v článku 16, ktorý sa zaoberá akreditáciou overovateľov.

5.9 Článok 23 stanovuje veľmi široké možnosti delegovania s cieľom zmeniť alebo doplniť ustanovenia príloh I a II prostredníctvom delegovaných aktov v záujme zohľadnenia množstva faktorov vrátane vedeckých dôkazov, relevantných údajov dostupných na palubách lodí, medzinárodných predpisov a medzinárodne uznávaných noriem „určenia najpresnejších a najefektívnejších metód monitorovania emisií a zlepšenia presnosti požadovaných informácií“. EHSV zastáva názor, že takéto delegovanie právomocí ďaleko presahuje rámec prispôbenia technickému vývoju a umožňuje zmeny, ktoré sú pre návrh podstatné, ako je napríklad určenie metód monitorovania. EHSV sa preto domnieva, že delegovanie právomocí v takomto rozsahu môže byť v rozpore s článkom 290 ZFEÚ. Podobnú otázku možno položiť v súvislosti s delegovaním právomocí v článku 15 ods. 3 týkajúcich sa postupov overovania.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európska stratégia pre mikroelektronické a nanoelektronické komponenty a systémy“

COM(2013) 298 final

(2014/C 67/36)

Spravodajkyňa: **Laure BATUT**

Európska komisia sa 3. júla 2013 rozhodla podľa článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európska stratégia pre mikroelektronické a nanoelektronické komponenty a systémy“

COM(2013) 298 final.

Odborná sekcia pre dopravu, energetiku, infraštruktúru a informačnú spoločnosť poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 30. septembra 2013.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra) prijal 112 hlasmi za, pričom 1 člen hlasoval proti a 1 sa hlasovania zdržal, nasledujúce stanovisko:

1. Závbery a odporúčania

1.1 EHSV podporuje vôľu Komisie vybudovať vedúce postavenie Európy v oblasti mikroelektronických a nanoelektronických komponentov a systémov a súrne na cezhraničnom základe sústrediť okolo tohto projektu členské štáty, výskum, investície a energie s cieľom premietnuť najvyššiu kvalitu do výroby a pracovných miest.

1.2 EHSV sa domnieva, že mikroelektronické a nanoelektronické komponenty môžu byť základom pre novú priemyselnú revolúciu, a preto si táto oblasť viac než európsku priemyselnú „stratégiu“ vyžaduje „spoločnú priemyselnú politiku“ vo verejnom záujme, ktorú je potrebné vypracovať na základe koordinácie, ktorú by zabezpečila Komisia, v záujme toho, aby európske podniky boli schopné zaujať vedúce postavenie vo výrobe a na trhoch. Tento prvok v návrhu Komisie chýba.

1.3 EHSV zastáva názor, že niektoré existujúce piliere najvyššej kvality, ktoré sú nevyhnutné na to, aby Európe poskytovali stimuly, sa musia posilniť a viac rozvinúť. Potenciál by sa posilnil, ak by aj menej rozvinuté subjekty v EÚ mohli využívať rozsiahly verejný a súkromný program financovania navrhovaný v oznámení. V tejto súvislosti sa musí upraviť systém štátnej pomoci a dotácií vzhľadom na to, že problémom európskeho priemyslu v oblasti špičkových technológií nie je hospodárska súťaž medzi európskymi podnikmi, ale skutočnosť, že v mnohých odvetviach špičkových technológií neexistujú konkurencieschopné podniky a lídri v celosvetovom meradle. Táto politika by sa mala spružniť vzhľadom na toto špičkové

odvetvie nielen v prospech spoločnej technologickej iniciatívy, ale aj s cieľom pomôcť podnikom dosiahnuť svetovú úroveň, tak ako je to v Ázii a v USA.

1.4 EHSV sa domnieva, že by bolo vhodné, aby si stratégia, ktorá je predmetom skúmaného oznámenia, stanovila za cieľ dobehnúť európske meškanie a pokryť celý hodnotový reťazec (zodpovedné útvary pre výroby a trhy, subdodávateľia, platformy, výrobcovia základných technológií a návrhárske spoločnosti) prostredníctvom oživených európskych zručností, a podporuje obranu záujmov podnikov zo strany Únie v rámci každej dohody o voľnom obchode, o ktorej sa v súčasnosti vedú rokovania (Japonsko, USA). Výbor podporuje eurocentrický prístup Európskej komisie, vyjadruje však obavy v súvislosti s jeho realizáciou v rámci globálneho hodnotového reťazca. Skutočnou slabinou Európy sú chýbajúce produkty a trhy a nedostatok významných výrobných podnikov. EHSV však odporúča Komisii, aby nezanedbávala rozvoj silných členských štátov, ktoré majú byť základnými prvkami cezhraničnej súčinnosti.

1.5 Výbor víta novú stratégiu pre mikroelektronické a nanoelektronické komponenty a systémy, poukazuje však na to, že táto stratégia musí byť v súlade s článkom 3 ods. 3 ZEÚ a článkami 9 a 11 ZFEÚ. Keďže ešte nebol vypracovaný plán postupu (do konca roku 2013), výbor odporúča, aby sa zohľadnili spoločensko-hospodárske účinky na živé organizmy a najmä na udržateľný rozvoj vzhľadom na to, že v bežnom živote narastá vplyv mikroelektronických a nanoelektronických komponentov a materiálov, ktoré sa využívajú, na výskum, zamestnanosť, odbornú prípravu, hlavný rozvoj kvalifikácií a zručností, zdravie občanov a pracovníkov pracujúcich v tomto odvetví.

1.6 Odporúča, aby sa okrem skupiny vedúcich predstaviteľov v oblasti elektroniky zaviedli aj nové formy občianskej správy so zreteľom na význam príslušných požadovaných verejných investícií vo výške 5 miliárd EUR na 7 rokov a na strategický význam tohto odvetvia.

1.7 EHSV odporúča, aby sa vykonalo hodnotenie stratégie v polovici obdobia.

2. Úvod

2.1 V rámci svojej politiky na oživenie investícií podporujúcich silnejší európsky priemysel, ktorý musí prispieť k hospodárskemu oživeniu a návratu rastu (COM(2012) 582 final), Európska komisia zverejňuje oznámenie o mikroelektronických a nanoelektronických komponentoch a systémoch, ktoré už vo svojom predchádzajúcom oznámení (COM(2012) 341 final) vymedzila ako kľúčové podporné technológie zodpovedajúce hlavnej iniciatíve č.6 stratégie Európa 2020, ktorá bola rozvinutá v rámcovom programe Horizont 2020.

2.2 Mikroelektronické a nanoelektronické komponenty a systémy a informačné technológie tvoria základ širokej palety kategórií výrobkov, bez ktorých sa v budúcnosti nezaobíde žiadna činnosť a ktoré prispievajú k inovácii a konkurencieschopnosti. Hlavných deväť kategórií tvoria: 1. počítače, 2. periférne zariadenia počítačov a kancelárske vybavenie, 3. spotrebná elektronika, 4. servery a pamäťové zariadenia, 5. vybavenie pre sieťové prepojenie, 6. automobilová elektrotechnika, 7. lekárska elektronika, 8. priemyselná elektronika, a 9. vojenská elektronika a elektronika v leteckom a kozmickom priemysle.

2.3 EHSV víta skutočnosť, že Komisia v tomto novom oznámení zohľadnila niektoré z odporúčaní, ktoré výbor uviedol vo svojich predchádzajúcich stanoviskách⁽¹⁾, a že Komisia prejavuje skutočnú vôľu konať s cieľom opäť si získať trhy. Podmienkou úspechu bude lepšie využitie výsledkov výskumu a väčší dôraz na výroby a vedúce spoločnosti.

2.4 Aj podľa Komisie predstavoval obrat tohto samotného odvetvia približne 230 miliárd EUR v roku 2012 v celosvetovom meradle a hodnota výrobkov obsahujúcich mikroelektronické a nanoelektronické komponenty a systémy bola približne 1 600 miliárd EUR. Vzhľadom na skutočnosť, že podpora výskumu, rozvoja a inovácií zo strany Únie už desať rokov stagnuje (bod 5.2 oznámenia) a že už 15 rokov sa zaznamenáva masívny presun objemu tejto výroby do Ázie, ktorá disponuje patentmi a kvalifikovanou pracovnou silou (bod 3.3 oznámenia), Komisia navrhuje vypracovať novú európsku priemyselnú stratégiu pre elektroniku a odporúča vytvoriť koordinované verejné investície a verejno-súkromné partnerstvá s cieľom mobilizovať nové verejné a súkromné investície vo výške 10 miliárd EUR do „vyspelých technológií.“

3. Zhrnutie oznámenia Komisie

3.1 V záujme toho, aby sa dobehlo toto meškanie a udržal sa krok s USA a Áziou v oblasti výroby mikroelektronických a nanoelektronických komponentov a systémov Komisia navrhuje:

- zvýšiť objem a koordináciu investícií do oblasti výskumu, rozvoja a inovácií a zosúladiť cezhraničné aktivity členských štátov a Únie,
- posilniť súčasné európske centrá excelentnosti s cieľom zostať na špičke,
- pracovať na rozvoji európskych digitálnych systémov (kremíkové čipy), ktoré budú výkonnejšie, lacnejšie (prechod na wafery s priemerom 450 mm – „More Moore“) a inteligentnejšie („More than Moore“(viac ako Moorov zákon)),
- mobilizovať 10 miliárd EUR za 7 rokov, z ktorých by polovica pochádzala z verejných regionálnych, vnútroštátnych a európskych zdrojov a polovica z verejno-súkromných partnerstiev, s cieľom pokryť reťazec hodnôt a inovácií, a to aj z programu Horizont 2020⁽²⁾.

Komisia sa teda bude usilovať:

- poskytnúť pre kľúčového európske priemyselné odvetvia viac európskych mikroelektronických a nanoelektronických komponentov a systémov,
- posilniť zásobovací reťazec a ekosystémy týchto technológií, tým že sa MSP ponúkne viac príležitostí,
- zvyšovať objem investícií do techník v oblasti vyspelej výroby,
- stimulovať inováciu vo všetkých oblastiach, a to aj na úrovni navrhovania s cieľom podporiť priemyselnú hospodársku súťaž v Európe.

4. Všeobecné pripomienky

4.1 Všetky elektronické a optoelektronické výrobky sú nanotechnológiami. Predstavujú takzvané technológie „zhora nadol“ tzv. *top-down* technológie, pri ktorých sa vychádza z materiálov, ktoré sa spracúvajú jemnejšie (mikro) s cieľom vytvoriť prvky komponentov, ako sú tranzistory, kondenzátory, elektrické prepojenia. Najnovšie výskumy sú nasmerované „zdola nahor“ (*bottom up*) k zoskupeniu integrovaných štruktúr nanomedzi (od 1 do 100 nm), ako sú molekuly a nanorúrky, ktoré už majú prirodzenú elektrickú funkčnosť a zvýšia výkon a ešte viac rozšíria kapacitu kremíka.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 44, 15.2.2013, s. 88; Ú. v. EÚ C 54, 19.2.2011, s. 58.

⁽²⁾ COM(2011) 808 final, Horizont 2020 – rámcový program pre výskum a inovácie.

Ako sa uviedlo v bode 2.2, mikroelektronické a nanoelektronické komponenty a systémy sa dotýkajú najrôznejších oblastí a ovplyvňujú takmer každú stránku priemyselných a obchodných aktivít, ako aj väčšinu činností nášho osobného života. A tento zoznam ešte nie je úplný.

4.2 Výbor víta skutočnosť, že dôraz sa kladie na skutočnú priemyselnú stratégiu v oblasti elektroniky, ktorá je podmienkou pre schopnosť inovácie všetkých odvetví činnosti, konkurencieschopnosť a budúcnosť Európy. Taktiež víta, že v záujme toho, aby EÚ mohla zaujať poprednú pozíciu v tejto oblasti, Komisia prejavila vôľu urobiť z tejto stratégie spoločnú hybnú silu pre členské štáty. Na svetovom trhu s kľúčovými podpornými technológiami je konkurencia veľmi silná a kapitál nesmeruje do Európy. Aby EÚ opäť zaujala svoju pozíciu vo svete, mala by členským štátom poskytnúť podmienky prispôbené príslušným priemyselným odvetviám.

4.3 V oznámení sa navrhuje extrémne eurocentrická stratégia založená na vyplňaní medzier v hodnotovom reťazci európskeho elektronického priemyslu. Hodnotové reťazce v elektronickom priemysle sú však svetové, nie regionálne. Traja hlavní aktéri sú: vedúce spoločnosti, subdodávatelia a lídri platformy. Desiatky iných subjektov zohrávajú dôležitú úlohu v širšom priemysle, vrátane predajcov softvérov, výrobcov výrobných zariadení, distribútorov a výrobcov všeobecnejších komponentov a subsystémov.

Hodnota, ktorú získali najsilnejšie spoločnosti vo svetových hodnotových reťazcoch (vedúce spoločnosti s globálnymi značkami a dodávatelia komponentov so silným postavením lídrov platformy), môže byť extrémne vysoká. V oznámení sa neupresňuje, na ktorú časť globálneho hodnotového reťazca Komisia plánuje zamerať svoje úsilie a či jej ambície siahajú za všeobecné komponenty a subsystémy.

4.4 Komisia chce podporiť spoluprácu a vzájomné opatrenia s cieľom prilákať potrebné značné rozpočtové prostriedky do tohto odvetvia a od výskumných pracovníkov a vedúcich predstaviteľov v elektronickom priemysle (členovia riadiaceho výboru združenia AENEAS a CATRENE, Nanoelectronics beyond 2020) očakáva, že jej poskytnú pomoc pri vypracúvaní plánu postupu do konca roku 2013, ktorým sa bude stratégia riadiť.

4.5 EHSV víta rozhodnutie pokročiť v tejto oblasti a domnieva sa, že so stratégiou musia súhlasiť všetky zúčastnené strany. Okrem európskej priemyselnej stratégie by táto oblasť potrebovala aj skutočnú „spoločnú priemyselnú politiku,“ ktorá výskumným pracovníkom ponúkne komplexnú krátkodobú a dlhodobú politickú víziu. Pre budúcnosť Európy je táto oblasť životne dôležitá. Cieľom je využiť masový efekt, aby sa výskum mohol pretransformovať na výroby a aby sa tieto výrobky

mohli následne uvádzať na trh. Preto je na jednej strane nevyhnutné vypracovať prognózy pre priemyselný vývoj v rozpätí najmenej 5 rokov, tak ako to robia aj konkurenčné obchodné podniky z tretích krajín, a na strane druhej vytvoriť prepojenia s občianskou spoločnosťou.

Špičkové výkony odborníkov sú výsledkom úzko špecializovanej výroby, avšak od návrhu až po predaj konečného výrobku chýbajú špičkovým MSP prostriedky, zručnosti a viditeľnosť. EÚ potrebuje stratégie, výroby a lídrov na trhu. Tento prvok nie je v oznámení dostatočne zohľadnený.

4.6 V prvých štyroch produktových kategóriách uvedených v bode 2.2, je len jediná svetová jednotka z Európy. Európske zastúpenie je oveľa významnejšie v ďalších sektoroch, ale v žiadnom sektore nemá Európa dominantné postavenie. EHSV ľutuje, že stratégia Komisie nie je jasnejšia, pokiaľ ide o tieto prekážky vstupu do globálneho hodnotového reťazca. Nevyhnutným prvým krokom by mal byť návrat zmluvnej výroby do pôvodných krajín.

4.7 EHSV víta, že Komisia považuje za naliehavé zintenzívniť a najmä koordinovať všetko úsilie, ktoré v tejto oblasti vyvíjajú verejné orgány v záujme toho, aby tieto technológie naďalej zostali vo vlastníctve EÚ, a to aj napriek tomu, že sa predávajú na celom svete.

4.8 EHSV považuje za veľmi dôležité podporovať synergie na cezhraničnej úrovni a za rovnako dôležité stimulovať energiu členských štátov ako základ pre synergické interakcie. Európa nemôže byť viac ako súčet jej častí. Samotné členské štáty majú svoje duševné vlastníctvo potrebné na docelenie celosvetového vplyvu. Nejde len o cezhraničné synergie, ale aj o energiu, víziu a ambície v rámci hraníc jednotlivých štátov.

4.8.1 Koordinácia bude musieť byť veľmi štruktúrovaná, aby sa roztrieštenosť, ktorú možno pozorovať medzi členskými štátmi, ďalej nezvyšovala aj na regionálnej alebo dokonca akademickej úrovni (centrá excelentnosti). Je potrebné zabezpečiť, aby stratégia bola prispôbená vnútornej dynamike mikroelektronického a nanoelektronického odvetvia.

4.8.2 EHSV sa nazdáva, že treba dosiahnuť rovnováhu medzi stratégiou založenou na dopyte trhu a potrebnou spoločnou priemyselnou politikou. Trh nemôže byť jedinou referenciou (bod 5.3 ods. 2 oznámenia a bod 4 prílohy). Napriek tomu však EÚ nesmie zavrhnúť prieskumnú funkciu trhu.

4.9 Silnejší európsky priemysel a nová stratégia v oblasti elektronických komponentov a systémov sú síce veľmi vítané, musia však byť v súlade s článkom 3 ZEÚ a článkami 9 a 11 ZFEÚ. Napriek komplexnosti týchto faktorov je potrebné zamyslieť sa aj nad spoločensko-hospodárskymi dôsledkami **rozvoja nanotechnológií a rozvoja prostredníctvom nanotechnológií.**

4.9.1 Výbor sa domnieva, že by sa mali analyzovať a kvantifikovať údaje o počte pracovných miest v tomto odvetví, o odbornej príprave a o požadovaných zručnostiach. V súčasnosti pribúda počet pracovných miest, chýbajú však zručnosti. Preto je potrebné sa zaoberať týmto nepomerom. Toto si vyžaduje dlhodobé investície, ktoré sa dajú vyčíslieť. Konečným cieľom je, aby všetci prispeli k posilneniu pozície EÚ vo svete elektronických komponentov a systémov. EHSV vyjadruje poľutovanie nad tým, že Komisia vo svojom oznámení neuviedla tieto aspekty, ktoré však boli v rozsiahlej miere zohľadnené v jej predchádzajúcom dokumente z roku 2012 (COM(2012) 582 final), a neuviedla ani výšku súm, ktoré bude potrebné na tento účel vynaložiť.

4.9.2 Elektronické prístroje patria medzi výrobky obsahujúce nanočastice, ktoré sú a budú poskytované spotrebiteľom. Nanočastice sa nachádzajú v komponentoch hybridnej molekulárnej elektroniky, polovodičoch, nanorúrkach a nanovodičoch alebo vo vyspelej molekulárnej elektronike. Nanoelektronika s nízkym a ultranízkym napätím sú dôležitými témami výskumu a vývoja, ktoré smerujú k výskytu nových okruhov fungujúcich v blízkosti teoretickej hranice pre energetickú spotrebu na jeden bit. Vplyv opotrebovania, zhoršovania stavu alebo koniec životnosti nanomateriálov v súčasných elektronických prístrojoch, na ktorých vývoji sa práve pracuje alebo ktoré ešte len budú objavené, musí EÚ vziať do úvahy vzhľadom na udržateľný rozvoj a v záujme ochrany životného prostredia a živých bytostí, napriek tomu, že súčasná definícia nanomateriálov, ktorú vytvorila Európska komisia, nesmeruje k tomu, že by sa v súvislosti s mikroelektronikou a nanoelektronikou mala pozornosť sústrediť na zdravie. Musí sa uplatniť zásada obozretnosti.

5. Konkrétne pripomienky

5.1 Skutočná priemyselná stratégia

5.1.1 Výbor považuje stratégiu Komisie, ktorá sa snaží vyplniť medzery hodnotového reťazca vo výrobe a zvrátiť vývoj tak, aby sa do Európy presunuli chýbajúce časti hodnotového reťazca mikroelektronických a nanoelektronických technológií, za vhodnú. Zároveň si však kladie otázku v súvislosti s dôvodmi desaťročnej stagnácie (čo sa výslovne uznáva v bode 5.2 oznámenia) v rozpočtoch pre výskum, rozvoj a inováciu v Európe, čo je pritom oblasť, ktorá má vo svete dobré meno. V dôsledku tejto stagnácie EÚ nemohla zaujať zodpovedné miesto na svetových trhoch v kľúčovom momente nástupu Číny. Prostredníctvom analýzy týchto dôvodov, ako aj dynamiky globálneho hodnotového reťazca uvádzaného v bode 4 tohto stanoviska, by sa mohlo zabrániť budúcim chybám, a preto by možno bolo potrebné čerpať inšpirácie zo stratégií iných regiónov na svete a hľadať stimuly, ktoré môžu byť užitočné pre návrat niektorých druhov výroby do Európy.

5.1.2 EHSV sa domnieva, že konkurencieschopnosť na základe pracovných nákladov zlikvidovala celé odvetvia (textilné, obuvnícke, gumárske, metalurgické odvetvie atď.). Zmluvná výroba má rovnaké následky v odvetví elektroniky. Elektronická stratégia by mala zahŕňať tieto údaje a akceptovať nastavenie nových foriem konkurencieschopnosti na základe zručností, excelentnosti a vytvárania väčšieho počtu centier, šírením poznatkov do viacerých podnikov, vnútornou pružnosťou atď.

5.1.3 Výbor sa domnieva, že okrem finančnej pomoci by MSP a ich značkám mohla pomôcť aj koordinovaná ochrana EÚ. Súčasťou skúmanej stratégie by mali byť patenty, ochrana obchodného tajomstva, boj proti kybernetickej trestnej činnosti a krádeži patentov.

Multilaterálny voľný obchod otvára všetky hranice nad rámec koordinovanej regulácie, ktorú by mohla zabezpečovať WTO. EHSV sa domnieva, že by bolo vhodné, aby sa stratégia, ktorá je predmetom skúmaného oznámenia, zohľadnila v rámci každej zmluvy o voľnom obchode, o ktorej sa v súčasnosti vedú rokovania (Japonsko, USA). Zmluvy o voľnom obchode, na rozdiel od vôle zakladateľov Európskej únie, otvárajú trhy, na ktorých partneri nemajú a priori rovnaké pravidlá.

5.2 Financovanie

5.2.1 Prítomnosť v súboji o trhy si vyžaduje investície, ktoré členské štáty nachádzajúce sa v kríze a sužované rozpočtovými škrtmi, ktoré od nich požaduje EÚ, nemôžu poskytnúť. Komisia apeluje na súkromný sektor, aby sa zapojil. Kríza však prehĺbila ťažkosti MSP s prístupom k úverom, najmä pokiaľ ide o inovatívne MSP, a to do takej miery, až ich banky dusia.

5.2.2 Výbor víta, že Komisia kladie dôraz aj na ich financovanie a prispieva k uvoľňovaniu tohto tlaku.

5.2.3 Schopnosť verejných prispievateľov konať je obmedzená z dôvodu ich deficitov a verejných dlhov vrátane sociálnych systémov. Prostriedky kontroly, ktoré majú k dispozícii, aby overili záväzky podnikov v súvislosti s udrzovaním a rozširovaním návrhových a výrobných činností v Európe (koniec bodu 7.1 oznámenia), sa nezdajú byť dostatočne rozvinuté.

Výbor sa domnieva, že: systém štátnej pomoci a dotácií by sa mohol spružniť v záujme toho, aby:

1. podnikom v tomto odvetví zaručil väčšiu schopnosť reagovať na svetový trh budúcnosti,
2. výmena osvedčených postupov prebiehala medzi všetkými výskumnými pracovníkmi,
3. mohli vzniknúť nové centrá excelentnosti v mestách, ktoré sú pripravené ich prijať,
4. pravidlá solidarity bránili dumpingu v rámci Európy,
5. postupy a kritériá prístupu k finančným prostriedkom boli zjednodušené a aby boli banky informované.

5.2.3.1 EHSV by si želal jasnejšiu previazanosť so štrukturálnymi fondmi a EIB, najmä pre krajiny EÚ, ktoré sa nachádzajú v kritickom stave z dôvodu hlbkej finančnej krízy a v ktorých výrazný prepád verejných výdavkov spolu so zmrazením súkromných investícií viedli k tomu, že ani nemôžu reálne uvažovať o pomoci, a v ktorých štrukturálne fondy už nepredstavujú absolútny zázrak. EHSV navrhuje, aby EÚ pre príslušných výskumných pracovníkov v týchto krajinách zabezpečila možnosť začleniť sa do najlepších európskych výskumných centier.

5.2.3.2 Pokiaľ ide o súkromné fondy, EHSV sa domnieva, že tieto môžu byť príspevkom, pričom je však veľmi nespôhlivé zakladať dlhodobú stratégiu na tomto predpoklade.

5.3 Koordinácia

5.3.1 EHSV súhlasí s úlohou koordinátora síl, ktorú má EÚ v úmysle vykonávať, ako aj s voľbou Komisie uplatniť článok 187 Zmluvy a založiť spoločný podnik (nová spoločná technologická iniciatíva). Samotný trh totiž nehrá žiadnu „úlohu“ a nemá politickú vôľu, z ktorej by mohli vzišť nové usmernenia.

5.3.2 Úroveň EÚ je vyhovujúca pre organizáciu prierezového charakteru, zabránenie redundantnému výskumu, pre mobilizáciu hodnotových reťazcov a komerčné využitie výsledkov v čo najlepších podmienkach. EHSV pripomína, že je potrebné zohľadniť úrovne rozvoja v oblasti výskumu, ktoré sú v jednotlivých členských štátoch rozdielne, v záujme toho, aby sa nezhodnocovali len centrá excelentnosti, ale aby sa nové prostriedky sprístupnili pre všetkých. Ak sa nedá všade použiť rovnaký obchodný model, musí byť možné poskytnúť pomoc aj malým začínajúcim podnikom.

5.3.3 Bude sa musieť zohľadniť skutočnosť, že zameranie sa na vertikálne prepojenie počítačových systémov (bývalý program ARTEMIS) a nanoelektroniky (bývalé spoločné technologické iniciatívy ENIAC), ako aj presvedčovanie podnikov a univerzít, aby spolupracovali horizontálne, a to na nadnárodnej úrovni, je ambiciózne. EHSV by považoval za užitočné uviesť spravenia o osobitostiach regiónov a centrách excelentnosti vzhľadom na to, že realizácia objavov si v záujme porozumenia nanovlastnostiam vyžaduje čoraz väčšiu interdisciplinárnosť. Takisto žiada, aby sa uviedli spravenia v súvislosti s ochranou informácií, ktoré musia kolovať, a podanými patentmi.

5.4 Spoločensko-hospodárske dôsledky

5.4.1 V oznámení sa žiadne neuvádzajú. Oznámenie sa zameriava na účinnosť, nič však nie je možné realizovať bez ohľadu na ľudský kapitál, a to najmä nie v tejto oblasti (čl. 3 ods. 3 ZEÚ a články 9 a 11 ZFEÚ).

5.4.1.1 Zamestnanosť

— Podľa Komisie by podniky mikroelektroniky a nanoelektroniky mohli zamestnať 200 000 osôb priamo a 1 milión nepriamo. Dopyt po zručnostiach neustále rastie.

— Na konci hodnotového reťazca musia podniky uspieť s transformáciou svojich investícií na výkon (finančná a obchodná kvalita). EÚ je na špičke vo svetovom výskume a musí uspieť s jeho premenou na pracovné miesta.

— Pre EÚ nastal čas, aby všeobecne rozšírila svoju vysokú úroveň zručností, ktoré dosiahla v špecializovanej výrobe, a to na základe rozvoja informovanosti, odbornej prípravy, kvalifikácie atď.

— Výbor si želá, aby sa financovanie projektov nerealizovalo na úkor podpory sociálneho začlenenia a boja proti chudobe, a pripomína, že dobre odborne pripravená, kvalifikovaná a náležite odmenená pracovná sila je zárukou akosti konečného výrobku.

5.4.1.2 Odborná príprava

— EHSV si želá, aby Komisia v tejto súvislosti pripomenula obsah svojho oznámenia COM(2012) 582 final (kap. III-D). Ľudský kapitál, zručnosti a predvídanie potrieb sú viac ako inde nevyhnutné pre úspech akejkoľvek činnosti v oblasti mikroelektroniky a komponentov mikroelektroniky a nanoelektroniky, ktoré sa zo svojej povahy neustále rozvíjajú. Komisia už stanovila tabuľku ekvivalencie, ktorá by mala podporiť mobilitu v rámci Európy.

— V oblasti daní, vzdelávania, prístupu ku kapitálu a ceny práce je situácia v jednotlivých členských štátoch odlišná z dôvodu chýbajúcej harmonizácie. EHSV podporuje Komisiu v tom, že kladie dôraz na zručnosti. Výbor vyzýva k tomu, aby sa prijali všetky opatrenia, ktoré sú v rámci Únie potrebné na konvergenciu odborných príprav, kvalifikácií, know-how a diplomov potrebných na pokrytie hodnotového reťazca európskeho mikroelektronického a nanoelektronického priemyslu.

5.4.1.3 Zdravie

5.4.1.3.1 OECD vymedzuje nanotechnológie ako technológie, ktoré umožňujú manipulovať s veľmi malými štruktúrami a systémami, študovať ich a využívať (2009). Bez ohľadu na to, či majú prírodný pôvod alebo pochádzajú z výroby, tieto materiály sú potrebné pre nanotechnológie, manipulujú s nimi ľudia a používajú ich ľudia, a to občania aj pracovníci.

5.4.1.3.2 EHSV považuje za potrebné, aby sa v oznámení, ktorého cieľom je dostať EÚ v tejto oblasti na svetovú úroveň, uviedli užitočné upozornenia a nebezpečenstvá pre ľudské zdravie, pripomenula sa zásada predbežnej ochrany v záujme toho, aby z prínosu profitovali všetci, aby riziká boli čo najmenšie a neopakoval sa rovnaký model ako v prípade azbestu. Niektoré súčasné a budúce komponenty nanoelektronických systémov sa nezastavia na hranici pľúc, krvi, mozgu alebo placenty. Majú značnú interakčnú plochu.

5.4.1.3.3 Odvetvie zdravotníctva okrem toho využíva nanoelektronické systémy a prispieva tak k rozvoju výskumu. Je potrebné si pripomenúť, že je to tak práve vďaka sociálnym systémom, ktoré predstavujú odbytko pre výskum, ak im to kríza, nezamestnanosť a deficity umožnia.

5.4.1.4 Udržateľný rozvoj

5.4.1.4.1 EHSV poukazuje na *stratégiu na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu*, ktorú si želala Komisia (Európa 2020, COM(2010) 2020 final), a domnieva sa, že európska stratégia v oblasti komponentov a mikroelektronických a nanoelektronických systémov je stredobodom tejto témy.

5.4.1.4.2 Komisia by mala bezodkladne zohľadniť skutočnosť, že priemysel, ktorý chceme rozvíjať, už produkuje zvláštny druh odpadu a bude ho produkovať ešte viac a že už počnúc touto fázou výskumu treba riadiť a financovať životný cyklus mikromateriálov a nanomateriálov, a to najmä tých, ktoré sa vyrábajú, a systémov, ktoré ich používajú (viď prístup zdola

nahor), a síce o to viac, že nie všetky riziká sú zatiaľ známe. Možno bude v súvislosti s nimi potrebné zvážiť doplnenie smernice o zdaňovaní energie ⁽³⁾?

5.4.1.4.3 EHSV sa domnieva, že navrhovanú priemyselnú stratégiu je možné považovať za politiku rozsiahlych projektov, ktorá musí splniť požiadavky v oblasti udržateľného rozvoja.

5.4.1.5 Riadenie

V niektorých členských štátoch sa uskutočnili diskusie s občanmi o tejto priemyselnej revolúcii. Na konci hodnotového reťazca ide o to, aby sa získala dôvera občanov-spotrebiteľov, aby nakupovali európsky tovar.

EHSV preto odporúča, aby sa zapojili zúčastnené strany a viedli sa diskusie o riadení rizík, ako aj o vymedzení zodpovednej inovácie. Je dôležité zvážiť kolektívny záujem a zodpovednosť aktérov, určiť otázky a stret záujmov vzhľadom na to, že by to mohlo určite prispieť k hľadaniu spoločensky prijateľných riešení zo strany občanov, ktorí si uvedomujú potrebu požadovaných investícií, ako aj strategický význam tohto odvetvia.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

⁽³⁾ COM(2011) 169 final

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady, ktorou sa menia smernice 2006/112/ES a 2008/118/ES, pokiaľ ide o najvzdialenejšie francúzske regióny, a najmä Mayotte“

COM(2013) 577 final – 2013/0280 (CNS)

(2014/C 67/37)

Rada sa 12. septembra rozhodla podľa článku 113 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh smernice Rady, ktorou sa menia smernice 2006/112/ES a 2008/118/ES, pokiaľ ide o najvzdialenejšie francúzske regióny, a najmä Mayotte“

COM(2013) 577 final – 2013/0280 (CNS).

Keďže výbor usúdil, že návrh je uspokojivý a nie sú k nemu potrebné žiadne pripomienky, na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra 2013) rozhodol 149 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 6 sa hlasovania zdržali, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006, pokiaľ ide o rozpočtové prostriedky pridelené určitým členským štátom z Európskeho sociálneho fondu“

COM(2013) 560 final – 2013/0271 (COD)

(2014/C 67/38)

Európsky parlament (10. septembra 2013) a Rada (6. septembra 2013) sa rozhodli podľa článkov 177 a 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006, pokiaľ ide o rozpočtové prostriedky pridelené určitým členským štátom z Európskeho sociálneho fondu“

COM(2013) 560 final – 2013/0271 (COD).

Výbor na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra 2013) rozhodol 149 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 6 sa hlasovania zdržali, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Pripravovaný návrh nariadenia Rady, ktorým sa ustanovujú najvyššie povolené hodnoty rádioaktívnej kontaminácie v potravinách a krmivách spôsobenej jadrovou haváriou alebo iným prípadom rádiologického núdzového stavu“ Návrh predložený podľa článku 31 Zmluvy o Euratome na vyjadrenie stanoviska Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

COM(2013) 576 NÁVRH

(2014/C 67/39)

Európska komisia sa 6. augusta 2013 rozhodla podľa článku 31 Zmluvy o Euratome prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Pripravovaný návrh nariadenia Rady, ktorým sa ustanovujú najvyššie povolené hodnoty rádioaktívnej kontaminácie v potravinách a krmivách spôsobenej jadrovou haváriou alebo iným prípadom rádiologického núdzového stavu“

COM(2013) 576 NÁVRH.

Keďže výbor usúdil, že návrh je uspokojivý a nie sú k nemu potrebné žiadne pripomienky, na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra 2013) rozhodol 149 hlasmi za, pričom 3 hlasovali proti a 6 sa hlasovania zdržali, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa otvára a ustanovuje správa autonómnych colných kvót Únie pre dovozy určitých produktov rybníctva na Kanárske ostrovy na obdobie 2014 – 2020“

COM(2013) 552 final – 2013/0266 (CNS)

(2014/C 67/40)

Rada (16. septembra 2013) sa rozhodla podľa článku 349 Zmluvy o fungovaní Európskej únie prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Rady, ktorým sa otvára a ustanovuje správa autonómnych colných kvót Únie pre dovozy určitých produktov rybníctva na Kanárske ostrovy na obdobie 2014 – 2020“

COM(2013) 552 final – 2013/0266 (CNS).

Keďže výbor usúdil, že návrh je uspokojivý a nie sú k nemu potrebné žiadne pripomienky, na svojom 493. plenárnom zasadnutí 16. a 17. októbra 2013 (schôdza zo 16. októbra 2013) rozhodol 149 hlasmi za, pričom 3 členovia hlasovali proti a 6 sa hlasovania zdržali, zaujať k predkladanému textu kladné stanovisko.

V Bruseli 16. októbra 2013

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Henri MALOSSE

2014/C 67/16	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o niektorých pravidlách upravujúcich žaloby podávané na základe vnútroštátneho práva s cieľom získať náhradu škody utrpenej v dôsledku porušenia predpisov členských štátov a Európskej únie na ochranu hospodárskej súťaže“ COM(2013) 404 <i>final</i> – 2013/0185 (COD) a na tému „Oznámenie Komisie o vyčíslení škody pri žalobách o náhradu škody vzniknutej v dôsledku porušenia článku 101 alebo 102 Zmluvy o fungovaní Európskej únie“ C(2013) 3440	83
2014/C 67/17	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje program Kopernikus a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 911/2010“ COM(2013) 312 <i>final</i> – 2013/0164 (COD)	88
2014/C 67/18	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o poplatkoch Európskej agentúry pre lieky za vykonávanie činností dohľadu nad liekmi na humánne použitie“ COM(2013) 472 <i>final</i> – 2013/0222 (COD)	92
2014/C 67/19	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Plne elektronické verejné obstarávanie ako prostriedok modernizácie verejnej správy“ COM(2013) 453 <i>final</i>	96
2014/C 67/20	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o harmonizácii zákonov členských štátov týkajúcich sa sprístupňovania tlakových zariadení na trhu (prepracované znenie)“ COM(2013) 471 <i>final</i> – 2013/0221 (COD)	101
2014/C 67/21	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa viacero právnych aktov odkazujúcich na použitie regulačného postupu s kontrolou prispôsobuje článku 290 Zmluvy o fungovaní Európskej únie“ COM(2013) 451 <i>final</i> – 2013/0218 (COD) a na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa viacero právnych aktov v oblasti spravodlivosti odkazujúcich na použitie regulačného postupu s kontrolou prispôsobuje článku 290 Zmluvy o fungovaní Európskej únie“ COM(2013) 452 <i>final</i> – 2013/0220 (COD)	104
2014/C 67/22	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh na odporúčanie Rady o účinných opatreniach na integráciu Rómov v členských štátoch“ COM(2013) 460 <i>final</i> – 2013/0229 (NLE)	110
2014/C 67/23	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh rozhodnutia Európskeho parlamentu a Rady o rozšírení spolupráce medzi verejnými službami zamestnanosti (VSZ)“ COM(2013) 430 <i>final</i> – 2013/0202 (COD)	116
2014/C 67/24	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade – Posilnenie sociálneho rozmeru hospodárskej a menovej únie“ COM(2013) 690 <i>final</i>	122

2014/C 67/25	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Smerom ku konkurencieschopnejšiemu a efektívnejšiemu odvetviu obrany a bezpečnosti“ COM(2013) 542 <i>final</i>	125
2014/C 67/26	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Energetické technológie a inovácie“ COM(2013) 253 <i>final</i>	132
2014/C 67/27	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Zmenený návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o usmerneniach pre transeurópske telekomunikačné siete a o zrušení rozhodnutia č. 1336/97/ES“ COM(2013) 329 <i>final</i> – 2011/0299 (COD)	137
2014/C 67/28	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie: Jednotný dopravný priestor pre lodnú dopravu Blue Belt“ COM(2013) 510 <i>final</i>	141
2014/C 67/29	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o medzinárodnej dohode o zmene klímy, ktorá sa má prijať v roku 2015: utváranie medzinárodnej politiky v oblasti klímy po roku 2020“ COM(2013)167 <i>final</i>	145
2014/C 67/30	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Strategické usmernenia pre udržateľný rozvoj odvetvia akvakultúry EÚ“ COM(2013) 229 <i>final</i>	150
2014/C 67/31	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov: Zelená infraštruktúra – Zveľaďovanie prírodného kapitálu Európy“ COM(2013) 249 <i>final</i>	153
2014/C 67/32	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (ES) č. 302/2009 o viacročnom pláne obnovy populácie tuniaka modroplutvého vo východnej časti Atlantického oceánu a v Stredozemnom mori“ COM(2013) 250 <i>final</i> – 2013/0133 (COD)	157
2014/C 67/33	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Stratégia EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy“ COM(2013) 216 <i>final</i>	160

2014/C 67/34	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o úradných kontrolách a iných úradných činnostiach vykonávaných na zabezpečenie uplatňovania potravinového a krmivového práva a pravidiel pre zdravie zvierat a dobré životné podmienky zvierat, pre zdravie rastlín a rastlinný rozmnožovací materiál a pre prípravky na ochranu rastlín a o zmene nariadení (ES) č. 999/2001, (ES) č. 1829/2003, (ES) č. 1831/2003, (ES) č. 1/2005, (ES) č. 396/2005, (ES) č. 834/2007, (ES) č. 1099/2009, (ES) č. 1069/2009, (ES) č. 1107/2009, nariadení (EÚ) č. 1151/2012 a (EÚ) č. [...] /2013 a smerníc 98/58/ES, 1999/74/ES, 2007/43/ES, 2008/119/ES, 2008/120/ES a 2009/128/ES (nariadenie o úradných kontrolách)“ COM(2013) 265 <i>final</i> – 2013/0140 (COD) a na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovuje hospodárenie s výdavkami týkajúcimi sa potravinového reťazca, zdravia a dobrých životných podmienok zvierat, ako aj zdravia rastlín a rastlinného rozmnožovacieho materiálu a ktorým sa menia smernice Rady 98/56/ES, 2000/29/ES a 2008/90/ES, nariadenia (ES) č. 178/2002, (ES) č. 882/2004 a (ES) č. 396/2005, smernica 2009/128/ES a nariadenie (ES) č. 1107/2009 a zrušujú rozhodnutia Rady 66/399/EHS, 76/894/EHS a 2009/470/ES“ COM(2013) 327 <i>final</i> – 2013/0169 (COD) 166
2014/C 67/35	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o monitorovaní, nahlasovaní a overovaní emisií oxidu uhličitého z námornej dopravy a o zmene nariadenia (EÚ) č. 525/2013“ COM(2013) 480 <i>final</i> – 2013/0224 (COD) 170
2014/C 67/36	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európska stratégia pre mikroelektronické a nanoelektronické komponenty a systémy“ COM(2013) 298 <i>final</i> ... 175
2014/C 67/37	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh smernice Rady, ktorou sa menia smernice 2006/112/ES a 2008/118/ES, pokiaľ ide o najvzdialenejšie francúzske regióny, a najmä Mayotte“ COM(2013) 577 <i>final</i> – 2013/0280 (CNS) 181
2014/C 67/38	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie Rady (ES) č. 1083/2006, pokiaľ ide o rozpočtové prostriedky pridelené určitým členským štátom z Európskeho sociálneho fondu“ COM(2013) 560 <i>final</i> – 2013/0271 (COD) 182
2014/C 67/39	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Pripravovaný návrh nariadenia Rady, ktorým sa ustanovujú najvyššie povolené hodnoty rádioaktívnej kontaminácie v potravinách a krmivách spôsobenej jadrovou haváriou alebo iným prípadom rádiologického núdzového stavu“ Návrh predložený podľa článku 31 Zmluvy o Euratome na vyjadrenie stanoviska Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru COM(2013) 576 <i>NÁVRH</i> 183
2014/C 67/40	Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Rady, ktorým sa otvára a ustanovuje správa autonómnych colných kvót Únie pre dovozy určitých produktov rybníctva na Kanárske ostrovy na obdobie 2014 – 2020“ COM(2013) 552 <i>final</i> – 2013/0266 (CNS) 184

EUR-Lex (<http://new.eur-lex.europa.eu>) poskytuje priamy a bezplatný prístup k právu Európskej únie. Na stránke možno prehliadať *Úradný vestník Európskej únie*, ako aj zmluvy, právne predpisy, judikáтуру a návrhy právnych aktov.

Viac informácií o Európskej únii získate na stránke: <http://europa.eu>.

Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie
2985 Luxemburg
LUXEMBURSKO

SK